

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний університет харчування та торгівлі
Харківська обласна державна адміністрація
Департамент науки і освіти
Департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону
Головне управління державної фіскальної служби України в Харківській області
Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета «Все про бухгалтерський облік»
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Науково-консалтингова компанія Consilium sp. z o.o.
(Варшава, Польща)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

**Тези доповідей
I Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

22 березня 2018 р.

Харків

ХДУХТ

2018

УДК 657.1.001.76:65.012.23
ББК 65.052.237

Редакційна колегія:

О.І. Черевко, д-р техн. наук, проф. (відпов. редактор); *Л.М. Янчева*, канд. екон. наук, проф. (заст. відпов. редактора); *В.М. Михайлов*, д-р техн. наук, проф.; *Белянцева В.В.*, директор департаменту з підвищення конкурентно-спроможності регіону ХОДА, канд. екон. наук; *Волошенко І.Є.*, заступник начальника управління аудиту Головного управління Державної фіскальної служби України в Харківській області; *Горохова Л.П.*, директор Української Асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти; *Грінко А.П.*, декан факультету менеджменту ХДУХТ, д-р екон. наук, професор; *Мельниченко О.В.*, габіліт. д.е.н., голова правління науково-консалтингової компанії Consilium Sp. z o.o. (Варшава, Республіка Польща), гостьовий професор EUFOM University (Luxembourg); *А.В. Янчев*, декан обліково-фінансового факультету, д-р екон. наук., проф.; *Бочуля Т.В.*, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування ХДУХТ, д-р екон. наук, професор; *Куделя Т.В.*, регіональний представник Всеукраїнської професійної бухгалтерської газети «Все про бухгалтерський облік»; *Кухарьонюк О.К.*, начальник НН ЦНІТ ХДУХТ, доцент; *Афоніна Т.М.*, завідувач відділом організаційно-інформаційної роботи

*Рекомендовано до видання вченою радою Харківського державного
університету харчування та торгівлі, протокол Вчен Ради №6
від 30.12.2017 р.*

Тези доповідей розміщені в авторській редакції.

Імплементация инноваций обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 22 березня 2018 р. / редкол. : О. І. Черевко [та ін.] ; Харківський держ. ун-т харч. та торг. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 435 с.

Збірник наукових праць містить результати наукових досліджень, оприлюднені на I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу» 22 березня 2018 р., яка відбулася на web-сайті ХДУХТ www.conf.hduht.edu.ua, та спрямовані на розширення наукових досліджень з вирішення актуальних питань щодо імплементції управлінських технологій та інновацій для оптимізації облікового та аналітичного процесів як середовища формування релевантної інформації для прийняття рішень в контексті забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу.

УДК 657.1.001.76:65.012.23

ББК 65.052.237

© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2018

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Шановні науковці та молоді вчені!

*Щиро вітаю учасників I Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції «Імплементация інновацій обліково-
аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу»!*

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується змінами й трансформаціями в економіці, суспільстві, науці та професійній освіті. Наразі змінено пріоритети, поставлено акценти на інноваційну діяльність, визначено нові тренди та закладено інші традиції, що спонукає наукову спільноту до розширення взаємодії й спільного вирішення проблем.

Багато в чому в нагоді стають наукові заходи, які дозволяють вченим презентувати результати власних досліджень, обговорювати останні інновації, виявляти нові професійні можливості, оминаючи географічні кордони. Конференції покликані сприяти розвитку сучасної науки, спонукати молодих науковців до нових сміливих досліджень, розкривати безцінний досвід провідних вчених, які здатні надихати молоде покоління до наукової діяльності.

Тому одне з основних завдань Харківського державного університету харчування та торгівлі вбачаємо у підвищенні культури наукових досліджень, інноваційних змінах, модернізації професійної школи. Для цього об'єднуємо інтереси наукової спільноти з різних країн світу, що дозволяє закласти фундамент нового наукового середовища з його широкомасштабним розвитком!

*Із повагою,
Ректор ХДУХТ, доктор технічних наук,
професор,
Академік Української академії наук,
Заслужений діяч науки та техніки України,
Лауреат державної премії України в галузі
науки та техніки*

О.І. Черевко

***І Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«Імплементация інновацій обліково-аналітичного
забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу»***

є важливим заходом, що сприятиме вирішенню комплексу актуальних питань організації обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємств, реформуванню системи управлінського обліку, реалізації заходів щодо підвищення якісних параметрів управлінської інформації, імплементации міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у вітчизняну інформаційну систему.

Підвищення ефективності наукових досліджень здійснюється завдяки інноваційним підходам та поліпшенням якості досліджень на актуальні проблеми, в яких реалізуються нетрадиційні бачення вчених. На теперішній час серед дослідників лідерські позиції займають молоді науковці, які розширюють коло своїх інтересів і презентують нові концепції, що змінюють саму суть парадигми бухгалтерського обліку.

Проведення конференцій дозволяє здійснити професійне обговорення сучасних тенденцій в обліковій науці та практиці облікових служб, визначити напрями реформування бухгалтерського обліку, оскільки у таких заходах беруть участь провідні вітчизняні та зарубіжні фахівці, відомі науковці, молоді дослідники, представники професійних організацій та бізнесу.

Результати наукових досліджень, що викладені у збірнику тез доповідей, дозволять розвинути теоретичні та методологічні межі науки про бухгалтерський облік, посилити інтеграційні процеси в міжнародну спільноту екаунтингу.

***Перший проректор ХДУХТ,
кандидат економічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України***

Л.М. Янчева

Секція 1
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Н.С. Акімова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
Асвас Азадєн, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Розширення можливостей глобальної інформатизації економічного простору діалектично взаємозв'язане з необхідністю адекватних змін в теорії і практиці бухгалтерського обліку, що є найважливішим елементом інформаційно-аналітичного супроводу управління господарською діяльністю організації. Бухгалтерська звітність залишається основою процесів підготовки, прийняття і реалізації рішень різними групами користувачів. В цілях підвищення її достовірності і прозорості світовою професійною спільнотою ведеться активна робота по розробці єдиної концептуальної основи для впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). В якості основного напрямку розвитку бухгалтерського обліку і звітності позначено підвищення якості інформації, що формується в них, що повинне забезпечуватися використанням МСФЗ або застосуванням їх як основи побудови національної системи бухгалтерського обліку і звітності.

У рамках стратегічного підходу до обліку, аналізу, планування виникає необхідність включення у бухгалтерську звітність не лише показників, що характеризують фінансове положення і фінансові результати діяльності, але і інформації нефінансового характеру, наприклад, про ризики невиконання вимог якості і економічної безпеки, про соціальні заходи, про застосування енергозберіжливих технологій і так далі. Перед обліковою системою встають проблеми інтеграції різних видів обліку : управлінського, податкового, соціального, екологічного та ін. Разом з обліком і аналізом даних про факти господарського життя функції бухгалтера-аналітика розширюються за рахунок формування і підготовки прогностичної інформації про майбутні фінансові результати і напрями розвитку господарюючих суб'єктів.

Незважаючи на багаті вітчизняні облікові традиції і активні наукові дослідження зарубіжних учених, нині спостерігається дисбаланс між

теоретичними побудовами в області бухгалтерського обліку і практичними потребами користувачів бухгалтерської звітності.

Для економічної діяльності, що є складним процесом з високою мірою невизначеності велику пізнавальну цінність має моделювання. Побудова моделей дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між явищами, оцінити і спрогнозувати майбутні результати розвитку системи.

В процесі вивчення можливих варіантів взаємодії облікових підсистем у рамках єдиного інформаційного простору організації виявлено, що на початкових етапах виділення нового виду обліку простежується прагнення до відособлення його інформації, а на подальших - пошук можливостей конвергенції різних підсистем.

В даному дослідженні систематизовані моделі взаємодії різних облікових підсистем і виділені чотири варіанти, що принципово відрізняються один від одного.

Перший варіант виникає на початкових стадіях відособлення нового виду обліку - поява специфічної групи користувачів інформації бухгалтерського обліку вимагає введення нових видів класифікації операцій, підготовки спеціальних видів звітів. Проте, в цьому варіанті підготовка додаткових звітів робиться періодично, нерегулярно, запити користувачів носять індивідуальний характер, що дозволяє вести облік нового виду позасистемно.

Другий варіант рекомендується використати у тому випадку, коли виникає потреба в регулярному періодичному представленні специфічних видів звітності, тому розробляються набори типових коригувань основної звітності, формується методика трансформації показників відповідно до потреб зовнішніх або внутрішніх користувачів. Для застосування цієї моделі потрібна наявність переліку можливих відмінностей, і відповідно, коригувань між даними двох видів обліку. Ця модель дає добрий результат в умовах невеликої кількості різниць між видами обліку і високого рівня стандартизації операцій.

Поступово для нового виду обліку формується своя відособлена підсистема з набором методів, класифікацією елементів обліку, реєстрів, способів оцінки. Відбувається організаційне виділення нового виду обліку, оскільки облікова робота в цьому випадку вимагає спеціальних навичок і компетенції співробітників. Недоліком цієї моделі є постійне звіряння даних двох видів звітності в цілях виключення помилок і неточностей.

Найбільшу міру інтеграції має четверта модель, яка припускає післяопераційне відображення різниць між двома видами обліку при одноразовому введенні інформації про економічну операцію в інформаційну систему. Умови застосування цієї моделі припускають наявність глибокого

аналізу усіх виникаючих різниць, відповідного рівня розвитку інформаційних технологій, компетентності облікових працівників. Як правило, ця модель реалізується на великих підприємствах, що мають достатні фінансові можливості для аналізу, налаштування і консультативної підтримки такого варіанту побудови єдиного інформаційного простору організації.

Сучасні програмні засоби дозволяють автоматизувати реалізацію будь-якої з цих моделей. Диференціація проходить по лінії складності вирішуваних завдань, що стоять перед організацією, рівню опрацьованості теоретичних основ нового виду обліку і розвиненості засобів автоматизації обліку.

В.В. Антошенкова, канд. екон. наук, доц. *(ХНТУСГ ім. П.Василенка, Харків)*

Р.В. Антошенко, канд. тех. наук, доц. *(ХНТУСГ ім. П.Василенка, Харків)*

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ, ОСНОВНІ ЗМІНИ 2018 РОКУ

Верховна Рада України внесла ряд ключових змін у становлення ефективного трансфертного ціноутворення (ТЦУ), зокрема 7 грудня 2017 року прийняла досить важливі правки до Податкового кодексу щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень в 2018 році, що передбачає збільшення акцизів на тютюнові вироби на 29,7%, ставок екологічного податку – на 11,2%, рентної плати (крім видобутку корисних копалин) – на 16,8%. Закон також передбачає ввезення електромобілів без сплати податку на додану вартість і акцизів на п'ять років і знизила до 6% і 12% ренту на газ з нових свердловин, а також ввела 24-місячну відстрочку на сплату податку на додану вартість (ПДВ) при імпорті обладнання.

Вато зауважити, що крім технічних правок, є ряд суттєвих новацій в трансфертному ціноутворенні. На них слід звернути увагу всім платникам, які здійснюють зовнішньоекономічні операції. Так, з 1 січня 2018 року контроль за ТЦУ поширений на господарські операції, які здійснюються між нерезидентом і його постійним представництвом в Україні. Такі операції будуть визнаватися контрольованими за умови, що їх обсяг перевищує 10 млн грн. (з

вирахуванням непрямих податків) за відповідний податковий (звітний) рік. При цьому сума річного доходу, який отримало постійне представництво нерезидента в звітному році, не матиме значення. Для належного визначення розміру оподатковуваного прибутку постійного представництва в Україні умови господарських операцій між нерезидентом і його постійним представництвом повинні відповідати принципу «витагнутої руки», а контролюючий орган повинен мати можливість здійснювати необхідний контроль за такими операціями.

Дуже важливим нововведенням є застосування інституту кінцевого бенефіціарного власника (контролера) для визначення пов'язаності осіб, в тому числі для цілей ТЦУ. Відтепер пов'язаними визнаються юридична особа та фізична особа, яка є кінцевим бенефіціарним власником (контролером) такої юридичної особи. Також пов'язаними особами є дві компанії, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є одна і та ж фізична особа.

Зазначимо, що з 01 січня 2018 року платники податків можуть самостійно відкоригувати ціни контрольованих операцій (суму податкових зобов'язань), здійснених в 2015 і 2016 роках, до мінімального/максимального значення діапазону цін (рентабельності).

Позитивним для платників податків є збільшення терміну для підготовки документації по ТЦУ. Адже відтепер запит на її подання Державна фіскальна служба (ДФС) може направити не раніше 1 жовтня року, наступного за календарним роком, в якому були проведені відповідні контрольовані операції. Разом з тим уточнено та доповнено вимоги до змісту документації. Встановлено обов'язок платника податків зберігати документи і інформацію, яка є необхідною для здійснення податкового контролю за ТЦУ, протягом 2555 днів з дня подання податкової звітності.

Дуже важливими і позитивними змінами для платників податків є зміни в процедурі попереднього узгодження ціноутворення, передбаченої пп. 39.4.6 Податкового кодексу. За результатами цієї процедури великий платник податків має можливість укласти з ДФС договір про попереднє узгодження ціноутворення (Advance Pricing Arrangements). Нові правила передбачають наступне: дія договору, укладеного за результатами попереднього узгодження ціноутворення в контрольованих операціях, може бути поширене на весь звітний період, в якому був укладений договір, і / або до звітних періодів, що передують вступу його в силу; в разі дотримання платником податків умов такого договору і при незмінності узгоджених критеріїв для визначення відповідності умов контрольованих операцій принципом «витагнутої руки» дію договору може бути продовжено на новий

термін; умови договору про попереднє узгодження ціноутворення залишаються гарантовано стабільними в разі зміни податкового законодавства, внесення в нього змін, припинення дії або втрати платником податків статусу великого платника податків. Також конкретизовано вимоги до Порядку попереднього узгодження ціноутворення в контрольованих операціях, за результатами якого укладаються договори, які мають односторонній, двосторонній і багатосторонній характер, який затверджується Урядом. Зазначені зміни є відображенням найкращих податкових практик щодо укладання Advance Pricing Arrangements і сприятимуть впровадженню ефективного діалогу між великими платниками податків та ДФС щодо дотримання правил трансфертного ціноутворення.

Отже, проаналізовані основні зміни в правилах ТЦУ, є позитивними для платників податків і держави, спрощують їх дотримання для бізнесу та покращують процедури адміністрування для Державної фіскальної служби України.

І.А. Бержанір, канд. екон. наук (*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань*)

С.О. Колісник, студ. (*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань*)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах ринкової економіки аудиторська діяльність відіграє надзвичайно важливу роль, адже аудит гарантує достовірність, об'єктивність, а також законність фінансової звітності для її користувачів.

З 2014 року Україна розпочала роботу над впровадженням реформ у сфері аудиту з метою наближення та гармонізації національного законодавства, яке регулює обов'язковий аудит та аудиторську діяльність до вимог і положень Європейського законодавства.

Започаткуванню активного запровадження такої реформи також передувало і прийняття Європейським союзом Директиви 2014/56/ЄС та Регламенту №537/2014, які висувають нові, більш жорсткі вимоги до аудиту, відповідають світовим тенденціям розвитку економіки і

ринку аудиту, а також мають задовольняти зростаючу зацікавленість користувачів фінансової звітності до продукту праці аудиторів – аудиторського висновку.

Український аудит є саморегульованою діяльністю. Офіційним регулятором вітчизняного аудиту є Аудиторська палата України, яка функціонує як незалежний самостійний орган і є юридичною особою, що вирішує важливі питання у сфері методологічного й організаційного управління аудитом в Україні.

До проблемних питань аудиту належать: брак достатнього досвіду аудиторської діяльності; відсутність нормативної бази аудиту; відсутність методичних рекомендацій щодо проведення аудиту; недостатня кількість кваліфікованих кадрів, а звідси і неосвоєний ринок аудиторських послуг; відсутність типових форм документів з аудиту (договорів, висновків тощо); комп'ютеризація аудиту тощо [2, с. 22].

Ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення проблем, які мають місце у аудиторській діяльності і роблять неможливим успішний розвиток аудиту.

Особливої уваги потребує якість роботи більшості українських аудиторських фірм. Це питання турбує не лише користувачів аудиторських послуг і державних органів, але й самих аудиторів, які зацікавлені в стабільному розвитку ринку аудиторських послуг. Критерієм якості при проведенні аудиту вважається, насамперед, виконання аудиторами вимог національних нормативів аудиту.

Для вирішення таких проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності своїх співробітників у вигляді кваліфікаційних вимог, що висувуються до посад, передбачених структурою їх управління.

Ще одним з основних напрямів підвищення якості аудиту є розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації тощо, оформлення у вигляді внутрішньофірмових стандартів.

Таким чином, ринок аудиту в Україні порівняно невеликий при великій кількості суб'єктів аудиторської діяльності. Така ситуація породжує безліч негативних явищ на ринку, починаючи з демпінгу і закінчуючи повною втратою незалежності аудиторами від нечисленних клієнтів, що найчастіше не дозволяє покладатися на аудиторські звіти.

Поточна ситуація на ринку національного аудиту не зміниться до тих пір, поки не з'явиться суспільний запит на аудиторські послуги. Мабуть, єдиними перспективними замовниками для національних аудиторських фірм є кредитори – банки, лізингові компанії та

компанії, що надають значні товарні кредити.

Отже, аудиторські послуги в Україні розвиваються досить швидкими темпами, хоча існують певні проблеми. Більш глибоке дослідження цих проблем може стати основою для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки і відносин власності в Україні, а їх розв'язання сприятиме подальшому впровадженню аудиторської професії в господарську практику і формуванню у громадськості впевненості у високій професійній майстерності аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність»: Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Калінська Т. А. Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту / Т. А. Калінська // Науково-виробничий журнал. – 2014. – № 3. – С.20-22.

А. В. Битківська, канд. екон. наук, ст. викл. (*КНЕУ ім. В. Гетьмана, Київ*)

СИСТЕМА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Незмінним та завжди необхідним елементом успішної підприємницької діяльності є налагоджений процес управління, який би забезпечував безперервне існування підприємства з раціональним використанням існуючих ресурсів, постійним зростанням обсягів діяльності та максимізацією рівня прибутку.

Для гарантування високої результативності процес управління на підприємстві має здійснюватися з використанням досить потужної інформаційної бази. У свою чергу, основний потік інформації, що необхідний управлінському персоналу, а також іншим зацікавленим користувачам, генерує саме облікова система підприємства.

Можливість ефективно організованих підсистем облікової системи надавати вичерпну інформацію для задоволення потреб як процесу управління, так і інших процесів, які відбуваються на

підприємстві (планування, прогнозування, контроль, аналіз, аудит тощо), дає змогу позиціонувати їх як ядро інформаційної системи забезпечення ефективного та безперервного функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки.

Зазвичай основний об'єм даних отримується з *підсистеми фінансового обліку*, а саме з фінансової звітності.

Основними перевагами показників фінансової звітності є уніфікованість та чітка регулярність формування. Проте, варто відзначити й недоліки такої інформації. Полягають вони у тому, що можлива робота з показниками, які характеризують діяльність підприємства лише за певний законодавчо визначений період (квартал, рік), й які вже неможливо змінити, оскільки вони доступні для аналізу лише після завершення відповідного звітного періоду.

Однак, перелічені недоліки фінансового обліку здатна нейтралізувати *підсистема управлінського обліку*, яка генерує, у порівнянні з фінансовим обліком, інформаційні потоки більш широкого діапазону. Інформаційні ресурси, отримані з підсистеми управлінського обліку та звітності, мають низку переваг: відсутність часової прив'язаності; деталізація за об'єктами облікової звітності; продукування інформації як про ендегенне, так і про екзогенне середовище діяльності підприємства; різноплановість облікових вимірників; адресна спрямованість та релевантність інформації.

Зазначені характеристики інформації, продукованої підсистемою управлінського обліку, визначають її можливість створити об'єктивне підґрунтя для оперативного прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень та здійснення контролю за діяльністю підприємства з метою нівелювання можливості виникнення кризової ситуації, та, у випадку її настання, сприяння ефективному оздоровленню підприємства. Однак, підсистема управлінського обліку орієнтована виключно на внутрішніх користувачів, тому для задоволення більш широкого кола інформаційних потреб використовуються дані фінансового обліку.

З метою уникнення порушень податкового законодавства та мінімізації ризику нарахування штрафів досить важливим є отримання повної та достовірної інформації про нарахування та сплату податків та зборів (обов'язкових платежів). За формування таких даних на підприємстві відповідає *підсистема податкового обліку*, яка відображає операції, пов'язані з розрахунками з бюджетом.

Узагальнюючи наведене, варто підкреслити, що вище описані підсистеми облікової системи взаємодіють та взаємодоповнюють один одного, що забезпечує генерування інформаційних масивів досить

широкого спектру. Тому, не зважаючи на іноді дещо упереджене ставлення суспільства до бухгалтерського обліку, його важливість та значення для розвитку вітчизняного підприємницького сектору важко переоцінити, оскільки облік є невід'ємною частиною життя будь-якого суб'єкта господарювання.

В свою чергу, незважаючи на те, якою підсистемою бухгалтерського обліку продукуються та акумулюються обліково-звітні інформаційні ресурси, саме від їх повноти, достовірності та надійності, а також своєчасності отримання, залежить результативність прийнятих на їх основі рішень зацікавленими користувачами та подальша доля підприємства.

Отже, система облікового забезпечення здатна детермінувати сталий розвиток вітчизняного підприємництва, однак, лише за умов її грамотної організації, відповідності законодавчим вимогам, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку чи міжнародним стандартам фінансової звітності, а також, що найважливіше – наявності висококваліфікованих спеціалістів у цій сфері. Оскільки у протилежному випадку бухгалтерський облік може стати засобом шахрайства, фальсифікації, злочинних дій, що в результаті можуть мати негативні наслідки як на рівні підприємства, так і на рівні держави у цілому.

І.А. Бігдан, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Глибока затьожна фінансова криза в країні є загрозою фінансовій безпеці підприємств та фінансовій незалежності нашої держави. За результатами функціонування економіки протягом 9 місяців 2017 р. сума втрачених/знецінених фінансових ресурсів через збитки склала 659,8 млн.грн, що на 33,3% більше, ніж за аналогічний період 2016 р. Збільшилась на 5,8 в.п. і частка збиткових підприємств (30,9%). Функціонування економіки на 69,9% відбувалося за рахунок залучення позикового капіталу, що віддзеркалює фінансову напруженість і нестабільність державних фінансів та відсутність дієвої системи антикризового фінансового управління як на макро- так і макрорівнях.

Як комплекс управлінських дій запобігання, попередження та подолання фінансових криз або усунення їх негативних наслідків для підприємства антикризове фінансове управління передбачає організацію моніторингу – системи систематичного і безперервного спостереження шляхом збору, систематизації, аналізу інформації щодо чинників впливу зовнішнього і внутрішнього середовища, що обумовлюють стан фінансової системи підприємства та рівень його фінансової безпеки. Ефективність антикризового моніторингу визначається належним рівнем забезпечення менеджерів своєчасною, повною та достовірною інформацією про параметри фінансового стану підприємства та їх зміни під впливом дії різних чинників. Ваговим джерелом цієї інформації є облікові дані. В залежності від об'єктів спостереження (чистий грошовий потік, структура капіталу, фінансові зобов'язання щодо строків погашення, активи, витрати, ринкова вартість підприємства) та індикаторів кризового розвитку за кожним об'єктом спостереження, встановленої за ними періодичності спостереження, обраної методики аналізу облікова інформація є різноплановою за змістом, ступенем деталізації, формою представлення тощо. Основним джерелом даних для виявлення ранніх симптомів передкризового фінансового стану є фінансова звітність підприємства. Разом з тим, для оцінки окремих ознак кризових явищ та параметрів фінансового стану (сума дебіторської заборгованості за термінами погашення, наявність сумнівної заборгованості, синхронність вхідних грошових потоків, рівень змінних поточних витрат) показників фінансової звітності недостатньо, отже, використовуються реєстри синтетичного та аналітичного обліку. Періодичність спостереження за індикаторами кризового розвитку встановлюється зазвичай щоквартально або помісячно та залежить від динаміки чинників зовнішнього фінансового середовища.

Серед вимог, що висувуються до облікової інформації в системі антикризового моніторингу, є достатність інформації для моделювання розвитку підприємства; вірогідність та порівняність інформації, що дає змогу забезпечити результати, наближені до реальних. Разом з тим, існує ймовірність викривлення параметрів оцінки фінансового стану та прийняття на їх основі невірних управлінських рішень через діючу методологію та практику обчислення показників, суб'єктивність облікових оцінок, застосовувану на кожному підприємстві облікову політику. Оскільки фінансова звітність, як основне джерело вихідної інформації для моніторингу, сформована за принципом історичної вартості, не відповідає сучасним потребам менеджерів в прийнятті рішень з управління фінансовим станом, актуальним на сьогодні є

впровадження в рамках управлінського обліку якісно нових складових облікового забезпечення: 1) окремий робочий план рахунків управлінського обліку; 2) обліково-контрольні точки – економічні ситуації; 3) реєстр фінансово-господарських операцій; 4) системи оцінок; 5) облікові агрегати і мегарахунки; 6) агреговані проводки за мегарахунками; 7) похідні балансові звіти; 8) алгоритм (технологія) відображення даних в похідних балансових звітах.

Основним джерелом інформації для антикризового моніторингу слугують похідні балансові звіти, які отримують шляхом проведених корегувань традиційного балансу (коригувальний) за даними, виявленими в процесі перевірки внутрішніми або зовнішніми аудиторами, та моніторингових операцій з діючими та очікуваними ризиками (ризикового стану). Інформація похідних балансових звітів надає можливість визначити обсяг чистих активів, який характеризує рівень фінансового стану підприємства (попередня його оцінка). Порівняння даних корегувального похідного балансу з традиційним дасть оцінку зміні фінансового стану підприємства, але вона не враховує наявні та очікувані ризики. Отже, реальну оцінку фінансового стану підприємства нададуть результати порівняння похідного ризикового балансу з корегувальним.

Отримання нової облікової інформації шляхом складання похідного балансового звіту дозволяє здійснювати у реальному часі моніторинг різних фінансових ситуацій, як окрему оцінку майнового стану, ризиків, поточної платоспроможності, так і оцінку фінансового стану підприємства в цілому – в ринкових (справедливих) цінах.

В.М. Білявський, канд. екон. наук, доц. (НАУ, Київ)

К.В. Богач, студ. ФЕБА, (НАУ, Київ)

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Функціонування колективу неможливе без зіткнення інтересів, ідей, цілей та життєвих позицій, як працівників, так і менеджменту підприємства. Тому, для останніх, необхідно вміти адаптуватись до змін в бізнес-середовищі та пристосовуватись до конфліктів в середині колективу підприємства.

Оскільки створення сприятливого середовища для роботи

всередині підприємства, вміння прогнозувати, ліквідувати та згладжувати негативні наслідки конфліктних ситуацій, будуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Думки різних авторів щодо характеристики виникнення конфліктних ситуацій і з чого вони виникають досить різнобічні. Так, існує точка зору, що конфлікт – це лише певне відхилення у роботі колективу, так звані проблеми людських відносин [1]. На противагу даній концепції існує й інша, де під конфліктом розуміють – інструмент для обґрунтування соціальних технологій [2], але ґрунтового методологічного дослідження заданої проблематики поки що проведено не було. Тому, проаналізувавши існуючі підходи до трактування поняття «конфлікти», можна констатувати, що з одного боку, конфлікт свідчить про те, що у колективі підприємства сталось щось деструктивне, а з іншого – саме ці розбіжності виявляють ті слабкі ланки колективу в особистих та виробничих відносинах. На наш погляд, однозначною є думка, що конфлікти мають бути в полі зору кожного керівника структурного підрозділу підприємства, тому що вони мають безпосереднє відношення до проблем і протиріч в середині колективу підприємства, які можуть негативно вплинути на його функціонування.

Необхідно відзначити, що саме конфлікти показують реальне «обличчя» кожного співробітника підприємства його ставлення до колективу, безпосереднього начальника, менеджменту тощо – таким чином, відбувається перевірка міцності колективу та всієї команди підприємства.

Як наслідок, провідним підприємством буде те, де топ-менеджмент професійно відносять до конфліктів і вміє їх вирішувати. Адже, неефективний менеджмент, невміння розрядити конфліктну ситуацію може призвести до постійної напруженості а колективі. Більше того, в сучасних підприємствах всі співробітники повинні володіти інноваційними технологіями управління і вирішення конфліктів [3]. Способи управління конфліктами можна розділити на такі категорії, як: структурні та міжособистісні.

Наразі необхідною умовою гармонізації роботи колективу підприємства є розв'язання конфліктних ситуацій, а саме подолання певної суперечності сторін, де кожен, з учасників, намагається довести, що саме його погляди є вірними.

Таким чином, топ-менеджменту та керівникам структурних підрозділів необхідно вміти управляти розвитком та вирішенням конфліктних ситуацій, виробляючи для цього певний інструментарій. Адже потенційні причини виникнення конфліктів можуть бути

різними за своєю сутністю, наприклад, взаємозалежність завдань, різна кінцева мета, стилі поведінки, ресурси, що спільно використовуються і неефективна система комунікації.

Необхідно відзначити, що наразі існує певний методичний інструментарій та практичні рекомендації [4], що дозволяють конфліктуючим сторонам запобігти деструкційному впливу та обрати ефективну стратегію вирішення вже наявної конфліктної ситуації.

Література

1. Білявський В.М. Людський капітал як інструмент оцінювання конкурентоспроможності організації / В.М. Білявський // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. — 2017. — № 92. — С. 23–31.

2. Білявський В.М. Оцінка ефективності соціальних технологій у системі корпоративного управління організацією / В.М. Білявський // Вчені записки ун-ту «КРОК»: зб. наук. праць. — К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. — С. 21–29.

3. Білявський В.М. Інноваційна діяльність як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства / В.М. Білявський, Ю.В. Білявська // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — С. 30–31.

4. *Biliavskiy V.* Evaluation of personal career management efficiency of trade enterprise employees / *V. Biliavskiy, J. Biliavska* // *Canadian Journal of Science and Education: journal.* — Toronto, 2014. — № 2 (6). — P. 684–695.

Н.В. Бойченко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Постійно мінливі економічні умови зумовлюють необхідність змін в теорії і практиці бухгалтерського обліку, що є найважливішим елементом інформаційно-аналітичної системи управління економічними суб'єктами.

В даний час на підприємствах налічується велика кількість видів обліку. Це бухгалтерський, управлінський, фінансовий, податковий,

оперативний, виробничий облік, облік за стандартами МСФЗ і / або GAAP. При цьому сам управлінський облік також може паралельно здійснюється за декількома стандартами. Наприклад, компанія, що входить у великий холдинг, для материнської компанії складає одні управлінські звіти, а для своїх внутрішніх цілей - інші, і, на жаль, ці два види управлінської звітності настільки різні, що простий трансформації одних управлінських даних в інші не виходить - необхідно вести два види управлінського обліку.

Глобалізаційні процеси, характерні для сучасного етапу розвитку економіки, зумовлюють необхідність вирішення питання зміни парадигми обліку та звітності. У даному контексті доречно порівняння вищеприписаних континентальної та англо-американської моделей обліку, з урахуванням їх особливостей. Континентальна модель передбачає літочислення податків за даними звітності шляхом проведення низки коригувань, облік при цьому виконує не тільки інформаційну, але й фіскальну функцію. Англо-американська модель передбачає паралельне ведення бухгалтерського та податкового обліку, фінансова звітність складається в інтересах стейкхолдерів, а податковий облік узагальнює інформацію для визначення податкової бази.

Сучасна система обліку передбачає ведення як мінімум двох видів обліку - бухгалтерського, покликаною формувати транспарентну інформацію про фінансовий стан і фінансові результати діяльності організації, і податкового, що має фіскальну мету, тобто розстановка пріоритетів здійснюється за схемою англосаксонської моделі обліку, суть якої - підготовка різної інформації для різних цілей управління. Однак, незважаючи на те що процес зближення фінансового та податкового обліку активізується і облік набуває більшої податкову спрямованість, звітність організацій, залишаючись ретроспективною, перешкоджає її позиціонуванню в якості фінансової.

Інтегрована облікова система є одним з перспективних напрямків інформаційного забезпечення системи управління організацією, тому що інформація об'єднує процеси, технології, персонал і ресурси, результатом взаємодії яких виникає інтегральний економічний ефект.

Необхідність формування інтегрованої облікової системи обумовлено різнобічними інформаційними потребами системи управління організацією, що відображають стратегію її розвитку, яка, у свою чергу, являє собою систему оціночних показників, які враховують найважливіші параметри фінансово-господарської діяльності організації, включаючи показників ефективності. Зокрема, фінансова облікова система формує показники, що характеризують

результативність діяльності, фінансовий стан і фінансову стійкість організації.

Показники управлінської системи об'єктивно відображають виробничий потенціал організації і служать основою для розробки параметрів ефективності її діяльності, а також їх коригування за допомогою ухвалення управлінських рішень для досягнення цілей її функціонування управлінської системи організації. У рамках цієї ж системи, як правило, виявляються, аналізуються і оцінюються причини відхилень отриманих показників від заданих параметрів цільової спрямованості системи управління. Відділення податкового обліку від фінансового як компонент інтегрованої облікової системи дозволяє виключити вплив нормативно-законодавчих актів на організацію інформаційного процесу прийняття управлінських рішень, так як організація буде вільна у виборі методології функціонування облікової системи, оскільки вони організовуються як автономні.

Інтеграція систем обліку дає наступний ряд переваг:

- Виключення подвійного введення даних за господарськими операціями для потреб різних систем обліку.
- Високий рівень достовірності управлінської інформації, що досягається завдяки однократному введення даних і за рахунок мінімізації ймовірності помилки при багаторазовій обробці однієї і тієї ж інформації в різних системах обліку.
- Працює з і відповідність даних різних систем обліку, які базуються на використанні єдиного інформаційного простору.
- Відсутність необхідності в утриманні додаткових служб для паралельного ведення різних видів обліку.
- Оптимізація документообігу в компанії.

Л.М. Болдирєва, канд. екон. наук, доц. (*ПолтНТУ, Полтава*)

ДИНАМІКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

У стислому вигляді стан розвитку сільського господарства за 2012-2016 рр. може бути відображений динамікою основних соціально-економічних показників (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка основних соціально-економічних показників сільського господарства України за 2012-2016 рр.

Показники	Роки					2016 р. (+,-) до 2012 р.
	2012	2013	2014	2015	2016	
Чисельність наявного населення, млн. осіб	45,6	45,4	42,9	42,8	42,6	-3,0
сільське, млн. осіб	14,2	14,1	13,2	13,2	13,1	-1,1
Частка сільського до всього населення, %	31,1	31	30,9	30,8	30,8	-0,3 п.п.
Індекс цін реалізації продукції с/г підприємствами (до попереднього року), %	106,8	97,1	124,3	154,5	109	2,2 п.п.
Продукція с/г (у постійних цінах 2010 р.), млрд. грн.	223,3	252,9	251,4	239,4	254	30,7
Індекс продукції с/г (до попереднього року), %	95,5	113,3	102,2	95,2	106,1	10,6 п.п.

Джерело: статистичні дані [1, с. 20-22], власні розрахунки.

Аналіз табл. 1 свідчить про суттєве скорочення населення України в період 2012-2016 рр. Так, у 2016 р. наявне населення України склало 42,6 млн. осіб, що на 3 млн. (або 6,6 %) осіб менше ніж у 2012 р. Скорочення наявного сільського населення в період з 2012-2016 рр. склало 1,1 млн. осіб, що зменшило його питому вагу в загальній структурі населення України на 0,3 п.п.

Одним з ключових соціально-економічних показників сільського господарства є індекс цін реалізації продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами (до попереднього року). Проведений аналіз показує (табл. 1), що найвищий рівень індексу цін реалізації продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами був у 2015 році та склав 154,5 %. У 2016 році даний показник становив 109 %, що на 2,2 п.п. більше ніж у 2012 р. У 2016 р. порівняно з 2012 р. спостерігається суттєве зростання виготовленої продукції сільського господарства (у

постійних цінах 2010 р. Суттєво збільшився індекс продукції сільського господарства (до попереднього року). Так, у 2016 р. даний показник становив 106,1 %, що на 10,6 п.п. більше ніж у 2012 р. Слід зауважити, що найбільший рівень індексу продукції сільського господарства (до попереднього року) в досліджуваній період спостерігався у 2013 р., та становив 113,3 %.

Отже, визначальними тенденціями розвитку сільського господарства у 2012-2016 рр. є такі: 1) позитивна динаміка обсягів сільськогосподарської продукції в окремі періоди вцілому і зокрема, рослинництва; 2) збільшилися в структурі продукції сільського господарства частки зернових та технічних культур і водночас скорочення питомої ваги картоплі, овочевих і баштанних культур, продукції тваринництва (зокрема, молока, м'яса, яєць); 3) збільшення виробництва свинини та м'яса птиці і водночас певне скорочення обсягів виробництва яловичини, телятини, баранини, козлятини, м'яса кролів і конини, що може пояснюватися національними традиціями харчування населення України; 4) позитивна динаміка урожайності зернових і зернобобових (за винятком рису), інших сільськогосподарських культур, а також середньорічного удою молока від однієї корови (у 2016 р. досяг 5643 кг); 5) зростання чистого прибутку сільськогосподарських підприємств у 3,3 рази, збільшення прибуткових підприємств з 78,6 % до 88,3 % від загальної кількості; 6) збереження тенденції вищого рівня рентабельності продукції рослинництва порівняно із продукцією тваринництва. Завдяки високомеханізованим процесам вирощування сільськогосподарських культур та сприятливій кон'юктурі світових ринків вищу рентабельність має виробництво насіння соняшника та зерна.

Література

1. Статистичний збірник «Україна у цифрах 2016» / Державна служба статистики України; за ред. І.С. Вернера. – Київ : 2017. – 240 с.

Т.Г. Бондарєва, канд. екон. наук, доц. (НУВГП, Рівне)
Ю.В. Демчук, студ. (НУВГП, Рівне)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Однією з основних умов здійснення господарської діяльності на будь-якому підприємстві є забезпечення його запасами, які займають, в основному, найбільшу частину активів підприємства. Тому, правильно організований облік запасів має велике значення при прийнятті управлінських рішень.

У кожній сфері діяльності запаси обліковуються за законодавчо визначеною методикою. Оскільки кожний вид запасів має свою методику обліку, їх необхідно розглядати окремо один від одного.

Головними завданнями обліку запасів є: правильне та своєчасне документування всіх операцій з руху товарно-матеріальних цінностей; виявлення та відображення витрат, пов'язаних з їх заготівлею; контроль за надходженням, рухом та вибуттям запасів; одержання правдивих даних про залишки запасів на складах; своєчасне виявлення незадіяних запасів, які краще реалізувати.

На підприємстві запаси можуть мати різне призначення залежно від функцій, яку вони виконують у процесі виробництва, а також від особливостей підприємства.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів є:

- раціональна організація складського господарства;
- розробка номенклатури запасів;
- наявність інструкцій з обліку запасів;
- правильне групування (класифікація) запасів;
- розробка норм витрачання запасів.

Важливим моментом в організації обліку запасів є їх групування та класифікація, які забезпечують прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх ефективного використання у процесі діяльності суб'єкта господарювання.

Основна класифікація запасів базується на другому класі Плану рахунків бухгалтерського обліку [1].

Варто зазначити, що саме раціональнообґрунтована класифікація запасів здатна забезпечити виконання основних завдань організації обліку запасів, серед яких [3, с.13]:

- 1) раціональне визначення одиниці обліку запасів та формування номенклатури-цінника;
- 2) достовірне визначення первісної вартості запасів;
- 3) визначення умов переоцінки на дату балансу та методів оцінки в разі вибуття;
- 4) розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності.

Важливе значення для правильного обліку запасів є також порядок оцінки. Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики підприємства. Важливим в оцінці запасів є принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки запасів, що повинні запобігати завищенню оцінки активів.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [2], оцінка запасів здійснюється у трьох випадках: при надходженні, списанні та на дату складання звітності. Запаси, що надійшли на підприємство шляхом придбання зараховуються на баланс за первісною вартістю, формування якої визначено законодавчо.

Оцінка вибуття запасів у разі відпуску матеріалів у виробництво, продажу або іншому вибутті здійснюється одним із п'яти методів, визначених П(С)БО 9.

На дату складання балансу запаси відображаються за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Дану умову використовують з метою збереження об'єктивності оцінки запасів в умовах цінової нестабільності.

Вибір методу оцінки є важливим елементом облікової політики підприємства та не підлягає зміні без вагомих підстав.

Отже, організація обліку запасів є важливим елементом в системі обліку будь-якого господарюючого суб'єкта. Адже це слугує основою релевантної інформації для менеджменту підприємства.

Список використаних джерел

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України 30 листопада 1999 року №291 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Кузьома В.В. Теоретичні аспекти удосконалення організації

обліку запасів / В.В. Кузьома // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський націон. економіч. ун-т. – Тернопіль: «Економічна думка», 2015. – Том 19. - № 3. – С. 12-16.

Т.Ю. Бондаренко, канд. екон. наук, доц. (*Криворізький економічний інститут, Кривий Ріг*)

А.В. Дмитрів, студ. (*Криворізький економічний інститут, Кривий Ріг*)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У БЮДЖЕТУВАННІ

Сучасний бізнес в Україні є досить динамічним та висуває жорсткі вимоги для функціонування підприємств. Одним із наслідків таких реалій є необхідність впровадження автоматизації бюджетування суб'єктів господарювання, що забезпечує зменшення трудомісткості процесу та скорочення затрат часу.

Аналіз вимог з автоматизації бюджетування передбачає вибір такої автоматизованої бюджетної системи, яка б відповідала галузі діяльності, особливостям побудови організаційної структури управління, дозволяла б швидко акумулювати необхідні дані відповідно до управлінських цілей та забезпечувала б високий рівень їх достовірності. Загалом, впровадження автоматизованого бюджетування передбачає: аналіз вимог з автоматизації бюджетування та вивчення пропозицій на ринку; проектування бюджетної системи та створення необхідної технічної «архітектури»; вибір, встановлення, налагодження та тестування програмної продукції; навчання користувачів; впровадження в експлуатацію, підтримка та супровід проекту [3].

Дослідження ринку програмних продуктів для бюджетування свідчить про їх велику кількість та різноманітність, тому у процесі вибору систем автоматизації бюджетування варто застосовувати наступні критерії: склад і властивості інформаційних об'єктів системи бюджетування, функціональність і алгоритми системи бюджетування, організація роботи користувачів із системою, архітектура, платформа і засоби інтеграції [2].

Загалом, програмний продукт повинен бути достатньо функціональним для вирішення поставлених завдань, при цьому по можливості володіти невисокою ціною продукту та його технічної

підтримки, бути зручним у роботі для користувачів та простим у налаштуванні системи [1].

Для автоматизації бюджетування у великих корпораціях та холдингових компаніях часто використовують програмну продукцію, що належить до певного класу інтегрованих систем управління, які можна згрупувати у такі основні класи: MRP (передбачає управління лише виробництвом); MRP II (включає бізнес-планування, планування попиту, реалізації, виробництва, потреби у матеріальних ресурсах, виробничих потужностях, управління замовленнями клієнтів, оцінку виконання); ERP (передбачає управління усіма різновидами ресурсів підприємства, включаючи моделювання, різноманітні аналітичні інструменти, оптимізацію прийняття управлінських рішень); ERP II (створює можливості для управління зовнішніми відносинами підприємства із постачальниками, замовниками, партнерами тощо); S-MES (забезпечує контролювання стану та розподілу ресурсів, диспетчеризацію виробничих процесів, збір і обробку даних, управління виробничими процесами, планування і супровід виробництва, управління якістю продукції, аналіз продуктивності, складання графіків робіт, формування системи документообігу, управління персоналом, управління виробничими фондами) [2].

Усі інтегровані управлінські системи дозволяють упорядкувати виробничі процеси, мінімізувати часові втрати на всіх операціях, знизити брак, відпрацювати документообіг тощо. Але системи таких класів є надзвичайно дорогими, характеризуються низьким рівнем адаптивності, тривалістю впровадження, налагодження та тестування, складністю навчання користувачів [3], тому на практиці в процесі автоматизації бюджетування найчастіше застосовують Microsoft Excel, Microsoft Access, SAP SEM BPS, BAAN IV, IFS, ПМК КИС: Бюджетирование, «1С: Управление производственным предприятием», «1С: Бюджетирование» та інші.

Таким чином, ефект від розробки і впровадження автоматизації бюджетування полягає в підвищенні міри гнучкості підприємства через можливість передбачити результати управлінських дій, визначити базові установки для кожного напрямку діяльності підприємства і розрахувати різні варіанти, заздалегідь готуючи у відповідь дії на можливі зміни як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Калініна О.М. Етапи розробки і впровадження бюджетування / О.М. Калініна // Економіка та управління

підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – 2010. – №1(9). – С. 57-63.

2. Мілінчук О.В. Критерії оцінки програмного забезпечення з метою автоматизації бюджетування на підприємстві / О.В. Мілінчук // Вісник ЖДТУ. – 2007. – №1(39). – С.327-336.

3. Ткаченко А.М. Бюджетування – ефективний засіб попередження впливу кризових явищ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_3_005.pdf

О.М. Брадул, д-р екон. наук, проф. (*ДВНЗ «КНУ», Кривий Ріг*)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗРОСТАННЯ ВАРТОСТІ КОРПОРАЦІЇ

Основна мета облікової політики – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан корпорації, результати її діяльності, необхідні для всіх груп користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Облікова політика є підґрунтям ефективного використання економічного потенціалу корпорації, а отже, потребує достатнього обґрунтування та послідовності впровадження.

Облікову політику доречно розглядати як сукупність довготривалих заходів переважно стратегічного значення, що мають за мету суттєвий розвиток системи управління та забезпечення динамічного функціонування всіх її частин, у тому числі обліку відповідно до чинного законодавства та змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі.

Пилипенко О.І. у своєму дослідженні пропонує використання терміну «корпоративна облікова політика», під якою розуміє «сукупність принципів, методів і способів організації й ведення бухгалтерського обліку, яка базується на основі міжнародних і національних нормативних документів і рішень керівництва материнської компанії, що відповідають особливостям діяльності корпоративних структур для складання й подання бухгалтерської звітності, в тому числі консолідованої, з метою узгодження корпоративних інтересів».

Особливості господарювання корпорації як суб'єкта господарювання породжують характерні ключові моменти, що повинні

знайти своє відображення в її обліковій політиці. Так, під час формування облікової політики корпорації, як вважає Давидов Г.М., окрім прийомів, принципів, процедур та методів, що будуть використовуватись під час ведення бухгалтерського обліку в корпорації, особливу увагу слід приділити наступним моментам:

- розподілу чистого прибутку;
- формуванню резервного капіталу;
- формуванню дивідендної політики та її зв'язку з обліковою політикою;
- класифікації та побудові обліку витрат, доходів та результатів діяльності.

В сучасних умовах господарювання існуючі підходи до формування й розкриття корпоративної облікової політики є не досить адаптованими до особливостей діяльності корпорацій, облікова політика на рівні окремого підприємства не повною мірою відповідає особливостям облікового процесу в корпорації.

Вартість корпорації може бути визначена за умови наявності прозорості, з позиції ринку, корпоративної облікової політики. Достовірне визначення вартості активів та зобов'язань корпорації забезпечується вибором тих методів оцінки, які більшою мірою відповідають ринковій ситуації. З іншого боку, наявність достовірної інформації про корпоративну облікову політику виступає для учасників ринку умовою стабільності діяльності корпорації та, як зазначає Корягін М.В., виступає додатковою умовою підвищення ринкової вартості корпорації.

Сьогодні рівень практичних розробок облікової політики корпорації характеризується недостатністю законодавчого регулювання та відсутністю поглибленого теоретичного дослідження в даній сфері. Потребують вирішення питання розробки раціональних та економічно-обґрунтованих методик формування єдиної корпоративної облікової політики з позиції вартісного підходу, визначення її елементів.

Уніфікація облікових процесів усіх підприємств-учасників корпорації має формальні цілі, орієнтовані, перш за все, на формування показників консолідованої звітності, та управлінські цілі, що відображають інтереси керівництва корпорації.

Належне формування корпоративної облікової політики як основного джерела інформації щодо основних складових вартості корпорації є визначальною умовою утворення дієвого механізму генерування вартості корпорації.

Сьогодні перед корпораціями постає завдання розроблення і формування елементів облікової політики в розрізі організаційної, методичної та технічної складових. Застосування саме такого підходу забезпечить розробку науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування корпоративної облікової політики та прийняття на її основі відповідних рішень на предмет задоволення потреб усіх груп зацікавлених користувачів щодо показників вартості корпорації.

Зазначені положення виступають базовими умовами функціонування корпорації, основною метою якої є зростання капіталу власників та гармонізація відносин між суб'єктами інвестування.

О.М. Брадул, д-р екон. наук, проф. (ДВНЗ «КНУ»)

О. В. Бученкова, асп. (ДВНЗ «КНУ»)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ КОРПОРАЦІЙ

Основою обліково-аналітичного забезпечення є інформація, тобто сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яку використовують для оцінки й аналізу економічних явищ та процесів для розроблення і прийняття управлінських рішень. Слід зауважити, що управління економічною безпекою підприємства — це неперервний процес отримання інформації про рівень безпеки та ймовірність виникнення та розвитку викликів, загроз і ризиків з подальшим напрацюванням адекватних до ситуації управлінських рішень. Відповідно до цього, обліково-аналітична інформація має відповідати таким вимогам:

- чітко та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- подавати суб'єктам безпеки інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних та кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати та відстежувати розвиток внутрішніх та зовнішніх викликів, ризиків та загроз;
- протидіяти промислому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;

- формувати інформаційну базу для прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства.

Обліково-аналітична інформація є результатом функціонування відповідної системи забезпечення. Для формування методичних засад обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства з'ясуємо суть поняття «обліково-аналітичне забезпечення», підходи до трактування якого в економічній літературі суттєво різняться. Так, Т. Безродна під цим терміном розуміє процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості. Термін «забезпечення», на думку автора, означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації системі управління.

З погляду В. Вольської, обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку, і проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів.

В авторефераті Р. Юзва міститься таке визначення обліково-аналітичного забезпечення: «сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями».

Т. Камінська доводить потребу під досліджуваним поняттям розуміти систему збору, обробки, узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема, її управління.

Гірничо-металургійні корпорації є самостійними суб'єктами господарювання, це з одного боку, означає можливість визначати свою стратегію, а з іншого – відсутність зобов'язань у держави щодо надання підтримки у випадку надзвичайних подій та інших труднощів.

Самостійність означає і ризик припинення виробництва чи банкрутство. Діяльність корпорацій повинна базуватися на даних ризик-менеджменту.

Ризик-менеджмент являє собою оцінку ризику, управління ризиком і фінансовими відносинами, що виникають у процесі бізнесу.

На жаль, в Україні тільки почалася підготовка ризик-менеджерів, а приймати управлінські рішення у сфері розробки

стратегічних планів, беручи до уваги ризик і невизначеність, необхідно вже зараз.

Тому, на нашу думку, механізм обліково-аналітичного забезпечення має передбачати збирання інформації, способи її узагальнення та аналізу, а також технології надання безпосереднім користувачам для оцінки рівня та стану економічної безпеки власного підприємства чи його партнерів та/або конкурентів, діяльність яких може вплинути на стан безпеки підприємства.

С. В. Брік, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОЛІПШЕННЯ ТА РЕМОНТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ЩО БУЛО ПЕРЕДАНО В ОРЕНДУ

Умови проведення ремонтів (поліпшень) орендованих ОЗ, а також розподіл обов'язків орендаря і орендодавця фіксуються у відповідному договорі оренди. Проводити капітальний ремонт за власні кошти повинен орендодавець, а проведення поточного ремонту – це обов'язок орендаря [1].

Облікова доля витрат багато в чому залежить від правильного розмежування ремонту та поліпшень: якщо роботи виконуються для підтримки об'єкта в робочому стані та одержання спочатку визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, то відповідні витрати включаються до витрат звітного періоду [2]; якщо ж від таких робіт очікується збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта, то понесені витрати збільшать первісну вартість об'єкта оренди [3].

Якщо це поточний ремонт, витрати будуть обліковуватися або в складі інших операційних витрат (в дебет субрахунку 949 "Інші витрати операційної діяльності"), якщо надання майна в оренду не є основним видом діяльності орендодавця; або в складі собівартості орендних послуг (дебет рахунку 23 "Виробництво"), якщо такі послуги - основний вид діяльності (те саме стосується і передачі в оренду інвестиційної нерухомості).

Якщо ж це ремонт, що спрямований на підвищення техніко-економічних можливостей ОЗ, тобто витрати збільшують первісну вартість предмета оренди, то вони капіталізуються в дебет відповідного субрахунку рахунку 15 "Капітальні інвестиції" з

подальшим списанням у дебет відповідного субрахунку рахунку 10 "Основні засоби".

Можливі випадки, коли вказані заходи проводяться орендарем за свій рахунок, а орендодавець при цьому йому нічого не компенсує.

Таке надходження відображається в обліку орендодавця як безкоштовне отримання необоротного активу з подальшим включенням придбаних поліпшень до первісної вартості об'єкта оренди.

Вартість таких поліпшень спочатку збільшить додатковий капітал орендодавця (кредит субрахунку 424 "Безоплатно одержані необоротні активи"), і одночасно з нарахуванням амортизації на покращений об'єкт орендодавець визнає інший дохід в сумі, пропорційній амортизації поліпшень (Дт 424 - Кт 745 "Дохід від безоплатно отриманих активів").

На відміну від ремонтних робіт, поліпшення призводять до збільшення майбутніх економічних вигід від використання активу, а з витратами на поліпшення все трохи інакше - вони капіталізуються на субрахунку 153 [3]. Причому на суму таких витрат орендар створює об'єкт інших необоротних матеріальних активів з подальшим зарахуванням цих капіталовкладень в дебет однойменного субрахунку 117. Після введення в експлуатацію ці об'єкти починають амортизуватися протягом очікуваного терміну корисного використання або прямолінійним або виробничим методами[3].

Якщо орендодавець відразу компенсує витрати орендаря на ремонт і поліпшення орендованого майна грошовими коштами або ж зараховує їх в рахунок орендної плати, то такі витрати доцільно враховувати як продаж робіт (послуг).

Орендар же, в свою чергу, передаючи ремонтно-поліпшують роботи орендодавцю, відображає у себе дохід від їх реалізації (за кредитом субрахунку 703) і, зрозуміло, фіксує витрати (собівартість) за дебетом рахунку 23 з подальшим списанням їх в дебет субрахунку 903.

Якщо ж орендар домовився з орендодавцем про поступове відшкодування таких витрат в рахунок орендної плати, то в бухгалтерії орендаря така подія буде відображено шляхом заліку заборгованостей: у орендаря - зі сплати орендних платежів, у орендодавця - за придбані ремонтно-поліпшують роботи у орендаря.

А от у випадку, якщо умовами договору передбачено відшкодування поліпшувальних витрат після закінчення оренди, орендар має справу вже з продажем умовного активу, який обліковується у нього на субрахунку 117.

I, нарешті, останній випадок - орендодавець не відшкодовує орендарю ніяких витрат на поліпшення орендованого майна. Тоді орендарю не залишається нічого, крім як провести безкоштовну передачу умовного об'єкта орендодавцеві, списавши при цьому такий об'єкт зі свого балансу. Як правило, в даному випадку мова йде про невіддільних від об'єкта оренди поліпшення. Адже в іншому випадку орендар просто забере їх собі.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003г. № 435-IV.
2. П(с)БО 7 "Основні засоби", затв. наказом Мінфіна України від 27.04.2000г. № 92.
3. П(с)БО 14 "Оренда", затв. наказом Мінфіна України від 28.07.2000г. № 181.

V. Vovk, kandydat nauk ekonomicznych, docent (*Narodowy Uniwersytet Gospodarki Wodnej i Wykorzystania Zasobów Naturalnych, Równe*)

O. Zinkevych, kandydat nauk ekonomicznych, docent (*Narodowy Uniwersytet Gospodarki Wodnej i Wykorzystania Zasobów Naturalnych, Równe*)

METODA ANALIZY ŚRODKÓW TRWAŁYCH W ZARZĄDZANIU INWESTYCJAMI RZECZOWYMI

Działalność przedsiębiorstwa transportu drogowego jest znacząca dla gospodarki każdego kraju. Ukraina nie jest wyjątkiem w tym względzie. W warunkach zrównoważonego rozwoju jak i w warunkach zjawisk kryzysowych przedsiębiorstwa transportu samochodowego zapewniają uzyskanie:

a) efektu ekonomicznego - poprzez generowanie dochodów, osiągnięcie zysków podmiotów gospodarczych, wpływy podatków na wypełnianie budżetu państwa i budżetów lokalnych;

b) efektu socjalnego - dzięki zapewnieniu i tworzeniu miejsc pracy nie tylko w dużych miastach, ale i w centrach rejonowych, osiedlach typu miejskiego, gdzie znajdują się przedsiębiorstwa transportu drogowego.

Rynek transportu drogowego na Ukrainie jest bardzo bogaty. Od 01.01.2017 r. działa 13 716 przedsiębiorstw z sekcji «Transport, gospodarka magazynowa, usługi pocztowe i kurierskie». Z tego powodu poziom

konkurencji jest niezwykle wysoki. Wymaga to reakcji operatywnej przedsiębiorstw transportu drogowego na zagrożenia ze środowiska zewnętrznego oraz szybkiej reakcji na możliwe ryzyko ekonomiczne. Według I.O. Blanka, najważniejszą częścią całkowitego ryzyka ekonomicznego przedsiębiorstwa jest ryzyko inwestycyjne. Przecież inwestycje kapitałowe w środki trwałe są z reguły związane ze znacznymi funduszami (własnymi i/lub obcymi). Dochodowość działalności inwestycyjnej przedsiębiorstwa wpływa na dochodowość i zyskowność działalności operacyjnej i może być jednym z czynników wzrostu zagrożenia jego bankructwa. Szybka reakcja na zagrożenia i ryzyko osiąga się dzięki dobrze funkcjonującemu i skutecznemu systemowi zarządzania oraz jego narzędziom analitycznym.

Metoda analizy środków trwałych jest przedmiotem badań wielu naukowców. Większość ekonomistów identyfikuje takie elementy metodologii analizy środków trwałych: analiza składu, struktury i ruchu środków trwałych w ramach analizy wyposażenia przedsiębiorstwa w nich; analiza stanu technicznego środków trwałych; analiza wykorzystania środków trwałych; analiza efektywności wykorzystania środków trwałych; analiza czynnikowa środków trwałych dla bardziej dogłębnej oceny przyczyn ujawnionych odchyłeń wskaźników.

Logiczne naszym zdaniem jest również przeprowadzenie analizy wyników produkcyjnych i finansowych w stosunku do użytkowania środków trwałych poprzez obliczenie wpływu zmian wartości środków trwałych i zwrotu z aktywów na dynamikę wielkości produkcji (towarów, robót, usług). Wyżej wymienione podejście proponują naukowcy M.A. Boliukh, V.Z. Burchevskyi, M.I. Horbatok, T.D. Kosova, Ye.V. Mnykh, I.V. Simenko, M.G. Chumachenko. Jednak ten algorytm może być traktowany jedynie jako metoda analizy w wąskim znaczeniu. Zgodnie z podejściem systemowym podstawy metodyczne analizy powinny zapewniać bardziej reprezentatywne ujawnianie informacji na temat rzeczywistej potrzeby przedsiębiorstwa w wyposażeniu w środki trwałe, w zdolności do inwestowania (wewnętrznego, zewnętrznego), inwestycji w zasoby inwestycyjne i poziomu ich efektywności dzięki użyteczności eksploatacji środków trwałych. Takie podejście częściowo podzielać naukowcy Ye.V. Mnykh ta N.P. Liubushyn, V.B. Leshcheva oraz V.H. Dyakova. W związku z tym zgodnie z modelem analizy ekonomicznej w stosunku do użycia środków trwałych kierownictwom przedsiębiorstw zaleca się przeprowadzać analizę rynku inwestycji i analizę rynku technologicznego równoległe z analizą zapewnienia wyposażenia w środki trwałe. I takie podejście uważa się za zasadnicze, ponieważ każda decyzja inwestycyjna powinna być poprzedzona badaniem możliwości inwestycji

внутрішніх і зовнішніх з позиції ризику.

Istotną rolę w analizie środków trwałych odgrywa również skala (wielkość) inwestycji. Dla większości przedsiębiorstw transportu drogowego za bardziej atrakcyjne uważają się takie formy inwestycji: uzupełnienie (wymiana) istniejącej floty pojazdów, rozbudowa bazy remontowej w postaci maszyn i urządzeń, modernizacja pojazdów oraz urządzeń bazy remontowej w związku ze znacznym poziomem ich zużycia.

Z uwagi na taki podział aktualnych form inwestycji zaleca się analizę rynku inwestycji zawęzić do analizy własnych środków inwestycyjnych i kosztów kredytu na inwestycje. Warto przy tym również pamiętać, że analizę parku technologicznego należy prowadzić jednocześnie z analizą środków inwestycyjnych, co pozwoli kontrolować optymalną korelację pomiędzy zasobami inwestycyjnymi a jakością świadczonych usług. Analiza nie powinna lekceważyć przepływów informacji ze środowiska internetowego, z mediów, cenników przedsiębiorstw budowy maszyn, firm budowlanych i handlowych, centrów usług dla sprzedaży sprzętu. Wszystko to pozwoli wyeliminować najbardziej atrakcyjny obiekt inwestycyjny.

Н.А. Волкова, канд. екон. наук, доц. *(ОНЕУ, Одеса)*

МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА

В даний час досить велика кількість підприємств знаходяться в кризовому положенні. У практиці вивчення та запобігання причин неплатоспроможності фахівці пов'язують з вивченням таких предметів як антикризове управління, діагностика банкрутства та ін.

Як показує світова практика, банкрутство підприємства - це не випадкові явища, а певна закономірність в економіці розвинених країн.

Загибель значної частини фірм, а особливо новопосталих, зафіксована статистикою банкрутств у багатьох країнах. Європейські дослідники відзначають, що до кінця року доживають не більше 20-30 відсотків новопосталих фірм, а протягом п'яти років 50 відсотків припиняють свою продуктивну діяльність.

Як показує досвід західних країн, кожна фірма-банкрут зазнає невдачі по-своєму. Однак є універсальний рецепт від будь-якого виду банкрутства - проведення систематичного фінансового аналізу

підприємства, це стосується і найбільш процвітаючих і швидко що розвиваються і самих звичайних фірм. Основна мета фінансового аналізу - виявити найбільш складних проблем управління підприємством в цілому і його фінансовими ресурсами зокрема.

Одним зі способів своєчасного прогнозування неплатоспроможності і низької ліквідності підприємства є експрес-діагностика банкрутства, яка характеризує систему найважливіших індикаторів оцінки банкрутства підприємства в розрізі окремих об'єктів спостереження «кризового поля».

Існує метод інтегральної оцінки загрози банкрутства – «коефіцієнт фінансування важко ліквідних активів», який використовується у зарубіжній практиці фінансового менеджменту. Імовірність банкрутства дуже низька, коли середня вартість поза оборотних активів та середня сума поточних запасів менше суми власного капіталу. Імовірність можлива, коли сума поза оборотних активів та поточних запасів менше суми власного капіталу та довгострокових банківських кредитів. Висока можливість банкрутства, коли сума поза оборотних активів та поточних запасів менше суми власного, довгострокового и короткострокового капіталу. Дуже висока можливість банкрутства, коли сума поза оборотних активів та поточних запасів більш суми власного капіталу та довгострокових, короткострокових кредитів.

Досить поширеним методом аналізу внутрішнього стану підприємства, з боку негативних факторів або перспективних можливостей для нього у зовнішньому середовищі, є SWOT-аналіз (Strength - сила, Weakness - слабкість, Opportunities- можливість, Threats - загрози). SWOT-аналіз, так само як і ряд інших методів (модель сценаріїв, модель Портера, метод SPACE), забезпечує вибір стратегії, необхідної в поточній ситуації. Перевага використання SWOT-аналізу полягає в тому, що це фактично єдиний спосіб дати початкову оцінку всієї ситуації, в якій ведеться бізнес. Шляхом SWOT-аналізу можна пояснити і охарактеризувати ті чинники діяльності господарюючого суб'єкта, які не мають кількісного обліку. На відміну від методів оцінки фінансового стану, де результати носять об'єктивний, досить точний характер, SWOT-аналіз не претендує на високу достовірність.

У сучасній практиці фінансово господарської діяльності зарубіжних фірм для оцінки ймовірності банкрутства найбільш широке застосування отримала модель Е. Альтманом «Z-рахунку», яка базунтя на поділі підприємств на потенційних банкрутів і не банкрутів. Індекс Альтмана виводиться з показників, які

характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за попередній період. Однак в Україні дана модель не може бути застосована, так як розрахувати відношення ринкової вартості звичайних і привілейованих акцій до балансової оцінки позикового капіталу (короткострокового і довгострокового) абсолютно неможливо. Інші факторні моделі: шкала Бівіра, формула Du Pont, моделі Лиса, Тишоу, Таффлера дають вельми приблизну оцінку ступеня близькості банкрутства.

В Україні прикладом державної методики діагностики кризового стану є «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства», затверджені наказом Міністерства економіки. Вони передбачають ідентифікацію стану неплатоспроможності підприємства та визначають правила прийняття рішень стосовно економічних ознак фіктивного банкрутства, приховування банкрутства та доведення до банкрутства, завершення санаційних процедур. Найбільш поширеним методичним підходом до діагностики стану та загрози банкрутства є коефіцієнтний підхід, який передбачає використання певного переліку спеціальних фінансових коефіцієнтів-індикаторів стану підприємства - відносних показників, що розраховуються шляхом порівняння між собою певних абсолютних показників господарсько-фінансової діяльності.

І.Є. Волошенюк (*ХДУХТ, Харків*)

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У податковій системі України поданий комплекс різноманітних податків, які властиві різним країнам світу. Однак, значну кількість податків не можна оцінювати однозначно, оскільки не всі податки однаково затребувані для суспільно-економічного розвитку. Реалізація кожного податку має відповідати реальним можливостям і потребам не лише держави, а й її платників, від чого залежить функціональне призначення податкової системи країни та що позначається на процедурі податкового регулювання. Перевантаження кількістю податків спричиняє викривлення їх функцій, що негативно позначається на всій системі оподаткування із погіршенням економічних умов, в яких організуються податкові відносин та

здійснюється податкове регулювання.

Як показали проведені дослідження, податкова система в Україні відрізняється ускладненим адмініструванням, що обґрунтовується шкалою «Paying Taxes» (107 місце з 189 країн) рейтингу «Doing Business» Світового банку [1]. За даними системного звіту [2], Рада бізнес-омбудсмена, починаючи з травня 2015 р., отримала 585 скарг від компаній і організацій на роботу державних органів, а також ініціювала розслідування за 342 зверненнями, з яких 43 % надійшло щодо роботи органів Державної фіскальної служби [2], яким висловлюють довіру лише 17 % громадян [2].

Класифікація податків та зборів за формою оподаткування передбачає розподіл податкових платежів на прямі та непрямі, що дозволяє співставити процеси юридичного виконання податкового обов'язку та фактичної сплати податку. Відповідно до прямої форми, юридичний платник є суб'єктом податкових відносин, на якого здійснюється податкове навантаження. За непрямой форми оподаткування відбувається диференціація юридичного та фактичного платника податку. Непрямі податки наперед призначені для перекладання, а прямі податки залишаються на тих, на кого вони покладені. Країни, що входять до організації економічного співробітництва та розвитку, керуються класифікацією податків, що складається з таких груп: податки на доходи та прибутки; внески до фонду соціального страхування; податки на власність; податки на товари та послуги; інші податки, відповідно до економічного змісту об'єкта оподаткування: доходи та майно.

Як відомо, податки є основним джерелом для бюджету, а розмір податкових надходжень дозволяє регулювати суспільно-економічний розвиток. У 2016 р. розмір податкових надходжень склав 599,2 млрд. грн., що на 91,6 млрд. грн. (на 18%) більше, порівняно із відповідним показником у 2015 р.

В Україні наразі одним із основних способів розвитку бюджету є непряме оподаткування. Ефективність непрямих податків у фіскальному аспекті полягає в тому, що вони оподатковують споживання, а отже, використовуючи ці податки, можна реалізувати керівний вплив щодо структури попиту.

Підвищення значення непрямого оподаткування є тенденцією податкової сфери України, зокрема, якщо у 2015 р. щодо 2014 р. податкові надходження до Зведеного бюджету України зросли на 38,1 %, то непрямі податки – на 47,2 %, а отже, питома вага непрямих податків у структурі податкових надходжень збільшилась з 53,5 % у 2014 р. до 57,0 % у 2015 р.

Таким чином, суть і роль кожного податку характеризується

його приналежністю до певної групи класифікації податків. Завдяки їх класифікації доступна реальна картина щодо функцій податків, їх позиціонування в податковій політиці держави, зважаючи на ідентифікацію впливу на суспільно-економічний розвиток суспільства.

Сучасна модель податкової системи сьогодні отримала суттєвий розвиток та розроблена як комплекс методів, інструментів і об'єктів оподаткування із регулюванням ставок податків, строків їх сплати, контролем за виконанням податкових зобов'язань. Модель податкової системи розробляється як наслідок податкових реформ, що спрямовані на оптимізацію оподаткування та гармонізацію податкових відносин. Серед різних напрямів змін найбільш ефективними визначаються наступні пропозиції, орієнтовані на ефективність податкових реформ: комплексний характер реформи (інтеграція з іншими реформами, зокрема, антикорупційною, бюджетною, пенсійною тощо) для створення всеосяжної програми підтримки змін і перетворень; узгодженість із суб'єктами податкових відносин для гармонізації податкових реформ без радикальних змін та сприяння розвитку економіки; наукове обґрунтування податкових реформ із детальною оцінкою ймовірних ризиків і потенційних вигід; своєчасність податкових реформ; орієнтованість на зниження податкового навантаження для досягнення консенсусу в суспільстві, економіці та державному регулюванні.

Література:

1. Doing Business 2017: Україна залишиться в сьомому десятку рейтингу [Електронний ресурс]. Режим доступу: goo.gl/TtroHy. (дата звернення: 28.03.2017).
2. Річний звіт Ради бізнес-омбудсмена за 2015 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: goo.gl/5icstuk. (дата звернення: 28.01.2016).

Л.Д. Воробйова, канд. тех. наук, доц. (*КрНУ, Крменчук*)

Т.В. Якимець, магістрант (*КрНУ, Крменчук*)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин успішна діяльність підприємств передбачає обов'язкове володіння потрібною інформацією, що забезпечуватиме оперативне й стратегічне планування розвитку

підприємства. Для надійного обліково-аналітичного забезпечення формування стратегії розвитку підприємства, необхідне поєднання даних стратегічного обліку та аналізу.

Стратегічне планування розвитку це постійний та безперервний процес будь-якого підприємства. Наявність своєчасної облікової-аналітичної інформації, що забезпечує взаємодію різних структурних підрозділів підприємства, дає змогу оперативно стежити за станом зовнішнього середовища й оцінювати внутрішню ситуацію, отримувати інформаційну підтримку при прийнятті рішень, що, у результаті, підвищує показники діяльності підприємства та ймовірність досягнення планів.

Інформаційно-аналітичне забезпечення системи стратегічного управління являє собою поєднання всієї використовуваної в ній інформації, специфічних засобів і методів її аналітичної обробки, а також діяльності фахівців із її ефективного вдосконалення та використання. Звідси можна назвати такі основні функції обліково-аналітичного забезпечення формування стратегії розвитку підприємства, як інформаційна – забезпечення системи управління інформацією про діяльність підприємства внутрішніх і зовнішніх користувачів; облікова – відображення фактів господарської діяльності підприємств; аналітична – здійснення на підставі первинних аналітичних даних економічного, фінансового й стратегічного аналізу діяльності підприємств [1].

Сучасна облікова система повинна відповідати стратегічним цілям підприємства. Тому при її побудові слід урахувати вплив зовнішніх факторів макросередовища, а не тільки внутрішні фактори мікросередовища. Такий підхід можливо реалізувати на базі концепції стратегічного обліку. Під стратегічним обліком потрібно розуміти облікову систему, покликану забезпечувати фахівців підприємства всією необхідною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень, направлених на досягнення стратегічних цілей підприємства.

Стратегічний облік ураховує зовнішні фактори макросередовища, орієнтований на облік невизначеності, ґрунтується на стратегіях, які розробляються підприємством. Найважливішою інформацією, яку потрібно використовувати в стратегічному обліку, є інформація, сформована в результаті моніторингу зовнішнього середовища підприємства [2]. Водночас у стратегічному обліку формується інформація для здійснення моніторингу внутрішнього середовища.

Стратегічний облік дає необхідні дані для здійснення стратегічного аналізу, під яким передбачають безперервне дослідження об'єкта, результатом виконання якого є формування інформаційно-аналітичної бази для прийняття управлінських рішень, які спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності, збільшення вартості господарських одиниць та досягнення стратегічних цілей. Даний аналіз забезпечує завчасне коригування обраної стратегії та швидке реагування на зміни внутрішньої і зовнішньої середовища, що є однією з головних умов ефективного функціонування підприємства та його конкурентною перевагою.

Отже, формування стратегії розвитку підприємства, виступає як компонент інформаційного забезпечення стратегічного управління підприємством, сприяє розв'язуванню функціональних завдань стратегічного управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси й зв'язки із зовнішнім середовищем. Тому, необхідним стає вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств як необхідної умови прийняття обґрунтованих стратегічних управлінських рішень, спрямованих на реалізацію стратегії розвитку й надання їй сталого характеру.

Список використаної літератури:

1. Малиновський Ю. В. Інформаційне забезпечення стратегічного планування інноваційного розвитку підприємства / Ю. В. Малиновський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltn/352_mal.pdf.

2. Сутність, джерела і методи збору стратегічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gufer.net/srategy/365-sutnst-dzherela-metodi-zboru-strategchnoyi-nformacyi.html>.

В.Л. Вороніна, канд. екон. наук (*ПУЕТ, Полтава*)

М.М. Зюкова, канд. екон. наук, доц. (*ПолтНТУ, Полтава*)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Готельно-ресторанний бізнес є важливим сегментом ринку послуг національної економіки. Сучасні умови господарювання зумовлюють об'єктивну необхідність системного контролю за визнанням і

формуванням результатів діяльності, що є важливим аспектом ефективності системи управління підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Наукові дослідження з особливостей діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу здійснювали: С. І. Байлик, Г. І. Зима, К. В. Каленік, Т. В. Капліна, М. О. Корнілевська, Н. О. Телеш, М. В. Якименко та ін. Проте більшість проблемних аспектів, пов'язаних із визнанням результатів діяльності цих підприємств в сучасних умовах господарювання, потребують подальшого дослідження. Визнання фінансових результатів у системі обліку є одним із найважливіших показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства.

М. В. Рета відзначає, що фінансовий результат – це результат, одержаний підприємством від господарської діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової та іншої) у вигляді відповідного показника – прибутку або збитку [1]. На думку Н. О. Власової, фінансові результати являють собою бухгалтерську оцінку різниці між доходами та витратами відповідно до нормативної бази складання фінансової звітності [2]. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансовий результат підприємства визначається як різниця між отриманими доходами і понесеними витратами за відповідний період [3].

Слід відзначити, що порядок визначення фінансового результату, який застосовується у фінансовій та податковій звітності, не відповідає сучасним вимогам управління, оскільки деталізація інформації за центрами доходів та в розрізі наданих послуг і реалізованих товарів відсутня.

Для ефективної діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно врахувати наступні завдання для організації обліку фінансових результатів як інформаційної складової системи управління: визначення фінансового результату за кожним видом послуг; формування показників діяльності в розрізі центрів відповідальності; формування податкового навантаження (фінансових результатів) із податку на прибуток. Це, на нашу думку, дасть змогу отримувати достовірну інформацію для оцінки понесених витрат та отриманих доходів у розрізі наданих послуг, що сприятиме визначенню показників ефективності діяльності структурних підрозділів та результативності надання певних послуг.

Важливим аспектом побудови аналітичної системи обліку фінансових результатів є науково обґрунтована класифікація, яка враховує специфіку діяльності підприємств.

Слід відзначити: жоден стандарт обліку не містить класифікаційних ознак фінансових результатів, які би відповідали

вимогам управління. У методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності наведено показники діяльності відповідно до звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід). Якщо ж це і вважати класифікаційними ознаками, то вони можуть використовуватися лише для складання звітності, яка виступає інформаційним забезпеченням для зовнішніх користувачів.

Визначення фінансового результату на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу за видами реалізованого товару та послуг у розрізі центрів відповідальності дасть змогу для системи управління отримати інформацію, яка дозволить визначати рівень фактично понесених витрат на надання послуг, ціну реалізації, оперативно впливати на собівартість, а також забезпечить оперативний контроль і оцінку діяльності центрів відповідальності. Якщо підприємства готельно-ресторанного бізнесу мають у своєму складі декілька структурних підрозділів із надання однієї й тієї ж послуги, для оцінки фінансових результатів необхідно здійснити побудову системи обліку доходів і витрат за кожним таким центром відповідальності.

Таким чином, організаційні та методичні аспекти обліку, визнання результатів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу – важливий обліковий процес, який повинен забезпечити системний підхід до формування оперативної та достовірної інформації за кожним виділеним центром відповідальності у розрізі наданих послуг для потреб управління.

Список використаних джерел

1. Рета М. В. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств / М. В. Рета, Г. О. Пляка // Вісник НТУ «ХПІ». – 2015. – № 25 (1134). – С. 25-34.
2. Власова Н. О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі : [монографія] / Н. О. Власова, І. Ю. Мелушова. – Х. : ХДУХТ, 2008. – 259 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 – XIV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/996-14.

ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО ЦІНОВОГО ВАРІАНТУ ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ

В умовах хронічних кризових явищ в розвитку національної економіки та посилення конкуренції управління сучасним торговельним підприємством вимагає підвищеної уваги до формування оптимального цінового варіанту закупівлі товарів. Великі постачальники намагаються економічно стимулювати покупців вибирати заплановані обсяги товарів по сумах і асортименту. Зокрема, мова йде про значні знижки, які прописуються в договорах, що укладаються на рік. Звідси головна проблема дистриб'юторів - наднормативні залишки. Тим часом перед менеджментом постає завдання знизити складські видатки й оптимізувати обіговий капітал, у тому числі встановлюючи цільові показники оборотності по тім або іншим товарам.

Для розв'язку цього завдання рекомендується створити спеціалізований звіт «Розрахунки NPV при різних варіантах закупівлі товарів» реалізований в «1С». Закупівлю товарів по кожному із цінових варіантів можна представити як окремий інвестиційний проект, розрахувати й порівняти чисту поточну вартість кожного з них (Net Present Value, NPV), порівняти й обрати оптимальний варіант.

Алгоритм у цьому випадку наступний:

- розраховується поточна вартість грошового потоку від продажу товару, яка дисконтована за ціною капіталу (ефективна річна відсоткова банківська ставка);
- значення дисконтованих грошових потоків (Discounted Cash Flow, DCF) підсумуються, тим самим визначається NPV від реалізації товару;
- порівнюються значення NPV щодо реалізації товару, закупленого по різних варіантах у постачальника. Обирається варіант закупівлі з максимальним NPV.

Формула NPV класична:

$$\sum_{k=1}^n \frac{C_k}{(1+r)^k}, \quad (1)$$

де C_k (Cash Flow) - очікуваний грошовий потік за k -період,
 r - ціна капіталу проекту.

У моделі ми вводимо наступні умови:

- закупается товару стільки, скільки необхідно для підтримки його цільової оборотності в днях (наприклад, 90 днів);

- через обмеження по обсягах закупки товарів (обмеження по цільовій оборотності) знижується знижка від постачальника, тобто відбувається договірне збільшення закупівельної ціни.

Тоді розрахунки при первісному формуванні товарних запасів по різних закупівельних варіантах проводяться з урахуванням оборотності товару (Т):

$$T = \frac{Cз}{П} * дн, \quad (2)$$

де Сз - середнього товарного запасу (у натуральних показниках);
П - обсягу проданого за період товару в натуральних показниках);
дн- кількість днів у періоді.

Модель як би накладається на фактичні дані минулого періоду, при цьому фактичні дані по закупівлях товарів замінюються на розрахункові з урахуванням підтримки цільової оборотності. Останній показник визначається в компанії по методу експертних оцінок: група експертів, що полягає з фахівців відділів продажів, маркетингу, логістики, виробляє спільний розв'язок: на яку кількість днів повинне вистачати запасу на складах для підтримки безперебійних продажів з урахуванням строків поставок (можливо з використанням моделі Уілсона).

Ще одне допущення: складські витрати зменшуються пропорційно при зменшенні складських залишків.

Якщо фактична оборотність у днях по товару за попередній рік менше, чим його цільова оборотність, то цей товар у звіті спеціально виділяється. Така ситуація на практиці може вказувати на дефіцит.

Створюючи звіт, ми ухвалюємо, що інші грошові потоки, які пов'язані із процесом продажу товару, носять постійний характер. Тому при порівнянні оборотності, розрахованої по фактичних і модельних даних, вони будуть взаємно виключені.

Якщо організаційні можливості компанії дозволяють, можна приводити вартість зберігання товарів по кожному складу.

Таким чином, наприклад, якщо закуповували товари за цінами, збільшеними на 10 відсотків, але в оптимальному для компанії обсязі, чиста дисконтована вартість проекту таких закупівель може виявитися практично рівний тому, що ми одержали за знижкою, але ли при цьому великий понаднормативний запас. Іншими словами, не завжди знижки від обсягів закупівель є корисними.

П. В. Герасименко, д-р техн. наук, проф. (*ПГУПС, СПб*)

МЕТОДИКА МОДЕЛИРОВАНИЯ РИСКОВ, ВОЗНИКАЮЩИХ ПРИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ОПЕРАЦИЯХ

Как известно, практическая реализация управленческих операций не всегда завершается успешно, а сопровождается отклонениями поставленных целей. В последнее время в связи появившимися сложными и ответственными задачами перед принятием решения на ее реализацию возникла необходимость проводить оценку риска по достижению желаемой цели [1]. Поэтому разрабатывая концепцию построения управленческих систем для сложных объектов, особенно при эксплуатации радиационно опасных объектов, необходимо в нее включать моделирование и прогнозирование рисков [2].

В докладе предложена методология моделирования и алгоритм прогнозирования показателей риска при проведении управленческих операций, возникающих в результате производственной деятельности предприятий [3].

Актуальность работы обусловлена существенным запросом практики принятия обоснованных решений в условиях неопределенности и возможности возникновения рисков недостижения конечной цели управленческих операций [4]. В ней использован подход системного анализа. Применены методы математической статистики. Изложены методологические принципы построения по статистическим данным математических моделей результатов выполнения управленческих операций [5]. Дано описание аппарата оценивания показателей риска недостижения конечных целей транспортных операций. В основу расчетного аппарата положены регрессионный анализ и статистические данные выполнения управленческих операций [6]. Статистические данные формируются путем мониторинга выполнения типовых управленческих операций [6]. Рекомендована свертка показателей риска к одному показателю. Предложено использовать обобщенный векторный показатель риска, компонентами которого являются вероятность недостижения цели определенного уровня и ущерб, наносимый недостижением цели управленческой операции. Приведен пример оценивания риска несвоевременной доставки груза железнодорожным транспортом [7]. Предлагаемый аппарат, может являться составной частью построения управленческой системы субъектов предприятий. Он позволяет осуществлять прогнозирование результатов проведения

управленческих операций и обосновано принимать управленческие решения на начало их проведения.

Библиографический список

1. Герасименко П.В. Моделирование производственно-экономической деятельности филиала АО «федеральная пассажирская компания» / П.В. Герасименко, Г.Б. Сташишина // В сборнике: Государство и бизнес. Современные проблемы экономики. Материалы VII Международной научно практической конференции. Северо-Западный институт управления РАНХиГС при Президенте РФ, Факультет экономики и финансов. 2015, С.111- 116.
2. Основы теории, конструкции и эксплуатации космических ЯЭУ / Куландин А.А., Тимашев С.В., Атамасов В.Д., Борзилов Б.М., Герасименко П.В., Сырцов Л.А. // Ленинград, Энергоатомиздат, 1987. - 328 с.
3. Герасименко П.В. Оценка показателей управленческого риска при прогнозировании результатов производственной деятельности предприятия // Вестник приднестровского университета. Серия: физико-математических и технических наук. – 2012. – № 3(42) – с. 134 – 141.
4. Герасименко П.В. Методика моделирования риска при прогнозировании результатов инвестирования производственной деятельности предприятия // Известия ПГУПС. – 2012. – Вып. № 2 (31) – с. 142 – 147.
5. Герасименко П.В. Прогнозирование сроков доставки грузов железнодорожным транспортом / П.В. Герасименко, Г.Б. Титов // Известия ПГУПС, 2014. № 3 (40), С. 162 -169
6. Кударов Р.С. Мониторинг пассажиропотоков, формирующих входной пассажиропоток на станции «Пушкинская» в часы «пик» / Р.С. Кударов, П.В. Герасименко // В сборнике: Шаг в будущее, Неделя науки-2006. Материалы научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. Редактор В.В. Сапожников, 2006, С. 189-191.
7. Герасименко П.В. Оценивание рисков необеспечения своевременной доставки груза железнодорожным транспортом / П.В. Герасименко, Г.Б. Титов // Материалы 8-й Междунар. Науч.-практич. конф. – Киев.: Гос. экономико-технологический ун-т транспорта, 2013. – с. 293-295.

Т.В. Гільорме, канд. екон. наук (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ

Персонал це мабуть єдиний ресурс, який постійно знаходиться у руці, і не тільки у обороті підприємства, але змінюються у суспільному житті, при цьому набуваючи все нових унікальних властивостей, зрушень у структурі компонентів. Для зберігання відповідного розвитку персоналу необхідно не тільки матеріально-фінансові ресурси, але і внутрішні чинники особистості. Розвиток персоналу не лише дозволяє підприємству успішно вирішувати проблеми, пов'язані з появою нових напрямів діяльності, забезпечувати його конкурентоспроможність, але і здійснює позитивний вплив на працівників: підвищення кваліфікації і придбання новітніх здібностей та знань, перетворює їх найбільш конкурентоздатними на ринку праці та отримують додаткові можливості для професійного росту всередині підприємства. Як визначено в ст. 201 Кодексу Законів про Працю (КЗпП) [2], для професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників власник або уповноважений ним орган організує індивідуальне, бригадне, курсове та інше виробниче навчання за рахунок підприємства, організації, установи.

Періодичність підвищення кваліфікації робітників, керівників, професіоналів та фахівців устанавлюється залежно від виробничої потреби, але не рідше одного разу на 5 років (п. 2.5, 2.6 Положення, затвердженого спільним наказом Мінпраці та соцполітики і МОН від 26.03.01 р. № 127/151 [3]). Обов'язок проходити професійне навчання може бути закріплений у колективному договорі. Добровільне навчання проводиться за власною ініціативою працівника або роботодавця, але за обов'язковою згодою першого.

Об'єктом бухгалтерського обліку соціальної діяльності є соціальні зобов'язання підприємства перед працівниками, що включає складові: виплата заробітної плати, створення нових робочих місць, навчання та підвищення кваліфікації, забезпечення кар'єрного зростання тощо. Крім соціальних зобов'язань у суб'єкта господарювання виникають соціальні витрати: витрати, пов'язані із зайнятістю працівників; витрати, пов'язані з відповідальністю підприємства; витрати, пов'язані із забезпеченням прав людини та ін.

На наш погляд, необхідно формувати спеціальний резерв, до якого будуть періодично відраховувати кошти, які відносяться на

витрати підприємства впродовж усього життєвого циклу працівника, що забезпечить відновлення його соціально-професійного якості та нагромадження коштів для проведення навчання та підвищення кваліфікації відповідно до вимог робочого місця. Сума відрахувань до резерву забезпечення професійного розвитку персоналу формується відповідно до стадії життєвого циклу працівника на підприємстві з урахуванням його ставлення до власного професійного розвитку: I стадія «Трудова адаптація» – прагнення до розвитку, невизначеність необхідних шляхів; II стадія «Професійне зростання» – прагнення до розвитку і усвідомлення необхідних шляхів; III стадія «Накопичення професійного досвіду» – прагнення до розвитку і його реалізація; IV стадія «Професійна реалізація» – зменшення прагнення до розвитку і його реалізація; V стадія «Скорочення професійної реалізації» – відсутність прагнення до розвитку і його необхідності.

В обліковій системі резерв забезпечення навчання та підвищення кваліфікації персоналу доцільно формувати на окремому рахунку [1]. Зокрема, для цього можна використати вільний субрахунок 479 до синтетичного рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» із назвою «Забезпечення професійного розвитку персоналу» у розрізі таких рахунків аналітичного обліку: 4791 «Забезпечення формального професійного навчання персоналу», 4792 «Забезпечення професійного неформального навчання персоналу», 4793 «Інші напрями професійного розвитку персоналу». Вважаємо, що аналітичні рахунки субрахунку 479 «Забезпечення розвитку персоналу» повинні бути: четвертого порядку – за класифікаційними угруповання відповідно до Класифікатору професій ДК 003:2010 (керівники, професіонали та фахівці, робітники); п'ятого порядку – за видами професійного навчання.

Список використаної літератури

1. Гільорме Т.В. Розвиток персоналу як об'єкт бухгалтерського обліку соціальної діяльності суб'єкта господарювання / Т.В. Гільорме, Ю.К. Шачаніна // Економіка і фінанси. – 2017. – № 6. – С. 14-20.
2. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10.12.1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Положення про професійне навчання працівників на виробництві від 26.03.2001 №127/151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0315-01/ed20120727>

Н.Д. Глазко, асист. (ВНАУ, Вінниця)

А.В. Заболотчук, студ. (ВНАУ, Вінниця)

ПРОБЛЕМИ ТА АНАЛІЗ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Співвідношення між попитом і пропозицією на трудові ресурси утворює ринок праці. На даний час на ньому попит набагато менший за пропозицію, внаслідок чого збільшується кількість безробітних людей. Трудові ресурси – це найбільш активна частина населення. Вони є основною продуктивною силою суспільства та одним з головних чинників його територіальної організації.

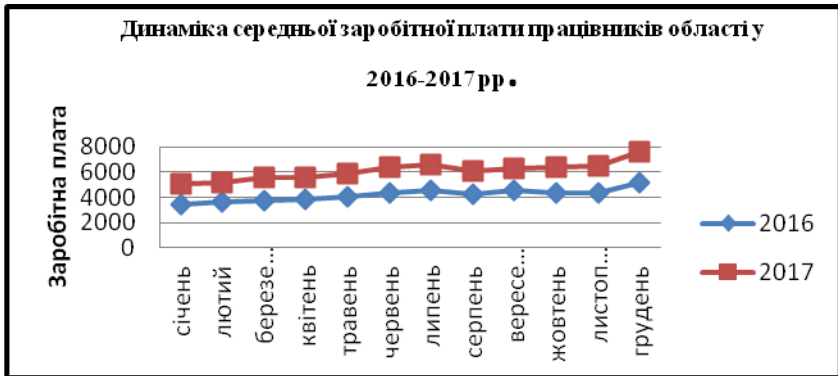
Заробітна плата як соціально-економічна категорія є: по-перше, основним джерелом грошових доходів працівників, адже її величина значною мірою характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства; по-друге, її правильна організація заохочує працівників підвищувати ефективність власної діяльності, а, отже, безпосередньо впливає на темпи й масштаби соціального та економічного розвитку країни.

Для оцінки розміру заробітної плати працівників застосовується показник фонду оплати праці, який формується із нарахувань працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінених у грошовому вираженні) за відпрацьований та невідпрацьований час, або за виконану роботу. Фонд оплати праці складається з фондів основної й додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). До фонду основної заробітної плати включаються: винагороди за виконану роботу; суми відсоткових або комісійних; оплата праці за час перебування працівника у відраженні і так далі.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, а також премії за виконання виробничих завдань і функцій.

Аналізуючи статистичні дані з оплати праці по Вінницькій області можна зробити висновки, що середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у грудні 2017 року становила 7613 грн, що у 2,4 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (3200 грн) [3].

**Рис. 1. Динаміка середньої заробітної плати працівників
Вінницької області у 2016-2017 рр.[3]**

Отже, найбільша заробітна плата по Вінницькій області саме в працівників сільського господарства – 9259 грн.; освіта - 6409 грн.

Переходячи до питання аналізу ефективності використання трудових ресурсів слід зауважити, що для цього використовується інформація з первинних документів, бухгалтерських звітів, дані табельного обліку, звіту з праці. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів включає наступні етапи: аналіз чисельності, аналіз використання фонду робочого часу, аналіз продуктивності праці [2].

Отже, ефективність використання трудових ресурсів залежить від рівня економічного стану та соціального клімату підприємства. Для забезпечення функціонування підприємств важливим є: аналіз якості використання трудових ресурсів та дослідження практичних аспектів бухгалтерського обліку розрахунків з персоналом.

Список використаної літератури:

1. Багрій К. Л. Деякі особливості аналізу ефективності використання трудових ресурсів / К.Л. Багрій // Облік, аналіз, аудит.- Вип. 1-2(65-66).- 2017.- С. 344-350.

2. Турко М.О. Облік розрахунків з оплати праці та аналіз ефективності використання трудових ресурсів / М.О. Турко, Г.С. Макарова, К.В. Черноусова// Економічний простір.- Вип. №90. – 2014.- С. 215-222.

3. Головне управління статистики у Вінницькій області. Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html>.

Н. Д. Глазко, асист. (ВНАУ, Вінниця)
А. М. Змієць, студ. (ВНАУ, Вінниця)

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

Основні засоби, як головний елемент матеріально-технічної бази підприємства, повинні використовуватися раціонально й ефективно, що багато в чому залежить від своєчасності одержання надійної і повнішої аналітичної та економічної інформації. Поліпшення використання основних засобів полягає у підвищенні ефективності використання їх активної частини в часі і за потужністю.

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у ринкових умовах. Ефективність основних засобів – це результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами.

Для ефективного використання застарілих основних засобів підприємствам необхідно періодично їх модернізувати або проводити регулярні ремонтні роботи, якщо немає можливості списати їх з балансу чи інвестувати кошти в більш сучасні.

Доцільним буде провести аналіз введення в дію нових основних засобів окремо по окремих областях України. Дані за 2015-2017 рр. зображені на рис. 1

Рис. 1. Введення в дію нових основних засобів в окремих областях України, тис. грн. [1].

За допомогою рисунка 1, можна побачити, що найактивніше

вводили в свою діяльність нові основні засоби підприємства Хмельницької області у 2017 році їхня сума становила 18263,5 тис. грн. Також динаміка зростання спостерігається і в інших областях таких як Полтавська – 13652,3 тис. грн., Черкаська – 6859,3 тис. грн. та Житомирська – 5689,3 тис грн. за 2017 рік.

Нестабільна динаміка спостерігається у Івано-Франківській області, що може говорити про дуже застарілі основні засоби на підприємствах. Стабільна ситуація у Вінницькій та Рівненській областях, що є позитивним для характеристики їх підприємств.

Основними факторами, які впливають на структуру основних виробничих засобів підприємств, є: рівень автоматизації і механізації, рівень спеціалізації, кліматичні та географічні умови розміщення підприємств. Кожний фактор по-різному впливає на структуру виробничих засобів. Поліпшити структуру основних виробничих засобів можна за рахунок:

- ✓ оновлення та модернізації устаткування;
- ✓ ефективнішого використання виробничих приміщень установленням додаткового устаткування на вільній площі;
- ✓ ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

На підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування та удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури [2, с. 142].

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів є одним з основних завдань виробничої діяльності підприємств, від результату якого залежить їх фінансовий стан та конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики [сайт]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
2. Коваль Н. І., Аналіз ефективності використання основних засобів та шляхи їх поліпшення / Н. І. Коваль // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації – 2013. – Вип. 1. – С. 142
3. Кущик А.П., Підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві / А.П. Кущик, А.В. Коротя // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – №3 (11). – С. 30-36.

Н.Д. Глазко, асист. (ВНАУ, Вінниця)

Т.М. Долгій, студ. (ВНАУ, Вінниця)

ПРОБЛЕМНО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Земля є одним із головних ресурсів життєдіяльності суспільства. Від стану земельних ресурсів залежить розвиток сільського господарства. Найважливішим завданням земельної реформи на сучасному етапі є закріплення і розвиток реформованих земельних відносин, без вдосконалення та державного регулювання яких інші перетворення економіки не дають очікуваних результатів.

Земельні ресурси — це землі, що використовуються або можуть бути використані для сільського чи лісового(господарства, містобудівництва та ін. В Україні сільськогосподарські угіддя становлять 70 % площі усіх земель; серед них орні землі — в середньому 55 %, а в окремих областях — більш як 80 % [3].

Використання сучасних способів земельних ресурсів в Україні не відповідають вимогам збалансованого природокористування. Негативні наслідки порушення співвідношення між угіддями призводять до посилення деградаційних процесів (водна, вітрова ерозія); втрати родючості ґрунту (зменшення вмісту гумусу, порушення балансу біогенних елементів) і як наслідок, до зниження продуктивності земель. На сьогодні порушено співвідношення площ орних земель, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів [1].

В ринкових умовах, аграрний сектор, сприяє послабленню дії окремих еколого-економічних чинників, а з іншого – недосконалість економічних інструментів природокористування, зменшення фінансування природоохоронних заходів призводять до ще більшого загострення екологічних проблем землекористування.

За європейськими мірками показники землезабезпечення в Україні досить великі. Незважаючи на значні ресурси, раціональне використання землі – одне з найважливіших народногосподарських завдань. Проблема й у тому, що в Україні дуже високий рівень залучення земель у сільськогосподарський оборот: сільськогосподарське освоєння території – 69%, розораність с.-г. угідь – 78% або 56 % території [2].

По окремому суб'єкту землекористування чи території визначають структуру земельних угідь, тобто співвідношення окремих видів угідь у загальній їх площі. Структура угідь залежить від рельєфу

місцевості та якості ґрунтів, які визначають виробничий напрямок сільськогосподарського підприємства чи регіону. Аналізуючи структуру земельних ресурсів, дають оцінку раціональності їх використання. Висока частка у структурі земельних ресурсів природних кормових угідь (сінокосів і пасовищ) вказує на доцільність розвитку скотарства, однак чимало сільськогосподарських підприємств, за яким закріплені значні кормові угіддя, з економічних причин взагалі не утримують худобу[4].

При аналізі структури земельних ресурсів вивчають зміни у їх структурі, встановлюють тенденції, темпи і причини цих змін, дають оцінку змінам з точки зору суспільних інтересів, вимог раціонального еколого безпечного землекористування.

Для аналізу стану земельних угідь використовують показники: відсоток орних земель у площі с.-г. угідь (рівень розораності); відношення посівної площі до площі ріллі (частка ріллі в обробітку); відсоток осушених (зрошуваних) земель у площі с.-г. угідь.

Отже, залучення у господарське використання значних за розмірами земельних ресурсів, наявність інвестицій надає сільськогосподарським підприємствам-учасникам інтеграції додаткових конкурентних переваг. Водночас, для підвищення економічної ефективності аграрної сфери необхідно забезпечити можливість сільськогосподарських підприємств самостійно планувати використання наявних земельних ресурсів і приймати рішення щодо доцільності залучення додаткових земель у господарське використання.

Список використаних джерел:

1. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електронний ресурс] // Офіційний веб сайт. — Режим доступу: <http://land.gov.ua>.

2. Електронний режим доступу: <http://megos.org.ua/ekonomicznyj%20analiz.3.1.html>

3. Навчальний портал НУБіП, Електронний ресурс: <http://elearn.nubip.edu.ua>

4. Петренко Ж.А. Ефективність використання землі в умовах нових організаційних агроформувань: автореф. дис. канд. екон. наук / Ж.А. Петренко. – Х. – 2009. – 20 с.

Н.Д. Глазко, асист. (ВНАУ, Вінниця)
Ю.І. Цимбалюк, студ. (ВНАУ, Вінниця)

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Діяльність підприємства пов'язана з наявністю та використанням основних засобів, які повинні характеризуватися певною структурою для здійснення процесу виробництва.

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на дані зміни.

Фондомісткість є величиною зворотною до фондодідачі [1]. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондодідача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення. Забезпеченість підприємства основними виробничими засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства. Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів [1, 2].

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондодідача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів, фондомісткість, фондоозброєність, фондозабезпеченість. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондодідача.

Розрахуємо дані показники для досліджуваного підприємства ДП ДГ «Олександрівське», з 2015-2016 р.р., яке розташоване в с. Олександрівське, Тростянецького р-ну, Вінницької області. (табл. 1).

Таблиця 1

**Аналіз стану та ефективності використання основних засобів
ДП ДГ «Олександрівське» за 2015-2016 рр.**

Показник	2015	2016	Абсолютне відхилення (+/-)	Відносне відхилення (%)
Вартість валової продукції, тис. грн.	35299	40143	4844	113,7
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	23659	23468	-191	100
Середньорічна чисельність працівників, осіб	215	211	-4	98,1
Площа сільськогосподарських угідь, га	3614	3564	-50	98,6
Фондовіддача	1,49	1,71	0,22	114,8
Фондомісткість	0,67	0,58	-0,09	86,6
Фондоозброєність	110,04	111,22	1,18	102
Фондозабезпеченість	6,55	6,58	0,03	100,5

Ми провели аналіз ефективності використання основних засобів і можемо зробити висновки, що вартість валової продукції у 2016 році збільшилась на 4844 тис. грн. Середньорічна вартість ОЗ зменшилось на 191 тис. грн., а фондовіддача збільшилась – це є позитивним. Показники, які одержані при розрахунку впливу факторів на зміну показників ефективності використання основних засобів є умовні. При оцінці ефективності використання основних засобів необхідно враховувати особливості господарської діяльності, форму власності та стратегічну мету підприємства.

Список використаної літератури:

1. Білиця Ю. В., Шульга А. В. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. // Проблеми економіки транспорту // 2012.- 4 с.
2. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник / І.В. Ковальчук. – К. : Знання, 2013. – 679 с.

С.І. Головацька канд. екон. наук, проф. (*Львівський торговельно-економічний університет, Львів*)

М.П. Попович асп. (*Львівський торговельно-економічний університет, Львів*)

ОБЛІК І ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Для забезпечення сталого розвитку економіки України загалом та запровадження новітніх методів та принципів організації господарських процесів на підприємствах з виробництва пива виникає необхідність постійного вдосконалення системи обліку та внутрішнього контролю.

Проблемам управлінського обліку присвятили значну кількість наукових праць відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: В. І. Бачинський, Ф. Ф. Бугинець, О. С. Бородкін, Б. І. Валуєв, Ю. А. Верига, С. І. Головацька, П. О. Куцик, В. Л. Г. Медвідь, В. О. Озеран та інші.

Своєю чергою, комплексний підхід до формування інформаційного забезпечення управлінського обліку потребує послідовного вдосконалення системи управління підприємствами з виробництва пива, який передбачає такі етапи:

- відокремлення центрів фінансового та управлінського обліку;
- визначення внутрішніх регламентів оброблення та представлення інформації, а також дії всіх служб з виконання облікових функцій;
- удосконалення облікової політики підприємства щодо фінансового та управлінського обліку.

На нашу думку, до основних елементів системи управлінського обліку та контролю витрат відносять: об'єкти управління (рівень, формування і структура витрат), методи управління (здійснення процедур, необхідних для виявлення відхилень фактичних показників витрат від нормативних), суб'єкти управління (структурні підрозділи підприємства, що здійснюють процедуру управління витратами), предмети управління (окремі характеристики стану витрат), які слугують основою сучасних концепцій управління витратами.

Отже, впровадження системи обліку за центрами відповідальності на підприємствах з виробництва пива дозволить розв'язати значну кількість проблем, що виникають у керівництва підприємства, створить умови для формування необхідної звітності

для потреб керівників всіх рівнів управління, а також збільшить обґрунтованість управлінських рішень, що приймаються на кожному з рівнів. Побудова управлінського обліку за центрами відповідальності дозволить пов'язати діяльність конкретних осіб із відповідальністю за результати роботи певного структурного підрозділу.

Тому напрямами запровадження управлінського обліку та контролю витрат у пивоварному виробництві є:

- удосконалення організації облікового та контрольного процесів із використанням нових носіїв обліково-контрольної інформації – форм внутрішньої управлінської звітності та розроблення їх документообігу;

- формування організаційної структури управління обліком та внутрішнім контролем із урахуванням масштабів виробництва, його організаційно-технологічної структури, складу структурних підрозділів – центрів відповідальності та системи управління підприємством;

- поліпшення організаційно-правового забезпечення обліку та внутрішнього контролю шляхом розроблення і запровадження положень про центри відповідальності, про управлінську внутрішню звітність, про бюджетування та внутрішній контроль, які дозволять запровадити ефективну систему управлінського обліку і контролю витрат;

- розроблення й впровадження моделі управлінського обліку з використанням концепцій: “управління витратами за відхиленнями”, “таргет-костингу” і “кайзен-костингу”, особливо при розробленні бюджетів витрат.

Отже, теоретико-методичні основи обліку та внутрішнього контролю витрат за центрами відповідальності потребують комплексного вдосконалення з метою формування раціонального і достовірного інформаційного забезпечення системи управління підприємств з виробництва пива.

Список літератури

1. Головацька С. І. Внутрішній контроль витрат підприємства: організаційно-методичні аспекти / С. І. Головацька, О. П. Сашко // Молодий вчений. - 2016. - № 5. - С. 36-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_5_12.

2. Куцик П. О. Обліково-аналітична концепція управління загальновиробничими витратами підприємства : монографія / П. О. Куцик, О. М. Мазуренко. – Львів: Вид-во “Растр-7”, 2014. – 288 с.

Ю.А. Гороховець, асп., гол. бух. ТОВ «Арніка Альтіссіма»
(*Національна академія статистики, обліку і аудиту, Київ*)

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Питання економічного аналізу нематеріальних активів стало об'єктом дослідження вітчизняних науковців на початку 1990-х років після запровадження даного поняття в національну облікову систему. Оскільки нематеріальні активи були віднесені до складу необоротних активів підприємства, при розробці методики їх економічного аналізу використовувались методи, що традиційно застосовувались для аналізу необоротних активів, внаслідок чого такі методики, в переважній більшості не враховували визначальних особливостей нематеріальних активів як об'єкта бухгалтерського обліку. Зокрема, зовсім поза увагою залишались специфічні змістовні властивості нематеріальних активів (невідчутність, наявність творчої та інноваційної компоненти, відсутність фізичного зносу та високий ризик морального зносу, низький рівень ліквідності, неадитивність), які мають обов'язково враховуватись суб'єктами здійснення економічного аналізу, оскільки саме ці специфічні властивості відіграють визначальну роль в забезпеченні ефективного управління нематеріальною складовою майна підприємства в умовах формування економіки, що базується на знаннях.

Як наслідок значною кількістю вчених, що займаються дослідженням проблематики розвитку обліково-аналітичної системи підприємства в умовах економічних змін, значно критикується існуючий підхід до аналізу нематеріальних активів та пропонуються шляхи щодо його удосконалення на основі врахування зростаючої ролі нематеріальних активів в діяльності підприємств. Так, на думку К. Хорнунга традиційний аналіз фінансової звітності в частині нематеріальних активів має бути розширений, щоб забезпечити комплексний аналіз діяльності підприємства [1, с. IX]. Під розширенням традиційної методики аналізу нематеріальних активів автором розуміється необхідність формування обліково-аналітичної інформації про нематеріальні драйвери вартості, яка буде корисною як для внутрішніх користувачів (менеджмент підприємства, служба управлінського контролю), так і для інвесторів. Проведення такого розширення є можливим лише за умови комплексного реформування чинної системи бухгалтерського обліку в частині розуміння сутності, визнання, облікового відображення та оцінки нематеріальних активів

підприємства.

На сьогодні з поступовим розвитку теорії інтелектуального капіталу і появою більш глибокого розуміння сутності нематеріальних активів та інтелектуальної власності у вітчизняних дослідників, з'являються оригінальні та нетрадиційні підходи до економічного аналізу нематеріальних активів в широкому розумінні (як інтелектуального капіталу підприємства), які базуються на розумінні їх інтелектуально-правової природи та на врахуванні їх здатності значно змінювати свою вартість під впливом різних видів внутрішніх та зовнішніх факторів.

Одним із сучасних напрямів розвитку економічного аналізу нематеріальних активів є розробка методики аналізу впливу нематеріальних активів на ринкову вартість підприємства. В контексті даного напрямку досліджується не лише стан, динаміка або економічна ефективність використання нематеріальних активів на підприємстві, а їх взаємозв'язок з зовнішніми відносно підприємства показниками, зокрема, з його ринковою вартістю. В контексті даного напрямку досліджень актуальними проблемами, що потребують вирішення, є наступні:

- обґрунтування сутності та структури нематеріальних активів як фактору створення вартості підприємства;
- удосконалення методики оцінки нематеріальних активів як фактору створення вартості підприємства;
- визначення впливу інвестицій в нематеріальні активи на доходність підприємства в майбутньому;
- встановлення ролі нематеріальних активів в процесі формування фундаментальної вартості активів підприємства;
- встановлення ролі нематеріальних активів в процесі формування ринкової вартості підприємства на основі використання регресійного аналізу;
- визначення шляхів підвищення ринкової вартості підприємства на основі підвищення ефективності управління нематеріальними активами.

Список використаних джерел:

1. Daum J.H. Intangible Assets and Value Creation / Juergen H. Daum. – John Wiley & Sons. 2003. – 444 p.

О.О. Горошанська, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)
Н.Б. Кащена, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ ЗОВНІШНІХ ПЕРЕДУМОВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується значною невизначеністю, високим рівнем інфляції та зростаючою конкуренцією. За цих умов зростає роль стратегічного аналізу як інструменту обґрунтування стратегічних рішень, який враховує внутрішні можливості підприємства і стан його зовнішнього середовища.

Мінливість зовнішнього середовища та його суттєвий вплив на результати діяльності підприємства обумовлюють необхідність вивчення та широкого використання методів і прийомів, що дозволяють діагностувати потенційні та існуючі загрози підприємства.

Враховуючи особливості зв'язку зовнішніх передумов розвитку підприємств роздрібною торгівлю з можливостями підприємства впливати на них, у складі зовнішнього середовища необхідно виділяти макро- та мезорівень (конкурентне середовище).

Макросередовище значною мірою визначає можливості функціонування та розвитку підприємства. У свою чергу, підприємство не має можливостей змінювати ці умови, а може лише передбачати зміни політичної, економічної, соціальної та технологічної складових макросередовища, а також пристосовуватись до них.

Особливістю конкурентного середовища, до складу якого входять всі суб'єкти господарювання, які вступають у ринкові відносини з підприємством, є те, що між його елементами та підприємством існує зворотній зв'язок. Дії суб'єктів конкурентного середовища не лише впливають на діяльність підприємства, а й самі змінюються під впливом прийнятих на підприємстві управлінських рішень.

Різний характер зв'язків, які поєднують підприємство з макро- та конкурентним середовищем, пояснює відмінності у наборі методів та прийомів їх дослідження, до складу яких входять як універсальні, так і ті, що враховують певні особливості складових зовнішнього середовища.

Незалежно від рівня зовнішніх передумов розвитку підприємства їх дослідження здійснюється за допомогою загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, індукції, дедукції,

конкретизації, моделювання, аналогії, системного аналізу.

Врахувати склад чинників макrorівня і дослідити їх вплив на розвиток підприємства дозволить використання такого прикладного інструментарію стратегічного аналізу, як PEST-аналіз та PESTLE-аналіз.

PEST-аналіз призначений для оцінки політичних (P – political), економічних (E – economic), соціальних (S – social) і технологічних (T – technological) аспектів зовнішнього середовища. PESTLE-аналіз, враховує, окрім вище перерахованих ключових детермінантів, юридичні (L – legal) та етичні (E – ethical) чинники, що мають важливе значення в умовах поглиблення інтеграційних процесів у світі.

Для вивчення конкурентного середовища підприємства пропонується використання наступних методів стратегічного аналізу:

- бенчмаркінг, який передбачає виявлення і вивчення переваг конкурентів, впровадження їх досвіду в роботу підприємства;

- конкурентний профіль, спрямований на вивчення слабких і сильних сторін конкурентів;

- карта стратегічних груп конкурентів, яка дозволяє підприємству виявити своїх найближчих конкурентів;

- модель п'яти сил Портера, що є інструментом діагностики впливу на ринок основних конкурентних сил (конкуренція серед продавців галузі, ринкові спроби підприємств інших галузей привабити споживачів до власної продукції, потенційні можливості входження нових конкурентів, виробничі потужності та можливості постачальників, купівельна спроможність і можливості потенційних споживачів).

Дослідження показали, що методи аналізу зовнішнього середовища підприємства дозволяють визначити силу прояву кожного значущого зовнішнього чинника, а також ступень їх впливу на стратегію розвитку підприємства. Вони також спрямовані на вивчення змін, що впливають на поточну діяльність підприємства, розробку можливих реакцій на розвиток чинників зовнішнього середовища.

Перевагою всіх методів аналізу макро- та мезооточення підприємства можна вважати наочне зображення зовнішніх чинників, що впливають на розвиток підприємства. До недоліків даної групи методів стратегічного аналізу слід віднести їх статичність, неможливість урахування швидких та непрогнозованих змін, суб'єктивізм при виборі та оцінці чинників впливу, обмеженість у використанні.

А.П. Грінько, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ЙОГО МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ

Процес інтерференції розвитку підприємства залежить від внутрішніх та зовнішніх чинників, обраного напрямку політики його економічного управління. Необхідно враховувати зміни структури та масштабів бізнесу, мінливість законодавчої бази, нові вимоги ринку, інноваційні процеси, гармонійність із загальним трендом розвитку. Тобто, має бути здійснено паралельне вирішення взаємопов'язаних між собою оперативних завдань для реалізації стратегічних цілей шляхом синхронізації бізнес-процесів та організації якісної системи облікової інформації, яка за допомогою особливих бухгалтерських прийомів та методів уміло поєднує усі стадії відтворення суспільного продукту, створюючи інформацію, необхідну різного роду інституціям або окремим внутрішнім чи зовнішнім користувачам.

У теорії та методології бухгалтерського обліку відбувається серйозне реформування, пов'язане із розвитком окремих категорій, концепцій під впливом айфарезу. Ми підтримуємо думку, що «Зміна парадигми бухгалтерського обліку має бути першим теоретичним вкладом бухгалтерської науки в оновлення системи управління, а, звідси, і в майбутній (гармонійний) розвиток глобальної економіки в цілому, та української зокрема» [1].

Оскільки інституційне середовище змінюється, відбувається постійний перегляд міжнародної регламентації (регулювання) у сфері бухгалтерського обліку, що призводить до необхідності підпорядкування теорії бухгалтерського обліку тим нормам, які змінилися на практиці.

Основу методології становлять, як відомо, принципи обліку, його цілі, базові категорії та поняття. В даному випадку слово «принцип» (від лат. Principium - початок, основа) використовується в контексті вихідного положення теорії обліку. У бухгалтерському обліку за допомогою системи методологічних принципів задаються базові правила професійної поведінки, визначається логіка бухгалтерських процедур. Але дуже важливим є не лише знання принципів, а й (головне) їх розуміння та порядок застосування на практиці. Принцип бухгалтерського обліку – це правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій та під час відображення їх результатів у фінансовій звітності.

Теорія бухгалтерського обліку у теперішній час виділяє ряд основних принципів, розглянутих як в Міжнародних стандартах фінансової звітності, так і в Законі України про бухгалтерський облік

та фінансову звітність, а також в НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відповідно до яких організовано ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

З 01.01.2018 р. набрали чинності зміни, внесені Законом № 2164 до Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність, яким переглянуто принципи бухгалтерського обліку, зокрема, виділено наступні: повне висвітлення; автономність, послідовність; безперервність, нарахування; превалювання сутності над формою; єдиний грошовий вимірник; інші принципи, визначені міжнародними стандартами або національними ПБО, або національними ПБО в державному секторі (табл. 1).

Таблиця 1

Зміни у складі принципів бухгалтерського обліку

Принципи до 01.01.2018 року	Принципи з 01.01.2018 року
1. <i>обачності</i>	1. повного висвітлення
2. повного висвітлення	2. автономності,
3. автономності	послідовності
4. послідовності	3. безперервності,
5. безперервності	нарахування
6. єдиного грошового вимірника	4. превалювання сутності над
7. нарахування	формою
та відповідності доходів	5. єдиного грошового
і витрат	вимірника
8. превалювання	6. інші принципи, визначені
сутності над формою	міжнародними стандартами
9. <i>історичної (фактичної)</i>	або національними ПБО,
<i>собівартості</i>	або національними
10. <i>періодичності</i>	ПБО в державному секторі

Як бачимо, нові зміни законодавчої бази торкнулись виключення таких принципів бухгалтерського обліку, як: обачність, історичної (фактичної) собівартості та періодичність. Об'єднано в одну групу принципи: автономності та послідовності; безперервності та нарахування доходів і витрат. Економічний зміст таких змін можна пояснити деяким дублюванням змістовного наповнення окремих принципів та їх корилюванням з укрупненими групами принципів.

Література:

1. Жук В.М. Парадигма бухгалтерського обліку економіки гармонійного розвитку / В.М. Жук // Економічні науки. Серія: «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. – Луцьк: ЛНТУ. – 2009. – Вип. 6(24). – С. 171–182.

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В ОБЛІКУ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах господарювання проблеми в обліку дебіторської заборгованості підприємств муніципального сектору економіки пов'язуються із використанням ними «класичних» для виробничо-комерційних підприємств методик, а враховуючи специфіку діяльності цих підприємств, можна вести мову про потребу удосконалення процесів організації обліку.

В руслі нашого дослідження варто відзначити роботи таких вчених як Н.С. Акімова, О.В. Топоркова [1], Гура Н.О. [2] та ін. В той же час спостерігається певний дефіцит праць присвячених дебіторській заборгованості житлово-комунальних підприємств.

У діючій методиці обліку [4] щодо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги не передбачено, що з плином часу відбувається зміна статусу заборгованості. Якщо відстрочена дата погашення та у зв'язку із цим вона настає після закінчення строку, що перевищує 12 місяців з дати балансу, то поточна заборгованість повинна бути переведена в довгострокову. З цією метою рекомендується виокремити однойменний субрахунок 185 «Довгострокова дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги», за яким здійснювати аналітичний облік за строками непогашення у розрізі дебіторів.

Для вирішення проблеми погашення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги прийнято Закон [3], яким встановлено порядок реструктуризації на термін до 60 місяців залежно від суми боргу та рівня доходів. З цією метою громадяни укладають з надавачами житлово-комунальних послуг договори про щомісячне рівномірне погашення реструктуризованої заборгованості та своєчасну сплату поточних платежів. При цьому загальна сума платежів, не повинна перевищувати 25 % доходів, що визначаються при нарахуванні субсидій для працюючих і 20 % - для пенсіонерів та інших осіб, які отримують будь-які види соціальної допомоги. За умови, якщо доходів громадян, які уклали договори про реструктуризацію, не вистачить на повне погашення цієї заборгованості, термін дії договору продовжується до повного її погашення.

Також цивільним законодавством [5, ст. 259] передбачено, що позовна давність, може бути збільшена за домовленістю сторін. Для

цього укладається договір про збільшення позовної давності у письмовій формі. А у [5, ст. 264] визначено, що перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу. Після переривання перебіг позовної давності починається заново. Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Вищенаведене роз'яснює факт наявності у муніципальних підприємств дебіторської заборгованості до 5 і більше років.

Крім того, нормативно рекомендовані форми бухгалтерського обліку не дають змоги накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації, в обсязі достатньому для проведення аналізу розрахунків, з метою прогнозування ймовірності платіжної кризи та складання рекомендацій щодо її попередження.

Удосконалення облікового інструментарію системи управління дебіторською заборгованістю передбачає розробку ефективних механізмів, направлених на оптимізацію обсягів і структури заборгованості, формування ефективних принципів та стандартів кредитної політики, скерованих на побудову ефективної системи управління інкасацією дебіторської заборгованості з оптимальною швидкістю її погашення, мінімальними ризиками та максимальним результатом функціонування муніципального підприємства.

Список використаних джерел:

1. Акімова Н. С. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: [монографія] / Н. С. Акімова, О. В. Топоркова, Т. О. Євлаш, О. О. Говоруха. – Х. : ХДУХТ, 2016. – 285 с.
2. Гура Н.О. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика: [монографія] / Н. О. Гура. – К. : Знання, 2006. – 351с.
3. Закон України «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію» від 20.02.2003 № 554-IV [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/554-15>
4. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України №291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
5. Цивільний Кодекс України: Закон України: від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

В.В. Гик, канд. екон. наук, доц. (*Національний університет “Львівська політехніка”*)

ОБЛІК СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки для ефективного ведення спільної діяльності особливе значення належить бухгалтерському обліку, який є важливою функцією управління, інформаційною основою будь-якого підприємства та нерозривно пов'язаний з нормативно-правовими актами. При цьому, багато науковців наголошують на неузгодженості законодавчих норм, які пов'язані з обліком спільної діяльності.

Так, заслуговує на увагу зауваження Дмитренко А. В. стосовно того, що “Проблематика питання полягає в тому, що на сьогодні існує розбіжність між положеннями основних нормативних документів з обліку спільної діяльності” [1, с. 20].

Тому, при здійсненні бухгалтерського обліку спільної діяльності виникають певні труднощі, які зумовлені, перш за все, неврегульованістю чинного законодавства України.

Основними нормативними документами, які визначають порядок обліку спільної діяльності в Україні є: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку спільної діяльності без створення юридичної особи.

За результатами аналізу чинних нормативно-правових документів з обліку спільної діяльності в Україні можна констатувати, що:

По-перше, порядок ведення обліку спільної діяльності в Україні регулює П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції”, що видається дивним, оскільки внески учасників у спільну діяльність без створення юридичної особи не вважаються фінансовими інвестиціями. Тому П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції”, зважаючи на його назву, повинне регламентувати порядок обліку виключно фінансових інвестицій.

По-друге, П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” передбачає можливість здійснення спільної діяльності як зі створенням, так і без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю відповідно до письмової угоди між ними. Зазначені норми суперечать Методичним рекомендаціям з бухгалтерського обліку спільної діяльності без створення юридичної особи та ЦКУ, відповідно до якого за договором про спільну діяльність сторони (учасники) зобов'язуються спільно

діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети. Через це залишають поза увагою норми, що стосуються обліку спільної діяльності зі створенням юридичної особи.

У зарубіжній практиці форми та облік угод про спільну діяльність в умовах спільного контролю, принципи формування фінансової звітності підприємствами, які мають частки у ній визначено у МСФЗ 11 “Спільна діяльність”, який замінив МСБО 31 “Частка у спільних підприємствах” та ПКТ-13 “Спільно контрольовані підприємства-немонетарні вклади учасників”.

Зазначимо, що МСФЗ 11 “Спільна діяльність” був частково розроблений, щоб зменшити існуючі відмінності між загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку США (US GAAP) та Міжнародними стандартами фінансової звітності (IFRS). Проте певні відмінності залишаються, зокрема, у характеристиках (критеріях), які використовуються для визначення того, чи є суб'єкт господарювання спільним підприємством. Так, оскільки в US GAAP ASC 323 “Інвестиції - метод акцій та спільні підприємства” немає поняття спільної угоди або підмножини спільних значень, класифікованих як спільні операції, тому можуть існувати відмінності в обліку.

Таким чином, можна стверджувати, що правове регулювання обліку спільної діяльності в Україні здійснюється фрагментарно та немає комплексного характеру: для цілей бухгалтерського обліку – П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” регламентує облік спільної діяльності досить обмежено та стисло; для цілей податкового обліку – Податковий кодекс України не встановлює особливий порядок оподаткування спільної діяльності.

На підставі викладеного вище можна стверджувати, що одним із напрямів державного регулювання є вдосконалення нормативно-правової бази бухгалтерського обліку спільної діяльності. Вирішення даної проблеми можливе у разі прийняття окремого положення бухгалтерського обліку, яке б визначало методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про спільну діяльність (як зі створенням, так і без створення юридичної особи) та її розкриття у фінансовій звітності.

Література

1. Дмитренко А. В. Порівняльна характеристика П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку спільної діяльності без створення юридичної особи / А. В. Дмитренко // Бухгалтерський облік і аудит – 2012. – № 7. – С. 20-23.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Залучення інвестицій є необхідним процесом для забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Інвестиційно привабливе підприємство спонукає інвесторів прийняти рішення стосовно довгострокових вкладень у капітал для подальшого розвитку підприємства та отримання відповідного очікуваного прибутку.

Як свідчить аналіз науково-методичної, нормативно-правової літератури та точок зору практиків, інвестиційно-привабливими вважаються підприємства, що перебувають на стадіях, коли в них збільшуються обсяги продажів, рівень використання виробничих потужностей, тобто покращуються показники їх діяльності.

Для ефективного управління інвестиційною привабливістю підприємств необхідно вміти максимально точно оцінювати вплив окремих факторів, що впливають на неї. Дослідження наукової літератури [1-5] дало змогу виявити відсутність єдиного набору факторів впливу на інвестиційну привабливість підприємства.

Ряд авторів [1, 2] рекомендують до факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства, віднести фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії. До факторів загальної дії відносяться: соціально-економічні (загальний розвиток галузей економіки, розвиток фінансово-кредитної системи, функціонування фондового ринку, рівень інфляції); політичні (політична ситуація в країні, нормативно-правова база в галузі інвестування).

Окрім авторів [3, 4], фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства, умовно поділяють на дві групи: зовнішні фактори і внутрішні. Зовнішні фактори – це фактори, які не залежать від результатів господарської діяльності підприємства (інвестиційна привабливість території, галузі). До внутрішніх факторів відносяться фактори, які залежать безпосередньо від результату господарської діяльності підприємства (фінансовий стан підприємства, організаційна структура, рівень диверсифікації продукції тощо).

Вчені-економісти, зокрема [5] пропонують всі фактори згрупувати в дві групи: фактори опосередкованого впливу та фактори безпосереднього впливу підприємства на інвестиційну привабливість.

Узагальнюючи вищевикладене, нами згруповано основні фактори впливу на інвестиційну привабливість підприємства, а саме: фактори прямого впливу (внутрішні) та фактори непрямого впливу

(зовнішні). До першої групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати і змінювати їх показники, характеристики тощо. До другої групи відносяться фактори, які не піддаються впливу окремого підприємства, на них можна впливати тільки на державному рівні.

Для підприємства важливішими є внутрішні фактори, або фактори прямого впливу, оскільки саме завдяки ним воно здатне самостійно впливати на свою інвестиційну привабливість. Своєю чергою, серед внутрішніх факторів найбільшу питому вагу займають такі фактори, як: кадровий потенціал, тривалість інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, розмір витрат. Тобто всі розглянуті фактори, що комплексно характеризують інвестиційну привабливість підприємства, тісно взаємодіють та взаємовпливають один на одного.

Таким чином, інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом певних умов і факторів внутрішнього та зовнішнього характеру. Виходячи із цього, оцінку інвестиційної привабливості підприємства треба проводити за двома напрямками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. Інвестиційна привабливість підприємства, є фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу, оцінка цього фактора є вирішальною при прийнятті рішення про інвестиційний напрямок розвитку діяльності.

Література

1. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу / Д. С. Аранчій, С. А. Гончаренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 59-64.
2. Лівощко Т. В. Інвестиційна привабливість підприємств / Т. В. Лівощко, К. І. Моргунова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_101.pdf
3. Москвин В. А. Кредитование инвестиционных проектов / В. А. Москвин. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 238 с.
4. Ендовицкий Д. А. Анализ инвестиционной привлекательности организации / Д. А. Ендовицкий. – М. : Издательский дом «КноРус», 2010. – 374 с.
5. Короткова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання / О. В. Короткова // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – С. 32-36.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Концепція сталого розвитку активно підтримується та реалізується суб'єктами господарювання в економічно розвинених країнах. Сталий розвиток підприємства – це керований, збалансований розвиток, що ґрунтується на активному використанні інновацій, інформаційних технологій та передбачає розробку таких стратегій і освоєння таких видів діяльності, які б не лише гарантували йому успіх на ринку та високі прибутки, але в той же час забезпечували б збереження довкілля, трудових і природних ресурсів для створення можливостей розвитку майбутніх поколінь. Варто зазначити, що у вітчизняній практиці сьогоднішнього сталого розвитку здебільшого розглядається на національному рівні, а його положення стосовно підприємства є недостатньо розробленими і реалізованими та не знаходять належної законодавчої підтримки.

Практично концепція сталого розвитку може бути реалізована підприємством на основі принципів соціальної відповідальності та добровільного інструментарію управління природокористуванням, зокрема системи менеджменту якості, системи екологічного менеджменту, системи менеджменту здоров'я та безпеки на роботі, екологічно чистого виробництва, екологічного маркування, програми відповідальної поведінки тощо [2, с. 34].

Ефективне управління сталим розвитком на рівні підприємства є безперервним процесом прийняття управлінських рішень на основі оброблення та аналізу достовірної інформації, основним джерелом якої є система обліку. Бухгалтерський облік за своєю суттю є визначальною складовою, основою інформаційної системи підприємства, завданням якого є формування релевантних інформаційних потоків для задоволення потреб широкого кола користувачів. Інформаційні потоки разом із джерелами їх формування та способами подання утворюють систему інформаційних ресурсів підприємства.

В умовах сталого розвитку перед системою управління підприємством постають стратегічні і тактичні завдання щодо координації не лише економічної, але і екологічної та соціальної складової бізнесу, а тому особливі вимоги ставляться і до облікової системи з позиції належного і повного забезпечення достовірною інформацією. На думку Сокола О.Г., за таких умов, існує необхідність

виокремлення бухгалтерського обліку сталого розвитку як самостійного напрямку бухгалтерського обліку організації, метою якого є створення та постійне оновлення інформаційної моделі, що дозволяє на основі системи відповідних показників якнайбільш повно й об'єктивно оцінити зміст природоохоронної та соціальної діяльності підприємства за звітний період і в динаміці виявити вплив соціально-екологічних процесів на фінансово-економічні перспективи функціонування підприємства [1, с. 72].

Основним об'єктом обліку в умовах сталого розвитку підприємства є витрати на соціальні (на навчання, систематичне підвищення кваліфікації персоналу, його мотивацію, оплату праці тощо) та екологічні заходи (на систему управління якістю продукції, дослідження ринку органічної продукції, інноваційні технології виробництва, модернізацію та екологізацію виробництва тощо). В системі бухгалтерського обліку інформація про дані витрати формується у первинних документах (розрахунках та довідках бухгалтерії, сертифікатах якості продукції, накладних, актах приймання-передачі, актах введення в експлуатацію, ліцензіях, свідоцтвах, патентах, дозволах тощо), акумулюється на рахунках витрат з деталізацією за субрахунками та у відповідних формах звітності, зокрема: управлінській (виробничі звіти, звіти про якість продукції і т. п.), фінансовій, соціальній (соціальні звіти) та екологічній (екологічні декларації). Важливу інформаційну підтримку системи обліку здійснює система внутрішнього і зовнішнього контролю, зокрема екологічний та соціальний аудит.

Варто також відмітити, що методологічною основою та вагомою передумовою реалізації облікової політики підприємства на засадах сталого розвитку є формування належного нормативно-правового і методичного забезпечення обліку на національному рівні та розробка відповідних внутрішніх регламентних документів (зокрема, наказу про облікову політику для ведення обліку сталого розвитку) на рівні суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Сокіл О.Г. Методологія обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства / О. Г. Сокіл // Економіка розвитку. - 2017. - № 2. - С. 67-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escr_2017_2_10
- Мельник Л. Реалізація концепції сталого розвитку: місце та роль підприємства / Л. Мельник // Схід. - 2015. - № 8. - С. 35-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2015_8_8

О. О. Дядюн, асп. (КНЕУ, Київ)

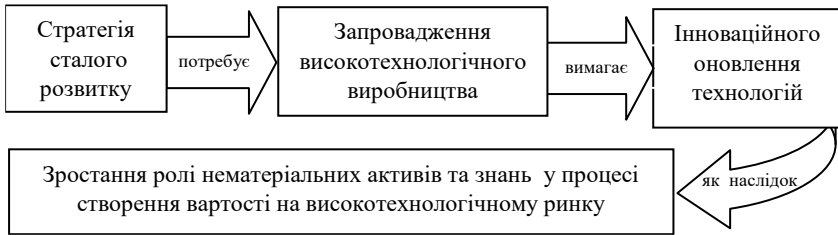
ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Функціонування економіки на засадах сталого розвитку є одним з пріоритетних завдань на шляху досягнення економічного зростання. З огляду на це, в Україні відбувається адаптація глобальних цілей сталого розвитку ООН до національних особливостей. Так, у 2017 р. Міністерством економічного розвитку та торгівлі було підготовлено національну доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна», що презентує програму до 2030 року за 17 ключовими цілями та індикаторами їх досягнення. У цьому контексті зростає попит на відповідну інформацію, що пов'язана з діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку, з боку різних зацікавлених сторін. Відповідно, постають і нові виклики перед системою бухгалтерського обліку.

Увага науковців та практиків щодо обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства, як правило, зосереджена на таких ключових аспектах:

- визначення та трактування основних індикаторів сталого розвитку з відповідною методикою їх розрахунку;
- оцінка впливу еколого-соціальних чинників на фінансово-економічну діяльність підприємств;
- інтеграція фінансових показників з нефінансовими в процесі формування концепції обліку та аудиту в умовах сталого розвитку;
- проведення екологічного й соціального аудиту;
- розширення меж звітності через доповнення її соціальною та екологічними складовими, а також розгляд концепції інтегрованої звітності як такої, що здатна найбільш повно задовольнити інформаційні потреби стейкхолдерів;
- адаптація обліково-аналітичної системи до умов вартісно-орієнтованого управління в з орієнтацією на сталий розвиток бізнесу.

Облік нематеріальних активів також потребує відповідного вдосконалення, оскільки існує взаємозв'язок між нематеріальними активами та процесами, що супроводжують сталий розвиток (рис. 1). При цьому одним із загально визнаних гальмуючих факторів для переміщення технологій та залучення інвестицій у розвиток високотехнологічного виробництва є недосконалість процесів захисту об'єктів інтелектуальної власності та їх впровадження в господарський обіг суб'єктів господарювання.

Рис. 1. Роль нематеріальних активів у забезпеченні сталого розвитку економіки

Перспективними напрямками вдосконалення обліково-звітних аспектів розкриття інформації про нематеріальні активи у звітності підприємств з метою їх відповідності вимогам інформаційного середовища сталого розвитку є такі:

- вирішення проблеми недостатності інформації про весь спектр невідчутних активів підприємств, і, відповідно, необхідність встановлення взаємозв'язку між нематеріальними активами, людським та інтелектуальним капіталами в обліково-аналітичному та звітному вимірах;
- розробка науково-обґрунтованої методики оцінки різних видів нематеріальних активів, якими володіють суб'єкти господарювання;
- адаптація звітних форм для розкриття інформації про вартість підприємства, створеної факторами як матеріального, так і нематеріального характеру.

Важливість зазначених напрямів підтверджується тим, що в сучасних умовах для багатьох суб'єктів господарювання цінність співробітників, інформації інноваційного характеру та інших активів, що не мають фізичного втілення, значно перевищує вартість традиційних матеріальних ресурсів. До того ж, важливим завданням обліково-звітної системи за умов сталого розвитку є врахування різних видів капіталу (фінансового, матеріального, інтелектуального тощо) в процесі створення підприємствами доданої вартості.

Таким чином, господарська діяльність підприємств у контексті забезпечення сталого розвитку економіки потребує якісного інформаційного підґрунтя від системи бухгалтерського обліку нематеріальних активів. Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення оптимального розкриття інформації щодо нематеріальних активів в інтегрованій звітності, що зумовлено процесами сталого розвитку суб'єктів господарювання.

М.В. Єрмолаєва, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)
С.П. Мойсієнко, магістрант (ПДАА, Полтава)

РОЗРАХУНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Надходження від покупців є основним джерелом отримання грошових коштів сільськогосподарських товаровиробників, а дебіторська заборгованість покупців є активом продавця і відображається в активі балансу. На практиці достатньо часто виникає ситуація, коли сума дебіторської заборгованості покупців зростає і збільшує активи підприємства, а грошові надходження не забезпечують його потреб для здійснення господарської діяльності.

Причини такого становища можуть бути різними – не настав термін платежу, відсутність належного контролю за станом розрахунків з боку продавця, недобросовісність покупця, який не дотримується термінів платежу, зазначених в договорі купівлі-продажу, тривалий період зарахування коштів на рахунок продавця.

Для забезпечення стабільної роботи підприємства необхідне застосування певних організаційних заходів, в першу чергу з боку облікової політики продавця. Так, на нашу думку, в наказі про облікову політику підприємства необхідно передбачити терміни проведення звірки розрахунків з покупцями принаймні один раз у квартал з обов'язковим оформленням Акту звірки взаєморозрахунків.

До посадової інструкції відповідного працівника облікової служби необхідно включити пункт про його обов'язки щодо здійснення звірки і контроль за дотриманням термінів платежу, визначених конкретним договором купівлі-продажу. В разі виявлення розбіжностей під час звірки розрахунків або недотримання термінів оплати покупцем, відповідальний працівник бухгалтерської служби продавця повинен у письмовій формі повідомити про це контрагента.

Головний бухгалтер особисто не уповноважений укладати та підписувати договори купівлі-продажу або контракти з покупцями, але на нашу думку, він повинен провести навчально-роз'яснювальну роботу з уповноваженими особами стосовно змісту окремих пунктів договорів, зокрема тих, що стосуються форми розрахунків за реалізовану продукцію, а також ознайомити працівника з основами аналізу окремих показників фінансової звітності покупця.

Так, необхідно ознайомити працівника, який уповноважений укладати і підписувати договір з покупцем, з формами безготівкових розрахунків, визначеними Інструкцією про безготівкові розрахунки в

Україні в національній валюті № 22 від 21.01.2004 р. зі змінами і доповненнями і пояснити їх сутність і особливості.

У відповідності до п.1.13 Інструкції № 22 під час здійснення розрахунків можуть застосовуватись розрахункові документи на паперових носіях та в електронному вигляді. Під час здійснення розрахункових операцій можуть застосовуватись такі види платіжних інструментів:

- меморіальний ордер;
- платіжне доручення;
- платіжна вимога-доручення;
- платіжна вимога;
- розрахунковий чек;
- акредитив;
- інкасове доручення [1].

Окремі види розрахунків більш зручні для продавця, наприклад розрахунки за допомогою платіжного доручення при стовідсотковій попередній оплаті покупцем або акредитивом, якщо покупець розташований у віддаленій місцевості. При цьому продавець має повну гарантію своєчасного надходження грошових коштів за реалізовану продукцію або надані послуги.

Розрахунки платіжною вимогою-дорученням або розрахунковим чеком є більш зручними для покупця, оскільки він сам вирішує коли здійснювати оплату отриманої продукції або послуг. При цьому отримана від продавця вимога-доручення може бути несвоєчасно оформлена або передана в банк із затримкою, що призведе до затримки надходження грошових коштів продавцю, а при складанні розрахункового чека можуть бути допущені помилки, які будуть несвоєчасно виявлені, що також призведе до подовження часу надходження грошей продавцю.

Крім того, уповноважений працівник може ознайомитись з показниками форми № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), що характеризують діяльність покупця, зокрема з динамікою таких статей як «Довгострокова дебіторська заборгованість», «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Грошові кошти та їх еквіваленти», «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

Література.

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті № 22 від 21 січ. 2004 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

Н.Ю. Єршова, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)
А.О. Артеменко, студ. (НТУ «ХПИ», Харків)

РОЗРОБКА НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сталий розвиток підприємств України значною мірою залежить від структури й ефективного використання оборотних активів. Питання аналізу оборотних активів з метою підвищення ефективності їх використання представлені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Гінзбург А.І., Савицька Г.В., Кіндрацька Г.І., Мних Є.В., Нусинов В.Я., Єршова Н.Ю., Цал-Цалко Ю.С., Чубка О.М. [1-4]. Від складу оборотних активів, співвідношення знаходження їх в сфері виробництва та в сфері обігу, в грошовій і матеріальній формі залежать результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Традиційно джерелами формування оборотних активів вважаються власні оборотні кошти (чистий оборотний капітал) і короткострокові зобов'язання. Основними показниками ефективності використання оборотних активів є показники оборотності [1-4].

Внутрішньогосподарський аналіз оборотних активів базується на даних управлінського, оперативного, статистичного обліку та звітності, планово-нормативної, виробничо-технологічної інформації та ін. Крім того, в процесі аналізу використовується галузева і загальноекономічна інформація, дані про ключових контрагентів, конкурентів, динаміці цін на ресурси інша необхідна інформація.

Вчені зазначають, що управління оборотними активами має відбуватися на трьох рівнях управління. В рамках оперативних рішень можуть бути зроблені кроки відносно перегляду оптимального рівня запасів, придбання або використання запасів, вирішення поточкових виробничих завдань, прискорення оборотності активів. До тактичних управлінських рішень можна віднести підтримку достатньої величини грошових коштів для забезпечення безперервності діяльності, раціонального скорочення коштів в розрахунках, зниження витрат по обслуговуванню обороту, оптимізації структури оборотних активів і їх джерел з метою підтримання достатнього рівня ліквідності [4]. Стратегічні управлінські рішення спрямовані на довгострокові капітальні та фінансові вкладення, та ін. У сучасних умовах для підвищення ефективності використання оборотних активів необхідна наявність системи їх організації, яка має спиратися на наступні принципи: по-перше, ефективне управління оборотними активами. Це

означає оперативну самостійність у використанні оборотних активів; по-друге, визначення планової потреби та розміщення оборотних активів за окремими елементами й підрозділами (розрахунок оптимальної потреби оборотних активів, яка забезпечила б безперервність процесу виробництва, виконання планових завдань при ритмічній роботі (розробка довготривалих норм і щорічних нормативів); по-друге, коригування розрахованих і чинних нормативів з урахуванням вимог мінливих умов господарювання (зміна обсягу виробництва, ціни використовуваних сировини і матеріалів, паливних і енергетичних ресурсів, постачальників і споживачів, форм застосовуваних розрахунків); по-третє, наявність раціональної системи фінансування оборотних активів. Це означає формування оборотних активів за рахунок власних ресурсів і позикових коштів в розмірах, що забезпечують нормальний фінансовий стан підприємства; по-четверте, контроль за раціональним розміщенням і використанням оборотних активів (аналіз ефективності розміщення і використанням оборотних активів з метою прискорення їх оборотності).

Резерви підвищення ефективності використання оборотних активів для забезпечення сталого розвитку підприємства, на наш погляд, доцільно розглядати в трьох ракурсах: ті, що сприяють підвищенню ліквідності активів, що сприяють прискоренню їх оборотності в цілях зростання виручки, та такі, що сприяють прискоренню оборотності оборотних активів в цілях зменшення джерел їх фінансування. Реалізація конкретного напрямку залежить від реалізованої стратегії підприємства.

Список використаної літератури

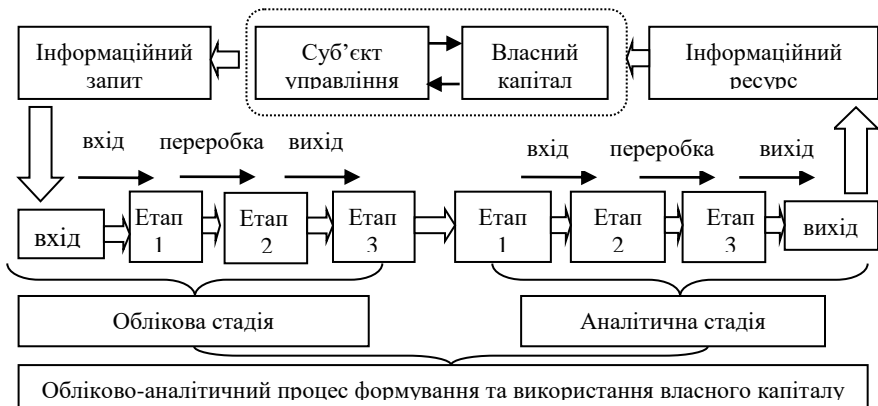
1. Эффективность использования оборотных средств предприятий: моногр. / [В.Я.Нусинов, Г.А. Семенов, С.Я. Сальга и др.]. – Кривой Рог: Издательский дом, 2012. – 432с.
2. Єршова Н.Ю. Удосконалення методичного підходу до аналізу оборотних коштів як фактору ефективності діяльності промислового підприємства / Н.Ю. Єршова // <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/>
3. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Чубка, О.М. Рудницька / Вісник «Проблеми економіки та управління». – Львів : Вид-во НУЛП, 2009. – Вип. 640. – С. 440 – 445.
4. Єршова Н.Ю. Формування системи фінансових індикаторів для оцінки фінансового стану підприємств промисловості (на прикладі підприємств машинобудування) / Н.Ю. Єршова // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2007. – Вип. 233. – Т. V. – С. 1263–1272

Н.Ю. Єршова, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПІ», Харків)
А.А. Капустянова, студ. (НТУ «ХПІ», Харків)

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Управління власним капіталом відіграє значну роль для забезпечення сталого розвитку підприємства. Розглядаючи економічну сутність поняття «власний капітал» необхідно відмітити найважливіші його характеристики, які полягають у тому, що власний капітал виступає основним чинником виробництва; характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток; використовується як головне джерело формування добробуту його власників; є головним виміром ринкової вартості підприємства [1, 2 та ін.]. Професор Бланк І.А. зазначає, що аналіз власного капіталу являє собою процес дослідження його стану і основних результатів його формування і використання на підприємстві з метою виявлення резервів підвищення її ринкової вартості і забезпечення ефективного розвитку [1, с.59].

Аналіз власного капіталу як важливіша складова обліково-аналітичної системи підприємства є процесом формування, розрахунку системи аналітичних показників і їх дослідження (рис. 1).

Джерело: складено автором на основі [2, 3].

Рис. 1. Обліково-аналітичний процес формування та використання власного капіталу для забезпечення сталого розвитку підприємства

До основних завдань аналізу власного капіталу можна віднести: вивчення динаміки складу і структури власного капіталу підприємства;

виявлення зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на його величину; оцінку рівня фінансового ризику; обґрунтування оптимального варіанта розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання.

До основних принципів аналізу власного капіталу відносяться принципи: науковості, системності, об'єктивності, комплексності, оперативності, ефективності.

Дослідження методів аналізу власного капіталу дозволило зробити висновок, що вони орієнтовані на отримання показників, що характеризують процес формування і використання власного капіталу підприємства з точки зору відповідності їх тактичним цілям, в той час як в умовах динамічного зовнішнього середовища важливого значення набувають показники, які характеризують процес формування і використання власного капіталу підприємства для досягнення стратегічних цілей [2, 3]. Аналітичні показники в системі управління власним капіталом займають проміжне місце між первинною інформацією і прийнятим управлінським рішенням. До них належать показники складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства; показники ефективності використання власного капіталу; показники рентабельності власного капіталу тощо. Показниками, що характеризують процес формування і використання власного капіталу підприємства з точки зору досягнення стратегічних цілей є: система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства на основі моделі Дюпон, SWOT-аналіз, об'єктно-орієнтована система інтегрального аналізу використання капіталу підприємства, інтегральна система портфельного аналізу.

Список використаної літератури

1. Бланк И.А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк. – Киев: Ника-Центр, 2008. – 510 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посіб / Укл: Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. – Видавництво «Магнолія 2006», 2015. – 312 с.
3. Єршова Н.Ю. Дослідження підходів до аналізу власного капіталу підприємств / Н.Ю. Єршова, А.А. Філяєва, М.С. Зінченко // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність" Форвард–2016": Тр. 7-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2016 р. / ред. П.Г. Перерва, Є.М. Строков, О.М. Гуцан. – Харків: НТУ" ХП". – 2016. – С. 298-299.

Н.Ю. Єршова, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)
О.В. Степаненко, студ. (НТУ «ХПИ», Харків)

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств висвітлено в працях таких вчених, як Череп А.В., Єршова Н.Ю., Ковальов А.І., Скиба Г.В. та ін. [1, 2]. Вчені зазначають, що ефективне використання основних засобів сприяє поліпшенню техніко-економічних і фінансових показників виробництва, збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості і трудомісткості виготовлення, отже – забезпечення сталого розвитку підприємства [1, 2].

Результати аналітичної роботи багато в чому залежать від достовірності, обсягу, якості, своєчасності отриманої інформації, а також від кваліфікації аналітика, прийомів і способів, що використовуються в процесі дослідження, технічного оснащення. У процесі дослідження стану основних засобів слід проводити аналіз вікового складу, ступінь їх зношення, розрахунок коефіцієнтів придатності, вибуття, амортизації, фізичного зносу. Стан основних засобів визначається ступенем їх зношеності, оскільки на ефективність використання основних засобів впливає їх фізичний моральний стан. В економічній літературі для аналізу стану основних засобів пропонується розраховувати коефіцієнт зносу і коефіцієнт придатності [1, 2]. Рух основних засобів досліджується за допомогою розрахунку і аналізу коефіцієнтів оновлення, інтенсивності оновлення, введення, вибуття, зростання основних засобів [1, 2]. Основними факторами, які впливають на структуру основних засобів, є: характер продукції, що випускається; обсяг продукції, що випускається; рівень автоматизації і механізації виробництва; рівень спеціалізації і кооперування; географічні особливості місця розташування підприємства [2].

Аналіз ефективності використання основних засобів проводиться в розрізі оцінки фондів часу (календарного, режимного, планового, фактичного) і коефіцієнтів їх використання, а також за потужністю. Узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів за потужністю є фондовіддача, яка характеризує величину продукції (виконаних робіт) або виробленої продукції припадає на гривню вартості основних засобів.

Особливе значення в аналізі основних засобів має розробка заходів і пропозицій щодо підвищення ефективності використання

основних засобів та виявлення прихованих резервів виробництва, а також контроль за їх реалізацією. Таких як: автоматизація процесу виробництва; застосування прогресивної технології; модернізація обладнання; підвищення завантаження устаткування; використання якісної сировини і матеріалів; підвищення кваліфікації робітників; зростання частки активної частини основних засобів; збільшення часу роботи активної частини основних засобів. Використання ресурсів може мати як екстенсивний, так і інтенсивний характер. Екстенсивне використання ресурсів і, відповідно, екстенсивний розвиток пов'язано із залученням до процесу виробництва додаткових ресурсів. Екстенсивними способами поліпшення використання основних засобів є: збільшення кількості працюючого обладнання; збільшення змінності роботи устаткування; зменшення термінів ремонту устаткування і періоду, необхідний для введення в експлуатацію обладнання; усунення непродуктивної роботи і ін. Інтенсифікація діяльності в першу чергу орієнтована на перевищення зростання результатів виробництва над витратами. Інтенсивними способами поліпшення використання основних засобів є: вдосконалення організації процесу виробництва; застосування передової техніки і технологій; впровадження досягнень науково-технічного прогресу; модернізація обладнання; своєчасний ремонт застарілого обладнання та ін. Треба зазначити, що, як правило, підприємства в процесі своєї діяльності поєднують екстенсивне і інтенсивне використання ресурсів. Аналіз основних засобів проводиться також в рамках оцінки ресурсного потенціалу підприємства [3]. В такому разі аналізу має послідовний, багатоступінний характер, що дозволяє визначити не тільки стан і ефективність використання основних засобів на поточний момент часу та сприяє розробці заходів, спрямованих на покращення показників ефективності функціонування підприємства в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Череп А.В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А.В. Череп, А.А. Клименко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 6. – С. 212–215.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посіб / Укл: Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. – Видавництво «Магнолія 2006», 2015. – 312 с.
3. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект / Н.Ю. Єршова // «Економіка та суспільство». [Електронне фахове видання]. – №14. – 2018. – Режим доступу: <http://pev.kpu.zp.ua/vypusk>

Т.А. Жадан, канд. екон. наук (НТУ «ХПИ», Харків)

С.В. Бакань, студ. (НТУ «ХПИ», Харків)

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зміцнення фінансового стану та покращення платоспроможності вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання потребують підвищеної уваги до організації та здійснення внутрішнього контролю за розміром і структурою дебіторської заборгованості підприємства, швидкістю її обертання, термінами погашення тощо. Модифікуючи визначення внутрішнього контролю, наведеного у [1, 2], під внутрішнім контролем дебіторської заборгованості будемо розуміти сукупність форм, методів, інструментів, прийомів та процедур контролю, за допомогою яких суб'єкт контролю одержує інформацію про фактичний стан дебіторської заборгованості підприємства, встановлює відхилення отриманих даних від очікуваних або нормативних, виявляє причини цих відхилень та розробляє заходи з метою їх усунення або попередження виникнення у майбутньому. Здійснення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства, встановлення причин та оцінка факторів, які позитивно чи негативно впливають на її розмір та структуру, неможливе без достовірної та релевантної аналітичної інформації, тобто без його аналітичного забезпечення.

Аналітичне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості – це сукупність аналітичних процедур, за допомогою яких здійснюється групування, порівняння та інша обробка інформації про стан дебіторської заборгованості для потреб внутрішнього контролю. У МСА 520 під аналітичними процедурами розуміється «оцінка фінансової інформації, яка здійснюється на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими і нефінансовими даними, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією або значно відхиляються від очікуваних величин». Використання таких аналітичних процедур як аналіз співвідношень, тенденцій, варіантний аналіз та групування [3] для аналітичного оцінювання дебіторської заборгованості дає змогу оцінити достовірність відображення дебіторської заборгованості в первинній документації, реєстрах бухгалтерського обліку, фінансовій звітності; виявити причини виникнення дебіторської заборгованості та її можливі наслідки; проаналізувати реальність виникнення дебіторської заборгованості;

зіставити фактичні дані про її розмір з даними попередніх періодів, планів, прогнозів; оцінити вплив різноманітних факторів на її величину; оцінити ефективність заходів, які вживалися для погашення дебіторської заборгованості тощо.

Вибір конкретного набору аналітичних процедур залежить від цілей здійснення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства. Як правило, для аналізу стану дебіторської заборгованості підприємства використовуються якісні та кількісні показники [4]. Якісні показники дають змогу визначити підходи до вивчення закономірностей формування дебіторської заборгованості підприємства, а кількісні - дають числову характеристику. Серед таких кількісних показників можна виокремити: абсолютні та відносні величини динаміки і структури дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період погашення дебіторської заборгованості, частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів, співвідношення середньої величини дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), частка сумнівної дебіторської заборгованості в загальному обсязі заборгованості.

Отже, формування аналітичного забезпечення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства сприятиме підвищенню обґрунтованості підготовки та прийняття управлінських рішень в процесі управління нею.

Список використаних джерел

1. Жадан Т.А. Внутрішній контроль як економічна категорія: систематизація наукових підходів та уточнення змісту / Т.А. Жадан, С.О. Яценко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - № 16. – С. 845-850.

2. Жадан Т.А. Економічна сутність та зміст поняття «державний фінансовий контроль» / Т.А. Жадан // Причорноморські економічні студії. – 2017. – № 16. – С. 161-168.

3. Манойленко А.В. Учетно-аналитическое обеспечение внутреннего контроля финансовых результатов: систематизация подходов и уточнение содержания / А.В. Манойленко, Т.А. Жадан, М. Аннаев // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки. - 2017. – № 46 (1267). – С. 104-108.

4. Жадан Т. А. Экономический анализ деятельности предприятия на базе системного подхода / Т. А. Жадан // Вестник НТУ «ХПИ». Тематический выпуск: Развитие учета и аудита как основы учета и аудита информационно-аналитической системы предприятия. - 2005. - № 58. - Т.3. – С. 15-16.

І.В.Застава, канд. політ. наук, доц. (ХНУ, Харків)

О.О. Булгакова, студ. (ХНУ, Харків)

ИННОВАЦИОННЫЙ ПРОЦЕСС В ПОДСИСТЕМЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

В мире современных технологий и глобализации, которые стремительно развиваются, открывают и определяют новые пути развития всему человечеству, чрезвычайно важным и ответственным остаётся принятие государствами повсеместных инновационных решений касательно будущего информационного, политического и экономического вектора развития своих обществ.

Поиск принципиально новых форм экономической жизни, направленных на интеллектуальное совершенствование производства, новые подходы к социальному разделению, организации труда и применению информационных технологий, стал приоритетом для стран мира. Преимуществом интеллектуальной экономики является ее более широкие возможности для развития, поскольку, в отличие от материальных, интеллектуальные и информационные ресурсы не имеют количественных ограничений. Развитие мировой экономики, интернационализация экономических отношений и реализация Соглашения об ассоциации Украины с ЕС требуют перехода к инвестиционной и инновационной стратегии экономического развития Украины.

В Украине инновационная деятельность не изучается и не функционирует на должном уровне. Главным образом это происходит из-за недостаточного развития и внедрения инвестиций в инновационные процессы, от которых напрямую зависит конкурентоспособность производства, консолидация на существующих рынках и открытие новых. Инновационный процесс включает в себя несколько этапов, начиная с разработки научно-технических идей и заканчивая их реализацией на коммерческой основе. В отличие от типичной линии прогресса, характерной для науки и техники, инновационный процесс не завершается только с внедрением инноваций (оборудования, технологий и продуктов) в производство. Он имеет относительно непрерывный характер, поскольку улучшается с расширением (диффузией) инноваций, становится более эффективным, приобретая новые удобные для потребителя функции. В результате инновации, в свою очередь, проникают в различные отрасли и привлекают все больше и больше

потребителей. Это способствует новым возможностям их применения в самых разнообразных отраслях промышленности, сфере бизнеса и финансов, а также созданию новых рынков и, соответственно, новых потребителей, которые будут использовать данные продукт, технологию или услуги как «новые и предназначенные только для них».

Украинские специалисты придерживаются, в основном, схемы: «исследования - разработка - производство - маркетинг - продажа».

Различные типы инноваций тесно взаимосвязаны и выдвигают конкретные требования к инновационному механизму. На наш взгляд, оптимальным подходом к определению бухгалтерского учета как информационной системы предприятия будет тот, который будет учитывать научные, технические, технологические, экономические, организационные, информационные и управленческие аспекты. Таким образом, инновационный процесс будет представлять собой систему сбора данных и ее подготовку к принятию решения относительно краткосрочных и долгосрочных направлений развития предприятия.

Анализ данных учетной записи позволит выбрать один из перечня альтернативных вариантов, направленных на имплементацию различных типов инноваций, начиная от категорий, направленных на улучшение существующего учетно-аналитического обеспечения отечественных предприятий, и заканчивая более глобальными их разновидностями, предназначенными для замены. Поэтому принятие государством соответствующих инновационных решений касательно будущего экономико-информационного развития украинского общества чрезвычайно важно, поскольку они направлены на имплементацию инноваций в производственный процесс. Цель такой реализации заключается в том, чтобы получить экономический эффект или начать независимый этап самостоятельной глобальной инновации.

Итак, изучив теоретические данные и методологию бухгалтерского и аналитического обеспечения инновационного процесса, мы определили основные и наиболее эффективные способы его имплементации в украинскую экономику. По этой причине, сбор, накапливание и обмен специализированной информацией учетно-аналитического характера касательно обеспечения устойчивого развития предприятий становятся более важными, и, предложенная нами структура системы информационной поддержки инноваций более релевантной для обеспечения объективного и надежного функционирования подсистем управленческого учёта.

Т.Л. Зубко, канд. екон. наук, доц. (КНТЕУ, Київ)
Ю.Г. Похил, студ. (КНТЕУ, Київ)

ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах фінансової нестабільності в Україні, яка характеризується постійними змінами внутрішнього і зовнішнього середовища, одним з найактуальніших питань є забезпечення життєздатності підприємств. Загрози, які існують, можуть впливати на ефективність виробництва, раціональне використання ресурсів, платоспроможність та фінансову стійкість підприємств та організацій.

В умовах розвитку національної ринкової економіки фінансова складова економічної безпеки є визначальною. Проблеми власної фінансово-економічної безпеки виникають перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, але й під час роботи в стабільному економічному середовищі [1], комплекс вирішуваних при цьому цільових завдань має істотну відмінність.

В сучасній науковій літературі дослідники визначають економічну безпеку підприємства як: стан, комплекс заходів, сукупність чинників, характеристика та процес. Найбільш поширеними є визначення: стан ефективного використання його ресурсів і економічного потенціалу [1]; стан захищеності та незалежності діяльності підприємства від небажаних змін. З питань фінансової безпеки суб'єктів господарювання наведена велика кількість визначень фінансової безпеки. Серед основних критеріїв визначення сутності фінансово-економічної безпеки підприємства виділяють стратегічний, ресурсний та функціональний.

Варто відмітити, що фінансово-економічна безпека суб'єкта господарювання є складною системою, яка включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективності використання корпоративних ресурсів за кожним напрямом діяльності.

Отже, враховуючи вище викладене вважаємо, що фінансово-економічна безпека – це такий фінансово-економічний стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і створенню необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та сталого розвитку підприємства [2].

Процес впливу показників ефективності на фінансово-економічну безпеку підприємства складається з декількох етапів.

Змістом першого етапу є визначення видів і причин виникнення негативних впливів на підприємство. На другому етапі процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно визначити його фінансовий стан та надати оцінку показників ефективності поточного рівня її безпеки [3]. До основних індикаторів ефективності, що характеризують рівень фінансово-економічної безпеки на підприємствах України, відносять наступні:

1. Показники, що визначають фінансову стійкість:
  - коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів;
  - коефіцієнт фінансової стійкості;
  - коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;
  - коефіцієнт маневреності власного капіталу.
2. Показники, що визначають платоспроможність:
  - коефіцієнт абсолютної ліквідності;
  - коефіцієнт швидкої ліквідності або проміжний коефіцієнт ліквідності;
  - коефіцієнт поточної ліквідності або загальний коефіцієнт покриття.
3. Показники, що визначають ділову активність:
  - коефіцієнт загальної оборотності капіталу або ресурсовіддача;
  - фондовіддача (позитивна характеристика – зростання в динаміці);
  - період обороту запасів (позитивна характеристика – зменшення в динаміці);
  - коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості [2].

Економічна безпека відіграє значну роль в управлінні ефективністю підприємства, сприяє захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних внутрішніх і зовнішніх загроз, захищає фінансові інтереси власників підприємства, здійснює контроль за фінансовими ресурсами підприємства. І навпаки, ефективність діяльності підприємства впливає на стан його безпеки.

Література:

1. Соколенко Т. М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки [Електронний ресурс] / Т.М. Соколенко // Сучасна наука XXI ст.: зьом міжнародна наук.-практ. інтернет-конф.: матеріали конф. – Київ, 2011. Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpeka-pidприємства-v-umovahtranzitivnoyi-ekonomiki/>.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Нікіфоров П.О. Сутність і значення фінансової безпеки страхової компанії / П.О. Нікіфоров, С.С. Кучерівська // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 86–94

М.М. Зюкова, канд. екон наук, доц. (ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, Полтава)

І.О. Сіроштан, студ. (ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, Полтава)

ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Одним з головних об'єктів обліку виробничих підприємств є готова продукція. Основні методологічні аспекти обліку готової продукції визначено П(С)БО 9 «Запаси».

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» готова продукція – це продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

Готова продукція для потреб бухгалтерського обліку оцінюється за первісною вартістю, порядок формування якої визначено П(С)БО 16 «Витрати».

Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань, капіталу і господарських операцій підприємств та організацій, затвердженому наказом Міністерства України від 30 листопада 1999, №291 для обліку готової продукції використовується рахунок 26 „Готова продукція”.

Рахунок за структурою - активний, за призначенням - балансовий. За дебетом рахунку відображається надходження готової продукції із виробництва, за кредитом – вибуття готової продукції внаслідок її реалізації, списання тощо. Залишок означає залишки (наявність) готової продукції на складі на певну дату і відображається у II розділі активу балансу у складі статті «запаси».

Для обліку готової продукції здійснюється за фактичною виробничою собівартістю, яка визначається в кінці місяця за даними по рахунку 23 „Виробництво” (активний, балансовий). За дебетом відображаються прямі витрати, а також розподілені непрямі загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції, за кредитом - вартість фактичної виробничої собівартості готової продукції, вартість виконаних робіт і послуг. Сальдо означає наявність незавершеного виробництва, тобто незакінченої готової продукції, яка не пройшла всі стадії обробки і не відповідає технічним стандартам якості. Залишки незавершеного виробництва визначаються в кінці кожного місяця шляхом проведення інвентаризації.

Згідно П(С)БО 16 «Витрати» собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду,

нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

Реалізація готової продукції здійснюється на підставі укладених договорів з покупцями за продажними цінами, які визначаються наступним чином: Продажна ціна = Фактична виробнича собівартість (ФВС) + Рентабельність + ПДВ.

Моментом реалізації готової продукції вважається момент передачі покупцеві права власності на продукцію незалежно від строку її оплати, а саме: коли покупцеві надані ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію; коли покупцеві передано право управління та контролю за реалізованою продукцією.

При реалізації готової продукції у підприємствах виникають доходи і витрати від реалізації.

Реалізація продукції передбачає передання права власності на продукцію (роботи послуги) іншому суб'єктові підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань.

Для обліку доходів від реалізації готової продукції використовується рахунок 701 „Дохід від реалізації готової продукції”.

Рахунок за структурою - пасивний, за призначенням - транзитний. За кредитом рахунку відображається збільшення доходів від реалізації готової продукції, за дебетом – зменшення доходів від реалізації готової продукції. Залишок відсутній, оскільки рахунок в кінці кожного місяця закривається і списується на фінансові результати.

Для обліку витрат від реалізації готової продукції використовується рахунок 901 „Собівартість реалізованої готової продукції” (активний, транзитний). За дебетом рахунку відображається збільшення виробничої собівартості реалізованої готової продукції, за кредитом – зменшення (списання) виробничої собівартості реалізованої готової продукції. Залишок відсутній, оскільки рахунок в кінці кожного місяця закривається і списується на фінансові результати.

Для правильного визначення фактичної виробничої собівартості готової продукції необхідно на кінець звітного періоду визначити залишки незавершеного виробництва, тобто продукцію, обробка якої незавершена і яка перебуває в процесі виробництва, які обліковується в натуральних і натурально-грошових одиницях.

Таким чином, готова продукція важливий об'єкт обліку промислового підприємства, виготовлення та реалізація якої забезпечує досягнення кінцевої мети діяльності – отримання прибутку.

О.В. Іванчук канд. екон. наук, доц. (*Університет економіки та права “КРОК”, м. Київ*)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПРИ АНАЛІЗІ ОБ'ЄКТІВ ІНВЕСТУВАННЯ

Розвиток економіки України та проблеми, що стають сьогодні актуальними в економіці свідчать про необхідність збільшення інвестицій. У сучасних економічних умовах у багатьох вітчизняних підприємств гостро стає проблема розробки інвестиційних проектів і залучення вітчизняних і закордонних інвесторів. Отже, розвиток процесу інвестування повинен знаходити своє втілення за допомогою поглиблення процесу відтворення капіталу, розробки нових методичних підходів при аналізі ефективності інвестицій.

Поява теорії ефективного ринку спонукала економістів по-новому подивитись на проблему вибору об'єктів інвестування. При цьому основними методами аналізу є методи фундаментальної і технічної школи, котрі здатні в деяких випадках точніше, ніж біржа, оцінити довгострокові перспективи окремих випусків цінних паперів і розпізнати випуски, що мають більший потенціал росту. Теорія ефективного ринку має пряме відношення до проблеми спостереження динаміки в статистичних рядах ринкової вартості акцій і її прогнозування. Дві головні школи в системі аналізу фондових ринків являють собою два типи інвестиційного аналізу випадкових цінових змін.

Економісти використовують показники біржової торгівлі для аналізу і прогнозування ситуації в економіці та господарчій кон'юктурі країни у загальних рисах. Для аналізу торгівлі цінними паперами суттєве значення має вивчення таких загальноекономічних показників, як валовий національний продукт країни, національний дохід, прибутки населення, обсяг капіталовкладень, споживчі витрати, темпи інфляції, тощо.

Проблема динаміки біржових курсів в розрізі галузей і окремих компаній вирішується в межах аналізу цінних паперів, що являє собою сукупність різноманітних економіко-теоретичних і фінансових концепцій, а також методів економічної і математичної статистики, що описують ринок цінних паперів, а також ринок інвестицій. В країнах західної Європи, в межах аналізу об'єктів інвестування, як окремого напрямку економічного аналізу, кілька шкіл застосовують різноманітні підходи: визначення закономірності руху курсів цінних паперів; вивчення тенденцій біржової кон'юкттури і прогнозування її на майбутнє; передбачення напрямків змін і величини курсів окремих

випусків акцій і облігацій, як об'єктів інвестування; вироблення ринкової тактики і стратегії для власників цінних паперів.

В сучасних умовах все більше значення в аналізі об'єктів інвестування набуває математичне моделювання і прогнозування коливань курсів акцій і облігацій (їх математична обробка у відповідності з принципами конкретної моделі).

Фундаментальна школа та її визнаний голова Б.Грехем основну увагу при аналізі звертає на фінансовий стан корпорацій, виплачуванні ним дивіденди, поточну ставку відсотків та ін. Така інформація дозволяє скласти точне уявлення про справжню цінність акцій і облігацій і вірогідні напрямки руху їх курсів, як об'єктів для інвестицій. Технічна школа виходить з того, що вся інформація, суттєва з точки зору "фундаментальної школи", враховується в курсах цінних паперів ще до їх опублікування. Для Б.Грехема кінцевою метою всього аналізу цінних паперів є встановлення їх "реальної вартості", величина якої визначається "активами, дивідендами і перспективами компанії, а також фактором управління...". Спосіб визначення реальної вартості акцій і облігацій полягає у вивченні балансових звітів та інших матеріалів, надрукованих корпораціями, для чого Грехем розробив ряд спеціальних показників.

Важливою особливістю методологічного підходу є те, що визначальне значення надається аналізу біржових курсів не лише на мікрорівні, але із врахуванням циклічного характеру відтворення як в економіці в цілому, так і в окремих галузях та на підприємствах, що і визначає стан біржової кон'юнктури.

В сучасних умовах все більше значення набуває частина аналізу ринку інвестицій, зосереджена на розробці інвестиційної політики для значних індивідуальних власників акцій та облігацій, особливо для кредитно-фінансових закладів у власності та під управлінням яких знаходяться величезні пакети цінних паперів. Найбільш простим методом здійснення інвестицій є диверсифікація. Довготривалі ж перспективи інвестиційної політики можуть бути визначені за допомогою "вартісного підходу" Б.Грехема: при умові, якщо на базі виявлення реальної вартості паперів можна зробити висновок про те, що "акції в дійсності коштують більше, ніж інвестор за них заплатив, то тоді він може розглядати цей випуск як придатний об'єкт для вкладень ...".

Економічний аналіз цінних паперів дає добрі орієнтири для інвесторів і дозволяє, враховуючи мету і потреби конкретного інвестора, здійснити необхідні попередні етапи в процесі формування його портфеля активів.

Л. В. Коваль, канд. екон. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
А. В. Заболотчук, магістрант (ВНАУ, Вінниця)

ОБЛКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Земля – це особливий вид природних ресурсів, який виступає територіальним базисом життя, а в сільському господарстві – в ролі головного засобу виробництва.

Характерною ознакою землі як об'єкта земельних відносин є її територіальна обмеженість, зумовлена тим, що землю не можна фізично зменшити, розширити, створити. Як поверхня земної кори і основа ландшафту земля не може бути перенесена людиною з одного місця на інше, тобто земля є абсолютним нерухомим природним об'єктом, порівняно з розташованими на земельних ділянках будівлями, спорудами та іншими об'єктами, нерухомість яких в цивілістичному аспекті є відносною [1].

Земельні ділянки, як об'єкт земельних відносин повинні бути відображені в системі бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання.

Облік земель в сучасних умовах є невід'ємною складовою системи господарського обліку, основним завданням якого є формування достовірної інформації про земельні ресурси.

В аграрній сфері земельні ресурси є основним господарським засобом, тому важливим завданням є розкриття змісту землі як об'єкта бухгалтерського обліку. «Облік земель – це ціла система заходів щодо реєстрації інформації про землю кількісного, якісного та правового характеру» [2, с. 259].

Об'єктом бухгалтерського обліку земельних ресурсів є не земля в цілому, а окрема земельна ділянка певного виду, площі, якості та вартості, оскільки поняття «земельні ресурси» за змістом є ширшим за поняття «земельна ділянка» і включає всі земельні ділянки, які використовуються суб'єктом господарювання незалежно від способу їх залучення в господарську діяльність.

Відповідно до п. 5 П(С)БО 7 «Основні засоби» земельні ділянки (в тому числі сільськогосподарського призначення), які перебувають у власності підприємств визнаються активом, є об'єктом бухгалтерського обліку та зараховуються до складу основних засобів на підставі Державного акту на право приватної власності на землю [3].

Оскільки земельні ділянки є специфічною складовою основних засобів, то для забезпечення детальної інформації необхідно

сформувати окремий спеціальний документ, що враховував би інформаційні потреби усіх користувачів [4].

Аналіз існуючого стану обліку землі дає підстави стверджувати про необхідність удосконалення діючої методики організації бухгалтерського обліку сільськогосподарських земель.

За П(С)ПБО7 «Основні засоби», земельні ділянки – одна з груп основних засобів. Якщо підприємство не використовуватиме ділянку землі у власній операційній діяльності, однак отримуватиме дохід, то в цьому випадку ділянку необхідно відображати в обліку як об'єкт інвестиційної нерухомості (П(С)БО32 «Інвестиційна нерухомість»). Якщо ж земля була придбана з метою перепродажу, то вона визнається товаром і обліковується як необоротні активи, утримувані для продажу на рахунок 286 (П(С)БО 27) [5]. Обліковувати землю, на нашу думку, необхідно за вартістю її придбання.

Управління земельними ресурсами реалізується в межах сформованого нормативно-правового середовища через органи центральної і місцевої влади. Основними органами системи управління земельними ресурсами на сьогодні є Держгеокадастр і його підрозділи.

Сьогодні існує необхідність інформації про наявність, рух і використання земельних ресурсів у системі бухгалтерського обліку землі. Причиною є неврегульовані нормативно-правові питання землеволодіння та землекористування.

Список використаних джерел:

1. Дрозд О.Ю. Земля як об'єкт земельних відносин/ О.Ю. Дрозд// Адвокат. – 2009. – № 1(100). – с. 24-26.
2. Облік у селянському (фермерському) господарстві (посібник)/ за ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ІАЕ, 2001. – 1728 с.
3. Остапчук С.М. Розширення змістовності земель с.-г. призначення як об'єкта бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / С. М. Остапчук – Режим доступу до ресурсу: <http://magazine.faaf.org.ua/rozshirennya-zmistovnosti-zemel-silskogospodarskogo-priznachennya>.
4. Коваль Л.В. Облік земель с.-г. призначення через призму чинної методології / Л.В. Коваль // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 7. – с. 83-92.
5. Мульська М.П. Управління земельними ресурсами с.-г. і шляхи його удосконалення в умовах ринкових відносин [Електронний ресурс] / М. П. Мульська – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16573/1/%D0%9C%D1%>.

Н.Б. Кащена, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Горошанська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ

Кризові явища в економіці України спонукають до системних наукових досліджень у напрямку створення такої системи підтримки прийняття рішення, яка б навіть за обмеженої інформації і непрямих ознаках посилення кризових тенденцій, забезпечувала комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем підприємства задля визначення оптимального переліку антикризових заходів, що відповідають його ресурсним та часовим обмеженням, і конкретизують процес керованого виходу з кризи, ліквідації її наслідків, відновлення життєздатності та досягнення бажаних орієнтирів розвитку в умовах сучасності.

Дієвим інструментом реалізації цілей розвитку підприємства та забезпечення його існування у довгостроковій перспективі є цільова антикризова програма. Вона призначена для комплексного вирішення певного кола проблем, що відносяться до різних функціональних сфер підприємства (управління, фінанси, економіка, кадри, інновації, соціальна сфера тощо), і являє собою координуючий внутрішній документ, у якому систематизовано комплекс економічно та науково обґрунтованих заходів, спрямованих на запобігання та подолання наслідків руйнівного впливу кризових явищ різного типу, що планується здійснити в межах підприємства, його структурних підрозділів та функціональних служб для досягнення поставленої мети – відновлення фінансових параметрів ефективного функціонування та забезпечення сталого економічного розвитку підприємства в динамічному бізнес-середовищі.

Основними вимогами до формування дієвої антикризової програми є: підпорядкованість стратегічним пріоритетам підприємства; забезпечення оперативного вирішення питань фінансового оздоровлення та відновлення життєздатності підприємства; своєчасність і гнучкість реакції на нові зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на результати діяльності підприємства; кількісна і якісна вимірюваність результатів і параметрів антикризових заходів; конкретність змісту для виконавців.

Вважаємо, що розробка цільової антикризової програми підприємства – це складний багато етапний процес, який потребує інтеграції формальних та неформальних оцінок якості і

результативності окремих антикризових альтернатив, і передбачає: формування інформаційної бази для визначення антикризових альтернатив; розробку антикризової моделі підприємства; генерацію шляхів фінансового оздоровлення підприємства; розробку антикризових скринінгових стандартів, що відповідають цілям, ресурсам, рівню розвитку кризи, часовим обмеженням та глибині кризових проблем; діагностику антикризових альтернатив (оцінювання кожної альтернативи та формування множини допустимих альтернатив); оцінку наслідків реалізації антикризових заходів; ранжирування антикризових альтернатив за критерієм втрат; формування сукупності раціональних антикризових альтернатив; поточне планування реалізації антикризових заходів.

Необхідною передумовою створення цільової антикризової програми є достатнє її наукове обґрунтування, що стає можливим за умов наявності достовірної вихідної фінансової інформації, яка належним чином оброблена (систематизована, згрупована, або навпаки, розділена) і підготовлена для визначення антикризових альтернатив із застосуванням інструментарію фінансової діагностики.

Виконуючи оціночну, діагностичну та пошукову функції фінансова діагностика дозволяє:

- об'єктивно оцінювати особливості функціонування підприємств у невизначеному зовнішньому середовищі;
- своєчасно виявляти кризові явища в окремих сферах, розпізнавати дестабілізуючі фактори та процеси;
- всебічно оцінювати передумови й істотні чинники впливу зовнішнього і внутрішнього бізнес-середовища на фінансово-економічний стан підприємства;
- виявляти ознаки неплатоспроможності та схильності підприємства до банкрутства;
- забезпечувати підготовку, прийняття та реалізацію адекватних заходів профілактики і виходу підприємства з кризи, відновлення та покращення параметрів антикризової стійкості та ефективності господарської діяльності у нестабільному бізнес-середовищі задля отримання нових конкурентних переваг та можливості сталого розвитку.

Саме це надає переваги фінансовій діагностиці порівняно з іншими підходами до формування й обробки економічної інформації, забезпечує якісне створення цільової антикризової програми та сприяє формуванню дієвої системи підтримки прийняття рішень з відновлення життєздатності та досягнення бажаних орієнтирів розвитку підприємства.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ У ЗАКОРДОННИХ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЯХ

Розвиток офшорного бізнесу – явище, спричинене наявністю об'єктивного протиріччя між інтересами підприємців та інтересами держави (а водночас – збіг інтересів урядів офшорних юрисдикцій і міжнародних корпорацій). Держави зі звичайним режимом оподаткування зацікавлені у найбільш повному зборі податків із доходів, що були отримані від використання сформованих на їхніх територіях факторів виробництва, і декларують провідними принципами оподаткування його обов'язковість і рівність. Підприємці ж у всі часи намагалися за найменшої можливості обійти цю обов'язковість, і офшорні території дозволяють робити це цілком легальним способом.

Як відомо, у світі діють два основні принципи оподаткування доходів міжнародних компаній – за джерелом походження інвестиційного капіталу та за джерелом походження доходу. Перший принцип (принцип резидентної належності, або принцип доміцилю (місця реєстрації юридичної особи) полягає у тому, що доходи юридичних осіб оподатковуються лише в тій країні, де таку особу зареєстровано. Такий підхід є цілком справедливим в оподаткуванні факторів виробництва, однак в оподаткуванні доходу від використання цих факторів важливо також ураховувати джерела їх походження, тобто застосувати другий принцип. Він полягає в тому, що доходи компанії оподатковуються лише в тій країні, де вони виникли. Очевидно, що таке оподаткування еквівалентне обкладенню податком на інвестиції, оскільки в цьому випадку вирішальним фактором вважається не статус інвестора, а місце використання капіталу.

На практиці держави здебільшого комбінують названі принципи залежно від того, як держава оцінює порівняну значимість факторів: необхідності іноземних інвестицій, наслідків для доходів держави, внутрішніх адміністративних можливостей та очікуваного рівня співпраці з конкуруючими юрисдикціями. Так, більшість із країн, що розвиваються (в їх числі і найбільш відомі офшорні центри), відмовилися від оподаткування отриманих за кордоном доходів резидентів, керуючись, насамперед, міркуваннями адміністративної доцільності, до того ж оподаткування доходів нерезидентів всередині країни робить офшорні юрисдикції інвестиційно непривабливими. Тому країни, що розвиваються, найчастіше використовують принцип

резидентності компанії. У випадку з промислово розвинутими країнами проблеми мають інший характер – усередині цієї групи держав існує відносно збалансований двосторонній рух факторів виробництва. Тому вони приділяють більшу увагу проблемам розподілу податкового навантаження на фактори виробництва, намагаючись в оподаткуванні доходів своїх компаній охопити їхні всесвітні доходи до вирахування податків і застосовуючи еквівалентну ставку щодо доходів нерезидентів із внутрішніх джерел.

Різниця у підході до оподаткування доходів компаній різних держав обумовлює існування проблеми подвійного оподаткування – тобто оподаткування доходів два рази – у країні їх походження та країні походження капіталу. Історично необхідність у подоланні ефекту подвійного оподаткування стала актуальною лише на початку ХХ ст., хоча перший договір з уникнення подвійного оподаткування було укладено ще в 1841 р. між Францією та Бельгією. В типових договорах про уникнення подвійного оподаткування звичайно закладається норма про розмежування статусів компаній, що ведуть повноцінну господарську діяльність у країні своєї реєстрації та компаній, що використовуються лише як управлінські чи посередницькі бази у торговельних і фінансових операціях.

Раніше ефект подвійного оподаткування міг нівелюватися лише за рахунок використання методу вирахувань із бази оподаткування: у державі походження капіталу в оподаткуванні доходу з оподаткованої бази вираховується сума вже сплаченого податку, і ця різниця оподатковується на загальних підставах. Зараз більшої популярності набув метод податкового кредиту, який передбачає зменшення суми податкового зобов'язання в країні походження капіталу на величину сплаченого податку за кордоном. Цей метод видається більш справедливим, оскільки податкове зобов'язання розподіляється між державами лише у чітко встановлених обсягах. Проте різниця у податкових нормах двох держав може призвести до ускладнення розрахунку податку і процесу господарських трансакцій між структурними підрозділами компанії в різних державах.

Отже, дія двох факторів – наявність внутрішнього пільгового оподаткування певних видів господарської діяльності (або й повне звільнення їх від оподаткування) та укладення низки угод про уникнення подвійного оподаткування з розвинутими країнами світу створюють сприятливі умови для ведення офшорного бізнесу. Це надає змогу підприємствам маніпулювати трансфертними цінами й розподіляти доходи між підрозділами своєї компанії таким чином, щоби максимально зменшити податкові зобов'язання.

КАУЗАЛЬНІСТЬ МІЖ ПЛАНОМ РАХУНКІВ І АНАЛІТИЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ В КОНТЕКСТІ ОЩАДЛИВОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах сьогодення посилюється зацікавленість до управління на засадах ощадливості серед українських виробників. Перед підприємствами виникає проблема вибору показників для оцінювання стану, рівня та динаміки ощадливих перетворень і їх інформаційне наповнення для забезпечення коректності результату. У зв'язку з цим актуальним стає узгодженість достовірних і достатніх облікових даних в ході розроблення інформаційних моделей аналітичних показників, що дозволяє здійснювати цілеспрямований контроль за досягненням рівня запланованих значень і виявленням відхилень і їх коригуванням.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні зв'язку інформації про стан і зміни об'єктів бухгалтерського обліку в межах конкретного рахунку з орієнтацією на забезпечення коректності результату аналітичних показників в контексті ощадливості.

Основоположна ідея японської філософії ощадливого виробництва полягає у фокусуванні діяльності промислового підприємства на постійне безперервне вдосконалення створення цінності для кінцевого споживача з мінімізацією аж до ліквідації втрат. Активне поширення практики ощадливого виробництва викликає суттєві зміни в системі управлінського обліку. За результатами накопиченого практичного досвіду в сфері управлінського обліку фахівцями the Institute of Management Accounting (IMA) розроблено систему Statements on Management Accounting (SMA) щодо використання окремих методик в межах ощадливого виробництва: 4DD Tools and Techniques for Implementing Integrated Performance Management Systems, 4FF Implementing Target Costing, 4GG Tools and Techniques for Implementing Target Costing, 4KK Implementing Lean Production Fundamentals. Це пояснюється, актуальністю впровадження принципів ощадливості у виробничі системи сучасних підприємств і міжнародним визнанням концепції ощадливого виробництва як домінуючої в управлінні промисловими підприємствами.

Найбільш складною і важливою проблемою є раціональна організація управлінського обліку, зокрема (1) технологія реєстрації, узагальнення та систематизація даних в рахунках обліку і (2) формування звітності в розрізі аналітичних показників для обґрунтування й ухвалення виважених управлінських рішень.

Для подолання окресленої проблеми за технологічним аспектом організації управлінського обліку запропоновано формування робочого плану рахунків, що реалізується шляхом введенням додаткових рахунків з використанням чинних норм (1) Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій і (2) статистичної класифікації продукції. Так, доцільним є введення транзитного рахунку 88 «Витрати потоку створення цінності», за дебетом якого доречно відображати суми визнаних витрат з подальшою деталізацією за субрахунками першого порядку: 881 «Витрати для створення цінності», 882 «Технологічно необхідні витрати без додавання цінності», 883 «Витрати без додавання цінності». За кредитом рахунку – списання витрат з розподілом (1) за елементами (в разі використання рахунків класу 8 «Витрати за елементами»), (2) в дебет рахунків 23 «Виробництво» і класу 9 «Витрати діяльності» (в разі невикористання рахунків класу 9), (3) в дебет рахунків 23 і 79 «Фінансові результати» (в разі невикористання рахунків класу 9). Для врахування технологічних особливостей хлібопекарського підприємства, рахунок 23 доповнено субрахунками: (1) першого порядку 231 «Основне виробництво», 232 «Допоміжне виробництво», (2) другого порядку 231-10.71.11 «Виробництво хліба і виробів хлібобулочних нетривалого зберігання», 231-10.71.12 «Виробництво виробів борошняних кондитерських, тортів та тістечок нетривалого зберігання», 231-10.71.11 «Виробництво сухарів», 231-10.71.12 «Виробництво пряників і виробів подібних, печиво солодке», 231-10.72.19 «Виробництво виробів хлібобулочних сухих або тривалого зберігання». Як результат, фокусування уваги топ-менеджменту на виявлення непродуктивних витрат і виключення дій / операцій, що їх створюють.

Для забезпечення операційного контролю обґрунтовано ієрархічну систему ключових показників ефективності ощадливого управління за трьома рівнями: (1) показники ефективності робочого місця; (2) показники ефективності потоку створення цінності; (3) показники ефективності підприємства в цілому. Розроблено інформаційні моделі розрахунку з узгодженням облікових даних. Це допомагає встановити непродуктивні витрати і процеси / приховані втрати, обґрунтувати план покращення і вдосконалення, а також досягати і утримувати очікуваний результат на запланованому рівні.

Таким чином, обґрунтовано цілісну модель рахунків і узгоджених з обліковими даними показників управлінської звітності в межах управлінського обліку в контексті ощадливості.

І.С. Коробкіна, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)
С.М. Гайдар, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Модернізація бухгалтерського обліку – це не лише запровадження нових умов для складання облікової звітності, не розвинута методика формування релевантної інформації, не філософія, не позиція суб'єкта господарювання щодо актуалізації інформаційного середовища, не сукупність інноваційних рішень. Це принципово новий підхід до управління економічною інформацією загалом і алгоритм такого управління, основою чого є триєдність модифікації організаційного, теоретичного та методичного забезпечення управління інформацією, який характеризується впровадженням змін, розширенням професійних компетенцій. Модернізація є процесом формування моделі своєчасної реакції на зміни в економічному середовищі з використанням принципово нових технологій та інструментів.

Модернізація бухгалтерського обліку супроводжується формуванням необхідних умов для підтримки та обслуговування нововведень щодо методологічного, технологічного, професійного та інформаційного забезпечення. Генерування та поширення змін не може відбуватись «стихійно», а має проходити відповідно до фундаментальних положень, актуалізованих щодо зовнішнього контексту економічних відносин.

Модернізація як об'єктивний процес розвитку бухгалтерського обліку охоплює питання організації та методології процесів облікової та аналітичної обробки інформації, формування звітності, яким властивий універсальний характер у задоволенні сучасних запитів різних користувачів, для чого генеруються та реалізуються нововведення, отримані як синергетичний ефект автоматизації інформаційних рішень. Модернізація бухгалтерського обліку реалізується на двох рівнях: базовому (теорія, методика) та цільовому. Різниця між рівнями полягає в тому, що перший залежить від перманентного розвитку базових положень, які в сукупності є інструментом змін. Другий рівень найбільше відповідає концепції цільового управління. Його відмінність полягає в тому, що в цільовому управлінні спостерігається широке залучення рівнів управління, а в цільовій модернізації – змінам.

Під модернізацією розуміється наділення облікової системи

здатністю до перетворень відповідно до інновацій, властивих процесам обробки, передачі та зберігання інформації. У модернізованих моделях бухгалтерського обліку альтернативні принципи генерування інформації займає нову та пріоритетну позицію як чинник модифікації й перетворень для підвищення якості даних для прийняття рішень. Модернізація передбачає формування умов для підтримки і впровадження змін, що забезпечується генеруванням пропозицій шляхом вироблення і розповсюдження нових знань, охоплює рівень окремої системи, носить системний характер, реалізується комплексно із урахуванням зміни компонентів зовнішнього і внутрішнього середовища як існуючої реальності та об'єктивної реакції на зміни у самій системі, виходячи з об'єктивних і суб'єктивних основ інноваційного розвитку. Модернізація базується на актуалізації цінностей через різні результати, отримання яких забезпечується шляхом розробки рішень, що складають індивідуальну модель бізнес-системи в цілому. Це більш глибока і складна категорія, ніж традиційна група цінностей і традицій, прийнятих як структура взаємовідносин між працівниками організації – організаційно-методичні та інформаційно-технічні засоби і прийоми для здійснення діяльності в межах поставленої мети, що коригується через оцінку фінансово-економічних, інформаційних і когнітивних реакцій внутрішнього середовища на правила, згенеровані та поширені формальними та неформальними інститутами.

Модернізація бухгалтерського обліку регулюється комплексом фільтрів, які одночасно є його обмежуючими і стимулюючими чинниками, передбачаючи формування та оновлення умов, методів, зразків, правил, що дозволяє прискорити адаптацію процесів синтетичної й аналітичної обробки економічної інформації та складання звітності до змін у зовнішньому середовищі. Мають бути враховані нормативно-правові вимоги, методологічні та організаційні засади, технологічне, технічне, професійне забезпечення організації обліку та складання облікової звітності відповідно до правил формальних і неформальних інститутів. Інформаційне моделювання бухгалтерського обліку дозволяє вивчати закономірності процесів формування інформації та розвитку процесів її обробки, передачі та зберігання, таким чином, сприяючи готовності облікової системи до нововведень, викликаних вимогами формальних, неформальних, контролюючих, регуляторних і професійних інститутів. Модернізація бухгалтерського обліку визначається тенденціями змін, властивих економіці розкриваючи зміст взаємовідносин між підприємством і зовнішнім оточенням, що передбачає організацію взаємозалежної комунікаційної системи.

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрні підприємства можуть успішно господарювати в сучасному бізнес-середовищі за умови побудови ефективного механізму управління, який потребує належного інформаційного забезпечення. Як відомо, в сучасних умовах інформація виступає рушієм будь-якого бізнесу. Вона допомагає правильно оцінити умови бізнес-середовища, усвідомити та сформулювати цілі та завдання майбутньої діяльності та на цій основі ухвалити ефективні управлінські рішення. В інформаційній системі аграрного підприємства значна частка припадає саме на обліково-аналітичну інформацію.

При формуванні обліково-аналітичного забезпечення аграрним підприємствам необхідно враховувати виявлені особливості господарювання в аграрних підприємствах. Виходячи з них та інформаційних потреб керівників, розробляється обліково-аналітична система, в межах якої формується обліково-аналітичне забезпечення, яке відповідає поставленим цілям і стратегіям діяльності аграрного підприємства.

Стратегічний облік є ланкою, яка пов'язує облікову та аналітичну систему. Він трансформує облікові дані в інформацію для стратегічного аналізу як обов'язкового і необхідного елемента управління стратегічним розвитком.

Нині для аграрних підприємств в системі бухгалтерського обліку спостерігається надмірна концентрація на факторах внутрішнього середовища підприємства та відсутність або несистематичність проведення аналізу факторів зовнішнього. Саме ці недоліки і повинна подолати система стратегічного обліку як елемент стратегічної управлінської системи.

Система стратегічного обліку як засіб інформаційного супроводу менеджменту має забезпечити адаптацію управлінців до змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі підприємства, забезпечити ідентифікацію критичних ситуацій, основних можливостей і загроз та загалом виступати інструментом підтримання економічної безпеки та забезпечення стійкого розвитку підприємства в динамічних ринкових умовах.

Однією з основних вимог парадигми стратегічного управління є гіпотеза зовнішніх чинників, що передбачає управління змінами в

зовнішньому середовищі. Гіпотеза зовнішніх чинників є однією з основних гіпотез формування стратегічної бухгалтерії, оскільки чинники зовнішнього середовища на 80% визначають стратегію підприємства [1]. В цілому науковці дотримуються позиції, що теоретичні основи концепції «стратегічної бухгалтерії» передбачають врахування існуючих відмінностей стратегічної парадигми управління від традиційної управлінської парадигми [2, 3, 4].

Враховуючи появу стратегічної управлінської парадигми, окремі вчені наголошують на необхідності виділення і обґрунтування стратегічної парадигми бухгалтерського обліку, яка дозволить обґрунтувати теоретико-методологічні підвалини стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку як елемента системи стратегічного управління.

Таким чином, існуюча на-сьогодні відсутність єдності в теоретико-методологічних підходах вчених щодо концепції стратегічного обліку не дозволяє говорити про можливість побудови стратегічної парадигми бухгалтерського обліку.

В основу розробки майбутньої стратегічної парадигми бухгалтерського обліку повинні бути покладені не лише напрацювання в сфері теорії фірми, а й зі сфери теорії зовнішнього середовища, що сприятиме розширенню предмету бухгалтерського обліку як окремої функціональної науки. Застосування такого підходу дозволить розробити теоретичні основи стратегічного менеджменту та системи його обліково-аналітичного забезпечення, що відповідатиме сучасним тенденціям функціонування економічних систем в умовах глобалізації економіки.

Список використаних джерел

1. Болдуєв М.В. Концептуальні підходи формування стратегічної бухгалтерії / М.В. Болдуєв // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3 (7). – С. 122-128.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: [монографія] / С.Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Крохичева Г.Е. Учет и анализ ситуаций во фракталах времени и пространства / Крохичева Галина Егоровна, Тарасьянц Надежда // Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ». – 2012. – №4. – С. 1-6
4. Яремко І.Й. Концепції і парадигми бухгалтерського обліку як система наукових основ теорії / І.Й. Яремко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – № 691. – С. 246-252.

P. Khomyn, doc. habilitowany, profesor (*KPSW, Polska*)

WADY RACHUNKOWOŚCI I ANALITYCZNEGO ZAPEWNIENIA ROZWIĄZAĆ ADMINISTRACYJNYCH

W teorii znaczenie rachunkowości i analitycznego dostarczania decyzji zarządczych jest dostatecznie uwzględnione, aby wymagać dowodu. Po pierwsze, jak wskazał szwajcarski naukowiec O. Angri A. (1967), że „nie opiera się na informacjach wynikających z rachunkowości, może to być przyczyną utraty” [Angri, s. 258]. Jednak pomimo wspomnienia swojego słynnego rodaka, klasyka teorii rachunkowości J. F. Shera, „rachunkowość – nie odważnik na nogach skorokhoda [Cher, s.444], możemy powiedzieć, że te pouczające słowa zaczęły być udostępniane nie przez wszystkich menedżerów biznesowych.

Dlatego pierwszą wadą można uznać przede wszystkim błędne praktyki właścicieli firm nie szczędzących pieniędzy na luksusowe biura, ale trudno odrywać je dla funkcjonowania księgowości, nie zważając, że „organizacja rachunkowości w ogóle może wywierać wpływ na dobrobyt i rentowność przedsiębiorstwa takie samo duże jak oraz wszelkie innowacje w wyposażeniu technicznym przedsiębiorstwa” [Cher, str.444]. A fakt, że w obecnych warunkach „swawola właścicieli która nie została wymieniona, jak pisał A. Rudanowski, na „ swawolu chynovnyk” [Ot ist, s.453] wręcz przeciwnie, jest mnożona, często prowadzi do bankructwa udanych przedsiębiorstw.

Z drugiej strony, niektórzy członkowie naszego zawodu, którzy nie skrupulatnie szukają trask z rachunkowości uchybieć i analitycznych decyzje dotyczące zarządzania wsparcia, dlatego skupiamy się na masowe krytyki całej księgowości. Co więcej, nie trzeba umieć się prawie bez wysiłku, bo te wady są znane jako profesjonalistów i profanum – szczególnie istotnego opóźnienia faktycznej informacji księgowych. I zamiast usprawiedliwiać niczego wartościowego w tej linii, a przynajmniej starają się podnieść poczesnemu naukowcu A. Rudanovskemu który, nawiasem mówiąc, był absolwentem Uniwersytetu w Charkowie, żwiczuj „pierwotnie opracowany i przetworzone pomysły Kalmesa pokrewne stosując normalną cenę, lub miłośniku to zrywnowiały podział według proponowanej J. Rossi systematyzacji stosunków gospodarczych w trzech kategoriach: ekonomicznych, prawnych i finansowych, a ostatecznie wyeliminować „wszaki” „wewnętrzne obiegi wszelkiego rodzaju” [Ot ist, s. 466, 469] są teraz jeszcze bardziej rozpowszechnione niż w czasach, kiedy to zwrócił uwagę naukowcy ponieważ bez tego wszelkie przyby, aby dać sobie rachunkowości zarządczej będzie zawsze populizmem i

demagogia, obecne krytycy „rozwijaj” oświadczenie inżyniera G. Emersona rzekomo „praktyczne pracownicy odnoszą się do wszystkich biurowych przebiegłości z najwyższym pogardem” [Ost. s.409-410]. I z podobnymi lekceważącymi epitetami.

Dlatego, aby rachunkowość stała się ostatecznie "barometrem koniecznym do podejmowania decyzji zarządczych" [Ost. ist., s. 176] nie wystarczą „zgodne nazwy na aktualne rzeczywistości dzisiejszych czasach – epoce społeczeństwa postindustrialnego” [1, s. 4]. A pierwszym krokiem jest, aby dbać o racjonalność decyzji księgowych i analitycznego zarządzania wsparcie, eliminując jego rywalizację: przykład uderzenia jest jego orientacja fiskalna, która przyniosła do regulacji wytwornej i funkcji analitycznych rachunkowości, jako uciążliwych i trudnych kar za najmniejszy zaniechania w zakresie sprawozdawczości podatkowej księgowych zmusiła do jego montażu, nie wiadomie skazując je na rolę kronikarzy, nie Nostradamusa – jak niektórzy autorzy lubią myśleć.

Jak dla prawidłowego rozliczania, w pierwszej kolejności, aby wyeliminować obecne tu anachronizmem na koszty przedsiębiorstw, gdzie wraz z imadno planowanego szacunkowego kosztu jednostkowego, które stają się nieaktualne w momencie wykonania, jak inflacja przekracza którykolwiek z ich autentyczności, księgowi ponownie obliczona tak zwany „rzeczywisty” koszt tych samych elementów, całkowicie ignorując istotkę antymetodolohichnu rutynowymi procedurami, podkreślił Savatye R. (1967), które dodaje się do poprzedniego kosztu prądu, który ze względu na inflację zawsze więcej i odbiera dane warunkowe pozbawione rzeczywistej treści [Ost. ist., s. 332]. Ogólnie rzecz biorąc konieczne jest stwierdzenie: w XXI wieku mamy przełom między menedżerami a księgowymi, ponieważ z jednej strony, pierwszy jest zawsze niezadowolony z dostarczanej informacji, drugi ledwo może przedstawić różne formy sprawozdawczości, które nie tylko zbyt uciążliwe, ale cięgle zmieniają się.

Literatura

1. Pushkar M.S. Idealny system rachunkowości: koncepcja, architektura, informacja /Pushkar M. S, Chumachenko M. G. – Ternopil: Carte Blanche, 2011. – 336 str.
2. Sokolov Ya.V. Księgowość: od carydei do naszych czasów /Ya.V. Sokolov. – Moskwa: UNITI Audit, 1999. – 638 str.
3. Sherr I. F. Rachunkowość i bilans /I. F. Sherr. – Moskwa: Economic Life, 1925. – 575 str.
4. Angri O. Das Moderne Rechnungswesen als Führungsmittel in der Brauereien /O. Angri //Schweizer Brauerei-Rundschau, 1967. Nr 11.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ

Розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах людського буття зумовлює перенесення значної частки бізнес-процесів в електронне середовище, а також появу нового виду бізнесу – електронного. Електронний бізнес (е-бізнес) потребує значної трансформації бізнес-процесів підприємства, його організаційної структури та, відповідно, підходів до його управління. Розвиток е-бізнесу відбувається за двома напрямками:

1) поступове перенесення частини бізнес-процесів діючих підприємств в електронне середовище;

2) створення нових підприємств у сфері е-бізнесу.

Розглядаючи перший спосіб, пов'язаний із поступовим перенесенням бізнес-процесів із офлайн- в онлайн-середовище, зазначимо наступне. Наприклад, виробнича компанія може розпочати свою діяльність в електронному середовищі шляхом створення веб-сайта та організації системи продажу продукції через Інтернет. Готову продукцію можна реалізовувати через сайт як кінцевим споживачам, так і підприємствам-посередникам, що значно полегшує організацію збутової діяльності підприємства, а, отже, сприяє зростанню обсягів діяльності. Перенесення частини господарської діяльності в електронне середовище дозволяє підприємствам використовувати новітні програмні продукти, що забезпечують ефективне управління окремими бізнес-процесами та господарською діяльністю загалом.

Якщо для перенесення своєї діяльності із офлайн- в онлайн-середовище підприємства реального бізнесу змушені трансформувати свої бізнес-моделі та налаштовувати їх відповідно до вимог інформаційної економіки, то новостворені підприємства е-бізнесу використовують нову бізнес-модель із самого початку своєї діяльності.

Узагальнена модель підприємства е-бізнесу включає в себе основні компоненти внутрішнього середовища, а також відображає вплив зовнішніх факторів на нього. Зовнішнє середовище впливає на результативність діяльності підприємства е-бізнесу за рахунок: 1) особливих характеристик країни (рівень корупції, рівень розвитку людського капіталу); 2) державного управління (рівень розвитку електронного уряду, електронної участі громадян в управлінні країною, стратегічні орієнтири національної політики); 3) розвитку бізнес-середовища (рівень конкурентоспроможності, рівень розвитку

бізнес-середовища та способів взаємодії між його суб'єктами); 4) технологій (рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, технологічних інновацій, технологічної готовності). Характеристику компонентів внутрішнього середовища наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Компоненти внутрішнього середовища підприємства е-бізнесу та їх характеристика

Компоненти	Характеристика
1	2
Продукт	
Вартість товару	Вартість товару чи послуги, що пропонується кінцевому споживачу, яка включає усі елементи, що мають цінність для клієнта
Інтерфейс споживача	
Цільова аудиторія	Кожне підприємство, що працює у сфері е-бізнесу повинно визначитись із цільовою аудиторією, на яку направлена діяльність компанії
Канали збуту	Способи взаємодії із клієнтом
Відносини зі споживачами	Способи комунікації між підприємством і споживачами, що визначаються, створюються, організуються та управляються компанією
Управління інфраструктурою	
Структура вартості	Визначення переліку та вартості ресурсів, необхідних для здійснення ефективної діяльності компанії
1	2
Можливості	Здатність компанії дотримуватися визначеної стратегії та здійснювати щоденний перелік дій, направлених на створення цінності для кінцевого споживача
Партнерство	Спосіб взаємодії між двома або більше підприємствами з метою створення більшої цінності для кінцевого споживача
Фінансові аспекти	
Структура витрат	Перелік поточних і потенційних витрат, що можуть бути понесені підприємством у процесі здійснення господарської діяльності
Модель доходів	Визначення різних джерел доходів компанії у загальній структурі доходів

Використання запропонованої моделі підприємств е-бізнесу дозволить побудувати ефективну систему управління із врахуванням вимог як внутрішнього, так і зовнішнього середовища та створити необхідну систему комунікацій на ньому.

Л.О. Кирильєва, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Д.Д. Шеховцова, канд. екон. наук, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ТА ОЦІНКА ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Діяльність кожного сучасного підприємства в умовах трансформації ринкової економіки передбачає організацію процесу управління витратами, ефективність та результативність якого на пряму залежить від обсягу, глибини та якості обліково-аналітичного забезпечення.

Функціональними складовими організації обліково-аналітичного забезпечення управління витратами є інформаційна, методична та технологічна. Так, інформаційна складова реалізується через побудову ефективної системи накопичення даних (спостереження, вимірювання, оцінка та документування), перетворення даних (облік, обчислення, калькулювання, інвентаризація), створення вихідної інформації (звітність, аналіз, контроль, планування) з метою забезпечення адресного використання даних для прийняття рішень. Координація та регулювання процесу управління витратами здійснюється на основі інформації в розрізі таких видів: нормативно-довідкової, облікової, контрольно-аналітичної, прогнозної, інформації зовнішнього середовища. Інформаційна складова механізму організації обліково-аналітичного забезпечення управління витратами ефективно функціонує шляхом формування бази даних та їх обміном за визначеними інформаційними каналами.

Відображення інформації в процесі організації обліково-аналітичного забезпечення здійснюється за допомогою чинних методик, що формують його наступну функціональну складову. Проведені дослідження сучасної методології обліку витрат для цілей управління показали існування значної кількості методичних підходів, що використовують в Україні, заснованих на класичних зарубіжних

методиках обліку та адаптованих до вітчизняної практики.

Істотний вплив на функціонування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення чинить технічне та технологічне забезпечення. Система обробки обліково-аналітичної інформації потребує використання придбаного або самостійно розробленого програмного продукту, що дозволяє організувати раціональну систему обліку витрат. Найбільш вдалим, ефективним та результативним рішенням є застосування на підприємстві сучасних управлінських інформаційних систем (наприклад, на базі ERP-системи).

Логічним завершенням застосування обліково-аналітичного забезпечення є прийняття управлінських рішень щодо оптимізації та ефективності витрат. В сучасній функціонуючій системі управління повинні бути правила прийняття рішень, варіанти рішень, інформаційні канали для прийняття рішень, шаблони внутрішніх (управлінських звітів), що вплине на зміст і спрямованість вихідної інформації системи обліково-аналітичного забезпечення.

Кожна система повинна бути ефективною та результативною. Тому, вважаємо за необхідне здійснювати на періодичній основі оцінку обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств торгівлі. Так, для аналізу інформаційної складової обліково-аналітичного забезпечення управління витратами рекомендовано визначати: коефіцієнт використання інформації управлінського обліку для прийняття рішень (кількість управлінських рішень, прийнятих на основі даних управлінського обліку/загальна кількість управлінських рішень); коефіцієнт використання поза облікової інформації для прийняття рішень (кількість управлінських рішень, прийнятих на основі позаоблікової інформації/загальна кількість управлінських рішень).

Оцінку методичної складової обліково-аналітичного забезпечення управління витратами доречно здійснювати при використанні: коефіцієнта інновацій методичного забезпечення (кількість інноваційних методик/загальна кількість методик), коефіцієнта обґрунтування управлінських рішень (кількість прийнятих управлінських рішень на основі сучасних методів обліку/загальна кількість управлінських рішень).

Для аналізу технічної складової обліково-аналітичного забезпечення управління витратами рекомендовано здійснювати розрахунок коефіцієнта рівня комп'ютерної підтримки управлінського обліку витрат (кількість використаних модулів комп'ютерної програми для управлінського обліку витрат/загальна кількість модулів комп'ютерної програми для управлінського обліку витрат).

Зроблена оцінка обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на основі запропонованих коефіцієнтів дозволить визначити рівень її якості на підприємстві, а також зосередити увагу відповідальних осіб на використанні інноваційних методичних підходів до обліку витрат, актуалізації бюджетування, прискорення процесу інформатизації управління витратами підприємств торгівлі.

С. М. Лайчук, канд. екон. наук, доц. (*ЖДТУ, Житомир*)

А. М. Горохова, магістрант (*ЖДТУ, Житомир*)

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З АУТСОРСИНГОМ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ

На даний час аутсорсинг бухгалтерських послуг стає все більш розповсюдженим явищем. Це й не дивно, адже дана форма організації обліку має низку конкурентних переваг, що виділяє її серед інших форм організації обліку.

В загальному розумінні, аутсорсинг – це часткова передача компанії-замовника компанії-виконавцю (аутсорсеру) своїх неосновних функцій або завдань на умовах підяду.

Безперечною перевагою аутсорсингу бухгалтерських послуг є можливість підприємства-замовника значно зменшити свої витрати шляхом економії коштів на організацію робочого місця бухгалтера, оренду великих приміщень для розміщення адміністративного персоналу, та його оплаті праці, з'являється можливість перерозподілити свої вивільнені ресурси, та ін.

Представлені переваги є досить вагомими чинниками для переходу підприємства на аутсорсинг бухгалтерських послуг, але не слід забувати про ризики, які можуть постати перед компанією-замовником.

Ризик завжди присутній в діяльності будь-якого підприємства, в глобальній економіці він набув статусу фінансово-економічної категорії.

Визначимо основні поняття «ризик» та «фінансового ризику» для їх кращого розуміння.

Ризик – це небезпека здійснення випадкових та небажаних для суб'єкта наслідків його діяльності.

Фінансовий ризик – це дії, пов'язані з грошово-фінансовою

сферою діяльності підприємства за непередбачених обставин, що може призвести до грошових втрат.

Розглянемо детальніше вплив основних фінансових ризиків на підприємство, яке скористалося аутсорсингом бухгалтерських послуг.

Одним із основних ризиків є конфіденційність інформації. Підприємство-замовник свідомо передає підприємству-аутсорсеру конфіденційну інформацію (про майно підприємства та джерела його надходження, фінансові потоки та клієнтську базу підприємства), розкриття якої може значно вплинути на репутацію підприємства-замовника та його партнерські відносини, що може нанести великі збитки в господарській діяльності підприємства. Для зменшення даного ризику підприємству-замовнику слід прописувати цей пункт у договорі з аутсорсером і визначити тип відповідальності та відшкодування за завдані збитки.

Відсутність на підприємстві-замовнику оперативної управлінської інформації. Цей вид ризику може впливати на оперативне прийняття рішень управлінським персоналом, що може призвести до непередбачуваних збитків на підприємстві. Хоча цей вид ризику можна також попередити якщо прописати у договорі з аутсорсером графік документообігу, тобто період, за яким визначається термін та порядок передачі первинних документів від замовника до аутсорсера і навпаки. Даний процес можна пришвидшити за допомогою хмарних технологій.

Ризик банкрутства підприємства-аутсорсера. Даний ризик може призвести до того, що підприємство-замовник може недоотримати певний ряд бухгалтерських послуг, що були передбачені у договорі з аутсорсером та понести додаткові витрати на передачу справ іншому аутсорсеру, штрафи та пені за невчасно виконані зобов'язання та ін.

Ризик зниження якості наданих бухгалтерських послуг. Під час переходу підприємства-замовника на аутсорсинг бухгалтерських послуг працівники аутсорсингової компанії ще не до кінця зрозуміли специфіку діяльності підприємства, тому у даний проміжок часу можливі помилки в роботі персоналу аутсорсингової компанії. Щоб зменшити кількість помилок, замовнику послуг перед підписанням контракту доцільніше зібрати інформацію про діяльність підприємства-аутсорсера, що дозволить прийняти рішення про ступінь професійності надання послуг з бухгалтерського обліку (термін діяльності, наявність філій, репутація на ринку аутсорсингових послуг).

Ризик втрачених вигод від укладання контракту. Цей ризик може виникнути за умови виходу на ринок нових аутсорсингових

компаній зі значно меншою вартістю виконаних бухгалтерських послуг.

Отже, підприємство при замовленні аутсорсингу бухгалтерських послуг може стикнутися з безліччю фінансових ризиків, що можуть вплинути на його ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість. Тому підприємству-замовнику потрібно розглянути кожен з фінансових ризиків та передбачити окремі заходи у договорі з підприємством-аутсорсером для мінімізації кожного виду ризику.

О. В. Лега, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)

Н. С. Коломієць, магістрант (ПДАА, Полтава)

ОБЛКОВІ НАСЛІДКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ЧАСТИНІ ПДФО

За Податковим кодексом України податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених ПКУ та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1].

Працівники ДФСУ зазначають: «Податок на доходи фізичних осіб податковим агентам доводиться сплачувати чи не найчастіше. Тож не дивно, що виникає чимало запитань та помилок, пов'язаних із перерахуванням цього податку. Найпоширенішим видом порушення у частині нарахування, утримання, сплати та звітування з ПДФО залишається, на жаль, порушення платником встановлених строків перерахування до бюджету ПДФО» [2].

Згідно п. 171.1 ст.171 ПКУ особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з доходів у вигляді заробітної плати, є роботодавець, який виплачує такі доходи. Податкові агенти зобов'язані своєчасно та повністю нараховувати, утримувати та сплачувати до бюджету податок під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом [1].

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної

відповідальності: фінансова; адміністративна; кримінальна.

Основними випадками притягнення підприємств до фінансової відповідальності є неподання, подання з порушенням установлених строків, подання не в повному обсязі, із недостовірними відомостями або з помилками податкової звітності про суми доходів, нарахованих (сплачених) на користь платника податків, суми утриманого з них податку, якщо такі недостовірні відомості або помилки призвели до зменшення та/або збільшення податкових зобов'язань та/або до зміни платника податків; несплата узгодженої суми грошового зобов'язання в строки, установлені ПКУ; ненарахування, неутримання та/або несплата (неперерахування) податків податковим агентом.

Адміністративна відповідальність настає при неподанні чи несвоєчасному поданні платіжних доручень на перерахування податків, що підлягають сплаті чи при невиконанні керівниками чи посадовими особами підприємства законних вимог посадових осіб органів ДФС.

Критеріями притягнення до кримінальної відповідальності є сума податків, по яких зафіксовано факти ухилення від сплати, зокрема, в 1000 і більше разів перевищують НМДГ; 3000 і більше разів перевищують НМДГ; в 5 000 і більше разів перевищують НМДГ.

Суми ПДФО, вчасно не утримані з доходу фізичної особи, у бухгалтерському обліку є витратами підприємства - податкового агента і відображаються по дебету рахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності», а якщо виявлена помилка допущена в минулому звітному році, по дебету рахунку 441 «Прибуток нерозподілений» (442 «Непокриті збитки») [3].

В бухгалтерському обліку слід відобразити утворення заборгованості перед бюджетом на суму донарахованого по акту перевірки ПДФО, штрафних санкцій та пені:

- донараховання ПДФО Дт 949 Кт 641/ПДФО;
- нараховання штрафу та пені Дт 948 Кт 641/ПДФО [3].

Отже, платники податків та зборів повинні правильно та у встановлені строки виконувати податковий обов'язок - обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені ПКУ та іншими законодавчими актами. Це дасть змогу уникнути притягнення посадових осіб, відповідальних за організацію і ведення бухгалтерського обліку й звітності, а також за нарахування й сплату податків, зборів і інших обов'язкових платежів, при здійсненні фінансово-господарської діяльності, до охарактеризованих вище видів відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page15>.
2. Роботодавцям про типові податкові правопорушення [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ch.sfs.gov.ua/media-ark/local-news/print-221973.html>.
3. <https://www.golovbukh.ua/article/5881-aktualno-na-31032015-vdobrajennya-v-oblku-pen-ta-shtrafu-za-rezultatami-perevrki>.

О.С. Лемішовська, канд. екон. наук, доц. (НУ «ЛП», Львів)

Н.І. Андрусів, студ. (НУ «ЛП», Львів)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В сучасних економічних умовах розвитку підприємства еволюційне ускладнення завдань управління та системних рішень, призводять до виникнення спеціальних методичних підходів як до організації виробничо-комерційної діяльності підприємств, так і до інформаційного супроводу управління нею. У зв'язку з цим, велика увага приділяється обліково-аналітичному забезпеченню, яке складається з обліку, аналізу та аудиту. Ці складові збирають, обробляють та оцінюють інформацію, яка є необхідною для прийняття управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення, як складова інформаційного забезпечення підприємства являє собою цілісну інформаційну систему, мета якої є забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів із метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства [1].

Обліково-аналітична система повинна базуватися на принципах хронології збору, опрацювання даних та формування звітних документів, від первинних документів до даних фінансової, внутрішньогосподарської та статистичної звітності, виконуючи при цьому наступні завдання:

– аналіз операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства за пріоритетними напрямками;

- облік господарських операцій за цільовими напрямками на базі бухгалтерського обліку з додаванням нефінансових показників;
- контроль за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів, за правильним відображенням усіх господарських операцій на етапах планування, обліку та за достовірністю аналітичних даних;
- планування діяльності підприємства, зокрема господарських операцій; видів діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової, податкової; центрів відповідальності та підприємства загалом;
- формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової, облікової та аналітичної інформації [2].

Основою обліково-аналітичного забезпечення є інформація, отримана за даними бухгалтерського обліку, з відповідністю певним вимогам: відсутність системних помилок – забезпечення недопущення помилок при реєстрації операцій; точність – правильність відображення сум; порівнянність – відображення всіх показників відповідно до обраної методики обліку; доступність – забезпечення виконанням відповідних процедур її одержання і переробки; повнота (достатність) – відображення всіх аспектів проведеної операції; корисність (доцільність) – необхідність відображення головних параметрів проведеної операції; своєчасність – використання переважно оперативної обліково-аналітичної інформації із фінансових, статистичних, податкових та управлінських звітів; цінність – забезпечення здійснення антикризової політики і сприяння підвищенню ефективності діяльності; достовірність – відображення за фактично здійсненими операціями; репрезентативність – відбір лише тієї інформації, яка має безпосереднє відношення до процесу розробки і реалізації рішень. Кожна вимога повинна бути спрямована на задоволення конкретних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

На отримання якісної та правдивої інформації впливає ряд факторів, до яких відносять налагодженість системи збору інформації, узагальнення та обробки її потоків, оперативність реагування, чіткість та координація управлінських дій та рішень як результат. Значущість аналітичного забезпечення підкреслюється ще й тим, що завдяки їй виконується функція візуалізації фінансової картини даних по підприємству та виникає можливість створення максимально комфортних та перспективних умов для економічного зростання та розвитку підприємства [3].

Отже, організація обліково-аналітичного забезпечення є важливим етапом у формуванні ефективної системи управління підприємством, оскільки дозволяє своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні зміни.

Література

1. Попова Л.В. Основные теоретические принципы построения учетно-аналитической системы / Л.В. Попова, Б.Г. Маслов, И.А. Маслова // Финансовый менеджмент. – 2003. – № 5. – с. 34–37.

2. Садовська І. Б. Обліково-інформаційне забезпечення управлінського аналізу / І. Б. Садовська // Вісник НУ «Львівська політехніка»: зб. наук. – прикл. пр. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2009. – № 647. – с.498–503.

3. Макода С. Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством / С. Л. Макода // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені П.Василенка. – 2016. – Вип. 177. – С. 131-136.

О.С. Лемішовська, канд. екон. наук, доц. (НУ «Львівська політехніка»)

С. Я. Чудійович, студ. (НУ«Львівська політехніка»)

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для прийняття ефективних управлінських рішень в умовах динамічних змін загальноєкономічного середовища необхідно володіти, насамперед, правдивою, неупередженою та достовірною інформацією. Прийняття рішень, що впливають на господарську діяльність підприємств визначають результати діяльності, та, в кінцевому підсумку, відображені в фінансовій звітності. У зв'язку з чим, обліково-аналітична система на підприємстві є важливим організаційним етапом роботи господарюючого суб'єкта.

Обліково-аналітична інформація у системі прийняття управлінських рішень є основою для вирішення відповідних управлінських завдань. Поняття «обліково-аналітичної інформації» є неоднозначним і, відповідно, трактується по-різному.

Так, Гоголь Т.А. трактує обліково-аналітичну інформацію як комплекс даних бухгалтерського обліку і аналітичних показників, який використовується системою управління для прийняття управлінських рішень та задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів [1]. Штангрет А.М. трактує як обліково-аналітичну інформацію як

результат функціонування певної системи, яка включає джерела інформації, об'єкти обліку, аудиту та аналізу, інформаційні потоки та інформаційні канали для передачі результатів користувачам [2]. Згідно з поглядом Лучик Г. М. обліково-аналітична інформація є основним джерелом застосування аналітичних процедур у системі прийняття управлінських рішень, застосування яких дозволяють побудувати інформаційну модель системи управління на основі обліково-аналітичного забезпечення [3].

Обліково-аналітична інформація у системі прийняття управлінських рішень є основою для вирішення відповідних управлінських завдань. Вирішення таких завдань є результатом обліку й аналізу на підприємстві. При цьому, обчислюються зведені обліково-аналітичні показники за встановленими групувальними ознаками, використовуючи при цьому логічні та арифметичні операції за складним алгоритмом, які базуються на обліково-аналітичній інформації. Однак ці показники якісно відрізняються одне від одних, оскільки вони характеризують застосування різних арифметичних та логічних операцій, оскільки для характеристики системи бухгалтерського обліку зведені показники одні, а для аналізу господарської діяльності – інші. Крім того, аналітична інформація, по суті, охоплює значно більше даних, ніж облікова, яка, в свою чергу, теж включається в її обсяг. Але, в сукупності вони повинні складати результативну систему обліково-аналітичних показників, на основі яких і необхідно приймати оперативне чи стратегічне управлінське рішення.

Водночас необхідно зазначити, що облікова інформація буде залежати від виду обліку, його форми, джерел та методів формування змінної і умовно-постійної інформації, алгоритму машинної її обробки, аналітична – від виду аналізу, його цілей та завдань. Облікові дані відображають реальний стан виробничо-господарської діяльності підприємства, аналітичні – результати діяльності, відхилення від встановлених норм та пошук резервів підвищення її ефективності. Оптимальним для прийняття ефективного та правильного управлінського рішення є достатній обсяг інформації. Достатньою вважається та інформація, яка необхідна для розв'язання певного управлінського завдання [3].

Обліково-аналітичне забезпечення відіграє важливу роль в ефективності управління підприємством шляхом надання своєчасної, точної, достовірної інформації, та аналітичних даних, отриманих на основі аналізу цих даних.

Отже, визначень поняття «обліково-аналітичної інформації» є

безліч, узагальнивши їх можна зробити висновок, що дана інформація є комплексним поняттям, яке включає в себе як дані бухгалтерського обліку, так і аналітичних показників, які розкривають господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Література

1. Гоголь Т. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія / Т.А. Гоголь. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 384 с.

2. Штангрет А. М. Процес здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / А. М. Штангрет // Наукові записки. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 15-22.

3. Лучик Г. М. Обліково-аналітична інформація у формуванні інформаційної моделі для управління / Г. М. Лучик // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2013. – Вип. 3. – С. 219-225.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАТИСТИЧНОЇ ДИНАМІКИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Податок на додану вартість є одним з найвагоміших податків, які формують бюджет держави. Прийнятий Податковий кодекс України вніс окремі нововведення в порядок нарахування та сплати ПДВ, які покликані забезпечити своєчасні надходження до бюджету платежів. Податок на додану вартість на сьогодні має найбільш виражену фіскальну функцію, що підкреслює залежність ефективності податкової політики країни від ефективності управління ПДВ на макrorівні. Необхідну інформацію для нарахування і сплати ПДВ надає бухгалтерський облік, чинна методика якого з прийняттям Податкового кодексу України залишилася практично незмінною.

Податок на додану вартість останнім часом привертає до себе значну увагу, тому що він став предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування та наслідків справляння для економічного розвитку і бюджету країни. Вагомий внесок у розвиток організації та методики бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ

здійснили вітчизняні вчені й науковці А.М. Герасимович, П.О. Куцик, І.Ю. Кравченко, Т.В. Мединська, Т.Ф. Плахтій, П.Я. Хомин, О.М. Чабанюк та ін. Також економічну суть податку на додану вартість досліджували у свої працях зарубіжні вчені: Д. Вільям, С.Л. Брю, К.Р. Макконел, А. Тейт.

Першим описав механізм дії ПДВ французький спеціаліст Моріс Лоре у 1954 р. Він обґрунтував переваги ПДВ перед іншими універсальними акцизами - податком з обороту і податком з продаж. В Україні податок був впроваджений у 1992 році і став основним непрямим податком, найбільшим джерелом доходів держави. 2010 році в Україні розпочався новий етап розвитку та становлення податкової системи, пов'язаний із прийняттям Податкового кодексу України. Все що стосується податку на додану вартість з точки зору оподаткування визначено у розділі V "Податок на додану вартість" ПКУ, відповідно до якого податок на додану вартість – це непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм цього розділу [1]. Практика використання ПДВ свідчить, що ПДВ є лідером серед податкових надходжень до бюджету. Питома вага його надходжень до Державного бюджету протягом 2014-2017 рр. перебуває в межах 44-50% (табл. 1).

Таблиця 1.

Податкові надходження до Державного бюджету України у розрізі основних бюджетоутворюючих податків за 2014-2017 рр.

Рік	Одиниця виміру	Податкові надходження всього	ПДВ	Податок на прибуток	Акцизний податок	Ввізне мито	Інші
2014	млн. грн.	280180	139025	39942	44941	12389	43883
	%	100	49,62	14,26	16,04	4,42	15,66
2015	млн. грн.	409418	178453	34776	63111	39881	93198
	%	100	43,59	8,49	15,42	9,74	22,76
2016	млн. грн.	503879	235506	54344	90122	20001	103905
	%	100	46,74	10,78	17,89	3,97	20,62
31.10. 2017	млн. грн.	631328	302866	67120	113336	23062	124944
	%	100	47,97	10,64	17,95	3,65	19,79

Джерело: складено автором на основі даних ukrstat [2]

Проаналізувавши сучасний стан розрахунків та обліку податку на додану вартість в Україні, вважаємо, що одним з перших кроків має стати вдосконалення податкового законодавства, забезпечення його стабільності та однозначності трактування термінів та положень.

Отже, враховуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що для того, щоб ПДВ не втратив свого значення для розвитку національної економіки і в подальшому необхідно більш жорстко контролювати сплату податку, його облік та адміністрування, а також провести податкову реформу, яка дасть змогу чесно і прозоро сплачувати ПДВ.

Список використаної література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями)
2. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України. Соціально-економічне становище України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)
І.В. Павлик, студ. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Під обліково-аналітичним забезпеченням, слід розуміти сукупність заходів, інструментів і методів бухгалтерського обліку і аналізу, що сприяють формуванню інформаційного ресурсу при розробці фінансових прогнозів для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, які виникатимуть в процесі підтримки стабільної фінансово-господарської діяльності та її окремих сторін у майбутньому. Ступінь впливу конкретних факторів залежить від прийнятих керівником управлінських рішень, а, отже, від рівня обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві.

Обліково-аналітична система це сукупність облікових, аналітичних, координаційних і контрольних процедур, синергетичний вплив яких спрямований на задоволення потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів в генеруванні найбільш повної і комплексної інформації, її адаптації до змін зовнішнього середовища з метою вироблення рекомендацій для прийняття раціональних управлінських рішень. Нині

відбувається процес активної інтеграції традиційних методів обліку, аналізу, нормування, контролю та аудиту в єдину обліково-аналітичну систему отримання даних та обробки інформації, зокрема в обліково-аналітичну систему.

Обліково-аналітична система забезпечує реалізацію основних функцій управління, в тому числі облікову, аналітичну, планування, контролю, мотивації і регулювання для прийняття ефективних рішень на всіх рівнях управління підприємством або корпорацією. Для реалізації системи обліково-аналітичного забезпечення є принциповою схема організації облікової й аналітичної діяльності. На перше місце слід поставити інформаційну базу, при цьому можливо є побудова аналітичних таблиць, отримання аналітичних показників і висновків для прийняття управлінських рішень. Облікова підсистема є інформаційною базою для аналітичної підсистеми та підсистеми аудиту. Мета облікової підсистеми – це інформаційне моделювання процесу управління підприємством. Таке становище зумовлено специфікою обліку, який, діючи в системі управління, охоплює процеси виробництва, обігу та розподілу суспільного продукту, формуючи інформацію про кругообіг засобів і результатів використання.

В оцінці економічної ефективності підприємства аналіз є одним з найважливіших інструментів управління, що відображає найбільш узагальнену інформацію про фінансовий стан підприємства. Достовірність і своєчасність внутрішньої та зовнішньої інформації, котра дозволяє проаналізувати тенденції його розвитку, виявити резерви і сприяє планомірному розвитку підприємства, досягненню високих фінансових результатів, збільшенню обсягу виробництва товарів і послуг, зростання прибутку.

Система аналітичного забезпечення, діючи безперервно, підвищує якість і розширює сферу практичного застосування інформації, позитивно впливаючи на якість звітності у процесі її підготовки і складання, тобто на ефективність управлінської інформації для сторонніх користувачів. У цьому головне призначення і головна суть аналітичної системи, реалізацію якої доцільно покласти на аналітика і бухгалтера, що займається первинною обліковою та аналітичною інформацією. Поняття «аналітичне забезпечення» застосовується для визначення якісного стану облікових і аналітичних процесів, які є необхідними для задоволення інформаційних потреб керівників і достатніми для прийняття управлінських рішень.

Таким чином, формування дієвої обліково-аналітичної системи є об'єктивною необхідністю і потребою кожного підприємства, котре

зацікавлене у проведенні оцінювання ситуації, формуванні системи необхідних рішень, що дозволяють досягти прогнозованої величини розвитку підприємства. Обліково-аналітичне забезпечення відіграє важливу роль для перспективного аналізу та прогнозу фінансових показників діяльності підприємства і передбачає збір, обробку, оцінку усіх видів наявної інформації, котра є необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Особливістю сучасної організації обліково-аналітичної системи підприємства при прийнятті фінансових рішень є те, що вона залежить не тільки від фази життєвого циклу, але і від стратегії розвитку підприємства, управління ризиком, а також від урахування впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Література

1. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2015. – № 3. – С. 89-93.

2. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика : монографія / І.Д.Лазаришина – Рівне: НУВГП, 2016. – 369 с.

Н. О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. І. Франка, Львів)

Х. М. Терентій, студ. (ЛНУ ім. І. Франка, Львів)

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Розвиток ринкових відносин, упровадження різноманітних форм власності висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку як до способу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами. Ураховуючи те, що витрати сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів у більшості підприємств займають 80-90 % усіх витрат на виробництво нової продукції, то головним завданням є визначення забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання. Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності

господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів.

Звертаючись до питання економічної сутності виробничих запасів, слід наголосити, що в економічній літературі терміни «запаси», «виробничі запаси», «матеріальні запаси», «запаси матеріально-технічних ресурсів», «матеріальні ресурси» часто ототожнюються, що не зовсім коректно. Під виробничими запасами часто розуміють різноманітну сировину, матеріали, паливо, предмети та засоби праці, які кожне підприємство купує для виробництва продукції та інших господарських потреб.

Однією з важливих умов якісного обліку матеріалів є застосування комп'ютерних програм для автоматизації обліку з передовими методами організації складського господарства та обліку матеріалів. Автоматизація бухгалтерського обліку сировини й матеріалів передбачає створення трьох рівнів управління обліковим процесом на хлібопекарському підприємстві: нижній, що об'єднує виробництво, збут, склад сировини та склад матеріалів; середній, що об'єднує операції з руху сировини, матеріалів і черствої хлібобулочної продукції; верхній рівень, що надає інформацію для головного бухгалтера.

Аналізуючи в цілому діяльність деяких підприємств, можна виокремити такі проблеми ведення обліку виробничих запасів: по-перше, це складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи; по-друге, низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств; по-третє, невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів тощо.

Успішне функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта неможливо без добре організованої системи бухгалтерського обліку, контролю і звітності. В сучасних економічних умовах діяльність кожного господарюючого суб'єкта є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин (організацій і осіб), зацікавлених в результатах його функціонування. На підставі об'єктивної звітно-облікової інформації вони прагнуть оцінити фінансовий стан підприємства і перспективи його подальшого розвитку. Основним інструментом для цього служить система бухгалтерського обліку, за допомогою якої можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини даного суб'єкта.

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання

інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів до ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку

Таким чином, кожне підприємство зацікавлене у створенні конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішньому і зовнішньому ринках, отриманні прибутку й забезпеченні стабільного фінансового становища. У досягненні цієї мети беруть участь виробничі запаси, які забезпечують безперервний процес виробництва та продажу продукції.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2012. – 832 с.

2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні : підручник / С. Голов. – Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-Клуб», 2015. – 191 с.

3. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2014. – 578 с.

Н. О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

Г. А. Цап, студ. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС ТА АНАЛІЗ ЙОГО ПОКАЗНИКІВ

Оперативне управління господарюючим суб'єктом вимагає достовірних і точних даних про стан і наявність господарських засобів, їх склад і розміщення, а також про джерела їх формування і цільове призначення. Саме таку інформацію, узагальнену і згруповану певним чином, отримують за допомогою бухгалтерського балансу. Звідси випливає, що баланс є синтезом професійних дій фахівців з обліку, рушієм правильного ведення обліку, інструментом визначення економічних, юридичних та господарських відносин підприємства, передумовою для ефективного нормування, поточного та перспективного планування, найважливішим звітним документом. На підставі

показників балансу найчастіше проводять оцінку фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів. За допомогою цього способу вивчаються такі важливі аспекти результатів діяльності підприємства, як фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність, рентабельність тощо. Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення його фінансового стану.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про економічні ресурси, що ним контролюються, його фінансову структуру, ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватися до змін середовища, в якому воно функціонує. Ці важливі фінансово-аналітичні характеристики підприємства можна отримати з бухгалтерського балансу.

Оцінка ліквідності активів підприємства в загальних рисах здійснюється шляхом розрахунку показників, де в чисельнику наводять дані активів за ступенем їх ліквідності (кошти та їх еквіваленти, оборотні активи, необоротні активи), а у знаменнику – дані про поточні зобов'язання підприємства.

Інформація стосовно економічних ресурсів, контрольованих підприємством і здатності його в минулому змінювати ці ресурси є корисною для визначення спроможності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти у майбутньому. Інформація щодо структури капіталу є корисною при прогнозуванні майбутніх потреб у позиках, при визначенні розподілу майбутніх прибутків та потоків грошових коштів серед власників підприємства, а також при визначенні ймовірності залучення фінансів у майбутньому. Інформація щодо ліквідності та платоспроможності підприємства є корисною для прогнозування спроможності підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Ліквідність свідчить про наявність грошових коштів у найближчому майбутньому після виконання фінансових зобов'язань даного періоду. Наявність грошових коштів упродовж більшого періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань свідчить про платоспроможність підприємства.

Елементами балансу, безпосередньо пов'язаними з визначенням фінансового стану підприємства та змін в ньому, є:

1. Активи. Актив визнається та відображається в балансі за умови, що:

- оцінка його може бути достовірно визначена;
- у майбутньому очікується отримання економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

2. Зобов'язання. Зобов'язання визнається та відображається в балансі за умови, що:

- його оцінка може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення;

3. Власний капітал визнається і відображається в балансі одночасно з відображенням активів чи зобов'язань, які призводять до його зміни.

Список використаних джерел:

1. Бабіченко В.В. Розроблення прогностичного балансового звіту підприємства / Бабіченко В.В. – К: Фінанси України. – 2015. – № 11. – С. 110-118.

2. Бутинець Ф.Ф. Звітність підприємства / Ф.Ф. Бутинець, В.П. Бондар. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 427 с.

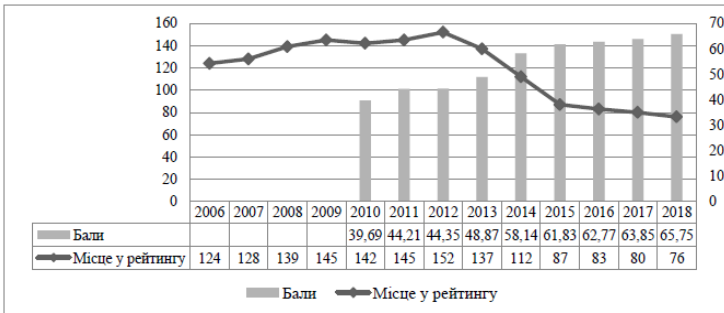
3. Бухгалтерський облік (загальна теорія) / [Бачинський В.І., Куцик П.О., Медвідь Л.Г., Попітїч Т.В.]. К: Навч. посіб. – Львів: «Магнолія – 2012», 2010. – 319 с.

О.Є. Литвин, канд. екон. наук, доц. (*УБС, Київ*)

ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Забезпечення сталого розвитку бізнесу в Україні є головним завданням формуванням ефективної державної політики. Незважаючи на істотне погіршення становища української економіки у кризовий період, за останні роки Україні вдалось зміцнити свої позиції у рейтингу Doing Business та піднятися на 65 сходинок – з 124 місця у 2006 р. на 76 місце у 2018 р.

Однак, на цьому тлі здається малоймовірним, що за декілька наступних років Україна досягне намічених топ-30 місць у рейтингу, відповідно до затвердженої Президентом України Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», адже зростання позицій країни є нестабільним, а темп росту є досить повільним (див. Рис.1).

Рис. 1. Динаміка позицій України у рейтингу Doing Business, 2006-2018 рр.
Джерело: Doing Business-2018.

Піднятися у загальному рейтингу на 4 сходинки у 2017 р. Україні дозволили 4 позиції. Основне зростання втілює показник отримання дозволів на будівництво – 35 місце порівняно зі 140 у 2016 р., завдяки скороченню Київською міською радою розміру пайової участі у розвитку інфраструктури з 10% до 2% та зменшення вартості послуг з технічного нагляду в будівництві [1]. У сфері оподаткування Україна покращила свої позиції на 41 пункт – з 84 на 43 місце, завдяки зменшенню та уніфікації Єдиного соціального внеску. Також Україна підвищила показники з підключення до системи енергопостачання – з 130 на 128 місце та відновлення платоспроможності – з 150 на 149 місце.

Однак, у той же час позиції в інших 6 категоріях погіршилися: створення підприємств впало на 32 пункти – з 20 на 52 місце, захист інвесторів – на 11 пунктів – з 70 на 81 місце, на 9 позицій погіршилася ситуація стосовно отримання кредитів – з 20 на 29 місце, міжнародна торгівля втратила 4 сходинки – з 115 на 119 місце, однією позицією поступилися категорії реєстрації власності – з 63 на 64 місце та забезпечення виконання контрактів – з 81 на 82 місце [1]. Найбільш проблемним в Україні виявилось відновлення платоспроможності, підключення до системи енергопостачання та міжнародної торгівлі

Серед причин, що вповільнюють відновлення платоспроможності, є коефіцієнт повернення коштів у центах за долар – 8,9 проти 38 у Європі та Центральній Азії, та вартість у відсотках від вартості об'єкта нерухомості – 40,5% проти 13,1%. Основними недоліками при підключенні до системи енергопостачання є термін підключення – 281 день проти 113,7 у Європі та Центральній Азії, та

вартість підключення у відсотках до доходів населення – 525,2% проти 344,3%.

Факторами, що гальмують розвиток міжнародної торгівлі є: часові витрати на оформлення документів при експорті – 96 годин проти 27,9 у Європі та Центральній Азії; вартість оформлення документів – 292 дол. США проти 113,8 дол. США; часові витрати на оформлення імпорتنих документів – 168 годин проти 27,3; та вартість оформлення імпорتنих документів – 212 дол. США проти 94,7 дол. США [1].

У цілому значна кількість іноземних бізнес-структур після початку політичної та економічної криз почали скорочувати або припиняти свою діяльність в Україні. Особливо масштабного характеру цей процес набув у банківській сфері. У 2018 р. українська економіка почала зростати повільніше, на відміну від світової, що вплинуло на погіршення ситуації та девальвацію національної валюти, незважаючи на проведення пенсійної, освітньої та медичної реформ. У 2019 р. очікується погіршення економічної ситуації в зв'язку з поверненням боргу МВФ та загостренням політичної ситуації – напередодні президентських та парламентських виборів.

Література:

1. Doing Business-2018 / Оцінка Бізнес Регулювання України. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine>

Ю.А. Маначинська, канд. екон. наук, доц. (*ЧТЕІ КНТЕУ, Чернівці*)

В.І. Євдошак, канд. екон. наук, доц. (*ЧТЕІ КНТЕУ, Чернівці*)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В АКТУАРНУ ЕПОХУ

Для забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств вагому роль відіграє ефективна система організації бухгалтерського обліку та аналізу. Новації все дедалі характерніші і для сфери обліково-аналітичного забезпечення управління вітчизняними суб'єктами господарювання. Першочергово вони викликані новою актуарною епохою, як для країн європейського співтовариства, так і для України.

Проте задля того, щоб національна облікова система вийшла за

рамки традиційних підходів, слід готувати якісних фахівців у цій сфері. За даними офіційних міжнародних рейтингових видань саме професія актуарія стає дедалі престижнішою на ринку праці. Активізацію процедури підготовки фахівців даного профілю в Україні слід розпочинати із вищих навчальних закладів, шляхом внесення відповідних змін до робочих навчальних планів при підготовці фахівців за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Мова йде про необхідність в активному впровадженні при підготовці майбутніх бухгалтерів таких дисциплін, як: «Актуарна математика», «Актуарний облік», «Актуарна фінансова звітність». Зрозуміло, якщо бухгалтер володітиме знаннями з актуарного обліку, то він буде більш затребуваним на ринку праці.

Вітчизняний нормативний простір безпосередньо регламентує основні аспекти провадження актуарної діяльності в Україні. Перш за все мова йде про такі законодавчі документи, як Кваліфікаційні вимоги до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками, які затверджені Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (НАЦКОМФІНПОСЛУГ) № 3519 від 08 лютого 2005р. [1], а також Положення про навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації та складання екзаменів особами, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг, яке затверджене розпорядженням НАЦКОМФІНПОСЛУГ № 183 від 25.12.2003р. [2].

Зарубіжний досвід свідчить, що для одержання актуарієм ліцензії на здійснення своєї діяльності протягом трьох років слід здати 4 кваліфікаційні екзамени, щодо отримання безстрокової ліцензії на провадження актуарної діяльності слід здати 8 екзаменів з 14-ти [3].

Актуарне облікове забезпечення створює ефективну інформаційну основу для побудови дієвої системи управління вітчизняними суб'єктами господарювання. Перш за все, це викликано тим, що облікова інформація із системи актуарного обліку відображає перспективу зміни економічної вартості підприємства. У попередніх наших дослідженнях мова йшла про 3D-формат сучасного актуарного облікового вчення, проте для актуарної епохи, на нашу думку, все більш характерним стає такий формат представлення облікової інформації, який комплексно враховує діяльність суб'єкта господарювання не лише у просторі, але й часі, тобто мова йде про формат «3D + час (перспективний часовий лаг)». В сучасних умовах такий підхід до відображення облікових даних слід характеризувати, як 4D, а у свою чергу «4D + актуарна інформація» варто трактувати, як 5D.

На нашу думку, майбутні інновації в системі обліку, передбачатимуть комплексну автоматизацію процесу актуарного обліку у форматі 5D, що надасть змогу оперувати з великими масивами облікових даних та визначати перспективу зміну потенціалу розвитку бізнесу на основі основних генераторів його вартості.

Тобто обліково-аналітичне забезпечення сталого розвитку підприємств України в актуарну епоху повинно будуватися на фундаменті інноваційного актуарного обліку, що у свою чергу потребує структурної переорієнтації підходів при підготовці майбутніх бухгалтерів. Сучасний обліковець повинен володіти ти не лише теоретичним та практичними аспектами організації та методики бухгалтерського обліку, але й практичними навичками здійснення актуарних розрахунків та безпосередньої організації й ведення актуарного обліку. Такий підхід сприятиме поступальному відродженню вітчизняного бізнесу, шляхом створення ґрунтовної інформаційної наповненості облікового забезпечення управління ним крізь призму актуарної звітності, що у свою чергу, сприятиме зростанню їх інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Кваліфікаційні вимоги до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками : Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг № 3519 від 08 лютого 2005р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0265-05>

2. Положення про навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації та складання екзаменів особами, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг № 183 від 25.12.2003р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0122-04>

3. Щеглова Е.Н. Новая актуарная эра в Украине. Переход на новые стандарты / Е.Н. Щеглова // Инвестгазета. – №5. – 2010 / [Электронный ресурс]. – доступ: https://www.google.ru/search?newwindow=_.WotnkF_yE8

О.В. Мельниченко, д-р екон. наук, Consilium Sp. z o.o. (*Варшава, Польща*)

ЩОДО СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Джеффри Престон Безос в листопаді 2017 року став найбагатшою людиною в світі, основним бізнесом якого є інтернет-торгівля на одній з найбільших торговельних майданчиків Амазон (Amazon.com). Цей бізнес побудований на залученні суспільства у процеси, що дозволяють заробляти компанії пана Безоса та індивідуальним й корпоративним учасникам торгівлі на Амазон. Таким чином, такий бізнес можна дійсно назвати міжнародним із світовим розмахом.

Високі цілі дають значні результати, однак, диявол традиційно криється в деталях: організація належного обліку операцій, коли в діяльності компанії задіяні мільйони людей, які купують, продають товари й послуги, кожен з яких знаходиться в різних місцях і є резидентом іншої країни з відмінним податковим законодавством, санітарно-гігієнічними нормами, вимагає неабияких зусиль, знання міжнародного права та значних обчислювальних потужностей мережевого, комп'ютерного та іншого обладнання, здатного задовольнити одночасно мільйони запитів, опрацювати мільярди операцій та надійно зберегти та передати відповідними каналами потрібні дані.

Так, наприклад, всі ми вже досить давно звикли до вигляду каси в супермаркеті, до якої часом стоїть черга і всі товари викладаються на транспортер, що доставляє наші товари касирові, котрий їх сканує та формує чек, згідно з яким клієнт оплачує покупки. Більш новими і для мене особисто більш зручними є каси самообслуговування, на яких клієнти самі сканують товар і оплачують його, а працівник магазину портібен лише в окремих випадках: скажімо, для контролю віку покупця при придбанні алкогольних напоїв, при перевірці ваги товару, системних збоїв тощо. І в першому, і в другому випадку формування касових документів здійснюється в електронному вигляді. При цьому ймовірність помилки чи шахрайства зведена до мінімуму завдяки різним організаційно-технічним заходам, які застосовуються в сучасному торговельному бізнесі.

Менш звичними, але більш сучасними та технологічними є супермаркети без кас, коли придбання товарі здійснюється з використанням найбільш сучасних методів. Так, наприклад, на початку

2018 року згадана нами вище компанія відкрила для покупців магазин «Amazon Go», в якому відсутні каси взагалі, а придбання товарів здійснюється з використанням смартфона, детекторів, що відповідають за товар та покупця, який ідентифікується в магазині за допомогою свого облікового запису в Amazon.com, до якого відповідно «прив'язана» його платіжна картка, з якої і списуються кошти, коли клієнт залишає магазин з товарами, які від поклав собі до кошика.

З одного боку маючи розуміння, як організувати такий бізнес, й кошти, та не маючи зайвого страху, багато підприємців могли б створити такі магазини в кожному місті, наприклад, України, проте, на мою думку, є низка перешкод для цього. І вони полягають не в тому, на що прийнято часто жалітись (недосконалу нормативну базу, неготовність суспільства до інновацій тощо), а в рівні освіченості людей. Так, наприклад, людина з низьким рівнем освіти швидше започаткує справу, як раніше казали, спекулятивну (дешевше купив – дорожче продав), а людина з високим рівнем освіти буде довго думати, яким чином краще організувати такий бізнес до того часу, поки хтось інший цього не зробить, випередивши її.

Нещодавно під час вступних іспитів до аспірантури в Україні одному претенденту на вступ випало питання про роботу кас підприємства, визначення якому він дав таке, яке було в підручниках за 90-ті роки ХХ сторіччя: що «каса підприємства – це приміщення або місце, призначене для приймання, видачі і зберігання готівкових коштів, інших цінностей і касових документів, де, як правило, ведеться касова книга. Видача грошей здійснюється через віконце, при зачинених дверях».

І можна собі лише уявити супермаркет у 21-му сторіччі, де б касир через віконце при зачинених дверях обслуговував клієнтів. Було б смішно, якби не було так сумно, що люди, котрі щойно закінчили вищий навчальний заклад, витративши на нього близько п'яти років свого життя, оперують знаннями, які давно не актуальні у той час, коли сучасний бізнес потребує не лише сучасних підходів, а й випередження їх для досягнення бажаних результатів та отримання доходів завдяки зайняттю принаймні тимчасово унікального становища на ринку.

Таким чином, проблеми обліково-аналітичного забезпечення сучасного бізнесу полягають часто у недостатньо високих цілях сучасного бухгалтера, який, крім того, що в нього під носом в прямому сенсі цього слова, нічим особливо не цікавиться. У той час як бізнес може розвиватись лише тоді, коли погляд спрямований далеко вперед. Хоч, звісно, слід віддати й належне працівниками цієї професії, які

стоять на сторожі дотримання підприємством чинного законодавства, утримання прибутковості, ліквідності й інших характеристик, що дозволяють бізнесу існувати й розвиватись.

Література

1. Dęwigoi, H. (2015). Business Management. Alpha Science International Limited.
2. Bochulia, T. (2017). Innovation-oriented development strategy of enterprise information-analytical activity: monograph, Warsaw, Consilium Sp. z o.o., 148 p. ISBN 978-83-944739-1-4
3. Girchenko, T. & Kossmann, R. (2016). Implementation and development of digital marketing in modern banking business. European Cooperation, 12(19), 68-85.
4. PajNek, K., Kamicka, B., & Kvilinskiy, O. (2017). Modern trends of financial sector development under the virtual regionalization conditions. Financial and credit activity: problems of theory and practice, 2(21), 204-217.

В. В. Микитенко, д-р екон. наук, проф. (ДУ «ІЕПСР НАНУ», Київ)

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Ґрунтуючись на попередніх науково-прикладних розробках у площині розбудови в державі нового формату територіальної карти та переформатування просторової системи управління природно-ресурсними активами, запропоновано новий адміністративно-територіальний устрій сформувати за десятьма територіальними природно-господарськими округами [1]. У цій відповідності визнано та доведено, що науково-аналітичне забезпечення оцінювання-прогнозування вимірів результативності управління сталим розвитком виробничо-економічних систем вимагає розробки цільового програмного забезпечення, до архітектурних рубрик якого слід обов'язково інкорпорувати ретроспективні та прогностичні значення показників, які репрезентують динаміку результативності управління процесами забезпечення переходу регіону, каскаду чи територіального природно-господарського комплексу, загалом, до сталого розвитку.

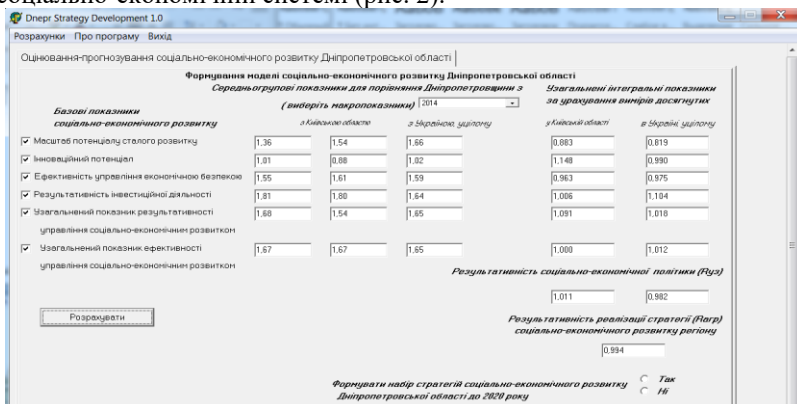
Тож, враховуючи попередній науковий доробок автора щодо формування й добору інформаційно-методичного забезпечення з оцінювання-прогнозування масштабів потенціалу сталого розвитку [2] та розробки цільового програмного забезпечення для прогнозно-аналітичної оцінки інвестиційних можливостей регіонального промислового виробництва [3], коридорів еволюції регіональної української економіки та технологій управління забезпеченням енергоефективності функціонування регіональних промислових комплексів [4], результативності макроекономічного регулювання розвитку промисловості в регіонах держави [5] з обґрунтованим набором функціональних, загально-конкурентних і потенційно-факторних стратегій сталого розвитку регіону [6] – необхідно підтвердити і визнати про таке:

забезпечення сталого розвитку виробничо-економічних систем більшою мірою залежить від результативності управління процесами забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку, у цілому;

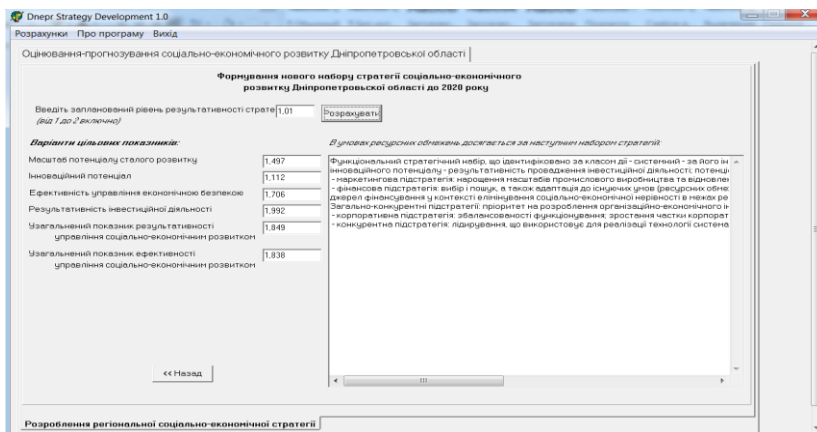
виконання суб'єктами управління завдань, поставлених перед певним підприємством, передбачає: а) нагальне скорочення витрат часу на обґрунтування управлінських рішень (з огляду не лише на ресурсні обмеження, а й постійне нарощення загроз і ризиків сталому розвитку); б) проходження організаційно-економічних та нормативних процедур. А збільшення термінів на вибір управлінських рішень накладається на потенційні фінансові та матеріальні втрати, які обумовлені істотною витратністю виконання будь-яких процесів, у тому числі і із визначення найбільш вагомих факторів впливу як на сталий розвиток виробничо-економічних систем, так і на загальноекономічний розвиток регіонів. Зазначене, відповідно, вимагатиме обґрунтування, побудови і постійного уточнення відповідного типу економетричних моделей.

З цього, засвідчимо, що використання у практиці управління вихідних положень економіко-статистичної оцінки, яка є усталеною у країнах-членах ЄС (за принципами формування системи територіальних одиниць для цілей статистики NUTS) дозволяє визнати, що вимога, яка передбачена Угодою про асоціацію України з країнами-членами ЄС є об'єктивною та доцільною [7]. Оскільки, вагомий вплив на процеси забезпечення сталого розвитку будь-якої виробничо-економічної системи, що функціонує в межах певного регіону, мають вже здобуті в регіоні масштаби природо-ресурсного та промислового потенціалів, енергоефективності та економічної безпеки, а також потенціалів структурних змін, інноваційного та інформаційного (для прикладу,

наведено розрахунок потенціалів для Дніпропетровського регіону – рис. 1), то комплекс заходів, рекомендованих для запровадження на певній території є актуальним для будь-яких підприємств та адекватним процесам, які мають місце у певній регіональній соціально-економічній системі (рис. 2).

Рис.1. Визначення відносних показників макроекономічного регулювання розвитку Дніпропетровської області за програмою «Dnepr Strategy Development v.1».

Рис. 2. Формування бінарного стратегічного інструментарію соціально-економічного розвитку Дніпропетровщини з поміркованими темпами забезпечення переходу до сталого розвитку

Враховуючи розробленість прикладного стратегічного інструментарію та змістовність вже визначених пріоритетів для певних регіонів, вважаємо за доцільне врахувати корелянтам у цільових доктринальних документах положення і детермінанти сучасної системи NUTS задля подальшого обґрунтування заходів і комплексу процедур щодо забезпечення результативності стратегічного управління сталим розвитком виробничо-економічних систем. Розрахунок макроекономічних вимірів для різних каскадів чи регіонів є неоднозначним, бо вони відрізняються своїми структурно-динамічними показниками. Тож, більш масштабне використання у практиці управління цільових програм дозволить отримати не лише детальну характеристику регіональної соціально-економічної системи, а й встановити особливості провадження управлінської діяльності суб'єктами для певного підприємства із виокремлення найвагоміших груп перешкод щодо забезпечення максимально можливих темпів регенерації у контексті забезпечення переходу до сталого розвитку в ресурсних обмеженнях.

Література

1. Каскади регіональних соціально-економічних систем: формування та розвиток: Монографія [Текст] / О. М. Алімов, В. В. Микитенко, О. О. Демешок, І. В. Драган. – Київ: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2016. – 278 с.

2. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави: Монографія [Текст] / О. М. Алімов, Л. С. Ладонько, І. М. Лицур, В. В. Микитенко та ін. – Київ: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2014. – 520 с.

3. А. С. України № 28673 Комп'ютерна програма «Цільове програмне забезпечення: прогнозно-аналітична оцінка інвестиційних можливостей промислового виробництва «MiNerGu v.5.0.» / Барканов В. І., Микитенко Д. О., Микитенко В. В. (Україна) // Заяв.: 07.04.2009 р. № 29220. – Опубліковано: «Офіційний бюлетень авторське право і суміжне право», 2009. – № 18. – 300 с.

4. А. С. України № 48966 «Цільове програмне забезпечення: прогнозно-аналітична оцінка коридорів еволюції регіональної української економіки та розробка технологій управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК» («MainStream.For.IC v.5.1 ® MiNerGo v.4.1 ∩ MiNerGu v.5.0») / В. В.

Микитенко, О. О. Демешок, В. Ю. Худолей/ Заяв.: 18.04.2013 р. за № 50062; Опубліковано: «Офіційний бюлетень авторське право і суміжне право», 2013. – № 27. – 368 с.; «Каталог державної реєстрації», 2013. - № 17. – 708 с. [С. 164; 552].

5. А. С. України № 59531 Програмний продукт «Цільове програмне забезпечення прогнозно-аналітичної оцінки результативності макроекономічного регулювання розвитку промисловості в регіонах держави («*Targ.Stream:KRM.Rat&For. v.1.1*»)»/ Микитенко В. В., Кармазіна Н. В., Царенко О. В./ Заяв.: 21.04.2015 р. за № 60562; Опублік.: «Офіційний бюлетень авторське право і суміжне право», 2015. – № 37 (07). – 552 с. [С. 179].

6. А. С. України № 66068 на Програмний продукт «Цільове програмне забезпечення: Функціональний, загально-конкурентний і потенційно-факторний набір стратегій сталого розвитку регіону: формування та оцінка-прогнозування результативності «*Dnepr Strategy Development v.1.0*» / О. О. Демешок, М. С. Капінос, О. М. Капінос; В. В. Микитенко, О. В. Надоша, Ю. Б. Порохнявий / Заявлено: 13.04.2016 року за № 66428; Опубліковано: «Офіційний бюлетень авторське право і суміжне право», 2016. – № 41 - 698 с. [С. 508; 672]

7. Угода про асоціацію між Україною, з однією сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством, іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.

Т.О. Мулик, канд. екон. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)

А.М. Головіна, магістрант (ВНАУ, Вінниця)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Сьогодні питання обліку витрат є надзвичайно важливим для всіх господарюючих суб'єктів і для держави в цілому. Проблеми обліку витрат полягають у серйозних змінах, пов'язаних із розширенням кола облікових об'єктів, наданням гнучкості у використанні існуючих і розробці нових методів обліку, зміною місця бухгалтера в управлінні господарськими процесами [1].

У П(С)БО 16 «Витрати» категорія «витрати» визначається

наступним чином: «Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками) [2].

У стандарті наведені види витрат із врахуванням їх розподілу на прямі та непрямі, тобто за способом введення до собівартості продукції. Дане трактування відповідає вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Згідно П(С)БО 16 «Витрати» - витрати підприємства розподіляються на постійні та змінні. Постійні загальновиробничі витрати відносяться до витрат на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. До змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу, виходячи з фактичної потужності звітного періоду [3].

Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат встановлюються підприємством і зазначаються в наказі про облікову політику, тому що в сучасній нормативній базі немає чіткого переліку змінних та постійних загальновиробничих витрат, та й самі витрати не можливо однозначно віднести до постійних або змінних, тому що існує ще такий вид витрат, як змішані витрати, які містять в собі змінну і постійну частини [1].

Кожне підприємство відповідно до специфіки діяльності обирає певні методи розподілу витрат на змінні та постійні. Але проблема істотно постає при виникненні змішаних – умовно-постійних та умовно-змінних витрат. Вони значно ускладнюють процес обліку витрат. Пропозицією щодо поліпшення обліку таких витрат можна відзначити більш глибоке дослідження природи їх виникнення, а саме релевантного діапазону [1].

Як і проблема визначення складу змінних та постійних витрат, визначення оптимального методу розподілу загальновиробничих витрат пов'язана також з недосконалістю сучасної нормативної бази. Таким чином, існує необхідність її перегляду і стосовно цих питань. При виборі бази розподілу слід звернути увагу на те, що між зміною загальновиробничих витрат і відповідно зміною бази розподілу існує пропорційна або майже пропорційна залежність [1].

Отже, однією з невіршених проблем на сьогодні, є правильний та обґрунтований розподіл витрат. Порядок обліку та розподілу

загальновиробничих витрат, на сьогодні не повністю відповідає сучасним вимогам національних стандартів і вимагає вдосконалення.

Поділ загальновиробничих витрат на постійні та змінні необхідно здійснювати за допомогою спеціальних методів визначення поведінки витрат стосовно обсягу діяльності (методи технологічного нормування, аналізу рахунків, метод вищої-нижчої точки, метод кореляції, регресійного аналізу тощо). Однак, на практиці підприємство, зазвичай, здійснює приблизні розрахунки.

Виходячи з цього, вважаємо, за доцільне здійснити розподіл загальновиробничих витрат на постійні і змінні та сформувати калькуляцію змінних витрат, розрахувати маржинальний дохід як різницю між доходом від реалізації продукції та змінними витратами підприємства. Цей показник дає змогу швидко приймати рішення в умовах стрімкої зміни кон'юнктури, здійснювати вплив на ціноутворення та фінансовий стан підприємства.

Список використаної літератури:

1. Шмиголь Н. М. Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку витрат на підприємствах [Електронний ресурс] / Н. М. Шмиголь, О. М. Рибалко, П. В. Єременко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 3. - С. 108-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2015_3_16

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" № 318 від 31.12.1999 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

3. Мардус Н. Ю. Особливості обліку доходів і витрат підприємства: проблеми та шляхи вдосконалення [Електронний ресурс] / Н. Ю. Мардус, Х. П. Єлізарова // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2015. - Т. 20, Вип. 4. - С. 251-255. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_4_61

Т.О. Мулик, канд. екон. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)

Н.В. Закорчевська, магістрант (ВНАУ, Вінниця)

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Цінним показником, що діагностує фінансові можливості підприємства є його грошові кошти, які можуть впливати на платоспроможність, яка полягає у здатності підприємства вчасно та в

повному обсязі розраховуватися за власними зобов'язаннями. Сфера здійснення грошових надходжень та виплат є передмовою безперервної та стабільної діяльності підприємства. Ось чому, існує потреба в оцінюванні методики та організації аналізу грошових коштів, поліпшенні наукової обґрунтованості прийняття управлінських рішень в умовах нестабільності та ризику, опрацюванні системи аналітичних засобів управління грошовими коштами тощо. Закономірність в організації аналізу грошових коштів також зумовлена існуванням практичних потреб в сфері прийняття ефективних управлінських рішень, що існують на рівні виживання поодиноких підприємств, галузей та порятунку від кризового становища.

Виділяють такі завдання управління грошовими коштами: формування достатнього обсягу грошових ресурсів підприємства відповідно до потреб його майбутньої господарської діяльності; оптимізація розподілу грошових ресурсів підприємства за видами і напрямками господарської діяльності; забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку; підтримка прийнятного рівня платоспроможності; максимізація чистого грошового потоку, що забезпечує задані темпи економічного розвитку підприємства на умовах самофінансування; забезпечення мінімізації витрат грошових коштів у процесі господарської діяльності [1, с. 137].

Загалом управління грошовими потоками є цілісною системою. Метою управління ними є забезпечення фінансової рівноваги та стійкого економічного зростання підприємства [1, с. 140].

Мета аналізу грошових потоків – виявлення причин дефіциту грошових коштів і визначення джерел їх надходження та напрямків використання для контролю за поточною ліквідністю і платоспроможністю підприємства [2, с. 102].

За результатами аналізу грошових коштів підприємства (або іншого суб'єкта господарювання) можливо зробити відповідні висновки щодо ефективності прийняття керівництвом управлінських рішень; покриття витрат підприємства за рахунок його доходів; мінімізації доходів – визначення та використання законодавчо дозволених напрямків та методів зменшення витрат підприємства на сплату та абсолютної величини податку на прибуток підприємства; самостійність прийняття управлінських рішень, що суттєво впливає на реалізацію стратегії зростання економічного потенціалу [2, с. 102].

Важливими завданнями такого аналізу можуть бути: аналіз складу, структури та руху грошових коштів підприємства; оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз рівня ефективного використання грошових коштів; передбачення

можливостей виникнення банкрутства підприємства; оцінка факторів і прогностика збалансованості грошових потоків ; пред'явлення резервів поліпшення ефективності та інтенсивності використання грошових коштів в процесі діяльності суб'єкта господарювання тощо.

Вихідною інформацією для аналізу грошових коштів підприємства можуть слугувати: платіжні та кредитні документи, виписки з особових рахунків суб'єкту господарювання, журнали-ордери, відомості, грошові документи, головна книга, фінансова звітність підприємства.

Здійснюючи аналіз грошових коштів важливо також звернути увагу на формування стратегії зростання економічного потенціалу підприємства, і встановити: чи не відбувалося перерахування авансів та платежів за безтоварними рахунками; наскільки раціональними є форми розрахунків, що використовується на підприємстві, та чи сприяють вони прискоренню обігу коштів; юридична обґрунтованість складної суми заборгованості; чи вживаються необхідні заходи щодо стягнення дебіторської заборгованості, чи є реальна можливість погашення кредиторської заборгованості [2, с. 104].

Отже організація аналізу грошових коштів є необхідною умовою ефективного розвитку підприємства та прийняття оптимальних рішень в сфері управління грошовими коштами. Саме завдяки даному аналізу можна виявити мотиви дефіциту грошових активів та встановити джерела їх надходження та напрями використання, організувати контроль за ліквідністю та платоспроможністю суб'єкта господарювання.

Література:

Бланк И. А. Управление денежными потоками. – 2-е изд., перераб. и доп. [Текст] / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2007. – 752с.

Гудзь Ю. Аналіз грошових потоків підприємства при формуванні стратегії зростання економічного потенціалу / Ю. Гудзь // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(3). - С. 100-104. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12\(3\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12(3)_22).

О.О. Нестеренко, канд.екоп.наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ В ІНТЕГРОВАНИЙ ЗВІТНОСТІ

У Моделі всеохоплюючої звітності бізнесу (Comprehensive Business Reporting Model), запропонованої Інститутом сертифікованих фінансових аналітиків Великобританії, серед основних резервів підвищення вартості бізнесу визначено мінімізацію ризиків. При цьому розробники моделі наголошують, що для управління ризиком слід використовувати інструменти бухгалтерського обліку, а один з принципів, на якому ґрунтуються її положення, наголошує, що в звітності має розкриватися вся додаткова інформація, яка необхідна інвесторові для розуміння статей, визнаних у звітах, оцінювання власності та ризику. З цього приводу О. Хорін зазначає, що «внаслідок зміни цільових установок бізнесу змінюється парадигма звітності компанії: ключовим звітом стає звіт про вартість компанії та звіт про ризики, що додається до нього».

Саме інтегрована звітність дозволяє керівництву компанії вибудувати цілісну картину процесу створення вартості компанії, оцінити реалізацію стратегії розвитку, досягнуті результати, і, найголовніше, виявити проблемні аспекти діяльності суб'єкта господарювання і вчасно усунути або запобігти їм, оскільки наслідки впливу ризиків в бізнес-моделі найбільш повно проявляються в процесі формування інтегрованої звітності, а також на етапі прийняття за її даними рішень зацікавленими особами. Структурно Інтегрований звіт повинен розкривати інформацію про ризики, які впливають на можливість створювати вартість організацією в коротко-, середньо- та довгостроковому періоді і на корпоративні механізми управління, а інтегрована облікова система повинна забезпечити оцінку можливих наслідків ризиків (загроз) та сприяти розробленню дієвих заходів для їх мінімізації.

При цьому, при реалізації інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності доцільно розглядати ризики з двох сторін, по-перше, це підприємницькі ризики, які виникають в бізнес-моделі суб'єкта господарювання та мають розкриватися в інтегрованому звіті, по-друге, це власне бухгалтерські ризики інтегрованої звітності, які повинні враховувати члени кроссекторальної робочої групи та управлінський персонал в процесі формування та оприлюднення інтегрованої звітності.

В процесі досягнення суб'єктом господарювання цілей сталого розвитку особливої актуальності набуває принцип безперервності діяльності, який займає в умовах економічної кризи домінуючу позицію в системі принципів бухгалтерського обліку та інтегрованої звітності й передбачає наведення в звітності інформації про перспективи існування бізнесу в доступному для огляду майбутньому, що викликає виникнення різноманітних підприємницьких ризиків, як в поточній діяльності так і в прогностичному майбутньому. Підприємницький ризик є обов'язковим атрибутом діяльності суб'єктів господарювання в конкурентному середовищі, оскільки ринкові відносини передбачають економічну свободу, за якої вигода одних суб'єктів господарювання стає втратою для інших. Для розкриття обґрунтованої інформації про підприємницькі ризики в інтегрованій звітності пропонуємо визначати його як об'єктивно-суб'єктивну економічну категорію, яка характеризує імовірність виникнення негативних чи позитивних наслідків економіко-соціо-екологічної діяльності в рамках реалізації бізнес-моделі суб'єкта господарювання в ситуації невизначеності.

Незаперечним є факт, що задля уникнення кризових явищ на підприємстві чи зменшення негативного впливу підприємницького ризику на результати реалізації бізнес-моделі суб'єкта господарювання необхідна чітка ідентифікація ризикових подій та їх наслідків в системі бухгалтерського обліку. Разом з тим, як справедливо констатує професор Ю.А. Кузьмінський, «проблема полягає у відсутності загальних правил для всіх бухгалтерів. Норми задає безкінечний потік фактів господарської діяльності. Правила витікають із умов вміння розгледіти в ході роботи випадкові та непередбачені дії». Цим пояснюється визначний вплив бухгалтерського обліку на результати діяльності, який є засобом нівелювання підприємницьких ризиків з одного боку, а з іншого – причиною виникнення бухгалтерського ризику.

З метою врахування бухгалтерського ризику в процесі реалізації інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності пропонуємо визначати його як ймовірність виникнення несприятливих наслідків внаслідок організаційних, методологічних та методичних помилок в інтегрованій обліковій системі, що несуть загрозу для якості, точності та достовірності звітної інформації про економіко-соціо-екологічну діяльність в інтегрованій звітності та неправильного прийняття рішень стейкхолдерами на базі інформації інтегрованого звіту.

Н.В. Нечипорук, асп. (*Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Відображення господарських операцій в системі бухгалтерського обліку без належним чином оформлених первинних документів є неправомірним. Якісне документальне забезпечення бухгалтерського обліку земельних ресурсів забезпечує правильне відображення господарських операцій із зазначеними активами та сприяє формуванню вихідної інформаційної бази для розробки дієвої системи аналітичного обліку. Правильне та якісне оформлення первинних документів з обліку земельних ресурсів є підставою для достовірного відображення показників у фінансовій звітності та надання інформації з урахуванням запитів управлінського персоналу.

Аналіз діючої практики документального забезпечення бухгалтерського обліку земельних ресурсів свідчить про наявність значних недоліків в частині розробки первинних документів, дотримання вимог щодо їх оформлення, встановлення узгодженості їх показників. Як наслідок інформація про стан та ефективність використання земельних ресурсів, яка надається системою бухгалтерського обліку втрачає цінність для користувачів, оскільки містить недостовірні показники. Основними первинними документами з обліку земельних ресурсів, які використовуються суб'єктами господарювання є договори оренди, договори купівлі-продажу земельних ділянок, акт на право користування та право володіння, державний акт на право приватної власності на землю, звіт про експертну оцінку земельних ділянок тощо.

Підтримуємо позицію В.М. Хомка, що “вивчення існуючих форм первинних документів з обліку землі свідчить про відсутність спеціалізованих форм документів, які б могли відображати операції, пов'язані з нею” [3, с. 313]. На аналогічній ситуації акцентують увагу О.Ф. Томчук, Л.І. Федоришина, які зазначають, що “проведений аналіз існуючого стану документального відображення операцій з землею в сільськогосподарських підприємствах свідчить про відсутність належного первинного обліку, що спричинено як відсутністю нормативного забезпечення та спеціалізованих типових форм первинних документів з обліку землі” [2, с. 114].

“Документування операцій із земельними ресурсами на підприємствах оформляється згідно з первинними документами, що затверджені Міністерством статистики України. Проте більшість цих форм є досить недосконалими, а по деяких господарських операціях із земельними ділянками взагалі відсутні форми документів” [1, с. 155].

Аналіз наукових напрацювань вчених в частині питань формування пропозицій з удосконалення документального забезпечення обліку земельних ресурсів дозволяє зробити висновок, що переважна більшість праць авторів присвячена розробці первинних документів з обліку земель сільськогосподарського призначення. Разом з тим, напрацювання авторів полягають у розробці назв первинних та узагальнюючих документів з обліку земельних ресурсів без відповідного опрацювання їх форми та наочного представлення. Слід зауважити, що відсутні вказівки щодо джерел інформації, на основі яких повинні заповнюватися показники запропонованих форм документів. Ще одним недоліком є відсутність напрацювань в частині удосконалення документального забезпечення бухгалтерського обліку земель несільськогосподарського призначення, а також земель, що перебувають у підприємства на правах користування. Тому на сьогодні актуальним є питання розробки спеціалізованих форм первинних та зведених документів з обліку земельних ресурсів з урахуванням права власності та користування ними, а також кількісних та якісних параметрів.

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що низький рівень організації документального забезпечення бухгалтерського обліку земельних ресурсів призводить до виникнення помилок та викривлень при відображенні відповідних господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Розробка спеціалізованих форм первинних та узагальнюючих документів з обліку земельних ресурсів, опис основних джерел інформації для заповнення їх показників сприятимуть достовірному відображенню операцій із земельними ресурсами, сприятимуть розширенню аналітичного обліку та дозволить посилити контроль за використанням земельних ресурсів.

Література:

1. Беседа О.Л. Відображення в обліку земель сільськогосподарського призначення та витрат на їх поліпшення / О.Л. Беседа // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – Вип. 3. – С. 153-157

2. Томчук О.Ф. Документальне відображення земельних ділянок у системі обліку / О.Ф. Томчук, Л.І. Федоришина // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 1. – С. 112-122

3. Хомка В.М. Особливості організації бухгалтерського обліку землі / В.М. Хомка // Інноваційна економіка. – 2013. – № 6. – С. 309-314

Ю.О. Ночовна, канд. екон. наук, доц. (ПУЕТ, Полтава)

К.Ю. Ширкова, магістрант (ПУЕТ, Полтава)

ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПЕРЕДБАЧЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день перед Україною гостро постала проблема збитковості та банкрутства національних підприємств. Це пов'язано з тим, що в умовах кризового стану економіки більшість суб'єктів господарювання працює збитково, а значна їх частина знаходиться на межі банкрутства. Так, за даними Державної служби статистики за 2016 рік частка збиткових підприємств в Україні становила 26,6% [1].

Збиткові підприємства відображають існування макроекономічної фінансової кризи, що стає некерованою і, як наслідок, може призвести до скорочення обсягів діяльності, втрати платоспроможності та банкрутства значної частини вітчизняних підприємств, погіршення загальноекономічної ситуації в країні. У зв'язку з цим, неабиякої актуальності набувають проблеми стратегічного аналізу суб'єктів господарювання з метою розробки пропозицій щодо вчасного виявлення і усунення загрози банкрутства, оздоровлення їх фінансового стану та зміцнення національної економіки.

У сучасній економічній літературі існує багато методичних розробок у сфері аналізу та прогнозування діяльності підприємства, що дозволяють виявити й оцінити основні ознаки ймовірності банкрутства, попередити загрозу ліквідації підприємства. Проте, не дивлячись на щорічне зростання актуальності досліджуваних питань, в наукових колах до цього часу теоретична база діагностики ймовірності банкрутства підприємства вивчена недостатньо і має суперечливий, а інколи, дискусійний характер та потребує удосконалення з урахуванням передового світового досвіду та вітчизняної практики.

На сьогодні вчені виділяють чотири групи методичних прийомів, що застосовуються при проведенні стратегічного аналізу передбачення банкрутства підприємства:

- методи оцінки фінансового стану (базуються на розрахунку різноманітних фінансових коефіцієнтів з використанням фінансової звітності);
- експертні методи (методи, що полягають в обробці певної інформації, отриманої від одного або декількох експертів);

- штучні інтелектуальні системи (діагностичні експертні системи та системи нейронно-мережових обчислень);
- економіко-математичні методи (кореляційно-регресійний аналіз, лінійне програмування та моделювання тощо) [3].

Однак, у процесі апробації зазначених методів на реальних практичних даних виявляється ряд теоретичних, методичних та організаційних проблем при оцінці ймовірності банкрутства підприємства, основними з яких є наступні:

- зазначені методи по-різному визначають критичну межу, за якої загроза банкрутства перетворюється у реальність;
- відсутній чіткий механізм визначення ознак ймовірності банкрутства підприємства;
- недосконалим залишається нормативно-правове регулювання порядку визнання підприємства банкрутом та застосування ліквідаційної процедури;
- недостатньо розкритими є особливості обліку і контролю операцій підприємства-банкрута;
- більш змістовного обґрунтування потребують організаційно-методичні аспекти складання ліквідаційного балансу та оцінки вартості майна підприємства-банкрута;
- відсутні офіційно затвержені та апробовані на практиці методичні рекомендації з проведення санаційного аудиту.

У зв'язку з цим актуальною науковою проблемою, що має важливе теоретичне і прикладне значення, представляється наукове осмислення можливостей застосування нових підходів, методів та інструментів стратегічного аналізу передбачення банкрутства з метою забезпечення економічної безпеки підприємства на базі удосконаленого нормативного, інформаційного, методичного та організаційного забезпечення. У цьому напрямку і повинні проводитися подальші наукові дослідження.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30.06.1999 р. № 784 – XIV / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.

Ю.О. Ночовна, канд. екон. наук, доц. (ПУЕТ, м.Полтава)

Т. Чижик, магістрант (ПУЕТ, м.Полтава)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин в Україні значно зростає роль прибутку як основного джерела забезпечення інтересів держави, власників та персоналу підприємства. Тому, одним із актуальних завдань, що постає перед керівництвом, досвідченими бухгалтерами та науковцями, є розробка і впровадження в практичну діяльність національних підприємств надсучасних методів управління прибутком.

Особливо актуальним вирішення зазначених проблем є для аграрного сектору економіки України, який є основною бюджетоутворюючою складовою. Адже, у 2016 року 88% аграрних підприємств отримало прибуток, що є найкращим показником серед усіх галузей економіки країни. Проте ситуація ускладнюється тим, що сільське господарство має суттєві галузеві особливості, які зумовлюють високий рівень невизначеності та ризику при прийнятті управлінських рішень, пов'язані з необхідністю пристосування до мінливих кліматичних умов, залежністю від тарифів на пальне та паливо-мастильні матеріали, добрива, насіння, динамічних змін ціни на світовому ринку зерна та м'яса.

За таких обставин одним із головних напрямів збільшення прибутковості сільськогосподарського виробництва є підвищення ролі обліково-аналітичної інформації в управлінні. Адже ефективне управління прибутком на основі побудови якісної інформаційної системи є важливою складовою пошуку внутрішніх резервів розвитку аграрного бізнесу. Це обумовлює необхідність дослідження існуючих проблем обліку та аналізу прибутку з метою удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень з урахуванням вимог національних і міжнародних стандартів, можливостей сучасних інформаційних систем і технологій.

У зв'язку з цим за останні роки за даним напрямом захищено декілька кандидатських дисертацій, які у своїй більшості мають цільове спрямування. У них, зокрема, запропоновано удосконалення класифікації фінансових результатів підприємства, що містить найбільш важливі способи групування інформації про формування і розподіл прибутку з метою підвищення аналітичності облікових даних

та задля задоволення потреб різних груп користувачів (Врублевська О.Б., 2017р.), удосконалено механізм використання облікової політики як інструменту ідентифікації та управління господарськими ризиками суб'єкта господарювання з метою моніторингу та мінімізації їх впливу на формування фінансових результатів (Якименко М.В., 2016р.), удосконалено модель управління операційним прибутком торговельних підприємств, що заснована на врахуванні чинників, які впливають на його величину з використанням механізму операційного важеля (левериджу) (Вороніна В.Л., 2015р.), запропоновано порядок формування наднормативних виробничих витрат, розроблено методiku їх обліку на окремому субрахунку 905 “Наднормативні виробничі витрати” і типову кореспонденцію рахунків з рекомендаціями щодо організації їх аналітичного обліку та форму облікового регістру для їх накопичення (Панасенко В.В., 2008р.). Однак вагомі здобутки вітчизняних науковців не набули широкого впровадження в діяльності саме сільськогосподарських підприємств. До того ж, недостатньо дослідженими залишаються проблеми обліку і аналізу прибутку у контексті реалізації концепції соціальної відповідальності в аграрному бізнесі.

На нашу думку, найгострішими проблемами обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком сільськогосподарських підприємств на сьогодні залишаються необхідність удосконалення методичних підходів до обліку фінансових результатів, які на відміну від існуючих, враховували б вплив на їх формування амортизаційної та облікової політики, удосконалення змісту та структури Звіту про фінансові результати з метою об'єктивної оцінки показників ділової активності підприємства, запровадження автоматизованої форми обліку з метою підвищення ефективності управління доходами та витратами, деталізації синтетичних та аналітичних рахунків з урахуванням специфіки діяльності сільськогосподарських підприємств, впровадження управлінського обліку задля підвищення аналітичності та оперативності облікових даних з урахуванням потреб конкретних категорій внутрішніх користувачів, розробки форм внутрішньої звітності за центрами відповідальності, апробації методики аналізу взаємозв'язку «обсяг – витрати – прибуток» з метою розрахунку точки беззбитковості сільськогосподарського виробництва, застосування сучасних методів моделювання з метою оптимізації доходів, витрат і фінансових результатів тощо. На вирішення цих та інших проблем організаційного та методичного характеру і повинні бути спрямовані наступні наукові дослідження.

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

В даний час інвестиційна діяльність здійснюється в складних економічних умовах, а також в умовах досить нестабільного соціально-економічного положення в країні. До того ж зростання вартості будівництва, а також небажання банків вкладати засоби в довгострокові проекти в значній мірі стримують збільшення об'ємів капітальних вкладень, що обумовлює складний фінансовий стан підприємств та організацій. Розвиток у країні інвестиційного потенціалу та реформа бухгалтерського обліку спричинили активізацію досліджень щодо обліку інвестицій, адже для прийняття обґрунтованих рішень з управління капітальними інвестиціями необхідна своєчасна аналітична інформація, що може бути забезпечена лише бухгалтерським обліком та безпосередньо залежить від його якості. Тому удосконалення теорії і практики ведення обліку та здійснення контролю операцій з капітальними інвестиціями в сучасних умовах соціально-економічного розвитку стає нагальною потребою.

Необхідною умовою організації обліку капітальних інвестицій є їх визначення. Капітальні інвестиції - це кошти, що спрямовуються на відтворення основних засобів, розширення, реконструкцію і модернізацію підприємств і споруд, здійснення технічного прогресу у всіх галузях господарства, геологорозвідувальні та проектні роботи. Виділяють чотири основні цілі обліку капітальних вкладень:

- своєчасне, повне та достовірне відображення всіх проведених капітальних витрат за їх видами з урахуванням об'єктів інвестування;
- правильне визначення, а також відображення первісної вартості введення в дію об'єктів основних засобів;
- забезпечення контролю за виконанням плану капітальних вкладень, плану введення в дію виробничих потужностей та об'єктів основних засобів;
- контроль за виконанням встановленого плану фінансування і мобілізації внутрішніх ресурсів.

На думку Мертенс А., реальні інвестиції – це будь-які затрати на створення нового або відновлення існуючого капіталу [1, с.154].

На багатьох сучасних підприємствах спостерігається постійна нестача фінансових ресурсів для здійснення капітальних інвестицій. Ця ситуація виникає внаслідок відсутності внутрішніх стабільних джерел фінансування відновлення об'єктів необоротних активів, тобто формування відповідних фондів, призначених для їх відтворення,

формування яких сьогодні взагалі не передбачено діючим законодавством.

В результаті дослідження особливостей обліку капітальних інвестицій, окремі науковці наголошують, що основними проблемами в їх обліку є: недосконалість їх визначення, відсутність системної класифікації, неурегульованість критеріїв визнання та порядку оцінки, низька інформативність первинних документів та реєстрів їх обліку, недосконалість методики синтетичного і аналітичного обліку, необґрунтованість методичних підходів до обліку капітальних інвестицій у поліпшення необоротних активів, неузгодженість вимог фінансового і податкового обліку, незіставність показників фінансової та статистичної звітності, поверхневість дослідження впливу галузевих особливостей на організацію обліку капітальних інвестицій [2, с. 22].

Здійснення капітальних інвестицій завжди потребує наявності ресурсної бази, а також визначення джерел формування інвестицій, наявність інформації щодо яких можливо отримати за даними бухгалтерського обліку. Отже, суб'єктам господарювання доцільно визначити в Наказі про облікову політику можливі джерела фінансування капітальних інвестицій, а саме: власні фінансові ресурси (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій тощо); позикові фінансові кошти інвесторів (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); залучені фінансові кошти інвесторів (кошти, отримані від реалізації акцій, пайові та інші внески); бюджетні інвестиційні асигнування; кошти позабюджетних фондів.

В цьому наказі необхідно встановити порядок визначення оцінки капітальних інвестицій підприємства та окреслити особливості проведення відрахувань на здійснення капітальних інвестицій за рахунок створеного підприємством фонду на упровадження капітальних інвестицій.

Резюмуючи, наголосимо, що раціональна організація обліку капітальних інвестицій залежить, зокрема від визначення терміну корисного використання необоротних активів підприємства, методу нарахування амортизації, а також від багатьох інших факторів, які зазначаються в Наказі про облікову політику суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Мертенс А. Инвестиции: Курс лекций по современной финансовой теории / А. Мертенс. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 2013. – 416 с.
2. Ночовна Ю. О. Протиріччя та проблеми обліку капітальних інвестицій / Ю. О. Ночовна, Т. В. Радевич // Науковий журнал «Агросвіт». – 2016. – № 13-14. – С. 18-23.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛІНГУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В мінливих умовах сьогодення для більшості суб'єктів господарювання набуває актуальності проблема стратегічного контролю в системі управління підприємством. З метою вирішення даного питання необхідна розробка чіткої програми з управління економічним потенціалом підприємства. Оптимальним засобом розробки такої програми є контролінг.

Контролінг є одним з найбільш перспективних інструментів менеджменту і, в той же час, ринковим методом господарювання, що охоплює всі сторони господарської діяльності підприємства. Головна вісь концепції контролінгу - інформація про функціонування підприємства (внутрішній контур) та стан зовнішніх факторів середовища (зовнішній контур), що означає її постійний збір, аналіз, сепарація та планування. Таким чином, з жорсткою спеціалізацією контролінгу на інформацію, як основний вид самоідентифікації, збільшується її потік і щільність, які, в свою чергу, логічно вимагають систематизації та уніфікації для подачі менеджменту. На цьому етапі контролінг набуває рис суб'єктності і безпосередньо впливає на прийняття рішень менеджментом, що відповідають за результати управлінських рішень. Виходячи зі свого безпосереднього функціоналу, контролінг замикає на собі основні потоки операційної, стратегічної та фінансової інформації, з метою координації, формування та прийняття управлінських рішень. При цьому контролінг в межах конкретного підприємства виступає найбільш якісним центром прийому, обробки, аналізу, передачі і зберігання знань.

Найчастіше головним завданням контролінгу є координація різних підсистем управління. З прийняттям на себе координаційних завдань, контролінг прагне до того, щоб керівництво досягло своєї мети найбільш ефективно та продуктивно. Дефіцит координації в системі управління знижує її ефективність та продуктивність. Завдання координації досягає своїх меж коли стає занадто дорогим в реалізації або не вистачає знань для його реалізації.

Контролінг виступає як обліково-управлінський та обліково-аналітичний інструмент технології процесу розробки і прийняття управлінських рішень. Тому вирішення економічних проблем

організацій пов'язане з необхідністю створення інструментів управління, заснованих на даних бухгалтерського обліку, економічного аналізу та плануванні, змінюють розуміння бухгалтерського обліку як системи економічної інформації, спрямованої не тільки на зовнішніх користувачів, але і, перш за все, на забезпечення процесів внутрішньофірмового управління, у зв'язку з чим виникає необхідність у розробці принципово нових методологічних підходів, а також розробці механізму бухгалтерського обліку в системі контролінгу на основі формування, інтерпретації та використання обліково-аналітичної інформації.

Результатом від впровадження контролінгу на підприємстві стає система, що сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства або організації.

Контролінг управління економічним потенціалом підприємства дозволяє забезпечити найбільш ефективне використання наявних у суб'єктів господарювання ресурсів та максимізацію розкриття складових економічного потенціалу. Даний підхід особливо цінний при ресурсно-компетентнісній парадигмі стратегічного управління з використанням контролінгу.

Слід зазначити, що відмовляючись від підходу окремого ведення різних видів обліку, особливої актуальності та важливості набуває організація обліково-аналітичного забезпечення контролінгу управління економічним потенціалом підприємства в розрізі єдиного масиву інформації. Тільки за умов наявності потужної синергованої інформаційної бази обліково-аналітичного забезпечення контролінгу структура функції обліку буде відповідати і виступати складовою частиною організаційної структури підприємства.

Використання контролінгу як ефективного інструменту вдосконалення і інтеграції системи обліку, планування та прийняття відповідних рішень забезпечує менеджмент підприємства необхідною управлінською інформацією. Об'єктивна, повна, деталізована в релевантному діапазоні інформація, в поєднанні з автоматизацією її збору і подальшої комп'ютерною обробкою, надає можливість гнучкого управління економічним потенціалом підприємства.

Таким чином, контролінг забезпечує переорієнтацію системи обліку з минулого в майбутнє, створення на базі облікових даних інформаційної системи підтримки управлінських рішень, пов'язаних з з ефективним формуванням та використанням економічного потенціалу підприємства, що дозволить уникнути негативного впливу, пов'язаного з існуючою економічною нестабільністю.

Т. М. Остапенко, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)

ОБЛІК ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ ТА РЕЗЕРВИ ЇХ ЗБІЛЬШЕННЯ

В Україні облік доходів діяльності регулюються нормами П(С)БО 15 «Дохід», ПКУ. З точки зору операційної діяльності, доходи можна поділяти на доходи іншої операційної діяльності та доходи основної діяльності. При такому поділі доходами основної діяльності є доходи від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (рахунок їх обліку 70), а доходами іншої операційної діяльності є інші операційні доходи, що підлягають обліку на рахунку 71. Критичний розгляд та узагальнення основних нормативно-правових актів з обліку доходів діяльності, порівняння теоретичних засад і практики діяльності базового підприємства, а також той факт, що для оптової торгівлі головною відмінною особливістю є наявність договору поставки, та категорія покупців – суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні та юридичні особи, їх філії. Все це зумовило потребу розвитку класифікації доходів підприємств оптової торгівлі (за рахунок розширення аналітичних рахунків до субрахунку 702: дохід від прямої реалізації товарів, від реалізації товарів через посередників, від реалізації товарів постійним покупцям, від реалізації товарів випадковим покупцям, від реалізації товарів за сегментами (фізичні особи – підприємці, юридичні особи)) [1].

Облік доходів від реалізації товарів та послуг організовується на субрахунках 702 та 703. Аналітичний облік доходів від реалізації товарів пропонується підприємствам оптової торгівлі аграрної сфери вести у розрізі кожного виду товарів (за культурами). Узагальнювати доходи також пропонується шляхом введення групової ознаки «Залежно від їх галузевої належності» (доходи від продажу товарів рослинного походження; від допоміжних виробництв (за видами транспорту – автомобільний, залізничний тощо); з надання послуг зі зберігання продукції). Аналітичний облік доходів від реалізації можна вести за регіонами збуту або за джерелами формування (на внутрішньому ринку та міжнародному ринку; з Інтернет торгівлі та безпосередньо) [2].

З метою підвищення ступеня задоволення інформаційних потреб, необхідних для прийняття управлінських рішень, нами пропонується впровадити до використання в торгівельних підприємствах звіт про доходи, який деталізуватиме доходи від реалізації (за вказаними вище ознаками та групами). Для його

складання підприємство повинне впровадити аналітичні рахунки виходячи із специфіки діяльності та передбачити їх у робочому плані рахунків.

Оскільки торгові підприємства доходи формують з наступних каналів: від оптової торгівлі, від транспортних послуг і послуг зі зберігання продукції/товарів, а також на умовах післяплати, тому з метою контролю розрахункової дисципліни покупців/замовників пропонується впровадження штрафних санкцій (пені). Припустимо, що в процесі господарських відносин за покупцем виникла заборгованість в сумі основного боргу – 98000 грн. Період виникнення заборгованості – з 16.12.2017 р. по 28.12.2017 р., що становить 13 днів. Ставка пені за договором становить 15,5 % річних (від суми боргу). Розрахунку пені: $((98\ 000\ \text{грн} \cdot 0,155) : 365\ (\text{днів в році}) \cdot 13\ (\text{всього прострочених днів})) = 541,01\ \text{грн.}$

Враховуючи те, що традиційним додатком до договору поставки товарів є специфікація – самостійно виготовлена форма документу, яка має всі обов'язкові реквізити первинного документа, тому нами пропонується цей документ вважати первинним документом щодо визнання доходів від оптової торгівлі [3].

Основні напрями/резерви збільшення доходів, можуть бути наступними: використання системи цінових знижок, розширення каналів продажу товарів (за рахунок організації Інтернет-торгівлі й запровадження кешбеку), надання товарного кредиту при реалізації, застосування пені.

Список використаних джерел

1. Нос З. І. Доходи від реалізації товарів та послуг в бухгалтерському обліку підприємства / З. І. Нос, Т. М. Остапенко // Економіка і підприємництво: організаційно-методичні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу [текст] : зб. наук. пр. / ПДАА. – Вип. 18. Том 1. – Полтава, 2017. – С. 94 – 97.

2. Нос З. І. Оптова торгівля : аспекти обліку доходів / З. І. Нос, Т. М. Остапенко // Наукове забезпечення розвитку національної економіки : досягнення теорії та проблеми практики: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених 1 грудня 2017 р.– Полтава : ПДАА, 2017. – С. 178 – 180.

3. Остапенко Т. М. Специфікація як первинний документ / Т. М. Остапенко // Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2017 р.). Част. 1. – Полтава : РВВ ПДАА, 2017. – С. 244 – 247.

Т.П. Остапчук, канд. екон. наук, доц. (*ЖДТУ, Житомир*)

ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Проведення земельної реформи та встановлення прав на земельні ресурси суб'єктів господарювання не є можливим без врахування питань сталого розвитку нашої держави. Взагалі цікавість до проблеми сталого розвитку з'явилася в кінці 1960-х років, коли були виявлені негативні екологічні та соціальні наслідки швидкої індустріалізації, екологічні ризики створення ядерних технологій та масового видобутку корисних копалин, а також диспропорції в розміщенні світових продуктивних сил.

Саме поняття «сталий розвиток» було введено в 1983 р. Всесвітньою комісією з навколишнього середовища і розвитку, створеною у відповідь на зростаюче занепокоєння суспільства швидким погіршенням екологічного стану в світі. В подальшому визначення сталого розвитку було закріплено в документах ООН, а також в стандартах ISO:26000 і ISO:20121. Відповідно до стандарту ISO:26000 під сталим розвитком слід розуміти розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, не ставлячи під сумнів можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Сталий розвиток повинен співвідноситися з цілями високої якості життя, здоров'я та благополуччя, соціальною справедливістю, а також «з необхідністю підтримки здатності Землі створювати життя у всьому його розмаїтті».

Підходи вчених до сталого розвитку є різноманітними, але кожен із зазначених підходів характеризує відповідний етап досягнення, становлення та дотримання положень концепції сталого розвитку, яка в свою чергу є основою трансформації суспільства в напрямі становлення нової економічної формації. Крім того не зважаючи на те, що підходи авторів є різноманітними, проте кожен із них переслідує єдину мету: гармонізація економічної, соціальної та екологічної складової. Тому, питання сталого розвитку як відповідних процесів із трансформації та підтримання відповідного стану в більшій мірі визначають організаційно-методологічні положення бухгалтерського обліку як складової інформаційного забезпечення управління підприємством.

Фундаментальні положення Концепції сталого розвитку були проголошеними на конференції ООН з навколишнього середовища та

розвитку в Ріо-де-Жанейро 3-14 червня 1992 році в рамках прийняття «Порядку денного на XXI століття» (далі – Порядок). Основні напрями використання земельних ресурсів були закріплені в розділі I «Соціальні та економічні аспекти», глава 8 «Облік питань навколишнього середовища в процесі прийняття рішень» та в розділі II «Збереження та раціональне використання ресурсів в цілях розвитку», глава 10 «Комплексний підхід до планування та раціонального використання земельних ресурсів». В главі 8 «Облік питань навколишнього середовища в процесі прийняття рішень» зазначено, що при створенні систем комплексного обліку екологічних та економічних факторів головною метою є розширення існуючих систем національних економічних рахунків з метою включення екологічних та соціальних аспектів в процедури обліку, що охоплюють щонайменше допоміжні системи обліку природних ресурсів у всіх державах. Тобто Концепція сталого розвитку через визначений Порядок регламентує напрями комплексного обліку через удосконалення саме систем національних економічних рахунків держав на макрорівні.

Стосовно питань загального планування та раціонального використання земельних ресурсів передбачено в главі 10 Порядку, що в широкому розумінні мета цих заходів полягає в полегшенні виділення землі для тих видів використання, які забезпечують найбільш стійке отримання вигод, та сприяють переходу до раціонального та комплексного використання земельних ресурсів. При цьому слід враховувати екологічні, соціальні та економічні аспекти. Крім того, слід також враховувати питання, що стосуються земель, які знаходяться під охороною, а також права приватної власності.

Це означає, що крім врахування екологічних, соціальних та економічних аспектів використання земельних ресурсів за Концепцією сталого розвитку слід обов'язково враховувати питання встановлення прав на земельні ресурси, які також повинні бути розроблені як на макро-, так і на мікрорівні кожної держави. Це є можливим тільки через достовірне їх відображення в системі бухгалтерського обліку, яка повинна враховувати за основу відображення в обліку саме права на земельні ресурси, що забезпечить вирішення всіх проблемних аспектів щодо формування інформації про економічні, соціальні та екологічні аспекти, які зараз виникають через нерозвинутий в нашій державі інститут права власності на земельні ресурси та відсутність достовірного їх обліку.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Види діяльності будівельних підприємств і їх розподіл за напрямками передбачені Національним класифікатором України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» від 11.10.2010 № 457 (зі змінами), де визначено таку структуру секції F «Будівництво» (табл. 1).

Таблиця 1
Структура секції F «Будівництво» за КВЕД*

Розділи	Групи, класи	
41	<i>Будівництво будівель</i>	
	41.1	Організація будівництва будівель
	41.2	Будівництво житлових і нежитлових будівель
42	<i>Будівництво споруд</i>	
	42.1	Будівництво доріг і залізниць (мостів, тунелів, автострад)
	42.2	Будівництво комунікацій (трубопроводів, споруд електропостачання та телекомунікацій)
	42.9	Будівництво інших споруд (водних споруд тощо)
43	<i>Спеціалізовані будівельні роботи</i>	
	43.1	Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику
	43.2	Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи
	43.3	Роботи із завершення будівництва (штукатурні роботи, встановлення столярних виробів, покриття підлоги, облицювання стін, малярні роботи та скління)
	43.9	Інші спеціалізовані будівельні роботи

*Складено за КВЕД.

Таким чином, секція F має 3 розділи та 9 груп. У кожній групі виокремлено класи. Згідно з інформацією Державної служби статистики України [1] спостерігається зменшення розміру збитку будівельних підприємств у 2010-2012 рр., погіршення фінансового результату у 2013-2014 рр. і поліпшення у період 2015–2017 рр., на що чинить вплив наявність достовірної, об'єктивної інформації для прийняття управлінських рішень керівництвом, що базується на даних бухгалтерського обліку і звітності. Відтак, облікове забезпечення діяльності будівельних підприємств особливо актуалізується.

Основні види облікового забезпечення будівельних підприємств подано у табл. 2. Окрім основних джерел інформації, слід використовувати й інші, зокрема: договори про матеріальну

відповідальність працівників; накази; документи, сформовані за наслідками проведення попередніх перевірок; договори та угоди, укладені із контрагентами; засновницьку документацію; картки обліку роботи будівельної машини (ф. № ЕБМ-5); журнали обліку роботи будівельної машини (ф. № ЕБМ-6) тощо.

Таблиця 2

Основні види облікового забезпечення будівельних підприємств

№ з/п	Вид документів	Найменування документів
1.	Нормативні документи	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 №73; П(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.1999 № 318; П(С)БО 18 «Будівельні контракти» від 28.04.2001 № 205; Методичні рекомендації з формування собівартості БМР №573; Правила визначення вартості будівництва «ДСТУ Б Д.1.1-1:2013; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 № 291
2.	Первинні документи	Журнал обліку виконаних робіт (ф. № КБ-6); Акт приймання виконаних будівельних робіт (ф.№ КБ-2в); Довідка про вартість виконаних будівельних робіт та витрати (ф.№ КБ-3) тощо
3.	Зведені документи	Матеріальний звіт (ф. № М-19); Звіт про витрачання основних матеріалів у будівництві порівняно з виробничими нормами (ф. № М-29)
4.	Регістри обліку	Журнали-ордери (Журнали); Відомості та витяги із Головної книги за рахунками
5.	Форми звітності	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати тощо; Звіт про виконання будівельних робіт (ф. № 1-кб) (місячна) тощо

Облікове забезпечення діяльності будівельних підприємств перебуває в площині структуризації інформації з первинних документів, реєстрів обліку та звітності, які формуються з урахуванням вимог нормативно-правових документів. Належне складання відповідних документів з об'єктивним представленням наявної інформації полегшить процес прийняття керівництвом раціональних управлінських рішень, спрямованих на розвиток будівельних підприємств.

Література

1. Сайт державної служби статистики України: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Г.О. Партин, канд. екон. наук, проф. (*Національний університет «Львівська політехніка»*)

А.Г. Загородній, канд. екон. наук., проф. (*Національний університет «Львівська політехніка»*)

КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ВИДИ ТА ФОРМИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ

Інформація про капітал, яку містить сучасна фінансова звітність підприємства, сформована за даними бухгалтерського обліку, не може надати її користувачам достовірних відомостей щодо бізнес-ресурсів цього підприємства з огляду на те, що ця інформація: по-перше, є історичною, оскільки відбиває результати минулих подій; по-друге, її вимірниками є тільки фінансові показники; та, по-третє, не може адекватно відобразити обсяг нематеріального капіталу. Сказане зумовлює необхідність забезпечення системності висвітлення та представлення такої інформації в інтегрованій звітності підприємства, вибору методів оцінювання та визначення ефективності формування і використання кожного виду капіталу підприємства. Зasadничі принципи формування інтегрованої звітності, яку ще називають бізнес-звітністю, містить Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності. Він передбачає поєднання у цій звітності елементів фінансової та нефінансової інформації про активи та діяльність підприємства, зокрема й щодо складових його капіталу.

Згідно Міжнародного стандарту з інтегрованої звітності, капітал як запас вартості, який у процесі діяльності може збільшуватися, зменшуватися чи трансформуватися з одного виду в інший, може існувати в таких видах: фінансовий, виробничий, інтелектуальний, людський, соціально-репутаційний, природний.

Аналіз змісту цього стандарту дає змогу стверджувати, що він містить розширене розуміння капіталу: не тільки кошти, інвестовані у формування активів, чи активи, які забезпечують майбутні економічні вигоди (як це передбачено фінансовою звітністю), а й об'єкти у фінансовій, матеріальній та нематеріальній формах, у процесі трансформації яких підприємство має змогу створювати цінність.

Міжнародним стандартом інтегрованої звітності передбачено, що дані про капітал мають висвітлюватись у більшості її розділах, зокрема таких як: характеристика підприємства і зовнішнє середовище, управління, бізнес-модель, ризики і можливості, стратегія і розподіл ресурсів.

Враховуючи різноманітність видів капіталу та їхніх складових, а

також особливості їх формування і функціонування на різних етапах розвитку підприємства важливо, щоб інформація про капітал в інтегрованій звітності була представлена системно. Зокрема, доцільно виокремити дані про фактичний склад і обсяги основних видів капіталів, результативність і ефективність їхньої трансформації у процесі створення вартості, а також прогностичні дані щодо функціонування капіталів у майбутньому. Масив даних має містити кількісні (фінансові та нефінансові) і якісні характеристики, а також відповідні коментарі (див. рис. 1)

Для задоволення інформаційних потреб власників фінансового капіталу та інших зацікавлених осіб, у бізнес звітності підприємства доцільно навести дані про склад та суттєві кількісні і якісні зміни капіталів, які використовуються у процесі створення цінності за етапами ланцюжка її формування.

Інформацію про капітали в інтегрованій звітності необхідно представляти таким чином, щоб не розкрити конфіденційної інформації про конкурентні переваги підприємства. Тому варто застосовувати особливий рівень агрегації інформації про капітал, яку розкривають в інтегрованій звітності.

Інтегрована звітність підприємства має також містити інформацію про результативність та ефективність формування і використання капіталів.

Рис. 1. Структура і форма представленої інформації про капітал в інтегрованій звітності підприємства

В. П. Писаренко, д. держ. упр., проф. (ПДАА, Полтава)
А. А. Карабаза, магістрант (ПДАА, Полтава)

МАЙНОВІ ВНЕСКИ ДО СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ: ОЦІНКА, ДОКУМЕНТУВАННЯ

Статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ) може бути сформований грошовими коштами і майном. Для формування статутного капіталу може використовуватися майно, яке оцінюється самими засновниками, і після реєстрації вноситься на баланс товариства [3].

Первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат: суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків); реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству/установі); витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів; витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів; інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою [1].

Певні особливості має процедура оформлення внесків до статутного капіталу нерухомого майна, а також іншого майна, що підлягає обов'язковій державній реєстрації (наприклад, транспортні засоби). Спочатку на такі об'єкти складається акт приймання-передачі з індивідуальними характеристиками. Крім цього, в акті приймання-передачі вказується, що до даного акт додають документи, які підтверджують право власності на дане майно та документи, о підтверджують його державну реєстрацію. Перелічуються назви даних документів із зазначенням їх номеру, дата видачі та органу, що їх видав.

Після здійснення державної реєстрації товариства, воно набуває статусу юридичної особи і, разом з цим, права власності на усі об'єкти, що були передані його учасниками у якості внесків до статутного капіталу. Після державної реєстрації необхідно здійснити перереєстрацію усіх активів, що підлягають державній реєстрації, на нового власника – товариство [2].

Порядок оцінки та документального оформлення внеску основних засобів учасниками до статутного капіталу представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Порядок оцінки та документального оформлення внеску основних засобів учасниками до статутного капіталу [2]

Вид внесків	Оцінка	Документування
1	2	3
Будівлі, споруди та інші об'єкти нерухомості	За погодженою засновниками (учасниками) справедливою вартістю з урахуванням витрат зобов'язаних п. 11 П(С)БО 7	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів Документи щодо державної реєстрації нерухомості (технічний паспорт, довідка-характеристика з БТІ)
Транспортні засоби		Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів Документи щодо державної реєстрації транспортних засобів, технічна документація (технічний паспорт тощо)
1	2	3
Інші основні засоби		Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів Технічна документація (за наявності)

Отже, узагальнивши результати дослідження встановлено:

1. Основні засоби, які надходять на підприємство як внесок до статутного капіталу оцінюються за справедливою вартістю.

2. Оскільки, в обліку вартість основних засобів, внесених до статутного капіталу складається з вартості такого об'єкту та витрат, пов'язаних із доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою, доцільно використовувати рахунок 15 «Капітальні інвестиції».

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2004 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Організація обліку відносин власності : навч. посіб. / за ред. Жука В. М. – 2-е вид., доп. і перер. – К. : Видавництво ТОВ «Юр-Агро-

Веста», 2010. – 372 с.

3. Формування статутного капіталу майном: податкові наслідки [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.hlb.com.ua/ua/pressa.html>. - Назва з екрану.

Н.В. Поліщук, канд. екон. наук, доц. (ВФЕУ, Вінниця)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТУ В ПРИЗМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасне суспільство неможливе без функціонування товарного виробництва, товарного обігу та споживання взагалі, що в свою чергу, не може існувати без кредиту. Він стає обов'язковим атрибутом господарювання ринкової економіки, яку ще називають кредитною, оскільки економічне середовище пронизано кредитними відносинами.

Дослідження теоретичних засад розвитку економічної дефініції «кредиту» проводили багато вчених-дослідників у різних аспектах, однак ми спробуємо узагальнити погляди науковців.

«Кредит проявляє свої економічні властивості у ході кредитування. Як певні економічні відносини між кредитором і позичальником він реалізується у процесі надання специфічної послуги» [1, с. 52].

Термін кредит походить від латинського слова «creditum» – позичка, борг; «credo» – вірити, адже кредитні відносини будуються на довірі суб'єктів, які в ринкових умовах функціонування забезпечуються відповідним пакетом документів для отримання позички на певний термін під визначений відсоток.

Вікіпедія надає таке визначення: «кредит – це кошти й матеріальні цінності, щонадаються кредитором у користування позичальнику на визначений строк та під відсоток»[2]. Відразу наводиться пояснювальна класифікація кредиту, де зазначено фінансовий, товарний і кредит під цінні папери, які засвідчують відносини позики.

Вовк В.Я., Хмеленко О.В. розглядають кредит як економічну категорію, яка «становить сукупність відповідних економічних відносин між кредитором і позичальником з приводу поворотного руху вартості» [3, с. 24].

Коваленко Д.І. визначає кредит як «суспільні відносини, що

виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності» [4, с. 198].

Отже, кредит є найпоширенішим економічним поняттям та його окремі вияви набувають подекуди таких незвичних форм, що визначити його сутність і основні ознаки вбачається можливим шляхом аналізу окремих видів та форм кредиту.

Економічне значення категорії кредиту розглядається наукою переважно як довіра однієї особи до іншої, на підставі якої у позику надається певна вартість у грошовій чи товарній формі для тимчасового користування за відповідну плату. Розглядаючи цю економічну категорію, необхідно виділити такі її основні ознаки: кредит – специфічний тип економічних відносин, що ґрунтується на взаємній довірі сторін цих відносин; економічною основою кредиту є мобілізація і нагромадження тимчасово вільних коштів і формування з них позичкового капіталу; кредитування – акт передачі кредитором певної суми капіталу в тимчасове користування позичальнику на умовах повернення та сплати.

Подальші дослідження вчених зосереджені на сутності кредиту через призму пізнання механізму його зв'язку з економічним середовищем, який сформував наукові теорії кредиту. На даний момент чітко сформувалися дві концепції, які отримали назву натуралістичної і капіталотворчої.

Особливої ваги в умовах сьогодення набуває проблема вирішення питання щодо потужної інформаційної підтримки здійснення кредитних угод, оскільки в умовах глобалізації економіки інформація посіла по праву місце четвертого фактора виробництва. Потужного розвитку набуває інформаційний сектор економіки, що всіляко сприяє поширенню інноваційних зрушень та є передумовою формування подальших тенденцій стратегічного розвитку на засадах інтелектуальних зрушень у суспільстві та трансформації структури ВВП. У цих умовах інформаційне забезпечення може стати тим фактором, який за рахунок постійного нагромадження отриманих знань, їх обробки, трансформації та використання позитивного зарубіжного досвіду розв'язання окресленої проблеми дозволить раціонально підійти до впровадження іпотечного кредитування в Україні на засадах зміцнення економічної безпеки учасників процесу формування та використання грошових коштів.

Список використаних джерел:

1. Корнійчук Г. В. Банківський кредитний продукт у системі інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань / Г. В. Корнійчук // Економіка АПК. – 2014. – № 8. – С. 51 – 56.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Вовк В. Я. Кредитування та контроль: Навч. посібник / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. – К : Знання, 2008. – 463с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник / Д. І. Коваленко. – К : Центр учбової літератури, 2010. – 344с.

І.Р. Поліщук, канд. екон. наук, доц. (*ЖДТУ, Житомир*)

А.С. Адаменко, студ. (*ЖДТУ, Житомир*)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ЗВЕДЕННЯ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ

Дуже важливим етапом статистичного дослідження є статистичне зведення, що передбачає систематизацію і первинну обробку інформації статистичного спостереження, дозволяє одержати узагальнюючі статистичні показники, що характеризують стан, взаємозв'язки і закономірності розвитку явищ в цілому.

В більш широкому розумінні зведення представляє собою складну операцію наукової обробки первинних статистичних даних, що включає арифметичний, логічний та візуальний контроль зібраних даних, групування матеріалу, розробку системи показників, що всебічно характеризують якісну і кількісну сторону масових суспільних явищ. За допомогою статистичного зведення досягається можливість характеристики усїєї сукупності.

Статистичне зведення дозволяє зібрати в єдине ціле матеріали статистичного спостереження і отримати сукупність узагальнюючих статистичних показників, що відображають соціально-економічні явища.

Зведення за рівнем організації поділяються на централізоване, децентралізоване та змішане.

Централізоване зведення статистичних даних – це різновид зведення, який передбачає, що зведення проводять в одному

центральному органі, наприклад, в Державній службі статистики України, куди заздалегідь надсилають усі матеріали статистичного спостереження. Там проводиться обробка статистичних даних.

Централізоване зведення застосовується та є більш ефективним для розробки переписів населення, одноразових статистичних обстежень та глобальних соціальних опитувань.

Децентралізоване зведення статистичних даних – таке зведення, при якому підсумкові дані одержуються на основі їх обробки в декілька послідовних етапів. Так, при зведенні даних державної статистичної звітності спочатку виконується зведення даних по районах, які потім об'єднуються по областях, а далі узагальнюються у Державній службі статистики України.

При змішаному зведенні обробка зібраних первинних даних здійснюється на місцях за єдиною методологією лише частково і надає до центрального органу первинні і зведені дані. Первинні дані у повному обсязі зводяться у центральному органі. Така система значно підвищує точність і достовірність одержаних даних.

Кожне з представлених видів зведень має свої переваги та недоліки. До переваг централізованого зведення відносять: зосередження масиву даних в одному центрі, розрахунок статистичних показників за єдиною методологією, ефективне використання комп'ютеризації, що призводить до скорочення загальних термінів зведення, а також здешевлює обробку інформації. Цей вид зведення відрізняється відносно невеликими затратами праці і високою точністю розрахунків. Саме ці фактори є ключовими і відіграють провідну роль у поданні інформації для користувачів ХХІ століття.

Перевагами децентралізованого зведення є швидке отримання місцевими органами влади потрібних матеріалів для оперативного управління і прийняття своєчасних і якісних рішень, а також у разі виявлення різного роду помилок у первинних документах є можливість уточнити сумнівні відомості.

Суттєвим недоліком централізованого зведення статистичних даних є інформаційне перевантаження центрального органу, відсутність повної достовірності та контролю первинних даних, а також розрив у часі між збиранням даних та результатом їх обробки, що в подальшому впливає та їх оперативну значущість.

При децентралізованому зведенні важко досягти єдиного порядку розрахунку статистичних показників, що веде до неможливості їх порівняння.

У вітчизняній статистичній практиці обробка інформації відбувається переважно децентралізовано, адже передбачає оперативне

надання готових результатів та їх безпосереднє застосування.

Централізоване зведення призначене для глобальних соціальних обстежень та переписів, в той час як децентралізоване зведення розраховане на швидке отримання статистичної інформації і безпосереднє її використання. Змішане зведення оперує як первинними, так і зведеними даними.

Вважаємо за доцільне під час вибору виду зведення зважати на наступні фактори: обсяги інформації, матеріально-технічне забезпечення, чисельність задіяного персоналу, своєчасність прийняття рішень, єдність методології розрахунку статистичних показників, можливість перевірки сумнівних відомостей. Це дозволить одержати інформацію, на основі якої будуть прийматися ефективні управлінські рішення.

О. Г. Пономаренко, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)

К. С. Бондаренко, магістрант (ПДАА, Полтава)

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вивчення наукових праць та практика господарської діяльності агроформувань свідчать про те, що й деякі з теоретичних положень відносно трактування розрахунків, нетоварної дебіторської заборгованості та зобов'язань є дискусійними, а ряд важливих аспектів їх оцінки і методики обліку потребують удосконалення.

На аграрних підприємствах особливостями дебіторської заборгованості є, по-перше, те, що в умовах інфляції кошти, що повертаються, втрачають свою первісну вартість, оскільки в Україні відсутній механізм індексації дебіторської заборгованості відповідно до існуючих інфляційних процесів.

Правильна організація обліку сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахункових операцій. Саме тому для впливу на ефективність управління діяльністю підприємства необхідно організувати роботу з розробки раціональної облікової політики. Це полягає у виборі підприємством принципів, методів і процедур обліку з пропонованих у П(С)БО, що найадекватніше відображають економічну суть операцій, які проводяться саме ним.

Міжнародні стандарти фінансової звітності, в свою чергу, передбачають що розкриття інформації про дебіторську заборгованість як фінансовий актив здійснюється за такими елементами: види дебіторської заборгованості за датами погашення; методи та суми створеного резерву сумнівних боргів із виділенням залишку такого резерву на кінець звітного періоду; суми списаної дебіторської заборгованості.

Суттєві аспекти організації обліку дебіторської заборгованості, які потребують висвітлення у наказі про облікову політику вітчизняних підприємств аграрного сектора економіки доцільно узагальнити у табл. 1.

Таблиця 1

Елементи облікової політики щодо дебіторської заборгованості

Елемент облікової політики	Характеристика елемента облікової політики
1. Види діяльності підприємства	Розмежування статутних видів діяльності конкретного підприємства згідно класифікації за Н(П)СБО 1 (операційна, фінансова та інвестиційна) для нарахування резерву сумнівних боргів
2. Критерії визнання дебіторської заборгованості	Зазначення стандартних двох облікових критеріїв визнання активу. Щодо товарної заборгованості додатково зазначається, що покупцеві передаються ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на актив; підприємство продавець не здійснює надалі управління та контроль за реалізованим активом.
3. Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості	Закріплення переліку класифікаційних ознак дебіторської заборгованості для управлінських потреб та зазначення відповідно до обраної класифікації розрізів аналітики для організації синтетичного обліку
4. Критерії визнання сумнівної та безнадійної заборгованості	Уточнення критеріїв визнання дебіторської заборгованості сумнівною й безнадійною і джерел отримання інформації про такі факти
5. Резерв сумнівних боргів	Визначення термінів проведення інвентаризації дебіторської заборгованості для створення резерву сумнівних боргів; деталізація методу нарахування з пропонувань у П(С)БО 10
6. Порядок реагування на безнадійну заборгованість	Деталізація алгоритму списання безнадійної заборгованості (списується з балансу відповідно до розпорядження керівника на підставі проведеної інвентаризації та письмового обґрунтування доцільності списання), визначення податкових наслідків списання

Отже, облікова політика підприємства – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя в обліку.

Облікову політику в широкому розумінні можна визначити як управління обліком.

I.M. Posternak, PhD in Technical Sciences, Associate Professor. (*Odessa state academy of building and architecture, Odessa*)

S.A. Posternak, PhD in Technical Sciences, Associate Professor. (*Private company "Composite", Odessa*)

THE PLANNED SCHEDULE AS AN ELEMENTS OF ACCOUNTING ANALYTICAL SUPPORT OF THE COMPLEX TOWN-PLANNING POWER RECONSTRUCTION

The planned schedule is such design document, in which dynamically (i.e. in time) terms and costs of performance of works are displayed. The planned schedule can be presented in various forms (descriptive, matrix, a sheet-calendar, graphic, etc.) From which the most evident is the graphic form. Last is widely applied in the form of the linear schedule chart (Gantt chart) and the network schedule (count). In substantial aspect the planned schedule it is system unites technology, the organisation and economy building manufacture. Planned schedules are a basis both for the organisation building manufacture, and for projects management. Planned schedules it is developed as a part of following projects: the business plan the investment building project; the project organisation of building; the project a substantiation of investments; the project manufacture works; the project the annual organisation of works the building organisation; technological cards, etc.

The planned schedule also is a basis for formation of the schedule of financing building and the schedule a monetary stream (Cash Flow), connected with an estimation economic efficiency of the project.

In planned schedules the general elements take place. We will consider the cores from them:

A) Division of building space into private fronts of works. The building space including either separate object, or group of objects, can be divided into separate private fronts works depending on character of design

decisions and possibilities consecutive performance works on the allocated private fronts. Allocation private fronts of works from the general building space is a necessary condition the organisation the building stream as which basic sign it is necessary to consider combination in time performance different kinds of works for different parts of object or a complex objects. It is necessary to notice, that the private front is the generalized name of the allocated part of building space.

B) Division of building into private streams of works. Division building space into private fronts shows, where works are performed. Unlike it division of building into private streams defines, what should be performed works. As top level of the hierarchy reflecting specialization of work in building, cycles of works can be allocated. In turn, cycles of works include separate kinds of works. According to hierarchy the work kind is followed by building processes, their result of performance is release intermediate or final building production. Building processes can be simple and complex, i.e. including simple processes. Further simple processes are subdivided into working operations, invariant which the fixed cast, means and work tools is. Manufacture of working operations is carried out by means of their decomposition on separate working receptions.

Thus, there is quite accurate hierarchy at the work organisation in building manufacture: a cycle of works → a work kind → complex process → simple process → working operation → working reception.

For the description conditions performance kinds of works technological cards, for the description of processes - cards of labor processes serve. In some cases these descriptions are supplemented with technological normal which define all essential conditions and ways of the control of works and the operations, necessary for their qualitative and effective performance.

Between any two works entering into some complex of works, is more exact between any two events defining the facts of the beginning and the termination of two works of a complex, there can be communications or dependences. Communications is that unites separate elements in system, establishes relations, interdependences, conditionality and, at last, a generality of elements in system. Usually in building it is considered two basic types of communications.

Resource communication is a dependence between two adjacent works of one kind (carried out on adjacent private fronts), showing, that the beginning of performance of the subsequent work can be carried out after the termination of performance of previous work. Resource communications can change in time (a stretching of resource communications). Hence, they reflect degree a continuity performance of works in adjacent private fronts

and as a result - degree a continuity of use resources in each private stream.

Face-to-face communication is a communication between two adjacent works of the different kinds which are carried out on one private front. Face-to-face communication shows dependence of the beginning performance of work the subsequent kind on the termination performance of work a previous kind within one private front. Face-to-face communications can change in time (a stretching of face-to-face communications). Hence, face-to-face communications reflect degree of a continuity of development private fronts of works.

І.П. Порсюрова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ЯК ЗАПОРУКА ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАПИТІВ КОРИСТУВАЧІВ

Сучасні реалії висувають високі вимоги до релевантності інформації, що формується в системі бухгалтерському обліку, і дозволяє задовольнити інформаційні запити користувачів в процесі прийняття ефективних управлінських рішень за операціями з цінними паперами. З огляду на це актуальності набуває перегляд підходів до формування облікової політики, що є основою для накопичення своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про здійснення підприємством операцій з цінними паперами власної та невлавної емісії.

Апріорі для забезпечення задоволення зацікавленості широкого кола користувачів облікової інформації, кожне підприємство самостійно розробляє облікову політику в частині здійснення операцій з цінними паперами власної і невлавної емісії. Слід зазначити, що формування облікової політики підприємства за операціями з цінними паперами є досить складним і відповідальним процесом, оскільки самі цінні папери мають певну специфіку (потрійність природи як активу, капіталу та зобов'язань), що відповідним чином впливає на відображення в обліку операцій з ними. Розроблена облікова політика повинна бути прозорою та змістовною, сприяти своєчасному відображенню на рахунках обліку і в звітності підприємства інформації про операції з цінними паперами, а також забезпечувати можливість накопичення інформаційних масивів релевантних даних

для управління.

Вважаємо, що в процесі формування облікової політики підприємства за операціями з цінними паперами мають бути враховані економічні інтереси певних груп користувачів інформації (державні органи, емітент, інвестори, контрагенти тощо).

Так, для інвесторів важливою інформацією є результат від здійснення операції з цінними паперами та ефективне використання прибутку, тому в обліковій політиці цікавитиме прозорість показників фінансових результатів та прибутку.

Для емітента це побудова як фінансового так і управлінського обліку в розрізі інформації, необхідної для прийняття стратегічних та тактичних рішень щодо здійснення інвестицій в цінні папери та бути інвестиційно привабливим підприємством. Тому для емітента облікова політика повинна мати широкий спектр вибору прийомів, принципів, методів обліку з метою досягнення цілей і завдань відповідно до якісної системи управління.

Для державних органів важливим є своєчасна сплата податків відповідно до здійснених операцій з цінними паперами, тому облікова політика підприємства повинна бути побудована на суворому дотриманні положень нормативного регулювання обліку цінних паперів.

Для контрагентів та інших підприємств які можуть бути як конкурентами так і кредиторами підприємства, важливою є інформація щодо здатності підприємства погасити заборгованість за виданими цінними паперами, вартісна оцінка цінних паперів. Тому для контрагентів облікова політика повинна бути розроблена на базі принципів бухгалтерського обліку в межах альтернативних можливостей, що допускається на законодавчому рівні.

Інші користувачі, такі як громадськість, мають інтерес до фінансового обліку здійснення операцій з цінними паперами з метою задоволення власних інформаційних потреб в отриманні в майбутньому економічних вигід від таких операцій. Тому для громадськості облікова політика повинна бути розроблена з дотриманням положень нормативного регулювання обліку та допускаються альтернативи вибору методів, принципів бухгалтерського обліку.

Враховуючи викладене вважаємо, що облікова політика повинна відображати зміст релевантної інформації щодо здійснюваних операцій з цінними паперами власної та невлавної емісії, а саме: дотримання єдиних вимог щодо ведення аналітичного та синтетичного обліку в розрізі здійснюваних операцій з цінними паперами власної та

невласної емісії; склад, формування та подання фінансової звітності; формування раціональної системи інформаційного забезпечення управління операціями з цінними паперами власної та невідчужуваної емісії; дотримання єдиних вимог податкового законодавства щодо здійснення операцій з цінними паперами підприємств власної та невідчужуваної емісії; дотримання вимог формування звітності за МСФЗ; відкритого висвітлення інформації щодо операцій з цінними паперами власної та невідчужуваної емісії.

Отже, формування облікової політики, яка обов'язково буде відрізнятися на різних підприємствах, залежить від інтересів різних груп користувачів облікової інформації. Цей фактор повинні враховувати підприємства, які здійснюють операції з цінними паперами при розробці власної облікової політики.

I.I. Ragulina, Ph.D. in Economics, Associate Professor(*Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchajev, Kharkiv*)

M.N. Ragulina, Translator(*Translation Agency "Etalon", Kharkiv*)

SOME ASPECTS OF ORGANIZATION OF ACCOUNTING AT AN ENTERPRISE

The accounting service is the most organized sphere of information support for management decisions. This is the only source of documented and systemically secured economic information on the actual availability and use of enterprise resources, business processes and results of operations, debt obligations, settlements and claims. Accounting information allows us to implement the following management functions: planning; control; evaluation. In addition, accounting is the most important tool for monitoring the safety of the property of an enterprise, not only showing shortcomings in the work and ineffective use of its labor, material and technical resources, but also contributes to the elimination of these negative phenomena through the rational organization of accounting work. When forming the bookkeeping apparatus, management considers the issue of centralization or decentralization of accounting.

This depends primarily on the organizational structure of an enterprise itself, since the structure may include branches, representative offices, separate subdivisions. If an enterprise has separate subdivisions, depending on the nature and location of the divisions and its departments, the place, as

well as the volume and method of processing the credentials, a decision should be made regarding the level of centralization of accounting operations. This should be reflected as one of the components of the organizational aspect of accounting policy.

Centralization of accounting assumes that the accounting apparatus is concentrated in the general accounting department. It organizes the conduct of synthetic and analytical accounting on the basis of primary and consolidated accounting documents coming from departments where only primary registration of business transactions is conducted. Also, the centralization of accounting has significant advantages over decentralization. With centralized accounting, a wide separation of labor among the employees of the accounting apparatus is possible, and the effective use of computer technology is possible.

Decentralization of accounting presupposes the dispersal of the accounting apparatus by subdivisions, where analytical and partially synthetic accounting is organized. A consolidated record is maintained for the whole organization in the central accounting department. Partial decentralization is possible. Such accounting is used where it is unavoidable due to the territorial or operational management separation of the enterprise's departments and services. In the case of decentralized form, the departments create their own accounting services (accounting departments) that maintain the accounting registers and create separate balances of these departments.

Decentralization of accounting, as a rule, leads to an increase in expenses for maintaining the accounting apparatus, cluttering up, complicating the accounting work in the general accounting department, and reducing the possibility of using accounting for operational management of an enterprise. However, in the presence of certain conditions, decentralization not only does not reduce the quality of accounting and does not complicate the control and management of all the activities of an enterprise, but, on the contrary, enables it to significantly regulate an enterprise itself and the cost of maintaining records.

In our opinion, it is necessary for each individual enterprise to take into account the directions of its accounting policy, since some provisions (for example, in inventory valuation, methods of calculating depreciation, etc.) regarding individual characteristics are taken into account in the national standards (provisions) of the accounting.

Thus, it is possible to determine the organization of accounting as a core element of enterprise management function, which consists in the purposeful activity of the enterprise's managers to create, continuously streamline and improve the accounting system of economic activities in

order to provide accounting information to external and internal users, on the basis of which effective managerial decisions of operational and strategic nature will be made.

The rational organization of accounting is essential to meet the needs of management personnel in the information that is the basis for finding ways to improve the effectiveness of an enterprise, ensures the safety of the property owner and a precise definition of performance, and therefore requires constant attention to further improvement of the existing enterprises of Ukraine.

І.І. Рагуліна, канд. екон. наук, доц. *(ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Харків)*
М.О. Колісник, студ. *(ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Харків)*

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СЬОГОДНІ ТА МАЙБУТНЄ В ОБЛІКОВОМУ АСПЕКТІ

Аналізуючи перспективи і роль Інтернету у сталому розвитку більшості галузей економіки, необхідно звернути увагу на новітні поняття та категорії, що поширюються з запровадженням інформаційних технологій, з допомогою яких відображають перетворення фінансово-економічних процесів. Серед технічних новацій потрібно виділити електронізацію товарно-грошового обміну, ділової практики, побутового зв'язку, запровадження нових засобів обміну, у тому числі і електронних грошей.

Під електронними грошима розуміють грошові зобов'язання емітента в електронному вигляді, які знаходяться на електронному носії у розпорядженні користувача. Сьогодні виділяють два основних види електронних грошей: на основі карток (card-based e-money); на програмній основі (software-based electronic money).

На сьогодні переваги електронних грошей переважають усі їх недоліки, тому ймовірність зростання популярності таких систем розрахунку досить велика. В основі переваг використання електронних грошей лежать наступні властивості: зручність як при їх отриманні, так і при здійсненні розрахунків ними; безпека цілісності інформації та захист від її несанкціонованого відтворення; анонімність платника та отримувача грошей; можливість роботи в режимі онлайн; портативність; можливість конвертації у законні засоби платежу, емітовані центральним банком.

Нажаль, поки що не існує жодної системи електронних грошей, яка б володіла усіма перерахованими властивостями. Недоліками використання електронних грошей є: ризики шахрайства; зняття готівки лише з комісією; відсутність нарахованих % за зберігання грошей на рахунках; доступ обмежується програмно-технічними засобами в роздрібній сфері; обмеження обігу визначено законами та постановами НБУ.

Вважаємо, що жорсткі обмеження стримують розвиток застосування електронних грошей підприємствами в Україні. На сьогодні банки пропонують клієнтам, юридичним особам випуск платіжних карток, які дають доступ до коштів на поточному рахунку (ключ-картка), відкриття корпоративних карток для оплати: витрат, пов'язаних з основною діяльністю (купівля товару, розрахунки з постачальниками); представницьких витрат (офіційні прийоми, культурні програми); витрат на відрядження; господарських покупок. Поповнення може здійснюватися миттєво через Інтернет-банк, готівкою через касу будь-якого банку, через термінали самообслуговування будь-якого банку. Такі картки не обліковуються окремо – в обліку показується лише наявність коштів на рахунку.

В Україні найбільшого поширення набули системи електронних грошей на програмній основі, які не мають юридичного погодження з НБУ. Такими системами є «Інтернет.Гроші», «WebMoney Transfer» тощо. Найбільш популярною є система «WebMoney Transfer», за допомогою якої підприємство одержує особовий рахунок, в середині якого може існувати необмежена кількість гаманців – спеціальних облікових записів, на яких проводиться облік коштів користувача в будь-якій валюті. Поповнювати електронний гаманець можна миттєво через термінали і банкомати, каси, Інтернет-банкінг, платіжні картки, за допомогою SMS або телефонного дзвінка.

Важливими питаннями, пов'язаними з перспективою розвитку електронних грошей в Україні, є питання їх правового визначення та законодавчого регулювання. Хоча сьогодні обсяги емісії електронних грошей в Україні не впливають на монетарну політику, не можна не розуміти, що їх масова емісія та прийняття їх широким колом торговців як засобу платежу може призвести до ескалації інфляційних процесів. Механізм інфляційного впливу електронних грошей діє у двох напрямках. Перший напрям – звичайна мультиплікація грошей на банківському рахунку покриття електронних грошей, другий – випуск самих електронних грошей, які циркулюють без відображення на банківських рахунках до моменту погашення.

З метою створення конкурентного середовища на ринку

електронних грошей, що сприятиме його розвитку, НБУ доцільно внести зміни в нормативно-правові акти щодо дозволу небанківським установам здійснювати емісію електронних грошей відповідно до вимог міжнародної практики.

Отже, з розвитком безготівкових розрахунків обіг електронних грошей набуває все більшої популярності. Проте, з метою упередження махінацій з такими свого роду віртуальними коштами, державі необхідно створювати правові основи їх обігу. З фінансово-правового погляду, електронні гроші на сьогодні є засобами платежу і потребують публічно-правового регулювання, управління та контролю.

М.В. Рета, канд. екон. наук, доц.(НТУ «ХПИ», м. Харків)

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Динамічний розвиток сучасного світу призводить до зміни парадигми управління, що робить пріоритетним завданням менеджменту збільшення вартості підприємства. та зумовлює пошук методів збільшення ефективності управлінського процесу. Одним з основних сучасних напрямків розвитку управлінської думки є концепція сталого розвитку. Сталий розвиток підприємства представляє собою сукупність цілей, завдань, методів і засобів їх реалізації, які спрямовані на забезпечення такого стану підприємства завдяки якому воно зможе забезпечити ключові вимоги власників та менеджерів підприємства, за умови безперервного зростання економічної, соціальної та екологічної стійкості підприємства. Під впливом цієї об'єктивної реальності змінюються і облікові підходи та концепції. Система бухгалтерського обліку стає більш динамічною, постійно розвивається, ускладнюються принципи та методи, завдання обліку модифікуються під впливом розвитку соціально-економічних відносин та вимог користувачів інформації.

Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) визначає бухгалтерський облік сталого розвитку як «...управління екологічними та економічними показниками за допомогою розроблення та впровадження відповідних систем і методів бухгалтерського обліку, пов'язаних з навколишнім середовищем. Це може включати звітність і

аудит в деяких компаніях, а облік управління природокористуванням зазвичай включає калькуляцію життєвого циклу, повний облік витрат, оцінку переваг і стратегічне планування для управління навколишнім середовищем» [2].

Поступове реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку у напрямку гармонізації облікових процедур, методів та підходів згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) призводить до зміни ключових елементів бухгалтерського обліку. Крім того, неминуча інтеграція нашої країни у глобальний економічний простір, робить невід'ємною складовою розвиток та застосування незвичних для нашого економічного простору облікових концепцій та підходів. Здебільшого використання цих підходів на сьогоднішній день носить хаотичний та неупорядкований характер.

Розповсюдження бухгалтерського обліку сталого розвитку та створення передумов для складання інтегрованої фінансової звітності є актуальним питанням для вітчизняної облікової системи. Прозорість, доступність та порівнюваність показників звітності дозволить вітчизняним підприємствам стати більш привабливими для інвесторів та більш зрозумілими для іноземних партнерів.

Як відзначає ряд авторів [1] на сьогоднішній день сучасні вітчизняні підприємства майже нехтують врахуванням таких специфічних факторів, як екологічний та соціальний. Це зумовлено низкою факторів:

- відсутність адаптованих та апробованих методик оцінки економічних і соціальних складових діяльності підприємства, відсутність конкретних рекомендацій щодо надання інформації про природоохоронну діяльність і організацію соціального та екологічного обліку;

- складність побудови звітів з урахуванням вимог усіх зацікавлених сторін;

- відсутність гнучкої системи регламентації процесу обчислення показників, що характеризують соціальний та екологічний розвиток підприємства, а також рекомендації щодо складання і наповнення звітності;

- складність виокремлення соціальних та екологічних витрат у сучасні системі обліку.

Таким чином, необхідно відзначити, що на даний момент, в системі вітчизняного бухгалтерського обліку не набули логічного обґрунтування принципи, методи і підходи екологічного та соціального обліку. У зв'язку з цим, подальшим напрямком

дослідження має стати формування засад цілісної концепції бухгалтерського обліку сталого розвитку, визначення його завдань, принципів, функцій, методів та підходів щодо формування показників.

Список літератури

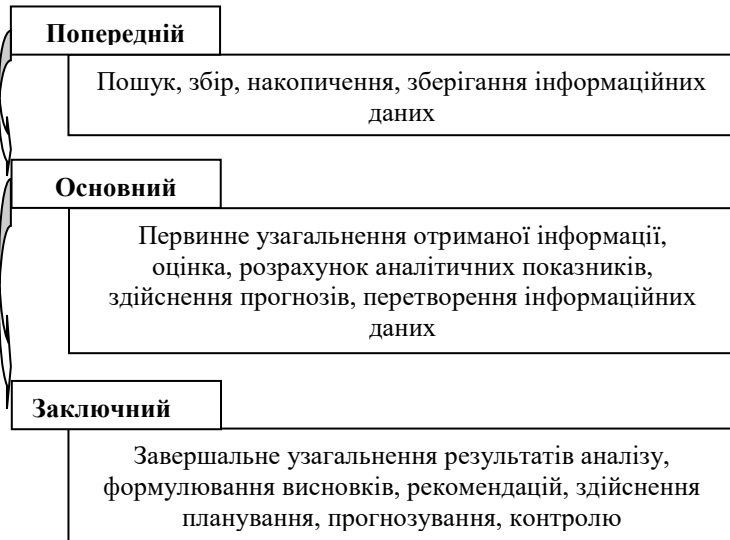
1. Сокіл О.Г. Концепція бухгалтерського обліку сталого розвитку / О.Г. Сокіл // Облік і фінанси - № 1 (75) - 2017 – С. 85-92
2. Environmental Management in Organizations. The Role of Management Accounting, Financial and Management Accounting Committee, International Federation of Accountants [Текст], 1998, Study №6, New York : March.

І.В. Руденко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ТЕХНОЛОГІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Успішність реалізації антикризових заходів за визначених обставин залежить від якості інформаційної підтримки управлінських рішень, і потребує створення дієвої системи управління внутрішньою антикризовою стійкістю підприємств та відповідного її обліково-аналітичного забезпечення. Це дасть можливість виявити кризові ситуації на ранніх стадіях, передбачити внутрішньогосподарські заходи протидії її появі й напями адаптації системи до змін зовнішнього середовища.

Виявлення, опрацювання, збереження та поширення різних видів інформації в процесі антикризового управління підприємством забезпечують такі основні функції інформаційної підтримки управлінських рішень, як облік і аналіз. Вони спрямовані на накопичення інформації, її обробку та створення нової інформації, яка прийнятна, зрозуміла та оцінена її користувачами як корисна. Іншими словами, облік і аналіз забезпечують створення й отримання обліково-аналітичної інформації, яка убезпечує підтримку прийняття управлінських рішень в умовах нестабільної економічної ситуації в Україні.

Рис. Структурно-логічна схема технологічних етапів обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління підприємства

Обліково-аналітичне забезпечення підтримки прийняття управлінських рішень передбачає виконання наступних процедур:

- збір і первинна оцінка інформації на достовірність і відповідність;
- обробка й накопичення інформації у різних розрізах;
- оцінка, аналіз та узагальнення інформації;
- моделювання, прогнозування й підготовка інформаційних та аналітичних повідомлень у межах поточного інформування суб'єктів управління;
- прийняття управлінських рішень.

Технологія обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління як процесу формування та передавання наявної аналітичної інформації передбачає три етапи (рисунок), реалізація яких пов'язана з вирішенням певних завдань функціональних підсистем обліку, аналізу, контролю, планування, прогнозування тощо.

Реалізація етапів технології створення належного обліково-аналітичного забезпечення можлива лише за умови адекватного управлінського та технічного супроводу. Найбільш важливим є управлінський: визначення обсягу й структури інформації, необхідної для менеджерів різних рівнів; забезпечення ефективної системи акумулювання інформації; чітке встановлення параметрів і

налаштування системи обміну інформацією; застосування надійних методик захисту наявної інформації; використання адаптованої інформації для обґрунтування та прийняття стратегічних рішень.

Технічний супровід за твердженням багатьох авторів містить засоби обчислювальної та комп'ютерної техніки, які дозволяють здійснювати фільтрування, перевірку достовірності, дублювання, стиснення і зберігання інформаційних даних. На нашу думку, окрім сукупності технічних засобів, технічний супровід обліково-аналітичного забезпечення має також включати сучасні засоби створення відповідних шаблонів і інтерфейсів, призначених для накопичення й зберігання облікових та аналітичних даних щодо показників підприємства; новітні засоби оптимізації існуючих і створення нових баз даних; формування технічної бази обробки фактичних інформаційних даних; програмне забезпечення всіх рівнів управління підприємства. Це забезпечить якість та своєчасність обліково-аналітичної обробки інформації в сучасних умовах господарювання, які характеризуються ризиком та невизначеністю.

Н.О. Рязанова, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. Т. Шевченка, Старобільськ)

Є.А. Яковенко, студ. (ЛНУ ім. Т. Шевченка, Старобільськ)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні підприємства потребують гнучких систем оцінки й аналізу діяльності як своїх підрозділів, так підприємства в цілому. Облікова та аналітична інформація повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством.

Наявність значної кількості загроз для стійкого та ефективного функціонування кожного підприємства потребує удосконалення наявних та розроблення нових механізмів гарантування економічної безпеки на мікрорівні. Ключовими на сьогодні, відповідно до високого рівня невизначеності умов функціонування, залишаються проблеми інформаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. Ядром інформаційного забезпечення має стати обліково-аналітичне забезпечення, яке передбачатиме формування

обліково-аналітичної інформації внаслідок збору та обробки зовнішньої та внутрішньої інформації, для розроблення на її основі тактичних та стратегічних завдань в управлінні економічною безпекою підприємства [1].

Обліково-аналітична система базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Відповідно до цього, обліково-аналітична інформація має відповідати таким вимогам:

- чітко та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- подавати суб'єктам безпеки інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних та кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати та відстежувати розвиток внутрішніх та зовнішніх викликів, ризиків та загроз;
- протидіяти промисловому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;
- формувати інформаційну базу для прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства.

Основними завданнями для обліково-аналітичної системи підприємства повинні бути [1]:

- аналіз діяльності підприємства за вказаними напрямками;
- облік господарських операцій за цільовими напрямками на базі бухгалтерського обліку з додаванням нефінансових показників;
- контроль за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів, за правильним відображенням усіх господарських операцій на етапах планування, обліку та за достовірністю аналітичних даних;
- планування діяльності підприємства;
- формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової, облікової та аналітичної інформації.

Ключове завдання системи обліково-аналітичного забезпечення як складової системи економічної безпеки підприємства полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в єдиний процес, виконання оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності цього процесу і використанні його результатів для формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Механізм обліково-аналітичного забезпечення має передбачати збирання інформації, способи її узагальнення та аналізу, а також технології надання безпосереднім користувачам для оцінки рівня та стану економічної безпеки власного підприємства, його партнерів та

конкурентів, діяльність яких може вплинути на стан безпеки підприємства.

Значне різноманіття завдань, що висувуються перед обліково-аналітичним забезпеченням як складової економічної безпеки підприємства передбачає перегляд традиційних підходів до узагальнення облікової інформації. В основу її формування повинна бути покладена парадигма багатоцільового бухгалтерського обліку, що забезпечувала б узгодженість інформаційних інтересів різних груп користувачів. Підґрунтям такого обліку мають стати прийоми фінансового, управлінського (внутрішнього) та стратегічного обліку, які в своїй сукупності сприятимуть зниженню інформаційного ризику для користувачів та забезпечуватимуть достовірне відображення інформації про окремі параметри господарської діяльності в ретроспективному та перспективному розрізах.

Список використаних джерел

1. Штангрет А.М. Процес здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства [Електронний ресурс] / А.М. Штангрет - Електрон. текст. дані - Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... Дата останнього доступу: 28.02.18. – Назва з екрану

Н.Г. Сікестіна, асист. (НТУ «ХПИ», Харків)

ВИКОРИСТАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Факторний аналіз є однією з категорій, яка найчастіше використовується в економічній системі. Формування ефективного аналізу фінансового стану та господарської діяльності на промисловому підприємстві можливе за наявності відповідної методологічної основи. При огляді наукових джерел необхідно уточнити базові поняття теорії факторного аналізу [1, 287].

Виділяють основні види факторного аналізу: детермінований (функціональний) та стохастичний (варіаційний).

Але, так як функціональні моделі взаємозв'язку в сучасних умовах не завжди є прийнятними, все ширше застосовується стохастичний аналіз направлений на вивчення непрямих зв'язків -у разі неможливості визначення безперервного ланцюга прямого зв'язку.

Стохастичне моделювання в перспективному і порівняльному економічному аналізі, комплексної оцінки результатів господарської діяльності, аналізі напруженості планових завдань. Поряд із методами кореляційного та регресійного аналізу, виробничих функцій отримує широке поширення моделювання факторних систем господарської діяльності на основі методів сучасного факторного аналізу, імітаційного моделювання, матричних моделей [2].

Отже, в аналізі господарської діяльності, стохастичний аналіз носить допоміжний характер.

Стохастичне моделювання факторних систем взаємозв'язків окремих сторін господарської діяльності спирається на узагальнення закономірностей варіювання значень економічних показників - кількісних характеристик факторів та результатів господарської діяльності. Кількісні параметри зв'язку виявляються на основі зіставлення значень досліджуваних показників у сукупності господарських об'єктів або періодів.

Отже, першою передумовою стохастичного моделювання є можливість скласти сукупність спостережень, тобто можливість повторно виміряти параметри одного і того самого явища в різних умовах.

У стохастичному аналізі, де сама модель складається на основі сукупності емпіричних даних, передумовою отримання реальної моделі є збіг кількісних характеристик зв'язків у розрізі всіх вихідних спостережень. Варіювання значень показників має відбуватися в межах однозначної визначеності якісної сторони явищ, характеристиками яких є модельований економічні показники (у межах варіювання не повинно відбуватися якісного стрибка в характері відбиваного явища).

Таким чином, передумовою застосування стохастичного підходу аналізу є якісна однорідність сукупності (щодо досліджуваних зв'язків).

Остання передумова стохастичного підходу - наявність методів, що дозволяють виявити кількісні параметри економічних показників з масових даних варіювання рівня показників діяльності підприємства.

Основною особливістю стохастичного факторного аналізу є те, що для складання моделі необхідний кількісний аналіз емпіричних даних, тобто теоретичного аналізу недостатньо.

Рішення задач стохастичного факторного аналізу більш трудомістко, так як вимагає: глибокого економічного дослідження для виявлення основних факторів, що впливають на результативний показник; підбору виду стохастичної залежності, який би найкращим

чином відображав дійсну зв'язок досліджуваного показника з набором факторів; розробки методу, що дозволяє визначити вплив кожного фактора на результативний показник.

Слід відзначити, що результати стохастичного факторного аналізу, на відміну від прямого детермінованого аналізу, не є точними і однозначними, а отримуються із певною ймовірністю (надійністю), яку слід оцінити. Чим більш детально досліджується вплив факторів на результативний показник, тем точніше результати аналізу. Кожне явище можна розглядати як причину і як результат.

Отже, застосування факторного аналізу в поточному періоді дозволяє підприємствам визначати резерви їхнього сталого розвитку в майбутньому.

Література

1. Стригуль Л. С. Проблеми використання методів факторного аналізу для економіко-математичних моделей / Л. С. Стригуль // Розвиток обліку та аудиту як основи інформаційно-аналітичної системи підприємств : кол. монографія / ред. С. А. Мехович [та ін.]. – Харків : НТУ "ХПІ", 2011. – С. 287-301.

2. Управлінський облік : навчальний посібник [Електронний ресурс] / [А. Д. Шеремет та ін.] ; за наук. ред. Шеремета А.Д. — – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/upravlencheskiy-uchet-2/index.htm>–Назва з титулу екрана.

Т.М. Сльозко, канд. екон наук, доц. (КНУТД, Київ)

М.О.Кардаш, магістр. (КНУТД, Київ)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні комплекс заходів, що передбачається урядом України для стабілізації економіки, об'єктивно вимагає переходу всіх підприємств і галузей промисловості до методів господарювання, спрямованих на зменшення витрат. Важливим питанням є необхідність вдосконалення наявних інструментів управління, а також розробка нових, що відповідатимуть сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств для ефективного управління підприємством у цілому й витратами зокрема. Вдосконалення підходів до аналітичного

забезпечення витрат діяльності підприємства буде сприяти більш ефективному управлінню

Формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємства є процесом цілеспрямованого підбору відповідних інформаційних показників облікового і необлікового характеру, які будуть використані для планування, аналізу і прийняття оперативних управлінських рішень. Завдання обліково-аналітичного забезпечення сучасного суб'єкта господарювання полягають у пошуку раціональних співвідношень між категоріями часу, ризику та кінцевими результатами діяльності, рівнем ресурсного забезпечення і можливостями примноження та ефективного використання потенціалу розвитку підприємства. При цьому має забезпечуватися фінансова стійкість і висока інвестиційна привабливість підприємства.

Проблема управління витратами виробничого підприємства полягає в тому, що, з одного боку, необхідно прагнути до зниження собівартості, з іншого – є ціла група витрат, зниження яких недопустимо (техніка безпеки, охорона праці, екологія тощо). Загальна технологія виробництва на сьогодні створює в галузі таку ситуацію, в якій окремому підприємству важко досягти економічної переваги за рахунок технологічного удосконалення виробництва.

Правильне регулювання витрат виробництва знову виступає на передній план і забезпечує підприємству перевагу над конкурентами. Знизивши ситуативно витрати на задану величину, можна підірвати основу майбутнього розвитку підприємства. Максимальну вигоду підприємствам можуть принести програми зниження витрат, а не окремі дії

Управління витратами разом із контролем за цінами дозволяє досягти значно більшого ефекту, ніж управління цінами та обсягами продаж при звичайному контролі витрат. А в умовах обмеженого попиту або висококонкурентного ринку це питання стає вкрай важливим.

Ефективне функціонування досягається лише при чітко поставлених завданнях по всіх підрозділах підприємства та уникання інформації з неперевіраних джерел.

Можна виділити три стадії аналізу: стадія планування (перший та другий етап), основна стадія (з третього по п'ятий етап) та заключна (шостий та сьомий етап)

Перший етап - задачі аналізу; - мета аналізу; - об'єкт аналізу; - суб'єкт аналізу;

Другий етап - засоби та способи аналізу; - призначення

відповідальних осіб; Дослідницька стадія

Третій етап - збір інформації;

Четвертий етап - аналіз доходів, витрат та фінансових результатів; - дослідження за видами діяльності; - виявлення «основних» показників діяльності; - порівняння планових та фактичних показників; - виявлення відхилень показників;

П'ятий етап - аналіз впливу факторів на показники доходу, витрат та фінансових результатів Завершальна стадія

Шостий етап - узагальнення результату аналізу

Сьомий етап - розробки заходів та пропозицій щодо зменшення витрат діяльності.

Отже, проведення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства потребує ефективного використання інформаційної бази кожного структурного підрозділу, що в свою чергу сприятиме ефективності управлінських рішень, зростанню доходів та зменшенню витрат, формування сталих та високих фінансових результатів.

Важливе значення в процесі управління витратами має інформативне забезпечення та методичні підходи до його аналізу. При проведенні одночасних аналітичних досліджень для одержання узагальненої інформації схема аналізу повинна бути раціонально уніфікованою. З цією метою пропонується система оціночних показників, які доцільно застосовувати для оцінки ефективності витрат. Впровадження запропонованих заходів інформаційно-аналітичного забезпечення управління виробничими витратами сприятиме поліпшенню фінансового стану підприємства.

О. І. Смулка, асп. (ЛНАУ, Львів)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для забезпечення прогресивного розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання необхідно впроваджувати інноваційну діяльність задля підвищення їх рівня конкурентоспроможності та створення якісних товарів та послуг, які б могли конкурувати не тільки на внутрішніх, але і зовнішніх ринках. Проте, не менш важливим аспектом впровадження інноваційних змін є отримання достовірної та систематичної інформації про витрати, доходи та результати

інноваційної діяльності для економічного аналізу в сфері інновацій. Однак сьогодні інформація про доходи, витрати, собівартість продукції та фінансові результати від інноваційної діяльності не відображається в систематизованому вигляді. Відсутні чіткі підходи до узагальнення інформації про інноваційні процеси в реєстрах аналітичного обліку та внутрішній звітності, які б надавали відповідну інформацію для потреб управління. [1, 905]

Недосконалість інформаційного забезпечення є одним із головних факторів, які гальмують розвиток інноваційної діяльності. Юридичні особи всіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання подають місцевому органу державної статистики такі форми: 5-нт (оновлення) «Звіт про оновлення продукції машинобудування» (річна); 6-нт (ліцензії) «Звіт про продаж ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності» (річна); 4-нт «Звіт про надходження та використання об'єктів промислової власності (річна)»; 2/5-нт (термінова) «Звіт про виконання державного контракту з питань науки та технологій» (квартальна); 1-інновація «Обстеження технологічних інновацій промислового підприємства» (річна), 1-інновація «Реєстр «Інноваційна діяльність» (річна)» 1-буд (інновація) «Звіт про інноваційну діяльність у будівництві» (річна); 1-програми «Виконання програм з пріоритетного розвитку наукової та інноваційної діяльності» (квартальна); 2-пром (інновація) «Звіт про інноваційну активність підприємств» (квартальна, термінова); 7-нт «Звіт про передачу права власності на надання дозволу на використання об'єктів інтелектуальної власності станом на 01.01.200_р.» [3, с. 125]

Дані форми звітності складаються промисловими підприємствами, тому нині немає чіткого аналізу інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Відсутні статистичні дані щодо впровадження інновацій в АПК, що унеможливує оцінку сучасного стану інноваційної діяльності в аграрній сфері. Крім того, складання цих форм за даними бухгалтерського обліку є проблематичним. Для оперативного управління потрібна інформація за менші часові періоди. Все це спонукає до систематизованого формування бази даних з різноманітних питань інноваційної діяльності [2].

Тому інформація про витрати, доходи, продукцію та фінансові результати від інноваційної діяльності в бухгалтерському обліку не відображається в систематизованому вигляді. Відсутня внутрішня звітність, яка б могла інформацію про ведення інноваційної діяльності. Не визначені об'єкти досліджень, невиділені окремі аналітичні

рахунки для обліку витрат, доходів від інноваційної діяльності, джерел її фінансування, не розроблені структура і зміст аналітичного обліку. Все це не дозволяє аналізувати інноваційні процеси, їх пріоритетні напрями та розробляти ефективні заходи з розвитку інноваційної діяльності. Стандарти бухгалтерського обліку не розкривають усіх аспектів обліку витрат у інноваційній діяльності. Саме тому формування відповідної теоретико-методологічної бази обліку інновацій є нагальною потребою.

Список використаних джерел

1. Брик Г.В. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 905-910. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/181.pdf> (дата звернення 27.02.2018)
2. Фатенок–Ткачук А. О., Пронь В. М. Деякі аспекти обліку інноваційної діяльності [Електронний ресурс] URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7339/1/ДЕЯКІ%20АСПЕКТИ%20ОБЛІКУ%20ІННОВАЦІЙНОЇ%20ДІЯЛЬНОСТІ.pdf> (дата звернення 27.02.2018)
3. Шатковська Л.С., Т.Г. Камінська. Облік інноваційної діяльності. *Облік і фінанси АПК*. 2006. № 9/10. С. 122–127.

О.Г. Сокіл, канд. екон. наук, доц. (ТДАТУ, Мелітополь)

МЕЖІ, ІНДИКАТОРИ ТА КРИТЕРІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Відповідно до триєдиної концепції сталого розвитку та проаналізованої літератури [1, с. 213-214; 2, с. 25] є можливість виділити три основні групи критеріїв обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку:

1. Екологічні критерії обліково-аналітичного забезпечення. Сталість системи з екологічних позицій визначається якістю довкілля та забезпеченістю ресурсами економіки і соціальної сфери.
2. Економічні критерії обліково-аналітичного забезпечення. З позицій забезпечення сталості найбільше значення має

самозабезпечення системи. При цьому, на перший план виходить такий критерій, як залежність від зовнішніх зв'язків; показники, що характеризують розшарування суспільства по рівню прибутків; енергоємність валового внутрішнього продукту (ВВП); співвідношення між грошовою масою і валютними резервами тощо.

3. Соціальні критерії обліково-аналітичного забезпечення. До соціальних критеріїв можна віднести: реальні прибутки населення; демографічні фактори; показники здоров'я; зайнятість населення; усвідомлення населенням екологічних проблем; готовність населення на самообмеження з екологічних причин тощо.

Виходячи з аналізу критеріїв постає можливість охарактеризувати індикатори впливу на обліково-аналітичне забезпечення сталий розвиток:

- індикатори рушійної сили. Існують індикатори людської активності, процесів і характеристик, які можуть позитивно або негативно впливати на сталий розвиток. Ці індикатори відповідають рівню компанії, галузі або економіки;

- індикатори стану. Фіксують характеристики сталого розвитку у визначений момент;

- індикатори реагування. До них відносяться політичний вибір і інші реакції на зміну характеристик сталого розвитку. Ці індикатори вказують на волю і ефективність суспільства в рішенні проблем сталого розвитку.

Відповідно наведеній класифікації постає можливість узагальнити межі, індикатори та критерії обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку (Рис. 1).

Наведені критерії та індикатори сталого розвитку, триєдина аксіома-модель сталого розвитку дають можливість гармонізації функціонування; а також забезпечує рівень трибічної підтримки. Так, відстеження економічних індикаторів в системі обліково-аналітичному забезпеченні дозволяє не допустити ситуацій банкрутства підприємства, екологічні індикатори дають можливість ефективно функціонувати у рамках довкілля підприємства, використовувати ресурси довкілля без нанесення їй шкоди, і нарешті, соціальні індикатори ілюструють відгук суспільства на політику, що проводиться підприємством, що дозволяє побудувати конструктивний діалог підприємства і суспільних мас.

Рис. 1. Загальне означення меж, індикаторів та критеріїв обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку (СР)

Сукупність названих заходів і індикаторів, що характеризують їх, дають підприємству можливість гармонійно розвиватися підтримуючи зв'язки із зовнішнім середовищем, що і є практичною реалізацією концепції сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Данилов-Данильян В.И., Лосев К.С. Экологический вызов и устойчивое развитие. Учебное пособие. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 416 с.,
2. Хвесик М.А. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. М. А. Хвесика] ; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 40 с.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТОВІРНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Забезпечення людей якісними та безпечними продуктами харчування та відсутність негативного впливу на довкілля є одними із основних завдань органічного виробництва. Для досягнення успіху на ринку екологічно чистих товарів важливо донести споживачеві інформацію, що саме ця продукція більш корисна для здоров'я і навколишнього середовища. Дуже велику роль у цьому відіграє екологічне маркування.

Основними проблемами, які стримують впровадження достовірної системи екологічного маркування є: низький інтерес роздрібної торгівлі до маркування продукції; мала зацікавленість виробників в отриманні знака “Натуральний продукт”; сформована думка, що “натуральна і здорова їжа це дорого”.

Метою екологічного маркування є виділення серед групи однорідної продукції такої продукції, яка має найменш негативний вплив на здоров'я споживачів та навколишнє середовище, з присвоєнням їй відповідного знака.

Головною перешкодою на шляху вирішення проблем якості та екологічної безпеки продукції є недоліки в законодавстві. Так, головною проблемою екологічного маркування в Україні є підхід до визначення екологічності та безпечності продукції. Всі підприємства мають проходити сертифікацію виробничого процесу, але ці сертифікати забезпечують лише характеристики та технологію виробництва, а не якість готової продукції. Тому, виникає проблема справедливості нанесення екологічного маркування на продукцію. Так, зустрічаються випадки розміщення неправдивої інформації на етикетках товарів. Товаровиробники з метою підвищення конкурентоспроможності своєї продукції можуть наносити на етикетки своєї продукції написи “екологічно чиста”, або “не містить ГМО”. Проте, достовірність такої інформації не контролюється, у зв'язку з чим, підприємства можуть цим зловживати.

Запропонована нами методика бухгалтерського обліку витрат на виробництво продукції, що містить ГМО [1] забезпечить достовірність

---

1 Замула І.В., Сироїд Н.П. Обліково-інформаційне забезпечення екологоорієнтованого управління якістю продукції / Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки: збірник наукових праць / за ред. проф. Івана

екологічного маркування, оскільки саме в системі бухгалтерського обліку формується інформація про фактичний склад продукції.

Так, зокрема, при надходженні сировини для виробництва, в первинних документах буде міститися інформація про вміст генетично модифікованих організмів, що має підтверджувати прикріплений висновок лабораторного дослідження на показник ГМО. На основі первинних документів інформація про вміст ГМО в сировині буде відображатися на рахунках бухгалтерського обліку (субрахунки 201, 203, 208 тощо в аналітичному розрізі щодо наявності/відсутності ГМО). Далі сировина передається у виробництво: 231 «Виробництво без ГМО» (передбачає облік екологічно чистої продукції), 232 «Виробництво із застосуванням ГМО». Виходячи із даних виробництва оприбутковується готова продукція на рахунки 21, 26, 27 теж в аналітичному розрізі щодо наявності ГМО.

Таким чином, завдяки системі бухгалтерського обліку можна отримати інформацію про вміст в продукції ГМО, що забезпечить достовірне маркування продукції. Так, продукція оприбуткована з виробництва 231 на рахунок 261 може на етикетці містити надпис «без ГМО» або «екологічно чиста». Тоді як, продукція, яка надійшла з виробництва, витрати на яку обліковувалися на рахунку 232 повинна містити відповідний надпис на етикетці, повідомляючи споживачів про вміст ГМО. На основі даних бухгалтерського обліку слід розрахувати і відобразити також у % вміст ГМО в такій продукції.

З метою недопущення викривлення інформації про склад і властивості товарів, а саме приховування певних складових, або наведення неправдивої інформації необхідно здійснювати державний контроль за екологічною якістю продукції та розкриттям достовірної інформації при маркуванні продукції. Крім того, вважаємо за необхідне передбачити наявність штрафних санкцій до підприємства у випадку не надання споживачам правдивої інформації про склад продукції.

Отже, екологічне маркування – важливий засіб у досягненні зменшення негативного впливу на здоров'я споживачів та навколишнє середовище. Достовірність екологічного маркування може бути забезпечено із застосування методів бухгалтерського обліку, оскільки саме в системі бухгалтерського обліку формується інформація про фактичний склад продукції.

О.В. Тесак, канд. екон. наук, асист. (*Національний університет «Львівська політехніка», Львів*)

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Облікова політика має велике значення для всіх видів підприємницької діяльності – виробничої, комерційної, страхової, банківської, для усіх галузей господарювання – промисловості, сільського господарства, будівництва тощо і скрізь вона має свої особливості. Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежить ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Поняття «облікова політика» закріплено законодавчо й офіційно введено до бухгалтерської термінології з початком реформи системи бухгалтерського обліку – 1 січня 2000 року. Статтею 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікову політику визначено як сукупність принципів, методів і процедур, які використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності. Отже, головне призначення облікової політики – встановити найвигідніші для конкретного підприємства методи обліку та на їх підставі скласти фінансову звітність, що відповідає якісним характеристикам [1].

Оскільки облік спрямований на управління, а облікова політика є одним з елементів системи обліку, то в такому випадку її необхідно розглядати у взаємозв'язку з управлінням. Отже, враховуючи різні підходи до формування облікової політики, можна дати таке визначення: облікова політика – це механізм управління обліком на основі вибору та розробки суб'єктом господарювання способів (варіантів), правил і процедур щодо організації та методики ведення обліку, складання і подання звітності відповідно до загальноприйнятих принципів та специфіки діяльності підприємства для отримання повної, об'єктивної, достовірної і неупередженої інформації з метою прийняття зацікавленими особами обґрунтованих управлінських рішень [2].

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно визначає облікову політику, розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньої звітності. При цьому така політика підприємства повинна базуватися на принципах, характерних цьому виду обліку [3].

Процес розробки облікової політики в системі управлінського обліку має певні особливості. У зв'язку з цим при формуванні облікової політики для цілей управлінського обліку необхідно виходити з того, що:

- по-перше, необхідне врахування принципів не лише управлінського обліку, а й фінансового, оскільки за деякими пунктами вони будуть співпадати;
- по-друге, потрібно визначити перелік суб'єктів, об'єктів та елементів управлінського обліку;
- по-третє, необхідно максимально охоплювати обліковий цикл: методичний, технічний і організаційний [2].

Отже, ефективне функціонування обліку в умовах ринку неможливе без застосування облікової політики, що безпосередньо впливає на прийняття обґрунтованих управлінських рішень різними користувачами інформації. Управлінський облік обслуговує керівництво і менеджерів підприємства усіх рівнів управління, видаючи їм інформацію для планування, контролю, оцінки результатів діяльності і прийняття рішень. Глобалізація економіки, зовнішня і внутрішня конкуренція, ускладнення господарських зв'язків, виникнення нових інструментів ринку привели до того, що менеджери не можуть виконувати свою роботу на основі інформації про минуле, тому для них необхідна додаткова інформація від управлінського обліку з метою підвищення рівня ефективності управління.

Список використаних джерел:

1. Карп'як Я.С. Організація обліку: навч. посібник / Я.С. Карп'як, В.І. Воськало, В.С. Мохняк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 368 с.
2. Щирба М.Т. Облікова політика в системі управлінського обліку: монографія / М.Т. Щирба. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2011. – 340 с.
3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р., № 996-ХІУ зі змінами та доповненнями / Законодавство України: сайт. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Л.І. Федоришина канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
А. М. Бельдій студ. (ВНАУ, Вінниця)

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Поглиблення ринкових відносин в Україні зумовлює потребу в оновленні фінансової політики держави щодо посилення її впливу на всі вектори соціально-економічного розвитку, підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Важлива роль у цих процесах відводиться банківській системі України, яка належить до найрозвинутіших елементів господарського комплексу. Її подальший розвиток як головного елемента фінансового сектору націлений на прискорення трансформації суспільства і розвиток ринкових механізмів, що підтверджує безперервність процесу реформування банківської системи [1, с. 294].

Система аналізу власного капіталу банку являє собою сукупність об'єкта та суб'єкта аналізу, технології та інструментарію аналізу, ефективна взаємодія яких спрямована на досягнення його цілей та завдань [2, с. 418].

Так як відбуваються часті зміни у податковому законодавстві, то вагоме місце в діяльності фінансово-кредитної установи займає саме аналіз банківської діяльності. Постійне проведення аналізу дасть змогу ефективно оцінити стан банку, що й забезпечить стабільну роботу.

Це є дуже важливим на сучасному етапі господарювання, бо існує значна кількість банків, що впливає на конкурентні переваги будь-якого банку. Так банки проводять аналіз в різних складових частинах своєї структури. Одним із таких є аналіз власного капіталу.

До складу власного капіталу банку входять резервний капітал та інші спеціальні фонди і резерви. Перш ніж почати аналізувати зазначені складові елементи власного капіталу банку, необхідно з'ясувати їх економічну сутність, порядок формування та використання. Зауважимо, що чинним законодавством регулюється порядок створення та використання лише статутного і резервного капіталу. Інші фонди, призначені для розширення матеріально-технічного забезпечення діяльності банку, вирішення соціальних питань та матеріального стимулювання його працівників, банки мають право створювати самостійно з урахуванням вимог (якщо вони є) чинного законодавства [1, с. 295].

Аналіз власного капіталу є досить складним та непростим процесом управління в якому необхідно ретельно організувати всі елементи банківської системи. Така організація полягає в

цілеспрямованому впорядкуванні й удосконаленні технологічних процесів аналізу банківської діяльності як певної сукупності [3, с. 342].

Для ефективного проведення банківського аналізу власного капіталу необхідно враховувати організаційні умови діяльності банку, економічний стан як і банку, так і країни, розмір капіталу, а також управлінські прийоми певного банку, його організаційно-правову форму та форму власності.

Основними завданнями аналізу власного капіталу комерційного банку ставити такі:

- оцінка стану капіталу комерційного банку;
- вивчення змін у структурі власного капіталу банку;
- характеристика ефективності використання власного капіталу комерційним банком [4, с. 79-80].

Вагоме значення при проведенні аналізу має нормативно-правова база, керуючись якою досягнення результату буде ефективним та дасть змогу прийняти правильне управлінське рішення. Важливо сформулювати цілі аналізу власного капіталу та обсяг роботи, документацію і дотримуватися належних вимог.

Отже, для оперативного та дієвого проведення аналізу власного капіталу необхідно все ретельно спланувати та сформулювати мету, аби покращити діяльність банку та забезпечити максимізацію прибутку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Павелко О. В. Аналіз власного капіталу банку: організаційно-методичні аспекти / О. В. Павелко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка. - 2014. - Вип. 1. - С. 294-303.

2. Гайдаржийська О. М. Практичні основи аналізу та оцінки капіталу банку [Текст] / О. М. Гайдаржийська, Т. Г. Щепіна, В. П. Отрошко // Молодий вчений. — 2017. — №7. — С. 416-421

3. Семениченко Ю. К. Модель організації аналізу банківської діяльності: проблеми та перспективи формування / Ю. К. Семениченко // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. - 2010. - Вип. 3. - С. 341-345.

4. Васюренко, О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків [Текст] : навч. посібник / О.В. Васюренко, К.О. Волохата. - К. : Знання, 2006. - 463 с.

Л.І. Федоришина, канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
М.С. Левчук, студ. (ВНАУ, Вінниця)

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ АКТИВІВ І ПАСИВІВ БАНКУ

На сучасному етапі господарювання банківська система України знаходиться в кризовому стані. Причиною цього є багато факторів, але найголовніший – це погіршення ліквідності банків. Ліквідність банків викликана стрімким відтоком депозитів населення, погіршення кредитного портфеля та ін. Тому необхідно проводити аналіз показників ліквідності комерційних банків з метою запобігти їх банкрутства і для подальшої успішної діяльності з перспективами виходу на міжнародні ринки і тим самим підвищувати авторитет держави.

Під ліквідністю банківської системи розуміють спроможність банківської системи забезпечити своєчасне виконання всіх боргових зобов'язань перед вкладниками, кредиторами і засновниками банківських установ, можливість залучати в повному обсязі вільні кошти юридичних і фізичних осіб та надавати кредити й інвестувати розвиток економіки країни [1, с.19].

Кожен банк зобов'язаний самостійно забезпечувати підтримку своєї ліквідності на певному рівні за допомогою аналізу її стану. Аналіз проводиться за конкретні періоди часу, і прогноуються результати діяльності банку.

Аналіз ліквідності банку – процес дослідження факторів, що змінюють рівень ліквідності банку в динаміці з метою виявлення відхилень від планових чи нормативних значень та визначення впливу отриманих відхилень на діяльність банку. Ліквідність балансу банку характеризується співвідношенням окремих статей активу та пасиву балансу з метою порівняння їх значень зі встановленими нормативами. Ліквідність балансу банку є основним фактором підтримання належного рівня ліквідності банку. Баланс банку вважають ліквідним, якщо термінові зобов'язання за пасивами можна швидко покрити за рахунок реалізації активів [2].

Під ліквідністю активів розуміють їх здатність перетворюватися у грошову форму під час реалізації або внаслідок погашення зобов'язань позичальником. Ступінь ліквідності того чи іншого виду активів залежить від їх призначення. Ліквідність пасивів забезпечується наявністю їх стабільних джерел, не чутливих до коливань відсоткових ставок. До ліквідних пасивів належать залишки

на поточних рахунках постійних клієнтів банку, кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій, кошти, одержані від емісії довгострокових облігацій банку тощо [3].

Оцінити ліквідність банку можна методом коефіцієнтів, який є найпростішим.

Коефіцієнтний метод аналізу ліквідності банку включає в себе:

- виявлення та визначення складу, періодичності розрахунку та граничних показників ліквідності;

- аналіз та оцінку стану показників ліквідності на основі: порівняння фактичних значень з нормативними, граничними; аналізу динаміки фактичних значень показників; факторного аналізу змін фактичних значень;

- визначення способів усунення невідповідностей, встановлених на основі аналізу [4].

Таким чином, аналіз ліквідності банку – процес дослідження факторів, що змінюють рівень ліквідності банку в динаміці з метою виявлення відхилень від планових чи нормативних значень та визначення впливу отриманих відхилень на діяльність банку. З одного боку, аналіз ліквідності банку є важливою складовою механізму управління ліквідністю, успішність та обґрунтованість результатів якого створює підґрунтя для прийняття менеджментом банку правильних управлінських рішень. З іншого, – це важлива складова аналізу банку, яка дає змогу, у поєднанні з іншими елементами аналізу, робити висновки про поточну та майбутню фінансову стійкість банку, ефективність та рівень ризику його діяльності, є підґрунтям для планування дій банку з залучення та розміщення ресурсів.

Література:

1. Галицька Е. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків / Галицька Е., Висоцька Л. // Банківська справа. – 2002. – № 2. – С. 19-25.
2. Інтернет ресурс: <http://www.bank.gov.ua/>.
3. Драбаніч А. В. Ліквідність комерційного банку: оцінка та особливості управління / А. В. Драбаніч, І. О. Максимець // Регіональна бізнес-економіка та управління. - 2013. - № 3.С. 80-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu_2013_3_14.
4. Інтернет ресурс:<http://www.investblog.net.ua/banky/likvidnist-banku>.

Л.І.Федоришина, канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
А.О. Подоліна, магістрант (ВНАУ, Вінниця)

ОБЛКОВА ПОЛІТИКА ПРИ ФОРМУВАННІ ПОКАЗНИКІВ ВНУТРІШНЬОЇ ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах більшість сільськогосподарських підприємств змушені шукати ефективні методи внутрішнього контролю за результатом фінансово-господарської діяльності, використовуючи методичні інструменти управлінського обліку. Виділення в системі бухгалтерського обліку незалежної складової - управлінського обліку - сприяє підвищенню ефективності управління. В рамках управлінського обліку розробляються і впроваджуються форми внутрішньої звітності, різні за своїм змістом і структурою в залежності від масштабів діяльності підприємства, галузі економіки, завдань, що вирішуються керівництвом тощо.

Важливим завданням управлінського обліку є найбільш повне задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів - менеджерів різних рівнів управління. Тому, важливе значення має порядок та принципи розробки форм внутрішньої звітності як одного з основних об'єктів управлінського обліку. Внутрішня звітність - це ще не результат управлінського аналізу, що є найважливішим елементом управлінського обліку, первинний матеріал для управлінського аналізу, але матеріал, вже готовий для загальної оцінки центрів відповідальності, ступеня досягнення поставлених цілей і вироблення оперативних коригуючих рішень [1, с.1].

Результати досліджень діяльності сільськогосподарських підприємств свідчать, що внутрішня звітність є найважливішим інструментом внутрішнього контролю, надаючи менеджерам синтезовану і узагальнену інформацію про діяльність підприємства.

На даний час складання внутрішньої звітності на законодавчому рівні не регламентоване, тому кожне підприємство має право встановлювати свої вимоги до її форми. Ми вважаємо, що це є перевагою, оскільки відсутність суворої регламентації структури, складу, правил і принципів складання внутрішньої звітності дозволяє вирішувати управлінські завдання на основі оперативної, своєчасної, достовірної, детальної інформації відповідно до цілей, визначених підприємством. Показники різних рівнів управління повинні взаємодіяти один з одним та взаємно контролюватися.

Правильно складена відповідно до вимог менеджменту та своєчасно надана внутрішня звітність дозволяє забезпечити вирішення

наступних завдань: виявлення існуючих проблем і недоліків; виділення моментів, які вказують на потенційні проблеми в майбутньому; всеосяжний і швидкий огляд діяльності; розрахунки та інформування про фактичну ефективність і рентабельність діяльності; групування й аналіз інформації для вибору оптимальних варіантів вирішення проблем, що виникають в ході діяльності; представлення інформації для прийняття стратегічних рішень.

Найбільш важливими вимогами є придатність внутрішньої звітності для аналізу і контролю, так як виконання цих вимог при складанні звітності дозволить не тільки порівнювати і зіставляти отримані дані, а й аналізувати тенденції і напрямки їх зміни, а також постійно контролювати.

Організація формування внутрішньої звітності складається з двох частин: перша - належить виключно засновнику (керівнику); друга - є спільною: керівника і облікового апарату. Слід чітко відрізнити поняття "організація" і "складання" внутрішньої звітності. Організація процесу підготовки внутрішньої звітності - це прерогатива засновника (керівника), друге - виключно обов'язки головного бухгалтера. За правильність застосування методології (узгодженої із засновником) та технології складання відповідальність покладається внутрішнім нормативним актом на бухгалтерську службу [3].

Це можливо передбачити в Положенні про облікову політику підприємства, Статуті, спеціальному наказі, контракті з головним бухгалтером тощо.

Таким чином, можна стверджувати, що сформована внутрішня звітність сільськогосподарського підприємства є механізмом подолання проблем в фінансовій звітності, тому що вона є основним джерелом інформації для прийняття ефективних управлінських рішень менеджером підприємства.

Список використаних джерел

1. До питання про вдосконалення внутрішньої управлінської звітності і аналізу собівартості продукції: [Електронний ресурс]./ О.О. Сатмурзаєв // Режим доступу: [aef.kz/.../ fj.vt. pawekz vzv.... gthgftuwhckl.doc](http://aef.kz/.../fj.vt.pawekz.vzv...gthgftuwhckl.doc)

2. Фабіянська В.Ю. Організація обліку і контролю виробництва біологічного палива: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 [Електронний ресурс] / Фабіянська Вікторія Юхимівна. - К., 2011. - 183 с. - Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64

Л.І. Федоришина, канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
Ю.С. Рабокoнь, студ. (ВНАУ, Вінниця)

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Капітал є одним із джерел фінансових ресурсів банку. Як правило, частка капіталу в загальному обсязі фінансових ресурсів банку є незначною. Однак капітал займає центральне місце в діяльності кожного банку, що обумовлено функціями, які він виконує. Визначивши капітал як вартість, необхідно відзначити, що існують різні методи оцінки вартості, які безпосередньо впливають на власний капітал, тому що при використанні тієї чи іншої методики величина і якість власного капіталу банку будуть різними.

На наш погляд, з урахуванням цілей проведеної оцінки й способу розрахунку, можна виділити чотири основних види оцінки власного капіталу: • за способом розрахунку – балансова й ринкова оцінки капіталу; • залежно від цілей оцінки й методології – розрахунок регулятивного й економічного капіталу [3].

Застосування методу оцінки вартості чистих активів ґрунтується на балансовій моделі й передбачає визначення ринкової вартості статей активів і пасивів. Оцінка ринкової вартості активів і пасивів зарубіжних банків набула свого поширеного розвитку у 60-х роках ХХ століття Система ринкової оцінки MVA (Market Value Accounting) базується на даних балансу та звіту про фінансові результати діяльності банківської установи на відповідну звітну дату. При цьому активи розглядаються як контрольовані банком ресурси, що є результатами його минулої діяльності й джерелом отримання доходів у майбутньому, а пасиви – як зобов'язання, що існують на даний момент і виникли в результаті минулих подій, виплати за якими визначаються ступенем їх економічної важливості для банківської установи [2].

Тому, ринкова вартість власного капіталу банку визначається не рівнем доходності його акцій в обігу, а як різниця між ринковими вартостями всіх активів і зобов'язань банку на відповідний момент часу (чисті активи). Зауважимо, що застосування методу оцінки вартості чистих активів є можливим за умови дотримання банками таких вимог: наявності значних матеріальних активів, незначної трудомісткості пропонованих банківських продуктів і послуг, повноти відображення в балансі всіх активів і джерел їх формування тощо. Застосування витратного підходу оцінки ринкової вартості власного капіталу банку передбачає такі етапи: 1) нормалізація фінансової

звітності банку відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФО); 2) розрахунок ринкової вартості статей активів і зобов'язань банку; 3) визначення ринкової вартості власного капіталу банку [4].

Таким чином, витратний підхід щодо оцінки ринкової вартості власного капіталу банку відображає всі затрати банківської установи з набуття й формування активів і зобов'язань, але не враховує при цьому майбутніх грошових потоків, які будуть генерувати ці активи та зобов'язання. Неабиякою проблемою залишається оцінка вартості прихованих чи неврахованих у балансі банку активів (особисті відносини з клієнтами) і зобов'язань (невраховані гарантії, векселі). Основний недолік даного підходу пов'язаний з проблемами перерахунку балансової вартості статей балансу банку в їх ринкову вартість; залишається невирішеним питання відсоткової ставки перерахунку: за курсом кредитора, позичальника чи відповідно до середньозваженої ставки [1].

Проаналізувавши вище сказане можна зробити висновок, що оцінка ринкової вартості сукупного та власного капіталу банку на практиці може здійснюватися з використанням трьох розглянутих нами підходів (витратного, порівняльного та доходного), кожен із яких дозволяє підкреслити певні характеристики об'єкта оцінки, тому задля отримання найоб'єктивніших інвестиційних рішень доцільним є їх спільне застосування з врахуванням відповідних методів оцінки та потреб банківського менеджменту.

Список використаної літератури:

1. Герасимович А. М. Оцінка вартості капіталу / А. М. Герасимович, В. В. Бондаренко // Вісник ЖДТУ. – 2008. – № 3(45). – С. 254–257.

2. Кочетков В. М. Сутність та методологічні аспекти ринкової оцінки вартості банку // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 19. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – С. 17–23

3. Маслак Н.Г. Оцінка вартості капіталу банку: методика та методологія [Електронний ресурс] / Маслак Н.Г. – Режим доступу до ресурсу:

http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/54936/5/Maslak_Otsinka_vartosti.pdf.

4. Тиркало, Р. Проблеми оцінки ринкової вартості власного капіталу банку / Р. Тиркало, Н. Ткачук // Світ фінансів. – 2007. – № 3.

Р.М. Циган, ст. викл. (*КрНУ ім. Михайла Остроградського, Кременчук*)

АНАЛІЗ КОНСОЛІДОВАНИХ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Інтеграція вітчизняних компаній у світовий простір глобальних відносин вимагає від власників та менеджерів постійного удосконалення своїх управлінських навиків, що базуються на основі отриманих якісних даних.

В сучасних умовах господарювання компанії постійно стикаються з проблемою забезпечення процесу управління обліково-аналітичною інформацією, що відповідає стрімкому розвитку економіки.

Одним з елементів аналізу консолідованої фінансової звітності групи являється дослідження показників Звіту про рух грошових коштів. Важливість проведення аналітичних процедур щодо звіту про грошові потоки полягає в тому, що спроможність компанії генерувати грошові ресурси є індикатором її досягнень у отриманні кінцевого фінансового результату.

Аналіз консолідованої фінансової звітності в українській науці та практиці розглядаються недостатньо, це пов'язано з проблемами існування постійних кризисних умов функціонування підприємств в Україні, спробами уникнення податкового тиску з боку держави та інших макроекономічних факторів.

Аналіз останніх напрацювань українських науковців з удосконалення методики аналізу консолідованого звіту про рух грошових коштів майже відсутні. В основному розглядається дослідження зарубіжних авторів та загальноприйняті методичні підходи, які не завжди відповідають вітчизняним реаліями.

Світова практика аналізу грошових потоків підприємства дещо відрізняється від практики вітчизняних підприємств. Відмінності аналітичних процедур грошових потоків пов'язані, перш за все, з різноманітністю поставлених цілей, що підприємство має досягти. Зарубіжним компаніям притаманне стратегічне спрямування їх діяльності, тоді як українські організації звикли працювати на короткострокові перспективи, що знижує їх конкурентоспроможність на світовій ринковій арені.

Значення аналізу консолідованих грошових потоків в управлінському процесі полягає у тому, що він дозволяє:

підвищити ефективність використання грошовими потоками компаній корпоративної структури управління;

завчасно виявляти та оцінювати внутрішні можливості генерування грошей з урахуванням зовнішнього середовища;
попередити нецільове використання грошових ресурсів корпорації;
забезпечити власників інформацією, що потрібна для оцінювання діяльності топ-менеджерів тощо.

Методика аналізу консолідованих грошових потоків залежить від його головної мети, що полягає в оцінювання спроможності корпорації генерувати грошові ресурси у достатньому розмірі та необхідні терміни.

Існують методичні підходи аналізу консолідованих грошових потоків корпорацій, що включають в себе такі етапи:

аналіз проводиться виходячи з методу складання звіту про рух грошових коштів, а саме, прямим та непрямим (опосередкованим);

коєфіцієнтний підхід, який включає розрахунки аналітичних показників;

вартісна оцінка бізнес-структур на базі грошових потоків тощо.

Для підвищення інформаційної корисності дослідження консолідованих грошових потоків необхідно відокремити основні грошові індикатори, які треба використовувати для оцінки отриманих вигод у майбутньому всіма зацікавленими у розвитку бізнесу особами.

На думку автора, треба застосовувати комплексний підхід до аналізу грошових потоків, що може проводитись з різним ступенем деталізації.

При цьому необхідно враховувати галузеві і регіональні особливості, що впливають на рух грошових потоків підприємства. Аналіз консолідованого грошового потоку дає оцінку грошового потоку групи взаємопов'язаних підприємств і можливість прогнозувати їх стан та динаміку на перспективу. Аналіз грошових потоків корпоративних структур треба розпочинати з відокремлення консолідованих зовнішніх та внутрішніх (трансферних) грошових потоків, а потім досліджувати за традиційними методичними підходами.

Враховуючи існування різноманітних методичних підходів, треба продовжувати дослідження і впроваджувати більш ефективні методики, які будуть більш результативними при вирішенні управлінських завдань. Таким чином, подальші розробки мають бути спрямовані на пошук нових найбільш інформативних показників, які дадуть можливість збільшити контроль за використання грошових потоків для корпоративних структур, враховуючи інтереси власників.

О. М. Чабанюк, канд. екон. наук, доц. (ЛТЕУ, Львів)

Г. І. Семенюк, студ. (ЛТЕУ, Львів)

НАПРЯМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах інформатизації ведення бізнесу без автоматизації бухгалтерського обліку неможлива автоматизація управління діяльністю підприємства. Застосування сучасних інформаційних технологій для виробництва має на меті забезпечення об'єктивного, актуального обліку витрат відповідно до потреб управління ними. Оскільки для прийняття управлінських рішень має бути взята до уваги обґрунтована економічна інформація. На ринку інформатизації облікових процесів функціонує програмне забезпечення, зокрема:

- міні-бухгалтерія («Інфо Бухгалтер», «Турбо-Бухгалтер», «Парус-Підприємство», «1С:Бухгалтерія» та ін.);

- комплексні системи бухгалтерського обліку (1С-ПРО, «Компас Гігант» та ін.);

- інтегровані системи й бухгалтерські комплекси, що використовуються у системах бухгалтерського та управлінського обліку («АВАСУС», «Парус», «1С: Підприємство», «Інфософт» та ін.);

- корпоративні інформаційні системи (КІС), застосування яких є доцільними для великих корпорацій, що об'єднують великі структурні компоненти за умов використання функцій планування, контролю, аналізу, управління кадрами («R/3», «SAP», «Галактика», «Ахарта», «Platinum», «SQL» тощо). Широкого розповсюдження набули SAP і Oracle, які ефективно функціонують в умовах стабільних ринку та законодавства. Програмний продукт SAP має галузеву пристосованість багатфункціональність, тому забезпечує підвищення ефективності управлінських і виробничих процесів.

Для обліку витрат основної діяльності підприємства застосування програмних продуктів має забезпечити найповніший їх облік з урахуванням всіх облікових виробничих процесів. Такі облікові виробничі процеси розпочинаються з надходження комплектуючих, сировини, матеріалів, відпуску їх у виробництво, безпосередньо процес виробництва, формування готової продукції, її збереження, відпуск та реалізацію. Слід зазначити, що всі записи здійснюються відповідно до належно оформлених зовнішніх чи внутрішніх документів з одночасним формуванням інформації як для потреб фінансового, так і для потреб управлінського обліку чи для потреб

оподаткування.

Важливим напрямом автоматизації обліку виробничих витрат є їх облік за статтями, об'єктами з подальшим перерозподілом непрямих витрат. З цією метою доцільно запровадження рахунків управлінського обліку у рамках робочого плану рахунків, який буде покладено в основу розробки програмного продукту.

Найбільш раціональним є розподіл обліку витрат на виробництво на три складових. Першим напрямом обліку витрат на виробництво є формування і підготовка первинних облікових даних, за місцями виникнення інформації. Такі первинні облікові дані за окремими структурними компонентами будуть використовуватись для синтетичного та аналітичного обліку. На цьому етапі слід забезпечити передумови для організації належного контролю за відхиленнями від норм та нормативів.

Наступною складовою організації автоматизації обліку виробничих витрат є власне перевірка інформації, що сформована на першому етапі та її узагальнення шляхом складання звітних форм щодо виробничих витрат за потребами менеджменту середнього та вищого рівня.

Третьою складовою організації автоматизації обліку виробничих витрат є налагодження аналітичної роботи за структурними підрозділами фірми в цілому. При цьому слід забезпечити проведення аналізу узагальненої облікової інформації щодо витрат на виробництво з метою здійснення оперативного та наступного контролю за використанням ресурсів.

Таким чином, в системі управління підприємством автоматизація обліку виробничих витрат є необхідною складовою, що забезпечує ефективність менеджменту та діяльності фірми. Напрями автоматизації виробничих витрат залежать від розміру підприємства, його галузевої належності, однак завдання, які повинні вирішуватися в межах кожної фірми мають на меті підвищити рівень контролю за витратами.

Список джерел

1. Гоголь Т. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія / Т. А. Гоголь. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 384 с.

2. Куцик П. О. Бухгалтерський облік у сучасних інформаційних системах класу ERP. / П. О. Куцик. // Вісник Львівської комерційної академії / [ред. кол. Башнянин Г. І., Апопій В. В. та ін.]. – Львів: Видавництво ЛКА, 2011. – Вип. 35. – С. 202-205.

Чайка Т.Ю., канд. экон. наук, доц. (*Национальный технический университета «Харьковский политехнический институт», Харьков*)

Приймак Н.М., специалист кафедры экономического анализа и учета (*Национальный технический университета «Харьковский политехнический институт», Харьков*)

ДИСКУССИОННОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ЗНАЧЕНИЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ

Современная концепция экономической эффективности связывает данную категорию прежде всего с прибыльностью и стабильностью деятельности предприятия [1]. При этом мерой численного выражения прибыльности выступает абсолютный показатель – прибыль, и относительный показатель – рентабельность.

Рентабельность интерпретируется как индикатор эффективности преобразования располагаемых ресурсов в результаты деятельности предприятия [2]. Как отмечается в [3], рентабельность является характеристикой уровня отдачи затрат. В [4] указывается на однозначное соответствие между эффективностью и рентабельностью бизнес-процесса: «под эффективностью бизнес-процесса (сквозного бизнес-процесса) в исследовании понимается, в первую очередь, рентабельность бизнес-процесса при условии достижения им поставленных целей (выполнения требований потребителей или технологии)».

Таким образом, ключевыми характеристиками, затрудняющими сущностное понимание отрицательных значений рентабельности, являются сопутствующие понятия отдачи и эффекта (эффективности). Действительно, абсурдно говорить о количественном измерении отдачи затраченных ресурсов в случае ущерба. Исходя из вышеизложенного, следует признать крайне дискуссионным вопрос об определении рентабельности в случае отрицательного значения числителя (то есть при наличии убытков). Как отмечается в [5], расчет отрицательной рентабельности нарушает экономический смысл данного показателя.

Терминологическая неопределенность термина «отрицательная рентабельность» подкрепляется также существующими разногласиями в определении базы для ее расчета. Так, например, в [6] указывается, что «показатели рентабельности являются относительными характеристиками финансовых результатов и эффективности

деятельности предприятия». То есть в качестве базы для расчета показателей рентабельности указывается финансовый результат, который, как известно, может иметь как положительное, так и отрицательное значение. А, например, в [7] рентабельность определяется как «относительный показатель эффективности работы предприятия, который в общем виде рассчитывается как отношение прибыли к затратам (ресурсам)». То есть в качестве базы для расчета указывается прибыль. Показатель, соответствующий отрицательным значениям прибыли, имеет, как известно, другое наименование – убыток.

Дополнительной проблемой является сложность обработки отрицательных значений рентабельности в экономико-математических моделях прибыльности, и, в частности, трудности интерпретации на их основе оценок эффективности [8]. Это как нельзя лучше иллюстрирует концептуальные, существенные различия положительных и отрицательных значений рентабельности.

Вместе с тем, обладающий смысловой сопряженностью показатель отрицательной доходности является популярным и часто применяемым показателем, наиболее часто используемым в сфере анализа финансовых инструментов. Например, в [9] исследуется отрицательная доходность дисконтированных нефтяных фьючерсов в случае, когда предельные издержки превышают выгоды физического хранения нефти (в периоды больших запасов нефти и малой вероятности ее дефицита на рынке).

Итак, вышеизложенные соображения эволюционным образом приводят к необходимости разграничения показателей рентабельности (в случае положительных значений финансового результата) и относительных показателей убыточности (в случае отрицательных значений финансового результата). В [9] обосновывается необходимость отграничения индикаторов эффективности неэффективных единиц; для таких случаев используется специальный коэффициент неэффективности (*inefficiency scores*), являющийся аналогом рентабельности в поле отрицательных значений.

Таким образом, можем констатировать уверенную тенденцию разграничения в международной экономической аналитике показателей рентабельности (база расчета – положительный финансовый результат, прибыль) от относительных показателей убыточности (коэффициентов неэффективности) (база расчета – отрицательный финансовый результат, убыток). Подобное разграничение не является искусственным и обусловлено объективными смысловыми различиями данных категорий. В

заключение следует отметить, что корректное, четкое применение экономических понятий существенно повышает качество проводимой аналитической работы и, как следствие, качество принимаемых управленческих решений.

Список использованных источников

1. Monea, M; Gutoş, A.J. (2011) The relevance of the Performance Indicators in Economic and Financial Diagnosis, *Annals of the University of Petroşani, Economics*, 11(4), pp. 207-214. URL : <http://www.ime.upet.ro/annals/economics/pdf/2011/part4/Monea-Guta.pdf>
2. Oberholzer, M. (2012a). The relative importance of financial ratios in the creation of shareholders' wealth. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 15(4): 416-428. URL : http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2222-34362012000400006
3. Гаврилова І. В. Заходи щодо підвищення рентабельності на підприємстві / І. В. Гаврилова, Н. М. Побережна // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2015" : тр. 11-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 7-9 грудня 2015 р. – Харків : НТУ "ХПІ", 2015. – С. 200-202. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/26041/1/Havrylova_Zakhody_shchodo_2015.pdf
4. Александрова В. А. Оценка эффективности бизнес-процессов интегрированных корпоративных структур / В. А. Александрова, А. В. Манойленко // Проблемы экономики = The Problems of Economy. – 2014. – № 4. – С. 249-255. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/22513/1/2014_Aleksandrova_Otsenka_effektivnosti.pdf
5. Васильчук О. И. Управление прибыльностью бизнеса в сфере сервиса / О. И. Васильчук // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – 2009. – № 7 (10). – С. 38–46. URL : <https://journal.tltsu.ru/rus/index.php/Vectorscience/article/download/8872/8633>
6. Храмова Т.В. К вопросу о понятии рентабельности / Т.В.Храмова // Постулат №7 2017 URL : <http://e-postulat.ru/index.php/Postulat/article/viewFile/760/783>
7. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність, як показники ефективності виробництва / О. В. Шляга, Л. І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 8. – С. 75-81. URL : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_075.pdf
8. Jablonskэ J. (2016) Ranking models in data envelopment analysis, *Business Trends* 6 (4): 36 – 42. URL :

<https://pdfs.semanticscholar.org/509f/0bf902ed05b064028f51adfbfea24c62b747.pdf>

9. Bos, J. W. B., Koetter, M., 2009. Handling losses in translog profit models. *Applied Economics* 41, 1466–1483. URL : https://www.uu.nl/sites/default/files/rebo_use_dp_2007_07-17.pdf

10. Christensen, Jens H. E. and Glenn D. Rudebusch, 2016, “Modeling Yields at the Zero Lower Bound: Are Shadow Rates the Solution?”, in Eric Hillebrand and Siem Jan Koopman (ed.) *Dynamic Factor Models (Advances in Econometrics, Vol. 35)*, Emerald Group Publishing Limited, 75-125. URL : <https://www.frbsf.org/economic-research/files/wp2013-39.pdf>

Д.Д. Шеховцова, канд. екон. наук, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

ІТ-АУДИТ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах розвитку інформаційної економіки суттєво змінюється роль і значення інформації у забезпеченні довгострокового успіху підприємств. Менеджмент господарюючого суб'єкта для пошуку конкурентних переваг, поточного управління та прийняття рішень потребує побудови інформаційної інфраструктури, яка буде актуальною під час кожного звернення. При цьому інформація, як стратегічний ресурс підприємства, має бути найбільш ефективно проаналізована та використана протягом стратегічного планування діяльності.

На сьогодні практично вся облікова інформація підприємства сконцентрована в мережі електронних облікових систем, ресурси яких дозволяють підвищити ефективність господарської діяльності. В свою чергу використання інформаційних технологій через високий ступінь ризику внутрішнього і зовнішнього втручання в інформаційну архітектуру (нерегламентований внутрішній доступ, відсутність збереження протоколу дій користувача у системі, зовнішнє втручання, зараження вірусами) зумовлює збільшення витрат на них через необхідність постійного забезпечення відповідності стану ІТ-складової підприємства стратегічним цілям господарюючого суб'єкта та зовнішньому бізнес-середовищу. У таких умовах розвитку діяльності набуває актуальності проведення на підприємстві аудиту

інформаційних технологій або ІТ-аудиту.

ІТ-аудит являє собою ефективний інструмент у побудові системи інформаційного управління. Процес організації такого аудиту повинен супроводжуватися необхідними інформаційними, технічними, людськими (підбір, тестування, виховання кадрів) ресурсами, розробленими організаційними регламентами. ІТ-аудит проводиться переважно внутрішніми аудиторомі підприємства, однак, суб'єкти бізнесу можуть бути і замовниками послуг ІТ-аудиту в аудиторських фірмах, і отримувати фахові консультації щодо підвищення ефективності та результативності своєї діяльності. Та найбільший ефект відповідальні особи управлінської ланки зможуть отримувати, на наш погляд, якщо на підприємстві буде стабільно функціонувати служба ІТ-аудиту (або виділена посада аудитора).

Проводити ІТ-аудит необхідно відповідно до міжнародних стандартів аудиту (МСА), які містять такі організаційні принципи: документування, взаємодія аудиторів, планування, звітність за підсумками аудиту, поінформованість клієнта. Дотримання цих принципів дозволить організувати в підприємствах якісну аудиторську перевірку, правильно розподілити функціональні обов'язки фахівців і витрати часу на виконання запланованих робіт аудиторського процесу, скласти змістовний і неупереджений аудиторський висновок.

Вважаємо, що організація ІТ-аудиту має базуватись на проведенні таких послідовних етапів: визначення інформаційних потреб бізнесу з врахуванням довгострокових намірів та тенденцій розвитку підприємства; діагностика стану інформаційної системи, що використовується на підприємстві, з метою виявлення можливостей та загроз; порівняння з іншими інформаційними системами та проведення аналізу ризиків, пов'язаних із впровадженням нових інформаційних продуктів; оцінювання ступіню кваліфікованості персоналу відділу інформаційних технологій, а також встановлення рівня залежності безпеки підприємства від зазначених працівників; оцінювання якості професійного спілкування між підрозділами підприємства; розробка рекомендацій для підприємства щодо заходів з посилення інформаційної безпеки.

Сьогодні на підприємствах недостатньо приділено увагу питанню впровадження та організації ІТ-аудиту через недостатню кількість кваліфікованих спеціалістів за даним напрямом аудиту та значні витрати на оплату їх праці. Але керівникам слід розуміти, що отримані висновки та рекомендації аудиту інформаційних технологій є необхідною інформацією для прийняття рішень щодо подальшого розвитку підприємств в конкурентному середовищі.

Отже, розвиток інформаційних потоків підприємства, які акумулюються в облікових інформаційних системах, потребує для ефективного розв'язання управлінських задач, зокрема, управління ризиками, застосування інноваційних видів аудиту, оскільки традиційний фінансовий аудит не має вектор свого направлення на ІТ системи. Вищення зазначеної мети в умовах глобальної інформатизації економічних об'єктів є завданням аудиту інформаційних технологій, який здатен вдоконалити використання потенціалу ІТ-середовища для реалізації стратегічних завдань підприємства.

І.А. Юр'єва, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ АСПЕКТІВ ПОНЯТТЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Науково-практичні заходи організації обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємств базуються на теорії теорія систем та соціальної відповідальності організації. Система - це ціле, створене із частин і елементів для цілеспрямованої діяльності. Іноді систему визначають як сукупність взаємозалежних діючих елементів. Ознаками системи є безліч складових її елементів, єдність головної мети для всіх елементів, наявність зв'язків між ними, цілісність і єдність елементів, наявність структури та ієрархічності, відносна самостійність і наявність управління цими елементами. Термін "організація" в одному зі своїх лексичних тлумачень означає також "систему", але не будь-яку систему, а певної мірою упорядковану, організовану. Сталий розвиток - це процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх шарів суспільства за умови збереження і поетапного відтворення природного середовища, створення можливостей для рівноваги між потенціалом біосфери і потребами людей усіх поколінь. Метою сталого розвитку підприємств слід вважати: забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку, збереження навколишнього середовища, раціональне використання і відтворення природно-сировинного потенціалу, задоволення потреб на основі розвитку високоефективних економіки і системи управління господарським комплексом, стимулювання структурних ринкових перетворень, використання

наявних природних, сировинних і трудових ресурсів.

Аналізуючи науково-практичні заходи організації обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємств необхідно назвати ряд його аспектів.

Політико-правовий аспект: а) розвинена сучасна демократія, тобто народовладдя, конституційна влада, правова держава, справді громадянське суспільство; б) система розумного законодавства; і оподаткування; в) соціальна справедливість (гідна плата за працю, строге дотримання прав людини); г) забезпечення волі й: рівності всіх людей перед законом; д) єдність патріотизму і інтернаціоналізму, дружба народів, взаємна відповідальність громадянина і суспільства; е) координація урядових і суспільних структур у забезпеченні ноосферного розвитку суспільства.

Економічний аспект: а) розумна комбінація державної, суспільної і приватної власності в народному господарстві; цивілізована товарно-ринкова економіка; б) демонополізація і вільна конкуренція виробників і продавців; в) виробництво сільськогосподарської і промислової продукції, культурних благ у достатній кількості для задоволення основних життєвих потреб усіх жителів планети; г) ефективні і гуманні засоби стимулювання корисної діяльності жителів планети.

Екологічний аспект: а) збереження реальних можливостей не тільки для нинішнього, але і для майбутніх поколінь задовольняти свої основні життєві потреби; б) теоретична розробка і практична реалізація методів ефективного використання природних ресурсів; в) забезпечення екологічної безпеки ноосферного розвитку; г) розгортання спочатку маловідходного, а потім і безвідходного виробництва по замкненому циклу, широкий розвиток біотехнології; е) поступений перехід від енергетики, заснованої на спалюванні органічного палива, до альтернативної енергетики, що використовує возобновимые джерела енергії (сонце, вода, вітер, енергія біомаси, підземне тепло і т.і.);

Соціальний аспект: розвиток широкої і загальнодоступної мережі професійних середніх і вищих навчальних закладів.

Міжнародний аспект. а) (запобігання регіональних конфліктів, розв'язок будь-яких протиріч мирними, політичними засобами; б) забезпечення партнерства всіх країн

Інформативний аспект: а) високий рівень розвитку науки, техніки і їх втілення на практиці; б) подолання роз'єднаності природних і суспільних наук в) широке поширення освіти і засобів масової інформації (ЗМІ); г) інформатизація народного господарства і

культури; д) масове застосування електронних засобів в пропаганді успіхів стратегії стійкого розвитку; е) висування на пріоритетне місце інформаційних ресурсів перед матеріально-енергетичними.

Література

1. Александров І.О. Стратегія сталого розвитку регіону: моногр. / І.О. Александров, О.В. Половян, О.Ф. Коновалов, О.В. Логачова, М.Ю. Тарасова; за заг. ред. д.е.н. І.О. Александрова / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2010. – 203 с.

2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контекст: моногр./ Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук.кер. М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. – 359 с.

Л.М. Янчева, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Інституціоналізація бухгалтерського обліку стала базисом для формування розвинутого інформаційно-аналітичного забезпечення управління, імпортувавши неформальні норми і правила, сформульовані внаслідок розвитку філософського підходу до організації обліку та складання облікової звітності.

Інституціоналізація – це один з пріоритетних напрямів розвитку бухгалтерського обліку, що розширює комплекс правил, норм, принципів, ролей його актуалізації відповідно до умов і вимог сучасного етапу трансформації економіки. Розвиток має супроводжуватись інтеграцією та створенням стійких взаємозв'язків між формальними та неформальними регуляторами, що визначають принципи, методи і процедури для актуалізації інформаційної системи.

Первісно в інституціональній теорії постали неформальні правила/звички, що є корінною структурою поняття і які неможливо оминати внаслідок їх панування в переконаннях, ідеології, мисленні, уподобанні всіх верств населення. Домінуючим інститутам в розвитку навколишнього середовища властивий неформальний характер, що забезпечує безупинний пошук сфер і засобів реалізації потенціалу соціо-економіко-екологічної системи на предмет адаптації до мінливих

умов зовнішнього середовища, викликаних інтенсивністю процесів глобалізації та інформатизації. У процесі коригування інституціональних механізмів аналізуються формальні та неформальні інститути, внаслідок чого здійснюється вибір найбільш дієвих інститутів, а ефективні неформальні інститути формалізуються на основі інтеріоризації – процесу впровадження формалізованих інститутів у взаємодію господарюючих суб'єктів.

Наукова гіпотеза про зростання ролі інституту бухгалтерського обліку в сучасному світі, де важливим завданням є пошук шляхів, методів і засобів подолання економічних криз, передбачає формування і постійне відтворення умов, вимог, зразків, установок, регулюючих розвиток теорії, організації та методології бухгалтерського обліку.

Інститут бухгалтерського обліку існує у двох площинах – соціальній та економічній інститут, комплекс «формальних і неформальних правил гри». Формальні та неформальні правила розробляються та впроваджуються індивідами, які для цього використовують знання, досвід, професійні компетенції. Бухгалтерський облік регулюється правилами гри, індивідуальними для кожного суб'єкта господарювання, які обмежуються формальними правилами – єдиними для всіх підприємств. Обліковий апарат щодо інституціонального підходу розглядають як окрему організацію в управлінській структурі підприємства, що регулює усі його економічні процеси через принципи та методи обліку.

Інституціональний підхід дозволяє надати розширену характеристику взаємовідносинам між суб'єктом господарювання і зацікавленими особами, обґрунтувати та сформувати оптимальну збалансовану модель задоволення двосторонніх потреб. На підприємстві не змінюють, а коригують правила організації та регулювання бухгалтерського обліку відповідно до індивідуальних характеристик бізнес-моделі, стратегії розвитку, професійних компетентностей тощо.

Розвиток сучасних інститутів потребує інформації, що відрізняється релевантністю, надійністю, зрозумілістю та своєчасністю, і відповідно забезпечується бухгалтерським обліком як системою, в якій процеси обробки, передачі та зберігання даних регулюються комплексом правил з превалюванням формальної їх характеристики. Розвиток інститутів, яким властиві характеристики, відповідні вимогам сучасного етапу еволюції економічних і соціальних систем, забезпечується комплексом інформації. У забезпеченні інститутів бухгалтерський облік урівноважує сучасні інформаційні інтереси.

Бухгалтерський облік спрощує процес розвитку інститутів, оскільки є складною інтегровано-сформованою системою інформаційних відносин з чітко регульованим процесом формування економічної інформації, затребуваних системою управління.

Організація обліку залежить від первісної оцінки бізнесу щодо мети його існування, реальних можливостей, потенційного зростання та ймовірних ризиків. Ці чинники є базовими і в подальшому розширюються відповідно до внутрішніх вимог та зовнішніх умов суспільно-економічного середовища.

Зміна кожного із чинників непрямо впливає на координацію облікової системи – не всієї, а її інформаційної та комунікаційної функцій, що покладені в основу фінансово-економічних взаємовідносин. Індивідуальність в організації обліку межує із колективністю, оскільки право на визначення нюансів і особливостей у веденні обліку не віднімає обов'язку дотримуватись регламентованих правил, методів і процедур в організації обліку та складанні облікової звітності.

О.С. Яцунська, канд. екон. наук, ст. викл. (ОНЕУ, Одеса)

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ТА ОЗНАКИ ЗМЕНШЕННЯ КОРИСНОСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Сучасна політична та економічна криза в Україні має суттєвий негативний вплив на діяльність суб'єктів господарювання, що обумовлює необхідність перевірки активів компаній на предмет зменшення корисності відповідно до вимог П(С)БО 36 «Зменшення корисності активів» та МСБО 28 «Зменшення корисності активів».

Одним із перших етапів процедури зменшення корисності виступає оцінка наявності ознак, що свідчать про потенційне зменшення корисності активів, зокрема основних засобів, на підставі зовнішніх та внутрішніх джерел інформації, що узагальнено нами на рис. 1.

Як зображено на рис. 1, у якості зовнішніх джерел інформації щодо потенційної втрати або відновлення корисності активів можуть бути використані дані біржових, дилерських та посередницьких ринків та показники соціально-економічного розвитку країни; внутрішніх - внутрішня обліково-аналітична та прогнозна інформація (коефіцієнт зносу основних засобів, показники їх віддачі та

рентабельності тощо).

Відповідно до норм стандартів підприємства мають право розширювати цей перелік ознак. Так, ПАТ «Український графіт» до складу ознак зменшення корисності також було віднесено: зміну поточного конкурентного середовища, очікування щодо зростання промисловості, збільшення вартості капіталу, зміни в майбутній доступності фінансування, технологічне застарівання, припинення певного виду діяльності тощо. На нашу думку, перелік ознак і джерел відповідної інформації, а також рівень їхньої суттєвості необхідно визначити у Наказі про облікову політику суб'єкта господарювання.

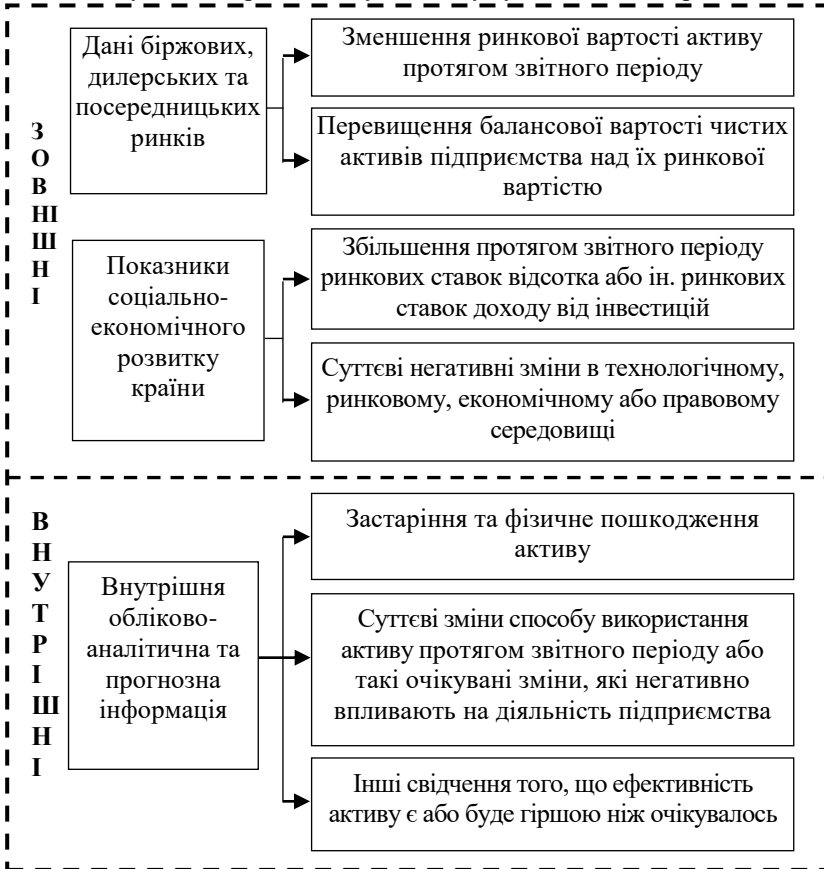

Рис. 1. Джерела інформації та ознаки зменшення корисності основних засобів

При цьому слід зазначити, що нами було використано словосполучення «зовнішні джерела інформації» та «внутрішні джерела інформації», які наведено в МСБО 36 (*External sources of information, Internal sources of information*). Однак, П(С)БО 28 наводить їх ідентичний перелік та визнає їх «ознаками можливого зменшення корисності». Що до цього питання ми цілком погоджуємося з зауваженням Л. Г. Ловінської, на думку якої, таке розмежування є «важливим з позиції аналізу ситуації щодо доцільності проведення процедури» знецінення. Адже зовнішні джерела інформації «як база оцінки справедливої вартості дають ринкову вартість, тоді як внутрішні... – відмінні від ринкової вартості». Тобто, як зазначає автор, «необхідність перегляду корисності після проведення переоцінки виникне на підставі внутрішніх джерел» [1, с. 178].

Отже, узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновки: перелік ознак потенційної втрати корисності основних засобів, поріг їх суттєвості та джерела необхідної інформації необхідно враховувати під час формування та розробки положень системи облікової політики суб'єкта господарювання; у якості зовнішніх джерел інформації щодо потенційної втрати або відновлення корисності основних засобів можна визнавати дані біржових, дилерських, посередницьких ринків та показники соціально-економічного розвитку країни; внутрішніх - внутрішню обліково-аналітичну та прогнозну інформацію компанії.

Список використаних джерел

1. Ловінська Л. Г. Оцінка в сучасній системі бухгалтерського обліку підприємств України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Ловінська Людмила Геннадіївна. — Київ, 2007. — 375 с.

Секція 2

ФОРМУВАННЯ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДСИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

К.В. Безверхий, канд. екон. наук, докторант (*KHEU, Київ*)

ПРИНЦИП СТРАТЕГІЧНОГО ФОКУСУ І ОРІЄНТАЦІЇ НА МАЙБУТНЄ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ НА ПРАКТИЦІ

Принцип стратегічний фокус і орієнтація на майбутнє є основоположним принципом на якому формується система інтегрованої звітності підприємства, адже, як показала міжнародна практика, якісні звіти сфокусовані на стратегії і бізнес моделі, а не на функціональних підрозділах підприємства. Вищенаведений принцип недостатньо висвітлений для цілей підготовки, складання, подання та оприлюднення інтегрованої звітності українських корпоративних підприємств.

Питання визначення сутності принципу стратегічного фокусу і орієнтації на майбутнє в інтегрованій звітності розглядалися у працях таких дослідників як Л.М. Герасимова, В.Г. Гетьман, Ю.В. Домашенко, Н.Ю. Єршова, В.М. Костюченко, О.В. Кравченко, Р.В. Кузіна, О.А. Кузьменко, Н.О. Лоханова, Н.В. Малиновська, Н.Г. Сапожнікова, Ф.Ю. Сафонова, А.В. Селезньова, Л.В. Чхутіашвілі та ін. Однак, не зменшуючи вагомості наукових напрацювань вищезазначених авторів, зауважимо, що питання реалізації принципу стратегічного фокусу і орієнтації на майбутнє в інтегрованій звітності не знайшли достатнього відображення в їх роботах.

Стратегія ТОВ «БДО» 2019 базується на основі 4-х блоків: а) виняткове обслуговування клієнтів у взаємодії, постачанні рішень та подальшої діяльності; б) відмінна якість у всіх рішеннях та розвиток послуг, що засновані на провідних галузевих кваліфікаціях та знаннях ринку; в) зайняті люди готові пройти зайву милю для наших клієнтів, надихати наші зацікавлені сторони і забезпечити керівництво, зосередивши увагу на вирішення для будь-яких завдань; г) ефективна інфраструктура, що дозволяє нашій організації реалізувати свій потенціал за допомогою адміністративної, проектної та управлінської підтримки, доступу до знань з відповідних національних та

міжнародних мереж та відповідних навичок ринку.

Щоб забезпечити стратегію, ТОВ «БДО» систематично керується можливостями та ризиками, пов'язаними з операціями та можливостями бізнес-середовища, а також ризиками, пов'язаними з повсякденною діяльністю та тими, що виникає в результаті нашого бізнес-середовища. Істотні ризики ТОВ «БДО» (табл. 1).

Таблиця 1

Істотні ризики ТОВ «БДО» в інтегрованій звітності за 2016 рік

№ з/п	Найменування ризику	Характеристика
Стратегічні ризики		
1	Регулятивні зміни	Неочікувані та непередбачені зміни в нормативно-правовому забезпеченні аудиту та інших послуг, що залишають організації мало часу на адаптацію до нових вимог
2	Економічне та політичне середовище	Національні та міжнародні економічні та політичні невизначеності можуть вплинути на наш бізнес, а також на наших клієнтів. Зокрема, небезпека економічного спаду, військового конфлікту, зміни законів, торговельних обмежень, інфляції, коливання валютних курсів, девальвація, націоналізація, фінансова криза чи соціальні хвилювання могли негативно вплинути на наші доходи та прибутки
3	Відносини клієнтами	Підтримка міцних відносин з нашими клієнтами є ключовим для позиціонування бренду та майбутнього зростання. Надання послуг нижче наших очікуваних стандартів може вплинути на нашу здатність підтримувати існуючі та захищати нові відносини, які негативно впливають на наші грошові потоки
4	Управління та набір талантів і можливостей	ТОВ «БДО» спирається на навички своїх працівників, щоб керувати своєю програмою зростання та стратегічними програмами змін. ТОВ «БДО» не може бути успішним у залученні, розвитку та утриманні талановитого персоналу з необхідними можливостями, що може поставити під загрозу його здатність виконувати свою стратегію та досягти цільової рентабельності
5	Зміна промислового середовища	Сили, що впливають на нашу здатність працювати, включають консолідацію фірми, розвиток технологій, більшу конкуренцію за рахунок збільшення інвестицій від існуючих та / або нових учасників
Операційні ризики		
6	Здоров'я, безпека та довкілля	ТОВ «БДО» прагне забезпечити безпечне, корисне робоче місце для всіх працівників. Незважаючи на наявність контролю, нещасні випадки можуть статися в офісах або місцях клієнта, що призведе до фізичних травм або в найгірших випадках зі смертельним наслідком для наших співробітників
7	Інформаційна безпека	Бізнес ТОВ «БДО» сильно залежить від ІТ-інфраструктури. Порушення ІТ-системи або порушення в інфраструктурі безпеки може призвести до порушення бізнесу, втрачати конфіденційної інформації, фінансових та репутаційних збитків

В інтегрованій звітності ТОВ «БДО» за 2016 р. прослідковується відсутність конкретних цифрових показників, що характеризують стратегічні цілі в короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періоді, що є негативним явищем, адже це знижує цінність інформаційного наповнення інтегрованої звітності для всіх зацікавлених сторін з метою прийняття управлінських рішень.

М.М. Бенько, д-р. екон. наук, проф. (КНТЕУ, Київ)

О.А. Мошковська, д-р. екон. наук, проф. (КНТЕУ, Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Стратегічний управлінський облік є відносно новим напрямом розвитку управлінського обліку. Цей термін з'явився у США і Західній Європі у 80-х роках ХХ ст., що стало відповіддю загальної системи обліку на потреби стратегічного управління підприємствами й організаціями [1].

Загальним для всіх наявних підходів є уявлення про роль і місце стратегічного управлінського обліку в системі стратегічного управління. Він розглядається як сучасна технологія інформаційного забезпечення і підтримки процесу прийняття стратегічних управлінських рішень.

Стратегічний управлінський облік, будучи підсистемою системи управлінського обліку, значно розширює сферу своєї дії в інформаційному забезпеченні стратегічного й оперативного управління підприємством.

Спираючись на визначення попередників та власне бачення економічної й управлінської сутності стратегічного управлінського обліку, можемо констатувати, що з практичного погляду стратегічним управлінським обліком є процес реєстрації, обробки, аналізу, підготовки інформації, який спрямований на вироблення управлінських рішень щодо комплексного та перспективного розвитку підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів. Стратегічний управлінський облік є, фактично, відповіддю підприємства на зміни ринкового середовища, внутрішньої ситуації на підприємстві, які диктують необхідність визначення напрямів діяльності підприємства у середньостроковому або довгостроковому періоді, завжди орієнтований на стратегічне управління.

До інформації, яка забезпечує ведення стратегічного управлінського обліку, висувається низка специфічних вимог, відмінних від вимог до інформації для фінансового обліку, до

фінансової інформації для зовнішніх користувачів. Вона має відповідати: цілеспрямованості, оперативності, достатності, адресності, гнучкості, економічності в одержанні та використанні, захищеності від несанкціонованого доступу, конфіденційності.

Безпосередньо систему стратегічного управлінського обліку на підприємствах молочної промисловості доцільно формувати в декілька етапів.

Перший етап характерний для підприємств, що існують досить тривалий час. До цієї групи належить більшість підприємств молочної промисловості, оскільки останнім часом серйозних змін в інфраструктурі підприємств цього типу не спостерігається. Завданнями етапу є опис і аналіз наявної інформаційної системи підприємства, переважно системи фінансового обліку. Результатом цього етапу є створення організаційної структури управління підприємством, конкретизація шляхів переміщення інформаційних потоків в межах даної структури, розробка положень, що описують систему фінансового обліку. На цьому етапі також рекомендується звертати увагу на ті недоліки, які існують у системі управлінського аналізу, формулювати мету удосконалення цієї аналітичної системи.

Другий етап присвячений аналізу інформації в її якісному плані, а також у плані обсягів інформації з точки зору того, наскільки ця інформація сприяє ефективному управлінню підприємством. На цьому етапі проблеми з інформаційним забезпеченням аналізуються більш предметно та детально.

Третій етап має на меті створення моделі інформаційної системи, яка на практиці здатна надавати інформацію, що відповідає потребам керівництва. Саме на цьому етапі конкретизується склад центрів відповідальності та їх інформаційної взаємодії.

Четвертий етап спрямований на розробку необхідної системи управлінської звітності, яка має відповідати потребам керівництва.

На п'ятому етапі, який ґрунтується на здобутках попередніх етапів, на підприємстві створюється первинна система стратегічного управлінського обліку та управлінського аналізу, головна мета яких полягає в аналізі та оцінці фінансово-господарської діяльності підприємства на основі управлінської звітності стратегічного рівня, вироблення рекомендацій керівництву підприємства щодо шляхів вдосконалення діяльності, своєчасного виявлення й усунення недоліків у діяльності молокопереробного підприємства, пошуку резервів поліпшення фінансового стану і стійкості підприємства.

На шостому етапі відбувається розробка критеріїв досягнення стратегічних цілей ефективності використання матеріальних ресурсів.

Оцінка можливості досягнення стратегічних цілей на основі наявної системи управлінського обліку – це сьомий етап.

Завершальний етап формування системи стратегічного управлінського обліку на підприємствах молочної промисловості – постановка системи фінансового планування, яка складається із

системи бюджетного планування діяльності структурних підрозділів підприємства і системи зведеного бюджетного планування діяльності підприємства. Також на даному етапі вирішуються завдання щодо взаємодії стратегічного управлінського обліку із системою управління підприємством, виокремлення інформаційних потоків стратегічного управлінського обліку в загальній системі інформаційних потоків підприємства [2].

Список використаних джерел:

1. Шевчук В.Р. Стратегічний управлінський облік як інформаційне підґрунтя стратегічного менеджменту підприємства // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2014. № 797. С. 417–422.

2. Вахрушина М.А., Сидорова М.И., Борисова Л.И. Стратегический управленческий учет: Полный курс МБА. М.: Рид Групп, 2011. 192 с.

О. М. Брадул, д-р. екон. наук, проф. (КНУ, Кривий Ріг)

Д. В. Колосовський, асп. (КНУ, Кривий Ріг)

ОСНОВНІ ПОГЛЯДИ НА «РИЗИК – МЕНЕДЖМЕНТ»

Станом на сьогодні багато вітчизняних та іноземних корпорацій зустрілися з проблемою критичного впливу ризиків під час прийняття підприємницьких рішень. Неможливість чітко визначити ризик фактори, які впливають на кінцевий результат реалізації проекту. Також при початковому розрахунку ймовірності настання певного фактору, в ході виконання проекту він може змінитися, отже неможливо передбачити повністю усі фактори. Такий підхід, а також недостатність досвіду реалізації проектів та управління підприємством в цілому приводить до помилок при прийнятті рішень.

До проблематики ризик – менеджменту останнім часом долучається все більша кількість як вітчизняних, так і іноземних підприємців, це пов'язано з тим, що не стабільна економічна ситуація в країні, девальвація гривни, збільшення вартості долара, та експортних котировок, сировини та заготовок викликає необхідність вивчати та контролювати зміну впливу даних ризиків.

Теоретико – практичні основи ризик – менеджменту досліджували такі відомі вчені, як: М. Валович, О. Ястремська, Л. Донець, В.В. Лук'янова, Т.В. Головач, М.В. Куташенко,

Г. Башнянин, В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко, В. Апопій, В. Точилін, В. В. Глушевський, Б. Мізюк, Г. Великоіваненко, І. Бланк, І.Ю. Івченко та багато інших.

Зазначені вчені здебільшого досліджували окремі аспекти поняття економічних ризиків, їх аналізу та управління ними. На сьогоднішній день відчувається певний брак цілісного підходу до теорії ризиків, та управління ними, недостатньо досліджені і окремі механізми застосування ризик менеджменту для позитивного вирішення існуючих проблем управління підприємствами.

Походження терміну «ризик» має свої витoki із грецьких слів *risikon*, *ridsa* – стрімчак, скеля. В італійській мові *risiko* – небезпека, погроза; *risicare* – лавірувати між скель. У французькій мові *risque* – погроза, ризикувати (об’їжджати стрімчак, скелю). В економічній літературі не існує єдиного підходу до поняття «ризик». Більшість науковців розглядають ризик як небезпеку, або загрозу, можливість та невизначеність. З огляду на це також не існую єдиного підходу до поняття «ризик – менеджмент», різні погляди науковців на дане визначення наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Погляди науковців на поняття «ризик – менеджмент»

№	Автори	Визначення ризик-менеджменту
1	М.В. Кутащенко	Приймаючи рішення про відмову від ризикової операції, потрібно враховувати неможливість повного уникнення ризику і ймовірність того, що запобігання одному ризику призведе до появи інших.
2	В.В. Вітлінський, Г.І.Великоіваненко	Необхідність використовувати в управлінській діяльності різноманітні підходи, процеси, заходи, які дозволяють певною мірою (наскільки це можливо) прогнозувати можливість настання ризикових подій і домагатися зниження ступеня ризику до допустимих меж
3	Л.І. Донець	Специфічна галузь менеджменту, яка потребує знань предметної діяльності фірми, страхової компанії, аналізу господарської діяльності підприємства, математичних методів оптимізації економічних завдань.
4	В.В.Глушевський	Виділяє такі способи управління ризиком, як уникнення ризику, попередження ризику, прийняття ризику та зниження рівня ризику
5	М. Валович	Управління наслідками настання ризикових подій й управління джерелами (чинниками) виникнення ризику

Узагальнивши визначення наведене у таблиці 1 можна сказати, що ризик менеджмент – це свого роду первинна діагностика проблем, які можуть виникнути через управлінську діяльність, та передбачає собою комплекс заходів спрямованих на запобігання отримання збитків, або їх мінімізацію в результаті ведення підприємницької діяльності.

С.В. Брік, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

О.О. Мардус, магістрант (НТУ «ХПИ», Харків)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні найбільш розповсюдженими та суттєвими проблемами є такі, що пов'язані з управлінням прибутком.

З метою вдосконалення управління прибутком підприємства необхідною умовою є забезпечення постійного формування й обґрунтування рішень щодо фінансово-господарської діяльності підприємства, реалізації запропонованих заходів, які сприятимуть підвищенню рівня управлінських рішень щодо отримання прибутку. Це потребує удосконалення стану забезпечення обліку, аудиту та аналізу фінансових результатів (прибутку) підприємства.

Детальне дослідження прибутку підприємства, його облік, аудит та аналіз, а також пошук резервів його підвищення як основи стабільної роботи підприємства є основною метою управлінського обліку підприємства.

Нові завдання для підприємств висуває поступове проведення управлінського обліку та удосконалення звіту про фінансові результати. Для отримання деталізованих облікових даних, пропонуємо поступове впровадження в бухгалтерії елементів управлінського обліку, з врахуванням сучасних підходів.

Також важливою умовою є забезпечення внутрішніх користувачів детальною інформацією про формування фінансових результатів за кожним типом продукції, це надасть можливість аналізувати отримані фінансові результати і прогнозувати отримання прибутку на майбутнє та впливати на прийняття економічних і

стратегічних рішень, що є актуальним для підприємств які залежить від багатьох факторів.

У звіті про фінансові результати наводяться дані про загальну суму валового прибутку (збитку) по підприємству. При цьому аналітичний облік валового прибутку ведеться по видах основної діяльності, а також по видах продукції (робіт, послуг). Таким чином, обліково-аналітичні дані (зокрема, облік доходів і витрат) забезпечують достовірну інформацію про фінансові результати діяльності підприємства, що сприяє прийняттю економічно обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства і дасть користувачам можливість оцінки економічних вигід, пов'язаних з діяльністю підприємства.

У міжнародній практиці виділяють три основні підходи до визначення величини фінансового результату діяльності підприємства:

1) фінансовий результат розглядають, як зміну величини чистих активів підприємства протягом звітного періоду; 2) фінансовий результат виступає як різниця між величиною доходів та витрат; 3) фінансовий результат трактується, як зміна величини власного капіталу підприємства впродовж звітного періоду [1].

Спільним для фінансового, управлінського та податкового обліку фінансових результатів малих підприємств є використання однакових первинних документів та відображення одних і тих самих господарських операцій. Із названих підсистем обліку фінансовий облік фінансових результатів є найбільш узагальненим, оскільки використовує інформацію на рівні синтетичних рахунків та субрахунків, тоді як в управлінському обліку аналізується прибуток підприємства на рівні аналітичних рахунків, а в податковому обліку застосовується методика, що не збігається з методикою визначення прибутку у фінансовому обліку.

У результаті вивчення особливостей обліку формування фінансових результатів та розкриття інформації про них у фінансовій звітності вважаємо необхідною розробку елементів облікової політики, що будуть забезпечувати єдине інформаційне середовище для системи управління.

Облікова політика підприємства повинна формуватися з дотриманням принципу послідовності, вона впливає на величину фінансових результатів діяльності підприємства та статті звітності [2].

Проблема гармонізації та впровадження найбільш позитивних аспектів міжнародних методик для удосконалення процесів формування, оцінки, аналізу та управління прибутком вітчизняних

підприємств становлять значну наукову цінність подальшого їх дослідження.

Джерела інформації:

1. Скалюк Р. В. Концепції фінансового результату діяльності промислового підприємства: міжнародна практика та вітчизняні реалії / Р. В. Скалюк // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3 (28). – С. 18–25.

2. Волошан І. Г. Методична складова організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства / І. Г. Волошан // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - 2014. - Вип. 46. - С. 152-157.

Н. М. Гаркуша, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

АНАЛІЗ ВИТРАТ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних ринкових умовах господарювання, які характеризуються ризиком і невизначеністю, ефективне управління діяльністю вітчизняних підприємств, зокрема підприємств роздрібною торгівлі, все більшою мірою залежить від рівня інформаційного забезпечення їх окремих підрозділів і служб. Підприємства мають гостру потребу в оперативній економічній і фінансовій інформації, що допомагає оптимізувати витрати і фінансові результати, приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Інформація, що необхідна для оперативного управління підприємством, міститься в системі управлінського обліку, який вважають одним із основних і перспективних напрямлень бухгалтерської практики. Відомо, що основною перевагою такої інформації є її релевантність – можливість вплинути на прийняття рішення. Сутність релевантності інформації відображає можливість ефективного її використання.

Оскільки основою управлінського обліку є збір інформації про витрати підприємства, релевантна інформація необхідна для прогнозування величини і поведінки майбутніх витрат.

Як показує практика, нажаль, рішення стосовно витрат, що приймаються керівництвом дуже часто не обґрунтовуються

відповідними розрахунками і їх аналізом, а як правило, носять інтуїтивний характер. На нашу думку, на підприємствах роздрібно́ї торгівлі основним джерелом релевантної інформації для управління витратами є аналіз відхилень фактичних витрат від їх нормативних (планових) значень, які розраховуються окремо за кожним центром відповідальності (секція, відділ, торгова точка) й елементом витрат.

Аналізом відхилень вважається процес обчислення різниці і визначення причин між фактичними і нормативними значеннями витрат. При цьому аналізують лише відхилення, що перевищують встановлену підприємством межу. Під нормативними витратами підприємства роздрібно́ї торгівлі ми розуміємо планований рівень витрат, який показує, якими мають бути витрати з урахуванням дотримання технології торговельного процесу, реалізації товарів і обслуговування покупців. Отже, якщо фактичні витрати є вищими за нормативні, то таке відхилення вважається несприятливим, інакше відхилення буде сприятливим. Сприятливі відхилення надають позитивного ефекту на прибуток від основної діяльності торговельного підприємства.

Водночас, слід зазначити, що недопустимим є спрощений підхід до аналізу відхилень, коли всі сприятливі відхилення розцінюються як успіх підприємства, а не сприятливі – як наслідок недоліків у роботі підприємства. Факт появи відхилень повинен стати спонукальним мотивом до проведення серйозного аналізу причин виникнення відхилень.

Для ефективного оперативного управління витратами необхідно визначити чинники, що викликали відхилення; встановити відповідальність за негативне відхилення; прийняти рішення, що дозволяють уникнути небажаних результатів.

Слід зазначити, що відхилення витрат є наслідком зміни трьох основних чинників: обсягу товарообороту торговельного підприємства, цін на ресурси (зокрема товари) і норм витрат на одиницю реалізації.

Як показали дослідження закордонних і вітчизняних публікацій, переважна більшість науковців виділяють наступні види відхилень витрат: абсолютні (слід зазначити, що необхідно не механічно підходити до виявлення абсолютних відхилень витрат, а досліджувати сутність певного явища чи процесу), відносні (їх аналіз підвищує рівень інформативності аналізу витрат, дає можливість краще розпізнати та побудувати залежності між досліджуваними показниками витрат), селективні (передбачають порівняння контрольованих величин витрат у часовому розрізі, їх розраховують

для того, щоб, керуючись виявленими відмінностями, виявити їх вплив на розвиток підприємства в майбутньому), кумулятивні (показують рівень досягнення запланованих на тривалий період показників діяльності, зокрема витрат) та відхилення у часовому розрізі (мають значення в усіх випадках, коли необхідно порівняти планові й фактичні значення параметрів витрат).

Вважаємо, що складовими сукупного відхилення за витратами підприємства роздрібної торгівлі є: загальне відхилення за витратами на товари; загальне відхилення за витратами на оплату праці торгово-оперативного персоналу; загальне відхилення за змінними накладними витратами; загальне відхилення за постійними накладними витратами.

Отже, одним із головних чинників, що впливає ефективність управління підприємством, є забезпечення релевантної обліково-аналітичної інформації щодо витрат, за допомогою якої контролюють, відслідковують, характеризують ефективність діяльності суб'єкта господарювання з метою прийняття управлінських рішень.

Т.В. Давидюк, д-р. екон. наук, проф. (НТУ «ХПІ», Харків)

М.А. Безугла, магістрант (НТУ «ХПІ», Харків)

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПАНІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

В сучасних умовах розвитку економіки головна ознака ефективності роботи підприємства, фундамент економічного зростання суб'єкта господарювання є прибуток, який є головним чинником, що визначає необхідність вирішення завдань удосконалення управлінського обліку фінансових результатів для формування надійного основи підвищення економічної результативності вітчизняних компаній.

Грамотне та ефективне управління формуванням прибутку передбачає побудову на підприємстві відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних механізмів формування прибутку, використання сучасних методів його аналізу та планування.

Поряд із формуванням прибутку на кожному підприємстві повинно бути забезпечене й ефективне управління його розподілом.

При цьому кожна стадія розподілу прибутку звітного періоду – це одночасно і процес забезпечення ефективних умов його формування в наступних періодах та реалізації цілей стратегічного розвитку підприємства. Тому не випадково в центрі уваги спеціалістів знаходиться вибір процедури та методологічних підходів до його управлінського обліку.

у управлінському обліку фінансовий результат встановлюється на основі обліку витрат за статтями калькуляції. Крім того, в управлінському обліку кінцевий фінансовий результат визначається за внутрішніми сегментами (центрами відповідальності, центрами відповідальності за прибутком) і зовнішніми сегментами (географічними зонами реалізації продукції, представництвами в інших країнах, каналами реалізації, категоріями споживачів).

При цьому фінансовий результат визначається різними способами, інформація по яких дозволить підвищити конкурентоздатність підприємства і створити гнучку та детальну систему обліку. Отримана інформація в системі управлінського обліку буде використовуватись для прийняття тактичних і стратегічних рішень, спрямованих на кінцеві результати діяльності підприємства.

Враховуючи те, що результатом будь-якої діяльності є співставлення витрат і доходів, управлінський облік існує з метою управління доходами і витратами. А оскільки результат формується на різних рівнях управління: по відповідальних особах, бригадах, цехах та інших структурних підрозділах, то управлінський облік повинен здійснюватись за видами діяльності, функціями, за центрами відповідальності та сегментами діяльності.

Вирішення основного завдання системи управлінського обліку, тобто підвищення ефективності діяльності виробництва, передбачає використання таких методів, які б відповідали його реалізації.

Результати діяльності підприємств будуть залежати від подальшого удосконалення та взаємозв'язку систем управлінського та фінансового обліку. Це буде проявлятись у підвищенні результативності й ефективності обліку внаслідок постійного співставлення витрат і результатів діяльності. Наведена система обліку забезпечить потреби внутрішніх користувачів підприємства всіх рівнів управління та відповідатиме сучасним проблемам ринку. Це важливо ще й тому, що ускладнення проблем управління в сучасних умовах вимагають створення інструменту активного економічного управління.

В умовах функціонування управлінського та фінансового обліку фінансові результати, визначені у фінансовому обліку, повинні дорівнювати фінансовому результату, розрахованому в управлінському

обліку. При цьому взаємозв'язок між фінансовим і управлінським обліком здійснюється в обліку на основі спеціальних рахунків, які забезпечують єдність формування облікових даних.

Використання цієї методики дає можливість значно оперативніше отримати фінансовий результат по підприємству. Це пояснюється відсутністю необхідності у фінансовому обліку калькулювати собівартість продукції і послідовно визначати фактичну собівартість випущеної і реалізованої продукції, так як це здійснюється в управлінському обліку.

Підготовка кожного управлінського рішення у сфері формування, розподілу та використання прибутку повинна враховувати альтернативні можливості дій. При наявності альтернативних проєктів управлінських рішень їх вибір для реалізації повинен базуватись на системі критеріїв, що визначають політику управління прибутком підприємства. Система таких критеріїв встановлюється безпосередньо самим підприємством з врахуванням стратегічних напрямків його розвитку, що не підриватимуть економічну базу формування значних обсягів прибутку в наступному періоді.

Н.Ю. Єршова, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки суб'єкти господарювання відчують суттєвий вплив зовнішнього середовища на результати власної діяльності. Довгострокове функціонування підприємств в таких умовах визначається стратегією розвитку, якістю розробки та реалізації якої залежить від обліково-аналітичного забезпечення.

В рамках формування обліково-аналітичного забезпечення розробки та реалізації стратегій розвитку підприємства необхідна інтеграція практично всіх функцій управління і видів діяльності, що породжує високі вимоги до кваліфікації персоналу, організації супроводу обліково-аналітичного забезпечення програмним продуктом. Ефективна стратегія розвитку має ґрунтуватися на трьох складових: обґрунтованих довгострокових цілях; глибокому розумінні конкурентного оточення; реальній оцінці власних ресурсів і

можливостей [1]. Тому, інформаційну основу аналізу стратегії розвитку і субстратегій (інвестиційної, фінансової, інноваційної, маркетингової, облікової) становлять дані обліку (оперативного, фінансового, стратегічного, статистичного) і звітності. Особливе значення має інформація стратегічного управлінського обліку (СУО), який орієнтований на формування даних про зовнішнє середовище з метою своєчасного виявлення змін та збереження і примноження знань, як найбільш цінного активу підприємства [2, 3]. В такому контексті розвиток облікових систем відбувається у напрямі формування необхідної інформації для цілей управління, а розвиток аналітичних систем – у напрямі підвищення якісних показників і оптимізації всього потоку використовуваної облікової інформації.

Основу методології формування обліково-аналітичного забезпечення процесів розробки та реалізації стратегії розвитку складають системний і ситуаційний підходи. В рамках системного походу підприємство, стратегія розвитку та обліково-аналітичне забезпечення процесів її розробки та реалізації розглядаються як цілісна система взаємопов'язаних елементів, що знаходяться у взаємодії із зовнішнім середовищем, в конкретній ситуації фінансового стану і динаміки власне підприємства і зовнішнього середовища. Ситуаційний підхід передбачає формування обліково-аналітичного забезпечення, яке формує інформаційну платформу для кількісного оцінювання різних варіантів стратегії розвитку та її субстратегій з метою вибору з альтернатив. Для структурування аналітичного забезпечення вибору і моніторингу стратегії розвитку необхідно виділити етапи розробки і реалізації стратегії і розподілити методи аналізу за цими етапами. Девід А. Аакер рекомендує проводити стратегічний аналіз за наступними напрямками: зовнішній аналіз і аналіз покупців, аналіз конкурентів, аналіз ринку, аналіз середовища і стратегічної невизначеності, внутрішній аналіз [1].

Елементами обліково-аналітичного забезпечення процесів розробки та реалізації стратегії розвитку є обліково-аналітичні дані та їх носії; методи, моделі, прийоми обліку та аналізу; організаційна структура, управлінські процедури, технічні та програмні засоби. Послідовність формування обліково-аналітичної інформації для розробки і реалізації стратегії розвитку в рамках управлінської обліково-аналітичної системи можна визначити як управлінський інформаційний цикл, який не має суворої послідовності інформаційних потоків, не обов'язково повинен мати суцільний характер фіксації господарських операцій. Обсяг і зміст обліково-аналітичної інформації визначається управлінськими потребами, організацією обліку та

аналізу на підприємстві. Структура організаційно-функціонального супроводу обліково-аналітичного забезпечення процесів розробки та реалізації стратегії розвитку визначається галузевою належністю, організаційно-правовою формою та розміром підприємства, видами діяльності, масштабами виробництва та ін. Однак в будь-якому випадку організаційно-функціональне супроводження має відповідати методологічному підходу - інтеграції елементів забезпечення. Високий динамізм економічних процесів як усередині підприємства, так і у зовнішньому середовищі вимагає створення методичного забезпечення, здатного скорегувати обліково-аналітичне забезпечення у відповідь на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.

Список літератури

1. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление / А. Аакер ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2011. – 496 с.
2. Єршова Н.Ю. Інтегрована система обліково-аналітичного забезпечення процесів розробки та реалізації стратегій розвитку підприємства / [Електронний ресурс] Н.Ю. Єршова. – 2016. – Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/23806/1/>
3. Тычинина Н.А. Теоретическое обоснование содержания учетно-аналитического обеспечения устойчивого развития предприятия / Н.А. Тычинина // Вестник ОГУ. – 2009. – № 2. – С. 103–107.

O. Kvasha, Candidate of Economics, Assistant Professor (*Kharkiv State University of Food Technology and Trade, Kharkiv*)

MANAGERIAL ACCOUNTING ORGANIZING FOR STRATEGIC MANAGEMENT

The purpose of managerial accounting organizing in the context of strategic cost management is to provide the processes of analysis and decision making by data necessary for each managerial situation.

There are main tasks of managerial accounting organizing for strategic management targets:

1. The determination of indicators hierarchy with the assistance of other enterprises departments based on primary planning documents (technical documentation, retrospective accounting data, marketing

research, management information about goals, content, possible alternatives as for strategy etc.). These indicators recognize the structure and costs grouping within a framework of strategic measures;

2. The integration of indicators, involved into strategic calculations, from spheres (segments) of activity; that is the determination of calculation objects, approaches of inclusion different cost groups into the cost price in view of the accepted at the enterprise methods of calculations in order to adhere the principle of data comparability;

3. The accumulation of managerial information about costs related to liability centers, other external and internal segments of activity;

4. The organizing of current account of long-term measures as to defined stages of work (taking into account time factor), segments of activity, capital investment projects within the framework of the chosen strategy;

5. The timely identification of deviations from the planned parameters and their visual accounting recognition in order to organizing an effective analysis of their emergence reasons and ensuring flexible management by enterprise long-term development.

The creation of a managerial accounting system for the purpose of solving these tasks can be presented in three stages:

1. The formation of accounting tasks managerial solution. It is necessary on this stage:

- to define a managerial task and its solution;
- to determine the necessary data, their system of choice and the rules of document circulation;
- to identify the results that are planned to be achieved and persons responsible for their achievement.

2. The interconnection of the adopted decisions with the accounting policy and accounting practice.

The developed managerial accounting technology may require safekeeping of specific data or the implementation certain new functions while using software. As a result in solving tasks of this stage especially in domestic practice there could give rise to problems related to lack of software products usage or to inconsistency of accepted accounting policy principles.

3. The accounting technologies implementation.

It is important at this stage to support the process by organizational and administrative measures. It is necessary to officially confer on responsibility for the collection and analysis of data on managers, to develop job descriptions for executives, to approve document forms and rules of document circulation.

For the purpose of the implementation cost accounting method by responsibility centers in the restaurant business it is necessary to bring into compliance all accounting organizational structure.

During the choosing of an organizational structure type it is necessary to use a functional-combinational type, what characterized by the following aspects:

- personalization of accounting documents, definition of responsibility areas (for specific items of costs and revenues witch are able to control the center);

- definition of manageable items (the manager of responsibility centre is responsible only for those items of costs and revenues that he can control);

- the manager of responsibility centre is undertaken to report on actual costs and results as well as make budgets for the future period.

This requires significant changes in the company's accounting department structure. The application of this cost accounting method by responsibility centers will lead to a significant change of accounting departments function.

A.S. Koliesnichenko, assistant (NTU “KhPI”, Kharkiv)

IMPACT OF ACCOUNTING POLICIES ON THE INFORMATION CONTENT OF FINANCIAL STATEMENTS

Business globalization creates new challenges for leaderships and managers faced with unknown expressions of firms' identities always in competition, on an enhanced market where the need for information is diversified and much quicker, resulting, sometimes, in a marketing and publicity instrument.

In this context, the accountant has to find quick solutions to adjust to the new requirements. From the one side, it must be following to the standardization framework, and from the other side, it establishes the need for creativity, to look for other solutions or treatments that promote company image and gaining an advantage without interfering with the law (Marilena Z. & Corina I., 2012).

In the light of implementing international accounting system based on the principals adopting globally into the national accounting model it can be noticed a significant impact of accounting policy on the data reflected in

the financial statements.

The number of authors have studied the repercussions of accounting information with regard to decision taking involving plenty of tools and measures (S. Alayemi (2015), M. Bialas (2013), I. Corina (2012), M.E. Barth, W.H. Beaver, W.R. Landsman, Z. Marilena (2012)). However, this challenge remains on the top of the management policies.

Profit and loss account, renamed now by the statement into comprehensive income, shows the ability of a company to generate profits. In fact such kind of gains contain transactions with other entities, but not only them. The revenues and expenses that are not related to the actual transactions, but caused by the accounting policies, also impact on the financial result at the same way. An approach of recognizing and measuring components of the balance sheet has a very large impact on the ingredients of profit and loss account. The valuation of assets and liabilities has recently become the most controversial, in particular the valuation using the fair value method (Bialas M., 2013).

The key standard concerning Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors is IAS 8.

The main objective of the standard is to establish criteria for selecting and regulating the Company's accounting policies, including the accounting for and disclosure of data on changes in accounting policies, accounting estimates of assets and liabilities and adjustments errors for previous reporting periods. Thus, this standard is aimed at improving the quality of the preparation of the company's financial statements with respect to its informativeness, relevance, reliability, completeness and compatibility with the reporting of other companies.

The existence of IAS 8 lies in a requiring compliance with any specific IFRS according to a transaction, event or condition, and provides guidance on developing accounting policies and procedures for other issues that use the relevant and reliable information.

Creation the suitable accounting policy for one entity conditions is very important prerequisite for the proper understanding of the information provided in the financial statements. An entity should clearly state the accounting policies it has used while preparing the financial statements (Bialas M., 2013). The information provided by the financial statement should be useful for company's intended purposes (Alayemi S., 2015).

Disclosure of specific features in creating of accounting policies is significantly important causing the fact that many accounting standards allow alternative treatments for a same transaction or item. User groups of financial statements will not be able to compare the financial information with other entities if the accounting policies are not cleared outlined (Bialas

М., 2013).

Therefore, accounting policies are those bases, rules, principles, conventions and procedure consistently followed and adopted in the preparation and presenting financial statements. This institute is an integral and important part of the broad field of business activity, performance which the guidance for understanding the key information describing the current economic position of certain entity.

References

1. Alayemi, S. (2015), Choice of accounting policy: Effects on analysis and interpretation of financial statements, American Journal of Economics, Finance and Management, Vol. 1, No. 3, pp. 190-194.

2. Bialas, M. (2013), The impact of the accounting policies on the share prices of companies and banks / Maigorzata BIAJAS // W: AIIC 2013 : 1st Annual International Interdisciplinary Conference : Azores Islands, Portugal, 24–26 April, 2013 : conference proceedings, Vol. 1. — Macedonia : EGALITE, cop. 2013. — ISBN: 978-608-4642-03-9. — s. 258–263.

3. Marilena, Z. & Corina, I. (2012), Embellishment of financial statements through creative accounting policies and options, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 62, pp. 347-351.

О.В. Комірна, канд. екон. наук, доц. (*КНТЕУ, м. Київ*)

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

Нестабільність зовнішнього середовища значно змінили умови інвестиційної діяльності для вітчизняних підприємств. На сьогоднішній день ускладнився процес прийняття інвестиційних рішень оскільки розширилось коло інвесторів, суттєво збільшився обсяг інформації потрібний для прийняття ефективних управлінських рішень. Виникла необхідність в удосконаленні методологічних підходів до управління процесом прийняття інвестиційних рішень, здатних створити спеціальні методичні та інформаційно-аналітичні інструменти.

Зважаючи на динамічність інвестиційних процесів, активне використання новітніх інформаційних технологій є важливим

елементом розвитку інвестиційного комплексу з погляду забезпечення ефективної взаємодії учасників інвестиційного процесу. Саме інформаційне забезпечення комбінує інформацію, необхідну для управління економічними процесами, що міститься в базах даних інформаційних систем, упорядковує сукупність даних, організацію їх введення, обробку, збереження і накопичення, пошуку, а також поширює в межах компетенції зацікавленим особам у зручному для них вигляді [2].

Необхідно відзначити, що концепція інформаційного забезпечення прийняття ефективних інвестиційних рішень ґрунтується на інформаційних потоках внутрішнього та зовнішнього середовища, які при взаємодії створюють для підприємства інформаційно-аналітичний портал. У свою чергу даний портал виступає головним індикатором інформаційного забезпечення обґрунтування інвестиційної програми підприємства.

Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної структури і сумісності інформаційних систем, які дозволяють усунути дублювання і забезпечують багатократне використання інформації, встановлюють визначені інтеграційні зв'язки, обмежують кількість показників, зменшують обсяг інформаційних потоків, підвищують рівень використання інформації.

На сьогоднішній день відсутність можливості взаємодії окремих засобів автоматизації чи навіть окрема технологія може стати стримуючим фактором, що робить використання інформаційних систем нераціональним. Більше того, для найконсервативнішої частини керівників використання інформаційних технологій стає приводом для відмови від відповідних капіталовкладень.

Здійснення комплексного аналізу інвестиційної діяльності підприємства залежить як від повноти та достовірності інформаційної бази так і від досвідченості аналітиків, їх вміння аналізувати та планувати. З метою підвищення якості та обґрунтованості інвестиційних рішень доцільно впроваджувати наступні методичні засади використання інформаційної бази прийняття управлінських рішень:

- 1) підвищувати кваліфікаційний рівень аналітиків шляхом застосування досвіду зарубіжних країн;
- 2) інформаційна база для здійснення аналізу має бути достовірною та розкривати в повній мірі всі процеси, що відбуваються на підприємстві;

3) застосування більш жорстких правил щодо відбору обліково-аналітичної інформації: слід використовувати лише ту інформацію, яка є достовірною та надійшла з перевірених джерел;

4) використовуючи певні дані, слід враховувати вплив на показники діяльності підприємства різних (зовнішніх) факторів (наприклад, слід коригувати дані балансу, враховуючи вплив інфляційного фактору);

5) аналізувати (порівнювати) дані підприємства з даними підприємств-аналогів;

6) під час оцінки враховувати вплив політичних та економічних факторів.

Необхідно відзначити, що інформаційна база прийняття інвестиційних рішень має бути оперативною та дієвою. Підкреслюючи роль чинника часу у бізнесі, відомий американський менеджер Лі Якокка писав „для досягнення конкурентних переваг завжди слід пам'ятати про своєчасність представлення інформації для ухвалення рішень і не можна при цьому абсолютизувати значення достовірності інформації”. Тобто своєчасно отримана інформація є цінною для її користувачів та ефективним джерелом прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Матюха М.М. Проблеми інформаційного забезпечення інвестиційних проєктів та шляхи їх вирішення //-[Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://knutd.edu.ua/publications/conference/20.03.2015/Matyukha_9.pdf

2. Яременко О.В. Інформаційне забезпечення управління інвестиційними процесом підприємств споживчої кооперації //-[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2012/v1/1-2012-66.pdf>

С. О. Кузнецова, канд. екон. наук, доц. (*XTEI KHTEU, Харків*)

СУЧАСНІ ФОРМАТИ МСФЗ-ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах діяльності підприємств у 2018 році відбулися зміни у законодавстві, які пов'язані з таким глобальним процесом, як подання фінансової звітності за таксономією МСФЗ, що передбачає використання формату XBRL для процесу її підготовки.

Також актуальним стало внесення поняття «таксономія фінансової звітності» до законодавчої бази України. Таксономія

фінансової звітності – склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю. Таксономія фінансової звітності затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку.

Дане поняття є новим для вітчизняної практики процесу подання фінансової звітності. Тому постає необхідність розкриття змісту таксономії МСФЗ, порядку застосування її підприємствами, для забезпечення прозорості фінансової звітності. Що зацікавить зовнішніх користувачів, до яких можна віднести кредиторів, інвесторів, конкурентів тощо.

Таксономія не містить в собі керівництва щодо структури фінансової звітності. Важливо, що самі стандарти визначають, що підлягає розкриттю, і яка структура МСФЗ-звітності. Це не завдання таксономії, а завдання стандартів. Таксономія ж використовується для того, щоб забезпечувати подання цієї інформації через такі ключові слова, щоб зробити стандартну цифрову звітність з вже підготовленої фінансової інформації по МСФЗ.

Підприємства використовують Таксономію МСФЗ, щоб маркувати інформацію у фінансових звітах. Кожен індивідуальний елемент фінансової звітності, будь-то діаграма в основному звіті або якась інформація, наведена в примітках, буде задана своїм індивідуальним «тегом» (маркером). Далі фінансові звіти подаються в електронному форматі, що дозволяє комп'ютерам ідентифікувати, читати і знаходити інформацію за допомогою цього «маркування», цей процес робить фінансову звітність доступною для читання програмним забезпеченням. Це означає, що інвестори та інші користувачі матимуть своєчасний і дешевий доступ до точної інформації в електронному вигляді, замість того, щоб читати PDF-файли або паперову копію.

Таксономія за своєю сутністю, втілює в собі мову спілкування машин, а не людей. Це формат на базі мови XBRL.

XBRL (eXtensible Business Reporting Language) являє собою інструкцію, котра забезпечує надійний і ефективний електронний обмін і відбір фінансової інформації через всі технологічні формати, в тому числі Інтернет. Будь-яка інформація в форматі XBRL вводиться один раз і потім може передаватися: до корпоративної звітності, в податкову звітність, в веб-сайт організації, в базу даних незалежного аудитора для аудиторських цілей, в агентство з кредитування для визначення ставки по кредитуванню, та для інших цілей підготовки звітності.

Така однофазна обробка і підготовка корпоративних звітів для

обслуговування широкого кола користувачів повинна скоротити можливості шахрайства та маніпулювання фінансовою звітністю.

Використання в Україні формату XBRL для процесу підготовки фінансової звітності може мати цілий ряд переваг:

- формат XBRL може бути вбудований в наявний програмний продукт безкоштовно і дозволити здійснювати автоматичний обмін і надійний відбір інформації через всі програмні формати і технологічні платформи, включаючи Інтернет;

- зробить більш ефективну і достатню підготовку поширення та аналізу фінансової звітності;

- забезпечить більш доречну та достовірну інформацію, що дозволить мати технологічну незалежність, менший ступінь впливу людського фактора і більш надійний і ефективний відбір фінансової інформації;

- зробить звітність більш доступною за допомогою надання швидких, більш точних можливостей її електронного пошуку;

- створить можливість використання облікових систем в режимі доступу «он-лайн»;

- надасть можливість підготовки звітності всіма користувачами, починаючи з місцевих організацій і департаментів, які в кінцевому рахунку, принесуть користь усім користувачам фінансової інформації;

- зробить доступною систему розкриття необхідної інформації;

- підсилять функції внутрішнього аудиту з новим набором інструментів для аналізу.

Розгляд актуальних напрямків еволюції науково-практичних аспектів в сфері формування та подання фінансової звітності дозволив визначити, якими є найближчі перспективи розвитку цього питання в міжнародній практиці. Однак не менш важливо зрозуміти, на якому етапі розвитку знаходиться вітчизняна система обліку і звітності, і які основні проблеми її подальшого переходу на міжнародні принципи.

Н.М. Носач, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ТОВАРІВ

Динамізм сучасного бізнес-середовища та посилення конкуренції в торговельній галузі визначають необхідність удосконалення інформаційного забезпечення підтримки управлінських рішень з підвищення ефективності товаропостачання та реалізації товарів. Дедалі більшої актуальності набуває цілеспрямоване формування і своєчасність передачі в режимі реального часу інформації про наявність, асортимент, рух, якість, оборотність, доходність, обсяги реалізації товарів в розрізах, що задовольняють інформаційні запити керівництва підприємства. Зазначене підтверджує доцільність удосконалення прикладних аспектів управлінського обліку в частині розробки науково обґрунтованих підходів до формування релевантної інформації про реалізацію товарів в управлінській звітності торговельних підприємств з урахуванням специфіки їх функціонування, напрацювань вітчизняної облікової школи та принципів господарського контролю.

Вважаємо, що розробка управлінської звітності про реалізацію товарів є одним з найбільш відповідальних етапів формування системи управлінського обліку на торговельному підприємстві, і має здійснюватись із дотриманням певних вимог до її змісту і формату, а саме: інформативність; своєчасність; простота формування і подання; доступність й однозначність сприйняття інформації.

Основними чинниками, які визначають змістовність, формат і порядок складання управлінської звітності про реалізацію товарів є: організаційна структура підприємства; індивідуальні інформаційні потреби на кожному з рівнів управління (оперативне, поточне, стратегічне); необхідність оперативного контролю за виконанням плану, посилення відповідальності за наявність незадовільних відхилень і доречне їх усунення, виявлення резервів збільшення обсягу та підвищення результативності продаж за окремими структурними підрозділами і в цілому по підприємству.

Змістовність та інформативність управлінської звітності про реалізацію товарів забезпечується комплексом науково-обґрунтованих принципів її формування, зокрема комунікативності, адресності, конфіденційності, релевантності, достатності, аналітичності, детальності, оперативності.

На нашу думку для продуктивного планування, контролю і покращення якості рішень з продажу товарів управлінська звітність про їх реалізацію має складатися за окремими сегментами та містити

абсолютні та відносні показники ефективності. Під сегментами (залежно від рівня і потреб управління) слід розуміти структурні підрозділи підприємства, товарні групи чи окремі товари.

Форми управлінської звітності про реалізацію товарів не є типовими і повинні розроблятися залежно від поставлених цілей управління. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне для підприємств роздрібної торгівлі запропонувати управлінські звіти, в яких буде відображатися облікова інформація про наявність, рух та результати реалізації товарів та застосування цих даних для прийняття рішень відповідальними особами:

– УЗ-Р1 «Управлінський звіт про наявність та рух товарів»;

– УЗ-Р2 «Управлінський звіт про реалізацію товарів для прийняття рішень».

Запропонований управлінський звіт про наявність та рух товарів (УЗ-Р1) дозволить відстежувати динаміку їх обсягу, складу та структури в загалом і в розрізі окремих видів, контролювати товаропостачання, приймати рішення та розробляти заходи щодо зміни цінової та асортиментної політики підприємства.

Другий звіт (УЗ-Р2) дозволить забезпечити керівництво підприємства необхідною обліковою інформацією про доходи, витрати та результат (прибуток чи збиток) продажу товарів, а також даними для прийняття рішень щодо виконання плану, прискорення товарооборотності та підвищення рентабельності продаж. У першій частині цього звіту наводиться інформація про обсяг виручки від реалізації товарів та пов'язані з цим витрати (змінні, постійні), розмір маржинального доходу та прибутку, а також абсолютні та відносні відхилення за цими показниками. У другій – показники для управління продажами, а саме: забезпеченість реалізації, товарооборотність і рентабельність продаж. Обидва ці звіти мають складатися за кожним структурним підрозділом торговельного підприємства та подаватися до центру управління продажами.

Викладений вище підхід до формування управлінської звітності про реалізацію товарів дозволить: задовольнити інформаційні потреби управління, надаючи різні дані (показники), що дозволяють оцінювати, аналізувати та контролювати цей процес; узагальнювати інформацію про доходи, витрати та результат реалізації товарів у формі, зручній для прийняття управлінських рішень; визначати цілі та ключові показники результативності продаж окремих структурних підрозділів і підприємства у цілому.

Т.Г. Маренич, д-р. екон. наук, проф. (ХНТУСГ, Харків)

ФОРМУВАННЯ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

В сучасних умовах господарювання успішне функціонування та економічний розвиток підприємств значною мірою залежить від раціональної організації процесу підтримки управлінських рішень. В управлінні найчастіше користуються методами, що базуються головним чином на інтуїції, досвіді керівництва підприємства та традиціях. Це призводить до збитків через помилкові рішення, неефективного використання ресурсів. Такий стан речей потребує нових підходів до рівня інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Саме управлінський облік має забезпечити потреби як поточного, так і стратегічного управління релевантною інформацією, яка допоможе керівництву підприємства досягти стратегічних цілей і відповідним чином реагувати на ризики.

Менеджери, приймаючи рішення, повинні розуміти, що таке «релевантна» інформація. У сучасному економічному словнику дається таке визначення: релевантна інформація – це набір відомостей з конкретного питання [1, с.337]. Як свідчить аналіз наукових публікацій, поняття «релевантна інформація» більшою мірою пов'язується з процесом прийняття управлінських рішень. Релевантна інформація – та інформація, яка необхідна для вирішення даного завдання (наприклад, завдання управління). Відповідно, іррелевантна інформація – непотрібна, стороння [2, с.457-458]. На думку Голова С.Ф., релевантною є тільки та інформація, що може вплинути на рішення менеджера. При цьому інформація має бути оперативно передана менеджеріві, оскільки з часом вона втрачає свою цінність. Вчений вважає, що дані обліку не мають містити помилок або упереджених оцінок [3, с.213]. Як стверджує Скоун Т., менеджер повинен приймати рішення, коли є вибір. Нічого не робити – це теж рішення! При цьому вчений розподіляє рішення на два основних типа:

- да або ні – є тільки одна можливість прийняти рішення;
- ранжування – є декілька можливостей, але не всі з них можна використати, тому що ресурси обмежені або можливості взаємовиключні [4, с.168].

Отже, інформація, що використовується у прийнятті рішень, повинна бути релевантною, точною, своєчасною, такою, що відноситься до часу прийняття рішення, тобто до майбутнього. Слід визнати, що статус релевантної інформації в останні роки суттєво підвищився. У документі «Глобальні принципи управлінського обліку» одним із головних принципів управлінського обліку визначено

принцип «інформація є релевантною» [5, с.3]. Метою дотримання цього принципу є надання організаціям підтримки при плануванні й отриманні інформації, що необхідна для розробки стратегії й тактики її реалізації [5, с.10]. Тобто, ефективний управлінський облік повинен забезпечити керівництво підприємства своєчасною, актуальною, важливою та адекватною інформацією для прийняття вдаліших рішень. «Інформація є релевантною» означає, що інформація є: найкращою з наявної; надійною і доступною; контекстуалізованою [5, с.10].

Релевантна інформація повинна містити елемент прогнозування і враховувати питання, що здійснюють суттєвий вплив на майбутні результати. Цінність інформації ґрунтується на її якості, точності, послідовності і своєчасності; дані повинні бути захищеними, аби уникнути їхньої втрати чи фальсифікації. Інформація, яка застосовується в управлінському обліку, повинна відповідати ключовим характеристикам: прив'язаність до часу; необмеженість; різноманітність [5, с.10].

Таким чином, враховуючи вищевикладене, на наш погляд, релевантна інформація для потреб управлінського обліку – це актуальні відомості фінансового та нефінансового характеру з внутрішніх та зовнішніх джерел, включаючи екологічні та соціальні дані, які відповідають критеріям надійності, достовірності, своєчасності, доказовості та можуть бути використані у моделюванні та аналізі процесу створення вартості на підприємстві.

Література

1. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 480с.
2. Лопатников Л.И. Экономико-математический словарь / Словарь современной экономической науки / Л.И. Лопатников. – М.: издательство «АВФ», 1996. – 704с.
3. Голов С.Ф. Управлінський облік: [Підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2003. – 704с.
4. Скоун Т. Управленческий учет / Пер. с англ. под. ред.

Н.Д. Эриашвили / Т. Скоун. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 179с.

5. Глобальні принципи управлінського обліку. Ефективний управлінський облік: оптимізація рішень та створення успішних організацій / URL: zakon.help/files/article/7192

О. М. Остапенко, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)

БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Управління фінансами починається з бюджетування. Досвід показує, що через відсутність точної і систематичної інформації про фінанси українські підприємства втрачають близько п'ятої частини своїх доходів. Сьогодні бюджетування на вітчизняних підприємствах в кращому випадку використовується для контролю окремих показників, наприклад, обсягів дебіторської і кредиторської заборгованості, або для того, щоб встановити рівень витрат в окремих структурних підрозділах, але зовсім не для того, аби управляти активами компанії, капіталізацією чи надійно визначати інвестиційну привабливість окремих напрямків господарської діяльності [1].

Система бюджетування є актуальною, ефективною і доцільною до використання на підприємстві. Вона є надзвичайно гнучкою, що дозволяє досягати кількох цілей у розвитку підприємства одночасно. Це дозволяє планувати фінансово-господарську діяльність, спрямовувати її на досягнення певного фінансового результату, оптимізувати фінансові потоки, вчасно виявляти відхилення планових та фактичних показників і оперативно коректувати діяльність в разі необхідності.

Основним завданням і змістом бюджетування як особливого виду планування є складання бюджету, що представляє собою план діяльності підприємства чи підрозділу у кількісному вимірі. Бюджети мають охоплювати усі напрямки фінансово – господарської діяльності підприємства: виробництво, реалізацію продукції, діяльність допоміжних підрозділів, управління фінансовими потоками.

Бюджетне планування на підприємстві складається з трьох етапів: підготовка до планування; розроблення бюджетів; контроль виконання бюджетів. Формат бюджету інших доходів представлений у табл. 1 на прикладі досліджуваного (умовного) підприємства.

Таблиця 1

Бюджет інших доходів підприємства на 2018 р.

Статті доходів	Сума, тис. грн
I. Доходи від операційної діяльності	
Отримання субсидій, дотацій	-
Цільове фінансування	199
Інші надходження	19970
Разом	20169

З усіх бюджетів, пов'язаних із грошовими потоками, бюджет податкових платежів є пріоритетним. Податковий бюджет розробляє бухгалтерія разом з фінансовим відділом, оскільки ці служби мають усю необхідну інформацію і фахівцями. Форма податкового бюджету по підприємству в цілому представлена в табл. 2. З даних, наведених в табл. 2 видно, що податкове навантаження на підприємство є високим.

Таблиця 2

Бюджет податкових платежів підприємства на 2018 р.

Податковий платіж	Сума, тис. грн
Податок на додану вартість	15148
Разом	15148

Завершальним етапом процесу наскрізного бюджетування є складання зведеного бюджету. Він являє собою розрахункову оцінку доходів і витрат підприємства, а також його структурних підрозділів (центрів відповідальності) на майбутній період. Доходи і витрати розраховують роздільно, і тільки після цього їх об'єднують у зведений бюджет (табл. 3).

Таким чином, зіставленням доходів і витрат визначають загальний фінансовий результат діяльності підприємства: перевищення доходів над витратами (бюджетний профіцит) чи перевищення витрат над доходами (бюджетний дефіцит). По досліджуваному підприємстві профіцит бюджету запланований у сумі 44812,2 тис. грн. Перегляд бюджету можливий, але тільки у випадку його дефіциту.

Таблиця 3

Зведений бюджет доходів і витрат на 2018 р.

Найменування статей	Сума, тис. грн
I. Дохідний розділ бюджету	
Виручка від реалізації продукції	90889,20
Інші доходи від операційної діяльності	20169
Усього доходів	111058,20
II. Видатковий розділ бюджету	
Поточні витрати	54098
У тому числі:	
- витрати на матеріали	19549
- витрати на оплату праці	8093
- відрахування на соціальні заходи	1566
- амортизаційні відрахування	5512
- інші операційні витрати	19378
Витрати на сплату податків	15148
Усього витрат	69246
III. Підсумок бюджету доходів і витрат (бюджетний профіцит)	44812,20

Формування бюджетів підприємств повинно виходити із головної цілі – цілі інформаційного забезпечення в системі управління. Виходячи із складання основних бюджетів підприємства (бюджет доходів і витрат, бюджет грошових потоків, бюджет активів і пасивів - фінансові бюджети), провідне місце повинен займати бюджет грошових потоків, які обслуговують та задовольняють потреби виробничого циклу товаровиробників.

Список використаних джерел

4. Галаган А. Теоретичні аспекти бюджетування на підприємстві [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.academia.edu>.

В.О. Псьота, асп. (ЖДТУ, Житомир)

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Система державних закупівель, заснована на положеннях Закону України «Про здійснення державних закупівель» припинила своє існування більше року тому. Введенням в дію нового Закону України «Про публічні закупівлі» певні недоліки старої системи були подолані: посилена прозорість та конкуренція державних закупівель, створено механізм впливу на недобросовісних замовників та учасників торгів. На сьогодні вже можна зробити певний аналіз переваг та недоліків запровадження нової системи в управлінні державними фінансами розпорядників бюджетних коштів[1].

Система «Prozorro», що запроваджена новим законодавством в системі закупівель дозволяє слідкувати за повним ходом проведення торгів, а головним її принципом є те що «всі бачать все»[2]. Її функціонування має ряд переваг в частині управління державними закупівлями: тендери стали більш доступними для бізнесу, у тому числі середнього та малого; збільшилася конкуренція за рахунок вільного доступу всіх бажаючих взяти участь у торгах; посилюється контроль громадськості у зв'язку із вільним доступом до системи; збільшились можливості щодо оскарження процедури торгів у учасників. Принцип недискримінації учасників торгів, визначений статтею 3 Закону України «Про публічні закупівлі» захищає вільну конкуренцію в процесі публічних закупівель[1]. Він полягає в тому, що встановлюються рівні умови для вітчизняних та іноземних учасників торгів, при цьому замовнику забороняється здійснювати заходи, щодо дискримінації можливих учасників. Але, відповідно до законодавства, замовник може встановити певні кваліфікаційні критерії: наприклад, наявність певних вимог до сертифікації продукції, або необхідність особливої матеріально-технічної бази, наявність працівників відповідної підготовки тощо. Встановленням таких особливих умов, замовник, заздалегідь умовившись, може забезпечити перемогу конкретного учасника торгів, тим самим обмежити конкуренцію серед учасників. Діюча система закупівель поки не в змозі вирішити цю проблему, але забезпечує право учасників звернутися зі скаргою до Колегії Антимонопольного комітету України. Колегія АМК України може визнати порушення принципу недискримінації та зобов'язати замовника внести зміни до тендерної документації. Одночасно, звернення до Колегії АМК України, може бути засобом затримання торгів та зловживання, а не тільки правом захисту учасників. Це зумовлено тим, що на період розгляду скарги проведення закупівлі

зупиняється на 15 робочих днів з дати початку скарги. Таким чином, недобросовісні скаржники можуть блокувати проведення тендерної процедури, що викликає затягування процесу закупівлі. Введення новим законом електронної системи закупівель не виключає ризику спекулювання цінами під час проведення торгів. Так, наприклад, два учасника у змові із замовником можуть вступити у торги, при яких технічний учасник буде активно пропонувати занижену цінову пропозицію на об'єкт закупівлі до поки інші добросовісні учасники не будуть змушені здатися. Надалі замовник приймає рішення щодо невідповідності пропозиції технічного учасника кваліфікаційним вимогам тендерної документації і право переможця переходить до «заздалегідь домовленої» компанії. Крім того, учасники можуть демпінгувати цінову пропозицію для отримання перемоги під час тендерних процедур, але після укладання договору, під час виконання договірних зобов'язань змінити ціну у бік збільшення відповідно до статті 36 Закону України «Про публічні закупівлі», адже ринкова ціна на предмет закупівлі вища, зазначеної в договорі[1].

Враховуючи зазначене вище, можна зробити висновки, що застосування нового законодавства не забезпечує виключення технічних учасників торгів, не страхує від дискримінації учасників процедур, не виключає маніпулювання цінами предмета закупівлі та участі у торгах недобросовісних учасників. Практика річного застосування діючої системи закупівель дає підстави для висновків про позитивні сторони та необхідність внесення змін для усунення виявлених недоліків нової закупівельної процедури.

Література:

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015р. №922-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Наказ Мінекономрозвитку «Про визначення веб-порталу Уповноваженого органу з питань закупівель у складі електронної системи закупівель та забезпечення його функціонування» від 18.03.2016 р. №473 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Н.О. Рязанова, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. Т. Шевченка, Старобільськ)

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ

Глобальні економічні процеси за останнє десятиліття привели до появи нових причин, що сприяють розвитку інфляції. Для України проблема інфляції і боротьби з нею стає з різним ступенем гостроти. Інфляційні процеси набирають обороти, що свідчить про недостатню ефективність заходів антиінфляційного регулювання. Досягнення низького ступеню інфляції є однією з умов стійкого економічного зростання. Завдання по досягненню рівня інфляції, встановленого в ринково розвинених країнах (2-4%), постійно висувається українською владою як пріоритет грошово-кредитної політики.

Питання сутності інфляції, причин її походження та механізмів і засобів подолання достатньо досліджено у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Інфляційні процеси та їх наслідки постійно потребують уваги суспільства і уряду, оскільки рівень інфляції враховується при визначенні добробуту населення, розрахунку процентних ставок та різних економічних розрахунках.

Незначні інфляційні процеси практично не впливають на фінансове становище підприємства і його звітність. Інфляція вважається допустимою і навіть корисною, тому що сприяє зростанню активності власників коштів. Однак високі темпи інфляції негативно впливають на всі фінансово-господарські сторони діяльності підприємства, і є основним дестабілізуючим чинником розвитку виробництва та стійкості фінансового положення підприємства. Причому, чим вищі темпи інфляції, тим значніша ступінь спотворення активів і пасивів балансу, а також загалом фінансових результатів.

Суперечність впливу інфляції проявляється в тому, що одні статті активу балансу (матеріальні, основні кошти, виробничі запаси) штучно занижуються в порівнянні з їх реальною вартістю, а інші грошові кошти (крім валютних рахунків) і кошти в розрахунках (дебітори) - нереалістично підвищуються, що йде у розріз з основними принципами бухгалтерського обліку.

В умовах інфляції фінансові звіти підприємства про результати господарської діяльності, фінансове становище і використання прибутку можуть виявитися джерелом необ'єктивної інформації, оскільки елементи балансу втрачають свою вартість з різною швидкістю.

Прагнучі зберегти реальний рівень оплати праці, підприємства збільшують фонди споживання в збиток фондам накопичення і розвитку.

Висока інфляція ускладнює процес не тільки розширеного, але і простого відтворення капіталу підприємства. Виробництво знижується, підприємства знаходяться на грані виживання.

В умовах інфляції із зростанням цін на сировину, матеріали, енергію та інші види виробничих запасів, збільшується номінальна величина фінансових потреб підприємства. Але при відстрочці платежів інфляція фактично зменшує реальну ціну придбання виробничих запасів.

Якщо прибутки і витрати в рівній мірі зазнають інфляції, то купівельна здатність кожної грошової одиниці в складі прибутків і витрат залишається незмінною. Але якщо ціни на сировину, енергію і матеріали зростають швидше, ніж ціни на готову продукцію, то реальна рентабельність виробництва падає. Реальні прибутки знижуються, а реальні витрати збільшуються, і внаслідок цього інвестиції проводяться сьогодні, а прибутки підприємство отримує лише через деякий час грошима, що вже знецінюються.

Для збереження своїх прибутків від знецінення в умовах високої інфляції, підприємства переводять свої кошти в тверду вільноконвертовану валюту. Але це збільшило попит на неї і ще більше посилило процес подальшого падіння курсу гривні. Результатом з'явилося прогресуюче знецінення грошових надходжень і накопичень підприємств, зростання їх реальних витрат.

Фінансовий аналіз є гнучким інструментом в руках керівників підприємства. Разом з тим його висновки носять короткочасний характер внаслідок постійної зміни стану. Щоб знизити вплив інфляції на фінансові результати діяльності підприємства необхідно своєчасно контролювати рівень рентабельності, що закладається в розрахункову ціну виробу.

Причиною високих темпів інфляції в Україні є як монетарні, так і немонетарні чинники, такі як інфляція витрат, структурні особливості економіки, зокрема дисбаланс видів господарської діяльності, деформована структура економіки, інфляційні очікування, зростання державних видатків, скорочення реального обсягу національного продукту тощо. Якщо руйнується промисловість і загострюються її диспропорції, то ніяка грошова політика не позбавить ринок від інфляції. Тому не приватні політичні заходи, а система економічної політики може зробити інфляцію керованим процесом. Не обов'язково повністю від неї позбавлятися, а необхідно тримати її на певному керованому рівні. У такому випадку вона вирішує проблеми країни.

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В ПІДСИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Умови ринкової економіки, в яких здійснюють свою діяльність економічні агенти, існуючі в різних організаційно-правових формах, невизначені і непередбачувані. Усе це різко загострило проблему забезпечення економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека підприємства характеризується сукупністю якісних і кількісних показників, серед яких є рівень обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки та стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства.

Економічна безпека підприємства дозволяє виявити: ситуації невизначеності, зміни, як внутрішніх умов господарювання, так і зовнішніх (політичних, макроекономічних, екологічних, правових); ризикові рішення в умовах жорсткої конкуренції; захист від існуючих або прогнозованих небезпек або загроз. В цих умовах необхідно досягти стратегічних управлінських рішень і забезпечити стійкий інтенсивний розвиток підприємства. Для цього необхідно вирішити ряд завдань: виявлення реальних і прогнозування потенційних небезпек і загроз; знаходження способів послаблення або ліквідації наслідків їх дії; організація взаємодії з правоохоронними і контрольними органами в цілях відвертання і припинення правопорушень, спрямованих проти інтересів підприємства; створення власної служби безпеки.

В управлінській обліковій інформаційній системі (УОІС) структура економічної безпеки підприємства має бути: унікальною; самостійною і відособленою від аналогічних систем інших виробничих одиниць; комплексною і забезпечити економічний, науково-технічний, кадровий, інтелектуальний, екологічний та інформаційний потенціал підприємства.

Рівень економічної безпеки підприємства оцінюється тим, наскільки ефективно службі безпеки вдається запобігати загрозам і усувати збитки від негативних дій на різні фінансово-економічні аспекти.

Структура економічної безпеки підприємства покликана виконувати ряд функцій, які істотно відрізняються один від одного за своїм змістом.

Для забезпечення економічної безпеки підприємство використовує сукупність корпоративних ресурсів та принципів:

комплексність, своєчасність, безперервність, законність, плановість, економічність, взаємодія, поєднання гласності і конфіденційності, компетентність. Політика економічної безпеки є системою поглядів, заходів, рішень, дій в області безпеки, які створюють сприятливі умови для прийняття своєчасних управлінських рішень в УОІС та дозволяє підприємству виконувати виробничу програму, випускати конкурентоздатну продукцію, підвищувати ефективність виробництва, примножувати власність, отримувати прибуток.

Сукупність найбільш значимих стратегічних управлінських рішень розподіляють на типи стратегій економічної безпеки:

- стратегія, пов'язана з необхідністю несподівано реагувати на реально виниклі загрози виробничої діяльності, майна та персоналу;
- стратегія, орієнтована на прогнозування, своєчасне виявлення небезпек і загроз, дослідження економічної і криміногенної ситуацій як усередині підприємства, так і за межами;
- стратегія, спрямована на відшкодування завданого збитку.

Найважливішим етапом забезпечення підприємства економічною безпекою є стратегічне планування і прогнозування яке включає розробку стратегічного плану в управлінській обліково-аналітичній інформаційній системі (УОАІС). Для цього в обліково-аналітичних документах необхідно задати якісні параметри використання корпоративних ресурсів підприємства у поєднанні з його організаційно-функціональною структурою і взаємозв'язками структурних підрозділів, а також деякі кількісні орієнтири забезпечення функціональних складових та економічної безпеки в цілому. Після розробки стратегічних планів в УОІС необхідно провести оперативну оцінку рівня забезпечення та поточне тактичне планування економічної безпеки підприємства.

Аналіз рівня економічної безпеки в УОАІС проводиться на основі оцінки ефективності заходів запобігання збитків і розрахунку функціональних і сукупних критеріїв економічної безпеки підприємства. Поточне планування здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації і розрахунку значень сукупного критерію економічної безпеки по кожному з них.

На основі оперативної оцінки рівня економічної безпеки і вироблених рекомендацій здійснюється оперативне планування фінансово-господарської діяльності підприємства, після чого робиться практична реалізація розроблених планів в УОАІС.

І. П. Хомин, канд. екон. наук (*ТНЕУ, Тернопіль*)

ПРОБЛЕМА РЕЛЕВАНТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

З огляду на розроблену в середині 90-х років американськими вченими Д. Нортеном та Р. Капланом Концепція збалансованої системи показників (Balanced scorecard) [1, с. 31] може видатися, що будь-яка проблематика щодо релевантності фінансової інформації, необхідної менеджерам, є надуманою. Однак досить спробувати скласти баланс фінансових ресурсів – основний документ, який дозволяє регулювати рух грошових потоків підприємства, як відразу ця проблематика дає себе знати. Приміром, за вітчизняною методологією прийнято прирівнювати амортизацію необоротних активів до суми їхнього зносу. Проте очевидно, що стосовно грошових потоків підприємства це несприятне, позаяк ні перший, ані другий показник далеко не гроші.

І не тільки тому, що включення в собівартість продукції, робіт, послуг зносу/амортизації необоротних активів надто віддалене від моменту їхнього оприбуткування й реалізації, а точніше – надходження оплати від покупців, а передусім через еклектику антиподів: знос – це втрата їхньої вартості, тобто в кінцевому підсумку смерть тих чи інших об'єктів. Амортизація, як свідчить сам латиномовний а того, заперечення смерті, адже завдяки їй списані об'єкти необоротних активів замінюються іншими, тобто проходить, як прийнято вважати за економічною теорією, їхнє просте відновлення.

Та при всій ясності сутності цього процесу за тлумаченням економічної теорії, більше того, наявності навіть показника оновлення необоротних активів, розробленого у відповідності зі згадуваною Концепцією збалансованої системи показників Д. Нортена й Р. Каплана, емпірично перевірити його достовірність неможливо саме через проблему релевантності фінансової інформації, або іншими словами – змістовної відповідності між запитом, введеним у документальну інформаційно-пошукову систему, та списком виданих нею документів.

І знову ж не тільки тому, що жодного списку тут цей пошук не видасть, а в кращому випадку обмежиться Відомістю нарахування амортизації основних засобів, або таблицею розділу XIII Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5, де насправді фігуруватиме не амортизація, а той же знос необоротних активів, причому як угадувана величина, бо наразі в економічній науці немає способу визначати його реальне значення за будь-який період. Адже зробити це візуально навіть у річному вимірі неможливо, а приладів, які могли би встановити ступінь зносу об'єктів теж наразі не винайдено.

Тому і в наш час застосовується архаїчний спосіб, відомий із часів Древнього Риму, коли умовно вважалося, приміром, що стіна якоїсь будівлі може простояти 80 років, отож величина її річного зносу мала дорівнювати $1/80$ частці "суми, в яку обійшлося будівництво" [2, с. 46]. І суті справи не міняє те, що нинішні способи нарахування зносу куди різноманітніші. Бо поза тим, що за кожним із них виходить різна сума, йому жодна з них не адекватна через згадувану вище причину. Тому тільки із-за цього собівартість продукції, робіт і послуг теж стає нерелевантною.

На це накладається вплив інфляційного чинника, який унеможливує дотримання принципу відповідності доходів і витрат через тривалий часовий лаг між другими й першими. Що найбільше проявляється в аграрному секторі економіки, де вартість сировини й матеріалів списується на витрати навіть у попередньому році, як-от на виробництво озимих культур, а доходи від реалізації зерна відображаються в другому півріччі наступного року, або й пізніше. Внаслідок цього створюється ілюзія високої рентабельності діяльності підприємств, хоча в таких випадках існує лише викривлення інформації через т. зв. інфляційний прибуток. Таким чином, проблема "релевантності – доречності чи використовуваності інформації", – так розглядав цей термін Хендріксен, – наразі не вирішена під аспектом синтаксичним і семантичним, адже вона "не сприяє досягненню мети користувача" через те, що це лише припущення, а не реальні значення. Передусім же прагматичним, оскільки не "сприяє прийняттю рішень" [3, с. 134] менеджерів.

Звичайно, проблема релевантності фінансової інформації набагато ширша, ніж виокремлені складові. Причому й стосовно них немає впевненості у безпомилковості автора цих тез, оскільки можуть бути й інші точки зору на наведені в них твердження. Тому добре, що ця проблема фігурує в якості одного з важливіших напрямів роботи конференції. Адже тільки "мозкова атака" багатьох дослідників у змозі її вирішити комплексно.

Література

1. Нивел П.Р. Сбалансированная система показателей. Пер. с англ. /Пол Р. Нивел. – Днепропетровск: Баланс: Бизнес Букс, 2004. – 328 с.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней /Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
3. Hendriksen E. S. Accounting theory /E. S. Hendriksen. Homewood. Irwin, 1970.

Секція 3

УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

О.О. Августова, канд. екон. наук, ст. викл. (КНТЕУ, Київ)

ОБЛІК ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЧО- ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Основними проблеми в тематиці обліку логістичних витрат є неможливість системного аналізу даної групи витрат за даними існуючої системи бухгалтерського обліку, оскільки сучасний план рахунків не містить такої позиції статей витрат як логістичні.

Дослідженню даного питання присвячено праці таких вчених, як: В.Л. Гусак, О. М. Зборовської, Н.Я. Зарудної, Л.Г. Медвідь, А.В. Левкович, М.В. Рети, О.М. Сумець, О.Ю. Мішина, Є.В. Крикавського та інших.

Акумуляція інформації про логістичні витрати повинна міститися на певному рахунку бухгалтерського обліку. Проте думки вітчизняних науковців з даного питання розбігаються.

Одна група вчених пропонують ввести окремі рахунки для обліку логістичних витрат: 29 «Логістичні витрати на постачання» із субрахунками 291 «Витрати на логістику постачання (забезпечення)», 292 «Витрати на логістизацію процесу організації та управління виробництвом», 293 «Витрати на логістизацію збуту» [2], субрахунок 239 «Логістична діяльність», з використанням рахунків аналітичного обліку третього та четвертого порядку [3], субрахунки 911 «Умовно-постійні логістичні витрати» та 912 «Умовно-змінні логістичні витрати» (для відображення витрат, пов'язаних з переміщенням матеріального потоку в процесі виробництва), субрахунок 921 «Логістичні витрати на адміністрування» (для накопичення інформації про витрати, пов'язані з логістичним адмініструванням) [1].

Інші науковці пропонують обліковувати логістичні витрати на позабалансових рахунках, групуючи їх за функціональним призначенням. Проте досі залишається актуальною проблемою відсутність чітких критеріїв віднесення витрат до відповідного рахунку та відсутність порядку відображення поточних логістичних витрат.

Варто зазначити, що більшість систем автоматизації обліку надають можливість для ведення обліку застосовувати гнучку нумерацію рахунків. У них аналітичний облік можна вести для будь-якого рахунку або субрахунку, використовуючи різні види аналітики. Об'єкти аналітичного обліку можуть являти собою елементи довідників та документів. При цьому Робочий план рахунків може містити в собі необмежену кількість рахунків другого та більше порядків [3].

Також, вважаємо доцільно організовувати облік логістичних витрат на виробничо-промислових підприємствах за центрами відповідальності. Як зазначає в свої працях, Левкович А.В., на виробничо-промислових підприємствах доцільно виділяти такі центри витрат логістичних витрат, як: логістичні витрати складів виробничих запасів (сировини, матеріалів, напівфабрикатів, запасних частин та інших ТМЦ); логістичні витрати виробничих і обслуговуючих підрозділів (дільниць, цехів, майстерень); - логістичні витрати складів готової продукції; логістичні витрати відділу збуту; логістичні витрати відділу транспорту (в т.ч. внутрішньовиробничого); логістичні витрати відділу маркетингу; логістичні витрати відділу логістики; логістичні витрати адміністративних структур [3].

При цьому місцями виникнення логістичних витрат є безпосередньо логістичні операції при здійсненні логістичної діяльності виробничо-промислового підприємства: транспортування виробничих запасів та готової продукції; навантажувально-розвантажувальні роботи; зберігання запасів та готової продукції; контроль якості готової продукції; пакування готової продукції; підготовка і виконання замовлень, управління виробництвом; обслуговування споживача; організація логістичної діяльності [3].

Висновок. За результатними дослідження можна сказати, що у сучасній теорії логістики існують різноманітні підходи до відображення логістичних витрат в обліку. Проте й досі недостатньо аргументовано склад логістичних витрат, який би з достатньою мірою задовольняв практичні потреби управління вітчизняних підприємств.

Використані джерела

1. Андрухова О. О. Організація обліку логістичних витрат / О. О. Андрухова, І. А Якімов // Наука і економіка. – 2010. – № 4(20). – С. 70 – 73.

2. Головащенко О. М. Інформаційне забезпечення логістичних витрат у системі обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2010_30_2/Golovash.pdf

3. Левкович А.В. Класифікація логістичних витрат виробничих підприємств для потреб обліку і контролю/ А.В. Левкович// Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна.-2015.- № 48.- С.54-61.

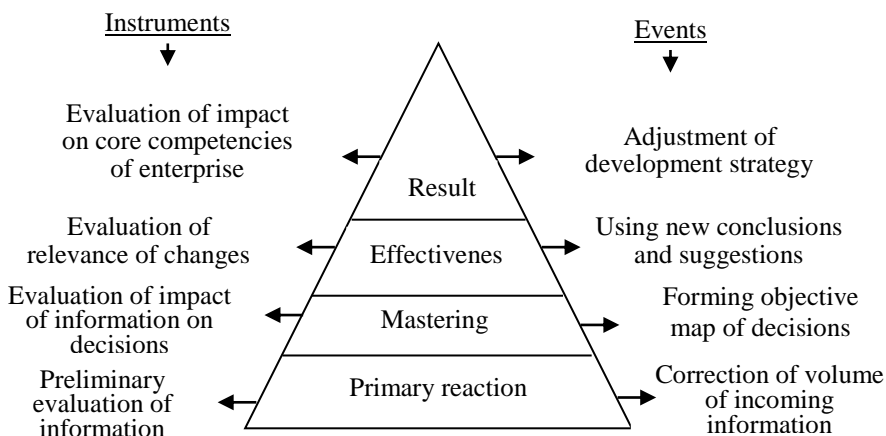
T. Bochulia, Dr. Econ. Sciences, Prof. (*KhSUFTT, Kharkiv*)

PARAMETRIZATION OF THE INNOVATION SYSTEM OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL PROVISION OF MANAGING AN ENTERPRISE

Efficiency of accounting and analytical provision for managerial process is difficult to determine, but possibly, for what properties of information should be converted into quantitative indicators and is necessary determine level of its impact on process of making managerial decisions. Effective using information is associated with identification and evaluation data that suitable for use by enterprise management system and intended for systematic monitoring of information flows, which aimed at identifying opportunities and threats that inherent to information. Data is imported from the information array and after processing they are converted to multipurpose, reliable evidence that are adequate to time and acquire additional properties, which update the data by forming primary information. Information in further technological process should be processing according to different criteria with generalization in form convenient for interpretation by user.

Evaluate the effectiveness of accounting and analytical provision of managing an enterprise is possible by different parameters. Method of evaluation, according to which information at levels of its using and impact on results of enterprise is most effective (Figure 1).

Degree of information provision for task execution and make decision is evaluated at first level (primary reaction). At this stage information is not structured and adapted for use in management process. At this stage evaluation is subjective, because its result depends on specialists, which involve information for further processing and using. Amount of information to use at developing tactical decisions and preliminary conclusions exactly depends on their opinions.

Figure 1. Four-level model of evaluation effectiveness of information

Result of processing of information and progress of decisions is estimated at second level (mastering). It allows to objectively evaluate the changes in conclusions and decisions, to analyze necessity of adjustments of activity and to argue following measures and actions. Specialists are formed basic complex of relevant information, which is used to perform specific task. Experts conclude on effectiveness of information processed and determine its sufficiency or need to attract additional data.

At third stage (effectiveness) productivity of using information is estimated, namely changes that have taken place at current stage of management. This is evaluation of relevance of changes, that is relevance and importance for defined tasks concerning formation of conclusions to generation and implementation of novelty. It is advisable to compare state of management system for time before using new and on current moment. This will provide objective picture of relevant changes and assess their sustainability for development of enterprise activity.

At fourth level (result) final impact on core competencies of enterprise is estimated, that is changes are considered that have affected on qualitative parameters of activity. At this stage evaluation of effectiveness of information is most objective, because state of core parameters of enterprise activity (profit, sales, capital, etc.) is analyzed.

Productivity of business processes is result of obtaining economic benefits from information, which indirectly embodied in managerial decisions that are developed for expanding activities, formation of financial base, cash flow management and offers of strategy of investment

attractiveness. Understanding significance of search of rational measuring of efficiency of information caused actualization of methods of its measurement and evaluation. Evaluation is implemented at all stages of information process that consists in sequence of information forming stages for its analytical processing, determination of economic expediency of phenomena and processes of enterprise with revealing level of preservation of property of owner and their impact on financial and economic results. Evaluation is carried out continuously and implemented in processing of information with final generalization of obtained result, which is basis for making decisions and developing measures to increase efficiency of enterprise activity.

Л.Д. Воробйова, д-р екон. наук. (КрНУ, Кременчук)

І.В. Яценко, студ. (КрНУ, Кременчук)

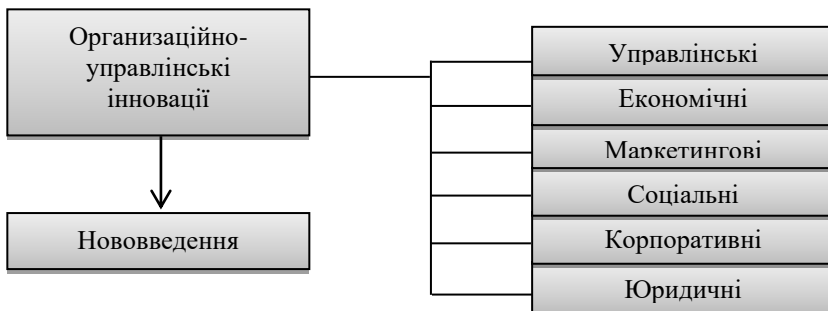
УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови розвитку економіки, пов'язані із загостренням конкуренції товаровиробників, ускладненням організаційних і управлінських відносин господарських систем, зміни форм власності та обмеженості ресурсів, змушує підприємства здійснювати пошук нових, більш ефективних шляхів використання ресурсів, методів управління, організації та інформаційного забезпечення процесу виробництва, тобто переходити на інноваційну модель поведінки, в основу якої покладено управлінські нововведення.

Питання, пов'язані з інноваційною діяльністю та управлінням нововведеннями, розглядаються досить широко в багатьох роботах таких вчених, як І. Максимова, Н.Л. Маренков, Л. Водачек, Аніскін Ю.П., Бляхман А.С., Бретт А., Водачек Л., Гохберг Л.М. та ін. [1, 2].

Проблема конкурентоспроможності підприємств за рахунок розвитку управлінських інновацій за останні роки стала однією з найбільш активно обговорюваних тем в розвитку економічної науки. [1].

На рис. 1 видно, що організаційно-управлінські інновації зачіпають багато сфер діяльності, які впливають на ефективне функціонування підприємства, розглядаючи та аналізуючи кожну область на підприємстві, ми маємо можливість залучити управлінські інновації в кожну з них, розробити заходи, спрямовані на ефективність і конкурентоспроможність на ринку підприємства.

Рис. 1. Сфери діяльності підприємства

Управлінські інновації дозволяють створити необхідні умови для здійснення інновацій інших типів, і є основою для організації інноваційного процесу на підприємстві [3].

Організаційно-управлінські зміни (управлінські інновації) можуть відбуватися по наступних напрямках:

- розробка та реалізація нової або повністю зміненої корпоративної (акціонерної) стратегії в організації (групі організацій);
- реалізація сучасних (на основі інформаційних технологій) методів управління;
- нововведення з використанням змінного режиму робочого часу;
- інші організаційно-управлінські зміни [2].

Одним з головних факторів інноваційної активності підприємств є інноваційно-креативний потенціал співробітників. Оскільки, «усі інновації на 85-90% залежить від рівня підготовки персоналу, однак особлива роль належить управлінським кадрам», що підтверджується сучасними дослідниками. Таким чином, не просто великий професійний досвід співробітників та кваліфікована підготовка зараз є значними факторами покращення активності інновацій на підприємстві, а й наявність творчої енергії (творчої діяльності) кожним з фахівців.

Отже, інноваційна активність відіграє важливу роль для внутрішнього стану підприємства, яким вона може управляти, цілеспрямовано застосовуючи можливості творчо налаштованого персоналу. З чого можна зазначити, що організаційно-управлінські інновації є основним фактором для підвищення конкурентоспроможності підприємства, тому що метою управлінських інновацій є перетворення управлінської структури компанії, вдосконалення системи узгоджених фінансів, а також управління персоналом.

Список використаної літератури

1. Маренков Н.Л. Инноватика: учеб. пособие / Н.Л. Маренков. — М.: КомКнига, 2005. — 304 с.
2. Максимова И. Оценка конкурентоспособности промышленных предприятий / И. Максимова // Маркетинг. — 1996. — № 3. — С. 33–39.
3. Национальный доклад «Организационно-управленческие инновации: развитие экономики, основанной на знаниях» / Под ред. С.Е. Литовченко. — М.: Ассоциация Менеджеров, 2008. — 104 с.

Т.В. Журавльова, ст. викл. (*НУВГП, Рівне*)

ПОДАНЯ ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВПЛИВ ЗМІН ВАЛЮТНИХ КУРСІВ: АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ

З кожним роком все більше уваги світова економічна спільнота приділяє запровадженню та гармонізації Міжнародних стандартів фінансової звітності окремих категорій господарюючих суб'єктів. Однак, в українському економіко-правовому полі виникає безліч суперечливих ситуацій, зокрема в контексті подання інформації про вплив змін валютних курсів у фінансових звітах.

Запропоновані в Міжнародних стандартах фінансової звітності єдині правила регулювання обліку та фінансової звітності для вирішення облікових проблем приймають обов'язковий і конкретний характер тільки шляхом видання інструкцій, положень, стандартів певною країною.

В вітчизняній економічній літературі валютні операції ототожнюють з операціями в іноземній валюті, тому, для для їх обліку застосовують норми П(С)БО 21 «Вплив зміни валютних курсів» [1]. В міжнародній практиці відмінності між валютними операціями та операціями в іноземній валюті немає.

Операція в іноземній валюті - це операція, сума якої позначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті [1].

Облік операцій в іноземній валюті, як в Україні, так і за кордоном, містить чотири основні аспекти [1, 2]:

- первісне відображення операції (виникнення заборгованості);
- відображення статей в іноземній валюті в балансі на звітну дату;

- визнання курсових різниць;
- відображення розрахунків в іноземній валюті на дату погашення заборгованості, що виникла.

Незважаючи на те, що П(С)БО 21 був розроблений за міжнародними зразками, все ж таки між ним та МСБО 21 [2] залишаються відмінності у підходах, які є актуальними для досліджень з огляду на перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку публічних акціонерних товариств, банків, страховиків, а також підприємств, які провадять свою діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Порівняльна характеристика основних дефініцій міжнародних та національних стандартів обліку операцій в іноземній валюті представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних дефініцій міжнародних та національних стандартів обліку операцій в іноземній валюті [1, 2]

Питання, що порівнюються	МСБО	П(С)БО
1	2	3
Валютний курс	Коефіцієнт обміну двох валют	Установлений НБУ курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої
Функціональна валюта	Валюта основного економічного середовища, у якому суб'єкт господарювання здійснює свою діяльність	Поняття не визначено
Іноземна валюта	Валюта, інша, ніж функціональна валюта	Валюта інша, ніж валюта звітності
Використання приблизного (середнього) курсу при початковому визначенні статті на дату операції	Допускається, якщо не зафіксовано суттєвих коливань курсу	Не допускається
Класифікація курсових різниць	Не класифікують за ознаками операційності/неопераційності	Класифікація на операційні та інші доходи й витрати
Курс при закритті	Курс у разі негайної купівлі-продажу валюти на кінець звітного періоду	-

Література:

1. П(С)БО 21 “Вплив змін валютних курсів” Наказ Міністерства № 193 від 10.08.2000 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-21-vpliv>

2. МСБО21 “Вплив змін валютних курсів” : Міжнародний документ від 01.01.2012 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_022

Д.М. Захаров, наук. співроб. (*ЖДТУ, Житомир*)

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ НОРМ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розвиток соціально орієнтованої економіки вказує на важливість соціального капіталу як елементу управління вартістю підприємства. Як і інші форми капіталу, соціальний капітал має здатність трансформуватися в інші форми, тобто рекапіталізуватися. Можна спостерігати певну взаємодію, де присутній тісний зв'язок соціального капіталу з людським капіталом, а людського – з фізичним капіталом. Отже, що соціальний капітал має значний вплив на формування вартості підприємства та існує як самостійне явище. Дія соціального капіталу проявляється через його структурні елементи, до яких належать: соціальні норми, довіра, соціальна мережа.

Соціальна норма є одним з ключових елементів соціального капіталу, яка впливає на соціально-економічний стан підприємства, оскільки може проявлятися через ритуали, звичаї, традиції, культуру. У період індустріального розвитку поняття норми є центральним, насамперед, у розумінні культури (перш за все, в трактуванні функціоналізму). Культура трансформує соціальні норми в систему цінностей, які пронизують все духовне життя суспільства.

Поняття соціальної норми в різних культурах і суспільствах відрізняється (наприклад, вік, коли особа починає юридично відповідати за скоєні вчинки в різних державах коливається від 11 до 21 року). Крім того, правові норми можуть не збігатися з моральними і також змінюватись. В основі моральних норм лежать уявлення людей про добро і зло, про честь і обов'язок, про справедливість. Відмінності в нормах моралі і права ускладнюють пошук рішень в об'єктивності

соціальної норми.

Прихильники теорії позитивізму вважають, що поняття соціальної норми розкривається через її регулятивну та інтегративну функцію, що забезпечує стабільність соціально-економічної системи. Ми вважаємо, що соціальні норми виступають захисним елементом порядку в суспільстві. Без норм людуству прожити неможливо, оскільки воно дійшло б до такої точки біфуркації, коли одна безглузда помилка у відносинах між країнами, державами, їх культурами може призвести до загибелі цивілізації.

Еволюційна економіка розглядає соціальні норми в якості надзвичайно важливого фактору розвитку економіки. Матеріалізований вплив соціальних норм проявляється через зростання рівня філантропії, альтруїзму, справедливості, співпраці індивідів та соціальних груп, які не переслідують корисливі цілі.

Для здійснення ефективного управління підприємством через соціальні норми, їх дію варто поділяти на два рівні. На першому, базовому, діє «природна» мораль, тобто та, яка формується на спільних цінностях і спорідненості. На наступному рівні переважають знеособлені норми, що забезпечують «розширений людський порядок», до числа яких відносять повагу до прав людини, приватної власності, дотримання умов договорів. Вони не інстинктивні, оскільки джерелом їх виникнення є суспільство, яке впливає на індивіда, а механізмом формування – еволюційний розвиток. Поширення соціальних норм і правил відбувається за рахунок наслідування тих, хто успішно адаптувався до змінних економічних умов, використовуючи ці норми. Відповідно до еволюційної етики, інститути моралі та права передаються не генетично або у спадщину, а є продуктами еволюційного відбору, тобто передаються шляхом навчання. Даний підхід досить неоднозначний, оскільки важко заперечити факт того, що загальні норми моралі та культура окремого суспільства не передаються генетично.

Правильне регулювання соціальних норм, а головне способи такого регулювання, забезпечує ефективне функціонування та розвиток підприємства, а також вдосконалення виробничих відносин та зменшення рівня асиметрії інформації на всіх рівнях.

Соціальні норми можна кваліфікувати як певну сталу величину (запас соціального капіталу), а соціальну взаємодію – як динамічний його прояв, тобто потік. Управління підприємством повинно бути спрямоване на формування запасу соціального капіталу, оскільки це продуктивна перевага підприємства. Саме соціальний капітал дозволяє працівникам, а, відповідно, і підприємству досягати поставлених цілей.

Більше того, цілі можуть полягати не лише у тому, щоб створити стандартні продукти і отримати дохід, а й стосуватися розвитку суспільства через підвищення соціального рівня працівників. Соціальна ж взаємодія, явище, яке складно піддається управлінню і залежить від соціальних норм, що характерні підприємству, об'єднанню підприємств та суспільству в цілому.

Дослідження соціального капіталу та соціальних норм, що сьогодні проводяться, повинні бути спрямовані, перш за все, на виховання, підтримку і розвиток культури людини, освіти, здоров'я. Ефективне управління соціальним капіталом здатне суттєво вплинути на покращення економічних показників підприємства та швидше досягнення поставлених цілей.

Ю.В. Золотницька, канд. екон. наук, доц. (*ЖНАЕУ, Житомир*)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ІННОВАЦІЇ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Роль та значення аграрного виробництва у світі беззаперечно лишається однією з ключових, адже зростання чисельності населення планети призводить до заростання продовольчого попиту, стрімкі кліматичні зміни провокують нестійкість товарної пропозиції на світовому аграрному ринку та зростання виробничої собівартості сільськогосподарської продукції тощо. Вирішення цих глобальних проблем на сьогодні не можливе без розвитку інновацій у аграрному секторі.

Дослідженню проблем інноваційного розвитку аграрного сектору як фактору економічного зростання країни присвячені праці О. Гнатковича, В. Гросул, Б. Мільнера, М. Ревенко, П. Саблука, Л. Федулова та інших. Питанням впливу інновацій на організацію обліку, у своїх працях приділяли увагу: М.М. Бенько, М.Т. Білуха, О.С. Височан, В.П. Завгородній, С.В. Івахненко, А.Н. Кузьмінський, Є.В. Мних, М.С. Пушкар, Й. Шумпетер та інші. Проте, особливості організації обліку витрат на інновації у відповідності до специфіки аграрного виробництва висвітлені не повною мірою та потребують подальших досліджень.

Ключовими напрямками впровадження інновацій аграрної сфери у світі визнаються біо- і нанотехнології, генетика, мікробіологія,

ресурсозбереження, екологізація та інформатизація агропродовольчого виробництва, його адаптація до ймовірних змін у природних умовах (зокрема, до прогнозованих змін клімату), вдосконалення економічних механізмів функціонування виробництва й ринку, створення та впровадження нових форм і методів управління АПК. Таким чином, об'єктами обліку інноваційної діяльності є: інноваційний проект (кошторис), інноваційна сільськогосподарська продукція, витрати на технологічну модернізацію, адаптацію тощо.

Враховуючи різноплановість напрямів впровадження інновацій у аграрній сфері, а також те, що окремі інновації пов'язані із використанням живих організмів (рослинного та тваринного походження), організація обліку та планування витрат доволі специфічна.

МСБО 38 поділяє науково-дослідні роботи на дослідження і розробки. Дослідження - це оригінальні та планові досліди, які мають на меті отримання нових наукових або технічних знань. Розробки - це застосування результатів досліджень або інших знань у плануванні або проектуванні виробництва нових чи суттєво удосконалених матеріалів, пристроїв, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їх комерційного виробництва чи використання [1]. Щодо аграрного виробництва, то в процесі здійснення окремих науково-дослідних робіт доволі складно розмежувати дослідження та розробки. Прикладом цього можуть слугувати селекційні дослідження, які на певному етапі виконання плавно перетікають у розробки, оскільки за наявності результатів, можуть бути використанні при закладці продуктивних плантацій.

Розуміючи усю складність з розподілом цих видів робіт, МСБО 38 рекомендує в тому випадку, коли підприємство не може розмежувати стадію дослідження і стадію розробки, витрати зі створення нематеріального активу враховувати так, ніби вони були понесені лише на стадії дослідження.

Таким чином, витрати, понесені на стадії розробки (проекування і тестування нових чи удосконалених продуктів), можуть визнаватися як нематеріальні активи, але в тому випадку, коли у підприємства є впевненість у тім, що проект буде успішним з огляду на технічну здійсненність і майбутні економічні вигоди, і якщо вартість цього активу може бути достовірно оцінена. Тобто, ще на етапі реалізації проекту потрібно бути впевненим у його успішності.

По аналогії до МСБО 38 у п. 20 П(С)БО 16 вказується, що витрати на дослідження включаються до складу інших операційних витрат відповідно до положень П(С)БО 8. Відповідно до п. 9 П(С)БО 8

витрати на дослідження не визнаються активом, а підлягають відображенню в складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Як бачимо, наш законодавець, відповідно до МСБО, відмовився від капіталізації витрат на дослідження.

Нечіткість формулювань умов та критеріїв капіталізації витрат на інновації у міжнародних та національних стандартах, відсутність методичних рекомендацій з обліку витрат на інновації створює додаткові труднощі для бухгалтерів-практиків. Створення нормативно-методичної бази з обліку витрат інноваційної діяльності на державному рівні сприятиме переходу до інноваційної моделі розвитку підприємств України в цілому та аграрної галузі зокрема.

Використана література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dipifr.info/lib_files/standards/rus2012/ias38.pdf.

Л.В. Івченко, канд. екон. наук, доц. (ДВНЗ «КНЕУ», Київ)

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На сьогодні спостерігається невідповідність існуючих теорії, методики та організації бухгалтерського обліку вимогам сучасної інноваційної економіки інформаційного (постіндустріального) суспільства. У сучасних економічних умовах основною складовою економічного зростання є інновації, у тому числі і в обліку, що потребує розробки відповідного забезпечення. Інноваційний процес у обліку є частиною інноваційного процесу безпосередньо підприємства.

Впровадження сучасних інноваційних технологій управлінського обліку на підприємствах на сьогодні передбачає низку послідовних етапів, дій і процедур, направлених на організацію управління та забезпечення їх функціонування у довготривалому періоді. Для практичної реалізації теоретичних засад інноваційні технології необхідно: по-перше, переглянути організаційно-управлінську структуру підприємства та ввести до її складу спеціальний підрозділ – службу управлінського обліку; по - друге, визначити зони ризиків за підрозділами та показниками, які

підлягають постійному контролю; по-третє, налагодити систему оперативного інформаційного обслуговування управління; забезпечити адаптування та удосконалення методики визначення основних показників щодо формування витрат та їх впливу на ефективність діяльності кожного виробничого підрозділу та підприємства в цілому в режимі оперативного контролю .

У рамках стратегічного управлінського обліку може синтезуватися якісно нова система взаємозв'язку облікового процесу і регулювання як найважливішого етапу управлінського циклу. Така система повинна базуватися насамперед на таких характеристиках: - синергізм (як здатність підвищувати рівень інформаційної підтримки всіх структурних підрозділів і функціональних елементів стратегічного управління); - гнучкість (як уміння системно реагувати на зовнішні зміни ефективними управлінськими рішеннями); - оптимальність (як уміння поєднувати достатню ефективність стратегії з відносним мінімумом витрачених ресурсів); - потенціал (як пошук можливостей, обмежень і перспектив діяльності шляхом ефективного використання стратегічних ресурсів) .

Для обліку, як інформаційної системи підприємства, найбільш оптимальним є підхід до визначення інновацій, який враховує науково-технічний, технологічний, економічний, організаційний, інформаційний, управлінський та процесний аспекти. Інновації у обліку доцільно розглядати як процес, який приводить до появи новизни і результати якого генерують споживчі цінності, споживаються на ринку, забезпечують стійке зростання фінансового результату.

Інноваційний процес в обліку вимагає системного підходу і передбачає низку послідовних етапів, дій і процедур, направлених на організацію, управління та забезпечення функціонування підприємства у довготривалому періоді. Отже, тема застосування інновацій обліку підприємств потребує подальшого дослідження і обговорень щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств.

Інновації в управлінському обліку полягають в удосконаленні формалізації процедур, які забезпечують менеджерів усіх рівнів необхідною інформацією для прийняття своєчасних і ефективних рішень у рамках своєї компетенції. До основних передумов інновацій стратегічного управлінського обліку пропонуємо віднести:

- нормативні передумови, які обумовлюються впливом міжнародних стандартів фінансової звітності на якість та зміст представленої суб'єктами господарювання звітності. Передумовами є

поява нових вимог щодо подання інформації про діяльність суб'єктів господарювання у звітності в різних сферах;

- організаційно-економічні передумови, які пов'язані з теорією і практикою управління суб'єктами господарювання. Наприклад, розвиток інформаційних технологій надає можливості інтеграції інформації різних облікових систем, систем обліку та аналізу, обліку і контролю, звітності;

- наукові передумови, які базуються на фундаментальних дослідженнях у галузі економічної теорії, філософії та соціології. Ці фундаментальні дослідження використовуються в якості базису для таких наукових напрямів, як бухгалтерський облік, фінансова звітність, економічний аналіз, контроль та ін.

Оцінювання результатів інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, її облік вимагають нових концептуальних підходів. Одним із факторів низької ефективності інвестиційно-інноваційних проектів є недосконалість обліку витрат на інновації. Тому, слід розробляти науково-обґрунтовану систему обліку й аналізу витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

В.Г. Крячко, канд. екон. наук, доц. (*ЦНТУ, Кропивницький*)

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ РОЗІТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Історії становлення та розвитку бухгалтерського обліку відомо багато концепцій. Враховуючи значну кількість напрямів і концепцій розвитку бухгалтерського обліку, що представлені у наукових працях, появу його нових видів і способів реалізації у практичній діяльності суб'єктів господарювання є можливим стверджувати, що відбувається процес становлення нових концепцій, що визначає розвиток бухгалтерського обліку як науки.

Досліджуючи розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку, як окремого економічного інституту, можна зробити висновок про їх відповідність розвитку суспільних соціально-економічних відносин та господарюючих суб'єктів як окремої інституційної одиниці. Дослідження тенденцій розвитку бухгалтерського обліку на

кожному етапі дозволяє з'ясувати існуючі проблеми та недоліки у функціонуванні облікових систем (фінансової, стратегічної, управлінської) та сформулювати подальші напрями і перспективи їх розвитку, що забезпечить відповідність облікової теорії сучасним вимогам бухгалтерської та управлінської практики.

На різних етапах розвитку суспільства бухгалтерський облік мав враховувати його особливості та відповідати управлінським запитам, що формувало його мету, завдання. Наприклад, за адміністративно-командної економіки метою обліку було відображення виконання плану. Основним завданням функціонування системи бухгалтерського обліку при цьому - реалізація контрольної функції (контроль за збереженням державної власності, виконанням плану, цільовим використанням бюджетних коштів).

При розбудові економіки на ринкових засадах домінуючою функцією стає інформаційна та відбувається зміна внутрішнього її змісту (державні органи контролюють не виконання планів, а дотримання податкового законодавства), а метою ведення бухгалтерського обліку – надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Глобалізація економічних відносин, що характеризує економічне і соціальне середовище сьогодення, зумовлює зростання потреби в належному інформаційному забезпеченні для планування, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень як на мікро так і на макрорівнях.

На кінець ХХ століття базовою стала концепція трактування бухгалтерського обліку як складової системи більш високого порядку – системи управління. На підтвердження цього висуваються такі аргументи: облік є засобом відображення процесів виробничої, господарської та фінансової діяльності різних ланок економіки; облік є самостійним видом діяльності; облік слугує основою для здійснення управління в цілому, що витікає із його взаємозв'язку з іншими функціями (планування, контролю, аналізу); мета обліку співпадає із загальною метою управління.

Облік, як складова системи управління та одночасно окремо функціонуюча система повинен органічно співіснувати з іншою системою – окремим суб'єктом господарювання. Якщо розглядати підприємство як кібернетичну систему (а саме такі підходи зустрічаються останнім часом серед науковців), то у межах підприємства розрізняють керуючу та керовану системи (підсистеми).

У такому випадку управління в найбільш загальній формі трактується як цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану з метою досягнення встановлених завдань. Роль бухгалтерського обліку у цій системі – інформаційне забезпечення керуючої підсистеми для прийняття управлінських рішень щодо впливу на керовану підсистему.

Проведений аналіз існуючих концепцій управління дозволив зробити висновок про відведення абсолютно всіма наріжного місця обліку у системі управління. Проте, мають місце альтернативні підходи:

- трактування обліку, як підсистеми нижчого порядку, що лише інформаційно забезпечує систему управління;
- відведення обліку активної ролі та його розгляд як самостійної однопланової системи.

Таким чином, існування і розвиток суб'єктів господарювання неможливі без інформації, необхідної для виконання функцій управління. З метою забезпечення обміну інформацією між елементами системи управління, а також між самою системою управління та зовнішнім середовищем створюється інформаційна система, основу якої складає інформаційна підсистема обліку. При цьому проектування інформаційної системи має відбуватися з огляду на забезпечення потреб користувачів, що приймають рішення на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях управління.

В.О. Кушнір, асп. (*KHEU, Київ*)

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Передумовою успішної діяльності м'ясопереробного підприємства є наявність ефективної системи управління, однією з основних ланок якої є внутрішній аудит, оскільки він забезпечує мінімізацію втрат, а також підвищення ефективності діяльності підприємства.

Внутрішній аудит – це діяльність з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання.

Метою внутрішнього аудиту є експертна оцінка реалізації внутрішньогосподарського контролю, а також виконання економічного діагностування, планування, здійснення управлінського

консультування.

Основними завданнями внутрішнього аудиту є:

- оперативний контроль і аналіз виконання управлінських рішень на робочих місцях;
- контроль за процесом накопичення, обробки та узагальнення інформації для прийняття стратегічних і фінансових управлінських рішень;
- аналіз діючих фінансових стратегій і оцінка їх адаптивності до змін у зовнішньому середовищі;
- оцінка перспектив і можливостей фінансування діяльності підприємства у конкурентному середовищі;
- аналіз і контроль виконання управлінських рішень в частині розпорядження активами підприємства;
- забезпечення керівництва достовірною, надійною та релевантною інформацією;
- розробка пропозицій щодо зміни фінансування структурних підрозділів.

Ми вважаємо, що не менш важливими завданнями внутрішнього аудиту є підвищення ефективності внутрішньогосподарського контролю і підготовка бухгалтерської та фінансової інформації для здійснення незалежного аудиту.

Служба внутрішнього аудиту функціонує лише на великих м'ясопереробних підприємствах. Однак на акціонерних товариствах, особливо приватних акціонерних товариствах, із середніми обсягами виробництва доволі часто зустрічаються служби внутрішнього аудиту як суб'єкти внутрішньогосподарського контролю. Також в Україні ця служба наявна на підприємствах із іноземним капіталом та іноземних підприємствах.

Ми погоджуємося із думкою групи науковців, які наголошують на створенні служб внутрішнього аудиту на акціонерних товариствах, в структурі яких існують віддалені підрозділи, філії та дочірні підприємства.

Існування цієї служби не є характерним на середніх та малих м'ясопереробних підприємствах, а також виробничих кооперативах. В них функції контролю виконують бухгалтерія, керівники структурних підрозділів, матеріально-відповідальні особи, інвентаризаційна комісія, ревізійна комісія та інші суб'єкти контролю.

Варто зазначити те, що внутрішній аудит проводиться

працівниками підприємства, а також спрямований на перевірку та підвищення ефективності його діяльності.

Відмінним між внутрішнім аудитом та внутрішнім контролем є наявність в перших функції консультування з метою покращення діяльності підприємства.

Керівництво більшості підприємств не вважають за необхідне створення служби внутрішнього аудиту, оскільки вартість, пов'язана із її діяльністю, може перевищувати зиск. Інколи дешевше замовити обширний аудит, а ніж створювати систему внутрішнього аудиту, яка дорого коштує.

Ми вважаємо, що в цьому випадку виникає загроза існуванню контролю взагалі, а також вартість обширного аудиту дорожча, ніж існування власної системи внутрішнього аудиту.

На нашу думку, наявність внутрішнього аудиту або внутрішньогосподарського контролю необхідна для забезпечення безперервності процесу обліку і контролю, а також обачності для запобігання небажаних витрат.

Отже, внутрішній аудит необхідний для великих м'ясопереробних підприємств, оскільки, окрім контрольних функцій, він також виконує функції консультування, прогнозування, планування та інші. На сьогодні для середніх та малих підприємств є достатнім виконання контрольних функцій інвентаризаційною комісією, бухгалтерією, ревізійною комісією тощо. Однак, ми наголошуємо, на необхідності серйозного підходу до цих суб'єктів внутрішньогосподарського контролю, тому що це сприятиме запобігання надмірних витрат, халатності працівників, нестачам матеріальних цінностей та іншому.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Починаючи з 2014 року, спочатку в літературі публіцистичного характеру, а пізніше – і в наукових джерелах, значного використання набуло поняття “гібридна війна”. Хоча на сьогодні дане поняття не має однозначного і усталеного трактування як на рівні офіційних міжнародно-правових документів, так і на рівні наукового співтовариства внаслідок відсутності єдиного бачення щодо змістовних і формальних аспектів даного явища, проте дослідниками піднімається значна кількість проблем соціально-політичного та економічного характеру, які є наслідками гібридної агресії в Україні та потребують негайного вирішення.

Як показує проведений дослідниками історичний аналіз [1; 2], використання інструментів гібридної війни спостерігається протягом тривалого часу і в багатьох країнах, де відбувались військові конфлікти, однак саме в умовах сьогодення новітній варіант гібридної війни набув завершених обрисів, що дозволяє ідентифікувати даний соціальний феномен та сформулювати шляхи для подолання його негативних наслідків.

Виходячи з самої назви поняття “гібридна війна” – це нестандартні (змішані) військові дії, у порівнянні з традиційними класичними способами ведення війни, які зазвичай є замаскованими стороною-агресором, яка офіційно вважає себе публічно непричетною до таких дій, з метою досягнення поставлених нею стратегічних цілей та одночасним уникненням вимог і наслідків, що можуть виникнути в результаті прилюдного здійснення таких дій згідно Женевської та Гаазької конвенції про закони сухопутної війни.

Одним з основних інструментів реалізації гібридної війни є інформаційна війна, що полягає в здійсненні керованого інформаційного впливу (інформаційної інтервенції) на громадян країни, схильних до протестних настроїв в контексті існування суспільних суперечностей або з метою їх формування. Така інформаційна інтервенція може здійснюватися як з території країни-агресора через засоби масової інформації (інтернет, телебачення, інші медіа ресурси тощо), так і з території країни, що є об’єктом агресії за допомогою місцевих суб’єктів інформаційного впливу, які явно або неявно перебувають під впливом агентів країни-агресора.

Однією з причин можливості існування впливу на працівників

вітчизняних підприємств за допомогою економічних та соціальних інструментів є наявність зв'язку цих підприємств з підприємствами або фізичними особами, що представляють країну-агресора. Цей зв'язок може бути реалізований через перебування таких підприємств у повній чи частковій власності суб'єктів, що є представниками країни-агресора, або через наявність економічних зв'язків з такими суб'єктами (довгострокові контракти на постачання продукції, спільні проекти, наявність специфічних активів тощо). З метою упередження даного впливу або зменшення рівня його потужності бухгалтерський облік повинен забезпечувати реалізацію сигнальної функції, тобто забезпечувати надання інформації про наявність залежності вітчизняних підприємств від суб'єктів країни-агресора. Для забезпечення виконання такої функції необхідним є удосконалення чинної облікової системи підприємства в напрямі задоволення інформаційних потреб вітчизняних суб'єктів, які займаються питаннями протидії інформаційній інтервенції країни-агресора.

В цілому можна виділити наступні можливості бухгалтерського обліку щодо створення передумов протидії інформаційній війні:

1. Моніторинг руху коштів та ресурсів, що спрямовуються на підтримку заходів з розгортання гібридної війни на території країни, що є об'єктом агресії;

2. Надання звітної інформації про підприємства, які перебувають під впливом агентів країни-агресора, зокрема, про:

– структуру власників підприємства, які повністю або частково, прямо або непрямо відносяться до країни-агресора;

– наявні у підприємства специфічні активи, внаслідок чого підприємства країни-агресора можуть здійснювати опортуністичну поведінку для досягнення власних стратегічних цілей.

Окрім превентивно-сигнальної функції в контексті ведення гібридної війни бухгалтерський облік також слід розглядати як засіб збору інформації про наслідки переходу права власності в результаті проведення військових дій.

Список використаних джерел:

1. Грабовський С. "Гібридна війна": історія і сутність. До постановки питання / С. Грабовський // УКРАЇНОЗНАВСТВО. – 2016. – 1(18). – С. 19-21.

2. Тараненко М. Щодо питання феномена та сутності гібридної війни в Україні / М. Тараненко // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2017. – Квітень. – С. 211-216.

А.В. Линенко, канд. екон. наук, доц. (ЗНУ, Запоріжжя)

А.Р. Депутат, студ. (ЗНУ, Запоріжжя)

К.А. Сиромля, студ. (ЗНУ, Запоріжжя)

ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ

Еволюція суспільства привела до потреби у постійному користуванні технікою та новітніми технологіями, бухгалтерська сфера не є виключенням, тому розробка інновацій та інвестиції в них є актуальним питанням на сьогодні.

Обробка великої кількості інформації є одним із аспектів бухгалтерського обліку, але ще на початку 2000-х років робота бухгалтера була завантажена теками, листівками та безмежною кількістю паперу, що ускладнювало працю, займало більше часу та місця в приміщеннях офісів. Зміни в технічних та інформаційних технологіях звільнили працівників від минулого об'єму ручної праці, що скоротило час на певну кількість операцій.

Питаннями впливу інновацій на діяльність підприємств, у тому числі й на облік як цільову підсистему інновацій, приділяли увагу у своїх працях як іноземні, так і вітчизняні вчені, а саме: М.М. Бенько, М.Т. Білуха, О.С. Височан, В.П. Завгородній, С.В. Івахненко, Ю.А. Кузьмінський, Є.В. Мних, Й. Шумпетер та ін.

Усі підприємства й організації створюються з певною метою, та задіяні у різних аспектах життєдіяльності, але фінансова звітність є однаково необхідною для всіх. Найбільш раціональним і ефективним способом підготовки різних видів звітності є створення єдиного інформаційного простору, що дає можливість для кожної заявленої мети реалізувати свій методологічно несуперечливий підхід до підготовки звітності кожного типу [1].

Одним із значущих практичних кроків у модернізації форм підготовки звітності може стати впровадження єдиних форматів представлення її в онлайн-режимі за допомогою спеціально розробленої програми, яка буде застосована для електронної передачі бізнес та фінансових даних, а її метою слугуватиме стандартизація автоматизації бізнес-аналізу [2].

Проект має стати відкритим стандартом, який буде контролювати неприбуткова організація, використовуючи теги для опису та ідентифікації кожного елемента даних в електронному документі.

Для отримання результатів від впровадження програми потрібно

для кожного виду звітності розробити модель даних, що включає в себе групи базових показників, на підставі яких можливе отримання аналітичної інформації в різних розділах. Взаємозв'язок різних видів звітності на інформаційному рівні повинен бути забезпечений на рівні контролю повноти, несуперечності і надмірності показників, які використовуються в альтернативних моделях звітності.

Задача звітності по телекомунікаційних каналах зв'язку – цей спосіб є найбільш інноваційним, молодим і прогресивним, він стрімко розвивається і все більше платників податків обирають його для задачі звітності.

В Україні запустився стартап мобільного додатку бухгалтерії mTax, який дасть змогу фізичним особам – підприємцям малого та середнього бізнесу повністю вести свою бухгалтерію в режимі онлайн за допомогою смартфона або комп'ютера. Сервіс пропонує своїм клієнтам не тільки зручні онлайн-інструменти для самостійного аккаунтингу, але й може повністю взяти на себе ведення бухгалтерського обліку [3].

Переваги подання звітності через Інтернет є такими: відправляти документи до контролюючих органів можна 24 години на добу; незалежно від відстані і часового поясу, в будь-який кінець світу, можна відправити звіт за 5 хвилин; безсумнівно, Інтернет – найбільш перспективний канал спілкування між організаціями, державними органами, позабюджетними фондами, в тому числі і з приводу задачі звітності; інноваційний підхід до документообігу, використання інформаційних технологій, телекомунікаційних каналів зв'язку має переваги, наприклад, відсутність черг, максимальну зручність і комфорт, можливість роботи віддаленого доступу, моментальна доставка інформації.

У важкі часи інновації для бізнесу і держави – не зайві витрати, а спосіб вижити і зберегти лідерство. Як сказав свого часу засновник Microsoft Білл Гейтс – «інновації або смерть».

Список використаної літератури:

1. Бенько М.М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів / М.М. Бенько // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10 (5). – С. 5–14.

2. МСФО: обучение, методология и практика внедрения для компаний и специалистов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ipbr.org/accounting/ias/ias-practice/160425-brykin>.

3. Офіційний сайт компанії mTax™ (mTax) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mtax.com.ua>.

А.В. Линенко, канд. екон. наук, доц. (ЗНУ, Запоріжжя)

С.О. Якименко, студ. (ЗНУ, Запоріжжя)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ І УКРАЇНОЮ

На сьогодні важливою для економіки України є євроінтеграція, а питання виокремлення перспективних напрямів та інструментів активізації інвестиційного співробітництва, що застосовуються в Європейському Союзі є досить актуальним.

Ефективна інвестиційна діяльність підтримується завдяки зовнішньому фінансуванню. Іноземні інвестиції є стимулятором економічного розвитку та стабілізації політичної ситуації в державі.

Важливе значення для країни з розвинутою економікою мають теоретичні та практичні розробки у галузі інвестування таких іноземних авторів, як Е. Брігхем, Е. Елтон, К. Рейли, П. Чандра, У. Хирт та інших. Різноманітні проблеми інвестування на макроекономічному рівні висвітлені в наукових працях І.О. Бланка, В.М. Бородюка, С.В. Мочерного, І.І. Лукінова.

За інформацією Державної служби статистики України, обсяг залучених прямих інвестицій з країн Європейського Союзу станом на 1 липня 2017 року становив 27387,3 млн дол. США (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, та частини зони проведення антитерористичної операції).

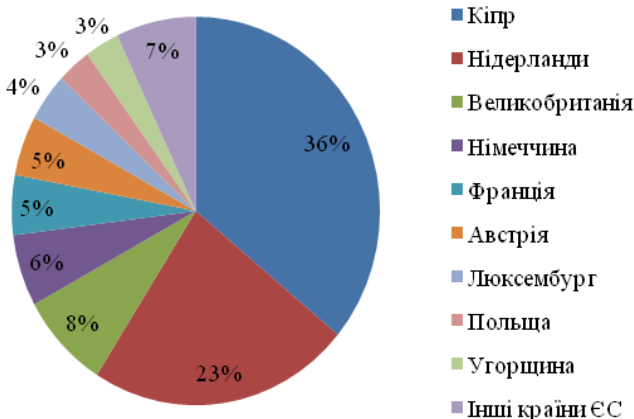

Рис. 1. Обсяг залучених прямих інвестицій в Україну з країн Європейського Союзу станом на 01.07.2017 року [1]

Як видно з даних рис. 1 понад 50% усіх інвестицій було залучено завдяки двом європейським країнам (найбільша частка 36,2% була залучена завдяки інвестиціям з Кіпру, 23,1% – з Нідерландів).

Одним із основних форматів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є взаємодія з Європейським інвестиційним банком (далі – ЄІБ).

Пріоритетними сферами кредитної діяльності ЄІБ в Україні є модернізація транспортної та енергетичної інфраструктури, підвищення рівня енергоефективності економіки України, зміцнення рівня захисту навколишнього середовища, реформування системи освіти, а також кредитна підтримка приватного ділового сектору України [2].

На думку Європейської Комісії, інституційна та адміністративна спроможність є одним із головних параметрів, який визначає, чи готова країна забезпечити виконання своїх зобов'язань у процесі інтеграції та майбутнього членства в ЄС, та всебічно допомагає Україні, інвестуючи у дані напрямки.

В умовах розвитку ринкових відносин на мікрорівні необхідним є підвищення конкурентоспроможності економіки та впровадження управлінських інновацій в системі обліку. На жаль, існують причини, які перешкоджають залученню іноземних інвестицій, серед основних можна назвати такі: низький рівень довіри до органів влади, тіньова економіка, нестабільність політичної та економічної ситуації в країні, корупція.

Україна робить усе можливе, щоб залучати іноземних інвесторів з Європейського Союзу, адже таке співробітництво сприятиме зміцненню економічних зв'язків та торговельних відносин із зовнішніми партнерами.

Література

1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / Сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua>.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)
О.Т. Башнянин, студ. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)

НОВІ ПРАВИЛА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

5 жовтня 2017 року Верховна Рада України прийняла закон «Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (щодо удосконалення деяких положень)». Його основна мета - приведення норм у відповідність до законодавства Європейського Союзу та удосконалення порядку застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Закон набере чинності з 1 січня 2018 року, крім абзаців шостого і сьомого пункту 12 розділу I, які наберуть чинності з 1 січня 2019 року та стосуються оприлюднення річної фінансової звітності великими підприємствами та іншими фінансовими установами.[3]

У законопроекті чимало нюансів, серед них слід зазначити основне.

1. Закон про бухгалтерський облік доповнять новими термінами, зокрема "витрати", "доходи", "звіт про платежі на користь держави" в частині суб'єктів, які подають цей звіт, "звіт про управління", "власний капітал", "таксономія фінансової звітності" та "підприємства, що становлять суспільний інтерес", "чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)".

2. Неістотні недоліки, виявлені в первинних документах, не будуть підставою для невизнання господарської операції.

3. Для цілей бухгалтерського обліку підприємств розподілятимуться на мікропідприємства, малі, середні та великі.

4. Як і раніше, фінансова звітність заповнюється у гривнях. Проте на вимогу користувачів її може бути додатково перераховано в іноземну валюту.

5. Підприємства, які становлять суспільний інтерес, зобов'язані утворювати бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером, до складу якої входитиме не менше двох осіб.

6. Для мікропідприємств, малих підприємств, непідприємницьких товариств і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності (крім тих, які складають фінансову звітність за МСФЗ) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати.

7. Мікро- та малі підприємства звільняються від подання звіту про управління. Середні підприємства мають право не відображати у

звіті про управління нефінансову інформацію.[1]

Це, звичайно, потягне за собою деякі зміни у роботі бухгалтерів, внесе особливості у оформленні та подачі звітності.

По-перше, установи, які представляють суспільний інтерес, будуть зобов'язані представляти звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності. На такі підприємства покладають обов'язок утворення бухгалтерської служби. Всі інші компанії можуть користуватися аутсорсинговими послугами аудиторських фірм.

По-друге, оскільки було оновлено класифікацію підприємств за розміром, то передбачено обов'язок оприлюднення фінансової звітності середніми та великими підприємствами на власному веб-сайті, та всіма іншими – на звернення будь-якої особи.

По-третє, законом встановлено вимогу складати фінансову звітність на підставі таксономії – тобто, виходячи зі складу статей та показників фінансової звітності, які підлягають оприлюдненню.[2]

Що можна ще чекати від таких змін? Підвищення рівня конкурентноздатності українських підприємств на міжнародних ринках, залучення інвестицій та взаєморозуміння з інвесторами. Спрощення вимог до первинних документів, зменшення документообігу та необхідність навчання - ось ті безумовно позитивні зміни, викликані прийняттям нових стандартів. Переведення обліку на міжнародні стандарти сприятиме підвищенню кваліфікації наших бухгалтерів, що допоможе стати їм більш професійними та цінними для свого підприємства.

Список використаних джерел:

1. Компанія «Дінай», 31 січня 2018 року запрацюють зміни до Закону про бухоблік// Огляди законодавства – від 31.10.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dinai.com/overview/3944>

2. Марія Галелюка, Як зміниться життя бухгалтера в 2018 році// Новое Время Бізнес – від 16.01.2018р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/marija-haleljuka/jak-zminitsja-zhittja-bukhhaltera-v-2018-rotsi-2445172.html>

3.Офіційний веб-портал Верховна Рада України – Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (щодо удосконалення деяких положень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62044

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)
І.М. Бей, студ. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розвиток ринкових відносин, загострення конкуренції поставили перед системою управління широке коло нових завдань, пов'язаних з визначенням ефективної стратегії і тактики підприємницької діяльності. Це, у свою чергу, створило додаткове навантаження на систему бухгалтерського обліку підприємства, вимагаючи її адаптації до специфічних інформаційних потреб системи управління.

Для ефективного функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта необхідно, щоб управлінський персонал, приймаючи рішення, мали достовірну та об'єктивну інформацію про майно, фінансове становище, результати роботи (прибутки, доходи чи збитки), а також про процеси їх формування як на власному підприємстві, так і в партнерів на підставі попередніх даних. Саме таку інформацію надає система бухгалтерського обліку через свої функції: інформаційну, контрольну та аналітичну.

Прийняття виважених управлінських рішень можливе лише на основі інформації. Інформаційна роль бухгалтерського обліку являє собою одну з функціональних підсистем, що забезпечують зворотний зв'язок у всій системі управління.

Контрольна функція сприяє збереженню власності підприємства та забезпечує надходження коштів у державний та місцеві бюджети і фонди. Дана функція важлива не лише сама по собі, а і як засіб економічної дії на якість роботи підприємства. Це означає, що бухгалтерський облік повинен не лише сигналізувати про недоліки в роботі, нераціональне використання ресурсів, але і за допомогою відповідної організації облікової служби забезпечити недопущення негативних явищ у діяльності підприємства[1].

Отримана з бухгалтерського обліку інформація аналізується для прийняття управлінських (оперативних, тактичних і стратегічних) рішень з метою здійснення господарської діяльності в ринкових умовах господарювання, які, в більшості випадків, ототожнюються з невизначеними умовами.

Прискорення надходжень, обробки та видачі інформації на підприємствах забезпечує використання комп'ютерної системи бухгалтерського обліку. Впровадження інформаційної системи дає

можливість переходити на якісно новий рівень менеджменту й ведення бухгалтерського обліку та є стратегічно важливим для будь-якого підприємства[2].

До позитивного результату впровадження інформаційної системи на підприємстві належить: впорядкування бухгалтерського обліку; збільшення кількості інформації, що надходить з даних бухгалтерського обліку; зниження кількості бухгалтерських помилок; підвищення оперативності обліку; отримання повного обсягу результативної інформації в обумовлені терміни; економія оборотних засобів; зниження виробничого браку; скорочення витрат на адміністративно-управлінський апарат; зростання ефективності виробничих потужностей; скорочення транспортних витрат; зменшення страхових запасів на складах; прискорення здійснення господарських операцій.

До негативних факторів, які можуть впливати на застосування інформаційних систем бухгалтерського обліку можна зарахувати: використання багаторівневої технології проектування, кожна стадія якої виконується спеціалістами різних спеціальностей та кваліфікації; тривале проектування систем і довготривалу експлуатацію з мінімальними змінами; неспроможність суб'єктів господарювання забезпечувати прямий доступ працівників до інформації; надмірно централізована обробка інформації; роздільне функціонування систем інформаційного забезпечення в галузях виробничої, маркетингової, організаційної, фінансової, кадрової, бухгалтерської діяльності підприємства[3].

Отже, покращення системи управління на підприємстві з метою прийняття виважених рішень можна досягти за рахунок вчасного одержання правдивої, неупередженої, повної, об'єктивної облікової інформації.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: оцінка, перспективи, проблеми впровадження. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://naub.oaxdu.ua/2012/informatsijni-systemy-buhhalterskoho-oblikuotsinka-perspektyvu-pro>.

2. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія : проблеми і виклики / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2015. - № 4. - С. 54 - 62.

3. Івахненко С. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку : наукове видання / С. Івахненко. - Житомир, 2014. - 416 с.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)
О.І. Борщ, студ. (ЛНУ ім. Івана Франка, Львів)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Сучасне суспільство все частіше називають постіндустріальним, інформаційним або суспільством з інноваційною економікою, тобто таким в якому більшість працюючих зайнято виробництвом, зберіганням, переробкою та реалізацією інформації, в тому числі і вищої її форми – знань. [1].

У сучасних економічних умовах основною складовою економічного зростання є інновації, у тому числі і в обліку, що потребує розробки відповідного забезпечення. Інноваційний процес у обліку є нерозривною частиною інноваційного процесу безпосередньо підприємства.

На законодавчому рівні економічна сутність «інновація» наведена у Законі України «Про інноваційну діяльність». Згідно цього нормативного документа інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2].

Слід зазначити, що інновації в обліку направлені на оптимізацію розповсюдження інформації, тобто пріоритетним напрямком є сутність і задачі соціально-технічного прогресу у системі суспільства. Однією з основних складових системи сучасного суспільства є економічні інформаційні системи.

На формування достовірної і повної інформації в системі бухгалтерського обліку, крім усього іншого, безпосередньо впливає зовнішнє середовище, у тому числі і інноваційні зміни в ньому.

Такий підхід є традиційним. Згідно нього, роль бухгалтерського обліку обмежується забезпеченням інформацією системи більш високого рівня.

На противагу класичної моделі існує «Теза Зомбарта», згідно якої бухгалтерський облік є одним з суттєвих чинників формування суспільства. Отже, саме інформаційна система бухгалтерського обліку (у тому числі і інноваційні зміни в ньому) впливає на розвиток соціально-економічних відносин.

На мою думку, доцільніше розглядати інформаційну систему бухгалтерського обліку як відкриту з двосторонніми зв'язками. Тобто,

інформаційна система бухгалтерського обліку, як підсистема більш високого рівня, з одного боку, підпадає під вплив цієї системи, а з іншого – сама впливає на неї.

Враховуючи той факт, що система бухгалтерського обліку є моделлю соціально-економічних відносин, в якій «протиставлення фактів життя (в науці говорять про синтетичні судження) і фактів, що логічно вводяться з теорії в практику (їх називають аналітичними судженнями), складають суть реального бухгалтерського обліку» [3], то від адекватності побудованої моделі залежить достовірність відображення об'єкту, і, як наслідок, правильність рішень, що приймаються. Побудова ж ефективною моделі обліку на сьогодні неможлива без інноваційних заходів.

Отже, інформаційна система бухгалтерського обліку є підсистемою системи більш високого рівня і як «частина цілого незрівнянно більш значуща, ніж сама по собі» [3]. Як в свій час, розвиток подвійної бухгалтерії був обумовлений розвитком капіталізму («видатні дослідники капіталізму XIX с. К.Маркс и М. Вебер, кожен з різних ідеологічних позицій, прийшли до однозначного висновку: розвиток капіталізму неможливо уявити без адекватного йому бухгалтерського обліку» [1].), так і становлення інноваційної економіки інформаційного суспільства неможливо без адекватного розвитку бухгалтерського обліку за різними аспектами, що також потребує певних інновацій. Саму ж інновацію у обліку доцільно розглядати як процес, який приводить до появи новизни і результати якого генерують споживчі цінності, споживаються на ринку, забезпечують стійке зростання фінансового результату.

Список використаних джерел:

1. Бенько М. М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів [Електронний ресурс] / М. М. Бенько // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси . - 2016. - Вип. 10(5). - С. 5-14. - Режим доступу:[http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(5\)_3.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(5)_3.pdf)

2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>

3. Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Шквір, А. Г. Загородній, О. С. Височан. – Л. : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2017. – 268 с

Н.О. Лобода, канд.екон.наук, доц. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)
Л.Б. Гапачило, студ. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)

ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИТРАТ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Недосконалість обліку інноваційних витрат впливає на ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств. Без достатньої та достовірної інформації, яка забезпечується системою бухгалтерського обліку, ефективно управляти інноваційними витратами неможливо.

На сьогодні єдиного підходу щодо відображення в обліку інноваційних витрат на підприємстві не існує, бо відсутня внутрішня звітність, яка надавала б необхідну інформацію стосовно даних витрат. Тому для ефективного управління інноваційними витратами необхідна єдина та науково обґрунтована система бухгалтерського обліку інноваційних витрат.

Питанням обліку інноваційних витрат присвячені праці таких вчених, як Бородкін О.С., Гнилицька Л.В., Грицай О.І., Ільченко О.О., Кантаєва О.В., Нападовської Л.В., Пашута М.Т., Пушкаря М.С., Сичук С.М., Шкільнюк О.М., та ін.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» дано визначення інновацій, а саме, як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Єдиним законодавчим документом, де надано визначення поняттю «інноваційні витрати» є Методика [2]. Відповідно до цього документу, під терміном «інноваційні витрати» розуміють усі витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а саме: внутрішні дослідження та розробки; зовнішні дослідження та розробки; придбання машин та обладнання, пов'язаних з виробництвом інноваційних продуктів та процесів; придбання патентів та ліцензій, промислових зразків; навчання та маркетингові дослідження.

Інноваційні витрати можуть носити капітальний та поточний характер. Ковальова О.М., Кірсанова В.В., Сухарева Т.О. [3] зазначають, що інноваційні витрати капітального характеру «пов'язані з впровадженням нових типів виробництв, нових технологій, виробничого обладнання, технічним переозброєнням виробництва,

перевіщенням устаткування, придбанням та впровадженням авторських прав, об'єктів інтелектуальної власності» [3], а поточного характеру «пов'язані з операційною діяльністю, у ході якої створюються безпосередньо інноваційні продукти та інноваційна продукція» [3].

І.В. Мельничук[4] вважає, що «інновації капітального характеру можуть бути представлені у двох напрямках:

– капітальні інновації, які стосуються створення нових видів основних засобів;

– інтелектуальні та капітальні інновації, які стосуються створення нематеріальних активів» [4].

Основними методичними джерелами, якими слід користуватися при відображенні в бухгалтерському обліку інноваційних витрат є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО).

П(С)БО, яке б розкривало, методичні аспекти обліку інновацій матеріального характеру (наприклад, створення нових видів продукції, послуг, устаткування) і організаційного характеру (наприклад, впровадження нового управлінського методу в діяльність підприємства) та враховувало б специфіку цих інноваційних процесів на законодавчому рівні відсутнє.

Отже, інноваційні витрати промислового підприємства не мають єдиної нормативно-методичної бази щодо відображення інноваційних витрат в бухгалтерському обліку і потребують різнобічного висвітлення в системі бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2008 року №40–IV [Електронний ресурс]// ВВР. – 2008. – № 36. – 266 с.– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Про затвердження Методики проведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄС: Наказ Міністерство економіки України” від 19.02.2010 N 160 [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://news.yurist-online.com/laws/14580/>

3. Ковальова О.М., Кірсанова В.В., Сухарева Т.О. Проблеми обліку інноваційної діяльності. Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – Одеса: ОДЕУ. – 2015.

4. Мельничук, І. В. Оцінка та облік інноваційних проектів та програм, які капіталізуються [Електронний ресурс] / І. В. Мельничук // Облік і фінанси АПК. – 2014. – № 2.– С. 31-36.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. І.Франка, Львів)

Л.І. Джиговська, студ. (ЛНУ ім. І.Франка, Львів)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається зростання темпів інноваційних змін, переглядаються стандарти та пріоритети, які здавались непохитними ще 20 і навіть 30 років тому.

Інновації в обліку спрямовані на оптимізацію поширення інформації, тобто основним напрямком є сутність соціально-технічного прогресу у системі суспільства.

Однією з складових системи сучасного суспільства є економічні інформаційні системи. Ці системи мають цілісну ієрархічну структуру з багатогранними зв'язками та складними функціями управління. Сучасну систему управління підприємством, організацією, фірмою відрізняє інформаційна система, що пов'язана з обміном зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, багатоваріантністю видів інформації, які існують в системі управління. При цьому основну роль відіграє бухгалтерська інформаційна система, що зумовлена формуванням саме в ній достовірної і повної. На формування усієї інформації в системі бухгалтерського обліку безпосередньо впливає і зовнішнє середовище, у тому числі і інноваційні зміни у ньому.

Активність гнучких систем бухгалтерського обліку полягає в поширенні впливу на об'єкт управління, а адаптивність – в змінах елементів системи відповідно до змін зовнішнього середовища (потреб системи управління), які повинні мати попереджувальний характер, оскільки ефективно працююча інформаційна система бухгалтерського обліку на сьогоднішній день повинна постійно зазнавати інноваційних змін, у тому числі впроваджуючи нові технології.

Система бухгалтерського обліку є моделлю соціально-економічних відносин, в якій «протиставлення фактів життя і фактів, що логічно вводяться з теорії в практику, складають суть реального бухгалтерського обліку», тобто від адекватності побудованої моделі залежить достовірність відображення об'єкту, і, як наслідок, правильність рішень, що приймаються. Побудова ж ефективної моделі обліку на сьогодні неможлива без інноваційних заходів.

Автоматизація облікової діяльності підприємства містить у собі безмежні можливості в контролі фінансів, товарів та області їх аналітики. На основі отриманих даних у власників підприємства з'являється інструмент імітаційного моделювання, який дозволяє йому

спрогнозувати наслідки тих чи інших управлінських інноваційних змін. У свою чергу, це призводить до зниження ступеня невизначеності в процесі аналізу, а також оперативного і стратегічного планування діяльності підприємства.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій і обчислювальної техніки надає висококваліфікованим фахівцям широкі можливості в створенні усе найефективніших фінансових моделей через планування можливих майбутніх стратегій як моделювання майбутнього.

Отже, інформаційна система бухгалтерського обліку є підсистемою системи більш високого рівня і як «частина цілого незрівнянно більш значуща, ніж сама по собі». Становлення інноваційної економіки інформаційного суспільства неможливо без адекватного розвитку бухгалтерського обліку за різними аспектами, що також потребує певних інновацій.

Саму ж інновацію у обліку доцільно розглядати як процес, який приводить до появи новизни і результати якого генерують споживчі цінності, споживаються на ринку, забезпечують стійке зростання фінансового результату. Україна сьогодні не в змозі забезпечити випереджальний розвиток технологій та високотехнологічних галузей.

Для країни поки що характерні відсутність радикальних (базових) інновацій, незначна кількість інноваційної продукції принципової новизни, низька інноваційна активність підприємств.

Задля реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку України на інноваційній основі необхідно провести заходи щодо удосконалення системи фінансування інноваційної діяльності та створення сприятливих умов для її впровадження на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Бенько М. М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів [Електронний ресурс] / М. М. Бенько // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси . - 2013. - Вип. 10(5). - С. 5-14. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(5\)_3.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(5)_3.pdf)

2. Кононенко Л. В. Інноваційні технології у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] / Л. В. Кононенко // Фінанси, облік, банки. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2014_1_23.

3. Рунчева Н. В. Впровадження інновацій у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] / Н. В. Рунчева // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/38-4-16-2011.pdf>

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ імені І.Франка, Львів)
М.І. Попадюк (ЛНУ імені І.Франка, Львів)

РОЛЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим завданням формування сприятливих умов для розвитку підприємств є вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення, яке повинно сприяти розширенню можливостей формування та використання їх інноваційного, інвестиційного та фінансового потенціалу.

У сучасних умовах у середовищі бізнесу відбуваються швидкі зміни економічної ситуації, що висуває нові вимоги до системи управління підприємством з метою швидкого та адекватного реагування на відповідні виклики. Тому зростає роль обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємства.

Значний внесок у дослідження ролі обліково-аналітичного забезпечення процесу управління зробили такі вчені: Ф. Бутинець, Г. Кірейцев, Я. Крупка, Л. Гнилицька, О. Гудзинський, М. Дем'яненко, М. Пушкар, П. Саблук, В. Самочкін, М. Чумаченко та інші.

Обліково-аналітична система – це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і мікро- рівнях.

Систему обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством слід розглядати як єдність підсистем обліку, аудиту та аналізу, взаємодіючих через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами.

Завдання обліково-аналітичного забезпечення сучасного підприємства полягають у пошуку раціональних співвідношень між категоріями часу, ризику та кінцевими результатами діяльності, рівнем ресурсного забезпечення і можливостями примноження та ефективного використання потенціалу розвитку підприємства. При цьому має забезпечуватися фінансова стійкість і висока інвестиційна привабливість підприємства.

Основою обліково-аналітичного забезпечення є інформація як сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яку використовують для оцінки й аналізу економічних явищ та процесів для розроблення і прийняття управлінських рішень. Слід зауважити, що управління економічною безпекою підприємства — це неперервний процес отримання інформації про рівень безпеки, ймовірність виникнення та розвитку викликів, загроз і ризиків з подальшим напрацюванням адекватних до ситуації управлінських рішень.

Висновок. Система обліково-аналітичного забезпечення характеризується великою кількістю різних показників, що відображають стан окремих її елементів, входів та виходів та вимірюються кількісно у вигляді конкретних чисел. Складовими обліково-аналітичної системи є база облікових даних, планових даних, норм і нормативів, даних звітності, довідково-інформаційний фонд та система аналітичних показників. Таким чином, інформаційним забезпеченням управління діяльністю підприємства повинна стати належним чином побудована обліково-аналітична система, яка являє собою сукупність облікової інформації та отриманих на її базі аналітичних даних, які сприяють прийняттю управлінських рішень на макро- і мікро- рівнях. Основним принципом, що забезпечує ефективність функціонування обліково-аналітичної системи, є безперервність взаємодії її складових: обліку, аналізу та аудиту.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення відіграє важливу роль в системі управління підприємством і є ключовим елементом в прийнятті ефективних управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В. В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2012. — № 3 (24). — С. 83–88.
2. Голячук Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством / Н. В. Голячук // Економічний аналіз: зб. наук. пр. [Тернопільського нац. економ. ун-ту]— 2010. — Вип. 6. — С. 408–410.
3. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.В. Канурна та ін. — Житомир: ПП «Рута», 2005. — 480 с.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)
О.Р. Самбірська, студ. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних економічних умовах велике значення має уточнення ролі всіх функцій управління підприємством. Особливої уваги потребує функція управлінського обліку, як основний засіб накопичення інформації, необхідної для прийняття оперативних управлінських рішень.

Потреба створення управлінського обліку в сучасний період набуває особливої актуальності як для науковців, так і для практиків.

Управлінський облік розглядається як професія, яка включає в себе партнерство у прийнятті управлінських рішень, плануванні і системі управління продуктивністю, допомога у формуванні фінансової звітності та організації контролю, для підтримки системи управління у розробленні та реалізації стратегії організації [1]. На сучасному етапі інформаційна база управлінського обліку виходить далеко за межі підприємства та спрямована, головним чином, на зовнішнє середовище..

Важливим для управлінського обліку є вирішення таких завдань:

- визначення очікуваного прибутку від того чи іншого економічного заходу (купівлі та продажу майна, короткострокових чи довгострокових інвестицій, кредитів);
- складання прогнозу про рентабельність випуску нових видів продукції на основі результатів дослідження ринку збуту;
- складання прогнозу про фінансовий стан підприємства, фірми на перспективу, фінансова оцінка альтернативних варіантів її розвитку та ін.

В управлінському обліку широко використовуються методи фінансової математики, спеціальні статистичні методи математичного прогнозування.

Підприємства самостійно обирають форму організації управлінського обліку виходячи із особливостей діяльності, структури і розмірів підприємства, вимог управління[2].

Розширення ролі управлінського обліку в управлінні ефективністю підприємства (ЕРМ) [3]. Управління ефективністю діяльності підприємства – це інтеграція різних методів (ВІ, КРІ тощо) для досягнення стратегії розвитку та бажаних фінансових результатів.

Ключові показники діяльності компанії часто відображаються у вигляді графіків та таблиць в сучасних ERP системах. Основний принцип у підході управління на основі ЕРМ – інтеграція, тобто можливість пов'язати між собою ключові оціночні показники діяльності компанії. Перехід до прогностичного управлінського обліку. Це пояснюється не стільки нерелевантністю бухгалтерської інформації, скільки зміною потреб менеджерів від потреби у звітності та аналізі витрат, до підтримки прийняття рішень та плануванні витрат [4].

Завдяки сучасним комунікаційним технологіям різко виросли інформаційні потоки, можливості оперативної роботи з великими масивами інформації. З метою координації та підготовки необхідної інформації для управління доцільно виділити управлінський облік з системи обліку підприємства. Задоволення потреб користувачів у прийнятті управлінських.

Основними проблемами, що заважають впровадженню управлінського обліку на вітчизняних підприємствах, є:

1) вплив адміністративної системи, яка є консервативною за своєю суттю та викликає опір не лише зі сторони практиків, але і науковців та законодавчих органів;

2) використання старої системи бухгалтерського обліку та існуючої інформаційної інфраструктури не дає змогу задовольнити потреби ринкової економіки

Отже, перехід до ринкових відносин вимагає докорінного перегляду концепції і створення нової моделі економічного механізму на підприємстві. Необхідність покращення професійних компетенцій управлінських бухгалтерів. Це стосується освоєння передових методик управлінського обліку та компетенцій з управління витратами компанії, управління змінами. Підтвердженням компетенції вважається проходження професійної сертифікації та тестування, участь у PDM програмах, семінарах тощо. Вважається, що основними бар'єрами у впровадженні системи управлінського обліку та методології ЕРМ є соціальні, поведінкові та культурні.

1. Аверчев И. В. Управленческий учет и отчетность. Постановка и внедрение / И. В. Аверчев. – М. : Вершина, 2007. – 512 с.

2. Стандарти управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imanet.org/resources_and_publications.

3. Cokin G. Top 7 trends in management accounting [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imanet.org>

4. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2013. – 450 с.

Н.О. Лобода, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)
С.О. Трачук, студ. (*ЛНУ ім. Івана Франка, Львів*)

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бухгалтерський облік є важливим елементом економічної системи без знання якого неможливе ефективне управління підприємством. Однак, лише налагоджена система бухгалтерського обліку дає змогу отримати необхідну інформацію для забезпечення управління господарською діяльністю підприємства.

Основним завданням управлінського обліку є пошук сприятливих можливостей, які дають змогу працювати підприємству, а також координація та управління цією роботою найбільш ефективними способами. Для виконання цього завдання керівництву необхідна інформація не тільки про поточну діяльність підприємства, але й про його можливості. Роль фінансових ресурсів є важливою на всіх рівнях управління – стратегічному, тактичному та оперативному, але найбільше значення вона має в плані стратегії розвитку підприємства. Від менеджерів підприємств вимагають розробки стратегій, а також пошуку шляхів найбільш ефективного виробництва продукції, яке відповідає вимогам часу та якості, що визначаються покупцями. Таким чином менеджерів змушують займатися управлінським обліком.

За останні роки керівники підприємств проявляють все більший інтерес до питань підвищення ефективності традиційних процедур бухгалтерського обліку. А саме, формальний розподіл функцій управлінського та фінансового обліку став менш помітним, бо в окремих випадках інформація звичайно надходить із спільних інформаційних систем менеджменту. Сферою стратегічного обліку є саме область перетину різних фінансових функцій.

Планування є однією з найважливіших функцій контролю і передбачає процес визначення дій, які повинні бути виконані в майбутньому. Розрізняють три види планування, які відрізняються часовим періодом і ступенем деталізації, а саме: планування; програмування; бюджетне планування.

Бюджетному плануванню на сьогоднішній день приділяється значна увага, оскільки воно є найбільш деталізованим рівнем планування.

Бюджет – це фінансовий документ, що планує серію фінансових операцій, які будуть здійснені в майбутньому.

Для підприємства доцільно розробляти на рік такі бюджети: бюджет продаж, бюджет комерційних витрат, виробничий бюджет, бюджет закупівлі (використання) матеріальних запасів, бюджет трудових затрат, бюджет загальнопромислових витрат, бюджет загальних і адміністративних витрат, бюджет грошових надходжень, бюджетний звіт про фінансові результати, бюджетний баланс.

При цьому бухгалтер-аналітик підприємства повинен щомісячно аналізувати фактичний і бюджетний рівень показників, давати письмове пояснення будь-яким відхиленням.

Бюджет закупівлі (використання) товарів визначає терміни закупівлі, види і кількість запасів, які необхідно придбати для задоволення (виконання) господарських планів. Потреба у товарах визначається бюджетом продаж і передбаченими змінами в рівні товарних запасів. Добутком кількості одиниць товарних запасів на оціночні закупівельні ціни на ці товари, отримують бюджет закупівлі товарів. Бюджет реалізації товарів формується аналогічно, але при цьому враховуються залишки товарів на початок і кінець звітного періоду. Планова потреба у закупівлі товарних запасів та їх реалізації може бути підготовлена як в одному документі, так і в окремих бюджетах.

Таким чином, підприємствам доцільно розробляти на рік такі бюджети: бюджет продаж; бюджет комерційних витрат; виробничий бюджет; бюджет закупівлі (використання) матеріальних запасів; бюджет трудових затрат; бюджет загальнопромислових витрат; бюджет загальних і адміністративних витрат; бюджет грошових надходжень; бюджетний звіт про фінансові результати; бюджетний баланс для того, щоб вдосконалити організацію обліку.

Список використаних джерел:

1. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: [Монографія] / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 541с.
2. Гресь Н. Л. Актуальні питання оцінки знань, умінь і навичок з облікових дисциплін / Н. Л. Гресь // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 6. – С. 77–82.
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: [навч. посібник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; вид. 2–е, доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець, М. М. Шигун, С.М. Шулепова. – Житомир : ЖІТІ, 2002.- 592 с.

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ринкові відносини створюють об'єктивні умови і викликають необхідність застосування сучасних методів управління діяльністю підприємств. В таких умовах у підприємств зростає необхідність активніше використовувати облік, який не тільки відображає фінансово-господарську діяльність і її результат, але і дає інформацію для контролю і управління.

В сучасних умовах є поділ обліку на фінансовий і управлінський (внутрішньогосподарський). Інформація з цих видів обліку має своїх користувачів, а тому вона може мати різні зміст, структуру тощо.

Завдання, які вирішує бухгалтерський облік:

- 1) Отримання і обробка первинних даних про діяльність підприємства;
- 2) Систематизація цих даних і формування підсумкової інформації про діяльність підприємства;
- 3) Забезпечення даними для управління підприємством;
- 4) Забезпечення збереження майна підприємства;
- 5) Пошук резервів для підвищення рентабельності підприємства.

Таким чином підготовлена і оброблена облікова інформація призначена для управління діяльністю підприємства і пошуку оптимальних рішень. Тому управлінська бухгалтерія є значно ширшим поняттям, ніж суто бухгалтерський облік і дані цього обліку потрібні для здійснення управління підприємством.

В поле управлінського обліку для виконання його завдань, крім облікової, залучається також і не облікова економічна інформація (планова, нормативна, технологічна, кадрова), а також інша інформація (психологічна, екологічна, політична тощо), яка може впливати на оптимізацію управлінських рішень, що є компетенцією керівника і менеджерів підприємства, не виключаючи і бухгалтера.

Отже **управлінський облік** – це сукупність методів отримання та надання інформації для планування, контролю і прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством. Управлінський облік є обліком для менеджерів, його називають *management accounting*, через те що бухгалтер дивиться на діяльність підприємства як керівник, а робота керівника часто залежить від бухгалтерських даних.

Більш детально взаємозв'язок фінансового і управлінського обліку - наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняння фінансового і управлінського обліку

Ознака (порівняльні показники)	Відмінності	
	Фінансовий облік	Управлінський облік
Обов'язковість ведення обліку	Визначається нормативним законодавством	Визначається потребами управлінського персоналу підприємства
Користувачі інформації. Ступінь її відкритості	Зовнішні (державні, податкові органи, кредитори) і внутрішні.	Внутрішні; Обмежене коло працівників управлінського персоналу підприємства
Мета обліку	Складання фінансової, статистичної, податкової звітності	Надання інформації для управління: планування, аналізу, контролю тощо.
Об'єкти обліку та звітності	Підприємство в цілому	Центри відповідальності, окремі підрозділи
Точність інформації	Точна і визначається законодавчо	Визначається управлінським персоналом і має приблизні оцінки
Вимірники інформації	Грошові	Натуральні, трудові, Грошові; Якісні
Часовий аспект (націленість)	Відображає минулі події (факти діяльності)	На підставі аналізу минулих подій розробка планів на майбутнє
Частота звітності	Місячна, квартальна, річна	Змінний інтервал; оперативна

Незважаючи на відмінності, в управлінського і фінансового обліку є і багато спільного – вони ґрунтуються на єдиній інформаційній системі первинного обліку; ведуться в єдиному середовищі яким є діяльність підприємства.

Поділ бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський (внутрішньогосподарський) був би не повним без обліку податків.

Тому в навчальних закладах є обґрунтованим виділення предмету управлінський облік, який по суті є обліком для менеджерів (*management accounting*) в окрему дисципліну, а також - включення до навчального процесу предмету, пов'язаного з вивченням системи оподаткування.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ

В сучасних умовах автоматизація бухгалтерського обліку, точність і оперативність інформації є вирішальним фактором для успішного розвитку підприємства. Інформація, взаємопов'язана сукупність засобів і методів її обробки і персонал, який реалізує інформаційний процес, утворюють інформаційну систему. Її призначення полягає у перетворенні вхідної інформації в результатну для прийняття управлінських рішень. Комплекс таких процедур, як реєстрація, передача, зберігання, накопичення і обробка інформації, складає інформаційний процес. Для організації і реалізації інформаційного процесу необхідно відповідні засоби і методи обробки інформації, а також персонал, здатний виконувати процедури інформаційного процесу. Слід зазначити, що обчислювальна техніка суттєво підвищує якість обробки облікової інформації. При цьому застосування комп'ютерів змінює зміст і організацію праці облікового персоналу: зменшує кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку.

Важлива особливість сучасного етапу розвитку суспільства -- спрямування економічних засобів управління підприємством на забезпечення раціонального ведення господарства в умовах дефіцитності ресурсів, досягнення високих кінцевих результатів із мінімальними витратами, ефективне регулювання виробництва адміністративними засобами, перехід до інтенсивного характеру розвитку виробництва на основі вдосконалення виробничого потенціалу підприємств.

Сьогодні Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні та національні стандарти бухгалтерського обліку багато питань залишають бухгалтерам, які повинні керуватися своєю професійною думкою, вміти використовувати облікові дані для планування та контролю за діяльністю підприємства, інтерпретувати інформацію залежно від характеру та сутності управлінських рішень, що приймаються на її основі.

Сучасний бухгалтер посідає одне з провідних місць в управлінні підприємством, оскільки займається не тільки веденням бухгалтерських рахунків, а й здійснює планування, аудит, оцінювання, огляд діяльності, розроблення управлінських рішень у господарській

діяльності підприємства. Бухгалтеру потрібні знання об'єктивного оцінювання фінансового стану підприємства, володіння методами фінансового аналізу, вміння працювати з цінними паперами, обґрунтування інвестицій грошових коштів в умовах ринку тощо. У новій ролі бухгалтера можна назвати «фінансовим менеджером», «бухгалтером-аналітиком».

У практиці прийняття управлінських рішень бухгалтерський облік називають мовою бізнесу. Як будь-яка мова, бухгалтерський облік розвивається та змінюється відповідно до потреб підприємств. Оволодіти новими методами не можна без удосконалення інформаційної системи та використання сучасних інформаційних технологій у роботі бухгалтера.

Оснoву діяльності з управління будь-якого економічного об'єкта складають інформаційні системи, що мають складну побудову, склад яких залежить від роду діяльності та розміру підприємства, організації, фірми.

Нині підприємства потребують автоматизованої інформаційної системи обліку на базі сучасних засобів обчислювальної техніки, яка дає змогу забезпечити: - повне та своєчасне задоволення інформаційних потреб користувачів; - виконання контрольних і аудиторських завдань із метою одержання потрібної інформації про наявні відхилення; - аналіз і прогнозування господарсько-фінансової діяльності підприємства; - одержання на основі автоматизації ефективних управлінських рішень.

За умов використання ПК значну частину роботи з організації інформації виконують працівники обчислювального центру, спеціалісти з обробки інформації. Проте такі питання, як організація системи облікової номенклатури, формування складу бази даних та режиму функціонування автоматизованого банку даних, порядок збереження облікової інформації, вони не завжди можуть кваліфіковано вирішувати без участі спеціалістів обліку.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної) вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх одержанням та передачею за всіма напрямками.

Н.О. Рязанова, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. Т. Шевченка, Старобільськ*)

Д. В. Губеня, студ. (*ЛНУ ім. Т. Шевченка, Старобільськ*)

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Від бухгалтера будь-якої галузі чекають не тільки акуратного ведення обліку, правильного розрахунку заробітної плати та податків, точного відображення проводок по документах, своєчасного надання звітності до податкової інспекції та позабюджетних фондів, а також і кваліфікованих порад у сфері управління підприємством під час пошуку шляхів скорочення витрат, для більш раціонального використання коштів, що знаходяться у розпорядженні, для збільшення обороту та прибутку.

Одним з основних завдань системи обліку є забезпечення достовірною інформацією як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів, зацікавлених у діяльності господарюючого суб'єкта.

Сучасний рівень розвитку наукових технологій змушує підприємства незалежно від форм власності застосовувати прикладні пакети бухгалтерських програм. Однією з негативних рис сучасного ринку бухгалтерських програм є те, що продавці не адаптують їх під конкретне підприємство, тому виникають певні труднощі у роботі з цими продуктами, і підприємства змушені залучати до роботи інженерів-програмістів для подальшої доробки й адаптації програми.

Інновації в обліку направлені на оптимізацію розповсюдження інформації, тобто пріоритетним напрямком є сутність і задачі соціально-технічного прогресу у системі суспільства.

Існує багато програмних продуктів, які дозволяють автоматизувати розрахунок інвестиційних проектів, забезпечити вибір варіанта стратегії розвитку. Серед них потрібно виокремити — EXCEL фірми Microsoft та Proget Expert Professional фірми PRO-INVEST-CONSULTING.

Засобами програми EXCEL можливо автоматизувати різні табличні розрахунки, вона є гнучкою у використанні. Проте для планування доходів необхідні неабиякі знання з теорії планування, а також знання мови програмування EXCEL.

Засобами ж програмного продукту Proget Expert Professional можна повністю автоматизувати вибір інвестиційного напрямку без особливих затрат часу на підготовку та, власне, сам процес планування. Справа в тому, що ця програма позиціонується на ринку як програма для складання бізнес-планів. Вона повністю враховує питання оподаткування,

відсотків по кредитах та інші тонкощі.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій і обчислювальної техніки надає фахівцям широкі можливості в створенні усе найефективніших фінансових моделей через планування можливих майбутніх стратегій як моделювання майбутнього. Розвиток моделювання у фінансах іде по шляху створення моделей, здатних усе більш адекватно описувати реальність.

Використання імітаційних фінансових моделей у процесі планування й аналізу ефективності діяльності підприємства є дуже потужним і дієвим засобом, що дозволяє використовувати різні варіанти стратегій і прийняти обґрунтоване управлінське рішення, спрямоване на досягнення цілей підприємства.

У процесі здійснення їх діяльності використовують розрахунки, в основі яких лежать важкопрогнозовані фактори, як: показники інфляції, плановані обсяги збуту і багато які інші, для розробки фінансового плану й аналізу ефективності проекту застосовується сценарний підхід, який передбачає проведення альтернативних розрахунків з даними, що відповідають різним варіантам розвитку проекту.

Робота з Project Expert може бути представлена у вигляді наступних основних кроків:

1. побудова моделі;
2. визначення потреби у фінансуванні;
3. розробка стратегії фінансування;
4. аналіз фінансових результатів;
5. формування і друк звіту;
6. введення й аналіз даних про поточний стан проекту.

Важливим елементом ефективного стратегічного розвитку підприємств різних галузей є використання передових комп'ютерних технологій. А саме Програма Project Expert Professional дає змогу порівняти та вибрати кращу із множини стратегій розвитку підприємства. Важливою особливістю цього програмного продукту є також можливість коректування вибраної стратегії під час виконання проекту.

Упровадження автоматизованих систем з метою ведення фінансового та управлінського обліку, а також управління ресурсами підприємства стало одним із пріоритетних завдань для багатьох організацій. У зв'язку з цим виникла необхідність у визначенні методів і стандартів при реалізації вказаних проектів, які дозволять знизити ризик втрати вкладень у програмне забезпечення і досягти поставлених цілей, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства.

РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Система управління підприємством в Українській економіці оновлюються майже щодня. Процедури управління підприємством змінюються згідно чинного законодавства. Система впровадження управлінських інновацій в системі обліку на пряму залежить від керівництва підприємства свідомо розвиваючи його інноваційну функцію з метою підвищення конкурентоспроможності з метою отримання подальшої вигоди.

Під терміном «управлінська інновація» розуміють нову систему організації і управління, або нову управлінську технологію, або новий бізнес – процес. У багатьох випадках нововведення створюються завдяки (реформування, реінжиніринг) існуючих управлінських систем, процесів, технологій [1].

Існує велика кількість варіантів обліку інноваційних процесів, направлених на удосконалення і розвиток виробництва продукції. В значній мірі вибір правильного способу обліку інновацій залежить від того, чи пов'язані вони з операційною діяльністю, чи носять капітальних характер.

Практичний досвід діяльності підприємств показав, що інновації капітального характеру можуть бути представлені у двох напрямках: капітальні інновації, які стосуються створення нових видів основних засобів; інтелектуальні та капітальні інновації, які стосуються створення нематеріальних активів. І перший, і другий напрям пов'язаний з інвестиційною діяльністю. При першому варіанті облік доцільно вести на субрахунку до рахунку 15 "Капітальні інвестиції", а саме субрахунок 152 "Придбання (виготовлення) основних засобів" або на спеціальному субрахунку, призначеному для обліку капітальних інновацій, а саме 156 "Інновації капітального характеру". До субрахунку 152 з метою розширення його інформаційних можливостей варто відкрити наступні аналітичні рахунки:

1521 "Витрати на придбання (створення) інноваційних технологій";

1522 "Інноваційні технології, придбані за ліцензійним договором";

1523 "Інноваційні технології, які надійшли від технопарку";

1524 "Інноваційні технології, утворені в результаті спільної

діяльності".

Такий порядок забезпечить групування витрат за напрямками здійснення інноваційних заходів щодо оновлення основних засобів виробничого призначення, покращить методику обліку інноваційних витрат, дасть змогу аналізувати ці витрати за певний звітний період.

Крім цього, важливо на даному етапі організувати аналітичний облік капітальних витрат на створення інновації капітального характеру. До цих рахунків потрібно, на наш погляд, відкривати окремі аналітичні рахунки для обліку інноваційних витрат, на основі яких пропонуємо складати відомість (звіт) за видами інноваційних витрат. Це дозволить систематизувати розрізнену інформацію про інноваційні процеси і ефективніше використовувати ці дані для цілей управління [2].

Інформаційна система бухгалтерського обліку є підсистемою системи більш високого рівня і як «частина цілого незрівнянно більш значуща, ніж сама по собі». Як в свій час, розвиток подвійної бухгалтерії був обумовлений розвитком капіталізму («видатні дослідники капіталізму XIX с. К.Маркс и М. Вебер, кожен з різних ідеологічних позицій, прийшли до однозначного висновку: розвиток капіталізму неможливо уявити без адекватного йому бухгалтерського обліку», так і становлення інноваційної економіки інформаційного суспільства неможливо без адекватного розвитку бухгалтерського обліку за різними аспектами, що також потребує певних інновацій [3]. Саму ж інновацію у обліку доцільно розглядати як процес, який приводить до появи новизни і результати якого генерують споживчі цінності, споживаються на ринку, забезпечують стійке зростання фінансового результату.

Список використаної літератури

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 103 – 107

2. Оцінка та облік інноваційних проєктів та програм, які капіталізуються / І.В. Мельничук // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал - Режим доступу 6 м <http://magazine.faaf.org.ua/ocinka-ta-oblik-innovaciynih-proektiv-ta-program-yaki-kapitalizuyutsya.html>

3. Інноваційні технології у бухгалтерському обліку /Л.В. Кононенко // Финансы, учет, банки. № 1 (20). 2014 – С. 161 – 166.

І.Б. Чернікова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

А.М. Полулях, асп. (ХДУХТ, Харків)

ПРО ІННОВАЦІЙНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ ТА ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Стратегія розвитку торговельного підприємства являє як якісний, так і кількісний характер заданих цілей, що служать критеріями оцінки ефективності роботи підприємства і його зусиль по досягненню основних цілей. Реалістичність цілей передбачає їх зумовленість наявністю потенційних ресурсів. Тому, процес визначення цілей носить ітеративний характер зближення поставлених цілей з потенційними можливостями. У свою чергу, зближення поточних можливостей з потенційними здійснюється за допомогою цільових програм.

У сучасних ринкових умовах суб'єкти господарювання змушені окрім головної мети – отримання максимального прибутку, розробляти й використовувати інші цілі, такі як займання певної частки ринку, збільшення попиту серед споживачів, дотримання конкурентоспроможності представлених товарів та ін.. Таким чином, реалізувати мету діяльності підприємства, маючи при цьому стабільний комерційний успіх, можна лише за допомогою найбільш повного задоволення потреб і запитів споживачів.

В Україні, як і в усьому світі використовується система «вхідних» платежів, що є невід'ємною частиною взаємовідносин між торговими представниками та виробниками продукції. Досліджено, - для отримання можливості реалізувати свої товари, постачальнику необхідно сплатити наступні платежі:

- 1) Платіж за «вхід» у торгову мережу;
- 2) Платіж за «вхід» товару в торгову мережу (магазин);
- 3) Платіж за «вхід» товару на відповідну полицю супермаркету.

У залежності від політики торговельної мережі, вони можуть застосовуватись як поодинці, так і всі разом, являючись індивідуальними для кожного постачальника. Така система дає можливість торговельному підприємству співпрацювати лише з надійними постачальниками, які забезпечать якість продукції, безперебійність та ритмічність поставок.

Плата за вхід постачальника в мережу передбачає право укладення договору поставки до відповідної торгової мережі. Під

«входом» товару до торгової точки прийнято вважати право на реалізацію конкретного товару, що є об'єктом договору. А плата за «вхід» товару на полицку магазину дає можливість розміщення продукції на відповідному місці, тобто чітко передбаченій договором полицці магазину.

На практиці такі взаємовідносини близькі до надання послуг. Тому, відповідно до ЦКУ за договором про надання послуг виконавець зобов'язується за завданням замовника надати послуги, які споживаються в процесі проведення господарської діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцю надані послуги, якщо інше не передбачено договором. Але оплату за «вхід» товару на полицку доцільніше приймати як оренду майна, яке передає орендодавець орендарю в платне користування на визначений термін. У такий спосіб, постачальник отримує право розміщувати на визначеному місці лише передбачену укладеним договором продукцію для проведення реалізації супермаркетом. Зауважимо, що в договорі повинна бути конкретно указана полицка, тобто місце розміщення товару, в іншому випадку такі відносини не можна вважати орендними та необхідно обліковувати як послуги надання права розміщення товарів у мережі. У будь-якому разі, при здійсненні вхідного платежу постачальник отримує привілеї. Якщо строк такого договору перевищує 1 рік, то відповідно до П(С)БО 8 такі права можна визначати іншими нематеріальними активами, проте, враховуючи п.9 П(С)БО 8, в якому говориться, що нематеріальним активом не визнаються, а підлягають віднесенню до складу витрат того звітного періоду, в якому були здійснені, в тому числі витрати на рекламу та просування продукції на ринку. Отже, пропонуємо обліковувати такі витрати на рахунку 93 «Витрати на збут». Крім того, необхідно пам'ятати, що об'єкти операційної оренди відносяться на забалансовий рахунок – 01 «Орендовані необоротні активи». В бухгалтерському обліку такі операції можуть відображатися лише на основі первинних документів, які відповідають вимогам чинного законодавства.

Завдяки, створеним умовам праці відносини між постачальниками і торговими мережами вийшли на якісно новий, взаємовигідний, професійний рівень, що вимагає від обох сторін великої уваги до якості, сертифікації, належного пакування продукції.

Вважаємо,- від прямих контрактів виграють як виробники продукції (отримують розумну ціну і постійний канал збуту), так і її споживачі (- стабільне постачання продукції за прийнятною ціною).

І.Б. Чернікова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
Є.В. Якуба, здоб. (*ХДУХТ, Харків*)

ПРО ЗМІСТ АУДИТОРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ У СВІТЛІ ПОДАТКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Початок 2018 року характеризувався довгоочікуваними в Україні податковими змінами, частина яких відноситься до розвитку аудиторської діяльності: проведення обов'язкових аудитів, публікацію фінансових звітів ринкових структур з вимогами про надання не фінансової інформації.

Сьогодні, згідно чинного законодавства, не тільки розширено коло юридичних осіб, що мають публікувати фінансову звітність разом з аудиторським висновком, а й означено наступне:

по – перше, юридичні особи, незалежно від форми власності та розміру, надають фінансову звітність на запит інших юридичних і фізичних осіб, відповідно ЗУ «Про доступ до публічної інформації»;

по-друге, фінансова звітність більше не становить комерційної таємниці;

по – третє, звіт про управління стає неминучим для великих та середніх підприємств, з висвітленням не фінансової інформації.

Вважаємо, що такий підхід зміцнить інвестиційне положення України в світі, оскільки дозволить ознайомити з достовірною звітністю (що буде підтверджено аудиторським висновком) більш широке коло стейкхолдерів, отже залучати додаткові кошти для розвитку економіки.

З'ясовано, - оприлюднення звітності залишається також обов'язковим для публічних акціонерних товариств, страхових організацій, інститутів спільного інвестування, фінансових установ, фінансових посередників та інших.

Досліджено, - незважаючи на те, що аудиторські перевірки та їх документальне оформлення не є новинкою на ринку України, законодавче регламентування вносить суттєві корективи у зміст таких документів.

Так, в таблиці 1 згруповано різні заключні акти перевірки (з метою розуміння їх суті), що найбільш часто використовуються на практиці в аудиторській діяльності. Їх наповнення направлене на задоволення потреб в інформативній обґрунтованості прийняття управлінських рішень та задоволення інших потреб зацікавлених осіб.

Таблиця 1

Зміст заключних актів аудиторських перевірок

Аудиторський висновок (Звіт незалежного аудитора)	Звіт аудитора про фактичні результати	Звіт про результати консультаційних послуг
Предмет перевірки		
Фінансова звітність (повний пакет), яку складено відповідно до П(С)БО (МСФЗ).	Будь-які питання, узгоджені з Замовником (фінансова і не фінансова інформація).	
Форма звіту		
Форма висновку регламентована МСА 700, 705,706	Форма звіту регламентована МССУ 4400.	Письмова, не регламентована
Зміст документу		
У звіті висловлюється тільки думка щодо фінансової звітності. Також керівництву надаються письмові повідомлення: про важливі результати і обставини аудиту, про недоліки внутрішнього контролю на підприємстві, про виявлені в процесі аудиту викривлення фінансової звітності.	Замовник самостійно оцінює результати та робить власні висновки.	Звіт для керівництва, про результати консультаційних послуг, який буде містити опис виконаних процедур, результати, висновки та рекомендації.
Обов'язкова процедура: оцінка ризику суттєвого викривлення внаслідок шахрайства.	Замовник самостійно оцінює результати та робить власні висновки.	

Важливим аудит є не лише для коригування подальшого плану діяльності, а й для тестування підприємства на наявність податкових ризиків, дозволяючи їх своєчасно виявити та мінімізувати.

Таким чином, аудит на ринку країни зарекомендував себе як дієвий інструмент прийняття вагомих управлінських рішень, адже незалежний погляд на слабкі та сильні сторони діяльності сучасного підприємства дає можливість спланувати подальшу стратегію розвитку бізнесу для отримання максимальних результатів.

Секція 4

КОНЦЕПЦІЇ ПОБУДОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Н.С. Акімова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Стратегічний управлінський облік покликаний надавати обліково-аналітичну інформацію стратегічного характеру, забезпечуючи стратегічний менеджмент підприємства необхідними інформаційними ресурсами. Головною метою стратегічного аналізу є дослідження і підготовка інформації корисної для ухвалення управлінських рішень при обґрунтуванні стратегії розвитку організації, її структурних підрозділів, видів бізнесу і сфер діяльності.

Перспективними моделями управлінського обліку і аналізу, які можуть знайти успішне застосування на підприємствах торгівлі, є в першу чергу "Директ-костинг", "CVP-аналіз", "Just In Time", SWOT-аналіз, STEP+M-аналіз.

Проведені дослідження підтвердили, що до умов реально-очікуваного (беззбиткового) сценарію розвитку оптового торгового підприємства найкраще підходить модель управлінського обліку "CVP-аналіз". За допомогою цієї моделі менеджмент оптового торгового підприємства зможе визначити взаємозв'язки і взаємозалежності між цінами, об'ємом і структурою продажів товарів, валовими доходами, витратами обігу і фінансовими результатами. Крім того, використання моделі управлінського обліку "CVP-аналіз" дозволяє визначити поріг рентабельності, тобто точку беззбитковості - визначення моменту, починаючи з якого валові доходи оптового торгового підприємства повністю покривають його витрати обігу і починають формувати прибуток.

Слід зазначити, що при застосуванні CVP-аналізу на підприємствах оптової торгівлі, передусім, необхідно звертати увагу на поведінку таких показників, як маржинальний дохід, поріг рентабельності (точка беззбитковості), операційний важіль і запас

міцності. В той же час в ході проведених досліджень необхідно сформулювати правило, згідно з яким на підприємствах оптової торгівлі при проведенні CVР- аналізу, замість показника "Виручка" доцільно використати показник "Валовий дохід від продажу товарів", який є різницею між покупною і продажною вартістю реалізованих товарів.

Істотне значення для успішної організації управлінського обліку на підприємствах оптової торгівлі має застосування моделі обліку "ЛІТ" (just - in - time, т. е. точно в строк, або точно вчасно). Модель "ЛІТ" як ефективна управлінська технологія сприяє оптимізації логістики бізнесу, маршрутів постачань. Суть моделі на підприємствах оптової торгівлі зводиться до відмови від закупівель і постачань товарів великими партіями. Замість цього створюється безперервно-поточковий предметний ланцюжок. При використанні моделі обліку "ЛІТ" оптово-складська форма руху товару по-суті перетворюється на транзитну (сплачений транзит), коли товари від постачальників до покупців поступають, не затримуючись на складах оптових торгових підприємств.

У зв'язку з вищевикладеним для обліку товарів на підприємствах оптової торгівлі пропонується використати можливості забалансового рахунку 023 "Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні". Надходження товарів від постачальників рекомендується відображати по дебету цього рахунку, а продаж товарів покупцям і замовникам - по кредиту.

Проведені дослідження показали, що організація і розвиток управлінського обліку на підприємствах оптової торгівлі неможливі без застосування в їх діяльності таких моделей аналізу, як "SWOT-аналіз" і "STEP+M-аналіз". При проведенні SWOT-аналізу необхідно користуватися послугами бенчмаркінга {benchmarking}, при якому відбувається порівняння основних показників у підприємств, що конкурують між собою. При зіставленні основних показників діяльності з'являється можливість виявлення уразливих і найбільш сильних сторін в діяльності підприємств оптової торгівлі. Такий аналіз необхідно проводити для порівняння показників аналізованого підприємства з показниками конкурентів і світових лідерів в аналогічних областях бізнесу. В результаті можна буде знайти не зайняті ще ринкові ніші, домовитися з вірогідними партнерами по кооперації і визначати можливі переваги від об'єднання з іншими організаціями.

В результаті проведення SWOT-аналізу і виявлення потенційних можливостей і загроз підприємства, а також його сильних

і слабких сторін можна порівняти можливості аналізованого підприємства з тими можливостями, які йому надає ринок, напрями і шляхи розвитку бізнесу підприємства, доцільний розподіл ресурсів по групах товарів і клієнтів. SWOT-аналіз необхідно деталізувати у форматі STEP+M-аналізу, формуючи майбутній продуктивний портфель оптового торгового підприємства.

Згідно з представленими моделями усі бізнес-операції оптового торгового підприємства знаходитимуться в системі координат "конкурентний статус підприємства на цьому ринку" і "привабливість ринку".

С.Я. Бабінська, асист. (*Національний університет «Львівська політехніка»*)

ОРГАНІЗУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Для підвищення темпів економічного зростання та зміцнення конкурентних позицій підприємства важливу роль відіграє організування інформаційного забезпечення інноваційних проєктів. Багато фахівців стверджують, що саме цей процес впливає на ефективність та успішність реалізації інноваційних проєктів. Оскільки, саме інформаційне забезпечення є чинником, який є необхідним не лише для реалізації інноваційного проєкту, але й для управління економічними процесами, прийняття управлінських рішень та ефективного функціонування підприємства загалом.

Так, Л.Л. Антонюк вважає, що «формуванню інноваційної політики як на рівні держави, так і на рівні господарюючих суб'єктів сприяє багатостороннє, спеціалізоване інформаційне забезпечення. Його роль неocenенна, оскільки воно, окрім свого основного призначення, застерігає від «винаходу велосипеда» [1].

Під організуванням інформаційного забезпечення інноваційних проєктів доцільно розуміти сукупність процесів, які необхідно здійснити для надання користувачам (учасникам інноваційного проєкту) необхідної інформації. При цьому інформація, для того щоб оцінити міру її достовірності і придатності для використання в інших проєктах, має містити опис умов, в яких її отримано. Крім того, для

задоволення потреб користувачів інформація повинна бути ретельно підготована та подана у встановлений графіком термін. Організування інформаційного забезпечення охоплює процеси збору, опрацювання, зберігання та використання інформації.

Збір інформації полягає у її надходженні з різних джерел для забезпечення процесу опрацювання інформації. Інформаційне забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів на підприємстві необхідно організувати таким чином, щоб автоматизувати функції збору та опрацювання необхідної інформації, об'єднуючи при цьому усіх посадових осіб та всі структурні підрозділи, які задіяні у цьому процесі, і забезпечити двосторонній рух інформації, що є важливим у разі, коли при реалізації проекту можливі зміни.

У процесі опрацювання інформації, як правило, передбачається використання певних комп'ютерних програм та алгоритмів, які допомагають трансформувати інформацію у чіткішу форму, прискорити процес доступу до неї і збільшити швидкість її передачі. З їхньою допомогою вхідні повідомлення за певними правилами, визначеними користувачем, перетворюються на вихідні, які призначені до використання. Проте, необхідно зауважити, що інформаційне забезпечення не буде ефективним, якщо учасниками реалізації інноваційного проекту не буде визначено, які саме види інформації вони хочуть одержати і якими є пріоритетні напрями її використання [2, с.6].

Процес зберігання інформації полягає у забезпеченні повноти, цілісності зібраної та опрацьованої інформації та створенні належних умов для її використання.

Використання інформації полягає у її передаванні (розповсюдженні) у процесі реалізації інноваційного проекту його учасникам. Потреби в інформації усіх учасників інноваційного проекту визначаються не характером і формою необхідної інформації, а її змістовим наповненням. Тому, для надання їм потрібної інформації в необхідній формі слід здійснити аналіз їхніх інформаційних потреб.

При організуванні інформаційного забезпечення необхідно врахувати мету інноваційного проекту, адже кожному проекту притаманні певні особливості, що пов'язані з його специфікою, завдання, які визначатимуть інформаційні потреби і будуть зумовлювати джерела отримання необхідної інформації, засоби її опрацювання та етапи життєвого циклу проекту.

Отже, організування інформаційного забезпечення

інноваційних проєктів передбачає здійснення потрібних процедур (збору, опрацювання, зберігання та використання інформації), які дають змогу забезпечити процес розроблення та реалізації проєкту необхідною інформацією. Адже процес розроблення та реалізації інноваційних проєктів неможливий без відповідної інформаційної підтримки, яка забезпечить його актуальною, достовірною і повною інформацією.

Література:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.

2. Кузьмін О.Є. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства: Монографія / О.Є. Кузьмін, Н.Г. Георгіаді. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 368 с.

С. В. Бестужева, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця*)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток зовнішньоекономічної сфери України характеризується значними ускладненнями в організації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств, обумовленими як переорієнтацією з традиційних цільових зовнішніх ринків збуту на нові, з більш складними вимогами як до експортованої продукції, так і до системи інформаційного забезпечення здійснення зовнішньоекономічних операцій. Важливу роль в даній системі відіграє система електронного документообігу, від якості, повноти, достовірності та чіткої структурованості якої залежить не тільки ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а і його репутація на зовнішньому ринку. У цьому зв'язку особливої уваги заслуговують питання правового забезпечення організації системи електронного документообігу у зовнішньоекономічній сфері.

Так, у ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV від 22.05.2003 р. чітко

визначено поняття електронного документу – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [1].

Юридичний статус електронного документу забезпечується використанням електронно-цифрового підпису (ЕЦП), який ідентифікує автора надісланого електронного документу і забезпечує неможливість зміни документа у процесі доставки [4, с. 28].

Згідно з ст. 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документу, що використовується для ідентифікації автора чи особи, яка підписала документ. В пункті 2 даної статті зазначено, що створення електронного документу завершується накладанням електронного підпису [1]. Тобто вітчизняним законодавством визначено момент, з якого електронний документ набуває юридичної сили – з моменту накладання електронного підпису.

На законодавчому рівні механізм забезпечення формування системи електронного документообігу у зовнішньоекономічній діяльності українських підприємств формується відповідно до прийнятого Закону України «Про внесення зміни до деяких законодавчих актів (щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг)» № 1724-VIII від 03.11.2016 р. [2]. В даному законодавчому акті були прийняті важливі, на думку автора, зміни:

по-перше, стосовно доповнення умов існування зовнішньоекономічного договору – в матеріальній або в електронній формі, що сприяє розширення можливостей міжнародної контрактної діяльності. В Законі України «Про електронну комерцію» № 675-VIII від 3.09.2015 р. чітко визначається поняття електронного договору як домовленості двох або більше сторін, спрямованої на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі, а також електронної форми представлення інформації як способу документування інформації, що означає створення, запис, передачу або збереження інформації у цифровій чи іншій нематеріальній формі за допомогою електронних, магнітних, електромагнітних, оптичних або інших засобів, здатних до відтворення, передачі чи зберігання інформації [3];

по-друге, стосовно розширення умов отримання валютної виручки від експорту товарів, послуг та робіт – можливість отримувати виручку за експорт послуг без підтвердження актами прийому-передачі наданих послуг (актами виконаних робіт);

по-третє, розширено можливості ведення бухгалтерського

обліку з використанням документів у паперовій та електронній формі.

Отже, інтенсивно розвиваючи інформаційну інфраструктуру, підприємство нині відчуває потребу у створенні ефективної системи інформаційного забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності з використанням інформаційних технологій для адаптації до сучасних вимог ведення міжнародного бізнесу.

Література

1. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV від 22.05.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про внесення зміни до деяких законодавчих актів (щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг)» № 1724-VIII від 03.11.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про електронну комерцію» № 675-VIII від 3.09.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4. Бездрабко В.В. Управлінське документознавство: навчальний посібник / В. В. Бездрабко. – К., 2006. – 208 с.

О.П. Близнюк, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.М. Єгорова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одним із актуальних завдань економічних євроінтеграційних перетворень в Україні на сучасному етапі є розробка якісно нових підходів в управлінні інвестиційною діяльністю підприємства та формування дієвого фінансового механізму на комплексній основі. Для цього необхідно з'ясувати низку невідкладних питань, пов'язаних із специфікою інвестиційного прогресу, де можливо максимально використовувати його переваги.

За умов активізації інвестиційної діяльності торговельного підприємства можливо вирішити певні завдання (підвищити якість торговельного обслуговування населення, вирішити складні соціально-

економічні проблеми, розвивати торговельні мережі, формувати споживчі ринки), які на принципах поєднання ринкової та ефективної регульованої систем управління зумовлюють актуальність дослідження чинників, що істотно впливають на інвестиційну діяльність торговельного підприємства.

Усі чинники, що впливають на фінансовий потенціал інвестиційної діяльності підприємства, можна розділити на внутрішні і зовнішні. На практиці визначають послідовність проведення обґрунтованої інвестиційної політики, що впливає на ефективне управління інвестиційним процесом підприємства.

Дані питання висвітлювали такі науковці як М. Дикан, В. Блонська, І. Крейдич, О. Наконечна, В. Пухальський, І. Сергєєв, І. Веретеннікова, В. Шеховцов, С. Бузні, О. Должанський, К. Швець та інші. Дослідження чинників зовнішнього середовища та їх вплив на ефективність управління підприємством відображено у працях В. Лопатовського, Т. Примака, Б. Мізюка, К. Мамонова, Б. Скокова, О. Коропа, Ф. Котлера, тощо.

На інвестиційну діяльність впливають багато чинників, які в економічній літературі належним чином не систематизовано. На основі узагальнення літературних джерел, а також особистих досліджень, всі чинники можна класифікувати за наступними критеріями в залежності від масштабності впливу на ефективність інвестиційної діяльності торговельного підприємства: на мегаекономічному рівні (глобальний, міжнародний); на макрорівні (рівень держави); на регіональному рівні; на мезоекономічному рівні (рівень галузі); на мікрорівні (на рівні підприємства).

До основних зовнішніх чинників слід віднести: євроінтеграційні та глобалізаційні процеси; державне регулювання економічних взаємовідносин; галузеві тенденції розвитку; налагоджена взаємодія ринкових механізмів. Також важливе значення має мегаекономічний (глобальний, міжнародний) рівень, значення якого зростає в міру глобалізації економіки та суспільного життя загалом.

Виділено основні внутрішні чинники, які впливають на управління інвестиційною діяльністю торговельного підприємства: ефективна економічна інвестиційна й соціальна політика; якість та конкурентоспроможність продукції; рівень використання основних фондів; рівень раціонального використання ресурсів; компетентність керівників та рівень управління; ефективність інвестиційних проєктів, кваліфікація персоналу, наявність стратегічної місії.

Всі чинники впливу можна поділити на наступні групи: економічні; нормативно-правові; соціальні; політичні; адміністративні.

Чинники, що впливають на інвестиційну діяльність підприємства на регіональному та мікрорівні, наведено в табл.

Таблиця
Чинники впливу на інвестиційну діяльність підприємства

Чинники впливу	
Регіональний рівень	Мікрорівень
Рівень індустріалізації регіону	Рівень управління
Інвестиційна привабливість регіону	Якість і конкурентоспроможність продукції
Історично сформована спеціалізація в регіоні	Рівень фізичного і морального зносу основних виробничих фондів
Ефективність проведеної регіональної інвестиційної політики	Перспективи розвитку торговельного підприємства
Створені умови в регіоні для залучення іноземних інвестицій	Ефективність, фінансовий стан, безпека підприємства
Рівень розвитку регіональної інфраструктури	Наукова обґрунтованість інвестиційної політики
Рівень інвестиційного ризику в регіоні	Імідж торговельного підприємства
Ефективність соціально-економічної політики в регіоні	Інвестиційна привабливість торговельного підприємства

Отже, розглянуті чинники впливу на управління інвестиційною діяльністю підприємства, визначають послідовність проведення управлінських заходів та прийняття ефективних управлінських рішень щодо проведення інвестиційних процесів. Кожна з зазначених груп чинників безпосередньо впливає на процес управління інвестиційною діяльністю торговельного підприємства.

О.П. Близнюк, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХД, Харків*)

О.М. Іванюта, ст. викладач (*ХДУХД, Харків*)

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК ЇХ ВНУТРІШНЬОЇ АНТИКРИЗОВОЇ СТІЙКОСТІ

Торговельні підприємства все частіше стикаються з нестабільністю умов господарювання, суттєвим впливом зовнішніх чинників у вигляді інфляцій, зростанням фінансових ризиків, посиленням конкуренції на ресурсному та споживчому ринках.

Актуальне і найважливіше завдання будь-якого суб'єкта господарювання – спроможність зберігати стійкість в умовах впливу негативних чинників. Суттєво впливають на антикризову стійкість, зокрема, зовнішні фактори: політична стабільність; економічні умови господарювання; розвиток техніки і технології; платоспроможний попит споживачів; економічна і фінансово-кредитна законодавча база; соціальна ситуація в суспільстві; податкова політика; рівень конкурентної боротьби; розвиток фінансового ринку.

Антикризова стійкість тісно пов'язана з кредитоспроможністю. Кредитоспроможність характеризується тим, наскільки вчасно та в повному обсязі підприємство розраховується з раніше одержаними кредитами, наскільки проявляється його здатність при необхідності мобілізувати грошові засоби з різних джерел на прийнятних умовах тощо. Однак найістотніше, чим визначається кредитоспроможність – це поточний фінансовий стан підприємства, а також прогнозовані перспективи його зміни і в який бік. Очевидно, що коли у підприємства протягом певного періоду спостерігається тенденція до зниження рентабельності, то падає і його кредитоспроможність. Зміна фінансового стану підприємства у гірший бік в результаті дефіциту грошових засобів призводить до зменшення платоспроможності й ліквідності.

В англійській економічній літературі принципи кредитування визначаються аббревіатурою CAMPARI, що означає: С (character) - характеристика клієнта; А (ability) - здатність до погашення позики; М (margin) - маржа (дохідність); Р (purpose) - мета кредиту; А (ammount) - розмір позики; R (repayment) - умови погашення позики; І (insurance) - страхування ризику непогашення позики.

Ці методи оцінювання кредитоспроможності позичальника стали досить популярними завдяки вдалому поєднанню в них аналізу особистих і ділових якостей клієнта.

Та все ж класичним підходом до оцінки кредитоспроможності позичальника вважається аналіз бухгалтерського балансу підприємства. Однак бухгалтерська звітність – не єдине джерело інформації для аналізу кредитоспроможності. Більшість фінансових показників дає лише загальне уявлення про стан клієнта. Тому додатково розглядають репутацію позичальника, його кредитну історію та інше.

Кредитоспроможність розраховують у два етапи.

На першому етапі підприємство самостійно розраховує власні показники кредитоспроможності (здійснює так званий внутрішній аналіз). Висновки цього дослідження призначені для внутрішнього оцінювання підприємством потенційної можливості отримання кредиту та характеристики позички, на яку воно може претендувати за існуючого фінансово-господарського стану.

На другому етапі кредитоспроможність підприємства оцінюють експерти кредитного відділу банку, в який підприємство подало заяву на отримання кредиту. Це так званий зовнішній аналіз. Його результати та висновки є підставою для задоволення чи незадоволення банком заяви підприємства або іншого банку на отримання кредиту.

Кредитоспроможним вважається підприємство, яке має стійке перевищення вхідних грошових потоків над вихідними. Стійким вважається таке підприємство, яке розвиватиметься у відповідності до сформованих цілей, а негативні наслідки зовнішнього впливу будуть нейтралізуватися за рахунок створених резервів та запасів.

На оцінку кредитоспроможності торговельного підприємства істотно впливає ступінь диверсифікації джерел постачання виробничих та фінансових ресурсів і рівень залежності від тих постачальників, які не можуть бути замінені.

Якісна оцінка кредитоспроможності пов'язана з якістю управління, ринковою позицією підприємства, що включає оцінку конкурентоспроможності продукції і попиту на неї, віддаленість від постійних постачальників та покупців, професійний досвід менеджерів у бізнесі, тощо.

Таким чином, кредитоспроможність підприємства є величина не абсолютна, а відносна, що характеризує співвідношення умов кредитування та здатності підприємства генерувати грошові потоки.

В системі розробки та реалізації антикризової стратегії з метою забезпечення антикризової стійкості торговельного підприємства слід ретельно аналізувати його кредитоспроможність, що дозволить уникнути кризових ситуацій та мінімізувати вплив негативних чинників у наступному періоді його діяльності.

Ю. А. Верига, канд. екон. наук, проф. (ПУЕТ, Полтава)

І. В. Титаренко, канд. екон. наук, викл. (ОНЕУ, Одеса)

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІНСЬКИЙ ПІДХІД

Питання теоретичного обґрунтування доцільності використання системного підходу до управління підприємством, визначення його як організації і системи та виокремлення її окремих складових, а також особливостей управління ними знайшли своє відображення у наукових працях таких українських вчених: О. Березіна, С. Борсука, Т. Бочулі, В. Ткаченко, М. Чумаченка, Л. Шимановської-Діанич, та зарубіжних - О. Аганбегяна, В. Афанасьєва, В. Гегеля, Г. Кіпермана, Е. Кларка, І. Кузнецова, Г. Егіазаряна, А. Файоля, Ф. Тейлора, Р. Ентоні, Д. Кампанелли, В. Демінга та інших.

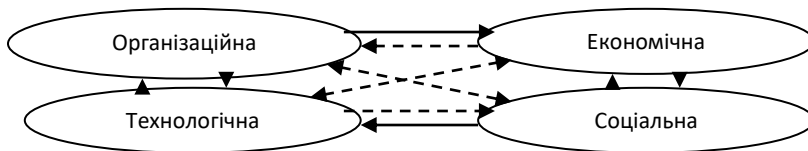
Підприємство, як основна організаційна ланка економіки країни постійно розвивається з урахуванням використання досягнень науково-технічного прогресу і забезпечення на цій основі високого техніко-економічного рівня виробництва і продукції, що випускається; маневреності і мобільності, тобто спроможності в короткі терміни переходити з виробництва одних видів виробів на інші і випускати їх в потрібних ринку обсягах; раціонального використання всіх видів ресурсів; забезпечення високої ефективності виробництва при одночасному створенні оптимальних умов праці і соціального розвитку персоналу підприємства; дотримання умов екологічності всіх видів діяльності.

Оскільки будь-яка система є сукупністю взаємопов'язаних елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, то вона поділяється на функціонально і структурно обмежені блоки, тобто елементи підсистеми.

Отже, в інформаційному відношенні підприємство є складною динамічною системою, що характеризується великим обсягом, інтенсивністю і різною спрямованістю інформаційних зв'язків між підсистемами і елементами, що постійно обмінюються із зовнішнім середовищем різного роду інформацією.

Аналіз наукових праць [1, 2, 3] дозволив дійти висновку, що досліджуючи підприємство як систему, вони розглядали його з функціональної, виробничо-технічної, організаційної, соціальної, економічної, інформаційної, екологічної, адміністративно-правової, та інших точок зору. Розвиваючи питання щодо підходів до розподілу підприємства на підсистеми, пропонуємо використовувати два

додаткових теоретичних підходи: перший – управлінський, другий – ресурсний. Управлінський підхід передбачає, що підприємство поділяється на підсистеми: технологічна, організаційна, соціальна (персонал) і економічна, які тісно пов’язані між собою (рис. 1).

Рис. 1. Управлінський підхід до розподілу підприємства на підсистеми

Цей варіант призначений для цілей управління і дозволяє визначити і проаналізувати зв'язок між підсистемами і їх поведінкою на різних етапах життєвого циклу підприємства.

Технологічна підсистема – це поєднання кваліфікаційних навичок, обладнання, інфраструктури, інструментів і відповідних технологічних знань, які необхідні для здійснення бажаних перетворень в матеріалах, інформації або людях.

Організаційна підсистема – це логічні взаємостосунки рівнів управління і підсистем об'єкта управління, які побудовані у формі, що дозволяє найбільш ефективно досягти цілей підприємства.

Економічна підсистема – одна з найважливіших сфер внутрішніх і зовнішніх характеристик підприємства.

Соціальна підсистема - успішне управління персоналом, що є досить складним явищем, адже поведінка людини в суспільстві і на роботі є наслідком поєднання індивідуальних характеристик особистості і зовнішнього середовища, яке потребує одночасного задоволення як соціальних потреб людей, так і підприємства.

Зазначені підсистеми пов'язані між собою і утворюють робоче середовище – певну сукупність внутрішніх змінних, які за допомогою процесу управління модифіковані і пристосовані до потреб підприємства. Стан і функціонування робочого середовища у більшості випадків визначає результати і ефективність діяльності підприємства.

Список використаної літератури

1. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия : [монография] / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудык. – Х.: ИНЖЭК, 2003. – 184 с.
2. Бочуля Т. В. Инновативный розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством: монографія / Т. В. Бочуля. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2015. – 454 с.
3. Шимановська-Діанич Л. М. Управління розвитком персоналу організацій: теорія і практика : монографія / Л. М. Шимановська-Діанич. –Полтава : РВЦ ПУЕТ, 2011. – 430 с.

І.М. Вигівська, канд. екон. наук, доц. (ЖДТУ, Житомир)

В.В. Опрелянська, магістрант (ЖДТУ, Житомир)

СТАРТАП-КОМПАНІЯ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ

Створення та функціонування стартап-компаній є важливим процесом для розвитку бізнесу, країни та навіть світового господарства. Для окремого суб'єкта господарювання користь від впровадження стартапу проявляється в отриманні економічних та інших вигід; для країни – в забезпеченні розвитку, в першу чергу, економічної та соціальної сфери; для світової економіки – в обміні ідеями, досвідом, ресурсами та посиленні міжнародної співпраці.

Заснування стартап-компаній передбачає організацію та ведення бухгалтерського обліку їх діяльності задля дослідження та впровадження нових можливостей і ресурсів суб'єкта господарювання для подальшого успішного функціонування, вчасного виявлення ризиків, ідентифікації стану зайнятого сегменту ринку, діяльності інших компаній.

Проаналізувавши визначення поняття «стартап» в літературних джерелах, встановлено, що його ідентифікують по-різному: компанія, бізнес, організація, проект, продукт, елемент економіки, форма ведення інноваційної діяльності, бізнес-проект, бізнес-ідея, процес. Звичайно, трактування поняття «стартап» відрізняються, впершу чергу, під впливом епохи, в якій вони були сформульовані. Спочатку дане поняття вживалося лише у значенні компанії, бізнесу, а зараз кожен науковець інтерпретує «стартап», в першу чергу, в тому аспекті, в якому воно розглядається, тому виникають різноманітні поняття: стартап-компанія, стартап-проект, а також похідні від них – бізнес-проект, фінансовий проект, бізнес-ідея. Отже, розглянувши визначення терміну «стартап», необхідно зазначити, що науковці часто ототожнюють поняття «стартап», «стартап-компанія» і «стартап-проект», та чи є це правильним? Для вирішення цього питання необхідно визначити спільні та відмінні риси цих понять.

Передусім, для всіх цих термінів притаманні такі характеристики: 1) новизна, інноваційність, розробка технологій; 2) це явища та процеси, які є початковою стадією створення та розвитку масштабного проекту та/або компанії, що передбачає нетривалий час їхнього існування, а також залежність від законодавчих норм, фінансування та наявності інших ресурсів; 3) всі ці поняття на практиці є швидкозростаючими, інноваційними та, в певній мірі, абстрактними, адже передбачають велику кількість запитань щодо впровадження їх в реальному житті (які шанси на успіх, чи буде реалізована ідея, чи дозволить вона досягти поставлених цілей, чи знайдуться однодумці, команда, підтримка).

Розглянемо також характерні риси кожного досліджуваного поняття окремо. Так, стартап-компанія повинна бути юридично зареєстрованим підприємством (або хоча б перебувати в процесі реєстрації в органах державної влади). При цьому така фірма має отримати всі необхідні дозволи на здійснення тих видів діяльності, якими вона буде займатися. Також, враховуючи те, що інноваційне підприємство в майбутньому планує перейти зі стадії стартап-компанії в повноцінну юридичну фірму та здійснювати господарську діяльність, для цього необхідно вести бухгалтерський облік діяльності підприємства та подавати відповідним органам бухгалтерську, податкову та інші види звітності з метою розкриття та представлення результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Стартап-проект так само, як і стартап-компанія, передбачає юридичні формальності, але не в якості реєстрації суб'єкта господарювання, а у вигляді патентування нового винаходу. При цьому стартап-проект може бути початковою стадією створення стартап-компанії. На даному етапі стартапу приймаються рішення щодо реалізації інноваційної ідеї, пошук інвесторів, інших джерел фінансування проекту. У випадку успішного впровадження проекту, він стає стартап-компанією. Отже, кожна стартап-компанія була в минулому стартап-проектом, проте стартап-проект не обов'язково стане в майбутньому стартап-компанією. При цьому весь процес та кожен етап (від формування інноваційної ідеї, створення нової технології до реєстрації компанії) можна назвати стартапом. Саме тому й існує плутанина в формулюванні визначень «стартап», «стартап-компанія» та «стартап-проект».

Таким чином, розглянувши спільні та відмінні риси понять «стартап», «стартап-компанія» та «стартап-проект», можна сформулювати визначення для кожного з них: 1) стартап-проект – це проект, який оформлений юридично шляхом одержання патенту на інноваційний технологічний продукт (послугу) й передбачає отримання вигід від впровадження винаходу; 2) стартап-компанія – це новостворена компанія, що має юридичну реєстрацію відповідно до законодавства та здійснює інноваційну діяльність у сфері технологій з метою отримання вигід від впровадження винаходу; 3) стартап – це новостворена компанія (проект), що зареєстрована юридично, здійснює інноваційну діяльність у сфері технологій з метою отримання вигід від впровадження винаходу. Варто також зазначити, що вигоди від реалізації стартапу не обов'язково існують у вигляді отримання прибутку чи інших фінансово-економічних результатів. Кінцевою метою інноваційного проекту може бути також певна соціальна, благодійна мета змінити щось на краще, адже стартап – це не підприємницька діяльність.

Н.Г. Виговська, д-р. екон. наук, проф. (ЖДТУ, Житомир)
А.І. Доманчук, асп. (ЖДТУ, Житомир)

ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Найважливішою частиною системи управління в страховій компанії є фінансовий менеджмент. Як самостійна наукова дисципліна фінансовий менеджмент сформувався на початку 60-х років ХХ століття. Значний внесок у становлення цієї науки внесли представники англо-американської школи: Т. Коупленд, Дж. Уестон, Р. Брейлі, та Ю. Бріггем.

Фінансовий менеджмент страхових компаній є порівняно новим напрямом в науці. Проте страховий ринок розвивається досить динамічно й інтереси науковців і практиків у страховій галузі зосереджуються в області формування єдиних методичних основ управління діяльністю страхових компаній з урахуванням особливостей функціонування фінансів галузі.

Термінологія і методичний інструментарій управління фінансами страхової організації залишаються недостатньо сформованими. Основними об'єктами управління виступають фінансові відносини, фінансові ресурси і фінансові потоки страхових організацій. Вплив фінансів на всю страхову діяльність реалізується за допомогою фінансового механізму, що представляє собою систему організації, регулювання та планування фінансових відносин. До складу фінансового механізму входять фінансові інструменти, важелі, методи та моделі, що забезпечують функціонування підсистем страхових компаній, серед яких правове, нормативне, інформаційне, кадрове, технічне і програмне забезпечення їх діяльності. Складові фінансового механізму залежать від ряду суб'єктивних і об'єктивних факторів, таких як організаційно-правова форма компанії, її місія, менталітет власників та менеджерів вищого рівня. В сукупності вищенаведені фактори зумовлюють специфіку управління фінансами страхових компаній.

Проблема вдосконалення методологічного забезпечення управління фінансами страхової компанії є досить гострою для страхової галузі. В першу чергу, це зумовлено тим, що методологічні підходи до управління фінансами комплексно сформовані для підприємств реального сектора економіки. Так, наприклад, особливості формування капіталу страхової організації не дозволяють оптимізувати його структуру за допомогою наявного інструментарію,

адже в структурі капіталу страхової організації переважають страхові резерви, формування і розміщення яких регламентується законодавством. Довгострокове та короткострокове банківське кредитування відсутнє у розрізі позикового капіталу страховика або займає незначну питому вагу. Необхідно зазначити, що вимоги до розміру та форми власного капіталу істотно відрізняються від аналогічних вимог для інших суб'єктів господарювання. Тому оптимізація структури капіталу страхової компанії за допомогою фінансового левериджу, мінімізації рівня фінансових ризиків або максимізації рівня фінансової рентабельності не може бути реалізована в повній мірі. Формування капіталу страхової організації потребує специфічних підходів до управління.

В управлінні фінансами (на прикладі інвестиційної діяльності страхової компанії) також є певні особливості, адже фінансові ресурси постійно знаходяться в русі і в часовому аспекті представляють собою грошові потоки компанії. Акумуляція значного обсягу грошових коштів у страховій галузі і можливість їх використання для отримання доходу є передумовами того, що страхові компанії є найважливішим інвестиційним інститутом. Значимість інвестиційної діяльності страхових організацій обумовлює необхідність регулювання і управління вкладень страхових компаній на макрорівні та всередині компаній.

Тому для оптимального управління фінансами у розрізі формування збалансованого страхового портфеля та оптимізації структури капіталу страхових компаній необхідно: вдосконалити понятійний апарат і методичний інструментарій функціонування фінансів страхових організацій; сформувати системний підхід при розгляді питань, пов'язаних з методичним обґрунтуванням способів управління фінансами страхових компаній; адаптувати сформований інструментарій фінансового управління до управління фінансами страхових компаній, з врахуванням специфіки їх діяльності; розробити нові підходи до організації та вдосконалення системи управління фінансами страхових компаній.

О.В. Гладкова, канд. екон. наук, доц. (НФаУ, Харків)
В. С. Білосор, студ. (НФаУ, Харків)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Успішне функціонування фармацевтичних підприємств багато в чому залежить від системи його інформаційного забезпечення. Узагальнення практики показує, що ефективність прийнятих управлінських рішень знаходиться в істотній залежності від актуальності, повноти і ступеня достовірності застосовуваної інформації.

В інформаційному суспільстві, виробництво, поширення і споживання інформації виступає як пріоритетний фактор виробництва. По суті застосовуються дві сторони управління підприємством, які надають взаємний вплив один на одного - це управління організацією та інформаційні технології, що застосовуються в процесі даного управління.

Впевнені, що інформаційне забезпечення системи фінансового менеджменту здійснюється на основі показників фінансової, податкової, статистичної, внутрішньої звітностей. В економічній літературі підкреслюється, що, «якщо розглядати процес управління як процес обробки і перетворення інформації, то інформаційне забезпечення є найважливішою умовою реалізації ідей контролінгу» [1].

Для проведення різних видів економічного аналізу використовується різний набір джерел внутрішньої інформації і різне співвідношення. Зібрана з різних джерел інформація групується в необхідних розрізах, відповідно до цілей, поставлених перед системою фінансового менеджменту. Для підвищення його ефективності необхідно формувати інформацію по різним сегментам і структурним підрозділам. Так, інформація по структурних підрозділах повинна розкривати частину діяльності підприємства за напрямками господарської діяльності, які мають свої особливості в порівнянні з іншими видами діяльності. Глибина аналізу, достовірність і об'єктивність висновків забезпечуються залученням і аналітичною обробкою різноманітних джерел інформації.

Як показує практика, на ступінь достовірності облікової інформації впливають різні чинники об'єктивного і суб'єктивного характеру [3]. Зокрема, до об'єктивних факторів можна віднести невідповідність балансової вартості об'єктів обліку їх ринкової вартості. Крім того, від змісту облікової політики можуть істотно залежати різні показники, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

Суб'єктивним фактором, що спотворює облікову інформацію, є недостатня кваліфікація персоналу, наслідком чого є помилки в

оформленні первинної, правової, облікової та технічної документації, у веденні бухгалтерського обліку, складанні звітності та розрахунках податків. Крім того, психологічний фактор може впливати і на зниження надійності інформації, що використовується в якості інформаційної бази.

Важливим питанням при створенні інформаційного забезпечення є розробка системи показників, аналіз яких дозволить вирішити завдання, що стоять перед системою фінансового менеджменту. Формування інформаційної бази економічного аналізу фармацевтичного підприємства - це процес цілеспрямованого підбору системи показників для використання в аналізі, прогнозуванні та прийнятті управлінських рішень.

Отже, для аналізу доцільно застосовувати показники фінансово-економічного аналізу, що характеризують загальноекономічний розвиток країни, кон'юнктуру ринку, діяльність контрагентів та базуються на результатах фінансового та управлінського обліку.

Далі зазначимо, що інформаційна система фармацевтичного підприємства повинна забезпечити вирішення питань, пов'язаних з організацією елементів інформаційних процесів і первинною обробкою інформації. Для цього, зокрема, необхідно вирішити питання необхідності, збору, накопичення, аналізу, зберігання, конфіденційності інформації. Виходячи з цього, поряд з обліковою інформацією найважливіше значення має та, що характеризує поточний стан підприємства на ринку збуту, а також тенденції зміни ситуації в цій сфері, конкретні відомості про покупців і замовників, в тому числі потенційних.

Говорячи про структуру інформації, П. Друкер дотримується думки, що «для різних працівників і для різних цілей одну і ту ж інформацію треба організувати по-різному» [2].

Таким чином, інформаційне забезпечення діяльності національних фармацевтичних підприємства має бути достатнім для вирішення поставлених завдань, а інформаційна система повинна забезпечити розв'язання питань, пов'язаних з організацією елементів інформаційних процесів і первинною обробкою інформації.

Література:

1. Горлов В. Информационное обеспечение финансового менеджмента в организациях потребительской кооперации / В. Горлов. [Электронный ресурс] – Режим доступа : https://elibrary.ru/download/elibrary_12843557_47208993.pdf
2. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке: пер. с англ. / П. Друкер. - М.: Вильямс, 2004. - 754 с.
3. Євтух О. Т., Євтух О. О. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки. Навч. посіб. / О.Т. Євтух, О.О. Євтух. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 456 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСІВ ШЛЯХОМ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Фінансовий стан господарюючого суб'єкта – досить вагома та невід'ємна складова забезпечення конкурентоздатності підприємства будь-якого сектору економіки.

Стан фінансів господарюючого суб'єкта – це відображення ефективності його діяльності. Здійснити оцінку стану фінансів господарюючого суб'єкта можна за допомогою показників:

- оцінки ліквідності та платоспроможності;
- оцінки стану та ефективності використання капіталу як власного, так і позикового;
- оцінки майнового стану господарюючих суб'єктів;
- оцінки оборотних активів підприємства в цілому та окремих його складових;
- оцінки ділової активності;
- аналізу грошових потоків;
- оцінки фінансової стійкості;
- оцінки кредитоспроможності капіталу;
- аналізу фінансових передумов неплатоспроможності та банкрутства [4].

Здійснити оцінку фінансового стану можна за допомогою аналізу фінансової звітності в динаміці з використанням коефіцієнтного методу [4].

На наш погляд, традиційну оцінку стану фінансів господарюючих суб'єктів варто доповнити показниками оцінки фінансових ризиків, як пропонують такі науковці як І. О. Бланк, В. В. Вітлінський, Р. В. Пікус [1-3].

Оскільки діяльність будь-якого господарюючого суб'єкту неминуче призводить до ризиків, які можуть в свою чергу призвести до фінансових втрат – значних чи не значних, що безперечно вплине на фінансовий стан підприємства, то відповідно поряд із традиційними показниками оцінки фінансового стану слід використовувати показники:

- оцінки ймовірності настання певного випадку під час здійснення виробничого процесу, ймовірності виникнення фінансових втрат від певної операції, певного виду діяльності, ймовірності отримання позитивного фінансового результату, ймовірності настання певного фінансового ризику;

- оцінки обсягів можливих фінансових збитків;
- дисперсію та середньоквадратичне відхилення по певній конкретній фінансовій операції, виду діяльності;
- коефіцієнт варіації по певній конкретній фінансовій операції, виду діяльності;
- коефіцієнт ризику по певній конкретній фінансовій операції, виду діяльності;
- коефіцієнт ризику планових показників та ефективності нововведень;
- оцінки показників фінансового ризику на основі зміни вартості грошей в часі;
- оцінки точки беззбитковості;
- дослідження та аналізу ризиків за видами;
- оцінки ризиків за джерелами виникнення на основі SWOT аналізу [1-3].

Вважаємо, що даний аналіз надасть більш повну картину стосовно як фінансового стану, так і стосовно доцільності та ефективності прийняття фінансових рішень, надасть змогу проаналізувати фінансові ризики з якими зустрічається підприємство, проаналізувати критичні аспекти у діяльності підприємства, з метою їх уникнення в подальшому.

Окрім, того з метою здійснення оцінки фінансового стану, на нашу думку, слід використовувати специфічні методи оцінки фінансового стану та оцінки фінансового ризику такі як:

- метод експертних оцінок;
- метод аналізу доцільності певних витрат;
- оцінка фінансового стану та фінансового ризику за допомогою дерева рішень;
- оцінка фінансового стану та фінансового ризику за допомогою метода аналогій [1].

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками : [учебник] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : [монографія] / В. В. Вітлінський, Г. У. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
3. Пікус Р. В. Управління фінансовими ризиками : [навч. посіб.] / Р. В. Пікус. – 2-ге вид., виправ. – К. : Знання, 2011. – 598 с.
4. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз бізнесу : навч. посіб. / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : Інтер Графіка, 2004. – 288 с.

Скель Г.В., канд. екон. наук (ННЦ «Інститут землеробства НААН», Київ)

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЗМІННИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ЗА ОРГАНІЧНОЇ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕРОБСТВА

З розвитком економіки та зростанням кількості господарюючих суб'єктів, важливою умовою функціонування підприємства у ринковому середовищі є раціональне управління витратами. Оптимально побудована система управління витратами на підприємстві дозволяє зменшити собівартість продукції, що підготовляється, оптимізувати рівень витрат і на даній основі підвищити фінансові результати підприємства. Щоб забезпечити більші можливості розширеного відтворення, необхідно розробити ефективний організаційно-економічний механізм управління змінними витратами виробничих ресурсів, який базуватиметься на основі ряду принципів : загальнонаукових, пов'язаних з обліковою діяльністю, специфічних методичних принципів.

На початкових етапах формування механізму управління змінними витратами в сільськогосподарських підприємствах важливе значення матимуть такі загальнонаукові принципи :

системність – механізм управління має бути системним утворенням, всі його компоненти повинні діяти синхронно; взаємозалежність та взаємоузгодженість елементів механізму; неперервність – механізм управління повинен впливати на регульовану систему неперервно; ефективність – перевищення прибутку над витратами; гнучкість – механізм управління повинен передбачати можливість зміни як окремих елементів, так і цілих блоків у випадку потреби; адаптованість – механізм управління має вбачати наявність каналів зворотнього зв'язку, для того щоб легко пристосовуватися до змін, які відбуваються на всіх рівнях суб'єктів та об'єктів, що входять до механізму державного регулювання екологічнобезпечного землекористування в сільськогосподарських підприємствах; масштабованість – можливість змінювати широту охопту механізму.

Серед специфічних принципів формування організаційно-економічного механізму управління пропонуємо визначити наступні: органічний тип взаємовідносин між усіма елементами (суб'єкти,

об'єкти) механізму; врахування інтересів власників сільськогосподарських підприємств та споживачів; фінансова та господарчо-економічна єдність елементів механізму; координація спільних зусиль з урахуванням характеру зв'язків між суб'єктами механізму; врахування потенціалу кожного виду підмеханізму, аналіз сильних та слабких сторін; забезпечення досягнення позитивних економічних та соціальних результатів після впровадження механізму; послідовність та координованість дій щодо етапів формування механізму.

Безумовно, що важливе значення має ряд загальновідомих принципів, пов'язаних з обліковою діяльністю : відповідальності, керованості, достовірності, взаємозалежності, релевантності, відособленості, безперервності, повноти, надійності, своєчасності, порівнянності, зрозумілості, періодичності й економічності, що включають: необхідність забезпечення альтернативних варіантів вирішення управлінських завдань; участь у розрахунках нормативних параметрів оптимального варіанту й у контролі за його виконанням; орієнтацію на виявлення відхилень від заданих параметрів виконання; інтерпретацію виявлених відхилень й їх аналіз; випередження даних для ухвалення управлінського рішення й відповідальності за його наслідки.

Серед методичних принципів формування механізму управління змінними витратами виділимо також : формування на підприємстві системи нормативів витрачання всіх ресурсів; ведення внутрішнього управлінського обліку на підприємстві; розрахунок маржинального прибутку як показника для подальшого виробництва продукції; організація управління витратами в різних аспектах: за технологіями, центрами відповідальності, видами продукції, відповідальними особами; органічне поєднання зниження витрат з незмінною якістю продукції; пріоритетність стратегічних цілей перед поточними завданнями; безперервність системи управління; економічної обґрунтованості та достовірності відображення витрат у звітності; мінімальної трудомісткості.

Вивчення особливостей формування організаційно-економічного механізму управління змінними витратами виробничих ресурсів за різних технологій вирощування зернових культур за органічної системи землеробства дозволяє більш глибоко дослідити систему управління суб'єкта господарювання та виявити резерви зростання ефективності виробництва.

ВАРІАТИВНІСТЬ ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КОНЦЕПЦІЇ “VALUE-BASED MANAGEMENT”

Ускладнення бізнес-відносин провокує до використання сучасних ефективних управлінських практик, однією з яких є концепція “Value-Based Management” (VBM), зародженню і розвитку якої завдячують провідним в світі консалтинговим компаніям, що надають управлінські послуги великим компаніям, досвід яких виступає взірцем для розвитку бізнесу в Україні.

Перенесення концепції “Value-Based Management” в простір теоретичних досліджень на пострадянських теренах спричинило плутанину, що пов’язується: по-перше, з перекладом концепції VBM за допомогою економічних категорій “вартість” і “цінність”; по-друге, з еволюційними перетвореннями в рамках самої концепції (від спрямованості задоволення інтересів тільки акціонерів до усвідомлення того, що дана практика має працювати на всіх стейкхолдерів компанії).

Представлений в табл. 1 поділ напрямів теоретичних досліджень концепції VBM допоможе уникнути плутанини та зорієнтує дослідників в можливостях даного управлінського підходу з огляду на його можливості.

Помилковою є позиція тих авторів, що пишуть про концепцію VBM, дія якої зосереджується на створенні вартості (цінності) підприємства, адже ототожнення економічних категорій “вартість” і “цінність” або ототожнення понять “вартість підприємства” і “цінність підприємства” веде до неправильного розуміння концепції в цілому та до викривлення подальших розробок щодо її моделей реалізації, відповідного інструментарію, оціночних показників, супровідної звітності тощо.

Аналіз літератури, присвяченої теоретичним дослідженням концепції VBM, чітко відображає розбіжності думок авторів щодо перенесення концепції VBM у вітчизняну практику. З огляду на це, нами запропоновано теоретичні дослідження концепції VBM поділяти на 4 групи: 1) Управління, спрямоване на створення вартості для акціонерів компанії; 2) Управління, спрямоване на створення цінності для акціонерів компанії; 3) Управління, спрямоване на створення вартості для стейкхолдерів компанії; 4) Управління, спрямоване на створення цінності для стейкхолдерів компанії.

Таблиця 1

Варіативність теоретичних досліджень концепції “Value-Based Management”

		З огляду використання економічних категорій “вартість” і “цінність”	
		Вартісно-орієнтоване управління	Ціннісно-орієнтоване управління
З огляду спрямування дії підходу на задоволення інтересів	Акціонери (Shareholders)	1. Управління, спрямоване на створення вартості для акціонерів компанії <i>О.О. Захаркін</i> (класичний вартісно-орієнтований підхід до управління підприємством), <i>І.В. Івашковська</i> (управління вартістю, створене для акціонерів), <i>М.В. Корягін</i> (вартісно-орієнтований менеджмент), <i>О.А. Лаговська</i>, <i>Т.В. Момот</i>, <i>А.І. Шигаєв</i> (вартісно-орієнтоване управління), <i>О.Г. Мендрул</i>, <i>Г.Й. Островська</i>, <i>І.М. Репіна</i>, <i>О.М. Сохацька</i> (управління вартістю підприємств), <i>І.Й. Яремко</i> (менеджмент за вартістю)	2. Управління, спрямоване на створення цінності для акціонерів компанії <i>М.Г. Бойко</i> (ціннісно орієнтоване управління), <i>Д.Л. Волков</i>, <i>О.Г. Гордєєва</i>, <i>Г.В. Серебрякова</i> (ціннісно-орієнтований менеджмент), <i>Є.М. Гілетіч</i> (ціннісно-орієнтований підхід в менеджменті), <i>Т.А. Говорушко</i>, <i>О.В. Замазій</i>, <i>А.І. Орехова</i> (ціннісно-орієнтоване управління)
	Стейкхолдери (Stakeholders)	3. Управління, спрямоване на створення вартості для стейкхолдерів компанії <i>І.В. Васильчук</i> (вартісно-орієнтоване управління, спрямоване на створення вартості для акціонерів і інших зацікавлених осіб (стейкхолдерів)), <i>О.О. Захаркін</i> (управління вартістю підприємства для стейкхолдерів – Stakeholder Value Management), <i>І.В. Івашковська</i> (модель управління вартістю компанії, націлена на приріст вартості для ключових стейкхолдерів), <i>О.А. Лаговська</i> (вартісно-орієнтоване управління, що враховує персоніфіковані інтереси груп заінтересованих осіб)	4. Управління, спрямоване на створення цінності для стейкхолдерів компанії <i>Н.С. Краснокутська</i>, <i>О.А. Круглова</i> (стейкхолдерський підхід до ціннісно-орієнтованого управління), <i>В.В. Лавренко</i> (ціннісно-орієнтоване управління, створення цінності для всіх стейкхолдерів підприємства), <i>Г.В. Серебрякова</i> (управління, спрямоване на створення цінності для всіх учасників функціонування компанії)

Структурованість таких розробок позбавить плутанини щодо ототожнення вартісно-орієнтованого і ціннісно-орієнтованого управління підприємством, що спрямовані на досягнення різних ефектів, та надасть поштовх для розвитку стейкхолдерського підходу, згідно якого мають задовольнятися інтереси не тільки акціонерів (власників), але й інтереси інших груп стейкхолдерів підприємства.

В.Я. Карковська, канд. екон. наук, доц. (*Національний університет «Львівська політехніка»*)

А.Р. Білінська, магістрант (*Національний університет «Львівська політехніка»*)

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Застосування сучасних інформаційних технологій в управлінні є одним з головних інструментів ефективності бізнесу. Так як, ефективність діяльності підприємства та його розвиток безпосередньо залежить від прийнятих управлінських рішень.

Управління підприємством потребує відповідного організування інформаційних потоків даних між службами (бухгалтерією, комерційними підрозділами, центрами фінансового обліку й ін.), зіставлення цих даних, виявлення найбільш активних чи пасивних постачальників і покупців, оцінювання ефективності оборотності матеріальних ресурсів, рентабельності активів і, на підставі узагальнення, інтерпретації й аналізу цих даних, виявити наскільки ефективно залучаються і використовуються ресурси підприємства [1].

Термін “система” походить від грецького слова “systema” і означає ціле, складене з частин, з’єднання. Система є комплексом елементів та їхніх властивостей, взаємодія між якими зумовлює появу якісно нової цілісності [2, с. 361]. Один із основоположників загальної теорії систем Л.Берталанфі визначив систему як комплекс взаємодіючих елементів. Одним із найважливіших принципів теорії систем є принцип декомпозиції її на окремі підсистеми, які, своєю чергою, є системами нижчого рангу.

Управлінська інформаційна система (Management Information System) – це набір взаємопов’язаних підсистем, які фільтрують та обробляють дані із множини внутрішніх і зовнішніх джерел з тим, щоб отримати потрібну для використання інформації пов’язану з діяльністю організації [3, с. 26]. Управлінська інформаційна система (УІС) є інтегрованою звітною системою, спеціально призначеною для допомоги менеджерам у плануванні, здійсненні і контролі діяльності підприємства. Управлінська інформаційна система дає можливість формувати звіти на основі даних, отриманих з багатьох підсистем внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності підприємства.

У практиці розробників таких систем використовується класифікація, запропонована І. Карпачовим [4]. Науковець пропонує класифікувати УІС за видами на локальні, фінансово-управлінські,

середні інтегровані та крупні інтегровані. Залежно від узагальненого типу підприємства, яких за Карпачовим чотири – малі, торговельні і дистриб'юторські, середні виробничі підприємства та багатофункціональні холдинги – пропонується деяка матриця застосування систем.

Така класифікація не позбавлена недоліків і значною мірою є надто узагальненою як щодо класифікації систем, так і щодо класифікації підприємств. Адже зовсім не обов'язкове використання холдингом великої інтегрованої системи. На рівні холдингу необхідне управління дохідністю капіталу, а для вирішення завдань оперативного управління окремого структурного підрозділу можуть застосовуватися системи, що найкраще підходять саме для цього типу завдань і напрямку. Таким чином, класифікація УІС потребує більшої деталізації її ознак. Інформаційні системи управління доцільно класифікувати за об'єктом управління, способом формування, функціональною ознакою.

Інформаційна система управління підприємством є взаємодією таких елементів, як управлінська інформація, суб'єкти управлінської діяльності та інформаційні технології системи управління підприємством.

Інформаційні системи управління підприємством виконують функції збирання і реєстрації даних, збереження і обробки інформації, передавання даних. Опис їх сутності та особливості реалізації на практиці є перспективою подальших досліджень у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Шелковникова О. В. Управлінська інформаційна система підприємства: принципи розробки та концептуальна модель / О. В. Шелковникова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 28. – С. 157 – 163. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2015_28_19.

2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с. 4.

3. Апчерч Алан Управленческий учет: принципы и практика / Пер. с англ. — М.: "Финансы и статистика", 2002. – с.951.

4. Карпачев И. О стилях и классах // Корпоративный менеджмент. – 2000. – № 9.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

В умовах ринкової конкуренції успішна діяльність підприємств ресторанного господарства визначається досягненням поставлених перед ними цілей, дотриманням прийнятої стратегії, фінансовою стабільністю та стійкістю їх місця серед конкурентів на українському ринку. Велика кількість підприємств страждає від неефективного управління та використання ресурсів, від нестачі необхідної для прийняття правильних рішень інформації, викривлень звітності, зловживань з боку співробітників та управлінського персоналу. Цих проблем можна уникнути за допомогою посилення функції внутрішнього контролю на підприємстві.

Система внутрішнього контролю є важливим елементом загальної структури управління підприємства. Вона дозволяє шляхом здійснення нагляду, перевірок і стеження за фінансово-господарською діяльністю переконатись, що остання проходить у відповідності до розробленої стратегії розвитку та вимог діючого законодавства.

Здійснення контролю технологічних процесів виготовлення продукції є особливо актуальним для підприємств ресторанного господарства і потребує постійного пошуку найефективніших методів та засобів контролю. Особливої уваги заслуговують питання, пов'язані з особливостями діяльності, серед яких доцільно виділити виробництво кулінарної продукції, формування собівартості, реалізацію та організацію її споживання. Безперервний внутрішній контроль усіх етапів діяльності підприємств забезпечить належний рівень якості страв, а аналіз результатів операцій контролю допоможе визначати шляхи підвищення якості продукції, перевірку поставлених керівництвом завдань, дасть можливість виявити фактичний стан підприємства, викрити недоліки в роботі, сприятиме своєчасному вживанню заходів для поліпшення діяльності та підвищення прибутковості.

Діючі підприємства повинні застосовувати різні методи, способи і засоби контролю процесів, що забезпечить споживачів високоякісною та безпечною продукцією та стравами. Також потрібно розвивати питання суцільного контролю технологічних операцій виготовлення продукції – від приймання сировини на підприємство до реалізації готової продукції споживачам. Місце внутрішнього контролю в системі управління підприємством ресторанного господарства представлено на рис. 1.

Рис. 1. Місце внутрішнього контролю в системі управління підприємством ресторанного господарства

Так, на підприємстві необхідно не лише довести до виконавців прийняте управлінське рішення керівника, а й здійснювати контроль за його реалізацією усіма підрозділами підприємства та на всіх стадіях виробничого циклу. Присутність внутрішнього контролю на кожному етапі господарської діяльності стимулюватиме зростання її ефективності та результативності шляхом активного впливу на підконтрольні об'єкти

Kyrylenko O.M., candidate of Economic Sciences, associate professor
(*NAU, Kyiv*)

Nesterenko K., student (*NAU, Kyiv*)

INFORMATION SUPPORT OF THE ENTERPRISE AND THE NEED FOR AUTOMATION OF ENTERPRISES

Information management is the communication of information with enterprise management systems and management process in general. It can be considered not only in general, covering all functions of management, but also on individual functional managerial work, for example, forecasting and planning, accounting and analysis. This makes it possible to overshoot the specific moments inherent in the information provision of functional management, revealing at the same time its general properties, which allows you to direct research in depth.

In modern conditions, an important area was the provision of information, which consists in collecting and processing the information necessary for making sound management decisions. The automated control system of an industrial association or enterprise (ACS) is based on the use of electronic computers, peripheral and organizational equipment, as well as economic and mathematical methods for solving the main tasks of management of production and economic activities and other activities at all levels: the site, workshop, department and the service, the production unit and the management as a whole, that is, the directorate. This also refers to solving a number of problems associated with the management of public organizations of the association or enterprise. ACS is intended for organizational and administrative management of this production association or enterprise.

The main tasks that solves ACS are:

- increasing the efficiency of production, which is reflected in the increase in output, improve its quality and reduce the cost. This is due to a variety of calculations aimed at optimal use of existing production, material, labor and financial resources, as well as at the expense of the technology of production processes, etc .;

- increasing the efficiency and improving the quality of production management, structural units and production associations or the enterprise as a whole, expressed in the application of the system of optimal and interrelated long-term, annual and operational-production planning, as well as operational collection, processing and analysis of the actual information;

- the improvement of the structure of the control apparatus, which is expressed in its simplification and the creation of such structural units of

management, which, being small in its composition, could quickly and with knowledge of the case affect the processes that take place. This is due to the centralization of departments and management services;

- the organization of rational flows of information at the enterprise, as well as the processing of information in this aspect and in such a way that the received output (results data) recorded on convenient for use and made in the form of carriers, would fully meet the requirements of high-quality and operational management of all processes that occur at the enterprise or in a production association. Provides comprehensive use of modern computing and peripheral equipment;

- timely conclusion of reliable accounts of an enterprise or a production association, as well as providing prompt delivery to a higher organization. It is carried out thanks to the systematic machining of the single source information, as well as the simultaneous creation of machine carriers, together with the recording of data, which will then be transmitted simultaneously or otherwise delivered to the parent organization;

MRP is a methodology, in practice it is a computer program. As a result of the implementation of the MRP methodology, the following results were achieved:

- Improved customer service - from 15 to 26%,
- Reducing stock levels - from 16 to 30%;
- Increased efficiency of production units - from 11 to 20%,
- Decrease in purchasing costs - from 7 to 13%.

The starting point in planning is the business plan of the company, designed for a long time, and the final production schedule for purchasing, delivering and downloading resources with the accuracy of weeks and days, less often - hours and minutes.

All of the above suggests that ACS as an integral part of the machine processing system of economic information, through which timely, reliable and comprehensive processing of information about the activities of the enterprise is carried out. System information processing allows you to satisfy the management system of different levels with the necessary data for the implementation of management processes.

Complete provision of the necessary initial information of all management personnel allows not only operatively and at a high level to perform the basic functions of managing the object, but also to timely anticipate possible deviations from the normal rhythm of production and economic activity of the enterprise.

Л.В. Коваль, канд. екон. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)

Г.С. Немеш, студ. (ВНАУ, Вінниця)

ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

На сьогодні, в період розвитку ринкової економіки, коли конкуренція відіграє все значущу роль у діяльності підприємств більшості галузей, кожне управлінське рішення повинно бути обґрунтованим та виваженим. Основою прийняття управлінського рішення є складний аналітичний процес, який передбачає використання різноманітної інформації та даних. В залежності від тих чи інших потреб та можливостей отримання користувачами інформації, що необхідна для прийняття рішень, існують різні її джерела. Бухгалтерська фінансова звітність містить найбільший обсяг такої інформації.

Метою дослідження є вивчення та узагальнення сукупності даних про фінансову звітність як чинника прийняття управлінських рішень.

Фінансова звітність завжди займала особливе місце в управлінні підприємством так як вона є основним джерелом інформації про стан фінансово-господарської діяльності, на підставі якої приймаються управлінські рішення як і зовнішніми, так і внутрішніми користувачами інформації [2].

В. Андрієнко у своїй науковій праці розглядає поняття «фінансова звітність» комплексно як «систему узагальнюючих показників обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фін. стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі за звітний період [1].

Фактично фінансова звітність відображає достовірну і повну інформацію про процеси (операції, події), які можуть впливати на прийняття управлінських рішень. Крім того, завдяки показникам цієї звітності можна дати обґрунтовану оцінку минулим, поточним і майбутнім господарським подіям.

Тобто, саме показники фінансової звітності є джерелом управлінської діяльності, тому що система інформаційного забезпечення обґрунтування та прийняття рішень являє собою безперервний та цілеспрямований добір необхідних інформаційних показників, що використовуються для здійснення оцінки, аналізу, планування, а також підготовки відповідних управлінських рішень за всіма напрямками фінансово-господарської діяльності підприємства.

Так, наприклад, Пархоменко В. у своїй роботі розглянув

систему інформаційного забезпечення обґрунтування і прийняття рішення за двома видами інформації: інформація, що характеризує зовнішнє середовище, яка включає статистичні фінансові показники, додаткову фінансову інформацію, регулятивно-інструктивну фінансову інформацію; інформація, що характеризує внутрішнє середовище. До неї відноситься бухгалтерська фінансова звітність, внутрішня бухгалтерська звітність, регулятивно-інструктивна фінансова інформація [3].

Вищезазначена інформації визначає всю сукупність, яку використовує управлінець. І хоча фінансова звітність є частиною даних внутрішнього характеру, вона безпосередньо має вплив і зв'язок із зовнішнім середовищем через управлінські рішення, прийняті на основі фінансових показників.

У процесі поточного та оперативного управління фінансовою діяльністю підприємства використовується внутрішня бухгалтерська звітність, показники якої характеризують склад і величину витрат, доходів і фінансових результатів окремих підрозділів підприємства. Формування системи показників внутрішньої бухгалтерської звітності здійснюється за даними бухгалтерського обліку [4].

Вітчизняні підприємства, використовуючи фінансову звітність, розраховують основні аналітичні показники рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, платоспроможності, фінансової незалежності, ділової активності, ринкової стійкості.

Отже, фінансова звітність, ґрунтуючись на узагальнених даних бухгалтерського обліку, виступає ланкою зв'язку між підприємством із зовнішнім середовищем. Вона задовольняє вимоги щодо необхідного обсягу інформації, можливостей її засвоєння зовнішніми і внутрішніми користувачами та є підґрунтям всіх функцій управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко В. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку / В. Андрієнко // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 153–157.

2. Новодворська В. Фінансова звітність та її адаптація до міжнародних стандартів / В. Новодворська, О. Бондарева. // Бух. облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін та сталого економічного розвитку. – 2015. – №3. – С. 73–75.

3. Пархоменко В. Річна фінансова звітність підприємства / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - № 1. - С. 3-24.

Яцишин Н. З. Фінансова звітність підприємств у системі бухгалтерського обліку / Н. З. Яцишин // Економіка і управління. - 2010. - № 4. - С. 86-91.

А.В. Колодийчук, канд. экон. наук., доц. (*Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, Ужгород*)

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТТЯ СИСТЕМ СТРАТЕГІЧЕСКОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІОННИМИ СИСТЕМАМИ СУБ'ЄКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАННЯ

Стратегическое управление внедрением ИКТ (информационно-коммуникационных технологий) невозможно рассматривать без изучения его эволюционных этапов. Исследуя генезис системы “Стратегическое управление внедрением ИКТ”, можно выделить в ее развитии четыре этапа. Первый этап предусматривал долгосрочное планирование деятельности субъектов хозяйствования. Суть этой концепции в прогнозировании роста фирмы, а также в диверсификации и анализе синергии. II этап – период формирования модели стратегического планирования, который связан с изменениями основных направлений стратегий и возможностей предприятий сферы ИКТ. Предпосылка этого этапа заключается в том, что экстраполяции в будущее прошлых тенденций недостаточно. Усиление конкуренции, борьба за организации-потребителей нуждались в пересмотре в сфере концептуальных положений долгосрочного планирования. Поэтому планирование становится целевым, ресурсы рассматриваются как средство достижения целей на рынке ИКТ, план являет собой набор возможных альтернатив в соответствии с прогнозируемыми изменениями среды. Отклонение от прогнозных оценок и появление новых тенденций нуждается в соответствующей корректировке стратегии, возможного выхода на новые рынки, развитие новых компетенций, максимального повышения внимания к инновациям. В системе стратегического планирования на смену экстраполяции пришел развернутый стратегический анализ, который связал перспективы развития и цели организации между собой для выработки стратегии. При стратегическом анализе особенное внимание уделяется факторам макроэкономического развития, социально-демографическим факторам, новейшим технологическим разработкам. Интегрирование финансовых и долгосрочных планов в систему стратегического планирования позволяет обеспечить выполнение как текущих краткосрочных программ, бюджетов оперативных подразделов в их повседневной деятельности, так и стратегических заданий, которые закладывают основы будущей рентабельности и нуждаются в отдельной системе выполнения, построенной на

управлении проектами. Следовательно, основными организационными последствиями этого периода стали: 1) интеграция финансового и стратегического контроля. Управление инновационным развитием на данном этапе заключалось в формировании корпоративного портфеля продуктовых инноваций; 2) стратегическое планирование как диалог между корпоративной штаб-квартирой и стратегическими подразделениями ведения хозяйства. В состав инструментария концепции стратегического управления можно отнести матрицы портфельного анализа, анализ кривых опыта, учета конъюнктуры рынка, “овладения стратегическим мышлением”, выработкой “стратегических ответов” на действия конкурентов.

Стратегия, как концентратор ресурсов, эффективная лишь тогда, когда она позволяет фирме занять новую стратегическую позицию или существенно интенсифицировать операционную эффективность в рамках движения к большей ценности для потребителя. Этап стратегического предпринимательства связан с теоретическими разработками Г. Хамела и К. Прахалада, которыми определены составляющие, что лежат в основе создания и реализации конкурентных преимуществ высших порядков: нематериальные активы; учеба; инновация; способности; знание; лидерство [2]. Отмеченные элементы, взятые в системном взаимодействии друг с другом, могут сформировать знание фирмы о возможных рынках будущего и о том, каким образом фирма может сформировать эти рынки и быть на них первой. Сущностью концепции стратегического предпринимательства стала стратегическая ориентация всех работников и синхронизация планов подразделений ИКТ-корпораций, ответственных за достижение целей развития. Инструментарий данной концепции составляют: анализ ресурсного потенциала, анализ преимуществ предупреждения, динамический подход к разработке и реализации стратегии. Инновационный менеджмент на данном этапе заключается в формировании инновационной среды. Организационными последствиями стратегического предпринимательства стали корпоративная реструктуризация, а также развитие корпоративного потенциала через информационные системы управления человеческими ресурсами, стратегические ИКТ-альянсы.

Литература

1. Акофф Р. Планирование будущего корпорации / Р. Акофф. – М.: Прогресс, 1985. – 327 с.
2. Хамел Г. Конкурируя за будущее. Создание рынка завтрашнего дня / Г. Хамел, К.К. Прахалад. – М.: ЗАО “Олимп и бизнес”, 2002. – 288 с.

В.В. Коненко, канд. екон. наук (*Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, Харків*)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ТА ПРИЙНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

З розвитком процесу інформатизації характер конкуренції в економіці країни зазнає значних змін. Зменшується вплив природних ресурсних можливостей на конкурентоспроможність суб'єктів ринкових відносин і одночасно посилюється роль інформаційного забезпечення, програмно-апаратних засобів інформатизації, сучасних інформаційних технологій, що докорінно змінює значення і пріоритетність факторів конкурентоспроможності підприємств.

Удосконалення форм організації роботи компанії і підвищення ефективності її управління сприяє розвитку організаційного капіталу, тобто набуттю досвіду роботи компанії на ринку, що у поєднанні з добре налагодженою системою інформаційного забезпечення та застосуванням сучасних інформаційних технологій створює можливість швидкого реагування на ринкові умови, оптимізації номенклатури товарів, що випускаються, допомагає у прийнятті ефективних організаційно-управлінських рішень.

Вихід з товаром на ринок – це завжди намагання підкреслити конкурентні характеристики свого товару, це боротьба за задоволення конкурентних інтересів споживачів та суспільне визнання власної продукції

Важливість інформаційного забезпечення в процесі реалізації та збуту товару підтверджується, насамперед, рекламною діяльністю, що передбачає не тільки показ реалізаційних, в т.ч. експортних, можливостей виробництва, але й популяризацію компанії, яка виробляє і поставляє дану продукцію. З розвитком процесів інформатизації суперництво компаній за задоволення потреб споживачів набуває якісно нового змісту. Значного обсягу досягає споживчий капітал (база даних компанії щодо споживачів, їх побажань до характеристик та сервісу товару), посилюється його роль як одного з видів інтелектуального капіталу.

Інформаційне забезпечення, істотно впливаючи на якісну модифікацію систем управління і форм ведення бізнесу, розвиток економічних та інноваційних процесів, збільшення наукомісткості і диференційованості продукції, суттєво змінює структуру конкурентоспроможності, якісно підсилює конкурентні переваги

компанії, значно покращуючи її конкурентоспроможність ринку, і як результат – призводить до активізації конкурентної боротьби.

Оцінка конкурентоспроможності компанії на ринку, що будується на ретельному аналізі її технологічних, виробничих, фінансових та збутових можливостей, є своєрідним вказівним ланцюгом у маркетинговій діяльності, в рамках якого проводиться з'ясування потенційних можливостей компанії і визначення заходів, які вона повинна вжити для забезпечення стійкої конкурентоспроможної позиції на ринку. Для оцінки конкурентоспроможності компанії використовується низка показників, що свідчать про ступінь стабільності роботи компанії, її спроможність виготовляти продукцію, яка користується попитом на ринку й забезпечує компанії одержання намічених стабільних фінансових результатів.

Конкурентні переваги за зазначеними показниками конкурентоспроможності досягаються в процесі реалізації обраної компанією стратегії на всіх етапах її діяльності: від наукових розробок до збуту товарів і надання сервісних послуг.

За умов стабільного розвитку національних і галузевих факторів конкурентоспроможності, максимальне розкриття ресурсних можливостей компанії досягається, насамперед, завдяки злагодженій роботі всіх її структурних підрозділів у всіх функціональних сферах діяльності. Запорукою злагодженості в роботі виступає, передусім, ефективне управління, дієвим підґрунтям якого є інформаційне забезпечення.

Організація дієвої системи інформаційного забезпечення повинна розглядатися як першооснова організаційно-управлінської діяльності. Технічним базисом такої системи повинно стати сучасне комп'ютерне обладнання, розгалужена інфраструктура інформаційного зв'язку, нові інформаційно-комунікаційні технології. Це забезпечить швидку обробку і узагальнення інформації, її своєчасне доведення до відповідних підрозділів, сприятиме оперативному реагуванню на всі зміни суспільно-економічної спрямованості, які стосуються діяльності компанії (як всередині країни, так і за її межами), і внесенню відповідних коректив у науково-технічну, виробничу, збутову та сервісну її сфери, і, як результат, – забезпечить прийняття всебічно обґрунтованих управлінських рішень, направлених на досягнення та утримання стабільної конкурентної позиції, підвищення рівня конкурентоспроможності компанії.

Т.Д. Косова, д-р. екон. наук, проф. (КПУ, Запоріжжя)
О.В. Ярошевська, канд. екон. наук, доц. (КПУ, Запоріжжя)

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Передумовою успішного розвитку фінансового ринку України є довіра до його інструментів емітентів, інвесторів, усіх зацікавлених осіб. У його основі лежить прозорість фінансової інформації про процеси корпоративного управління. Передбачається, що корпорація обирає стратегію забезпечення інформаційної відкритості та прозорості, яка є запорукою сталого росту інвестиційної привабливості та ринкової вартості акцій [1, с. 42]. Саме ці фактори сприяють підвищенню ліквідності фінансових інструментів та зниженню інвестиційних ризиків, пов'язаних із відсутністю інформації та невпевненістю інвесторів у перспективах розвитку.

Важливість процедур корпоративного управління обумовлює необхідність їх стандартизації, кодифікації. На жаль, принцип прозорості корпоративного управління в Україні ще не набув належного застосування: в комунікаційній політиці вітчизняних корпорацій відсутні окремі канали, інструменти вичерпного та прозорого інформування суспільства, що стримує розвиток фінансового ринку [2, с. 84].

Прозорість, або інформаційна прозорість, зводиться до відкритого оголошення суб'єктом цілей своєї політики, правових, інституціональних та економічних основ діяльності, доведення до відома зацікавлених економічних агентів принципових рішень, їх обґрунтування та іншої інформації, поінформованість громадськості про форми та періодичність звітності. Прозорість, яка протистоїть невизначеності, сприймається економічними агентами як додатковий чинник впливу на процес прийняття рішень.

Комерційна таємниця, непрозорість фінансових операцій створюють сприятливе середовище для інформаційних махінацій на фінансових ринках і, насамперед, ринку цінних паперів. У сучасній ринковій економіці цінні папери використовуються все інтенсивніше. І якщо кількість класичних видів цінних паперів не змінюється, зазнає лише незначних змін, то кількість похідних видів цінних паперів продовжує незмінно збільшуватися, охоплюючи все нові сфери фінансових відносин. Кругообіг фіктивного капіталу передбачає виникнення монополій (власності й господарювання) на ресурс його утворення, в результаті цього руху капіталу не тільки відшкодовується

вартість спочатку авансованого капіталу, але й виникає певний додатковий прибуток, фіктивний за своєю природою, а за формою може бути не тільки природною й технологічною але й інформаційною рентою.

Таким чином, на сьогодні спеціального дослідження потребують зовнішні впливи на фіктивний та реальний капітали, т. зв. "зовнішні ефекти", що порушують стійкість і стабільність системи. Серед них варто виділити: економічну кон'юнктуру світового, регіонального, національного та локального ринків; ланцюгову реакцію несприятливих коливань у сфері валютно-фінансових операцій; недостатній розвиток інформаційних систем, що порушує рух реального та фінансового капіталу; політичні і соціальні конфлікти у світі, регіонах, окремих країнах.

Інформаційна асиметрія може призвести до неприйняття ризику економічними агентами за рахунок прагнення розв'язати проблему недосконалої інформації на шкоду ринкової ефективності. За певних умов добре інформовані агенти можуть поліпшити свої економічні результати, якщо поділяться конфіденційними відомостями з погано інформованими агентами. ідею передачі «сигналів».

Важливу роль у подоланні проблеми інформаційної асиметрії відіграють фондові біржі, які були створені як промоутери корпоративного управління для компаній, що торгуються на них. Основний внесок бірж у сферу корпоративного управління – введення стандартів лістингу й розкриття інформації, а також контролю за їхнім дотриманням [3]. Додатковий внесок зводиться до співпраці з контролюючими і наглядовими органами держави, виконання функцій їх агенту.

Література

1. Карпенко Г. В. Нормативно-правове забезпечення корпоративного управління: проблеми залучення інвестицій на вітчизняні підприємства / Г. В. Карпенко, А. П. Данькевич // Фінанси України. - 2009. - № 7. - С. 39-46.

2. Сухотеріна М. І. Кодекс корпоративного управління в системі управління машинобудівного підприємства / М. І. Сухотеріна // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2014. - Вип. 1. - С. 81-85.

3. Фондові біржі на захисті стандартів корпоративного управління // Газета «Цінні папери України». - 16 вересня 2010. - № 36 (630). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=630&pub=474
5

ЛОГІСТИЧНІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Сучасні світові тенденції свідчать про наростаючу необхідність оцінювання наслідків від ризиків на показники діяльності підприємств. В умовах жорсткої конкуренції практика показує, що компанії, які використовують логістику досягають переваг над конкурентами і значно збільшують прибуток за рахунок зниження витрат. Питання виявлення, ідентифікації й оцінки ризиків логістичної діяльності для зниження ймовірності втрат від їх настання є досить актуальним і необхідним для ефективного розвитку підприємств торгівлі.

Аналіз сучасної економічної літератури, присвяченої проблемам ризику, доводить, що єдиної думки щодо визначення поняття «логістичний ризик» не існує. Переважна більшість науковців розглядає його як ймовірність виникнення негативного результату від діяльності, або як ймовірність збитків, недоотримання доходу порівняно з прогнозом.

Дослідивши види ризиків, ми дійшли висновку, що найбільш керованими та передбачуваними є господарські ризики, пов'язані з веденням господарської діяльності. У загальному вигляді всі підприємницькі ризики можна розподілити на: маркетингові, ризики зміни законодавства, ризики неплатоспроможності, ризики інфляційних процесів.

Логістичні ризики підприємств торгівлі класифікують на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх логістичних ризиків відносяться ті, що безпосередньо пов'язані з управлінням ланками поставки і можуть бути прогнозовані безпосередньо самим підприємством: матеріальний логістичний ризик – це можливість утрати наявних та неотримання нових властивостей матеріального потоку в процесі його руху через компоненти логістичної системи; сервісний логістичний ризик – це нездатність підприємства торгівлі забезпечити належне сервісне обслуговування споживачів у ланцюзі поставки; інформаційний логістичний ризик – це можливість неповного або часткового забезпечення компонентів логістичної системи інформацією в потрібний час, потрібного обсягу та у потрібному місці; фінансовий логістичний ризик виникає в результаті можливих труднощів обігу фінансових коштів, які необхідні для забезпечення безперебійного руху відповідного матеріального потоку у ланцюзі поставки; інтелектуально-трудова логістичний ризик виникає під час управління інтелектуально-трудова ресурсами підприємства

торгівлі. До зовнішніх логістичних ризиків відносять: ризики логістичного забезпечення закупівель, які виникають через неритмічну роботу постачальників або через нездатність підприємства ефективно планувати замовлення; технічні ризики – відмова, ремонт транспортних засобів і, як наслідок, можливі затримки доставки вантажу та підвищення вірогідності інших ризиків; екологічні ризики (нанесення шкоди довкіллю внаслідок порушення умов транспортування товару); ризики, причиною яких є низька кваліфікація контрагентів підприємства – халатність, втрата документів, їх затримка.

Серед найбільш поширених причин ризиків можна визначити: залежність підприємства від незначної кількості постачальників з обмеженими можливостями; неможливість виконання умов договору поставки (якість продукції, термін поставки, обсяги поставки тощо); фінансові проблеми поставки; порушення умов перевезення і зберігання третіми сторонами, що залучені у процес виконання договору поставки.

Для аналізу логістичного ризику на підприємствах торгівлі проводять його оцінку. Оцінювання логістичного ризику як імовірності виникнення збитків, відбувається за рахунок використання зібраних даних про виконання логістичних операцій за декілька реалізацій у ланцюзі поставки товарів, а саме:

- 1) кількісне визначення рівня ризику зниження ефективності поставки товарів підприємства торгівлі;
- 2) ймовірність появи ризикової події у логістичному ланцюзі;
- 3) рівень ризику на підприємстві відповідно до значень за шкалою градації ризику.

Завдяки запропонованим до використання складовим оцінки логістичних ризиків, розробляються методичні підходи до їхнього управління, що дозволяє керівникам підприємств торгівлі виявити резерви щодо підвищення ефективності управління окремими бізнес-процесами підприємства та обґрунтовано розробляти програми заходів, спрямованих на оптимізацію витрат та часу, найбільш раціонально використовувати ресурси і забезпечувати вимоги до якості надання логістичних послуг у ланцюзі поставки товарів. Для отримання конкурентної переваги підприємствам необхідно проводити детальний аналіз логістичних ризиків. Практичний інструментарій визначення надійності поставки у логістичному ланцюзі дозволяє удосконалити ефективність логістичної діяльності підприємства торгівлі та уникнути ризиків, що виникають в умовах невизначеності

О.І. Линник, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)
К.Ю. Калюжна, магістрант (НТУ «ХПИ», Харків)

АНАЛІЗ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ПРИБУТКУ ЗА П(С)БО ТА МСФЗ

Одним із завдань бухгалтерського обліку, окрім забезпечення збереження майна власника та надання інформації для управління підприємством, є визначення прибутків або збитків, тобто, фінансових результатів за певний період. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про складові фінансових результатів і їх розкриття у фінансовій звітності визначаються відповідними П(С)БО. Глобальні зміни у світовій економіці виявилися визначальним фактором розробки та впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які мають рекомендаційний характер при розробці та впровадженні національних.

Методологічні основи обліку доходів і відображення їх у звітності визначаються МСФЗ 15 «Виручка за договорами з клієнтами» і П(С)БО 15 "Дохід". Порівняння основних положень зазначених стандартів свідчить про наявність багатьох спільних моментів. Це, насамперед, стосується критеріїв визнання доходу, класифікації доходів за видами діяльності, оцінки доходів, порядку відображення у звітності тощо. Разом із тим, між цими стандартами існують відмінності, відображені в табл.1.1.

Витрати включають у себе затрати і збитки, які виникають у процесі основної діяльності організації. До таких затрат належать затрати на виробництво продукції (робіт, послуг), амортизація і т.п. В обліковій практиці України використовується П(С)БО 16 «Витрати», в якому надано визначення витрат, які відповідають визначенню у МСФЗ.

Особливу увагу необхідно приділити «Звітові про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)», котрий відображає визначення фінансового результату за НП(С)БО 1 і МСФЗ 1.

Проводячи аналіз форми 2, треба зазначити, що перший розділ звіту про фінансові результати відповідає всім вимогам МСБО. В структурі Звіту про прибутки та збитки виділені статті, які дають змогу визначити фінансовий результат від операційної та іншої діяльності (фінансової та інвестиційної). Така класифікація доходів і витрат має дуже важливе значення для оцінки діяльності підприємства.

Таблиця 1

Національний та міжнародний стандарт з обліку доходів

Ознаки	П(С)БО 15 «Дохід»	МСФЗ 15 «Виручка за договорами з клієнтами»
Поняття доходу (виручки)	Не розглядається	Дохід, який виникає в ході звичайної діяльності
Не визнаються доходами (виручкою)	Суми податків і обов'язкових платежів, суми надходжень за договором комісії, агентським та аналогічним договором на користь комітента	Не буде визначатися в відношенні продукції, яка, як очікується, буде повернена
Оцінка доходу (виручки)	Відображається в сумі справедливої вартості активів, які отримані або підлягають отриманню	Оцінюється за справедливою вартістю отриманої компенсації або компенсації, яка має бути отримана
Класифікація доходів (виручки)	Класифікуються за такими групами: а) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); б) інші операційні доходи; в) фінансові доходи; г) інші доходи;	Виручка по договорам з покупцями

Дані порівняння міжнародних і національних положень з обліку доходів, витрат та фінансового результату і відображення їх у звітності дають змогу зробити висновок, що в МСФЗ більш конкретизовано ряд положень, але й національний стандарт містить моменти, які, зокрема, зумовлені національними особливостями бухгалтерського обліку.

В свою чергу, звітність, сформована за МСФЗ, володіє високою інформативністю. Використання МСФЗ дає змогу компаніям, зокрема українським, які мають інтереси на міжнародному ринку, надати потенційним та наявним інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам прозору інформацію про свою діяльність, особливо це стосується інформації щодо фінансових результатів.

О.В. Мандич, д-р. екон. наук, доц. (*ХНТУСГ, Харків*)

О.Ю. Бурова, студ. (*ХНТУСГ, Харків*)

«ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ»

Управлінська інформаційна система далі у тексті як (УІС) являє собою, спробу шляхом логічного аналізу безпосередньо зв'язати систему і її розробку з цілями організації.

Управлінські інформаційні системи регулярно створюють структуровані звіти про різні аспекти діяльності організації. Їх завдання полягає в оцінці операцій і створення на її основі звіту. Зазвичай УІС обробляють дані, що поставляються фінансовими системами. Користувач передає запит на створення повідомлення системі підтримки управління. Вона у свою чергу обробляє дані, структуруючи їх, і потім видає звіт. Ці звіти можуть бути відображені на дисплеї або роздруковані.

Управлінські інформаційні системи являють собою комплекси взаємопов'язаних машин, організованих в ієрархічну структуру, що охоплює всі аспекти діяльності компанії знизу доверху. Взагалі кажучи, утворюють перший, рідше другий рівень інформаційної системи і виконують свої звичайні функції, а також передають інформацію машин другого рівня. На цьому рівні дані використовуються для оптимізаційних розрахунків, розрахунків по змішуванню продуктів, для складання графіків роботи об'єктів і підготовки зведених звітів керівництву.

Створюючи будь-яку систему, спираються на певні принципи — загальні вимоги, правила чи норми, яких слід у цьому разі дотримуватися. Так, згідно з нормативними документами під час створення автоматизованих систем необхідно керуватися принципами системності, розвитку, сумісності, стандартизації та ефективності.

1. Принцип системності. Усі зв'язки, елементи, функції та проблеми управління й діяльності мають розглядатися як єдине ціле.

За системного підходу економічний об'єкт розглядають як сукупність взаємопов'язаних елементів однієї складної динамічної системи, що перебуває в стані постійних змін під впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників, пов'язаних процесами перетворення вхідної інформації в іншу вихідну інформацію.

Системний підхід охоплює такі принципи: кінцевої мети, єдності, взаємозв'язку, модульної побудови, ієрархії, розвитку,

децентралізації, врахування невизначеності та випадковості в системі.

Характерні ознаки системного підходу: одночасне охоплення проектуванням великої кількості задач; типізація та стандартизація рішень; ключова роль баз даних; локальне впровадження; збільшення функціональних задач.

Із цього випливає, що згідно з нормативними документами під час створення автоматизованих інформаційних систем (АІС) потрібно керуватися принципами системності, розвитку, сумісності, стандартизації та ефективності.

Потрібно встановити такі зв'язки між структурними елементами системи, які забезпечували б її сумісність і взаємодію з іншими системами. Тобто всі зв'язки, елементи, функції та проблеми управління й діяльності системи оподаткування мають розглядатися як єдине ціле.

2. Принцип розвитку (відкритості). Автоматизована система має створюватися з урахуванням можливості поповнення й оновлення її функцій та складу без порушення функціонування автоматизованих систем.

3. Принцип сумісності. Під час створення системи мають бути реалізовані інформаційні інтерфейси, завдяки яким ця система зможе взаємодіяти з іншими системами згідно зі встановленими правилами.

4. Принцип стандартизації. Система та її елементи потребують стандартизації, аби можна було мінімізувати всі види витрат, уніфікувати прийоми, методи та інструкції, що ними керується персонал.

5. Принцип ефективності. Досягнення раціонального співвідношення між витратами на створення автоматизованих систем і цільовими ефектами, включаючи кінцеві результати, отримані від автоматизації, це може бути економія часу, певні зручності, нові функції, імідж і т.ін.

Список використаної літератури

1. Автоматизована інформаційна система спеціального забезпечення України АІС «Лада», 1992. - 36 с.

2. Береза А. М. Основи створення інформаційних систем: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 140 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ДУМКА АУДИТОРА» ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Аудиторська перевірка завжди завершується складанням підсумкового документа, який має назву аудиторський звіт. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» - «Аудиторський звіт передбачає надання впевненості користувачам, шляхом висловлення незалежної думки аудитора про відповідність, в усіх суттєвих аспектах, фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності вимогам Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам».

Об'єктивна необхідність в отриманні достовірних звітних даних, які розкривають характер і результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, зумовила підвищений інтерес користувачів до терміну «думка аудитора». Багато вітчизняних та зарубіжних вчених спробували провести науковий аналіз категорії «думка аудитора». Обмеженість такої інформації в теорії аудиту є серйозною проблемою, оскільки практика вибору типу аудиторської думки (немодифікованої або модифікованої: думка із застереженням, негативна думка, відмова від висловлення думки) до сих пір виявляє невирішені питання і суперечності щодо коректності висловленої аудитором думки. Незважаючи на явну тенденцію до вдосконалення законодавчих аспектів аудиту і численні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, рішення аудитора про вибір змісту висловлення думки до сих пір практично не формалізоване і залишається неясним і малозрозумілим для зацікавлених осіб.

Відсутність обґрунтованих концептуальних положень формування думки, за результатами аудиту, значно обмежує науковість і переконливість аргументації звіту аудитора. Підхід науковців до інтерпретації думки аудитора, однозначно, вказує на умови нормативної невизначеності її формування. Так, одні науковці стверджують, що думкою аудитора є офіційний висновок аудитора про якість перевіреної бухгалтерської звітності і достатності зібраних аудиторських доказів, зроблений у звіті аудитора, інші, під цим поняттям, мають на увазі точку зору аудитора, яка ґрунтується на його знаннях, кваліфікації та досвіді роботи, деякі вважають, що думку аудитора слід розглядати як його професійне судження, предметом якого є оцінка того, що є істотним. Автор погоджується з визначенням,

яке запропоноване Л.А. Юдінцевою, як за суттю підходу, так і за змістом: «... думка аудитора є індивідуальною формою мислення з приводу достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності, яка заснована на його професійному судженні і досвіді».

Більшість користувачів фінансової звітності закликали до того, що аудиторський звіт повинен бути більш інформативним та актуальним. Виросла критика в адрес стандартизованого формулювання аудиторської думки, а отже появилася необхідність в таких аудиторських звітах, які будуть більш прозорими та враховувати індивідуальні особливості кожного клієнта. Комітетом з міжнародних стандартів аудиту і підтвердження достовірності інформації (IAASB) були переглянуті стандарти аудиту, які мають відношення до аудиторських звітів та висловлення думки аудитора. Відповідно до внесених змін, суттєво змінилася структура аудиторського звіту, окрім думки аудитора. Аудиторський звіт, відтепер, буде більш інформативним для користувачів фінансової звітності.

Відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту, думка аудитора, щодо предмету перевірки, формується з оцінювання висновків на основі отриманих аудиторських доказів, із застосуванням професійного судження. Однак відсутність роз'яснень та уточнень поняття «судження аудитора», на якому будуються проміжні висновки аудитора та остаточна думка щодо фінансової звітності, збільшує вплив суб'єктивних чинників на результат аудиту.

Аудиторська думка, як джерело інформації для користувачів, має різне навантаження. Так, для зовнішніх користувачів фінансової звітності немодифікована думка є стандартизованою та не є інформативною, так як форма висловлення такої думки, практично, однакова. А звіти з модифікованою думкою мають два види ризику для користувачів: 1) ризик помилкової думки аудитора, зважаючи на помилкове професійне судження щодо вибору аудиторських процедур отримання аудиторських доказів; 2) ризик відсутності необхідної для користувача інформації та втрати власних інтересів в аудиторському звіті.

Таким чином, незважаючи на певну ступінь суб'єктивності і відносності, професійне судження та, заснована на ньому, думка аудитора повинні бути законодавчо обґрунтовані і чітко аргументовані фактами, виявленими в ході перевірки. Аудиторська думка, як об'єкт наукового дослідження має актуальність та невирішені питання, серед яких вдосконалення вимог до формулювання думки аудитора та визначення алгоритму висловлення модифікованої думки.

Г.Л. Матвієнко-Біляєва, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ

Ризики завжди супроводжують будь-яку економічну діяльність, впливають на фінансовий стан сучасного підприємництва. До них можна віднести ризики техногенних катастроф, аварій, невиправданих фінансових вкладень, несподіваного виграшу, отримання премії або події, що є збігом обставин, кожне з яких може привести до непрямих і прямих фінансових втрат або придбань. Також ризик незмінно був одним з найважливіших умов сучасного бізнесу, оскільки якщо говорити про головну мету підприємницької діяльності як про збереження і збільшення ресурсів організації в часі, то ризик - це неясність і невпевненість в отриманні очікуваного кінцевого результату.

На сьогоднішній день управління ризиком є одним з актуальних питань у підприємницькій діяльності. Багато авторів відзначають, що сама сутність підприємництва тісно пов'язана з ризиком.

Ризик-менеджмент - це система, що включає в себе ідентифікацію та аналіз ризиків, управління ними (мінімізація або знешкодження загроз, з метою прибутковості і успіху її діяльності підприємства в довгостроковому аспекті [1-3].

Найважливішим моментом функціонування системи управління економічними ризиками – обов'язкове прийняття рішень на основі її результатів. Тому необхідно розробити методику аналізу інформації та прийняття рішень яка в найбільшій мірі відповідала виникаючим вимогам підприємства і працівників. Ця комплексна система складається з п'яти етапів.

Перший етап це «виявлення ризику в діяльності підприємства». Даний етап визначаються всі ризики підприємства. Першими ознаками ризику буде служити неналежне використання сировини, зростання собівартості продукції, збільшення втрат робочого часу, впровадження у виробництво нових виробничих засобів. На цьому етапі визначається класифікація ризику, для того щоб дізнатися рівень операційного управління.

Другий етап «діагностика ризику», експертна група визначає ступінь впливу та імовірність виникнення кожного ризику, по трьом оцінкам (низька, середня, висока). Потім складається карту ризиків, яка дає можливість представити розподіл ризиків та визначити

найбільш пріоритетний ризик.

Третій етап «вибір методів і тактики управління ризиком» - на даному етапі визначається найбільші загрозливі ризики. Потім розробляють критерії оцінки ефективності управління ризиком, та тактика і форми завдяки яким буде нівелювання дані ризики. Далі проводиться оцінка передбачуваних методів управління ризиком. Кожен ризик-менеджер повинен розуміти, що немає точних і конкретних способів мінімізації кожного окремого ризику, в кожному конкретному випадку необхідно проявити гнучкість і оперативність у прийнятті рішення.

Четвертий етап «виконання рішення» - на даному етапі важливо контролювати виконання рішення і в разі виникнення проблем оперативно реагувати на ситуацію. У разі виникнення на підприємстві несприятливих обставин необхідно внести зміни в рішення, це можуть бути зміни в етапах і методах розробленого алгоритму.

П'ятий етап «моніторинг результатів і вдосконалення системи управління ризиками» – на даному етапі проводиться аналіз ефективності від проведених заходів з управління ризиками, а також розробляються критерії ефективності управління ризиками в діяльності підприємства [1-3].

Отже, вище розглянутий алгоритм процесу управління ризиками в здійсненні підприємницької діяльності має такі переваги: дозволяє заздалегідь прорахувати можливі ризики в процесі здійснення підприємницької діяльності, нейтралізувати їх і створити такі умови, при яких шанс виникнення ризику в подальшому буде мінімізований; дозволяє розробити критерії оцінки ефективності управління ризиками; дозволяє максимально проаналізувати ризик в діяльності підприємства, оперативно застосувати методи по мінімізації і нейтралізації ризиків інноваційної діяльності, а також на заключному етапі управління ризиками розробити критерії ефективності управління ризиками.

Література:

1. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів // Фінанси України. - 2015. - № 7. - С.68-74.
2. Вітлінський В. Фінансовий ризик і методи його вимірювання // Фінанси України. - 2000. - № 5. - С. 13-23.
3. Клапків М. Методи ідентифікації фінансових ризиків // Фінанси України. - 2000. - № 1. - С. 39-46

Л.О. Матвійчук, канд. екон. наук, доц. (ХНУ, Хмельницький)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Основними структурними елементами національної економіки, що мають одне з ключових значень у забезпеченні економічної та політичної безпеки країни, її економічної незалежності, підвищенні добробуту населення являються підприємства. Разом із тим, слід зазначити, що в сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства потерпають від значних фінансово-економічних проблем, вирішення яких вимагає нагальної розробки нових та вдосконалення вже існуючих форм, методів, інструментів і прийомів управління, спрямованих на підвищення ефективності формування та використання їх фінансових ресурсів.

Фінансове управління - це сукупність прийомів, методів і способів, які використовують підприємства для підвищення доходності та мінімізації ризику неплатоспроможності.

У практичному плані фінансове управління - це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на формування та використання фінансових ресурсів.

Предметом фінансового управління є регулювання фінансових потоків. При цьому об'єктами управління фінансами є фінансові відносини у сфері товарно-грошового обігу, обсяги фінансових ресурсів, що створюються і використовуються на підприємстві [1].

Основними функціями фінансового управління на підприємстві є: управління активами; управління капіталом підприємства; управління інвестиціями; управління грошовим потоком; управління фінансовими ризиками; антикризове фінансове управління.

Фінансове управління на підприємстві може бути ефективним лише у випадку, якщо суб'єкти управління матимуть чітке уявлення про засоби і зобов'язання підприємства, виручку і витрати, прибутки і податки, грошові фонди і фінансові ресурси. Фінансова інформація, що відображає виробничо-господарську діяльність підприємства, є системою показників про рух грошових коштів. Така система вивчається як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами в процесі фінансового аналізу, планування і ухвалення рішень [2].

Інформаційне забезпечення фінансового управління є одним із найважливіших факторів його ефективного здійснення. Основними принципами створення інформаційного забезпечення фінансового

управління є: цілісність; достовірність; контроль; захист від несанкціонованого доступу; єдність і гнучкість; стандартизація та уніфікація; адаптивність; мінімізація помилок введення-виведення інформації.

Ціль інформаційного забезпечення фінансового управління полягає у тому, щоб на базі зібраних вихідних даних одержати оброблену, агреговану інформацію, яка повинна бути основою для прийняття управлінських рішень. Досягнення цієї мети полягає у вирішенні ряду конкретних завдань, таких як збір первинної інформації, її зберігання, розподіл між структурними підрозділами та працівниками, підготовка до обробки, обробка, надання органу управління у переробленому виді, аналіз, забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції тощо.

Фінансовий аналіз виступає однією з найважливіших конструктивних елементів фінансового менеджменту, а його результати є підставою для прийняття того чи іншого фінансового рішення.

Внутрішні джерела інформації ґрунтуються на бухгалтерській звітності, тобто на такій інформаційній моделі підприємства, яка завдяки своїй уніфікованості, загальним стандартам може широко застосовуватися для оцінки майнового і фінансового положення підприємства.

До зовнішніх джерел відноситься: макроекономічні показники, що характеризують загальноекономічний розвиток (країни в цілому, регіону, галузі); показники, що характеризують кон'юнктуру фінансового ринку, фондового ринку, ринку нерухомості, грошово-кредитних відносин, тощо.

Література

1. Гаркуша Н.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посіб. / Н.М. Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О. Горошанська. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2012. – 591 с.

2. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.

Г.Б. Машлій, канд. екон. наук, доц. (*ТНТУ імені Івана Пулюя, Тернопіль*)

РОЗРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Необхідною умовою успішного функціонування підприємства у сучасних умовах є розроблення та реалізація його ефективної управлінської інформаційної системи (ІС), яка дає можливість створювати необхідні передумови для прийняття дієвих управлінських рішень у різних сферах менеджменту. Актуальність впровадження прогресивної інформаційної системи зумовлюється тим, що вона є невід'ємною складовою забезпечення високої конкурентоздатності суб'єкта господарювання завдяки впровадженню інновацій, підвищення рівня якості та оперативності управлінської діяльності. При цьому формування даної системи повинне здійснюватися з врахуванням таких факторів: особливостей сфери функціонування об'єкту управління, його масштабів, складності поставлених завдань, наявності економічних та технічних можливостей впровадження, особливостей наявних каналів зв'язку, вимог існуючої нормативно-правової бази, рівня розвитку інформаційної інфраструктури, впливу процесів глобалізації та інших.

Як зазначають В.М. Охріменко та Т.Б. Воронкова, створення кожної конкретної ІС підприємства повинно розглядатись і вирішуватись комплексно, в декількох аспектах: організаційному (принципи організації ІС і взаємодія її елементів), технологічному (методи обробки інформації та технологія реалізації цих методів) та технічному (можливості сучасних засобів обчислювальної та організаційної техніки) [1, с. 12].

На думку інших авторів, у сучасній концепції організації інформаційних систем виокремлюють дві частини: забезпечувальну та функціональну. Кожна з них у свою чергу складається з підсистем. Забезпечувальна частина ІС охоплює підсистеми, що реалізують технологію автоматизованого оброблення інформації (інформаційне, технічне, програмне, математичне, організаційне, правове забезпечення). Функціональна частина інформаційної системи реалізує розв'язання задач предметної сфери [2].

Впровадження на підприємстві ІСУ повинне відбуватися на основі низки принципів, зокрема: системності, розвитку, сумісності, стандартизації й уніфікації, ефективності [3].

Запропонована модель розроблення та реалізації сучасної управлінської інформаційної системи підприємства наведена на рис. 1.

Рис. 1. Модель розроблення та реалізації сучасної управлінської інформаційної системи підприємства (розроблено автором)

Як видно з рис.1, модель розроблення та реалізації сучасної управлінської інформаційної системи підприємства включає п'ять основних етапів. На заключному етапі проводиться оцінка цільового ефекту, одержаного у результаті впровадження ІСУ, співвідношення між результатами та за затратами, а також приймається рішення щодо необхідності внесення необхідних коректив до функціонування ІСУ.

Література:

1. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Конспект лекцій (для студентів і слухачів ФПО та ЗН спеціальності "Економіка підприємства") - Укл. В.М. Охріменко, Т.Б. Воронкова. – Харків: ХНАМГ, 2006.- 185 с.
2. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку/ Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.
3. Святненко В. Практичні аспекти впровадження інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах/ В. Святненко, І. Нетреба / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Економіка. - 2012. - Випуск 137. – С. 26-30.

В.П. Міняйло, канд. екон. наук., доц. (*Київський національний торговельно-економічний університет, Київ*)

О.І. Міняйло, канд. екон. наук., доц. (*Київський національний торговельно-економічний університет, Київ*)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Важливість здійснення моніторингу за використанням коштів при здійсненні публічних закупівель не викликає сумнівів. Створення сучасної і дієвої системи публічних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель в Україні, а також забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель шляхом послідовної адаптації законодавства України до стандартів ЄС протягом 2015-2022 років визначено «Стратегією реформування системи публічних закупівель». Одним із завдань стратегії є підвищення ефективності процесу закупівель та подолання корупції у цій сфері шляхом підвищення професійності органів у сфері закупівель, здійснення заходів із запобігання та протидії корупції, запровадження механізму електронних закупівель та участі громадськості в проведенні моніторингу системи публічних закупівель.

Державна аудиторська служба України є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю через здійснення:

- державного фінансового аудиту;
- перевірки публічних закупівель;
- інспектування (ревізії);
- моніторингу закупівель.

Законом України «Про публічні закупівлі» визначено, що моніторинг закупівлі – це аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях закупівлі з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель. Інформація, отримана під час проведення моніторингу закупівель допомагає виявляти не тільки порушення та випадки шахрайства, а що не менш важливіше, знаходити реальні причини виникнення цих явищ.

Найбільш поширеними порушеннями в закупівельному секторі, з якими зустрічаються контролюючі органи є: порушення вимог бюджетного кодексу в частині нецільового використання бюджетних

коштів; взяття до сплати зобов'язань понад затвердженні асигнування; зайве витрачання бюджетних коштів внаслідок оплати завищених обсягів та вартості виконаних робіт і наданих послуг. При організації процедур закупівель зустрічаються такі порушення як: неправильне визначення предмету закупівлі; недотримання термінів проведення закупівель; порушення при складанні кваліфікаційних вимог; порушення пов'язанні з уникненням процедур, пов'язаних з проведенням торгів та при підготовці тендерної документації; укладення договору не у відповідності тендерної документації; відображення недостовірних даних у звітах про результати здійснених торгів.

Інформаційне забезпечення моніторингу публічних закупівель – це взаємопов'язана, упорядкована, систематизована інформація стосовно закупівель, яка створена, зібрана на законних підставах замовником (тендерним комітетом) на всіх стадіях закупівельного процесу. Вона дає змогу розв'язувати задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси та зв'язки із зовнішнім середовищем. Під системою інформаційного забезпечення моніторингу закупівель слід розуміти накопичення відомостей про них, їх осмислення і розкладання на частини процедури з метою вирішення певних задач. Така параметризація інформаційної бази є достатньою для здійснення аналізу державних закупівель. Інформаційне забезпечення моніторингу публічних закупівель має ґрунтуватись на нормативно-правових, статистичних даних, планових показниках та сприяти визначенню суті і периметра контрольно-аналітичного супроводу закупівель, яке дозволить забезпечити безперебійну закупівельну діяльність установам та організаціям.

Застосування комплексного підходу до моніторингу закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти дозволить уникнути втрат інформативності, забезпечити якісну оцінку використання державних коштів, передбачених для закупівлі, з урахуванням галузевих особливостей, визначення умов досягнення відповідності конкурсної документації замовника торгів, які можуть бути порівняні з такими, що визначені у відповідних конкурсних позиціях. Удосконалення системи інформаційного забезпечення моніторингу закупівель як найважливішого інструменту управління інститутом публічних закупівель передбачає впровадження нових фінансових механізмів у цій сфері та підходів до регулювання закупівель. Забезпечення превентивності контролю публічних закупівель сприятиме розвитку добросовісної конкуренції та ефективному використанню державних коштів.

О.Ю. Могилевська, канд. екон. наук (*КиМУ, Київ*)

Ю.В. Могилевський, асп. (*Європейський ун-т, Київ*)

О.І. Штанько, студ. (*КиМУ, Київ*)

МАРКЕТИНГОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Система маркетингового управління підприємством є системою економічних взаємовідносин внутрішнього середовища підприємства з ринком, державою і суспільством і включає низку підсистем, в тому разі інновацій і маркетингової інформації.

Сьогодні на багатьох підприємствах виникає парадоксальна ситуація. Служби маркетингу збирають досить великий обсяг даних, але не можуть їх використовувати, оскільки відсутні методи обробки цієї інформації та системи аналізу, тобто методологія прийняття інтегрованого рішення. З організаційної точки зору це виглядає як об'єднання розрізаних блоків маркетингового обліку в єдину систему.

Вирішення проблем, що зв'язано з використанням маркетингової інформації, охоплює цілий ряд змін в процесах організації і технології. Тому специфікація рішення перед його втіленням в життя має велике значення. З цією метою нами пропонується система організації маркетингової інформації на промисловому підприємстві. Вона складається з чотирьох головних елементів: бібліотеки маркетингової інформації, сукупності методів і інструментів управління, бази даних щодо споживачів та інших зацікавлених сторін, вимог і правил використання інформації.

Головним завданням для створення бібліотеки маркетингової інформації є об'єднання всіх джерел інформації:

1. Звіти збираються в єдиній центральній бібліотеці, в них входять: звіт маркетингових досліджень; звітні підсумкові таблиці дослідження ринку; звіти зовнішніх консультантів; дані досліджень споживчої задоволеності; маркетингові плани; планування бренду; плани запуску нової продукції.

2. Зведені воедино електронні джерела маркетингових даних: фінансові звіти, необхідні маркетологам; дані CRM; результати досліджень, необхідні для проведення маркетингового аналізу.

Збір даних щодо споживачів та інших зацікавлених сторін передбачає розвиток у персоналу навиків, необхідних для допомоги топ-менеджменту в розумінні споживача. Головною метою маркетингового управління є забезпечення менеджерів методами і інструментами, які дозволять їм удосконалити маркетингове

планування, системи контролю і ухвалення рішень. В маркетингу не існує універсальної методики дослідження ринку. Ідея накопичення референтних моделей в маркетингу, тобто моделей обліку інформації повторює загальну ідею створення сховища бізнес-знань на базі обробленого і систематизованого досвіду. Це одне з останніх досягнень в методології менеджменту.

На відміну від інших частин менеджменту, облік яких головним чином побудовано на внутрішньофірмовій інформації, маркетинг значною мірою спирається на зовнішні джерела. Тому службам маркетингу часто важко одержати необхідну інформацію. На наш погляд, простіше всього почати з SWOT-аналізу, який покаже переваги і недоліки підприємства, а також можливі загрози зовнішнього середовища. Якщо виявиться, наприклад, що слабким місцем є уявлення щодо конкурентів, то задачею обліку буде це уявлення сформулювати, тобто задачі деталізують в підзадачі. Це може бути дослідження конкурентів за продуктами, ціною, витратами на рекламу. Таким чином встановлюється формат маркетингового звіту, згідно якого збиратиметься необхідна кількісна й якісна інформація. Причому важливо, що такий звіт за ступенем визначеності не повинен відрізнятися від бухгалтерського звіту.

Одержаний формат маркетингового звіту можна розглядати як модель, яка дозволяє будувати інформаційну проекцію оточення підприємства, відображаючи її в базі даних. А за допомогою електронних засобів накопичення інформації можна створити бібліотеку референтних рішень. Останнім блоком обліку зовнішньої інформації є аналіз зібраних даних. Кількісні і якісні методи, що відносяться до розряду традиційних – фінансовий, SWOT-аналіз, дерево показників, експертна оцінка, „мозковий штурм” тощо. Метод опису ринкового оточення підприємства за допомогою моделей генерував нові, асоціативні способи відображення даних. Від якості і повноти маркетингової інформації багато в чому залежить ефективність ухвалення стратегічних маркетингових рішень.

Література

1. Ламбен Ж.Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок / Ж.Ж. Ламбен, Р. Чумпитас, И. Шулинг; пер. с англ. В. Б. Колчанова, [2-е изд.]. – СПб.: Питер, 2008. – 720 с.
2. О’Шонесси Дж. Конкурентный маркетинг: стратегический подход / Дж. О’Шонесси; пер. с англ. Д.О. Ямпольской. – СПб.: Питер, 2002. – 864 с.

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність суб'єктів господарювання постійно супроводжується ризиками. Основоположними причинами їх виникнення є: посилення конкурентної боротьби, ріст цін на енергетичні носії, нестабільність валюти, брак шляхів збуту продукції, незручні умови надання кредитів тощо. Цілком їх позбутися неможливо, тому менеджерам потрібно навчитися ними управляти, а це передбачає, володіння навиками прогнозування та оперативного реагування ними, з метою стабілізації ситуації. Своєчасна ідентифікація ризиків та загроз діяльності суб'єкта господарювання дає підстави протидіяти їм чи взагалі запобігти, що позитивно вплине на розвиток підприємства.

Ризик – це ймовірність загрози втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів чи поява додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої і фінансової діяльності [1].

Управління ризиками – це провідний елемент стратегічного управління підприємства. Це процес, при якому підприємство систематично аналізує ризики та загрози всіх видів діяльності з метою повної ефективності кожного етапу.

Ігнорування ризиків часто призводить до банкрутства підприємств, судових процесів, згорання діяльності, бізнесу. Спосіб виникнення викривлень залежить від рівня розвитку середовища контролю та характеру обробки інформації. Нездатність до ідентифікації ризиків, ймовірно, говорить про недоліки контролю в організації. Менеджери часто використовують анкету оцінки ризиків як основу для ідентифікації ризиків ефективності діяльності, при складанні фінансової звітності та документуванні [2].

Внутрішньогосподарський контроль є важливою частиною управління ризиками та загрозами підприємства.

Система внутрішнього контролю, яка створюється керівництвом підприємства або його власником, ефективна, якщо вона здатна вирішувати поставлені завдання: забезпечувати захист підприємства від можливих ризиків; повне збереження майна власників та його примноження; об'єктивний розподіл прибутку та соціальний захист працюючих. Ефективність функціонування системи багато в чому залежить від якості інформаційного забезпечення суб'єктів контролю, отримання якісної і своєчасної інформації про стан діяльності, яка залежить від надійності комп'ютерних програм, що забезпечують збір,

вимірювання і реєстрацію, обробку, зберігання і передачу різних видів інформації [3].

Завдання суб'єкта контролю полягає не в тому, щоб повністю уникнути тієї або іншої невизначеності й усунути ризик, а в тому, щоб знизити гостроту ситуацій, передбачити можливі негативні та позитивні наслідки ризикованої діяльності в різних сферах людської діяльності [3].

На нашу думку, внутрішньогосподарський контроль ризиків суб'єкта господарювання має відбуватись систематично і охоплювати комплекс ризикованих дій та господарський процес в цілому. В даному випадку важливо розсудливо локалізувати перевірки, через те що надмірний внутрішньогосподарський контроль може спричинити негативні результати та призвести до розбалансованості роботи суб'єкта господарювання.

Отже, внутрішньогосподарський контроль - це діяльність, що проводиться управлінським персоналом, яка направлена на забезпечення належної впевненості щодо досягнення цілей підприємства за напрямками: правильність складання фінансової звітності; відповідність нормативно-правовим актам; ефективність та результативність господарських операцій, виявлення, запобігання та усунування ризиків та загроз підприємства тощо. Внутрішньогосподарський контроль має бути направлений на удосконаленню процесів корпоративного управління та управління ризиками та загрозами. Внутрішньогосподарський контроль має забезпечувати вільну й об'єктивну оцінку ефективності контролю згідно із ризиками у сфері управління, операційної діяльності та інформаційних систем підприємства.

Література:

1. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: Навч. посіб./ А.В. Шегда, М.В. Голованенко; за ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2008. – 271 с.
2. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві / Н. І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. - 2014. - Вип. 44. - С. 148-152. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_31.
3. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль: елементи організації системи /Т.А. Бутинець. – Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008 – № 1 (43). – С. 21-42.

К.О. Назарова, д-р. екон. наук, доц. (*Київський національний торговельно-економічний університет*)

ПРАКСЕОЛОГІЯ КОНЦЕПЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ СИНЕРГІЇ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІННОВАЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Синергія внутрішнього та зовнішнього аудиту (або "аудиторська синергія")- це ефективна взаємодія внутрішнього та зовнішнього аудиту, відповідно до якої отриманий результуючий ефект будь-якої природи перевищує алгебраїчну суму його складових і виявляється в точках аудиторської емерджентності, що утворює системний синергійний підхід до підсилення переваг двох видів аудиту та сприяє визначенню синергійного ефекту від їх взаємодії.

Аудиторська синергія повною мірою відповідає транспарентному вектору розвитку аудиту, який обумовлений усвідомленням транспарентності як загальної ідеї сучасної цивілізації, збільшенням обсягів потоків капіталу та стрімким розвитком засобів масової комунікації. Перебуваючи у постійному пошуку інвесторів, власники суб'єктів господарювання, усвідомлюючи необхідність підвищення рівня їх інформаційної прозорості, шукають шляхи для кількісного та якісного удосконалення механізмів розкриття фінансової та нефінансової інформації. Транспарентний вектор розвитку аудиту корелюється з обґрунтованими прагненнями держави гарантувати значній кількості юридичних та фізичних осіб побудову системи національних рахунків на підставі перевіреної, підтвердженої та якісної інформації, оскільки на сьогодні достовірність своєї фінансової звітності підтверджено незначною часткою суб'єктів господарювання.

Окремо необхідно зауважити, що синергія внутрішнього та зовнішнього аудиту, відповідно до концепції, передбачає отримання від ефективної взаємодії двох видів аудиту конкретного результату-синергійного ефекту. Праксеологія як наука про принципи та методи ефективної діяльності людей на рівні окремої особи, колективу, зокрема щодо прийняття ними рішень, мотивів та їх реалізації [1, Т.3, с.38; 2, с.867], дає можливість в сфері аудиту визначити, чи дійсно досягла взаємодія внутрішнього та зовнішнього аудиту визначеної мети. Узагальнення результатів аудиторської синергії передбачає групування та систематизацію її результатів, необхідних в подальшому для прийняття управлінських рішень.

Відповідно до концепції синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту необхідно, по перше, визначити, що особливість узагальнення в її межах отриманих результатів полягає у тому, що аудитор, логічно,

повинен врахувати результати і внутрішнього, і зовнішнього аудиту. По-друге, отримані узагальнені результати повинні довести наявність синергічного ефекту або його спростувати, тобто виявити антисинергічний ефект.

Важливо, що аудиторська синергія спрямована на отримання синергічного ефекту, що визначається її логікою і концепцією. Досліджуючи теоретичні засади взаємодії внутрішнього та зовнішнього аудиту, її потреби, потенціал та прагнення отримати синергічний ефект, економічна наука та практика потребують розробок щодо синергічного підходу до узагальнення та визначення такого результату, коли буде досягнений додатковий, синергічний ефект, тобто буде доведено, що синергія двох видів аудиту відповідає формату " $1+1>2$ ", " $2+2>4$ " тощо. Зрештою синергічний підхід, а також виявлений у результаті цього потенціал спрямовані на те, щоб аудит став більш ефективним.

Оскільки *ефективність* – це здатність давати ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат [1, Т.1, с.508], в умовах синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту нагальною проблемою постає необхідність визначити, скільки витрат суб'єкт господарювання зазнав на проведення і внутрішнього, і зовнішнього аудиту, а також який ефект внаслідок цих витрат суб'єкт господарювання отримав.

Враховуючи, що розрахунок витрат на проведення обох видів аудиту з практичної точки зору не являє собою значної складності (здійснюється шляхом простого підрахунку), головним для оцінки результатів синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту стає показник, який безпосередньо, прямо впливає на ефективність аудиту, – ефект. Ефект – це досягнутий результат у різних формах вияву, матеріальному, грошовому, соціальному та ін. [112, Т.1, с.505].

Ефект від проведення аудиту з математичної точки зору являє собою простий алгебраїчний підрахунок усіх видів ефектів, які отримані в результаті синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту: економічного, соціального тощо. Окремо необхідно підкреслити, що надзвичайно неоднозначна при цьому методика розрахунку саме соціального ефекту.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000-2002.
2. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – 7-е изд., доп. – М.: Институт новой экономики, 2008. – 1472 с.

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.С. Ковалевська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Аудиторська діяльність є одним з найбільш складних і важких для належного регулювання видів діяльності, тому що вона включає в себе в тому числі винесення складних суджень на підставі дослідження великої кількості інформації в стислі строки.

Існуюча модель регулювання аудиторської діяльності, визначена у Законі України «Про аудиторську діяльність», була сформована у 1993 році. За останні роки в європейських країнах докорінно змінились принципи регулювання аудиторської діяльності. Нагальною стала потреба зближення національного законодавства з питань аудиторської діяльності до законодавства Європейського співтовариства, в тому числі до Директиви 2014/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р., що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС про обов'язковий аудит річних звітів та консолідованих звітів та Регламенту (ЄС) № 537/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р. щодо конкретних вимог стосовно обов'язкового аудиту суб'єктів господарювання, що викликають суспільний інтерес.

Зазначені документи є основними документами Європейського Союзу, які регулюють здійснення аудиторської діяльності в країнах Європейського економічного простору. З часу прийняття цих законодавчих актів в національне законодавство не було внесено змін, спрямованих на запровадження загальноєвропейських принципів суспільного нагляду за аудиторською діяльністю та системи забезпечення якості аудиторських послуг. Нагальною вимогою сьогодення постає адаптація законодавства України у сфері аудиту до загальноєвропейських норм.

Аналіз змісту законопроекту дає підстави стверджувати, що наслідком його прийняття стане повна зміна принципів та механізмів регулювання аудиторської діяльності та аудиторської професії, збільшення впливу державного органу (Міністерства фінансів України) на аудиторську діяльність.

Головною вимогою Директиви ЄС 43, яка на сьогоднішній день не реалізована в Україні, є створення системи суспільного нагляду за аудиторськими фірмами та аудиторами, що здійснюють аудит суб'єктів суспільного інтересу, якою має керувати компетентний орган, призначений державою, шляхом внесення змін у законодавство.

Також реформування потребує система сертифікації аудиторів. Інші вимоги Директиви ЄС 43 щодо організації реєстрації аудиторських фірм та аудиторів, застосування міжнародних стандартів аудиту, внутрішньої організації аудиторської фірми, забезпечення контролю якості, безперервного навчання аудиторів реалізовані в Україні через чинний Закон України «Про аудиторську діяльність» та регуляторні документи Аудиторської палати України.

Законопроектом Міністерства фінансів встановлюється залежність фінансового контролю, який здійснюється незалежними аудиторами та аудиторськими фірмами від Міністерства фінансів України, що, в свою чергу, створює реальну загрозу політичного впливу на аудиторську діяльність, а також створює підстави для виникнення корупційного ризику.

Негативний вплив прийняття закону матиме, і на тих суб'єктів господарювання, які користуються послугами аудиторських фірм в Україні. Норми законопроекту призведуть до звуження кола суб'єктів аудиторської діяльності, що призведе до монополізації аудиторського ринку. Монополізація, в свою чергу, призведе до суттєвого збільшення цін на аудиторські послуги. Враховуючи кризовий стан економіки, для представників малого та середнього бізнесу вони стануть недосяжними. Тобто, користувачі фінансової інформації втратять можливість отримувати незалежну думку щодо її відповідності реальному фінансовому становищу та чинним вимогам. Виключення становлять тільки великі підприємства зі сталим фінансовим станом.

На нашу думку, оптимальна модель органу суспільного нагляду насправді залежить від конкретних національних обставин. Орган суспільного нагляду ніколи не повинен вважати, що він представляє інтереси аудиторів, і його основна мета також не в тому, щоб представляти інтереси компаній, які наймають аудиторів. Замість того, робота органу суспільного нагляду полягає в тому, щоб захищати тих, хто користується та покладається на фінансову інформацію компаній, включаючи інвесторів, кредиторів, регуляторів та інших.

Ми вважаємо, що вся мета суспільного нагляду полягає в тому, щоб змінити стару систему, в якій аудитори регулювали самі себе, оскільки вважається, що вони надто часто діяли у власних інтересах, замість того, щоб забезпечувати якість аудиту та захистити громадськість. Реалізація Закону дозволить гармонізувати національне законодавство у сфері аудиту фінансової звітності й аудиторської діяльності із законодавством Європейського Союзу у відповідній сфері, сприятиме розвитку аудиторської діяльності в Україні, а також забезпечить покращення інвестиційної привабливості національної економіки.

Д.Л Пирогов, канд. техн. наук, доц (КрНУ, Кременчук)
І.В. Яценко, студ. (КрНУ, Кременчук)

РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних економічних умовах від розвитку аграрного сектора економіки залежать ключові показники економічного зростання, продовольчої безпеки та позиції держави на світовому ринку аграрної продукції. На сьогоднішній день в умовах розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів аграрний сектор відіграє провідну роль у розвитку національної економіки.

Незважаючи на наявні сприятливі природно-кліматичні умови, потужний ресурсно-виробничий потенціал і сформовані традиції господарювання сільського населення, вітчизняний агропромисловий комплекс (АПК) характеризується недостатньою ефективністю функціонування.

Дослідженням питань розвитку АПК України займалося багато вітчизняних науковців, зокрема: І.Ю. Грішова, Е.П. Качан, Л.Г. Ліпич, В.В. Немченко, Н.В. Прозорова, П.Т. Саблук, О.В. Шубравська, С.М. Бортнік.

Ознакою сучасного розвитку сільськогосподарських підприємств є організація виробничих процесів, яка сприяє відновленню еколого-економічного потенціалу агровиробництва, зменшенню його негативного впливу на навколишнє середовище, підвищенню родючості ґрунтів та їх якості, зменшенню забруднювальних викидів у атмосферу й водні ресурси, впровадженню новітніх технологій перероблення відходів та безвідходних технологій [1].

В табл. 1 зображено валову продукцію сільського господарства в Україні.

Таблиця 1

Валова продукція сільського господарства, млн грн [2]

Категорії господарств	2013	2014	2015	2016	Абсолютне відхилення 2016/2013
Валова продукція	16,8	246,4	51,2	239,3	22,5
З неї:					
– тваринництва	145,6	172,3	177,9	168,0	22,4
– рослинництва	70,2	73,2	73,3	71,3	1,1

Вітчизняний АПК займає передові позиції з експорту аграрної продукції на світовому ринку (за підсумками 2016 р. 1-ше місце за обсягом експорту соняшникової олії (3,3 млн т), 4-те місце за обсягом експорту кукурудзи (16,7 млн т), 5-те місце за обсягом експорту ячменю (2,3 млн т), все ж таки рівень ефективності його функціонування є низьким, а інноваційний потенціал недостатнім [1].

В сучасних умовах господарювання вирішальною умовою розвитку та стабільності підприємств є ефективність їх діяльності. Вітчизняний агропромисловий комплекс за досліджуваний період характеризується недостатнім рівнем ефективності функціонування, зокрема це викликано низьким рівнем активності суб'єктів аграрного сектора економіки України та зумовлено чинниками зовнішнього та внутрішньосистемного характеру.

Здійснення ефективної діяльності підприємствами аграрної сфери дасть змогу підвищити рівень їхньої конкурентоспроможності, зміцнити позиції на міжнародному ринку аграрних товарів та покращити ефективність виробничо-господарської діяльності загалом.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Валова продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.) за 2015 рік: статистичний бюлетень. Державна служба статистики України. – відповідальний за випуск О. М. Прокопенко, 2016. – С. 23–30.

С.А. Побігун, канд. екон. наук, доц. (ІФНТУНГ, Івано-Франківськ)
В.Б. Куян, магістр (ІФНТУНГ, Івано-Франківськ)

ПРОБЛЕМА КОМУНІКАТИВНОЇ ДЕВІАЦІЇ У МАРКЕТИНГОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Однією з ключових передумов ефективної взаємодії в середовищі маркетингу є кооперація адресанта й адресата, метою якої є обмін даними та вплив на свідомість реципієнта. Явище комунікативної девіації передбачає процес становлення аутизації, гіперкомунікативності, конформізму, псевдології та нарцисичної манери поведінки, які значною мірою перешкоджають ефективній реалізації маркетингової комунікаційної стратегії [3].

Успішність операційної діяльності комерційної структури в галузі маркетингу безпосередньо залежить від ефективності обміну інформацією, що застосовується для прийняття адміністративних рішень. Управлінські відомості здатні слугувати як вхідним ресурсом, так і кінцевим результатом. Відтак, маркетинговим ідеям притаманно генеруватися та поширюватися в результаті ефективно налагодженої комунікації [1].

Можна стверджувати, що комунікативний процес – це взаємодія, в рамках якої учасники намагаються досягнути визначених цілей. Інтерація у маркетинговому середовищі передбачає слідування відповідним настановам, зокрема, дотриманню лаконічності, чіткості, а також рольових шаблонів поведінки. Іншими словами, як відзначає Г.П. Грайс [2], зачасту спостерігається нехтування максим кількості, якості, релевантності, тощо, які становлять основу комунікативних девіацій, нереалізованих інформаційних цілей та невдач.

Максима кількості інформації є детермінантою обсягу переданих реципієнту даних. Її суть полягає в тому, що зміст сказаного повинен містити не менше змістових одиниць, ніж необхідно для досягнення заданої мети розмови, але і не більше. Максима якості відзначає, що інформація повинна бути істинною та дотримуватись таких принципів: не висловлювати тверджень, які вважаються хибними та не подавати ідей, на які немає достатньо підстав. Максима релевантності (відношення) є індикатором відхилення від теми комунікації. Максима способу (манери) слідує таким нормам: уникати незрозумілих тезисів та неоднозначності; бути лаконічним та організованим. Дотримання вище зазначених стандартів здатне забезпечити якісні результати маркетингових комунікацій.

Комунікативні девіації, що виникають внаслідок нехтування

максими кількості проявляються у недостатній інформативності повідомлення або навпаки надмірній кількості даних, що становить бар'єр в якісному сприйнятті сказаного. У комунікативних актах маркетологи зачасто не дотримуються норми насиченості змісту.

Надмірний обсяг даних у дискурсі робить його надто складним для опрацювання адресантами і спричиняє необхідність до конкретизації та зауважень, вияв негативної реакції комунікантами, що порушує принципи взаємодії та єдності. Постулат способу висловлення ідеї, тобто правило чіткого викладу інформації також неодноразово спостерігається у мовленні спеціалістів сфери маркетингу. Недбале ставлення до вибору граматичної структури, лексики висловлювання є причиною виникнення комунікативних девіацій та порушення максими способу.

Наочним прикладом маркетингових комунікативних девіацій, які виникають внаслідок недбалого ставлення до максимум релевантності та якості є ухилення маркетологом від надання відповіді на запитовану інформацію та спроби змінити тему розмови. Такий стратегічний прийом супроводжується використанням конфліктної комунікативної тактики та прояву зневаги до співрозмовника [4].

Таким чином, ефективна реалізація маркетингової стратегії передбачає практичне застосування принципів ведення якісного ділового спілкування, які значною мірою здатні знизити рівень ризику виникнення комунікативних збоїв та невдач. Порушення вище зазначених норм та стандартів схильне провокувати виникнення бар'єрів у досягненні комунікативної мети та, відповідно, реалізації успішних маркетингових заходів.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підруч. / Ф.С. Бацевич – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с. - (Серія «Альма-матер»).
  2. Грайс Г.П. Логика и речевое общение [Текст, пер. с англ.] / Г.П. Грайс // Грайс Г.П. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XVI. Лингвистическая прагматика. – М. : Прогресс, 1985. — С. 217–237.
  3. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К. : ВЦ «Академія», 2010.- 312 с. - (Серія «Альма-матер»).
  4. Dirven R. Cognitive Exploration of Language and Linguistics / R. Dirven, M. Verspoor. – Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1998. – 302 p.
- Є.С. Подаков**, канд. екон. наук, доц. (ДВНЗ «ХДАУ», Херсон)

С.С. Подаков, канд.екон.наук, доц. (ДВНЗ «ХДАУ», Херсон)
М.В. Козичар, канд.с.-г.наук, доц. (ДВНЗ«ХДАУ», Херсон)

АКТУАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ПОБУДОВИ СТРАТЕГІЧНО ОРІЄНТОВАНОГО КОНТРОЛІНГУ

Найбільш актуальними вимогами до ефективного сучасного бізнесу в Україні є: оперативність адаптування підприємства до постійно змінних умов господарювання та правильність прийнятих управлінських рішень щодо діяльності у відношенні стратегічної перспективи розвитку підприємства. Контролінг як інструмент менеджменту дає методологічну, методичну та інструментальну можливість вирішення питання інформаційного забезпечення процесу стратегічного управління діяльністю підприємства.

Практичні інструменти контролінгу та поєднання їх з сучасними технологіями прийняття управлінських рішень дають змогу відокремити потребу створення інформаційної системи контролінгу підприємства. Особливо гострою та актуальною дана проблема є для великих за своїми розмірами та диверсифікованих за напрямками своєї діяльності вітчизняних підприємств.

Стратегічний контролінг - орієнтована на ринок і конкуренцію концепція стратегічного управління, що забезпечує здійснення системи цілей організації за рахунок створення її конкурентної переваги за допомогою координації та інтеграції всіх функцій і об'єктів сучасного менеджменту.

Виходячи з завдань стратегічного контролінгу, в його завдання не повинен, безпосередньо, входити збір первинної інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище, а також підготовка первинної інформації для аналізу. Це повинно бути включено в компетенцію областей управління першого рівня на підприємстві. Для максимальної реалізації функції збору та аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища в кожній службі повинна бути створена посада аналітика, що займається відбором та аналізом інформації яка надходить. Для реалізації управлінських рішень на підприємстві повинна бути створена інформаційна система контролінгу - CIS (controlling information system), яка повинна дозволяти вирішувати чотири самостійні, але взаємопов'язані завдання стратегічного управління: вибір напрямків діяльності, основ та ідеології побудови організації, а також побудови стратегічних планів; визначення переліку контрольованих показників, які кількісно описують стратегічні цілі; контроль за досягненням запланованих показників;

прийняття управлінських рішень.

Тому CIS повинна включати в себе п'ять взаємопов'язаних підсистем:

1. Підсистему визначення привабливих для організації з точки зору досягнення конкурентної переваги стратегічних зон господарювання, виявлених у результаті первинного аналізу ринку. Побудову первинних стратегічних планів і сценаріїв розвитку СЗГ. Дана підсистема буде системою вибору напрямків діяльності та ідеології - SSAI (system selection activities and ideology).

2. Підсистему контрольних показників для забезпечення взаємозв'язку стратегічного і тактичного рівня управління підприємства - SBISTM (Subsystem benchmarks for interconnection strategic and tactical management).

3. Підсистему стеження, що забезпечує моніторинг змін підконтрольних показників у стратегічних зонах господарювання, складових ринкових портфелів, шляхом аналізу слабких та сильних сигналів з зовнішнього і внутрішнього середовища для обчислення фактичних значень підконтрольних показників у СЗГ. Дану підсистему зручно позначити як підсистему стеження та контролю стратегічних цілей - SMCST (subsystem monitor and control strategic targets).

4. Підсистему прийняття стратегічних рішень у контурі управління, що забезпечує аналіз відхилень і прийняття на основі аналізу управлінських рішень, щодо зміни стратегічних планів і сценаріїв у відповідності з появою відхиленнями або прийняття рішення з повторення стратегічного аналізу (вторинного запуску системи SSAI). Дану підсистему можна охарактеризувати системою прийняття стратегічних управлінських рішень з контур управління - SMSDAA (System management's strategic decision of anticipating actions).

5. Підсистему аналізу організаційних змін та перетворень у контурі стратегічного управління, що забезпечує довгострокову корекцію та адаптацію організаційної структури підприємства змінам системи інформаційного забезпечення діяльності - SAOCT (Subsystem analysis of organizational change and transformation).

Отже, загальна концепція стратегічно-орієнтованого контролінгу повинна базуватися на роботі інформаційної системи контролінгу - CIS (controlling information system). Така побудова інформаційної системи контролінгу дасть змогу формування механізму створення та утримання стійких конкурентних переваг у діяльності підприємства та прийняття швидких і адекватних управлінських рішень, щодо реалізації завдань стратегічного управління діяльністю.

Н.Л. Правдюк канд. екон. наук, проф. (ВНАУ, Вінниця)

М.В. Василець магістрант (ВНАУ, Вінниця))

ОБЛІК ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вперше поняття трансакційних витрат ввів у науковий обіг Р. Коуз. У своїй праці "Природа фірми" (1937 р.) він вважає, що трансакційні витрати — це витрати, які виникають при використанні цінового ринкового механізму. Цей вчений вважає, що без поняття трансакційних витрат неможливо зрозуміти, як працює економічна система та не можна проаналізувати її проблеми[1; с.11].

Особливий внесок у розвиток теорії обліку та вдосконаленню обліку трансакційних витрат в системі управління підприємством в Україні здійснили такі вчені як Бонарев В.В., Правдюк Н.Л., Пальчук О.В., та багато інших.

Трансакційні витрати як специфічний вид витрат суб'єктів господарювання розсіяні між витратами підприємства і знаходиться поза межами цілеспрямованого управлінського впливу, а це вимагає раціональних методів ведення обліку, управління та проведення аналізу витрат [3; с.63].

Складність відображення деяких видів трансакційних витрат в системі рахунків бухгалтерського обліку пов'язана з тим, що частина цих витрат не може бути достовірно оцінена, оскільки носить ймовірний або очікуваний характер. Аналіз сутності трансакційних витрат показує, що в їх складі велика питома вага нерегулярних, специфічних, неконтрольованих витрат, які мають ймовірний або очікуваний характер.

В організації обліку витрат підприємства доцільно здійснювати процес управління трансакційними витратами. Таке управління цими витратами, будучи одним з основних факторів управління, забезпечить якісне управління підприємством загалом, що дасть змогу залишатися суб'єкту господарювання конкурентоспроможним і займати стійку позицію на ринку праці [2; с.22-23].

Проблема облікового відображення трансакційних витрат на рахунках бухгалтерського обліку полягає у тому, що в кожному обліковому об'єкті закладена частина трансакційних витрат. Крім того, трансакційні витрати присутні в усіх видах діяльності підприємства і тому їх облік повинен здійснюватися з використанням відповідних рахунків усіх видів діяльності. Для відображення в обліку

трансакційних витрат можна у вигляді субрахунків до відкритого нами рахунку 99 «Трансакційні витрати» (табл. 1).

Таблиця 1

Рахунок 99 «Трансакційні витрати»

Назва рахунку	Назва субрахунку
1	2
991 «Витрати на пошук»	9911 «Витрати часу і ресурсів»
	9912 «Втрати від недосконалості інформації»
	9913 «Витрати на рекламу, маркетинг»
992 «Витрати на ведення переговорів»	9921 «Витрати на переговори»
	9922 «Витрати на консультаційні послуги»
	9923 «Витрати на укладання та обслуговування угод»
993 «Витрати на вимірювання»	9931 «Витрати на спецтехніку»
	9932 «Витрати на стандартизацію»
994 «Витрати по забезпеченню права власності»	9941 «Витрати на утримання судів»
	9942 «Витрати від неякісної специфікації прав власності»
995 «Витрати від опортуністичної поведінки»	9951 «Витрати на запобігання умисного порушення умов контракту»
996 «Витрати зах. від 3х осіб»	9961 «Витрати від інших осіб, які претендують на частку користі угоди»
997 «Витрати моніторингу»	9971 «Витрати на контроль»

Сформовано автором на основі джерела [2].

Таким чином, проблема обліку трансакційних витрат залишається відкритою, незважаючи на те, що рівень даних витрат в Україні є досить значним, а отже потребує відповідної організації управління даними витратами. Належно організований облік трансакційних витрат дозволить вирішити питання їх оптимізації та забезпечити таким чином суттєві резерви підвищення ефективності господарської діяльності.

Список використаної літератури:

1. Бонарев В.В. Теоретичні засади управління трансакційними витратами для ефективного розвитку підприємства / Екон. наука – 2017 – №5 – С. – 10-14.
2. Пальчук О.В. Проблеми формування інформаційного забезпечення управління трансакційними витратами в системі бухгалтерського обліку / Економіка – 2015 – Випуск 1-2 – С. 18-24.
3. Правдюк Н.Л. Якість облікової інформації: сутність та методика оцінки / Н. Л. Правдюк, М. В. Правдюк // Облік і фінанси. - 2016. - № 2. - С. 57-64.

Н.Л. Правдюк, д-р. екон. наук, проф. (ВНАУ, Вінниця)
І.В. Ковальчук, магістрант (ВНАУ, Вінниця)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Фінансові інвестиції на сьогодні відіграють надзвичайно важливу роль в економічній системі розвинених країн світу, що зумовлює необхідність забезпечення ефективного управління інвестиційними процесами на підприємствах. Основою такого управління на рівні підприємства є своєчасна та достовірна інформація, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Залучені довгострокові інвестиції у виробництво продукції та збут забезпечують конкурентність підприємства, знижують витрати, підвищують якість та обсяги реалізації. Тому актуальність проблеми обліку довгострокового інвестування значною мірою визначається налагодженням дієвої структури управління з метою отримання максимального ефекту в умовах недостатньої кількості інвестиційних проєктів.

Облік фінансових інвестицій на підприємствах та надання користувачам інформації про них, у фінансовій звітності, повинні відповідати вимогам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [1], де зазначено, що довгострокові фінансові інвестиції включають: інвестиції, що утримуються для їх погашення; інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства; інвестиції в спільну діяльність та інші фінансові інвестиції. Довгостроковими вважають фінансові інвестиції на період понад один рік, а також всі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані у будь – який момент [2].

Для забезпечення ефективного інвестиційного процесу на підприємстві важливе значення має визначення джерел фінансування довгострокових інвестицій. Джерелами довгострокових інвестицій можуть бути власні кошти організації, позикові кошти, бюджетні асигнування і спонсорські надходження від інших організацій. Тому, інвестиційні рішення можуть прийматися лише за наявності відповідних фінансових джерел. У протилежному разі інвестор може стати неплатоспроможним з усіма наслідками, які з цього випливають.

Для обліку довгострокових інвестицій використовується рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» [3]. На нашу думку, для обліку довгострокових фінансових інвестицій слід виокремити субрахунки третього порядку (табл.1), що забезпечать обліковою

інформацією управлінські потреби для оперативного аналізу довгострокових інвестицій відповідно і за джерелами фінансування.

Таблиця 1

Витяг з робочого плану рахунків в частині обліку довгострокових фінансових інвестицій

Синтетичні рахунки (рахунки 1-го порядку)		Субрахунки (рахунки 2-го порядку)		Субрахунки 3-го порядку (за джерелами фінансування)	
код	назва	код	назва	код	назва
14	Довгострокові фінансові інвестиції	141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	141.1.1	Амортизаційні відрахування
				141.1.2	Статутний капітал
				141.1.3	Додатковий капітал
				141.1.4	Резервний капітал
				141.2.1	Кредити банків
				141.3.1	Спонсорські надходження
		141.4.1	Цільове фінансування		
		142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	142.1.1	Спонсорські надходження
				142.2.1	Кредити банків
		143	Інвестиції непов'язаним сторонам	143.1.1	Фонди спеціального призначення
				143.2.1	Статутний капітал

Такий порядок обліку та регулювання інвестиційної діяльності дасть змогу управлінцям визначити напрям та ефективність використання коштів. Таким чином, робочий план рахунків підприємства повинен гарантувати таку організацію обліку, щоб облікові реєстри велись систематизованим способом, дані рахунків гарантували в повній мірі складання фінансових звітів, а також, щоб ці дані можна було використовувати для управлінських потреб підприємства.

Література

1.П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 року № 91.],

2.Жигайло Т.П. Організація обліку фінансових інвестицій на підприємствах / Т.П. Жигайло // Науковий блог. – Національний університет «Острозька академія». – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/201>

3.Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

К.Й. Пугачевська, канд. екон. наук, доц. (*МДУ, Мукачєво*)

К.С. Пугачевська, канд. екон. наук, ст. викл. (*КНТЕУ, Київ*)

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Інновації в системі управління - це впроваджені та вдосконалені організаційно-технічні рішення адміністративного, комерційного та іншого характеру, що призводять до зміни форми реалізації взаємодії та розвитку відносин управління, виражених у законах і принципах менеджменту, а також у меті, функціях, структурі, методах і процесі управління.

Актуальними є створення інтегрованої системи управління, що формується на основі системного підходу до управління підприємством, що дозволяє поєднати у єдине ціле різні аспекти діяльності, які у підсумку суттєво впливають на діяльність усієї організації. Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з ризиками, які визначають розмір основних втрат [1, с. 38].

Можливі різні шляхи, рівні та способи інтеграції систем менеджменту. Зокрема науковцями університету Санта Галлен (Швейцарія) запропоновано три способи об'єднання автономних систем менеджменту в інтегровану систему: додавання, злиття та інтеграція. При додаванні до загальної системи управління, автономні системи менеджменту функціонують окремо, їх описують в окремих документах, суперечливі компоненти автономних систем коригуються. Цей спосіб об'єднання є першим кроком до формування інтегрованої системи менеджменту. При злитті за основу (ядро) інтегрованої системи менеджменту вибирають одну з автономних систем. За основу такого об'єднання доцільно прийняти систему менеджменту, побудовану на базі стандартів ISO серії 9000. При інтеграції розробляється єдина універсальна система менеджменту для підприємства, у якій спочатку закладається виконання вимог міжнародних стандартів [2, с. 48–49].

Необхідно відзначити, що більшість публікацій, представлених як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі, описують елементи методології формування інтегрованої системи управління, заснованої тільки на трьох стандартах, що накладає певні обмеження на використання даних напрацювань.

У зарубіжній літературі серед ряду робіт по даній темі найбільш повними і науково обґрунтованими є:

1. Загальнодоступні технічні умови, розроблені Британським інститутом стандартів (BSI) PAS 99: 2006. «Технічна специфікація загальних вимог системи менеджменту, як структура для інтеграції» ("Specification of common management system requirements as a framework for integration");

2. Об'єднаний стандарт Австралії і Нової Зеландії AS/ NZS 4581: 1 999. «Інтеграція систем менеджменту - Керівництво для приватних, урядових і громадських організацій» ("Management system integration - Guidance to business, government and community organizations").

При цьому необхідно зазначити, що PAS 99: 2006 містить уніфіковані вимоги до інтеграції систем менеджменту без розкриття даних вимог в контексті загальних підходів і принципів формування ІСМ. У свою чергу, AS/NZS 4581: 1999 містить настанови щодо використання ряду елементів і принципів інтеграції систем менеджменту в контексті тільки трьох стандартів без розгляду їх в аспекті практичного застосування.

Таким чином, від інтеграції систем управління можна очікувати наступні основні вигоди для бізнесу: покращене планування і підвищення ефективності діяльності; забезпечення цілісного підходу до управління ризиками; менша ступінь конфліктності між системами; зменшення дублювання і бюрократії; велика результативність і ефективність внутрішніх і зовнішніх аудитів; використання перспективних можливостей поліпшення; економія ресурсів; поліпшення взаємин з зацікавленими сторонами; підвищення якості інформації для прийняття рішень; зростання ділової репутації та підтримка з боку засновників.

Література:

1. Інтегровані системи менеджменту організації. Особливості, проблеми і шляхи вирішення [Текст] / В. Корешков, В. Назаренко, М. Кусакін, І. Осмола // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2007. – №1. – С. 54-61.

2. Буряк Р. І. Інтегрована система менеджменту як основа забезпечення сталого розвитку підприємства аграрного сектору України / Р. І. Буряк // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. - 2015. - № 3-4. - С. 36-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2015_3-4_

К.І. Редченко, д-р. екон. наук, проф. (ЛТЕУ, Львів)

О.І. Станкевич, асп. (ЛТЕУ, Львів)

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА: СУЧАСНА ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Професійне судження бухгалтера та різноманітні чинники, які можуть на нього впливати, протягом років залишаються важливою темою наукових досліджень. Бухгалтерський облік, який на початку ХХІ ст. розвивається як інтегрована соціо-технічна, економіко-правова та інформаційна діяльність, все частіше використовує професійне судження для прийняття рішень та підготовки фінансової звітності. У цьому контексті важливість професійного судження підкреслюють численні зарубіжні та вітчизняні дослідники з обліку і аудиту (Т. С. Допнік, С. О. Ніколаєва, К. Ноубз, К. Патель, О. А. Пятов, С. П. Роув, Я. В. Соколов, Л. З. Шнейдман). Крім того, сучасні стандарти бухгалтерського обліку часто оперують такими поняттями, як «імовірність» чи «більш імовірно, ніж ...», що вимагає від професійних бухгалтерів широко застосовувати інтерпретації та судження [1, 2]. Професійне судження також тісно пов'язане з вимірюванням і визнанням. Зокрема, в тих країнах, де національна модель бухгалтерського обліку приділяє багато уваги визначенню справедливої вартості активів, професійне судження бухгалтера застосовується частіше і має відносно більшу вагу, ніж в країнах, які тяжіють до історичної собівартості та сповідують обліковий «консерватизм».

Зростання складності економічних процесів, в яких практикує бухгалтер бере участь, прямо впливає на характер його професійних суджень. В індустріальну епоху судження бухгалтера були, переважно, аналітичними (за термінологією Іммануїла Канта), тобто такими, коли дослідник, застосовуючи логічний аналіз, практично не виходив за межі предмету дослідження. В умовах сучасного постіндустріального суспільства та розвитку інновацій більшого значення набувають синтетичні професійні судження, для висловлення яких професіонал повинен виходити за межі предмету дослідження і звертатися до зовнішньої щодо цього предмету інформації. Більше того, суб'єктність професійного судження все частіше змінюється з індивідуальної на колективну, коли судження є продуктом спільних зусиль групи осіб, професійної спільноти чи певної організації.

Такий підхід до висловлення професійних суджень є

характерним не лише для сфери бухгалтерського обліку та аудиту. Модель постіндустріального суспільства, що базується на економіці знань, потребує високого ступеня самостійності і незалежності рішень у найрізноманітніших сферах людської діяльності. Як зауважує А. Бхїде, індустрія високих технологій, як і динамічна економіка в цілому, неможлива без незалежної, самостійної думки та суджень, які враховують особливості ситуації [3, с. 44-45].

У сфері бухгалтерського обліку професійні судження можуть належати до різних рівнів створення інформаційної цінності для користувачів. Першим рівнем є рівень облікової політики та підготовки фінансової звітності; другий рівень стосується аудиту та іншого надання впевненості; третій – рівень професійного нагляду та державного регулювання.

Зокрема, застосування професійного судження при підготовці фінансової звітності може охоплювати такі питання:

- вибір стандарту обліку, яким потрібно керуватися;
- використання відповідного стандарту;
- дії у випадках, коли вирішення проблеми згідно стандарту неможливе (або немає відповідного стандарту для ситуації, що розглядається);
- подання, класифікація та розкриття інформації у фінансовій звітності;
- визначення та грошова оцінка показників, які повинні бути включені у фінансову звітність;
- достатність обґрунтування тверджень фінансової звітності.

Професійні судження у сфері аудиту стосуються як питань оцінки застосування МСФЗ (чи інших стандартів обліку) особами, відповідальними за підготовку фінансової звітності, так і виконання безпосередньо аудиторської роботи. Зокрема, предметна сфера професійних суджень в аудиті охоплює такі теми, як прийняття завдання, суттєвість, аудиторська вибірка, планування аудиторських процедур, оцінка виявлених викривлень, обґрунтування аудиторського висновку тощо.

Професійні судження на рівні нагляду і регулювання охоплюють ті параметри підготовки фінансової звітності та проведення її незалежної оцінки (аудиту), які прямо не визначені законодавством і нормативною базою. При цьому діапазон професійних суджень на кожному з названих вище рівнів з кожним роком стає все ширшим, а рішення, які приймаються на їх основі, – більш складними і комплексними.

Це пояснюється тим, що світова економіка, а разом з нею і

бухгалтерський облік, поступово лібералізуються і відходять від прескриптивної концепції регулювання. Сучасна облікова діяльність чим далі, тим більше визначається принципами, а не правилами, а за цих умов основою для прийняття управлінських рішень є, насамперед, професійні судження фахівців, їх здатність мислити, аналізувати та робити обґрунтований вибір в умовах невизначеності.

Література:

1. Patel C. A comparative study of professional accountants' judgments / C. Patel. – Amsterdam; Oxford: Elsevier, 2006. – Vol. 15. – 220 p.
2. Chand P. The Influence of Culture on Judgments of Accountants in Fiji / P. Chand, M. White // Australian Accounting Review. – 2006. – Vol. 16 (38). – P. 82-88.
3. Bhide A. The Big Idea: The Judgment Deficit / A. Bhide // Harvard Business Review. – 2010. – Vol. 88. – September. – P. 44-53.

Н.М. Савченко, канд екон. наук, доц. (*ЖНАЕУ, Житомир*)

Р.О. Савченко, канд. екон. наук, доц. (*ЖНАЕУ, Житомир*)

ОЦІНКА СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Оцінка системи управлінського контролю забезпечує об'єктивний, справедливий та точний вимір ефективності діяльності суб'єкта господарювання протягом певного періоду на основі використання інноваційних методів та процедур за для досягнення поставленої мети. Ця оцінка є професійним судженням суб'єктів управлінського контролю і полягає у виникненні можливості регулювання економічних цілей та поведінки адміністративного персоналу всіх рівнів управління шляхом використання системи оцінювання. Оцінка системи управлінського контролю сприяє чіткому окресленню його цілей, а не лише цілей системи управління, до тих пір поки стратегічні та поточні цілі суб'єкта господарювання не будуть досягнуті.

Як засіб впливу на систему управління, оцінка системи управлінського контролю включає в себе: елементи стратегічного планування, встановлення критеріїв оцінки (відбір критеріїв оцінки, встановлення стандарту критерію та методики розрахунку критеріїв),

процедури та методи оцінки, звітні форм, а також системи винагород або ж покарань. Основними характеристиками системи оцінки управлінського контролю є комплексний підхід до процесу перевірки саме результатів діяльності, із особливим акцентом на результати, а не процесі. З точки зору ієрархії системи управління, оцінка включає в себе оціночний контроль менеджерів вищого та середнього рівнів, а також молодших менеджерів. Зміст же системи управління включає в себе оцінки: економічної ефективності діяльності, системи управління, якості роботи, технічної складової, а також оцінку ефективності виконання поставлених завдань.

Оцінка системи управлінського контролю повинна співвідноситись із метою контролю системи управління, яка полягає у підтриманні бажаного рівня рентабельності та ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Результативність системи оцінки проявляється в тому, що керівники та працівники підприємства взаємопов'язані власною ефективністю праці. Переваги в досягненні поставлених завдань при цьому мають бути на однаковому рівні для всіх, адже це дасть змогу мобілізувати ініціативу та реалізувати потенціал персоналу, регулювати їх поведінку та сприяти досягненню індивідуальних та колективних цілей.

Також до переваг оцінки системи управлінського контролю можна віднести і те, що не дивлячись на чіткість встановлених цілей суб'єкта господарювання, можна досягти певною мірою їх гнучкості. Таким чином адміністративний персонал та працівники підприємства відіграють свою суб'єктивну роль в процесі досягнення цілей. Що стосується недоліків, то тут слід відмітити, оцінка системи контролю не сприяє оперативному виявленню та виправленню відхилень в ході використання контрольних процедур. У порівнянні, наприклад, із бюджетуванням оцінка системи контролю має більш високий рівень.

Ефективність системи оцінки стає можливою лише за умови функціонування стимулювання, як засобу спонукання учасників до продуктивної праці за для створення суспільного продукту. Стимулювання мотивує, спрямовує, підтримує на належному рівні та регулює поведінку співробітників підприємства з метою досягнення цілей як індивідуальних, так і суб'єкта господарювання в цілому, шляхом використання відповідних стимулюючих важелів та забезпечення належних умов праці. Стимул визначає необхідність створення умов, які б спонукали, шляхом використання певних засобів та професійних якостей, досягнення бажаної мети.

Як засіб управління підприємством система стимулювання повинна враховувати показники стратегічного планування,

окреслювати способи стимулювання, обмеження стимулів та посилення на оцінку ефективності. Основними характеристиками стимулюючої функції управлінського контролю є орієнтація на запити контролю та координація дій заінтересованих сторін. З точки зору ієрархії управління, система стимулювання включає в себе наявність стимулів починаючи від власників, топ-менеджерів до керівників нижчого рівня.

Мета стимулюючої функції управлінського контролю повинна бути взаємоузгоджена із цілями системи управління, які переважно полягають у досягненні бажаного рівня рентабельності та економічної ефективності. Якщо конкретизувати, то найбільша цінність для підприємства від використання системи стимулювання в межах управлінського контролю, полягає у координації дій та виокремлення завдань керівників та власників суб'єкта господарювання.

Таким чином, оцінка системи управлінського контролю потребує наявності високих професійних якостей персоналу підприємства, формування належного рівня корпоративної культури та філософії, сприйняття адміністративним персоналом та працівниками системи оцінки, як засобу досягнення поставлених цілей.

Ю.В. Самойлик, канд. екон. наук, доц., докторант *(Полтавська державна аграрна академія, Полтава)*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах глобалізації економіки та посилення глобальної конкуренції у всіх соціально-економічних аспектах господарювання виникають нові умови розвитку агропродовольчого ринку. Перед Україною формуються виклики щодо завоювання сприятливих ринкових позицій як в національному, так і в глобальному масштабі. Агропродовольчий сектор є базовою структуроутворюючою складовою національної економіки. Аграрна сфера є провідною в національному масштабі, при цьому, є експортоорієнтованою і займає вагомe місце в зовнішньоторговельному балансі України. Глобалізаційний розвиток зумовлює потребу змін національних умов управління агропродовольчим ринком, при цьому, необхідно

враховувати: посилення інтеграційних процесів у світі; високий рівень інформатизації усіх сфер життєдіяльності; зростання чисельності населення і, як наслідок, підвищення потреб, а отже, і попиту на продовольство; підвищення світових цін на продовольчі товари; перерозподіл агропродовольчого ринку між провідними виробниками; нові вимоги до якості продукції і технологій; посилення науково-технічного прогресу в агропродовольчій сфері; зменшення доданої вартості сільського господарства у ВВП розвинутих країн світу у зв'язку із розвитком інших високотехнологічних сфер.

Концепція управління розвитком національного агропродовольчого ринку має враховувати закордонний досвід та його вплив на глобалізаційні процеси. На думку Т.О. Зінчук, засновуючись на перевагах економіки відкритого типу та активній державній підтримці, європейський агробізнес надає можливість сільськогосподарським товаровиробникам реалізувати свій потенціал у виробництві високорентабельної продукції та досягати конкурентних переваг на зовнішньому ринку [1, с. 96]. При цьому, важливим напрямком управління розвитком агропродовольчого ринку є підвищення ефективності використання внутрішнього потенціалу, насамперед на інноваційній основі, що підкреслює група науковців [2]:

Серед напрямків інноваційного розвитку аграрного сектора слід визначити такі: 1) створення та впровадження у виробництво високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, нових порід тварин і птиці; 2) стимулювання агроекологічної діяльності, зокрема розвитку альтернативного органічного агровиробництва; 3) формування високоосвічених професійних кадрів [4, с. 10]. Проблеми та перспективи розвитку агропродовольчого ринку України проявляються в таких особливостях:

1. Природно-кліматичний та територіальний потенціал дозволяє виробляти значні обсяги сільськогосподарської продукції, разом з тим, зміни клімату вимагають удосконалення технологій, пристосування сільського господарства до нових природно-кліматичних умов.

2. Домінування сировинного сільськогосподарського виробництва, необхідність створення нових та розвиток існуючих переробних потужностей.

3. Низький рівень розвитку соціально-економічної інфраструктури агропродовольчого ринку, маркетингово-логістичних та інформаційно-консалтингових систем.

4. Незбалансований галузевий розвиток в агропродовольчій сфері. Галузь рослинництва в Україні здійснила крок вперед, порівняно із тваринництвом за такими показниками, як рівень

автоматизації та інтенсифікації виробництва, частка ручної праці, орієнтація на експорт, продуктивність, рівень витрат, прибутковість.

5. Незадовільний стан національних сфер з виробництва основних і оборотних засобів (відсутність підприємств з виробництва техніки відповідної якості та потужності порівняно із закордонною; нерозвинена селекційна справа, що зумовлює необхідність придбання гібридів, що дають лише одну репродукція, за високими цінами).

6. Посилення антропогенного навантаження на середовище, загострення екологічних проблем, виснаження ґрунту, нівелювання екологічної складової агропромислового виробництва.

7. Монополізація агропродовольчого ринку, невизначений статус різних форм господарювання в аграрній сфері.

8. Недосконалість державного регулювання аграрної сфери та, зокрема, нормативно-правової бази, невідповідність національних стандартів міжнародним.

Список використаних джерел

1. Зінчук Т.О. Кон'юнктура європейського аграрного ринку: тенденції та перспективи для України / Т.О. Зінчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2(4). – С. 96-105.

2. Саблук П. Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. - №12. – С. 3-13.

А.І. Сіфурова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Успішний розвиток та функціонування сучасного торговельного підприємства визначається ефективністю взаємодії елементів системи управління всередині суб'єкта господарювання, а також самого підприємства із зовнішнім середовищем. Важливим напрямом вдосконалення загальної системи управління підприємством роздрібної торгівлі є побудова ефективної системи управління його оборотним капіталом, який є джерелом фінансування складових елементів оборотних активів, раціональне використання яких суттєво впливає на рівень фінансової стійкості й ефективності фінансово-

господарської діяльності торговельних підприємств.

Стратегічним завданням побудови ефективної системи управління оборотним капіталом торговельного підприємства є здійснення управлінського впливу на процеси формування капіталу з власних та позикових джерел, розміщення їх в різні частини оборотних активів та використання в процесі здійснення торговельно-господарської діяльності. Від цього залежить покращення позицій підприємств торгівлі в конкурентній боротьбі, їх стабільне функціонування та динамічний розвиток в сучасних ринкових умовах.

Під «системою» в зарубіжній та вітчизняній економічній літературі розглядається сукупність елементів, які знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності один від одного, утворюючи певну єдність. До визначальних принципів системного підходу відносяться: цілісність, структурність, пропорційність, взаємозалежність системи і зовнішнього середовища, ієрархічність, множинність описів кожної системи, збалансованість, безперервність в управлінні, онтогенез, композиція, інтеграція, інформованість, стійкість.

Внутрішньою складовою системи управління є «процес», який трактується економістами як серія безпосередніх взаємопов'язаних дій. Ці дії, кожна з яких сама по собі вже є процесом, значною мірою визначають успіх управлінської діяльності. Процесний підхід до управління забезпечує координацію взаємопов'язаних безперервних дій, таких як планування, прогнозування, організація процесів, мотивування, стимулювання, моніторинг, облік та контроль, регулювання, координація робіт. Складовими процесу є операції та функції. Операція є дією, яка необхідна для виконання роботи, види діяльності формують функції.

Торговельне підприємство можна розглядати як складну економічну систему, яка забезпечує тісний зв'язок між сферами виробництва і споживання товарів завдяки виконанню своїх класичних посередницьких макро- та мікроекономічних функцій.

Все це обумовлює необхідність ефективного управління оборотним капіталом торговельного підприємства, достатній обсяг якого є основою його успішного функціонування та фінансового забезпечення торговельно-господарської діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками, страховими й іншими організаціями та подальшого економічного зростання.

Сутність системного підходу до управління оборотним капіталом торговельного підприємства полягає в наступному: формулювання цілей та встановлення їхньої ієрархії до початку діяльності, пов'язаної з управлінням; отримання максимального

ефекту, тобто досягнення поставлених цілей при мінімальних витратах за допомогою порівняльного аналізу альтернативних шляхів і методів досягнення цілей і здійснення відповідного вибору; кількісна оцінка цілей, методів і засобів їхнього досягнення, заснована не на часткових критеріях, а на широкій і всебічній оцінці всіх можливих і запланованих результатів діяльності.

Система управління торговельним підприємством охоплює такі складові: зовнішнє оточення, що включає вхід і вихід системи, зв'язок із зовнішнім середовищем і зворотний зв'язок; внутрішню структуру, як сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують процес впливу суб'єкта управління на об'єкт, переробку входу у вихід і досягнення цілей системи. Внутрішньою складовою системи управління оборотним капіталом є «процес» як серія послідовних взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій.

У системі управління торговельним підприємством можна виділити такі взаємопов'язані процеси, які забезпечують рух, трансформацію та використання оборотного капіталу: процеси, пов'язані з формуванням та мобілізацією коштів з власних та позикових джерел для формування оборотного капіталу; процеси, пов'язані з розміщенням оборотних коштів в оборотні активи підприємства (товарні запаси, грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторську заборгованість); процеси, пов'язані з використанням складових оборотних активів в операційній, інвестиційній, фінансовій діяльності торговельного підприємства; процеси, пов'язані з реалізацією товарів та поверненням вкладених коштів на розширеній основі; процеси, пов'язані з новими вкладеннями оборотного капіталу у подальшу фінансово-господарську діяльність торговельного підприємства.

Т.М. Сльозко, канд. екон. наук, доц. (*КНУТД, Київ*),
Р.В. Мошковецька, магістрант (*КНУТД, Київ*)

ВИРОБЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ВИТРАТ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах забезпечення сталого розвитку економіки важко переоцінити те значення, що має інформація про витрати, яка формується у системі управлінського обліку. Це пояснюється тим, що витрати є важливою складовою собівартості продукції, стаючи певною мірою одним із основних ціноутворюючих факторів, який значно впливає на процеси, що відбуваються у суб'єктів господарювання. Ці питання завжди знаходяться під пильним поглядом науки, тому важливим моментом є вироблення концептуального підходу до побудови інформаційної моделі витрат, яка формується у системі бухгалтерського обліку.

Таке вироблення ґрунтується на логіці дослідження проблем, пов'язаних із місцем обліку, контролю та аналізу витрат в управлінській системі суб'єкта господарювання, що може бути представлено у двох блоках. Перший блок являє собою вироблення концепції (1), другий – методику її реалізації (2). Вироблення концепції потребує у першу чергу сформулювати ту ключову мету, від якої в подальшому буде залежати поведінка об'єкту управління, яким у нас є витрати, у загальному управлінському циклі. Ця мета, з одного боку, має бути орієнтована на цілі оперативного, поточного і стратегічного управління витратами а, з іншого, має створювати умови для інформаційного забезпечення усіх функцій управління витратами: планування, обліку, контролю, аналізу і регулювання.

Формування мети при виробленні концепції (1) базується на наступних елементах: (1.1) вироблення цільової направленості функції обліку витрат в системі управління суб'єкта господарювання; (1.2) визначення основних завдань обліку витрат; (1.3) визначення місця обліку витрат у загальній системі управління суб'єкта господарювання; (1.4) побудова інформаційної моделі обліку витрат, яка забезпечить управління різних рівнів і рангів необхідною інформацією, що міститься в інформаційній моделі.

Блок реалізації концепції (2) включає: (2.1) побудову моделі послідовності організації бухгалтерської процедури з обліку витрат; (2.2.) вибір організаційних форм обліку витрат, котрі в найбільшій мірі узгоджувались би з цілями системи управління витратами; (2.3) розробка завдань з організації обліку витрат в галузі реалізації

концепції; (2.4) розміщення функції обліку витрат в організаційній структурі суб'єкта господарювання; (2.5) формування організаційних форм облікового апарату, найбільш ефективного для збору, реєстрації, систематизації та деталізації інформації (про витрати у тім числі), необхідної зацікавленим користувачам.

Блоки обґрунтування концепції (1) й методики її реалізації (2) органічно взаємозв'язані. На етапі реалізації, особливо при структуризації об'єкту, виробленні його цілей і задач, котрі найкращим чином були б використані у системі управління витратами, важливе місце займають інформаційні моделі витрат, у яких на основі облікових даних показані окремі ознаки чи характерні риси витрат за їхньою класифікацією (3). Для нашого дослідження класифікація включає ті ознаки об'єкту витрат, які використовують різні відділи управління суб'єкта господарювання для різних цілей: обліку загалом та управлінського зокрема; контролю та аналізу витрат; планування та прогнозування витрат.

Така класифікація детально розроблена Матюшиною Ю.В. та викладена у її статті [1]. Проаналізувавши різні класифікації витрат, вона сформулювала основні принципи їх класифікації: (3.1) орієнтація на визначений клас (групу) управлінських завдань; (3.2) відображення галузевої специфіки; (3.3) врахування характеру, організаційної і фінансової структури виробництва та управління; (3.4) єдність класифікацій для цілей планування, обліку, аналізу і контролю витрат; (3.5) взаємозв'язок класифікаційних ознак між собою; (3.6) комплексне використання в управлінні витратами всіх класифікаційних ознак.

Ця класифікація найкраще вписується у поставлене нами завдання вироблення концепції інформаційної моделі витрат, оскільки дає змогу її реалізувати в напрямку використання витрат для визначення планової і фактичної собівартості продукції (робіт, послуг); оперативного регулювання витратами з метою постійного отримання прибутку підприємством; забезпечення керівників різних рівнів і рангів необхідною інформацією про витрати для підтримання ефективної діяльності суб'єкта господарювання.

Література:

1. Матюшина Ю.В. Класифікація витрат як передумова організації управління підприємством // Економіка і регіон. – 2013. – № 2 (39). – С. 98-103 // [Ел.рес.]: Реж. доступу: file:///D:/Downloads/econrig_2013_2_19.pdf

А. Г. Соболева, канд. экон. наук, доц. (*ХНУГХ им. А.Н. Бекетова, Харьков*)

Е. А. Бородина, студ. (*ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, Харьков*)

ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ: СУЩНОСТЬ, ВИДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ

Постановка проблемы. Эффективное управление современным предприятием нуждается в информационных системах управления. Отсутствие управленческого опыта, а кроме того и финансовых ресурсов для формирования такой системы является главной проблемой в частности для предприятий Украины. Понятие информационной системы трактуется во многих научных источниках, но, несмотря на это, требует уточнения.

Анализ последних исследований и публикаций. Термин "система" происходит от греческого слова "systema" и означает целое, составленное из частей, соединение. Система представляет собой комплекс элементов и их свойств, взаимодействие между которыми приводит к появлению качественно новой целостности. [1, с. 361]. По мнению В.Пономаренко, целью информационной системы является производство информации для использования управленческим аппаратом. Соответственно она обеспечивает накопление, передачу, хранение, обработку, обобщение и конкретизацию информации. [2, с.28]. Н.Ревенко отмечает, что система информации является организованной совокупностью данных о внутренних и внешних условиях производства и их желаемое состояние [3, с.177].

Таким образом, после анализа понятия «информационные системы» мы можем предложить собственное трактование: информационные системы – это совокупность элементов, находящихся во взаимодействии друг с другом, которые представляют из себя целостность и служат для обработки, хранения и детализации информации.

В. Сытник, Т. Писаревская, Н. Ерёмина, О. Краевая выделяют такие информационные системы [4, с. 42–43];:

1) по уровню или сфере деятельности: государственные, территориальные (региональные), отраслевые, объединения предприятий или учреждений, технологических процессов;

2) по уровню автоматизации процессов управления: информационно-поисковые, информационно-справочные, информационно-управленческие, системы поддержки принятия решений,

интеллектуальные и т.д.;

3) по степени централизации обработки информации: централизованные, децентрализованные, информационные системы коллективного использования;

4) по степени интеграции функций: многоуровневые с интеграцией по уровням управления, многоуровневые с интеграцией по уровням планирования и др.

Информационные системы управления на предприятии формируются на основе таких принципов:

1. Прямое участие руководителей всех уровней иерархической структуры предприятия, только в этом случае будет принята во внимание вся необходимая информация, а таким образом эффективность такой системы будет выше.

2. Полнота, ясность и однозначность для восприятия.

3. Гибкость, адаптация к разным стилям управления.

4. Информационная безопасность.

Заключение. Таким образом, анализ последних исследований и публикаций дал возможность сформулировать собственное определение термина «информационные системы», кроме того выделены основные принципы формирования информационных систем на предприятии.

Список использованных источников.

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: ...С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

2. Інформаційні системи і технології в економіці: Посібник для студентів ВНЗ / За ред. Пономаренка В.С. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 544 с

3. Ревенко Н.Г. Управління ресурсами промислових підприємств в умовах перехідного періоду. – К.: 2000. – 256 с.

4. Основи інформаційних систем: Навч. посібник / Ситник В.Ф., Писаревська Т.А., Єршоміна Н.В., Краєва О.С.; За ред. Ситника В.Ф. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Трансформація економічних відносин України вимагає істотної зміни підходів до визначення стратегічних цілей підприємства, завдань сталого розвитку, і, відповідно, його фінансової стратегії. Характерними проблемами фінансової стабілізації є порушення структури фінансових ресурсів, дефіцит власних оборотних коштів, зниження мобільності капіталу, основними причинами виникнення яких є: 1) збиткові види діяльності підприємств, що призводять до порушення фінансової стабільності і втрати чистого оборотного капіталу; 2) деформація структури капіталу, пов'язана з відсутністю довгострокових джерел фінансування та високою часткою короткострокової кредиторської заборгованості; 3) наявність суперечностей між елементами фінансової рівноваги; 4) відсутність обґрунтованої фінансової стратегії сталого розвитку підприємства тощо.

Визначення векторів стратегічного управління фінансовими ресурсами, виявлення основних тенденцій руху фінансових ресурсів та факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ допомагають найбільш повно визначити особливості та можливі напрямки сталого стратегічного фінансового розвитку підприємств в сучасних умовах господарювання, що актуалізує дослідження концептуальних основ фінансової стратегії сталого розвитку підприємства.

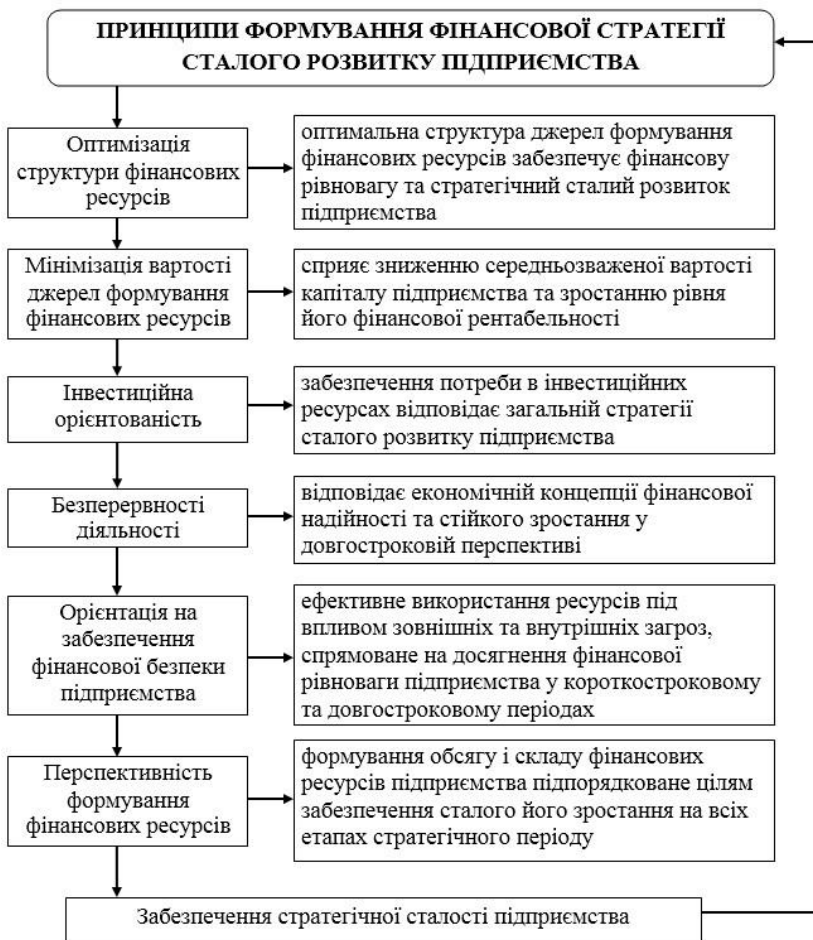
З метою підвищення ефективності стратегічного управління підприємства зацікавлені в розробці фінансової стратегії, яка є генеральним планом дій щодо збалансованого формування та використання їх фінансових ресурсів, що, в свою чергу, забезпечує фінансову стабільність й сталий розвиток. Результати досліджень підтвердили необхідність розробки механізму фінансової стратегії сталого розвитку підприємства, яку побудовано на основі таких концептуальних положень:

- адаптивність до динамічних змін середовища функціонування підприємства;
- системний підхід до формування стратегії, її реалізації та корегування;
- збалансованість та оптимізація вартісних пропорцій формування та використання фінансових ресурсів;

– узгодженість та координація взаємодії між горизонтами та об'єктами стратегічного управління;

– альтернативність розвитку об'єктів управління, можливість вибору оптимального сценарію.

Узагальнення досліджень науковців щодо стратегічного управління фінансовими ресурсами дозволило запропонувати систему принципів формування фінансової стратегії сталого розвитку підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Принципи формування фінансової стратегії сталого розвитку підприємства

Л.І. Федоришина, канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
Т.М. Долгій, студ. (ВНАУ, Вінниця)

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

На сьогоднішній день розвиток удосконалення діяльності банків має бути головною метою на шляху створення ефективного середовища в країні.

Власний капітал банку – частина в активах банку, що залишається після вирахування його зобов'язань. Аналіз власного капіталу являє собою складне, комплексне завдання.

До складу власного капіталу банку входять резервний капітал та інші спеціальні фонди і резерви. Перед тим як розпочати аналізувати зазначені складові елементи власного капіталу банку, необхідно з'ясувати їх порядок формування, економічну сутність а також використання. Чинним законодавством регулюється порядок створення та використання лише статутного і резервного капіталу. Інші фонди призначені для розширення матеріально-технічного забезпечення діяльності банку, вирішення матеріально створювати його працівників та соціальних питань, банки можуть самостійно з урахуванням вимог чинного законодавства.

У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників, що характеризують фінансову стабільність підприємств. Єдиного загальноприйнятого підходу до вирішення задачі кількісного визначення фінансової стійкості та побудови відповідних алгоритмів оцінки немає. Стосовно метою вирішення цієї задачі існує два основних підходи:

1) для оцінки фінансового стану підприємства необхідно орієнтуватися виключно на дані про джерела фінансування, тобто на капітал. У цьому випадку оцінка фінансової стійкості підприємства проводиться лише на основі даних пасиву балансу;

2) для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно аналізувати взаємозв'язок між активом і пасивом балансу, тобто прослідкувати напрямки використання коштів [3].

На мою думку, другий підхід є більш повним саме із економічної точки зору більш правильним. Тому оцінку фінансової стійкості підприємства необхідно провести із використанням як коефіцієнтів, розрахованих за пасивом балансу, так і за коефіцієнтами, що відображають взаємозв'язок між джерелами формування коштів та структурою вкладень.

Останнім часом рівень капіталізації вітчизняних банків зростає,

що є позитивним фактом, але зростання статутних фондів комерційних банків перевищують зростання інших складових банківського нормативного капіталу.

Банкам України і надалі слід впроваджувати процес накопичення власного капіталу та раціональне управління ним, оскільки зростання капіталу має супроводжуватись підвищенням його ефективного використання. Успішність банківської системи нашої країни багато в чому залежить від обраних самими банками методів і способів управління капіталом. Політика держави щодо розвитку банків має не лише стимулюватиме довгострокові проекти, а й сприяти досягненню стратегічної цілі розвитку банківської системи – збільшенню її капіталізації, без вирішення якої неможливо підвищити конкурентоспроможність вітчизняних банків.

На сьогодні дістали найбільшу популярність, а саме методи забезпечення зростання власного капіталу як за рахунок зовнішнього залучення, так і можливостей оптимальної капіталізації прибутку, злиття банків, а також застосування прогностичних експертних систем щодо моніторингу власного капіталу та організаційно-інформаційного забезпечення управління формуванням власного капіталу.

Найбільш поширеними є дві стратегії нарощування власного капіталу банку за рахунок прибутку: по-перше, збільшення прибутковості активних операцій, по-друге, оптимальна дивідендна політика. Аналіз сучасних тенденцій у банківському секторі показує, що раціональною і стабільною дивідендною політикою є та, котра максимізує ринкову вартість через направлення до 80% прибутку банку на виплату дивідендів. У цих умовах банк має реальну можливість зберегти діючих акціонерів і залучити нових [2].

Отже, у банківській справі серед основних показників діяльності банку, його розвитку та регулювання, головне місце займає показник достатності власного капіталу. Достатній обсяг власного капіталу сприяє стабільному функціонуванню банківської установи й зниженню ризиків, що виникають у процесі її діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кононенко О., Маханько О. Аналіз фінансової звітності. -4- те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008.-200 с. 4

2. Кушнір С.О., Вернидуб М.Ю. Особливості формування власного капіталу комерційних банків України/ Молодий вчений (4) ст. 104-109

Л.І. Федоришина, канд. істор. наук, доцент (ВНАУ, Вінниця)
А.В. Заболотчук, студ. (ВНАУ, Вінниця)

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

В умовах нестабільності та змінності банківського сектору України кожен банк змушений працювати у жорстких умовах, коли збільшується тиск з боку конкурентів, загальна довіра потенційних та фактичних клієнтів до банківської системи є низькою, ризикованість діяльності навпаки є високою. І найчастіше це не стимулює комерційні банки розвиватись, а лише формує додаткові перепони для ефективного та прибуткового управління банком.

Ліквідність банку є однією з найважливіших системних характеристик банківської діяльності, яка потребує вивчення, аналізу та ефективного управління. Банк, який має проблеми з ліквідністю не може виконувати власні функції і проводити операції з обслуговування клієнтів, його рейтинг знижується, що значно ускладнює запозичення коштів із зовнішніх джерел, а відтак, втрачається потенційний прибуток.[2].

На сьогоднішній день ситуація у банківському секторі склалася так, що за останні два роки кількість банків скоротилась до 98 одиниць, що становить трохи більше 50% від цього ж показника у 2014 році. Усі ліквідовані банки було визнано в першу чергу не ліквідними. Відповідно до законодавства поняття ліквідності відповідає як здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів. [1]

Оцінка розриву ліквідності банку найбільш точно відбивається платіжним календарем банку, побудованим так далеко вперед, як це можливо за договорами банку. Варто враховувати той факт, що платіжний календар банку складається на певну дату і враховує тільки укладені договори банку. [2].

Ліквідність як один із показників фінансового стану банку є базовим показником захищеності клієнтів. Оскільки ліквідність кожного комерційного банку є відображенням в деякій мірі поточної ситуації у банківській системі то при аналізі ліквідності важливо простежити динаміку за банківською системою, за певним банком, або за кількома банками, та групою банків з іноземним капіталом, адже існує думка, що вони є більш стабільними, мають більшу довіру та ліквідність (таблиця 1).

Таблиця 1

Показники ліквідності банківської системи, групи банків з іноземним капіталом та декількох банків за 2013-2016 рр.

Банк	2013	2014	2015	2016	Приріст	Темп приросту
Креді Агріколь Банк	16,5	16,5	32,9	41,2	24,7	149,697
Райффайзен банк Аваль	16,2	20	29,6	19,8	3,6	22,222
Альфа-банк	27,7	19,9	22,7	13,3	-14,4	-51,986
Укрсиббанк	23,6	34,2	5,9	11	-12,6	-53,39
ОТП Банк	20,9	10,8	5,5	8,9	-12	-57,416
Середнє за групою з іноземним капіталом	18,9	18,3	21,5	26,2	7,3	38,624
Медіана по банківській системі	19	15,8	15,4	17,9	-1,1	-5,79

З таблицею бачимо, що більшість комерційних банків нажалі не відповідають нормам, тобто їх ліквідність є низькою. Лише Креді Агріколь, Укрсиббанк та Альфа-банк за чотирьох річний термін мали ліквідність більшу за мінімальне значення у 20% протягом двох років. [1].

Отже, ліквідність як один із показників фінансового стану банку є базовим показником захищеності клієнтів у ситуаціях, коли банк зобов'язаний погасити свої заборгованості у найкоротший термін, при цьому держава через Національний банк України постійно регулює комерційні банки, нав'язуючи мінімальні стандарти забезпечення зобов'язань ліквідними коштами.

Список використаної літератури:

- 1.Литвинюк М.В. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковність комерційного банку / М.В. Литвинюк, В.І. Демиденко // Економіка і суспільство. – Вип.10. – 2017. – С. 631-636.
- 2.Сирчин О.Л. Показники оцінки ліквідності банку / О.Л. Сирчин // Вісник соціально-економічних досліджень. – Вип.1(60). – 2016. – С. 268-274.

Л. І. Федоришина, канд. істор. наук, доц. (ВНАУ, Вінниця)
А. М. Змієць, студ. (ВНАУ, Вінниця)

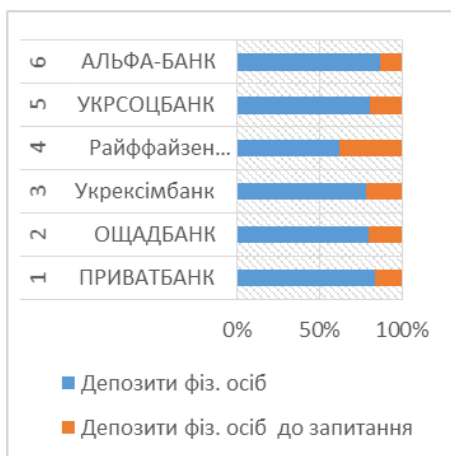
ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Сьогодні, у час існування дефіциту дешевих кредитних ресурсів та зниження обсягів кредитування міжнародними банками особливе місце займає боротьба між банками за залучення коштів фізичних та юридичних осіб. Щоб отримати першість у цій конкурентній боротьбі, банки повинні, розвивати нові методи обслуговування клієнтів. Тому важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування банків відіграє формування науково обґрунтованої політики банку, головною складовою частиною якої є депозитна політика.

Депозитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації її джерел.

Комерційному банку важливо розробляти депозитну політику насамперед тому, що це дає можливість регулювати, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами щодо зворотного руху коштів [1].

Для того, щоб отримати уявлення про вибір банків, яким фізичні особи надають перевагу у зберіганні депозитів, доцільно буде розглянути депозити фізичних осіб у банках України (рис. 1).

Рис. 1. Депозити фізичних осіб у банках України на 1 січня 2017 року.

Лідерами ринку депозитів фізичних осіб на 1 січня 2017 року були великі системні банки ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк»,

АТ «Укресімбанк», АТ «Райффайзен банк Аваль».

Перевагу вкладників протягом минулого року віддавалася розміщення коштів на депозитах короткострокового характеру, терміном на 3 місяці. Також попитом користувалися вклади з вільним доступом. А вже за результатами жовтня – листопада спостерігалася позитивна динаміка приросту показників більш тривалих вкладів, терміном, що перевищує 6 місяців. Основними причинами, що пояснюють відновлення припливу депозитів, фахівці вважають стабілізацію курсу, зниження інфляції, а також зняття обмежувальних рамок по валютних внесках.

Для комерційного банку найбільш привабливими є строкові депозити, що є найбільш стабільною частиною залучених ресурсів, вони дозволяють здійснювати кредитування на більш тривалі строки і відповідно під більш високий процент.

Отже, ефективна реалізація депозитної політики вкрай важлива для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню банківської діяльності в процесі залучення грошових коштів та збереженню їх конкурентних переваг. З огляду на економічну, політичну, соціальну ситуацію, кожен банк самостійно визначає свою власну депозитну політику. Основна мета депозитної політики полягає в залученні великого обсягу депозитних ресурсів за нижчою ціною. Тому з метою удосконалення депозитної політики та підвищення довіри до банківської системи необхідно:

- стабілізувати та поліпшити економічну й політичну ситуацію в країні;
- використовувати можливості держави щодо рекапіталізації проблемних банків;
- підвищувати якість обслуговування клієнтів і виходити на ринок з новими депозитними продуктами;
- вводити санкції до банків, які здійснюють неповернення депозитів та затримку клієнтських платежів [2].

Список використаних джерел

1. Аванесова Н.Е., Арестова Ю.О. «Депозитна політика комерційного банку: теоретико-методологічні засади». Глобальні та національні проблеми економіки Випуск 8, 2015.

2. Ілляш В.Ю., Чаленко Н.В. Депозитна політика комерційного банку та інструменти її реалізації. Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1(11), 2014.

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Рекреаційне підприємство – низова територіальна рекреаційна система, елементарна ланка в ієрархії рекреаційних систем (санаторій, турбаза, пансіонат, туристський теплохід, будинок рибалки тощо) [1, с. 188]. Для ефективного управління роботою рекреаційних підприємств доцільно оцінити вплив внутрішнього та зовнішнього середовища. Як внутрішнє, так і зовнішнє середовище мають позитивний та негативний вплив на формування інформації яка використовується для потреб аналітичної роботи для прийняття рішень щодо підвищення ефективності функціонування.

Серед позитивних факторів впливу зовнішнього середовища слід виокремити такі:

- незвичайний підхід до засобів розміщення, що відкриває ряд можливостей і переваг перед іншими рекреаційними підприємствами, робить їх унікальним. При рекламі і розміщенні інформації про таке підприємство слід робити акцент саме на цей факт, як на перевагу перед іншими.

- розташування на курорті, де вже сформований попит і є унікальні рекреаційні ресурси, що, безсумнівно, приваблює клієнтів.

- пошук шляхів лобювання інтересів рекреаційного підприємства на регіональному рівні, зокрема шляхом участі у соціальних проєктах;

Серед негативних факторів впливу зовнішнього середовища слід виокремити такі:

- незвичайний підхід до засобів розміщення, що є унікальним в даному регіоні. Цей факт має і негативні сторони, оскільки до незвичайного підходу до засобів розміщення споживач ще не звик і може сторонитися, віддаючи перевагу більш звичним засобам чи санаторіям. В даному контексті також не зовсім визначено як буде розвиватися структурний підрозділ харчування;

- наявність постійно споруджуваних об'єктів розміщення у регіоні, мереж з міжнародними стандартами обслуговування та управління

Серед позитивних факторів впливу внутрішнього середовища слід виокремити такі:

- наявність номерів хорошого рівня;

- наявність відмінного ресторану;

- наявність власного медичного комплексу з широким набором послуг і новим обладнанням.
  - наявність своєї території;
  - наявність кордону для розширення бізнесу (відкриття додаткових апартаментів);
  - наявність встановленої система Fidelio, або аналогічні, що, безсумнівно, позитивно впливає на обслуговування при розміщенні гостей і на отримання оперативної статистичної інформації;
  - привабливе розташування, поруч з транспортним сполученням, бюветом, парками тощо.
  - підключення до систем GDS (глобальні системи бронювання).
- Серед негативних факторів впливу внутрішнього середовища слід виокремити такі:
- плінність персоналу;
  - відсутність єдиної логічною цінової політики на рік;
  - відсутність відділу продажів;
  - не визначення лінійного керівника.
  - не визначення функції відділу бронювання.
  - відсутність стандартів обслуговування.
  - не визначення медіа-плану.
  - відсутність робота з компаніями.
  - відсутність статистичної роботи та планів стратегічних продажів.

Така організація ускладнює роботу рекреаційного підприємства знижує рівень послуг, що надаються, а отже і негативно впливає на завантаження, від чого у повній мірі залежить ефективність роботи.

Список джерел

3. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навч. посібник / В. В. Величко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 202 с.

4. Куцик П. О. Концептуальні основи управління витратами підприємств санаторно-курортної сфери / П. О. Куцик // Вісник Львівської комерційної академії: зб. наук. пр. / [ред. кол. Башнянин Г. І., Дайновський Ю. А., Єлейко В. І. та ін.]. – Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2007. – С. 411-416. – (Серія: Економічна; Вип. 24).

Л.О. Чернишова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

М.О. Гребешков, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТНК

Ефективне управління сучасною транснаціональною корпорацією (ТНК) значною мірою забезпечується створенням управлінських інформаційних систем, що охоплюють всі рівні та об'єкти управління. Інформаційна система, як складова частина системи управління, містить дані, необхідні для планування, контролю, оцінки та координації своєї господарської діяльності, включаючи операції за кордоном. Головним завданням системи є забезпечення компанії економічного процвітання на міжнародному рівні. Дані, які обробляються в системі ТНК, надходять з різних джерел і використовуються керівниками всіх рівнів для прийняття рішень, які можуть вплинути на ефективність операції, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

На сьогоднішньому етапі розвитку інформаційних систем і технологій складні операції з обробки інформації у ТНК автоматизовано та подальше підвищення ефективності управління компанією на основі сучасних інформаційних систем можливе за умови розвитку та удосконалення підходів щодо використання результатів обробки інформації із врахуванням ієрархії управлінської системи компанії.

Інформаційна система управління ТНК – це сукупність управлінської інформації, керівної (апарат управління), керованої (об'єкт управління) систем, інформаційних технологій системи управління компанією та зв'язки між ними. Між керівною та керованою системами існує постійний взаємозв'язок, який забезпечується через інформаційну систему. Звідси впливає основне завдання керівної системи – переведення керованої системи із одного стану в інший згідно запланованим завданням за допомогою інформаційної системи. Тому призначення інформаційної системи полягає в дослідженні економічного об'єкта, його стану на основі одержаної вихідної інформації у вигляді економічних розрахунків і показників. При формуванні необхідної вихідної інформації необхідно враховувати її якість, що впливає на правильність прийняття управлінських рішень.

При формуванні інформаційної системи управління ТНК необхідно враховувати наступні принципи:

- 1) повноти та якості інформаційного забезпечення;
- 2) адаптації до потреб, стилю та методів роботи керівної системи. Будь-яка інформаційна система – це інструмент технології управлінської діяльності. З одного боку, вона повинна максимально враховувати особисті якості та стиль роботи керівної системи, а з іншого, вона не може бути абсолютно персоніфікованою, оскільки при зміні керівної системи необхідно розробляти нову систему управління. Отже, постає вимога інваріантності та універсальності системи, яка б мала здатність адаптуватись до специфіки роботи керівної системи без серйозних змін програмного забезпечення та реорганізації бази даних;
- 3) прямої участі керівників усіх рівнів ієрархічної структури компанії під час розроблення інформаційної системи. Лише в цьому разі запроєктована система буде ефективною;
- 4) інформаційної незалежності керівників. Неоптимальною є ситуація, коли керівник для визначення фактичного стану справ щодо напрямку своєї діяльності повинен звертатись до керівника відповідної функціональної служби. Такі ситуації характерні для компаній, які не попереджають виникнення небажаних обставин, а працюють лише над їх ліквідацією. Практика підготовки численних довідок, звітів тощо і є відображенням інформаційної залежності керівників від фахівців з оброблення та підготовки результативної інформації;
- 5) інформаційного рівноправ'я. У сучасних ТНК найчастіше розподіл функцій та делегування повноважень залежить від рівня поінформованості. Цей психологічний чинник необхідно враховувати керівникам вищих рівнів. Вони за допомогою інформаційної системи мають можливість отримувати різноманітну інформацію про стан підприємства, минаючи керівництво функціональних служб. Це спонукає останніх підвищувати рівень власної поінформованості та компетентності, що загалом позитивно впливає на рівень управлінської діяльності у компанії.

Отже, на кожному етапі організації та ведення господарської діяльності транснаціональної корпорації виникає потреба в створенні інформаційної системи управління, яка передбачає встановлення характеру та технології взаємозв'язків між структурними підрозділами, визначення регламентів діяльності складових елементів компанії, оптимізацію інформаційних потоків. Впровадження інформаційної системи дозволяє оперативно та достовірно відслідковувати поточний стан і зміни у роботі компанії, робити аналіз тенденцій та приймати на основі узагальнених даних виважені рішення керівниками всіх ланок управління із врахуванням можливих ризиків.

І.Б. Чернікова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

І.О. Гладій, канд. екон. наук, доц. (*ВТЕІ КНТЕУ, Вінниця*)

ОБЛІКОВА СТРАТЕГІЯ У СКЛАДІ ПРОГРАМОВАНОГО (СИСТЕМНОГО) МЕНЕДЖМЕНТУ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ НА РИНКУ

Джерелом потенціалу життєдіяльності будь-якої організаційної структури господарювання в умовах ринкового механізму, зі слів Бенджаміна Дізраеля, є її успіх, який являє не тільки результат, але і шлях досягнення цього результату за умов стабільності.

Вивчаючи різноманітні джерела щодо інформаційної підсистеми управління діяльністю сучасного підприємства, ми дійшли висновку, що успіх існування та стабільного розвитку вітчизняного бізнесу на ринку в майбутньому, полягає у створенні в організаційній структурі підприємства програмованого (системного) менеджменту, який представляє сукупність взаємопов'язаних та взаємопосилюючих виробничо-фінансових й маркетингово-збутових процесів, які базуються на єдиних принципах прийняття та виконання рішень в управлінських інформаційних системах стратегічного обліку.

Дослідження міжнародного досвіду науки та практики програмованого (системного) менеджменту дозволило виділити елементи, які складають систему управління бізнесом: стратегію та бізнес-модель; організаційну структуру; ключові бізнес-процеси; персонал.

Виконання вимог інформаційної системи управління, яка відповідає реаліям вітчизняного ринку, пропонуємо починати з самого короткого й ефективного шляху – удосконалення операційної ефективності, а саме ключових бізнес-процесів та організаційної структури, що повинно привести до швидких та суттєвих результатів. Так, збільшення продажів створює фінансовий потенціал в обліковій стратегії програмованого (системного) менеджменту ринкових структур для проведення подальшої реконструкції за умови зростання вільного часу адміністративної команди управління з метою здійснення стратегічного планування, яке в інформаційному механізмі управління, вважаємо за доцільне, згрупувати за трьома фазами: визначення та розробки стратегії на підставі таких елементів як: місія бізнесу – глобальна мета бізнесу та модель її досягнення; цільового ринку та широти продукції – де і чим підприємство конкурує (ринки, сегменти споживачів, випущена продукція); унікальності – як конкурує підприємство, та як цей спосіб відрізняється від способу, що

застосовується конкурентами; розробки управлінських програм; затвердження оперативних планів.

Таким чином, у програмованому (системному) менеджменті запропоновано універсальну організаційну структуру складових поетапного планування успішного функціонування сучасних суб'єктів господарювання у конкурентному просторі стабільного розвитку на ринку:

- лідерство – основу реального бізнесу, яка орієнтується на сучасну особистість;

- стратегії – чітко вироблену програму дій, направлених на досягнення поставлених цілей, без якої реальний бізнес, що зорієнтовано на успіх, неможливий;

- фінансовий результат – економічний показник, який є на даний момент найбільш застосованим орієнтиром успішного бізнесу підприємств;

- командну роботу та операційну ефективність ринкової структури господарювання – реальну стратегію, яка дає можливість підприємству оперативно передбачати потреби ринку та своєчасно реагувати на його зміни;

- прогнозування, планування, бюджетування – сприяють успішному бізнесу через складання на майбутні періоди прогнозів продажу, розроблених стратегій їх досягнення на ринку, передбачення майбутніх тенденцій в перевагах клієнтів.

- техніку та технології – в успішному бізнесі на ринку сьогодні не виступають точками диференціації, а є точками пріоритету, які з легкістю можна досягти в умовах конкурентного середовища.

- первісні інвестиції – стартовий капітал, який сприяє успішному бізнесу в середовищі ключових ідей та науково-практичних знань;

- людський фактор – правило успішного бізнесу в умовах ринку, згідно якого успіхом правлять не передові технології, а висококваліфікований персонал, котрий займає ключові позиції в системі управління;

- обмеження і бар'єри – законодавчого та нормативного характеру, що мають місце в реальному бізнесі, за межі яких недоцільно виходити, щоб запобігти небажаних наслідків в умовах конкурентної боротьби.

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ БІЗНЕСУ КЛІЄНТА, ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Планування аудиту починається з розуміння бізнесу клієнта, яке використовується як ідентифікатор, для виявлення ризиків потенційної невідповідності, що можуть мати суттєвий вплив на судження аудитора. Тому поміркований підхід у вивченні бізнесу клієнта є запорукою проведення ефективної аудиторської перевірки.

Для вивчення бізнесу клієнта доцільно використовувати наступні кроки:

1. Поглиблене спілкування з персоналом клієнта;
2. Стратегічний аналіз;
3. Аналіз діяльності, що складається з вивчення фінансової і не фінансової інформації, вертикального аналізу фінансової звітності, аналізу фінансових коефіцієнтів та ін.;
4. Проведення огляду та аналізу викривлень, які були виявлені під час проведення попередніх аудиторських перевірок.

Окремо зупинимось на стратегічному аналізі середовища клієнта, за допомогою якого проводиться визначення критично важливих понять зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єкта господарювання, комплексне дослідження позитивних і негативних факторів, що впливають на економічне середовище підприємства, аналізується їх вплив на здатність підприємства відповідати поставленим цілям.

Існує досить багато методів проведення стратегічного аналізу підприємства, а також наукових обґрунтувань їх ефективності та доцільності. Велика кількість посилань на різні методики наявна і в інтернет ресурсах. Але, з точки зору ефективного планування аудиторської перевірки, автор надає перевагу наступним методам:

1. Аналіз п'яти сил Портера - теорія конкуренції, в якій Майклом Портером наведені методи формування конкурентної переваги та довгострокової прибутковості продукції, а також аналіз конкурентних сил та дій, за допомогою яких підприємство зберігає конкурентоздатність на довготривалій основі. Теорія Портера стверджує, що на ринку існує п'ять факторів, які визначають комфортне існування на ринку та розмір можливого прибутку підприємства, а саме: рівень конкурентоздатності, загроза появи нових гравців, ринкова влада покупців, ринкова влада постачальників,

загроза появи продуктів заміників. Кожний з наведених в моделі Майкла Портера факторів, визначає певну загрозу для бізнесу та має суттєвий вплив на рівень конкурентоспроможності, як бізнесу в цілому, так і окремих його товарів.

2. «Diamond-E» - стратегічний аналіз, який заснований на галузевих передових практиках та частково на роботі Crossan, Fry and Killing (2002). Використання аудитором методу стратегічного аналізу «Diamond-E» дає можливість зробити висновки, яким чином, обрана керівництвом стратегія ведення бізнесу, враховує чотири важливих фактори: система управління, організаційна структура, ресурси, зовнішнє середовище. Проведення аналізу, за допомогою даного методу, дає можливість аудитору побачити та зрозуміти структуру організації, її цілісність та оточення, а також отримати аудиторські докази для проведення оцінки ризиків суттєвого викривлення.

3. PEST-аналіз, стратегічний аналіз, за допомогою якого виявляються сприятливі та несприятливі фактори макросередовища. PEST-аналіз - це інструмент для вивчення політичних, економічних, соціальних та технологічних аспектів, що можуть мати вплив на стратегічний розвиток підприємства. PEST-аналіз дає змогу краще зрозуміти сьогоденні обставини. Політичний фактор зовнішнього середовища вивчається з метою отримання чіткого уявлення про ключові зміни в правовому регулюванні та стабільність політичної ситуації. Аналіз економічного аспекту дозволяє зрозуміти, як на рівні держави формуються й розподіляються економічні ресурси. Вивчення соціального компонента спрямоване на те, щоб оцінити вплив на бізнес таких соціальних явищ, як відношення людей до праці і якості життя, мобільність людей, активність споживачів й ін. Аналіз технологічного компонента дозволяє передбачати можливості, пов'язані з розвитком науки й техніки, вчасно переорієнтовуватися на виробництво й реалізацію технологічно.(3)

Саме вивчення бізнесу клієнта за допомогою проведення стратегічного аналізу, дає можливість аудитору помірковано підійти до розробки плану та стратегії аудиторської перевірки. Під час виконання процедур з дослідження діяльності організації, аудитор має можливість проаналізувати та оцінити найбільш значні позиції об'єкта перевірки та врахувати особливості його діяльності, що відповідно має суттєвий вплив на проведення процедур, для визначення аудиторського ризику.

ДІАГНОСТУВАННЯ ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Загострення політичної та макроекономічної нестабільності значно погіршили умови господарювання всіх економічних суб'єктів, тому необхідність аналітичного (діагностичного) дослідження з метою визначення наявності та глибини кризи на підприємстві, а також шляхів та засобів виведення його з кризового стану, не викликає сумнівів.

Діагностування банкрутства підприємства – це аналіз фінансового стану підприємства, спрямований на виявлення кризових параметрів його розвитку, які можуть спричинити загрозу банкрутства, метою якого є збір інформації про фінансовий стан підприємства та розробка рекомендацій щодо впровадження антикризової політики.

Система діагностики загрози банкрутства підприємства включає ряд етапів, які логічно витікають один з одного, що дозволяє визначити загрози в діяльності підприємства та розрахувати ймовірність його банкрутства (рис. 1).

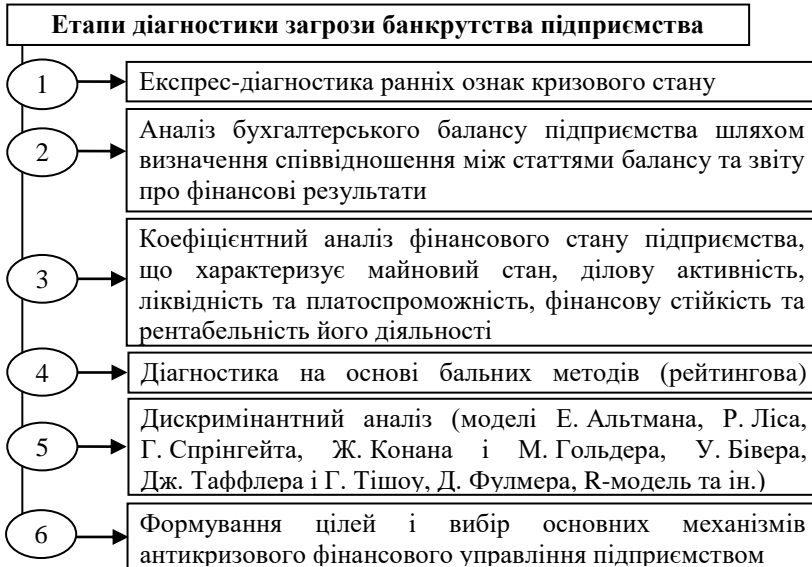

Рис. 1. Етапність діагностики загрози банкрутства підприємства

Проведення експрес-діагностики за ранніми сигналами передбачає аналіз якісних показників, зокрема методом Скоуна та ін.

Аналіз бухгалтерського балансу підприємства включає оцінку: динаміки валюти балансу та його структури; наявності та джерел формування власного капіталу; активів підприємства та їх структури щодо їх участі у виробництві та з погляду рівня їх ліквідності; динаміки та структури оборотного капіталу; власних оборотних коштів і визначення рівня ліквідності та платоспроможності; структури кредиторської заборгованості (особливо наявності простроченої заборгованості); витрат на виробництво; рентабельності (прибутковості) підприємства; розподілу та використання прибутку.

Коефіцієнтний аналіз передбачає аналіз фінансового стану підприємства за допомогою групи фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння їх фактичних значень з нормативними.

Четвертим етапом діагностики банкрутства можна застосовувати діагностику на основі бальних методів (рейтингову оцінку), що базується на встановленні переліку репрезентативних (ключових) індикаторів, їхньому порівнянні з нормативними критеріальними значеннями для ідентифікації стану об'єкта в оперативному режимі. Підприємство відносять то тієї чи іншої області (класу) загрози банкрутства, спираючись на отримане значення репрезентативного показника.

При застосуванні дискримінантних моделей, що пропонуються науковцями інших країн, оскільки вони мають досить вагомі проблеми адаптації до сучасних вітчизняних економічних умов й не завжди придатні для використання в Україні через: побудованість на підставі іноземних статистичних даних; відмінності в бухгалтерському обліку та фінансової звітності порівняно з іноземними; невідповідність показникам міжнародної практики; неврахування галузевої специфіки функціонування (діяльності) підприємств; більший вплив на фінансовий стан підприємств внутрішніх факторів, аніж зовнішніх; нестабільну економічну та політичну ситуацію в країні, що відбивається на діяльності вітчизняних підприємств; надмірний податковий тиск.

Формування цілей і вибір основних механізмів антикризового фінансового управління підприємством може бути спрямоване на реалізацію таких цілей: а) забезпечення фінансового оздоровлення підприємства за рахунок внутрішніх резервів та/або зовнішньої допомоги; б) реструктуризація чи реорганізація; в) припинення господарської діяльності та застосування процедури банкрутства (у зв'язку з неможливістю фінансового оздоровлення підприємства).

А.В. Янчев, д-р. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Л.О. Кирильсва, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне функціонування суб'єктів господарювання характеризується високим ступенем невизначеності як соціально-політичних, так і економічних процесів. Невизначеність зростає через, з одного боку, злам економічних і соціальних структур, що звичайно породжує зміну або перекинуття ustalених стереотипів поведінки основних економічних агентів, з іншого, – зростання взаємозалежності економічних, соціальних і політичних факторів. У зв'язку з цим підвищується роль і значення процесу прогнозування, результати якого впливають на формування аналітико-прогностичного забезпечення управлінських рішень.

Прогноз є оптимальним, для якого граничний вигравш та граничні витрати збігаються. Оптимальним, на нашу думку, вважається найкращий прогноз, який можна одержати за наявних обставин. Часто його називають прогнозом раціональних сподівань. Раціональні сподівання можуть відрізнитись від фактичних значень, але будь-яка різниця має бути випадковою та непередбачуваною. Для аналізу тенденції на основі динамічних рядів і побудови прогнозу з врахуванням закономірностей, що склалися в «передісторії», широко застосовується «рівняння тренда». Тренд описує фактичну усереднену для «передісторії» тенденцію процесу, що вивчається у часі, його зовнішні прояви. Результат при цьому пов'язується виключно з плином часу. Екстраполяція тренда може бути застосована лише у тому випадку, якщо розвиток явища достатньо добре описується побудованим рівнянням і умови, які визначають тенденцію розвитку у минулому, не зазнають значних змін у майбутньому.

На сьогодні економічна практика вже накопичила певний досвід і певні види кривих зростання для економічних процесів (таблиця). Щоб правильно підібрати найкращу криву для моделювання і прогнозування економічного явища, необхідно знати особливості кожного виду кривих. Поліноміальні криві зростання можна використовувати для апроксимації (наближення) і прогнозування економічних процесів, у яких майбутній розвиток не залежить від досягнутого рівня. На відміну від використання поліноміальних кривих, використання експоненційних кривих зростання передбачає, що майбутній розвиток залежить від досягнутого рівня, тобто, приріст залежить від значення функції.

Таблиця

Криві зростання за характером змінення показника

Показник	Характер змінення показника	Вид кривої зростання
Перший середній приріст $\bar{u}_1$	Майже однаковий	Поліном першого порядку (пряма)
Другий середній приріст $\bar{u}_1^{(2)}$	Змінюється лінійно	Поліном другого порядку (парабола)
Третій середній приріст $\bar{u}_1^{(3)}$	Змінюється лінійно	Поліном третього порядку (кубічна парабола)
$\frac{\bar{u}_1}{y_1}$	Майже однаковий	Проста експонента
$\log \bar{u}_1$	Змінюється лінійно	Модифікована експонента
$\log \frac{\bar{u}_1}{y_1}$	Змінюється лінійно	Крива Гомпертця
$\log \frac{\bar{u}_1}{y_1^2}$	Змінюється лінійно	Логістична крива

Відзначимо, що найбільш поширеними є два різновиди експоненційних кривих: проста експонента і модифікована. Але в господарській діяльності підприємства є процеси, які спочатку поступово зростають, прискорюються, а потім уповільнюють своє зростання, прагнучи досягти певної межі. Для моделювання таких процесів використовуються так звані S-подібні криві зростання - Гомпертця і логістична. Універсальним методом вибору кривих зростання, який дає можливість вибрати криву із широкого класу кривих зростання, є метод характеристик приросту.

ЗМІСТ

Привітання учасників конференції	3
СЕКЦІЯ 1 НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	5
Акімова Н.С., Асває Азаден	5
Передумови формування сучасної моделі бухгалтерського обліку	
Антощенкова В.В., Антощенков Р.В.	7
Трансфертне ціноутворення в Україні, основні зміни 2018 року	
Бержанір І.А., Колісник С.О.	9
Сучасний стан та перспективи розвитку аудиту в Україні	
Битківська А. В.	11
Система облікового забезпечення як детермінанта сталого розвитку вітчизняного підприємництва	
Бігдан І.А.	13
Облікове забезпечення моніторингу в системі антикризового фінансового управління підприємством	
Білявський В.М., Богач К.В.	15
Управління конфліктами як фактор сталого розвитку підприємств	
Бойченко Н.В.	17
Інтеграція обліку в системі управління підприємством	
Болдирєва Л.М.	19
Динаміка соціально-економічних показників розвитку сільського господарства України	
Бондарєва Т.Г., Демчук Ю.В.	22
Основні аспекти організації обліку запасів на підприємстві	
Бондаренко Т.Ю., Дмитрів А.В.	24
Особливості впровадження управлінських інформаційних систем у бюджетуванні	
Брадул О.М.	26
Імплементация положень облікової політики щодо зростання вартості корпорації	
Брадул О.М., Бученкова О. В.	28
Обліково-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту корпорацій	

Брік С. В.	30
Особливості обліку поліпшення та ремонту основних засобів, що було передано в оренду	
Vovk V. , Zinkevych O.	32
Metoda analizy ьrodkiyw trwaiych w zarz№dzaniu inwestycjami rzeczowymi	
Волкова Н.А.	34
Методи аналізу загрози банкрутства	
Волошенюк І.Є.	36
Напрями формування сучасної моделі податкової системи України	
Воробійова Л.Д., Якимець Т.В.	38
Організація обліково-аналітичного забезпечення процесу формування стратегії розвитку підприємства	
Вороніна В.Л., Зюкова М.М.	40
Проблеми визнання результатів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу	
Гайдаснко О.М.	43
Вибір оптимального цінового варіанту закупівлі товарів	
Герасименко П. В.	45
Методика моделювання ризиків, що виникають при управлінських операціях	
Гільорме Т.В.	47
Особливості обліково-аналітичного забезпечення розвитку персоналу	
Глазко Н.Д., Заболотчук А.В.	49
Проблеми та аналіз фонду оплати праці	
Глазко Н. Д., Змісьєць А. М.	51
Аналіз ефективності використання основних засобів та шляхи їх покращення	
Глазко Н.Д., Долгій Т.М.	53
Проблемно-аналітичний аспект використання земельних ресурсів	
Глазко Н.Д., Цимбалюк Ю.І.	55
Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві	
Головацька С. І., Попович М. П.	57
Облік і внутрішній контроль витрат підприємства: проблеми теорії та практики	
Гороховець Ю.А.	59
Напрями розвитку економічного аналізу нематеріальних активів	
Горошанська О.О., Кашена Н.Б.	61
Аналітичний інструментарій оцінки зовнішніх передумов розвитку підприємств роздрібної торгівлі	

Грінько А.П.	63
Реформування бухгалтерського обліку в аспекті розвитку його методологічних принципів	
Грицай О.І.	65
Проблеми відображення дебіторської заборгованості в обліку муніципальних підприємств	
Гик В. В.	67
Облік спільної діяльності в Україні та за кордоном: порівняльний аспект	
Доценко І.О.	69
Фактори впливу на інвестиційну привабливість підприємства	
Дмитренко О.М.	71
Формування інформаційних ресурсів бухгалтерського обліку в умовах сталого розвитку підприємства	
Дядюн О. О.	73
Облік нематеріальних активів підприємств в умовах формування інформаційного середовища сталого розвитку	
Єрмолаєва М.В., Мойсієнко С.П.	75
Розрахунки сільськогосподарських товаровиробників з покупцями та замовниками	
Єршова Н.Ю., Артеменко А.О.	77
Розробка напрямів підвищення ефективності використання оборотних активів для забезпечення сталого розвитку підприємства	
Єршова Н.Ю., Капустянова А.А.	79
Аналітичне забезпечення управління власним капіталом для сталого розвитку підприємства	
Єршова Н.Ю., Степаненко О.В.	81
Аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємств для сталого розвитку підприємства	
Жадан Т.А., Бакань С.В.	83
Аналітичне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства	
Застава І.В., Булгакова О.О.	85
Інноваційний процес в підсистемі учётно-аналитического забезпечення розвитку підприємств	
Зубко Т.Л., Похил Ю.Г.	87
Вплив показників ефективності на економічну безпеку підприємства	
Зюкова М.М., Сіроштан І.О.	89
Облік готової продукції та її реалізації	
Іванчук О.В.	91
Методичні підходи при аналізі об'єктів інвестування	

Коваль Л. В., Заболотчук А. В.	93
Облікове забезпечення управління земельними ресурсами	
Кашена Н.Б., Горошанська О.О.	95
Формування антикризової програми розвитку підприємства на засадах фінансової діагностики	
Козуб В.О.	97
Особливості оподаткування у закордонних офшорних юрисдикціях	
Колос І.В.	99
Каузальність між планом рахунків і аналітичними показниками в контексті ощадливого управління	
Коробкіна І.С., Гайдар С.М.	101
Концептуальний аспект модернізації бухгалтерського обліку	
Костенко В.Г.	103
Розвиток стратегічного обліку аграрних підприємств	
Khomyu P.	105
Wady rachunkowości i analitycznego zapewnienia rozwoju administracyjnych	
Кулик В.А.	107
Інформаційне забезпечення процесу управління на підприємствах електронного бізнесу	
Кирильєва Л.О., Шеховцова Д.Д.	109
Структуризація та оцінка обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств торгівлі	
Лайчук С. М., Горохова А. М.	111
Фінансові ризики, пов'язані з аутсорсингом бухгалтерських послуг	
Лега О. В., Коломієць Н. С.	113
Облікові наслідки правопорушень у частині ПДФО	
Лемішовська О.С., Андрусів Н.І.	115
Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством	
Лемішовська О.С., Чудійович С. Я.	117
Сутність та значення обліково-аналітичного забезпечення в управління підприємством	
Лобода Н.О.	119
Трансформація статистичної динаміки податку на додану вартість: обліково-аналітичний аспект	
Лобода Н.О., Павлик І.В.	121
Прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства	
Лобода Н. О., Терентій Х. М.	123
Проблеми організації обліку виробничих запасів	

Лобода Н. О., Цап Г. А.	125
Бухгалтерський баланс та аналіз його показників	
Литвин О.Є.	127
Перспективи сталого розвитку бізнесу в Україні	
Маначинська Ю.А., Євдошак В.І.	129
Обліково-аналітичне забезпечення сталого розвитку підприємств України в актуарну епоху	
Мельниченко О.В.	132
Щодо сучасних проблем обліково-аналітичного забезпечення сучасного бізнесу	
Микитенко В. В.	134
Науково-методичні основи забезпечення сталого розвитку виробничо-економічних систем	
Мулик Т.О., Головіна А.М.	138
Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку витрат на підприємствах	
Мулик Т.О., Загорчєвська Н.В.	140
Організація аналізу грошових коштів в системі прийняття управлінських рішень	
Нестеренко О.О.	143
Ризик-орієнтований підхід до розкриття інформації в інтегрованій звітності	
Нечипорук Н.В.	145
Актуальні питання документального забезпечення бухгалтерського обліку земельних ресурсів	
Ночовна Ю.О., Ширкова К.Ю.	147
Проблеми стратегічного аналізу передбачення банкрутства підприємства	
Ночовна Ю.О., Чижик Т.	149
Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком сільськогосподарського підприємства	
Овсюк Н.В.	151
Капітальні інвестиції: обліковий аспект	
Орєхова А.І.	153
Обліково-аналітичне забезпечення контролінгу управління економічним потенціалом підприємства	
Остапенко Т. М.	155
Облік доходів підприємств оптової торгівлі та резерви їх збільшення	

Остапчук Т.П.	157
Питання встановлення прав на земельні ресурси в забезпеченні сталого розвитку діяльності суб'єктів господарювання	
Павелко О.В.	159
Облікове забезпечення розвитку будівельних підприємств	
Партин Г.О., Загородній А.Г.	161
Капітал підприємства: види та форми представлення в інтервованій звітності	
Писаренко В. П., Карабаза А. А.	163
Майнові внески до статутного капіталу: оцінка, документування	
Поліщук Н.В.	165
Інформаційне забезпечення кредиту в призмі економічної безпеки підприємств	
Поліщук І.Р., Адаменко А.С.	167
Переваги та недоліки централізованого та децентралізованого зведення статистичних даних	
Пономаренко О. Г., Бондаренко К. С.	169
Дебіторська заборгованість як об'єкт облікової політики аграрного підприємства	
Posternak I.M., Posternak S.A.	171
The planned schedule as an elements of accounting analytical support of the complex town-planning power reconstruction	
Порсюрова І.П.	173
Облікова політика операцій з цінними паперами як запорука задоволення інформаційних запитів користувачів	
Ragulina I.I., Ragulina M.N.	175
Some aspects of organization of accounting at an enterprise	
Рагуліна І.І., Колісник М.О.	177
Електронні гроші: сьогодні та майбутнє в обліковому аспекті	
Рета М.В.	179
Перспективи впровадження концепції бухгалтерського обліку сталого розвитку	
Руденко І.В.	181
Технологія обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління в умовах нестабільної економічної ситуації	
Рязанова Н.О., Яковенко Є.А.	183
Обліково-аналітичне забезпечення як складова економічної безпеки підприємства	
Сікстіна Н.Г.	185
Використання факторного аналізу для забезпечення сталого розвитку підприємства	

Сльозко Т.М., Кардаш М.О.	187
Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами підприємства	
Смулка О. І.	189
Проблеми обліку інноваційної діяльності	
Сокіл О.Г.	191
Межі, індикатори та критерії обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку	
Сироїд Н.П.	194
Роль бухгалтерського обліку у забезпеченні достовірного екологічного маркування продукції в Україні	
Тесак О.В.	196
Облікова політика: визначення поняття та значення в системі управлінського обліку	
Федоришина Л.І., Бельдій А. М.	198
Організація аналізу власного капіталу банку	
Федоришина Л.І., Левчук М.С.	200
Аналіз ліквідності активів і пасивів банку	
Федоришина Л.І., Подоліна А.О.	202
Облікова політика при формуванні показників внутрішньої звітності	
Федоришина Л.І., Рабокоть Ю.С.	204
Проблеми оцінки ринкової вартості власного капіталу банку	
Циган Р. М.	206
Аналіз консолідованих грошових потоків	
Чабанюк О. М., Семенюк Г. І.	208
Напрями автоматизації обліку витрат основної діяльності підприємств	
Чайка Т.Ю., Приймак Н.М.	210
Дискуссионность экономической интерпретации отрицательного значения рентабельности	
Шеховцова Д.Д.	213
IT-аудит як забезпечення сталого розвитку підприємства	
Юр'єва І.А.	215
Дослідження аспектів поняття стійкого розвитку підприємств	
Янчева Л.М.	217
Інституціональне забезпечення розвитку бухгалтерського обліку	
Яцунська О.С.	219
Джерела інформації та ознаки зменшення корисності основних засобів	

Секція 2 ФОРМУВАННЯ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДСИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	222
Безверхий К.В.	222
Принцип стратегічного фокусу і орієнтації на майбутнє та його реалізація в інтегрованій звітності на практиці	
Бенько М.М., Мошковська О.А.	224
Особливості впровадження стратегічного управлінського обліку на вітчизняних молокопереробних підприємствах	
Брадул О. М., Колосовський Д. В.	226
Основні погляди на «ризик – менеджмент»	
Брік С.В., Мардус О.О.	228
Основні аспекти формування релевантної інформації в управлінні прибутком підприємства	
Гаркуша Н. М.	230
Аналіз витрат як основа інформаційного забезпечення управління підприємством	
Давидюк Т.В., Безугла М.А.	232
Формування фінансових результатів компанії в системі управлінського обліку	
Єршова Н.Ю.	234
Обліково-аналітичне забезпечення процесів розробки та реалізації стратегій розвитку підприємства	
Kvasha O.O.	236
Managerial accounting organizing for strategic management	
Koliesnichenko A.S.	238
Impact of accounting policies on the information content of financial statements	
Комірна О.В.	240
Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття інвестиційних рішень	
Кузнецова С. О.	242
Сучасні формати МСФЗ-звітності	
Носач Н.М.	245
Формування управлінської звітності про реалізацію товарів	
Маренич Т.Г.	247
Формування релевантної інформації для потреб управлінського обліку	

Остапенко О. М.	249
Бюджетування на підприємстві: практичний аспект	
Псьота В.О.	252
Проблеми публічних закупівель в управлінні фінансами розпорядників бюджетних коштів	
Рязанова Н.О., Стебловська Д.Ю.	254
Особливості аналізу фінансових результатів в умовах інфляції	
Топоркова О.В.	256
Модель забезпечення економічної безпеки підприємства в підсистемі стратегічного управлінського обліку	
Хомин І. П.	258
Проблема релевантності фінансової інформації	
Секція 3 УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	260
Августова О.О.	260
Облік логістичних витрат на виробничо-промислових підприємствах	
Bochulia T.	262
Parametrization of the innovation system of accounting and analytical provision of managing an enterprise	
Воробйова Л.Д., Яценко І.В.	264
Управлінські інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств	
Журавльова Т.В.	266
Подання інформація про вплив змін валютних курсів: аналіз міжнародної та вітчизняної практики	
Захаров Д.М.	268
Роль соціальних норм в управлінні підприємством	
Золотницька Ю.В.	270
Особливості обліку витрат на інновації у аграрному секторі	
Івченко Л.В.	272
Впровадження інновацій в систему бухгалтерського обліку	
Крячко В.Г.	274
Концептуальний розиток бухгалтерського обліку в системі управління підприємством	
Кушнір В.О.	276
Система внутрішнього аудиту на м'ясопереробних підприємствах	

Легенчук С.Ф.	279
Передумови розвитку бухгалтерського обліку в умовах гібридної війни: інформаційний аспект	
Линенко А.В., Депутат А.Р., Сиромля К.А.	281
Інвестиції в інноваційні технології бухгалтерських облікових систем	
Линенко А.В., Якименко С.О.	283
Тенденції розвитку інвестиційного співробітництва між Європейським Союзом і Україною	
Лобода Н.О., Башнянин О.Т.	285
Нові правила бухгалтерського обліку: перспективи впровадження	
Лобода Н.О., Бей І.М.	287
Роль організації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством	
Лобода Н.О., Борщ О.І.	289
Інноваційні технології у бухгалтерському обліку	
Лобода Н.О., Гапачило Л.Б.	291
Відображення інноваційних витрат в бухгалтерському обліку промислових підприємств	
Лобода Н.О., Джиговська Л.І.	293
Інноваційні технології у бухгалтерському обліку	
Лобода Н.О., Попадюк М.І.	295
Роль обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємства	
Лобода Н.О., Самбірська О.Р.	297
Управлінський облік в інформаційній системі підприємства	
Лобода Н.О., Трачук С.О.	299
Вдосконалення організації обліку на підприємстві	
Мурашко О.В.	301
Підвищення ролі бухгалтерського обліку в управлінні підприємством	
Пристемський О.С.	303
Сучасні інформаційні системи в обліку	
Рязанова Н.О., Губеня Д. В.	305
Інноваційні аспекти в системі бухгалтерського обліку	
Черненко К.В.	307
Розробки та впровадження управлінських інноваційних рішень в системі бухгалтерського обліку	
Чернікова І.Б., Полулях А.М.	309
Про інноваційне відображення ефективної взаємодії постачальників та торговельних мереж в бухгалтерському обліку	

Чернікова І.Б., Якуба Є.В.	311
Про зміст аудиторських документів у світлі податкового реформування в Україні	
Секція 4 КОНЦЕПЦІЇ ПОБУДОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	313
Акімова Н.С.	313
Розвиток управлінського обліку на підприємствах торгівлі: сучасний погляд	
Бабінська С.Я.	315
Організування інформаційного забезпечення інноваційних проектів	
Бестужева С. В.	317
Удосконалення системи інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств України	
Близнюк О.П., Єгорова О.М.	319
Чинники впливу на управління інвестиційною діяльністю торговельного підприємства	
Близнюк О.П., Іванюта О.М.	322
Кредитоспроможність торговельних підприємств як чинник їх внутрішньої антикризової стійкості	
Верига Ю. А., Титаренко І. В.	324
Інформаційна система підприємства: управлінський підхід	
Вигівська І.М., Опредяньська В.В.	326
Стартап-компанія: економічна сутність, характерні особливості та взаємозв'язок основних понять	
Вигівська Н.Г., Доманчук А.І.	328
Проблеми побудови системи управління фінансами страхових компаній	
Гладкова О.В., Білозор В. С.	330
Інформаційне забезпечення діяльності національних фармацевтичних підприємств	
Дроботя Я. А.	332
Дослідження стану фінансів шляхом оцінки фінансових ризиків	
Єсель Г.В.	334
Методичні принципи формування організаційно-економічного механізму управління змінними витратами виробничих ресурсів за органічної системи землеробства	

Завалій Т.О.	336
Варіативність теоретичних досліджень концепції “value-based management”	
Карковська В.Я., Білинська А.Р.	338
Теоретичний аспект управлінської інформаційної системи підприємства	
Кашперська А.І.	340
Внутрішній контроль в системі управління підприємством ресторанного господарства	
Кургуленко О.М., Nesterenko К.	342
Information support of the enterprise and the need for automation of enterprises	
Коваль Л.В., Немеш Г.С.	344
Вплив показників фінансової звітності на прийняття управлінських рішень	
Колодійчук А.В.	346
Ретроспективний аналіз розвитку систем стратегического управління информационными системами субъектов хозяйствования	
Коненко В.В.	348
Інформаційне забезпечення процесу підготовки та прийняття організаційно-управлінських рішень	
Косова Т.Д., Ярошевська О.В.	350
Інформаційні системи суб'єктів господарювання на фондовому ринку	
Кулініч О.А.	352
Логістичні ризики підприємств торгівлі	
Линник О.І., Калюжна К.Ю.	354
Аналіз методологічного забезпечення обліку прибутку за П(С)БО та МСФЗ	
Мандич О.В., Бурова О.Ю.	356
Принципи створення і функціонування управлінських інформаційних систем	
Манько Н.Ф.	358
Сутність поняття «думка аудитора» та проблеми її формування	
Матвієнко-Біляєва Г.Л.	360
Оцінка ефективності системи ризик-менеджменту в сучасному бізнесі	
Матвійчук Л.О.	362
Інформаційне забезпечення фінансового управління підприємств в сучасних умовах господарювання	

Машлій Г.Б.	364
Розроблення та реалізація сучасної управлінської інформаційної системи підприємства	
Міняйло В.П., Міняйло О.І.	366
Інформаційне забезпечення моніторингу публічних закупівель	
Могилевська О.Ю., Могилевський Ю.В., Штанько О.І.	368
Маркетингова інформаційна система в загальній системі інноваційного управлінського обліку	
Мулик Я. І.	370
Внутрішньогосподарський контроль в системі управління ризиками підприємства	
Назарова К.О.	372
Праксеологія концепції аудиторської синергії в умовах імплементації інновацій інформаційного забезпечення сталого розвитку бізнесу	
Наумова Т.А., Ковалевська Н.С.	374
Регулювання аудиторської діяльності у контексті нового законодавства	
Пирогов Д.Л., Ященко І.В.	376
Розвиток АПК України в сучасних умовах	
Побігун С.А., Куян В.Б.	378
Проблема комунікативної девіації у маркетинговому середовищі	
Подаков Є.С., Козичар М.В.	380
Актуальна концепція побудови стратегічно орієнтованого контролінгу	
Правдюк Н.Л., Василюк М.В.	382
Облік трансакційних витрат в системі управління підприємством	
Правдюк Н.Л., Ковальчук І.В.	384
Удосконалення обліку довгострокових фінансових інвестицій	
Пугачевська К.Й., Пугачевська К.С.	386
Інноваційні підходи в системі управління підприємством	
Редченко К.І., Станкевич О.І.	388
Професійне судження бухгалтера: сучасна еволюція та перспективи	
Савченко Н.М., Савченко Р.О.	390
Оцінка системи управлінського контролю	
Самойлик Ю.В.	392
Концептуальні особливості управління розвитком агропродовольчого ринку в умовах глобалізації	
Сіфурова А.І.	394
Системний підхід до управління оборотним капіталом торговельних підприємств	

Сльозко Т.М., Мошковецька Р.В.	397
Вироблення концепції інформаційної моделі витрат для суб'єктів господарювання	
Соболева А. Г., Бородина Е. А.	399
Информационные системы управления: сущность, виды и принципы формирования	
Ставерська Т.О.	401
Систематизація принципів формування фінансової стратегії сталого розвитку підприємства	
Федоришина Л.І., Долгій Т.М.	403
Аналіз власного капіталу банку	
Федоришина Л.І., Заболотчук А.В.	405
Аналіз ліквідності банку	
Федоришина Л. І., Змієвець А. М.	407
Депозитна політика комерційних банків	
Чабанюк О. М.	409
Напрями формування інформації для потреб аналітичної роботи рекреаційних підприємств	
Чернишова Л.О., Гребешков М.О.	411
Принципи побудови інформаційної системи управління ТНК	
Чернікова І.Б., Гладій І.О.	413
Облікова стратегія у складі програмованого (системного) менеджменту – шлях до успіху на ринку	
Чопляк Є.І.	415
Стратегічний аналіз бізнесу клієнта, як складова ефективного планування аудиторської перевірки	
Шевчук І.Л.	417
Діагностування загрози банкрутства підприємства	
Янчев А.В., Кирильєва Л.О.	419
Методичний підхід до прогнозування процесів діяльності в системі управління підприємства	

Наукове видання

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ОБЛІКОВО-
АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ**

**Тези доповідей
I Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

22 березня 2018 року

Відповідальні за випуск: Кирильєва Л.О.

Комп'ютерна верстка: Бойченко Н.В.
Шеховцова Д.Д.